

تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

خوا په رستی نهك شه خس په رستی

وریا گردنه وهی موسلمانان
له بیروباوهی کافر و موشریکان

نروسینی

ماهؤستا عبد اللطیف احمد مصطفی

لیمام و خه تیسی مزگه وتی گه وهی چوار قورنه

مندی اقرا المندة

www.iqra.ahlamontada.com

دار احیاء التراث العربی

سیرت - بیروت

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

براي دانلود كتابهاي مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

بۆدابهزاندهى جوهرها كتيب: سردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ النُّقَافِي)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربى ، فارسى)

ناوی کتیب : خوا په رستی نهك شه خس په رستی ...

ناوی نووسهر : ماموستا عبد اللطيف أحمد مصطفى .

**ژماره‌ی سپاردن : ژماره (۱۸۲) ی سالی (۲۰۰۲) پښ دراوه له لایه‌ن وهزاره‌تی
پښنډی حوکومه‌تی هه‌ریمی کوردستانه‌وه .**

زنجیره : زنجیره‌ی (۱) به‌که‌م له زنجیره‌ی پښنډی‌کانی پښتای پاست .

**بنک‌ه‌ی بلاوکردنه‌وه : کتیب‌خانه‌ی سوننه / سلیمان‌ی / کوردستانی عیراق .
سالی چاپ : (۱۴۲۷ هـ / ۲۰۰۷) .**

نوره‌ی چاپ : چاپی دووه‌م .

DAR EHIA AL-TOURATH AL-ARABI

Publishing & Distributing

دار احیاء التراث العربی

للطباعة والنشر والتوزيع

بیروت - لبنان - شارع دکاش - هاتف ۵۴۰۰۰۰ - ۵۴۴۴۴۰ - ۴۵۵۵۵۹ - فاکس ۸۵۰۷۱۷ - ص.ب. ۱۱/۷۹۵۷

Beyrouth - Liban - Rue Dakkache - Tel: 540000 - 544440 - 455559 - Fax: 850717 - p.o.box 7957/11

پیئشه کی

إن الحمد لله ، نحمده ، ونستعينه ، ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ، ومن سيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له .
وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له .
وأشهد أن محمداً عبده ورسوله .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ (آل عمران: ١٠٢) .

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ (النساء: ١)
﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا؛ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ (الأحزاب: ٧١/٧٠) .

أما بعد : فإن خير الحديث كتاب الله ، وأحسن الهدي هدي محمد ﷺ ، وشر الأمور محدثاتها ، وكل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة ، وكل ضلالة في النار .

موسلمانن به ریژو، خویننه وی ژبو:

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

داواکارم له خوای په روهرد گارمان هیدایه تمان بدات بو ریڼگای راستی خوا به ته نهها په رستی، وه بمانپار ریژیت له ریڼگای چه وتی شه خس په رستی، وه چه قمان به چه حق نیشان بدات و پابه نديشمان بکات پیتی، وه ناهه قیشمان به ناهه حق نیشان بدات و دوریشمان بگریت لینی.
بیگومان خوای گه ووه به ننده کانی خوژی به پاکی دروست کردووه، واته نه گهر شه یتانه کانی جنوکه و مرژو لینی گه ریژن، نه وه به پاکی ده مینیتته وه له سهر ریڼگای راستی خوا په رستی. وه بو نه وهی به ننده کانی خوا به رده وام بمیننه وه له سهر راسته ری، خوای گه ووه

روحیکی زۆر گه وری پێ کردوون به دابه زاندنی پهراوه کانی و ناردنی پیغه مبه رانی (علیم
صلوة و سلام) بۆ نه وری شوبه و داوه کانی شهیتانه کان هه لوه شیننه وه و بنده کانی خوا پێیان
نه خه له تین و گومرا نه بن.

به لام له فتره کانی نه مانی پیغه مبه ران و که مبولنی زانا میرات گره کانیان به راستی
- نه وانهی که به راستی شوین که و تهی قورئان و سوننه تن - له و کات و شوینانه دا
شهیتانه کان بازارپیان گهرم ده بیته و شوبه کانی شیان په واجیان ده بیته و ته رازوه کانی
پێچه وانه ده بنه وه به شیوه یه کی وه ها که :

حَقُّ به ناحق ده بیتریت و ناحقیش به حَقِّ، وه شهیتانه کان شیرک ده پرازیتنه وه به
ته وحید نیسانی ده ده ن، وه ته وحید و خوا به ته نها په رستیش له پیش چاوی خه لکی
ده بیترین و به خراب نیسانی ده ده ن، وه سوننه ت لایان ده بیته به بیدعه و بیدعه ش به
سوننه ت و دین ده زانن، وه حه رامیان لا حه لال ده بیته و حه لالیش قه دری نامیتیت. خوا
په رست و پیاو چا کان به خراب له قه له م ده درین و نه فام و خرابکارانی به چاک!، وه
پراستگوریان به درۆزن و درۆزن و قوڵپرا نیش به راست داده نرین، پڕۆگار ده بیته پڕۆی
فالچی و ساحرو شه خس په رستان، وه دوژمنایه تی ده کرین ته نها خوا په رستان!.

وه راستیتس نه م باسانه ش له م قه ره مووده پپه رۆزانه دا ده رده که ویت:

▪ نه نه سی کوپی مالک قه ره موویه تی پیغه مبه ر ﷺ قه رموی:

((إِنْ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَرْفَعَ الْعِلْمَ وَيُظْهِرَ الْجَاهِلُ))^(۱).

واته: له نیسانه کانی کو تایی دویار هاتنی دوا پڕۆ، به رز بونه وه و نه مانی زانستی
شه رعی و ده رکه و تن و بلا و بونه وهی نه زانین و نه فامی یه.

▪ **عه بدو لالی کوپی عه مرسی کوپی عاص ده لیت:** پیغه مبه ر ﷺ قه رموی:

((إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْتَزِعَ الْعِلْمَ مِنَ النَّاسِ انْتِزَاعًا، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعُلَمَاءَ فَيَرْفَعُ الْعِلْمَ مَعَهُمْ. وَيَبْقِي فِي
النَّاسِ رُؤُوسًا جُهَالًا يُفْتَوُهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَيُضِلُّونَ وَيَضِلُّونَ))^(۱).

واته: خوای گهوره یه کسه ر پاسته و خو زانستی شهرعی هه لئاگرتتهوه، به لکو به هه لگرتنهوه و مراندنی زاناکان زانست نامییت، وه دوای نه وانیش پیتشه وای نه زان و نه فام به قورئان و هه دیس ده میئن، که بن به لگه فه توا ده ده ن و، خو شیان و خه لکیش گومرا ده که ن.

• وه پیغه مبه ر ﷺ فه رمویه تی:

((سَيَأْتِي عَلَى النَّاسِ سِنَوَاتٌ خَدَاعَاتٌ: يُصَدِّقُ فِيهَا الْكَاذِبُ، وَ يُكَذِّبُ فِيهَا الصَّادِقَ، وَيُؤْمِنُ فِيهَا الْخَائِنَ، وَيُخَوِّنُ فِيهَا الْأَمِينَ، وَيَنْطِقُ فِيهَا الرُّوَيْضَةَ. قِيلَ وَمَا الرُّوَيْضَةُ؟ قَالَ: الرَّجُلُ التَّافَهُ يَتَكَلَّمُ فِي أَمْرِ الْعَامَةِ))^(۲)

واته: له نزیکبونه وهی کو تایی دونیادا سالانیتیکی فینلوی به سه ر خه لکیدا دین: که تیایاندا مرۆفی درۆزن به راست داده نریت و راستگۆش به درۆزن. وه ههروه ها خیانه تکار به نه میندار داده نریت و نه مینداریش به خیانه تکار!

• وه پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: ((خوای پهروه ردگار فه رمویه تی:

وَأُنِّي خَلَقْتُ عِبَادِي حِنْفَاءَ كُلَّهُمْ، وَإِنَّمَا أَتَاهُمُ الشَّيَاطِينُ فَاجْتَالَتْهُمْ عَن دِينِهِمْ: وَحَرَمْتُ عَلَيْهِمْ مَا أَحَلَلْتُ لَهُمْ، وَأَمَرْتُهُمْ أَنْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ أَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا))^(۳).

واته: خوای پهروه ردگار فه رمویه تی: من به نده کانی خو م به پاکی دروست کردون له سه ر خوا به ته نها په رستی، به لام شه ییتانه کان بو لایان ده چن و فیلان لی ده که ن و ده یان خه لته تینن و له ری پاست لایان ده ده ن، وه نه وهی که من بو م هه لال کردون لییان هه رام ده که ن، وه ههروه ها فه رمانیشیان پی ده که ن که هاره ل و شه ریکم بو دابنیتن!

• وه هه بدوللای کوری کوری مه سه ود ﷺ فه رمویه تی:

((كَيْفَ بَكُمْ إِذَا لَبِسْتُمْ فِتْنَةَ يَرْبُو فِيهَا الصَّغِيرُ، وَيَهْرَمُ فِيهَا الْكَبِيرُ، وَتَتَّخِذُ سُنَّةً؛ فَإِنْ غَيَّرْتَ يَوْمًا، قِيلَ هَذَا مُنْكَرٌ أ

(۱) مسلم: ۲۶۷۳ و البخاری: ۱۰۰.

(۲) ((صحيح الجامع الصغير وزبادته)). الترتيب: (۱۴۱/۴) رقم: (۳۱).

(۳) صحيح مسلم: ۲۸۶۵.

قیل ومتی ذلك؟ قال: إذا قلتُ أمناؤکم، وکثرت أمراؤکم، وقلتُ فقهاؤکم، وتفقّه لغیر الدین، والثمستِ الدنیا بعمل الآخرة))^(١).

واته: حالی ئیوه چۆن دهییت کاتیك که فیتنه یهک بالی کیشا به سهرتانداو داییزشین که نه وهنده ده مینیتته وه له ناوتاندا تا بچوک تیایدا گه وه دهییت و گه وه رهش تیایدا پیر دهییت، وه به سوننهت داده نزیت و وهک نهو حیسابی بۆ ده کریت!! وه نه گه ر پۆژی له پۆژان یه کیک نهو فیتنه و بیدعه و شته داهینراوه بگۆزیت، خه لکی ده ئین: نه وه شتیکی خراپی کردو دینه که ی گۆزی!!

هاوه لانی عه بدوللاش وتیان نه وه که ی دهییت؟

وتی: کاتیك که نه میندارانتان که م بوون، وه نه میرو لیپرسراوانتان زۆر بوون، وه زانایانتانی دینیتان که م بوون، وه خه لکی ده رسی شه رعی خویند به لام نهک له بهر خاتری خوا، وه که سابهت به دین کراو دینداریتی بۆ دنیا کرا!!

▪ وه سه هلی کوهی عه بدوللا فه رمویه تی:

((علیکم بالآثر والسنة، فإني أخاف أنه سيأتي عن قليل زمان إذا ذكر إنسان النبي ﷺ والافتداء به في جميع أحواله، ذمّوه ونفروا عنه وتبرأوا منه وأذلّوه وأهانوه))^(٢).

واته: ده ست بگرن به سوننهت و شوینه وازی پیغه مبهرو ﷺ هاوه لانی ﷺ؛ چونکه من ده ترسم پۆژیک بییت که یه کیک باسی نه وه بکات شوین پیغه مبهر ﷺ بکه ون له هه موو حاله ته کانیدا، نه وه خه لکی نه فام، زه می نهو که سه ده که ن و خه لکی لی ده ره تینن و به پرا نه تی لی ده که ن و زه لیلی ده که ن و سوکایه تی پین ده که ن له ناو کۆمه لدا!!

به ئی ئیستا نهو پۆژگار هه مان توهش بووه و شوین که وتانی سوننهت غه رین. به لام له گه ل نه وه شدا خوی په روه ردگار خستویه تیه سه ر شانی مه رات گرانی پیغه مبهر ﷺ نه رکی فه رمان به چاکه و جله و گهی له خراپه و، بانگه وازی کردن بۆ پینگا راسته که بی و

(١) بروانه: (الأحوبة النافعة عن أسئلة لجنة مسجد الجامعة — الألباني — ص: ٤).

(٢) بروانه: ((فتح المجد شرح كتاب التوحيد: الباب الأول)).

هه‌ل‌دانای گیترا نه‌وهی خه‌لکی بۆ سه‌ر فیتره‌ته پاکه‌که‌یان و ئیسلامه‌ دیرینه‌که‌یان که پینغه‌مبه‌ران پیتی هاتون، بۆ نه‌وهی حدق و ناحه‌قیان لی تینکه‌لاو نه‌ییت و گومرا نه‌بن. وه بۆ نه‌وهی منیش هه‌لسم به‌ ئه‌رکی سه‌رشانم به‌ گوێزه‌ی توانا. وه خزمه‌تی نه‌و گه‌لی کورده‌ بکه‌م له‌ پیناوی خوا، نه‌وه‌ به‌ زمانای کوردی پوخته‌یه‌ک ده‌خمه‌ به‌ر ده‌ستی خوینهران که‌ تیایدا چهند باب‌ه‌تینکی گرنه‌گ پرون کراونه‌ته‌وه‌ که‌ نه‌مانه‌ن:

به‌شای یه‌که‌م: خوا په‌رستی، به‌ته‌نهایی و بن شیریکی.

▪ پیناسه‌ی عیباده‌ت.

▪ روکنه‌کانی عیباده‌ت.

▪ مه‌رده‌کانی عیباده‌ت.

▪ بۆچی خوا په‌رستین به‌ته‌نها ؟

▪ عیباده‌ته‌کان چین و، بۆ کێ ده‌کرین ؟

▪ گرنه‌گی خوا به‌ ته‌نهایی په‌رستن و دووری له‌ شیرک.

به‌شای دووه‌م: شه‌خس په‌رستی و شه‌ریک بۆ خوا دانان.

▪ زیان و مه‌ترسی شه‌ریک بۆ خوا دانان له‌ سه‌ر تاده‌میزاد.

▪ شیرک دوو جۆری هه‌یه‌:

۱. شیرکی گه‌وره‌و ئاشکرا (شَرکٌ اَکْبَرٌ جَلِيٌّ).

۲. شیرکی بچوک و ون (شَرکٌ اَصْغَرٌ خَفِيٌّ).

▪ جیاوازی له‌ نیتوان شیرکی گه‌وره‌و شیرکی بچوک.

▪ چهند به‌لنگه‌یه‌کی قورنانی له‌ سه‌ر به‌ شیرک دانانی هاوارکردنه‌ غه‌یری خوا.

به‌شای سێهه‌م: شوبه‌ه‌کانی شه‌خس په‌رستان: شوبه‌هی یه‌که‌م تاوه‌کو شوبه‌هی

بیسته‌م. وه هه‌لوه‌شینه‌ره‌وه‌ی شوبه‌ه‌کانیان یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک، وه پوچه‌ل کردنه‌وه‌یان له‌

لایه‌ن خوا به‌ ته‌نها په‌رستان.

▪ پرونکردنه‌وه‌ی نه‌وه‌ی که‌ چ کاتی‌ک مرؤه‌ به‌ ته‌واوی ده‌یته‌ موسلمانیتکی راست.

- وه پروونکردنه‌وهی نه‌وهی که به چ شتیک مرؤژ له دین دهرده‌چیت.
- پروونکردنه‌وهی ماناو جزیره‌کانی وه‌سیله و واسیته و شفاعت.
- وه‌لی خوا کئ‌یه ؟ وه سیفته‌ته‌کانی چین ؟.
- جیاوازی له نیوان ﴿ أولیاء الرحمن وأولیاء الشیطان ﴾.
- جیاوازی له نیوان پزلیتسانی خوایی و گومراکردنی شهیتانی.
- دیارده سه‌یره ناعاده‌تیه‌کانی دۆستانی شهیتان چند جۆرن و چۆن ده‌یکه‌ن؟.
- کئ دینیکی تازهی داهیناوهر وازی هیناوهر له دینی دیرینی نیسلام که پیشینه چاکه‌کاتمانی له سهر بووه، وه کیش له‌سهر دینه پاکه‌که ماره.
- وه چندنان باسی تریش که له میانهی بابه‌ته‌کاندا پروون کراونه‌ته‌وه به به‌لگهی قورئان و سوننه‌ت، به‌گویره‌هی لینگدانه‌وهی زانا میرات‌گره‌کان.
- وه نه‌و بابه‌تانه‌ی که لیتره‌دا پروونکراونه‌ته‌وه پتویسته هه‌موو موسلمانیکی بالقی عاقل (المکلف) تییان بگات ، بۆنه‌وه‌ی بۆ خۆی خوا په‌رست بیت نه‌ک شه‌خس په‌رست. وه نه‌شخه‌له‌تیت به‌شوبه‌هی شه‌خس په‌رستان.

وه زۆر زه‌روریشه موسلمان بزانیته جیاوازی چی‌یه له نیوان :

حدهق و ناحدهق،

وه خواپه‌رستی و شه‌خس په‌رستی،

وه دۆستانی خوا و دۆستانی شه‌یتان،

وه له نیوان بانگه‌رازکارانی ته‌رحیدو سوننه‌ت و بانگه‌رازکارانی شریک و بیدعه‌ت !.

جا داواکارم له خواپه‌روردکار به‌ره‌کته‌ت برپۆژن به‌سهر نه‌م کتابه‌دا، وه سوود بکه‌یه‌نیت به‌نوسه‌رو خۆینه‌رو پپراکه‌یه‌نه‌ری. وه ره‌حه‌ته‌ی خوا له‌و موسلمانه‌ی که زیاتر نه‌م کتابه‌و بابه‌ته‌کانی پنه‌و ده‌کات و رای ده‌که‌یه‌نیت. خواپه‌کیان پاداشتی خیرم بده‌یته‌وه له‌سهری و لیم قه‌بوول بکه‌یت و له هه‌له‌م ببوریت و بیکه‌یت به‌به‌لگه‌و

به شکی به کرم

خدا پرستی

به نه نقایسی و بی شکی ایسی

پیشه کی

گړنگترین و له پیشتترین زانست نهوهیه ئاده میزاد بزانتیت بوچی دروست کراوه

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على رسول الله وآله. وبعد:

برایان و خوشکاني موسلمان: ((السلام عليكم ورحمة الله وبركاته)).

نیمه دهزانين که تنهها يهک پهروهردگار نیمه دروست کرده، تنهها نهویش رزق و پژیمان ددهات و، قازانج و زهرهرو، خوښی و ناخوښی خه لکی بدهسته، پهروهردگاری هموو بوونهوره (رب العالمين)ه.

بدلام پیوسته پیش هموو شتيك بشزانين که نهو مه بهسته چوپیه که پهروهردگارمان نیمه یو بهدی هینانی دروست کرده. وه کتاب و بهرنامه ناسمانیه کانی له پیناردا دابه زاندووه، پیغه مبه رانی پی ناردووه، وه ههروهه ژيان و مردن و، به ههشت و دوزه خیشی بز نهو پیناوه داناهه!؟

چونکه هه که سئ نه زانیت بوچی دروست کراوه وژیانی پی به خشراره و پیغه مبه رانی بز نیردراوه، وه ههدهف و حکمه تی نه شتانه ی پیشو نه زانیت؛ نهوه مرؤفیکسی ویل و سهرگهردان و گومپراو زهره رهنده، په نا به خوا. وه باشتیرین و راست ترین سهرچاره ی زانستیش، که لیبه وه نهو مه بهست وهدهف و حکمه ته بزاین، بریتیه له قورناتی پیوز، که وهه کهلامی نهو پهروهردگاره یه که دروستی کردوین.

له نایه ته کانی قورناتندا، به چهندان شیوه دهرده که ویت،

که مه بهست و ههدهف نهوهیه: خوا به تنهها پهرستری،

بو نمونه :

۱. تاکه مدهبستی پهروردگار له دروست کردنی مرږي و جنزه، نهويه که به تنها- بن شهريک - بيپرستين: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ (الذريات: ۵۶) واته: دروستم نه کردوهو جنزه و مرږي، تنها بز نهوه نهبيت که به تنها- بن شهريک - بم پرستن.

۲. تاکه مدهبستی پهروردگار له نارنده خوارهوی پهراوو کتابه ناسمانيه کان به گشتی و قورنائيش بهتاييه تی - نهويه که به تنها- بن شهريک - بيپرستين: ﴿ يَنْزِلُ الْمَلَائِكَةُ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِ عَلِيٍّ مِنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ تُنذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴾ (النحل: ۲) ﴿ الرِّكَابِ أَحْكَمْتَ آيَاتَهُ ثُمَّ فَضَّلْتَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَيْرٍ. أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَشِيرٌ ﴾ (هود: ۱-۲)

۳. يه کهم فرمان کردنی قورنان به نيمه نهويه که به تنها بيپرستين. وه يه کهم نهه قورنائيش له نيمه نهويه که هيچ شهريکی بز دانه نيين: ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ؛ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ (البقرة: ۲۱-۲۲). ﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ﴾ (الاسراء: ۲۳)

۴. تاکه مدهبستی پهروردگار له نارندې پيغه مبهران - علم صلا و سلام - نهويه که به تنها- بن شهريک - بيپرستين:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾ (الانبيا: ۲۵) ﴿ وَكَذَّبْتَنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ (النحل: ۳۶). ﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾ (الأعراف: ۵۹)

﴿ وَإِلَىٰ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ (الأعراف: ۶۵)

﴿ وَإِلَىٰ ثَمُودِ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ﴾ (الأعراف: ۷۳)

﴿ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ ﴾ (الأعراف: ۸۵)

گرنگی خوا به ته‌نهایی په‌رستن و دووری له شیرک

له‌وه‌دا دهرده‌که‌ویت که

کیشهی نیوان پیغه‌مبه‌ران و موشریکه‌کانی که‌له‌کانیان

ته‌نھا له‌سه‌ر — ته‌نھا خوا په‌رستن — بووه:

﴿ قهومی نوح:

﴿ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا . وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴾ (نوح: ۲۲-۲۴).

﴿ عادی قهومی هود:

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لَتُعْبَدَ اللَّهَ وَحْدَهُ . وَتَذَرَّ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤَنَا . فَأْتَا بِمَا تَعَدَّانَا مِنْ الصَّادِقِينَ ﴾ (الاعراف: ۷۰).

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لَنُفَكِّنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتَا بِمَا تَعَدَّانَا مِنْ الصَّادِقِينَ ﴾ (الاحقاف: ۲۲).

﴿ ثم‌مودی قهومی صالح:

﴿ قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴾

باوکی نیبراهیم و قهومه‌که‌ی:

﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لَعَنُوهُمْ إِنَّا بَرَاءٌ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تَوْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ﴾ (المتحنة: ۴).

﴿ قَالَ أَرَأَيْتَ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمَ لِنِ لَمْ يَنْتَه لَأَرْجَمَنَّكَ وَأَهْجُرَنِي مَلِيًّا ﴾ (مریم: ۴۶).

﴿ وَأَعْرَبْ لَكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُرِّي عَسَىٰ الْأَكْرَبُ بِدَعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ﴾ (مریم: ۴۸).

﴿ مه‌دیه‌نی قهومی شوعه‌یب:

﴿ قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصْلَاتِكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَأَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴾

نه‌هلی مه‌شوره‌رتی فیرعه‌ون به‌رامبه‌ر موسار هارون:

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لَتُلْفِنَا عَنَّا وَحَدَّنَا عَلَيْهِ آتَاءَنَا وَتَكُونَ لَكُمُ الْكِبْرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ (یونس: ۷۸).

﴿ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴾ (غافر: ۸۴).

﴿ موشریکه‌کانی قهوره‌یش به‌رامبه‌ر به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ:

﴿ وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَكُنَّا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا ﴾ (الاسراء: ۴۶).

﴿ وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ (الزمر: ۴۵).

﴿ذَلِكُمْ بَأْنُهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَان يُشْرِكْ بِهِ تُمْنَوْنَ . فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ﴾ (غافر: ۱۲).
 ﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ . أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ
 عُجَابٌ . وَأَنْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ . مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا
 إِلَّا خِتْلَافٌ﴾ (ص: ۴-۷).

﴿وَإِذَا رَأَوْكَ إِنْ تَتَّخِذُ وَنَاكَ إِلَّا هُزُوعًا وَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا . إِنْ كَادَ لَيُضِلَّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا
 وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا . أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا . أَمْ تَحْسَبُ أَنْ
 أَكْثَرُهُمْ يُسْمِعُونَ أَوْ يَرْتَفِعُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ (الفرقان: ۴۱-۴۴) ..

حەقی خوا لە سەر بەندەکانی ئەوێه بە تەنها بیپەرستن و شەریکی بۆ دانەنیتن

موعازی کوپی جەبەل ڤەهل ڤیتە مەبەری خوا ﷺ وتی: پیتە مەبەری خوا ﷺ پیتی فەرمووی:

ئەو موعاز، دەزانیت حەقی خوا لە سەر بەندەکانی چوێه؟.

موعاز وتی: خواو پیتە مەبەری خوا شارەزاترن.

پیتە مەبەر ﷺ فەرمووی: ئەوێه بیپەرستن و شەریکی بۆ دانەنیتن.

دوایی فەرمووی ﷺ وە تایا دەزانسی حەقی (پاداشت دراوێ) بەندەکانیش لە سەر خوا

چوێه!؟.

وتی: خواو پیتە مەبەری خوا شارەزاترن.

پیتە مەبەر ﷺ فەرمووی: ئەوێه کە سزایان نەدات کە حەقی ئەویان بە جەن گە یاند^(۱).

* کەواتە مەرۆفی باش ئەوێه کە حەقی خوا بە جەن دەگە یە نیتت و خۆی بە زل نازانیت لە

ناستی پەرستن و بەندایەتی کردن بۆ خوا، وە ک پیتە مەبەران و فریشتە کان و پیاوچاکان:

﴿إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَسَبَّحُونَهُ وَكَانُوا سَاجِدُونَ﴾ (الأعراف: ۲۰۶).

﴿وَكُلٌّ مِنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ﴾ (الانبیاء: ۱۹).

* وە هەر کەسێ خۆی بە زل بزانت له ناستی مل کە چسی نواندن و پەرستنی خوا، ئەو

خراپترینی خە لکی یەو، بە زە لیلی و سەر شۆریشەو دە چیتە دۆزە خەو:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ؛ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ (غافر: ۶۰).

په رستن و به نډایه تی بو کردن، ته نها مانی په روه ردگارو، نابیت بو
غیری خوا بکریت؛ چونکه شیرکو، مروث پیتی له دین ده چیتته دهر

په روه ردگار فرمانان پیده کات: ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ (النساء: ۳۶).

واته: به ته نها عیباده تی (الله) بکن و له هیچ شتی کدا شریکی بو بریار مه دن.

که واته پتویسته مروث هیچ جزریکی عیباده ت بو غیری خوا نه کات؛ نه بو
فریشته (الملائكة)، وه نه بو پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام)، وه نه بو جنوکه، وه نه بو پیواچاکان
(الأولیاء والصالحین)، چونکه نه گهر عیباده تی خوی کرد، به لام له گه ل خوا په رستنیدا،
په رستن بو غیری خواش کردو، هه نډیک له جزره کانی عیباده تی بو غیری خوا کرد؛ نه وا
نه و غیری خوی هی کرده به شریکی خوا له په رستن بو کردندار، وه به کافرو موشریک حساب
ده کریت و، خوا په رسته هی بی که لک ده بیت و، لینی وه رنا گریت و، به وه نیسلامه تیه که ی
هه لده وه شیتته وه و، وه به ره و دزوخ ده چیت به هه تا هه تایی، نه گهر دوی ناگادار کردنه وه ش تزه
نه کات و په شیمان نه بیتته وه.

په روه ردگار ده فرمویت: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا
لِيعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا؛ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (التوبة: ۳۱).

واته: جوله که و گاوره کان زانو خوا په رسته کانی خویانیان کردبوون به په روه ردگار؛ به وه ی که
به پیچه وانده ی شرعی خوا حد لال و حه رامیان لی ورده گرتن، وه هه روه ها پیغه مبه ر عیسا شیان
کردبوو به په رستارو، په رستنیان بو نه بجام دده؛ له حاله تیکیشدا که فرمانیان پی نه کرابوو
به وه نه بیت که ته نها یه ک په رستراو په رستن، که هیچ په رستراویکی حه ق نییه ته نها خوی
نه بیت، وه پاک و به رزو دووره له وانده ی که ده یانکه نه هاوشیوه و شریکی نه و.

که واته نه گهر په رستن بو پیغه مبه ران و پیواچاکانیش بکریت، هه ر به شیرک داده نریت و،
مروث پیتی له دین ده چیتته دهر.

وه په روه ردگار ده فرمویت: ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ، إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ
النَّارُ، وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (المائدة: من الآية ۷۲۶).

واته: نه وه ی شریک بو خوا دابیت له عیباده تدا، نه وه په روه ردگار به هه شتی لی حه رام کردوه و،
شوینی دزه خه و، که سیش پشتیوانی نه و زالمه ی پی نا کریت که شریکی بو خوا بریار داوه.

پیتاسهی عیبادت:

عیبادت له زمانی عه ره بیدا به مانای: (الدُّلُّ وَالْخُضُوعُ) دیت، واته: زه لیلی و مل که چی. وه له شهر عدا عیبادت کردن (التعبُّد) بریتیه له: ((التذلل لله حِبَّةٌ وَتَعْظِيمًا، بفعل أوامره واجتتاب نواهی، علی الوجه الذی جاءت به شرائعه))^(۱).

واته: زه لیلی و ملکه چی نواندن بۆ خوا، زه لیلی یه که له خۆش ویستن و به گه وره دانانه وه بیته، به به جی گه یاندنی فرمانه کانی و دور که وتنه وه له نه هیه کانی، به و شیوه یه که شهرعه که ی پتی هاتوره.^(۲)

به لām خودی عیبادت له شهر عدا بریتیه له:

(اسم جامع لكل ما يُحِبُّهُ اللهُ، ويرضاه؛ من الأقوال والأعمال الظاهرة والباطنة، مع كمال المحبة والذل والخضوع، والبراءة مما يُنافي ذلك ويُضادُه)^(۳).

واته: وشهی عیبادت ناویکی کۆو گشتیه، بۆ هه موو نه و گوفتارو کرداره، دهره کی و ناوه کی یانه ی، که په روره دگار پتی خۆشن و، پیمان رازی یه. وه به جی گه یاندنی نه و شتانه ی پیشوو به و په ری خۆشویستنه وه بۆ خوا، له گه ل ته واری زه لیلی و ملکه چی نواندن تیا یاندا بۆ خوا. وه هاوکات دوریش که ویتنه وه له هه موو نه و کردارو گوفتارانیه که نه وه ی پیشوت لسی لاواز بکات، یا هه لئی وه شیپیتنه وه.

(۱) ((شرح ثلاثة الأصول)) من: ۳۱. للشيخ ابن عثيمين - رحمه الله.

(۲) تپینی: دوو جوړ بهنده هه یه؛ چونکه به ندایه تی دوو جوړه:

جوړس یه که م: به ندایه یه کی بئ ویست و نهاده بۆ په روره گاریتی خوی گه وره (عبد لریویته). واته به ندیه کراو به بهنده (عبد بمعنی معبد) بئ هه لیزاردن و ویست و مه بهستی بهنده خۆی.

نه و جوړه به ندایه تیه ش هه موو بونه وره ده گرتنه وه، به گیاندارو بئ گیان. موسلمانان و کافر. هه هه موویان مل که و ژیریاری ویسته قه دریه بونه وره یه کانی په روره دگارن و، په روره دگاریتی خوی گه وره زاله به سه ریانه وه، که س ناتوانیت ویست و نهاده ی قه دری خوا پت کاتوره. واته که س ژیان و سردن و ته مه ن کورتی و دریشی و، نیریسی و میته یو، سپتی و ده شتیو، ساغی و ناساغی خۆی به ده ست نیه: ﴿إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾.

واته هیچ یه کیتک نیه له ناسمانه کان زه ویدا لیللا به سیفته تی بهنده ده گه رتته وه بۆلای خوا

جوړس دوو م: به ندایه یه که به ویست و نهاده ی بهنده خۆی بۆ لایه نی په رستراوتی خوی گه وره (عبد لآوهیته). نه وه ش به ندایه تی نه وانه یه که خۆیان به ویست و نهاده ی خۆیان، نهاده ی شه رعی و دینی خۆا به جی دین (عبد بمعنی عابد). به ندایه تی کردنیکه نه وه په ری زه لیلیو، ته واری خۆش ویستنی تیندایه بۆ په رستراوتی به خشنده ی خاوه ناره جوان و سیفاته به زه کان. نه و به ندایه یه ش تاییه ته به بروداران؛ له پیغه مبه ران و پیسو چاکان و دژستان و خۆشه ویستانی خوا.

(۳) ((الدخل لدراسة العقيدة الإسلامية على مذهب أهل السنة والجماعة)) من: ۱۱۴. د. إبراهيم البرهكان.

روون کردنه وهیهك:

(۱) گوفتاری دهره کی بریتیه لهو عیباده تانهی که به زمان ده کرین، وهک شایه تمان هینان و بانگه وازی و فرمان به چاکه و نهی له خراپه و زیکرو دوعاو پارانه وهو، داوا لی کردن و، داوا ی به فریا که وتن و، داوا ی په نادان و، داوا ی یارمه تی لی کردن و... (الدعاء والاستغاثه والاستعاذه والاستعانة والاستغفار و...).

(۲) کرداری دهره کی بریتیه لهو عیباده تانهی که به لاشه نه نجام ده درین وهک: پکوع و سوجه بردن و پژوو گرتن و هیجرت کردن و جهاد به دست و لاشه و، حه جی مائی خوا کردن. وه ههروه ها نهو عیباده تانهش که به مال ده کرین وهک: زهکات و خیره قوریانی و نه زرو سه رپین (النذر والنحر و...).

(۳) گوفتاری ناوه کی بریتیه لهو عیباده تانهی که له دلدا دهن، وهک: ثیعتیقاد پین بوون و، به راست زانین.

(۴) کرداری ناوه کی بریتیه لهو عیباده تانهی که به دل نه نجام ده درین: وهک خوش ویستن و، لی ترسان و، پشت پین بهستن و، دل پین خوش بوون و...

کهواته عیبادهت به (دل و زمان و لاشه و مال) ده کریت

جا کاتیک مرؤف موسلمانو ته نهها بندهی خواجه، که نهو عیباده تانهی به دل و زمان و لاشه و مال ده کریت، هه مووی ته نهها بز نهو په روهرد گاره بکات که؛ دروستی کردهو و نیعمه تی به سه ردا پشتوهو و سوود و قازانج و ژیان و مردن و به ههشت و دوزخه ی به دهسته. وه له هیچ جوړیکیاندا کهس نه کاته شه ریکی خواو، هیچیشیان بز غهیری خوا نه کات: ههروه که له نایه ته په پوزدها دهره که ویت: (الاعمال: ۱۶۲-۱۶۳).

﴿ قُلْ لَنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴾

واته: بفرموو: (۱) نویژه کهم (که نویژیش به دل و زمان و لاشه ده کریت). (۲) وه سه رپین و قوریانیه که شم (نُسُكِي) (که نه مهش عیباده تیکه به مال ده کریت). بلی هه موو عیباده تی دل و زمان و لاشه و مال، (۳) وه هه موو ژیانم و (۴) مردنیشم؛ ته نهها بز نهو (اللَّهُ) یه یه، که په روهرد گاری جیهانیانهو، شه ریکی نیسه. وه منیش به وهه فرمانم پینکراوهو، من یه که می موسلمانام.

الإمام الطبري له تفسیر که یدا بوئم نایه ته: ﴿ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَأُتْعَبِدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ، وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴾ فرمویه تی: ((يقول: والم

أعهد إليكم أن عبدوني دون كل ما سواي من الآلهة والأنداد، وإيائي فأطيعوا؛ فإن إخلاص عبادتي، وإفراذ طاعتي، ومعصية الشيطان هو الدين الصحيح والطريق المستقيم)).

مه‌رجه‌کانی عیبادت

له پیناسهی به‌ندایه‌تی و په‌ستن بۆکردن له شه‌رعدا که بریتی بوو له: (التذلل لله محبةً وتعظيماً، بفعل أوامره واجتناب نواهيه، على الوجه الذي جاءت به شرائعه). بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که عیبادت چند مه‌رجیتی تیدا پیوسته:

۱. (صدق العزيمة): بوونی عه‌زه‌تییکی راست له سه‌ر گوێرایه‌لی کردنیکی کرده‌وه‌یی و واقعی، به‌ به‌جیه‌تانی فه‌رمانه‌کان و دوورکه‌وتنه‌وه له قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان. که نه‌مه‌ش مه‌رجی بوونی عیبادته‌(شرطٌ لوجود العبادة). نه‌م مه‌رجه‌ش له‌م بره‌گه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌ویت که خه‌تی به‌ ژیردا هاتوه: (التذلل لله محبةً وتعظيماً، بفعل أوامره واجتناب نواهيه...)

۲. (الإخلاص لله): بوونی ئیخلاسیکی پاک و ته‌واو بۆ خوا له په‌رستندا، دوور له ریایی و شه‌ریک بۆ خوا دانان. وه نه‌م مه‌رجه‌ش له‌م بره‌گه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌ویت که خه‌تی به‌ ژیردا هاتوه: (التذلل لله محبةً وتعظيماً، بفعل أوامره واجتناب نواهيه،...)

۳. (موافقة السنة): بوونی پینکاریکییه‌کی (الموافقة) ته‌واو له‌گه‌ل سونه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ له خوپه‌رسته‌نه‌که‌دا. بۆ ته‌وه‌ی خوپه‌رسته‌یه‌که‌ دوور بیته‌ له بیده‌وه‌ دا‌هینراو. وه نه‌م مه‌رجه‌ش له‌م بره‌گه‌یه‌دا ده‌رده‌که‌ویت که خه‌تی به‌ ژیردا هاتوه: (...، على الوجه الذي جاءت به شرائعه).

وه دوو مه‌رجی دوا‌ییش مه‌رجی گه‌ربوونی عیبادته‌که‌ن، واته‌ که هه‌رکام له‌م دوو مه‌رجه‌ نه‌بن؛ نه‌وه عیبادته‌که‌ گه‌رباو قه‌بوڵ ناییت.

وه نه‌م نایه‌ته‌ش (الكهف: ۱۱۰) به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر هه‌رسته‌ی مه‌رجه‌که‌:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ:

۱. فَلْيَعْمَلْ (صدق العزيمة)

۲. عَمَلًا صَالِحًا (موافقة السنة)

۳. وَلَا يَشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا (الإخلاص لله)

بۆچی خوا به‌رستین به‌ته‌ن‌ها ؟

ئایا بۆچی پێویسته خوا به‌رستین؟!.

وه که بشیپه‌رستین، بۆ ده‌بیته‌ ته‌ن‌ها بۆ ئه‌و په‌رستق بکه‌ین و هیچ یه‌کیکی تر له‌گه‌ڵ ئه‌ودا نه‌په‌رستین، وه ته‌ن‌ها داوای یارمه‌تی و به‌ فریاکه‌وتن و په‌ناگرتن هه‌ر له‌و بکه‌ین و ئیعتیقادمان هه‌ر به‌و بیته‌ به‌ ته‌ن‌ها ؟.

ئایا پێغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة‌ والسلام) و پیاوچاکانیش، خۆشه‌ویست و دۆست و (أولیاء‌ الله) نین؟. که‌وابوو بۆچی دروست نیه‌ له‌گه‌ڵ خوای گه‌وره‌ هه‌واریش بکه‌ینه‌ ئه‌وان و ناری ئه‌وانیش به‌ینین له‌گه‌ڵ خوا، وه نه‌زریان بۆ بکه‌ین و ئیعتیقادمان پێیان بیته‌؟

وه‌ڵامی نهم پرسیاره‌ لهم چه‌ند روانگه‌یه‌که‌وه‌ ده‌ده‌ینه‌وه‌:

روانگه‌ی یه‌که‌م:

له‌ پێناسه‌ی به‌نده‌ایه‌تی و په‌رستق بۆکردن له‌ شه‌رعدا، بۆمان ده‌رده‌که‌وێته‌ که‌ له‌ په‌رستق کردندا چه‌ند پوکنیک پێویسته‌: نه‌گه‌ر بوونیان نه‌بیته‌، ئه‌وه‌ په‌رستیش برونی راسته‌قینه‌ی نابیته‌، که‌ پوکنه‌کانیش بریتین له‌:

۱. زه‌لیلی و ملکه‌چی نواندنی ته‌واو.

۲. خۆشوێستنیکی ته‌واو^(۱).

۳. گوێپرایه‌لی کردن؛ به‌ به‌جیه‌ینانی فه‌رمانه‌کان و دوورکه‌وتنه‌ره‌ له‌ قه‌ده‌غه‌کراوه‌کان.

(1) تییینی: عیبادت دوو پوکنی سه‌ره‌کی و بنه‌رته‌ی هه‌یه، که بریتین له‌:

کمال‌ الحب و غایته، مع غایه‌ الذل.

واته‌: ته‌واوی خۆش ویستن، له‌گه‌ڵ ئه‌و په‌ری زه‌لیلی و ملکه‌چی نواندن بۆ ئه‌و زاته‌ی که‌ کردارو گوشتاره‌کی بۆ ته‌ن‌جام ده‌دری.

که‌واته‌ هه‌ر کرده‌یه‌که‌ که‌ نهم دوو پوکنه‌ی تیندا بیته‌، ئه‌وه‌ عیبادته‌؛ جا که‌ بۆ خوا بکریته‌، ئه‌وه‌ په‌رستنیکی ته‌وحیدی و پێوژه، وه‌ که‌ بۆ غه‌یری ئه‌ویش بکریته‌، ئه‌وه‌ په‌رستنیکی شه‌رکی و کوفه‌رو، خاوه‌نه‌کی ده‌بیته‌ ته‌هلی دۆزه‌خ به‌ به‌رده‌وامی.

قال الحافظ الحکمی -رحمه‌ الله-: ((وَأَنَّ مَطْلَها- یعنی العبادة- الَّذِي لاقوام لها إِلَّا به هو: کمال‌ الحب و غایته، مع غایه‌ الذل، ولا تسمى عبادة إِلَّا مع ذلك كله... فإذا اجتماعا في العمل كان عبادة: إن كانت لله فهو التوحيد الذي هو أشرف المطالب، وإن كانت لغيره فالشرك الأكبر المخلد صاحبه في النار، والعباد بالله)). . (معارج القبول) ۱/ ۲۵۹.

جا که به ندایه تى کردن هم شتانه بیئت؛ نه وه گومانى تیندانییه که تنها زاتى خواى

په روره دگار شایسته و شیواى نه وه یه هم جزوه به ندایه تیهى بز بکریت به تنها؛ چونکه:

۱. زه لیلی و ملکه چى بز یه کینک دهنوینریت که نه وه پرى توانا و ده سلات و گه روه یی و تۆله و

سزای هدیئت. هم سیفه تانهش تنها له خواى په روره دگادا هه ن که نه وه: ﴿المجید، الکبیر،

العظیم، الجلیل، العلیُّ الأعلى، العزیز، القویُّ، المتینُّ، الجبار، المتکبِّر، الرقیبُّ، المحیطُّ، القهَّار،

ذو الجلال والإکرام، القابض الباسط، المعطي المانع﴾

۲. وه خۆشویستنى ته واو تنها بز یه کینک ده کریت، که خۆى له خۆیدا جوان و ته واوو سیفدت

به رز بیئت له لایه که وه، وه له لایه کی تریشه وه به خشنده و میهره بان و خاوه ن چاکه بیئت

له گه ل خه لکی بن به رامبه ر. وه هیچ یه کینکیش هم دوو لایه نه ی تیندا نین به ته واوی جگه

له خواى به به زه یی که ره همه ته که ی هم موو شتیکی گرتۆته وه، خاوه نی چه ندین سیفه تى

به رزو جوانه وه: ﴿الصمد، الحمید، العفوُّ، الغفور، التواب، الودود، الفتاح، الرزاق، الغنیُّ،

المغنی، الحلیم، الشاکر، القریب، المجیب، الکافی﴾.

۳. وه گوته پاره لى یه کینک ده کریت، که فه رمانه کانی هم موو عه دل بن، وه فه رمان به چاکه و

شتى پاک و سوو ده خش بکات، وه نه هیه کانی له شتى خراپ و بیس و زه ره مه ند بیئت. وه

هه روه ها فه رمانه کانی بگوغین له گه ل سروشتى مرۆف.

وه تنها فه رمانى نه و زاته له هه موو روانگه یه که وه عه دل و چاک و سوو ده خش و، گوغناه و

له گه ل سروشتى ناده میزاد، که ناده میزادى دروست کردوه و، بونه وه ریش هه مووی له سه ر

نیزامى نه و به پرتوه ده چیت:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِ اللَّهِ لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (الأعراف: ۵۴).

﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي النَّوْرَةِ وَالْأَنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ

عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ

وَعَزَّزُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (الأعراف: ۱۵۷).

وه هه ر خوا خۆى خاوه نی هم سیفه تانه یه که واده خوازن تنها نه و مافى شه ریه ت دانانى

هه بیئت و هه ر خۆى شیواى به رنامه و یاسا بز دانان بیئت، وه:

[الحکم، العدل، الهادی، الرشید، الحق، الرب، الملك، العليم، الخبير، السميع، البصير، الخالق، الباري، المصور، المهيمن، الحي القيوم، الأول، والآخِر، والظاهر، والباطن]

پهوانگه ی دووهه^(۱): بینگومان:

۱. هه موو زیندهه ریتیک له سهه ره دروست بووهه راهاتووه (مجبوول علی) که خۆشه ویستیکی هه بییت و، نهوی مه بهست بییت و، دلێ پیتهی بهند بییت و نارام بگریت و خۆشحالی تهواوی لێ وه دهست که ویت.
 ۲. وه پیویتیسی به یارمه تیدرو گه یه نه ریتیک هه یه، بیگه یه نیته داواکاریه مه بهست بووه خۆشه ویسته که ی و نهو خۆشیهی که مه بهستیه تی.
 ۳. وه ههروه ها مرۆف و دروست بووهه، و راهاتووه که لادان و دوورخستنه وهی زه ره رو ناخۆشی به لاره مه بهست بییت.
 ۴. وه دیسان بۆ لادانی نهو ناخۆشیهش پیویتی به وه سیله و یاریدهه ریتیک هه یه.
- که واته هه موو مرۆفیک نه م چوار شته ی پیتهوی پیوسته و، بوون و به خته وهی نابیته به بی نه م چواره. به لام بابزاین نهو چواره چین ؟
- (۱) بینگومان دل نهو زاته ی خۆش ده ویت و، ملکه چی بۆ ده نوینیته و هۆگرو ئالوده ی ده بیته، که ئیعمادی ده خاته سهه، بۆ لێ وه دهست که وتنی رزق و پززی و سههه که وتن و سههه فرازی و به خته وهی خۆشحالی. وه له بهر نهو هه موو به رژه وه ندییه سو ده به خشانیه که له وه ره دهستی ده که ون.
- (۲) جا که هاتوو نهو زاته ی که سههه چاره ی خۆشی نهو دل هه یه، هه ره ئه ویش توانای ده ست خستنی خۆشیه کانی هه بوو بۆ نهو دل هه، واته به یارمه تی خۆشه ویسته که ی بگاته خۆشیه کانی له خۆشه ویسته که ی. نهو زیاتر خۆشی ده ویت و پشتی پی ده به ستیته و زه لیلی بۆ ده نوینیته.
- (۳) وه که بزانیته دوور که وتنه وه لهو زاته، یا په نجانی نهو زاته لیتی، سههه چاره ی زه ره ره ندی و ژیان تالی به رده وامی نهو دل هه یه؛ نهو زیاتر دل پیته ی بهند ده بیته و به گه وه ی داده نیته و، له تووره بوونیشی ده ترسیته.

(۱) بۆ زیاتر سههه و درگرتن له پهوانگه ی دووهه تا ده یه مه به وانه: (مجموع الفتاوی) ۱/ ۲۰-۳۶. وه (إغاثة اللهفان) ص: ۲۵-۴۰.

(۴) وه ده گهریت به دواوی وه سیله و یاریده ده رینک که له توورپهیی شه و بیپاریزیت. به لام دواوی گه ران و پشکنین، دیسان که سی ده ست ناکه ریت بتوانیت له و مه ترسیه گه وره یه لای بدات و، توورپهیی شه زاته ی لی به دوور بگریت، جگه له زاته که خزی نه بییت.

که واته ته نها خوا ی په روه ردگار شیاوی شه و یه خۆشمان بویت؛ له بهر خودی خزی له بهر شه و ی که خزی ته واوه و خاوه نی ناو سیفه تی جوان و به رزه. وه دیسان خۆشمان بویت له بهر به خشنده یه تی و میهره بانیتی و چاکه زۆره کانی له گه ل به نده کانی که نایه نه ژمار. وه پتویسته ته نها شه و پشتیوان و یاریده ده رمان بییت بۆ ده ست که وتنی په زابوونی و به خشنده یی و فەزل و نیعمه ته کانی.

وه هدر له ویش بترسین که خاوه نی هتزو ده سه لاتینکی گه وره و بئ سنوره و هه موو هیزه کان له ناستیدا بئ هتزو، بئ ده سه لات و نه بوون. وه تۆله و سزاو توورپهیی شه و زۆر سه خته و نه گهر لیتمان توورپه بییت شه و په نج به خه سارو زه ره مه ندی به رده وام ده بین.

وه هدر په ناش به و بگرین، له توورپهیی شه، وه که له هه دیسا هاتوه:

(أعوذ: برضاک من سخطک. و معافاتک من عقوبتک. و أعوذ بک منک).

(اللهم أسلمت نفسي إليك و وجهت وجهي إليك و فوضت أمري إليك، و أجنت ظهري

إليك، رغبة ورهبةً إليك، لا ملجأ ولا منجا منك إلا إليك...).

(لبیک و سعديک و الخير كله في يديک و الشر ليس إليك).

که واته له کۆتاییدا زانیمان مرۆف دلی به خۆشه ویستیکه وه ده نیشیت و زه لیلی و ملکه چی

له پیناودا ده نوینیت و به گه وره ی داده نیت. وه بۆ گه یشتنیشی به خۆشه ویسته که ی پتویستی

به یارمه تیده رینک و ناسانکارینک هه یه.

بۆمان ده رکه وت که ته نها زاتی خوا شیاوی شه و یه خۆشه ویستی مرۆف بییت و به ته واوی

دلی پتوهی به ند بییت و، زه لیل و ملکه چی بییت و، به گه وره ی دا بنیت؛ چونکه ته نها

خۆشویستنی شه و سو ده خش و بئ زیانه ^(۲) وه هدر شه ویش ته واوو جوانه و به خشنده و میهره بانه و

(۲) هدر یه کینکی توت خۆش بویت نه گهر بۆ شه و له پیناودا نه بییت. وه بۆ شه و نه بییت که یارمه تیده رت بییت

بۆ زیاتر خۆشویستنی خوا، شه و زیان به خسه بۆ به نده و زه ره ی زیاتره له قازاچی .

خواهنی سیفاتی بەرزو پاک و پیرۆزه. که شیاری ئەو یه له هه موو پوانگه یه که وه خۆشمان بویت. وه خۆشی و بهخته و هریش هه مووی له خۆشویشتنی ئەودایه.

وه تاکه زاتیکیش که بتوانیت به رهزامه ندی ئەوت بگه یه نیت و خۆشیت بۆ دابین بکات و ناخۆشیت له سه ر لابه ریت هه ر ته نه ا خۆیه تی (سبحانه و تعالی).

که واته ته نه ا ئەو په رستراومانه و داوای یارمه تیش هه ر ته نه ا ئەو ده که یین:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (الفاتحه: ۵).

پوانگه ی سییه م:

به راستی پینداویستی بنده کان به وهی که ته نه ا (الله) په رستراویان بییت و، په رستنی بۆ بکه ن. وه کو پینداویستی یانه به وهی که په روه رد گاریان بییت و دروستیان بکات و پرزیان بدات و له ش ساغ و خۆش حالیان بکات.

واته هه روه کو چۆن به بێ ئەو په روه رد گاره نه بوونیان ده بییت، وه نه به رده و امیش. به هه مان شیوه ش - بگه ره زیاتریش له مانه ی پینشو - نه گه ر به ندایه تی کردنیان نه بییت بۆ خوا؛ ئەوه ژیا نی راسته قینه یان له ده ست ده چییت و، ژیا نی تالی دویا و قیامه تیان توش ده بییت. که واته بۆ ئەوهی خۆش حالتی راسته قینه و به رده و امیان ده ست که ویت، ئەوه له نان و ناو زیاتر، پینوستیان به وه یه که خوا په رستن و له هه موو یه کینک خۆشتریان بویت و رازی بییت لییان و له توو په یی خۆی بیان پارزیت.

چونکه فه قیری دنیا ماوه که ی کورته و براوه یه و هه تا سه ر نیه، به لام فه قیری قیامه ت هه رگیز ماوه یه و به رده و ام نه براوه یه.

وه مرۆڤ گه ر لاشه که ی ماوه یه کی کورت له نا ره حه تی دا بییت له ژیا نی دویا ی براوه، ناساته له وهی دژ و لاشه ی به به رده و امی له تالی و عذاب و نازاردا بییت له دوا رۆژی نه براوه. په نا به خوا.

وه هه روه ها دلێ مرۆڤ خۆش نا بییت به به ده و امی و ته وای له هه موو پوانگه یه که وه، ته نه ا به خوا نه بییت.

به لام غه بری خوا نه گه ر بیته هۆی خۆش یه کیش بۆ دلێ مرۆڤ؛ ئەوه نه خۆش یه کی ته واره بی ناخۆشی ده بییت، وه نه تاسه رو به رده و امیش ده بییت. وه بگه ره زۆر جاری واش هیه ئەو خۆش یه کاتییه، خۆی له خۆیدا ده بیته هۆی ناخۆشی و ژیا ن تالی دا هاتووی هه تاسه ر.

وه نیشانه‌ی ئەم راستیانه‌ش له واقیعدا دەبینرێن زۆر به ناشکرا.

بۆ نمونه موسلمانێ ته‌نها خوا په‌رست به‌ راستی و له‌سه‌ر زانستی، به‌رده‌وام دڵ خۆش و ڕوو گه‌شه. وه‌ خۆشی و له‌زه‌تی نیمان و خوا په‌رستیه‌که‌ی به‌ هه‌موو دونیا ناگۆرێته‌وه. وه‌ بگه‌ره‌ ته‌وکاته‌ به‌لایه‌وه‌ خۆشترین کاته، که هه‌موو دونیای ده‌کاته‌ قوربانیی خوا په‌رستیه‌که‌ی، وه‌ خۆشی له‌ر پێناره‌دا به‌خت ده‌کات.

وه‌ تاره‌کو زیاتر چاکتر خوا په‌رستی بکات، ته‌وه‌ زیاتر له‌ هه‌موو کاته‌کانی تری خۆشحاله‌تره‌، ته‌گه‌ر له‌ دونیاشدا له‌ هه‌موو که‌س هه‌ژارترو بۆ ده‌سه‌لات تریش بێت.

به‌لام مرزئی دورو له‌خوا، که به‌ندایه‌تی و ملکه‌چی بۆ خوا ناکات و، دله‌که‌ی خۆشویستی ته‌واوی خۆی تێدا نیه‌، ده‌بینین ته‌و مرزفانه‌ ته‌گه‌ر خاوه‌نی هه‌موو سامان و ده‌سه‌لاتی دونیاش بن، هه‌ر دله‌نگ و ژیان تال و نا نارام و نا موپتاحن، چونکه‌ خۆشه‌ویستی راسته‌قینه‌یان - که (الله) یه‌ - له‌ ده‌ست چووه‌، که ئارامی ته‌واوو کامل به‌ دڵ ده‌دات : ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾، بۆیه‌ ده‌بینین هه‌ر ڕۆژه‌ی خۆشه‌ویستیک ده‌گۆڕن و دلشیا‌ن هه‌ر ناحه‌سیته‌وه‌:

جا هه‌ندیکیان خۆشه‌ویسته‌که‌ی مال و سامانه‌، که لای هه‌موو شتیکه‌، وه‌ ناماده‌ش نییه‌ دیناریک به‌خشی به‌بۆ به‌رامبه‌رو به‌دیل. به‌لام ناماده‌یه‌ ناموس و شه‌ره‌فه‌که‌ی بفرۆشیت به‌ پاره‌.

هه‌ندیکیشیا‌ن زه‌عامه‌ت و ده‌سه‌لات و ناو و شوهره‌ت خۆشه‌ویستری‌ن شته‌ به‌لایه‌وه‌. وه‌ له‌ پێناو ده‌ست که‌وتن و مانه‌وه‌ی زه‌عامه‌ته‌که‌ی، ناماده‌یه‌ سه‌دان و هه‌زاران که‌س به‌ کوشت بدات و بیانکاته‌ قوربانی ده‌سه‌لاته‌که‌ی ته‌گه‌ر به‌ جۆگه‌ی خۆنیش بێت!

وه‌ هه‌ندیکیشیا‌ن نافره‌ت سه‌رخۆشی کردووه‌ به‌لایه‌وه‌ گه‌وره‌ترین ئارات و مه‌به‌سته‌و، خۆشویستی نافره‌ت دلی داگیر کردووه‌، ناگای له‌ چاکه‌و مرزفایه‌تی و یادی په‌روه‌ردگاری نه‌ماوه‌.

به‌لام بێگومان هه‌ر یه‌ک له‌م سه‌ خۆشه‌ویسته‌ی ته‌وان، ناکامینکی تالی ده‌بیت و ژیا‌نی ناخۆشیشی به‌دواوه‌یه‌.

وه‌ جاری واش هه‌یه‌ که‌ خۆشه‌ویسته‌که‌ی ده‌ست ناکه‌وێت، یا‌ن له‌ ده‌ستی ده‌چیته‌، خۆی ئینتیحار ده‌کات و خۆی ده‌کوژیت. که‌واته‌ خۆشه‌ویسته‌که‌ی بووه‌ هۆی ناخۆشحالی دونیا‌و درا ڕۆژی. وه‌ له‌زه‌تی خۆشه‌ویسته‌که‌ی وه‌کو خواردنیکێ شیری‌نی ژه‌هراوی کراو و ابوو، سه‌ره‌تا به‌ شیرینی‌یه‌که‌ی خه‌له‌تار، کۆتایه‌ که‌یشی له‌ناوچوونی خۆی بوو به‌ ژه‌هره‌که‌.

که واته چۆن لاشه پتویستی به خواردن و خۆراك و ئیسراحت ههیه، به هه مان شیوهش - بگره زیاتریش - دل پتویستی به خۆشی و ئیسراحت ههیه. وه تاکه خۆشی و ئیسراحت و نارام و لهزهتی دل، له وه دایه که تنهها خوا په رستاری بیت و له هه موو یه کینک زیاتر خۆشی بویت و پهزا بوونی نهوی دهست که ویت و توو پهیی و سزای نهوی لی به دوو بیت.

پهوانگهی چواره م:

له دوو پهوانگهی سه ره کیه ره بهنده کان به دله کانیا ن ده گه پینه وه لای خوای په روه رد گاریان. پهوانگهی یه که م: نه وه یه که مرۆف ههچ سوود و قازانجیکی ته واوو بئ زیا نی به رده وامی دهست ناکه ویت له غه پیری خوا؛ چونکه سوود و قازانجی ته واو تنهها له وه ره دهست ده که ویت و زیان و ناخۆشیش تنهها نهو له سه ری لاده دات. له بهر نه وه داوای یارمه تی لی ده کات و پشتی پئی ده به ستیت، وه نهو داوای یارمه تی لی کردن و پشت پئی به ستنهش وای لی ده کات خۆشی بویت و سوپاسی بکات و به ندایه تی بکات له به رام بهر نهو هه موو نیعمه ته زۆرانه ی که له گه ئیدا کردوه.

واته پشت پئی به ستنی و داوا لی کردنی ده یگه یه نی به خۆش و یستنی و به ندایه تی کردنی. که نه مهش پهوانگهی دوو مه که بریتیه له: به ندایه تی کردنی خوا له بهر خۆش و یستنیکی ته واو بۆی که هه موو دلی پر کردوه و پتوه ی شاد و گهش و خۆش حال بووه.

وه خوای په روه رد گار له قورخانه که یدا زیاتر له پهوانگهی یه که مه وه بانگی به نده کانی ده کات بۆ پهوانگهی دوو مه که بریتی بوو له به ندایه تی کردنی خوا له بهر خۆش و یستنیکی ته واو بۆی و دل پتوه به ندبوون و ئالوده بوونی. هه ره که له پهوانگهی یانزه هه م درده که ویت.

وه نمونه ی نه م دوو پهوانگه یه شه وه که سینک وایه، که به لایه کی گه وه ره، یان فه قیری، یان ترسیکی زۆری تووش بوو بیت، نه ویش زۆر به زه لیلی و ملکه چسی و ئیخلاسیه وه روو ده کاته خواو داوای یارمه تی و فریا که وتنی لی ده کات، تا وای لی دیت، خودی گه پانه وه که ی بۆلای خواو مونا جات و پارانه وه که ی له خوا، به لاره خۆشتر ده بیت لهو داوا کاریه ی که پیتشر هه یبوو، هه رچه نده له سه ره تادا تنهها مه به ستیشی داوا کاریه که ی بوو. نه که نهو لهزه تی پارانه ره له خواو گه پانه وه بۆ لایی و دل شاد بوون پتیی.

روانگی بیتجه م:

هه ره که سیکه یه کینکی تری - جگه له خوا - خوښ بویت زیاد له پتویست، یان خوښ ویستنه که ی بۆ خواو له پینناری نه ودا نه بییت، نه وه بینگومان تووشی زه ره رو ناخوښحالی ده بییت به هژی خودی خوښه ویسته که یه وه، له دنیا پیش قیامت، یان هه ره له دوا پۆژ، یا له هه ره دوولا. جا دهستی که وتبییت یان نا؛ چونکه:

۱. پیش دهست که وتنی هه ره له عه زاب و غه م و په ژاره دایه، وه که دهستی شی که وت به دره وام خه می له دهست چوونه تی، چونکه تا کو سه ر نابیت، وه که له دهستی شی چو زو زیا تر غه مبارو دلته نگ ده بییت.

۲. وه نه گه ره دهستی نه که ویت، نه وه دائیم دلی بریندارو غه مبارو ته نگه به نه ندازه ی هژگری و گه یه دهی به خوښه ویسته که ی. جا ما ن بیت یان ئا فره ت، یان ریاسه ت وه که په ره ره دگار ده ره مویت:

﴿فَلَا تُجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ﴾
(التوبة: ۵۵).

نه وه سزای دنیا، وه له پۆژی دوا ییشدا:

﴿وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا . ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَبَلَغَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوَأَكُمْ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ﴾ (سکوت: ۲۵)
﴿الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ (الزخرف: ۶۷).

روانگی شه شه م:

په ره ره دگار مرۆفی بۆ نه وه دروست کرده که بیهه رستی ت، که په رستی نه ویش بریتی یه له ناسینی و خوښ ویستی و ته سلیم بوونی و ملکه چ بوونی و یاد کردنی و به گه وه دانانی. نه م په رسته ش خوښحالی و به خته وه ری راسته قینه ی مرۆفی تیدا یه. چونکه دلی مرۆفی ئارام نا گریت و خوښ نابیت و ئیسه راحه ت ناکات، ته نها به وه نه بییت که خوا ی په ره ره دگار خوښه ویستی بیت و نه مه ل و هیوا شی به نه و بیت و به نده ی راسته قینه ی نه و بیت له دنیا. وه له دوا پۆژی شدا خوښترین پا داشت به لای خوا په رسته تانه وه، بینینی زاتی په ره ره دگاری خوښه ویستیانه.

که واته له دنیا خۆشتین شت به لای مرۆفه عاقله کان نه ویه که دلّه کانیان ته نها پرو له خوا بن و خۆش ویستنی نه و پری کرد بنه وهر، یادی نه و ناوه دانی کرد بنه وهر. وه له دوا پۆشیش پهزا بوونی و بینینی خوا خۆشتین شته به لایانه وهر:

(أَسْأَلُكَ خَشِيَّتِكَ فِي الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ... وَأَسْأَلُكَ نِعِمًّا لَا يَنْفَدُ، وَقِرَةً عَيْنٍ لَا تَنْقَطِعُ، وَأَسْأَلُكَ الرِّضَى بَعْدَ الْقَضَاءِ وَبِرْدَ الْعَيْشِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَأَسْأَلُكَ لَذَّةَ النَّظَرِ إِلَى وَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَالشُّوْقَ إِلَى لِقَائِكَ فِي غَيْرِ ضَرَاءٍ مُضْرَةٍ، وَلَا فِتْنَةٍ مُضْلَةٍ).

وه پینچه وانه ی نه وه نه گهر دل گه یزده ی غه یری خوا بیته و، خۆشویستن و په رستنی بۆ غه یری نه و بیته، نه وه سه رچاوی هه موو ژیان تالی و زهره مه ندیه کیه تی:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ. وَإِنَّ الْفَجَّارَ لَفِي حَجِيمٍ﴾ (الانظار: ۱۳-۱۴)

روانگه ی هه وته م:

له پشت به ستنی مرۆف به غه یری په روه رد گاری، زهری پهی ده گات له خودی پشت پهی به ستراوه کهی، به پینچه وانه ی هیواو نومیده کهی.

بۆ نمونه: مرۆفی موشریک له په رستن و پشت به ستنی به غه یری خوا، سه رکه وتن و به خته وهر بوونی مه به سته، به لām پینچه وانه ی نا واته کهی لیوه به نسیب ده بیته، وه ک ده بینین په روه دگاری له م نایه تانه دا نه م راستیه ی پوون کردۆته وه:

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا. كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ (مریم: ۸۱-۸۲)

که واته زهره و ریسوایی مرۆف له وه دایه که غه یری خوا بپه رستیت و پشتی پهی به ستنی، به لām سه رکه وتن و سه رفرازی و سه ربه رزی و به خته وهری له وه دایه که ته نها خوا بپه رستیت و داوی یارمه تیش ته نها هه ره بکات ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (الفاتحه: ۵).

روانگه ی هه شته م:

پینویسته مرۆف ته نها خوا بپه رستیت و رووبکاته نه و په جای په حه تی نه و بکات و داوی هینانی خیر و خۆشی و، لادانی شه رو ناخۆشی هه ره له بکات؛ چونکه نه و په روه رد گاره سه ره پای بوونی توانای له سه ره به جیهینانی داواکاریه کان، که چاکه ت له گه ل ده کات و یارمه تیت ده دات و خۆشیت بۆ ده هینیت و شه رت له سه ره لاده دات هه مووی ته نها بۆ خاتری خۆته نه ک بۆ خاتری خۆی. واته خۆی له خۆیدا ده و نه مه ند و به ریزو به خشنده و میه ره بانه و بۆ

پتویسته له بنده کانی، وه بۆ ئهوه چاکهت له گهژ ناکات تاره کو تۆش رۆژیک له رۆژان چاکه ی له گهژ بکه یتهوه، یان به فریای بییت و پاداشتی بده یتهوه.

به پینچهوانه ی مرژه کان که چاکه له گهژ یه کتری ناکه ن به بهرامبهر نه بییت، واته ههر که سیك یارمه تیت بدات ئهوه له بهر موحتاجی و بهرژه و نهندی خۆی یارمه تیت ده دات، بۆ ئهوه ی پاداشتی ئه و یارمه تی و چاکه کردنه ی وه ریکریته وه له دنیا، یان له قیامت، له تۆ، یان له پهروهردگار، به گویره ی نیه تی ئه و که سه . که واته له ههردوو حاله تدا مرۆفی که چاکه یه کت له گهژ بکات ئهوه بۆ بهرژه و نهندی خۆیه تی پیش بهرژه و نهندی تۆ!

که واته ئومید بوون به چاکه و یارمه تی خوا سود به خشه و هیچ باجیکی به دواوه نیه . به لام ئومید بوون به چاکه ی غهیری خوا بۆ باج و منه ت و زه ره نا بییت؛ چونکه که س چاکه ت له گهژ ناکات بۆ بهرامبهر ته نها خوا نه بییت که هیچ پتویسته کی به بنده کانی نیه، وه که په رستنی شی له سه ر دانارین بۆ به خته وه ر بوون و خۆشحالی خۆمانه نه ک ئه و موحتاجی به ندایه تی ئیمه بییت به لکو ئه گه ر هه موو خه لکی خوا په رست بن هیچ له خوا یه تی خوا زیاد ناکات، وه ئه گه ر هه موو خه لکیش کافر بن هیچ له خوا یه تی ئه و که م ناکات.

ڕوانگه ی نۆیه م:

زۆریه ی خه لکی تۆی بۆ خۆی ده ویت نه ک بۆ خۆتی بویت.

واته ده یانه ویت له تۆوه سو دمه ند بن، وه به سه ر تۆدا سه رکه ون بۆ بهرژه و نه دیه کانیان، ئه گه ر چی به زه ره ری دین و دنیای تۆش ته واره بییت !.

به لام په وه ردگار تۆی بۆ خۆت ده ویت، وه که به ندایه تی له سه ر داناویست له بهر پتویستی و موحتاجی تی خۆی نیه به م په رستنه ی تۆ بۆ ئه و، به لکو بۆ بهرژه و نه دی تۆیه تی، تاره کو به خته وه ری دنیا و دوا رۆژ بییت. که واته چۆن هیوا و ئومیدت به غهیری خوا ده به ستیت و چۆن ئیعتیما د ده که یته سه ر غهیری خوا.

ڕوانگه ی ده یه م: ئومید بوون به غهیری خوا، وه په رستن و دارا ئی کردن و پشت پئی

به ستنی بۆ سو وده و بگه ره زه ره ریشه؛ چونکه غهیری خوا:

۱. نازانیت بهرژه و نه دی تۆ له چی دایه تاره کو خوا فیتری نه کات.

۲. وه ناشتوانیت یارمه‌تیت بدات و به‌رژه‌وندیه‌که‌ت بز دابین بکات تاوه‌کو‌خوا یارمه‌تی نه‌دات و توانای نه‌وی پی نه‌به‌خشیت.

۳. وه‌ناشیه‌وه‌یت یارمه‌تیت بدات تاوه‌کو‌خوا وای لی نه‌کات بیه‌ویت یارمه‌تیت بدات. که‌واته هم‌وو شته‌کان ده‌گه‌رینه‌وه بز خوا. که‌وابوو دل به‌ستنه‌وه به‌غه‌یری خواو تومید پی بوون و پشت پی به‌ستنی زه‌ره‌ره بز بنده، نه‌ک سود به‌خش؛ چونکه وازی هینا له‌و زاته‌ی که هم‌وو شتیکی به‌ده‌سته، بز که‌سیک که هیچی به‌ده‌ست نیه‌ته‌نانه‌ت بز خویشی.

وه نه‌گه‌ر هم‌وو دونیا کو‌بیته‌وه بز نه‌وی سودیک به‌تو بگه‌یه‌نن، ناتوانن ته‌نانه‌وه نه‌بیته‌ که‌خوا بۆتی نویسه‌وه. وه نه‌گه‌ر هم‌وو خه‌لکی سه‌ر زه‌ویش بیان‌ه‌ویت زه‌ره‌ریکت لی بدنه‌ن ناتوانن ته‌نانه‌وه نه‌بیته‌ که‌خوا له‌سه‌ری نویسیویت، وه‌ک له‌ه‌دیسی (ابن‌عباس) دا پیته‌مبه‌ر ﷺ وای فەرمووه^(۱).

په‌وانگه‌ی یانزه‌هه‌م^(۲):

له‌به‌ر نه‌وه ده‌بیته‌ته‌نانه‌خوا په‌رستیت و سه‌رپرین و نه‌زر (له‌خو گرتنی) بز بکریت، و هاواری بکریتی و داوای یارمه‌تی و به‌فریا‌که‌وتنی لی بکریت؛ چونکه نه‌وه به‌ته‌نانه‌، په‌روه‌رد‌گاره‌و خالیقه‌و رازیه‌وه بیسه‌ره‌وه بینایه‌وه زیندوووه نه‌مه‌روه به‌تواناو ده‌سه‌لاته‌وه، خاوه‌نی هم‌وو بونه‌وه‌ره‌وه، خیره‌و خویشی و، زه‌ره‌رو زیبان و، سودو قازانج و، هیدایه‌ت و گومرایی و، به‌خته‌وه‌ری و شه‌قاره‌ت و، ده‌وله‌مه‌ندی و فه‌قیی و، عیززه‌ت و زه‌لیلی و، مردن و ژیان، ته‌نانه‌ لای خوایه‌وه به‌ده‌سته‌ته‌وه به‌ته‌نانه‌. به‌لام غه‌یری(الله) هیچ شتیکی له‌مانه‌ی سه‌ره‌وه‌ی به‌ده‌سته‌ت نیه‌ بز خویشی، چجای بز خه‌لکی.

وه په‌روه‌رد‌گار به‌دوو نایه‌ت له‌سوره‌تی (الفرقان)، پرونی کردۆته‌وه که‌ته‌نانه‌خۆی شایسته‌ی په‌رستن و داوا لی کردنه‌وه، غه‌یری نه‌وه نا شایسته‌یه، وه‌ک ده‌فه‌رموویت:

﴿ الَّذِي لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ . وَلمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا . وَلمْ يَكُنْ لَهُ شَرِكٌ فِي الْمَلِكِ . وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ، فَقَدَرَهُ تَدْبِيرًا . وَاتَّخَذَ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلا يملكون موتًا وَلا حَيَاةً وَلا شَوْراً ﴾ (الفرقان ۲ - ۳)

ده‌بینن (ته‌نانه‌ شایسته‌یی خۆی بز په‌رستن) به‌پینچ سیفات ده‌رپروه:

(1) سنن الترمذی: حدیث حسن صحیح .

(2) په‌وانه (اضواء البیان) ۶ / ۱۷۸ - ۱۸۳ .

- ۱- تنها خزی مه لیک و خاوه نی تاسمانه کان و زهوی یه و مولک تنها هی خزیه تی.
- ۲- هیچ مندالی بز خزی دانه ناوه و بی پیویسته له جیگر و میرات گرو جی نشین؛ چونکه خزی برده و ام زیندووه و خیزانی نیه. ۳- هیچ شهریکی نیه له مولکه که ییدا.
- ۴- خالیقی هه موو شتیکه. ۵- نه ندازی بز هه موو دروستکراویکی داناره له کات و شوین و قه باره و شیوه و چۆنیه تی، زۆر به ووردی و پڠکی و ته واری.
- وه له به رامبه ر خۆشیدا ، باسی ته په رستراوانه ده کات که خه لکی هاواریان ده که نی و نه زرو سه رپڠین و په رستنیا ن بز ده که ن، ﴿ وَاخْذُوا مِنْ دُونِ آهْةٍ ﴾.
- وه به م سیفه تانه ی خواره وه - که نیشانه ی ناشایسته بین به په رستن - وه سفی نه وانی کردووه. سیفه ته کانیش نه مانه ن:

- ۱- ﴿ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئاً ﴾ واته: هیچ دروست ناکه ن و توانای دروست کردنی هیچیان نیه.
- ۲- ﴿ وَهُمْ يُخْلُقُونَ ﴾: وه خۆیان دروست کراون و خوا دروستی کردوون.
- ۳- ﴿ وَلَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعاً وَلَا ضَرّاً ﴾ واته: هیچ سوود و زیانیان بز نه فسی خۆشیا ن به ده ست نیه.

۴-۶ ﴿ وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتاً وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُوراً ﴾

واته: به ده ستیا ن نیه نه مردن، نه ژیا ن، نه زیندوو برو نه وه.

که واته که سیک یا ن شتی که که نه مه سیفه ته کانی بن، نه وه شایسته ی نه وه نیه هاواری بکری تی و، هیچ جزره عیباده تیکی بز بکری تی.

وه له چندان نایه تی قورئاندا په روره دگار به م سیفه تانه به راورد ده کات له نیوان په رستاوی حدق که خزیه تی و، له نیوان په رستاوه ناشایسته کان. هه روه که له م نایه تانه دا دهرده که ویت:

* ﴿ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَن يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكُمْ مَن شَيْءٍ سُبْحَانَ وَعَالَى

عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿ الروم : ۴۰ .

واته: (الله) که په رستاوی شیاوو راسته نه وه یه که:

دروستی کردوون و، له پاشان رزق و پۆزی داون و، له پاشان ده تان مرینسی و، له پاشان زیندوتان ده کاته وه. جا نایا له نیوان په رستاوه کانی نیوه که کردوتانن به هاوه لئی خوا، یه کیتک هه یه نه و کارانه بکات که خوی په روره دگار کردوونی.

(سبحانه و تعالی): واته پاکى و بهرزى بۆ پهروهردگار له په رستوانه ی که ده یانکه نه شه ریک بۆ خوا.

* ﴿ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئاً وَهُمْ يُخْلَقُونَ. أَمْواتٌ غَيْرِ أَحْيَاءٍ. وَمَا يَشْعُرُونَ أَيْانَ يُعْثُونَ ﴾ النحل (۲۰ — ۲۱).

واته: نه وانه ی ده یان په رستن و هاواریان ده که نه ی جگه له خوا، هیچ دروست ناکه ن و، خو یان دروست کراون، مردوون و زیندوو نین، وه نازانن که ی زیندوو ده که رینه وه.

* ﴿ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴾ ناطر (۱۲).

واته: نه و (الله) یه پهروهردگار تانه و شایسته ی په رستن و هاوار لئ کردنه، که (لَهُ الْمُلْكُ) واته مولک هه مووی هی نه وه. وه نه وانه ی ده یان په رستن و هاواریان ده که نه ی جگه له خوا یه مولکایه تیان به ده ست نیه، که واته یه کینک مولکی نه بیته چۆن ده په رستیت؟!

* ﴿ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ: لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شَرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴾ سبأ (۲۲).

واته: نه ی محمد بفرموو به موشریکه کان: ده ی هاوار بکه نه نه و بت و سه نهم و فریشته و پیغه مبهرو پیاوچا کانه ی که ده یان په رستن و هاواریان ده که نه ی له گه ل خوا، بزنانن نایا وه لامی دارا کاریه کانتان ده ده نه وه؟!

وه لامتان ناده نه وه؛ چونکه:

۱. نه وانه خاوه نی کیشی زه پر په کیش نین، نه له تاسمانه کان و، نه له زه ویدا،

۲. وه ههروه کو سه ربه خو هیچ مولکیان نیه. ههروه ها به شه ریکایه تیش شه ریکی خوا نین

له هیچ شتیکی تاسمانه کان و زه ویدا.

۳. وه ههروه کو شه ریکیشی نین له مولکدا جیگرو یاریده وهرو پالپشتیشی نین له دروست

کردن و به رتوه بردنی هیچ شتیک.

که واته له روانگه ی یانزه هه م به تاییه تی و روانگه کانی پیشتیش به گشتی بۆمان ده رکه وت که تهنه خوا شیاری په رستنه؛ چونکه تهنه نه و سیفاتی پهروهردگاریتی و په رستراویتی تیدایه. وه به خته وه ری و ناسوده یی و خو شحالی و کامه رانی مرؤفیش تهنه له وه دایه که به تهنه نه و په رستراوه حقه په رستیت. وه دل تنگی و ژیان تالیشی له وه دایه که خوا به تهنه نه په رستیت و شه ریکی بۆ دابیت.

پرسیار: عبادته‌کان چین و، بۆ کێ ده‌کړین؟

وه‌لام:

هر کردارو کوفتارو بیروباوهریک،

که خوی که‌وره ﷺ فه‌رمانی پیکردبیت، یا پیتی خویش بیت؛

نه‌وه عبادته‌وه، پتویسته ته‌نھا بۆ نه‌وه ﷺ بکړیت،

وه لادانی بۆ غه‌یری الله شیرکه^(۱)

۱. نویتژ کردن و زهکات به‌خشین:

﴿ وَمَا أَمْرُو إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾ (البقرة: ۱۷۵)

۲. کړنویش بردن سه‌ردانه‌واندن (السجود والركوع):

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَاقْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (الحج: ۷۷)

﴿ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾ (نمل: ۲۷)

۳. روژوو کړتن:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ (البقرة: ۱۸۳)

۴. ده‌ج کردن:

﴿ وَكَلَّمَ عَلَى النَّاسِ حَيْثُ ابْتَدَعَ مِنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾ (آل عمران: ۹۷)

۵. پارانه‌وه داوا لښ کردن:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾ (غافر: ۱۰)

۶. نوسانیکس نه‌ینس به نیعتیقاده‌وه که له بیروباوهره نیعتیقادی دله‌وه دروست

ده‌بیت (الخوف والخشية والرهبة):

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (آل عمران: ۱۷۵)

﴿ الْيَوْمَ يَسْسُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ ﴾ (المائدة: ۳)

﴿ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا الِهْمِينَ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإِنَّمَا فِئْتَايَ فَا رَهْبُونِ ﴾ (النحل: ۵۱)

۷. خویش ویستن (الحبة): که نه‌وه‌پهرس به که‌وره دانان و زه‌لیلس و مل که‌چسو ژیر

بارس له که‌لدايه بۆ خویش ویستراو، واته خویش ویستنه‌که‌س به شیوه‌یه‌کس و ابیت

(۱) قال الشيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي-رحمه الله-: ((نكل اعتقاد أو قول أو عمل، ثبت أنه مأمور به من الشارع؛ فعتزفه لله وحده توحيد وإيمان وإخلاص، و صرفه لغية، شرك وكفر)). (القول السديد شرح كتاب التوحيد، ص: ۴۶. و) (الضياء الشارح في رد شبهات الماذق المارق، ص: ۴۴۷ الشيخ سليمان بن سحمان.

که زهلیل و مل که چ و ژیر باریشی کرد بییت و ژویشی به گه وره دابنیت. نه ههش خویش ویستنن به ندایه تنبیه (حجة عبادة):

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ﴾ (البقرة: ۱۶۵).

۸. ره جا له نکردن و نوصید پهن بوون (الرجاء والرغبة):

﴿ إِنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾ (الكهف: ۱۱۰).

۹. نیعتیقاد پهن بوون که توانای هینانن خویشی و لادانی ناخویش ههیه:

﴿ أَمَّنْ جُجِبَ الْمُضْطَرُّ إِذَا دَعَاهُ وَكُشِفَ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ﴾ (النمل: ۶۲).

۱۰. داواای به قریا که تن کردن (الاستغاثة):

﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابْ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِئْتَانِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدَفِينَ ﴾ (الأنفال: ۹).

۱۱. داواای پهنا پهن گرتن (الاستعاذة): ﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴾ (الفلق: ۱) ﴿ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴾ (الناس: ۱).

۱۲. داواای یارمه تنی کردن (الاستعانة): ﴿ لِإِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴾ (الفاحة: ۵).

۱۳. پشت پهن بهستن و نیعتیما د خستنه سه (التوکل و الاعتماد):

﴿ وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (المائدة: ۲۳).

۱۴. به جین که یاندنی نه زو له خو گرتن (الوفاء بالندر):

﴿ يُوَفُّونَ بِالْأَنْزَارِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴾ (الاسان: ۷).

۱۵. حه یوان سه برپین (الذبح والنحر):

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ (الانعام: ۱۶۲) ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَآخِرُ ﴾ (الکوثر: ۲).

وه چهندان جوړی تریش که عبادته تن؛ چوتکه پهروه ردگار فه رمانی پهن کردون و پیین رازییه. جاکه بو خودی خوئی بکرین به تنه نا، نه وه عبادته تنکی پاکه و دووره له شیرک. به لام نه گهر یه ک جوړ له و عبادته تانه بو غه یری خوا بکریت، نه وه هه موو عبادته تانه کانی تریشی پهن هه لده وه شینه وه و خاوه نه که ی به موشریک و کافر داده نریت، نه ک به موسلمانن ته نا خوا په رست (الموحد). چوتکه موشریکه کانیش خوا یان ده په رست، به لام چوتکه به تنه نهایی نه بوو، خوا به کافری دانان و وتی ئیوه هه ر خوا په رست نین:

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ. لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ. وَلَا أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴾ (الکافرون).

جا بو نه وه ی بهرونی بزائیت شیرک چیه؛ نه وه له به شی دووهدا تزئیک به درئی بیاس له شیرک ده که یین درای نه وه ی که له م به شی یه که مه دا زائیت عبادته ت کردنی خوا چیه و به چی ده کریت .

بەشی دووەم

شەخس پەرستی و شەریک بو
خوا دانان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیشه‌کی

زیان و مهترسی شه‌ریک بو خوا دانان له‌سەر ئاده‌میزاد

(۱) شه‌ریک بو خوا دانان گه‌وره‌ترین زولم و سته‌مه. وه‌ک په‌روه‌ردگار فرمویه‌تی:

﴿وَإِذْ قَالَ لِقْمَانَ لِبَنِهِ وَهُوَ عِظُهُ يَا بَنِيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (لقمان: ۱۳).

(۲) وه‌ پیشه‌مبەر ﷺ فرمویه‌تی گه‌وره‌ترین تاوان بریتیه‌یه له [أن تجعل لله نداً وهو خلقك]^(۱) واته هاره‌ل و هارشیه و شه‌ریک بو خوا دابنیت له حاله‌تیکدا که تهنه‌ا نه‌و توی دروست کردوه‌ه!

(۳) په‌روه‌ردگار له‌شیرک خۆش نابیت به‌هیچ شیوه‌یه‌ک وه‌ لیبوردن و عه‌فو کردن شمولی شیرکی گه‌وره‌ ناکات:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ۴۸).

واته په‌روه‌ردگار له‌ گوناھیک خۆش نابن که بریتی بن له شه‌ریک بو دانانی. به‌لام به‌ گویزه‌ی ویستی خۆی خۆش ده‌بیت له‌ هەر گوناھیکێ تر جگه‌ له‌ شیرک. وه‌ هه‌ر که‌سێ شه‌ریک بو خوا دابنسی نه‌وه‌ گوناھو بوه‌تان و درۆیه‌کی گه‌وره‌ی کردوه‌ چونکه‌ خوا شه‌ریکی نییه‌ له‌ پاستیدا. که‌واته‌ نه‌ گه‌ر که‌سێک له‌ سەر شیرکی گه‌وره‌ مردبیت بن نه‌وه‌ی تۆبه‌ی ئی کردبێ نه‌وه‌ په‌روه‌ردگار به‌هیچ شیوه‌یه‌ک لیتی خۆش نابیت.

که‌واته‌ شه‌ریک بو خوا دانان گه‌وره‌تره‌ له‌ کوشتنی نابه‌هق و زیناو دزی و هه‌موو تاوانه‌ گه‌وره‌کانی تریش!

(۴) شه‌ریک بو خوا دانان ده‌بیتته‌ هۆی هه‌لوه‌شانده‌وه‌ی هه‌موو کردوه‌و چاکه‌یه‌ک.

﴿وَلَقَدْ أَوْحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَنْ أَشْرَكَتَ لِيَجْطَبَنَّ عَنْكَ وَلِتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (الزمر: ۶۵) ..

واته نه گهر شهريكت بۆ الله، دانا نه وه كرده وه كانت هه لده وشينه وه.

(۵) زهرمه ندبوونی دونياو قیامت ، وهك په روهر دگار فهرمویه تی:

(... وَلِتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) . واته نه گهر شهريكت بۆ الله، دانا نه وه له زهرمه ندان دهبيت.

(۶) حهرام بوئی به ههشت لییان وه:

(۷) چونیان بۆ نار دۆزهخ و مانه ویان تیایدا به بهرده وامی وه:

(۸) هاریه شی په یداکهران هیچ شه فاعدت کارو سه رخه ریکیان نییه . وهك خوی گه ووه

فهرمویه تی :

﴿اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مِنْ شُرُكِ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَا فِيهَا النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (المائدة: ۷۲)

واته: هه ریه کیک شهريک بۆ الله، دابیتت نه وه په روهر دگار به ههشتی لی حهرام کردوو، شوینی شی دۆزه خو، وه هیچ پشتیوانیکیان نییه پزگاریان کات له م حاله.

وه شيرك سوکایه تییه بۆ مرژ؛ چونکه مل که چی و به ندایه تی دهنوینیت بۆ په رستراویکی وه کو خوی بۆ دهسلات ودروست کرا! . وه نومیدو متمانی به خوا کهم ده بیته وه و نیعمیاد ده خاته سهر شتی خورانی و دارو بهردو په رۆ گۆر، وه له هه موو نهو شتانهش ده ترسیت.

شیرك دوو جوړی ههیه ^(۱)

جوړی په کهم: شیرکی گه ووهو ناشکرا (شَرِكٌ اَكْبَرٌ ظِي)

خاوه نه که ی پتی له نیسلام ده چیتته دهرو کافرده بی (دواي چه سپاندنی به لگه - إقامة الحجة - له سه ری) ، وه هه موو نهو زیان وه ترسی وه ره شانه ی پیشوشی له سه ره؛ وه نه وه ی جیگی

(۱) هندیك له زانایان فهرمویه نه جوړی سییه میشی هه یه که بریسییه له: شیرکی ون و نادیار (الشرك الخفی). به لام نهو زانایانی که فهرمویه نه نهها دوو جوړه، هندیکیان وهك العلامة عبدالرحمن بن ناصر السعدي- له (القول السدید شرح کتاب التوحید: ص ۲۴) - نه شیرکه ون و نادیاره یان به شیرکی بهوک حساب کردوو وه هندیکیان له نیوان هه ردهو جوړه که یان داناره؛ وانا نه وه یه که له گوماندایت له شیرکی گه ووه بیت، یا بهوک ؟! . وه لات ون و ناشکرا نییه؛ چونکه شیرکی نادیا ری وا هه یه گه ووه یه وه شهیه تی بهوک ، پروانه: (المدخل لدراسة العقيدة الإسلامية) ص ۱۲۷ .

مهترسییه نهویه که خه لکانیک و کومه لانیك لهو نوممهته ده گه پرتنه وه سه ر دینی هاوهل و شه ریک بز خوا دانان، وهک له حه دیسدا هاتوره:

((ولا تقوم الساعة حتى يلحق حبي من أمي بالمشركين، وحتى تعبد فنام من أمي الأوثان))^(۱)

کهواته شیرک له ناو نهو نوممهته دا هه یه؛ له بهر نه وه زدر زه وره موسلمان وریای بیته وله هه موو خراپه یه که زیاتر خۆپاریزی لی بکات. وه خۆپاریزی به وه دهست پیده کات که جوژه کانی شیرک بناسیت به وردی تا وه کو بتوانیت خوی لی بیاریزیت به یارمه تی **الله**؛ چونکه که دوژمنت نه ناسیت ناتوانیت خۆپاریزی لی بکه یته!

جوژی دووه م: شیرکی بچوک و ون

(شَرِكْ اصْغَرْ خَفِي)

خاوه نه که ی پتی له نیسلام ناچیتته ده رو کافر ناییت به لام گونا هینکی زدر گه وره یه و نهو کرده و یه هه لده و هه شینیتته وه که شیرکه که ی تیدا کراوه مهترسی چونه دژزه خسی لی ده کریت. وه له به شی دووه می نه م بابه ته به درزی بی باسی لیتوه ده که یه ن شاء الله.

به شی یه که م

شیرکی گه وره [الشرك الاكبر]

شیرکی گه وره بریتییه له: یه کسان کردنی غهیری خوا به خوا له وشتانه دا که له تاییه تمه ندیتییه کانی په روه رد گاریتین، یا په رستراویتین، یا ناوو سیفاته کانن.

مه به ستیش به و یه کسان کردنه هاوهل بز دانانیته لی له تاییه تمه ندیتییه کانی؛ جا جیاوازی نیه که گه یاندیتییه پله ی په روه رد گار تیایدا، یان نا!

[الشرك الاكبر: هو تسوية غير الله بالله فيما هو من خصائص ربوبيته، أو ألوهيته، أو أسمائه وصفاته

سبحانه. والمراد بالتسوية مطلق الشركة سواء كان الله سبحانه ماثلاً لغيره فيها أو هو زائد عليه فيها]^(۲)

کهواته شیرکی گه وره بریتییه له:

(۱) رواه أبو داود: ۴۲۴۴. صحيح على شرط مسلم.

(۲) (المدخل لدراسة العقيدة الإسلامية).

(أن تجعل لله ندا في ربوبيته أو ألوهيته أو أسماءه وصفاته)^(۱) واته: هاوهل وهاوبهش و هاوشیتوه
(بَدَّ) دانان بۆ خوا له یه کن له و سن لایه نه دا که تایبه تن به خۆی :

(۱) له لایه نی په روهرد گاریتی

(۲) لایه نی په رستراوتی.

(۳) لایه نی نارو سیفاته کانی.^(۲)

یه که م :

شهریک بۆ خوا دانان له په روهرد گاریه تیدا (الشرك في الربوبية)

③

بریتیه له :

تسوية غير الله بالله فيما هو من خصائص الربوبية. أو نسبة شيء من خصائص ربوبيته إلى غيره سبحانه، كالخلق والرزق والملك والتدبير لهذا الكون والتشريع والأمر والنهي والإحياء والإماتة والتصرف والنفع والضرر ونحو ذلك من معاني الربوبية.

(۱) معارج القبول (۲/۴۸۳) الحافظ الحکمی.

(۲) نهو شهرکهی پیتناس کرا بریتی بوو له شهرکی چواندن به خوا له تایبهت مه ندیتیه کانی (شرك التشبيه والتمثيل والتسوية بالله فيما يختص به). به لآم هه ندیک له زانایان- [روك ابن القيم له (الجواب الكافي لمن سأل عن الدواء الشافي) ص ۱۹۹]- جگه له م جزره جزریکی تریشیان له شهرک باس کردوه، پیتی ده لیتن: (شرك التعطيل) واته نه هیشتنی تایبهت مه ندیتی یه کانی خوا وازلیته نایان، که له هه سن لایه نه کانی پیتشوی تایبهت به الله روو ده دات به م شیتوه یه:

① (تعطيل ألوهيته): بتعطيل معاملة الله عما يجب على العبد من حقيقة التوحيد، وذلك بترك عبادته. واته: نه هیشتنی مافی به ندایه تی بۆ کران بۆ الله ، وه وازهیتان له عیبادهت بۆ کردنی
② تعطيل الصانع عن كماله المقدس؛ بتعطيل و نفي أسمائه وصفاته وأفعاله. واته: نه هیشتنی سیفده تی ته واریتی بۆ الله به نه هیشتنه وهی نارو سیفاته ته واره کانی بۆی.

③ (تعطيل ربوبيته): بتعطيل المصنوع عن صانعه وخالقه؛ وذلك بدعوى قدم العالم، وعدم كونه مخلوقا له .

واته: نه هیشتنی تایبهت مه ندیتی په روهرد گاریتی بۆ الله .

واته الله به دروستکاری بونه وهه دانه نریت ، وه واده نریت که نه م بونه وهه هه بووه خوا دروستکاری نه بووه.

واته: غهیری خوا بکه یته شهریک و یه کسانى خوا له تاییه تمندیتییه کانی په روره دگاریه تیدا یاخورد شتیک له تاییه تمندیتییه کانی په روره دگارتی پال بده یته غهیری خوا وهک دروست کردن و ژياندن و مراندن و، بهرپوه بردنی بونه وهر، رزق و پډزی دان و، شهرع و یاسا بۆ دانان و، فرمان پسى کردن و، سودو زیان بده دست بوون و، ویتنه ی ته مانه.

ته هلی سوننه ت باورپیان وایه: که سودو زیان و خیرو شهر، و مردن و ژيان و رزق و پډزی و، فه قیری و دهوله مهندي و، ساغی و نه خزشی و، بهرپوه بردنی بونه وهر، ته نها بده دست خوییه. وه به گویری فه زاو قه درو بریارو ویست و فرمانی نه وه، بن نه وهی که سیک هه ییت بهر هه تستکاری بیته، یان بهرامبر (مقابل و منازع و منافس) سیکى هه بیته، یا شهریک سیکى هه بیته، یا یارمه تی در سیکى هه بیته له یه کیک له شو شتانه دا وهک له م نایه تانه دا دره ده که ویت:

۱. ﴿وَاللّٰهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (المائدة: ۱۷).

واته: مولکی ناسمانه کان و زوی و نیوانیشیان ته نها بۆ (الله) یه.

۲. ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللّٰهِ يُرْزِقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ فَاَنىٰ تُوْفِكُوْنَ﴾ (فاطر: من الآیه ۳).

واته: نایا هیچ دروست کار سیک تر هه یه رزقتان بدا له ناسمانه کان و زوی!

۳. ﴿لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضَ فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اَسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ یُعْشِی الْلَّیْلَ التَّهَارِیَطْلُبُهُ حَیْثَآ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسْتَخَرَاتٌ بِاَمْرِهِ الْاِلٰهَ الْخَلْقِ وَالْاَمْرُ تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِیْنَ﴾ (الأعراف: ۵۴).

واته دروست کردن و بهرپوه بردن و فرمان پسى کردن و بهرنامه و شهرع و یاسا بۆ دانان ته نها

بۆ (الله) یه، تاییه تن به و زاته، که په روره دگاری هه موو جیهانیانه:

﴿فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِیِّ الْكَبِیْرِ﴾ (غافر: ۱۲). ﴿لله الحکم وایله تُرجعون﴾ (القصص: ۸۸).

*** که واته هه کس نیعتیقادى و ابیت که غهیری خوا بۆ هه یه سه رچاوه ی فرمان و نه ی و شهرعته و بهرنامه دانان بیته، یان شتیک که خوا سه لالی کرد بیته، نه و به حه رامی دابنیت، یان به بیچه وانه وه؛ نه وه شه ریکى بۆ خوا داناه له په روره دگاریتیدا (الشرك في التشريع) (۱):**

(1) قال الشيخ المُفسِّرُ الإمام الشنقِطِيّ — رحمه الله — : ((تبيّه: إعلم أنه يجب التفصيل بين النظام الرضعي الذي يقتضى تحكيمه الكفر بخالق السماوات والأرض، وبين النظام الذي لا يقتضى ذلك. وإيضاح ذلك — أن النظام قسمان:

خوای گهوره فه رمویه تی: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذِنَ بِهِ اللَّهُ﴾ (الشوری: من الآیة ۲۱)..
واته نایا نیعتیقادیان به چهند شه ریک و هاوه لیتکه بۆ خوا شه رعیان بۆ دانابن که نیشن و
پوخسه تی په روه ردگاری له سهر نیه ۱؟.

﴿إِنَّ الْحُكْمَ لِلَّهِ. أَمْرًا لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ. ذَلِكَ الدِّينُ الْقِيمَ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (یوسف: ۴۰).

واته: حوکمی حق و داد په روه ته نه حوکمی خوایه، وه هدر ته نه تهوه که فه رمانان پین ده کات
و شه ریه ت و به رنامه و حه لال و حه رمانان بۆ داده نیئت. وه فه رمانی کردوه که جگه له و نه په رستین
و، شرع و دین وه رنه گرین ته نه له و نه نیئت، وه شه ریکی نییه له مه شدا (ولا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ
أَحَدًا: ۲۶ الکهف)؛ چونکه کتی نه و بونه وه هی دروست کردوه و یاسا و به رنامه ی به پتوه چوونی بۆ
داناوه، هدر ته نه ته ویش مافی نه وه ی هدی و شیاری نه وه یه که به رنامه ی ژیانیشی بۆ دابنیئت.
چونکه خوی مرؤفی دروست کردوه و ده زانیئت چ شه رعیکمی بۆ باشه، که و ابو ته نه حوکمی نه و
ته و او و گورجاوه له هه مو و پوانگه یه که وه، وه هه روه کو چۆن دروستکراوانی خوا زۆر به وردی و
ته و او ی هینراونه بوون و وه گه رخواون، که که س ناتوانیئت عه بیئکیان لی بیینیته وه، یا وه کو خوا
شت دروست بکات، به هه مان شتیه و شه ریه ت و به رنامه و دینه که ی بئ عه بییه و زۆر ته و او و [ذلک

إداري، و شرعي. أما الإداري الذي يُراد به ضبط الأمور وإتقانها على وجه غير مخالف للشرع، فهذا لا مانع منه، ولا يخالف فيه من الصحابة رضي الله عنهم، فمن بعدهم. وقد عمل عمر رضي الله عنه من ذلك أشياء كثيرة ما كانت في زمن النبي صلى الله عليه وسلم؛ ۱. ككعبة أسماء الجند في ديوان لأجل الضبط، ومعرفة من غاب ومن حضر، مع أن النبي صلى الله عليه وسلم لم يفعل ذلك، ولم يعلم بتخلف كعب بن مالك عن غزوة تبوك إلا بعد أن وصل تبوك، ۲. وكأشتراته — أعني عمر رضي الله عنه — دار صفوان بن أمية، وجعله إياها سحنا في مكة المكرمة، مع أنه رضي الله عنه لم يتخذ سحنا هو ولا أبو بكر. فمثل هذا من الأمور الإدارية التي تُفعل لإتقان الأمور مما لا يخالف الشرع — لا بأس به؛ تنظيم شؤون الموظفين، وتنظيم إدارة الأعمال على وجه لا يخالف الشرع. فهذا النوع من الأنظمة الوضعية لا بأس به، ولا يخرج عن قواعد الشرع من مراعاة المصالح العامة.

و أما النظام الشرعي المخالف لتشريع خالق السموات والأرض، فتحكيمه كفر بخالق السموات والأرض؛ كدعوى أن تفضيل الذكر على الأنثى في الميراث ليس بإنصاف، وأنها يلزم استواءهما في الميراث. وكدعوى أن تعدد الزوجات ظلم، وأن الطلاق ظلم للمرأة، وأن الرجم والقطع ونحوهما أعمال وحشية لا يسوغ فعلها بالإنسان، ونحو ذلك. فتحكيم هذا النوع من النظام في أنفس المجتمع وأموالهم وأعراضهم وأنسائهم وعقولهم وأديانهم — كفر بخالق السموات والأرض، ومُرد على نظام السماء الذي وضعه من خلق الخلاق كلها وهو أعلم بمصالحها سبحانه وتعالى عن أن يكون مه مشرع آخر علوا كبيرا ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا. قُلْ اللَّهُ أَدْنَىٰ لَكُمْ، أَمْ عَلَى اللَّهِ نَفْتُونَ﴾ (يونس: ۵۹). ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكُذْبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِنَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ، إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ (النحل: ۱۱۶). (أضواء البيان: ۴/ ۶۶، ۶۷).

الدین القيم، به لآم به داخوه ﴿ولكن أكثر الناس لا يعلمون﴾ زۆرهی خه لی ناوه ها دینی خویان به ته واری نه ناسیوه چونکه نه زانن، وه له بهر نه وه حوکمی خوا - که دروستکاریانه - ږهت ده که نه وه، حوکمی مروئتیکی دروستکاری و ه کر خویان هه لده بترین! به لآم خوی گه وره حوکمی غه یری خوی به جاهیلیهت ناو بردوه: ﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ! وَمِنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ؟﴾ (المائدة: ۵۰).

واته: نایا حوکمی جاهیلیه تیان گه ره که!؟ بۆ کن حوکمی له حوکمی خوا باشته!؟ وه خوی په وره دگار فرمانی بینکردوین که بن باوه ږین به حوکمی غه یری خوی، نه گینا به کافر حساب ده کرین نه که به موسلمان، وه که له م نایه تانه دا ده رده که ویت:

﴿ألم تر إلى الذين يزعمون أنهم آمنوا بما أنزل إليك وما أنزل من قبلك: يريدون أن يتحاكوا إلى الطاغوت، وقد أمروا أن يكفروا به، ويريد الشيطان أن يضلهم ضلالاً بعيداً... فلا وربك لأؤمنن حتى يحكموك فيما شجر بينهم، ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجاً مما قضيت ويسلموا تسليماً﴾ (النساء: ۶۰، ۶۵).^(۱)

که و ابو هه ره که سینک، غه یری (الله) بکاته شه ریک و ها و به ش و یه کسان خواله تاییهت مه ندیتیه کانی په وره د گاریه تیدا؛ واته باوه ږی و ابیت که:

۱. دروستکاریکی تر له گه ل (الله) هه یه،

۲. یا مالیکیتیکی تر خاوه نی بونه و ره له گه ل (الله)،

۳. یا یه کیتیکی تریش بوی هه یه حد ل و حد رام و شرع و یاسای به ږتیه بردن بۆ مروؤ دا بنیت نه وه نه ویشی کرده به شه ریکی (الله) له په وره د گاریه تیدا.

(۱) یه کیک له خه سلته هه لوه شینه ره وه کانی نیسلامه تی و دوه چوون له دین، بریعیه له:

((من اعتقد أن غیر هدی النبی ﷺ أكمل من هدی، أو أن حکم غیره أحسن من حکمه — مجرد اعتقاد، ولو لم یفعل — کالذین یفضلون حکم الطواغیت علی حکمه، فهو کافر. ومن ذلك:

• اعتقاد: (۱) أن الأنظمة والقوانين التي یسئها الناس أفضل من شریعة الإسلام، أو مماثلاً لها. (۲) أو أن نظام الإسلام لا یصلح تطبیقه فی هذا القرن. (۳) أو أن الإسلام کان سبباً فی تخلف المسلمین. (۴) أو أنه خاص فی علاقة المرء بره دون شؤون الحیاة الأخری.

• اعتقاد أنه یموز الحکم بغير ما أنزل الله فی المعاملات الشرعیة، أو الحدود أو غیرهما، وإن لم یعتقد أن ذلك أفضل من حکم الشریعة، أو مساوياً له؛ لأنه بذلك یكون قد استباح ما حرم الله إجماعاً، وکل من استباح ما حرم الله مما هو معلوم من السدین بالضرورة: کالزنا والخمر والربا والحکم بغير شرعة الله فهو کافر بإجماع المسلمین. (الواجبات المتحتمات). (وتحکیم القوانين) الشیخ محمد بن إبراهیم، مُفتی الحرمین رحمه الله.

* توانای هیتانی خویشی و لادانی ناخویشی دانه پال غهیری خوا

شهریک بو خوا دانانه له پهروهردگار په تپدا

[الشريك في إثبات قدرة التصرف لغير الله]

له چندان نایب و رحه دیسدا هاتوو که هیچ یه کئی غهیری خوا سودو زیانی به دهست نیه بزیه نایبیت هاراریان بگریتنی، وهك له م نایه تانهدا دهرده که ویت:

١- ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ مِنْ شَرِكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَلِمٍ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ﴾ (سبا: من الآيات ٢٢-٢٣).

واته: نهی محمد ﷺ، بو نهوهی ناشیاریتی و ناشایسته یه تی په رستاریتی غهیری خوا نیشانی موشریکه کان بدیت وه به لگهی رونیان بجهیته پرو له سه ر نهوهی که په رستاره کانیان به هیچ شیوه یه که هیچ له سودو زیانیان به دهست نیه؛ که و ابو شایسته ی نهوه نین په جای دهست خستنی خپرو لادانی شهریان لی بگریت و هاراریان بگریتنی و نیعتیقادیان پین بری چونکه هیچیان به دهست نیه - بقره هوه: نهی موشریکه کان بانگ که ن نهوانه ی که دهیان په رست غهیری خوا وه کردوتانن به شهریکی الله له نیعتیقاد برون بهوهی که شتیک له سودو زیانیان به دهست بیت و نیعتیقاد خستنه سهرو هارارو دارا لی کردنیان.

بانگیان که ن تا بۆتان دهر که ویت که هه ریه کینک که له وانهی نیوه نیعتیقادتان پنیانه غهیری خوا:

- (١) خاوهنی تو سقائیکیش نین سه ریه خۆ له ناسمانه کان و زویدا.
- (٢) وه له وهش که متر به شهرا که تیش له گه ل خوا هیچ به شیکیان نیه.
- (٣) وه له شهرا که تیش که متر یاریده دهر و جینگری خواش نین له هیچ شتیکدا واته په روهردگار به یاریده دهریش قه بو لیان ناکات و هیچ شیوه مافیکیان نیه له گه ل خوا دا.
- (٤) وه هه روه ها له وهش که متر ناتوانن تکاو رچاو شه فاعه تیش بکه ن لای خوا بی نیزن و پوخسته تی نهو به ته وای.

که واته بۆمان دهر که ورت که غهیری خوا هیچی به دهست نیه که هیچیشی به دهست نه بیت بی عه قلی و بی شه رعیه مرؤ دلی خزی به وان به ستیت و نیعتیقادیان بجاته سه ر. چونکه مرؤ د

کاتیک داوا له یه کینک ده کات له بهر نه وه داوای لی ده کات چونکه باوهری وایه که شتیکی به ده دست بیت له هینانی خیرو لادانی شه پر به یه کینک له م چوار شیویه:

(أ) به شیویه سدریه خزی (علی وجه الاستقلال) خاوهنی سولته بیت.

(ب) یاخود که سدریه خزی نه بیت به هاوهشی و شهراکت له گه له یه کینکی تری خاوهن دهسه لاتدا (علی وجه الاشتراك).

(ج) یاخود نه گهر شهریکی دهسه لات داره که شه نه بو، نه وه یارمه تی دهر و جیگیرو ژیر ده دست و وه زیری بیت.

(د) یاخود که نه و مافهشی نه بو مافی نه وهی هه بیت داوا له خاوهن سولته بکات به سازادی و سدریهستی و کراوهی ههردا وایه کی ببیت وه بۆ هه رکه سه داوا بکات وه هه ر کاتی بیت.

به لام پهروهردگار له نایه ته که ی سوپه تی سبأ روونی کردۆته وه که غهیری خوا هه ر چند پله و پایه شی بهرز بیت، وه ک پیغه مبه رانی نیرراری خوا، فریشته کانی له خوا نزیک و، پیاو چاکانیش، هیچ کام له م چوار مافه یان نه وه، ناتوانن داوای شه فاعه تیش بکه ن به چند مه رجیک نه بیت که نه مانه :-

(۱) خوا تیزیان بدات.

(۲) وه نه و که سه ش که شه فاعه تی بۆ ده که ن خوا رازی بیت له شه فاعه ت کردن بۆی.

وه هه مان مانا له هه دیسه شدا هاتوه:

۱- (اللهم لا مانع لما أعطيت ولا مُعطي لما منعت)^(۱)

۲- (واعلم أن الأمة لو اجتمعت على أن ينفعوك بشيء لم ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله تعالى لك،

وإن اجتمعوا على أن يضروك بشيء، لم يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك..)^(۲)

وه له نایه تی تریشدا هاتوه که خۆشه و یست ترین به ندهی خوا که (پیغه مبه ره ۛ) هیچی به ده دست نییه له خیرو شه پر؛ نه بۆ خۆی وه نه بۆ غهیری خۆی وه شایسته ی نه وه نییه که نییه هاواری بکه ینتی بۆ نمونه:

(۱) البخاری (۲/۲۷۵) مسلم (۵۹۳/۳).

(۲) الإمام أحمد (۱/۲۹۳) و الترمذی (۲۰۱۶).

﴿ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ ﴾ (آل عمران: من الآية ۱۲۸)

واته: ئەی محمد تۆ هیچت بە دەست نیه؛ که و ابوو با خەلکیش ئەو بەزانی بۆیه پێیان بفرموو: ﴿ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

واته: بفرموو من هیچ سوو زیانیکم بە دەست نیه بۆ ئەفسی خۆشم - مەگەر شتیک که اللہ ویستی لە سەر بێت. چجای بۆ ئێو.

﴿ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴾ (الجن: ۲۱).

واته پێیان بفرموو: هیچ زەرەر قازانجیکم بە دەست نیه بۆ ئێو. وە لە چەندان نایەتدا پەرورەدگار روونی کردۆتەو که غەیری خوا ئەگەر پێغه مەبەیش ﷺ بێت، هیچی بە دەست نیه، سوو زیان بۆ خۆی دابین ناکات تاو کو بۆ غەیری خۆی. وە هەر وەها ناگای لە غەیبیش نیه.

بۆ نمونە لەم نایەتەدا پەرورەدگار دەفرمویت:

﴿ قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنِّي أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ﴾

(الأنعام: من الآية ۵۰)

واته: ئەی محمد خۆت بە خەلکی بناسینه، با سنووری تۆ بزانن و کورت پەوی و زێدە پەوی بەدرا مەبەرت نەکن. بفرموو پێیان: من پێتان نایم خەزینەکانی خوا لای منن (چونکه تۆ خاوەنی هیچ مۆلک نیت لە گەڵ خوادا). بفرموو: من هیچ لە غەیب نازانم وە من نایم فریشتەم. بە لکو من بەندەیه کی پەرورەدگارم و شوین هیچ ناکەوم تەنھا ئەم وەحیە نەبیت که لە لایەن خواوە بۆم نێراو و تە خواو وە.

﴿ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَأَسْتَكْرَثُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

واته: ئەی محمد بفرموو بەو خەلکه: من هێنانی هیچ سو دیک و، لادانی هیچ زیانیکم بە دەست نیه بۆ ئەفسی خۆشم، مەگەر شتیک خوا خۆی حەزکات.

وە بفرموو: ئەگەر من غەیبم زانیایه، ئەوا زۆر کار هەیه سەردە کیشی بۆ خێرو مەسلەحت من خۆم دەم کرد، بەلام چونکه ناگام لە پاشەڕۆو غەیب نیه، لە دەستم دەچن. وە بلی ئەگەر غەیبم زانیایه، زیان و ناپەحەتیم توش نەدەبوو" چونکه خۆم لێ دەپاراست.

وه بفرموو: من تهنها ترسینهرو موژده ده ریکم بۆ گه لیک که بروا دینن.

جا تایا پیغه مبه ریک که خۆشه ویست ترین که سه لای خوا هیچی به ده دست نه بیته بۆ خۆی، وه له دووره و دوی مردنیشی گوئ بیستی قسه و هاوارو دارا لی کردنی خه لکی نه بیته، چونکه ناگای له شتی په نهان و غه یب نیه، تایا نه و خۆشه ویسته ده توانیته بۆ غه یری خۆی هیچ دابین بکات؟! له وه لامدا نایهات و هه دیستیک باس ده که یین بۆ نه وهی له که لامی خوار که لامی پیغه مبه ر ﷺ نه م وه لامه مان ده ست که ویت:

۱- نایه ته که: ﴿ قُلْ اِنِّي لَا اَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا، قُلْ اِنِّي اَنْ يَمِيرَنِي مِنَ اللّٰهِ اَحَدٌ وَاِنْ اُجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا، اِلَّا بَلَاً مِنَ اللّٰهِ وَرِسَالَاتِهِ؛ وَمِنْ عِصِّ اللّٰهِ وَرِسُوْلِهِ فَاَنْ لَّهُ نَارُ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيْهَا اَبَدًا ﴾ الجن (۲۱ - ۲۳).

واته: نهی محمد - بفرموو -: من ناتوانم هیچ زیان و زه رهیکتان له سه ر لابه دم، وه ناشتوانم هیچ سو دو قازاخیکتان بۆ دابین بکه م.

وه بفرموو: من نه گه ر بێن فه رمانی خوا بکه م که س ناتوانیته بپاریزیته له سزای خوا، هیچ په نایه کم ده ست نا که ویت په نای پێ بگرم له خوا.

وه بفرموو: من تهنها یه ک شتم به ده سته بۆ نیوه، نه ویش نه وه یه نه و به رنامه یه ی په روه ر دگارتان پێ رابگه یه نم که من پێی نیترارم.

واته من تهنها واسیته ی په ره و سه ر دکا به م بۆ راکه یاندنی شه ره که سه به نیوه، به لām واسیته ی نیوه نیم بتان پارێزم له سزای خوا - نه گه ر خوا بیه ویت سزاتان بدات - وه یان زه ره تان له سه ر لابه رم و، سو دتان پێ بگه یه نم“ وه هه ر که سیک سه ریچی فه رمانی خوا پیغه مبه ر ﷺ بکات نه ره ناگری دۆزه خی بۆ ناماده کراوه، به رده وام تییدا ده مینیتته وه. نه گه ر سه ریچی کردنی خوا پیغه مبه ر ﷺ به هه لال بزانیته، یان سه ریچی به که کوفرو شه ریک بیته .

۲- وه هه دیسه که ش ته مه یه: أبو هریره رضی الله عنه بفرمووی:

قام رسول الله ﷺ حين أنزل الله ﷻ ﴿ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴾^(۱) قال: ((يا معشر قريش - أو كلمة نحوها - اشتروا أنفسكم، لا أعني عنكم من الله شيئاً. [وفي رواية الترمذي: فإني لا أملك لكم من الله ضراً ولا نفعاً] يا بني عبد مناف، لا أعني عنكم من الله شيئاً. [وفي رواية: فإني لا أملك لكم من الله

ضرراً و لا نفعاً]. یا عباس بن عبد المطلب، لا أغنی عنک من اللّٰه شیاً.. [وفي رواية: فإنی لا أملك لکم ضرراً و لا نفعاً] ویا صفیة عمّة رسول اللّٰه، لا أغنی عنک من اللّٰه شیاً. ویا فاطمة بنت محمد ﷺ، سلین ما شئت من مالی، لا أغنی عنک من اللّٰه شیاً. [وفي رواية: فإنی لا أملك لکم ضرراً و لا نفعاً]]^(۱).

واته: نه بو هریره ره زای خوای لی بیت ده گیتته وه کاتیک که نم نایدته هاته خواروه (وأنذر عشیرتک الأقرین) واته بانگه وازی عده شیرت و خزم و که سه نزیکه کانی خوت بکه و ناگاداریان بکه ره وه، پیغه مبه ر ﷺ خد لکی قورده ویشی هه موو کوز کرده وه و پینی فهرمون:

نه ی عده شیرتی قورده ویش نه فسی خوتان در باز بکه ن له ناگر، چونکه من بؤم دابین نا کریت هیچ زیان و سودیک له لایه ن خواوه بؤ تیه.

نه ی هوزی - به نی عبد مناف - : نه فسی خوتان در باز بکه ن له ناگر؛ چونکه من بؤم دابین نا کریت هیچ زیان و سودیک له لایه ن خواوه بؤ تیه.

نه ی عباسی مامی پیغه مبه ر ﷺ نه فسی خوت در باز بکه له ناگر؛ چونکه من بؤم دابین نا کریت بؤت هیچ زیان و سودیک له لایه ن خواوه. نه ی صه فییه ی ناموزنی پیغه مبه ر ﷺ : نه فسی خوت در باز بکه له ناگر؛ چونکه من بؤم دابین نا کریت بؤت هیچ زیان و سودیک له لایه ن خواوه.

نه ی فاتیمه ی کچی محمد ﷺ ، نه وه ی ده ته ویت له ماله کم داوام لی بکه ، چونکه من بؤم دابین نا کریت بؤت هیچ زیان و سودیک له لایه ن خواوه.

که واته موسلمانن ژیر:

خوشه ویست ترین کس به لای خواوه که پیغه مبه ره - ﷺ - هینانی قازانج ولادانی نارپه حه تی به ده دست نیه ، بؤ خوشه ویست ترین کس ی، که کچه که یه تی و، بؤ نزیک ترین کس لیتی، که مام و پورو خزمه کانیه تی له عده شیره ته کدی.

نایا که پیغه مبه ر ﷺ بؤ خزمانی خوی نه یتوانی، نایا ده ترانیت بؤ غه یری نه وان هیچ دابین بکات ؟! وه که نه و نه توانیت نایا غه یری نه و کس تر ده ترانیت هیچی به ده دست بیت ؟!

که واته به به لگه ی قورشان و حه دیس پوون بۆوه که به پزوه بردنی بونه و به به هموو شیوه یه کیه وه، وه سودو زیان و، خیزو شهر؛ تنها به ده ست خواجه. وه هر که سینک نیعتی قادی نهم شتانه ی به غه یری خوا هه بیئت، نه وه شریکی بۆ خوا داناره له توانای به پزوه بردنی بونه و وردا (الشرك في التصرف). به لآم به داخه وه له ناو موسلماناندا نه فامی وا هه یه که نهم جوړه نیعتی قاده شریکی یه یان هه یه به غه یری خوا؛ له پیتشه واو پیوا چاکان (أولياء)، وه نیعتی قادیان وایه که خوا توانای به پزوه بردنی هه ندی لایه نی بونه و هری پین به خشیون. وه که لهم قسه نار په وایانه ی خویاندا دهره که ویت که له کتیبه کانی خویانه وه نه نقل کراون:

﴿انتقل النور إلى غراتنا ولمع في أمتنا، فنحن أنوار السماء وأنوار الأرض، فبينا النجاة، ومِنَّا مكنون العلم، وإلينا مصير الأمور، وبمهدينا تنقطع الحجج...﴾

﴿الغوث متحكم في كل شيء في العالم، والأقطاب الأربعة يسكون الأركان الأربعة في العالم بأمر الغوث، والأبدال السبعة يتحكم كل واحد منهم في قارة من القارات السبع بأمر الغوث، يتحكمون في مصائر الخلق) و (إن لله عبادا يقولون للشيء كُن فيكون)^(١).

له بهر نه وه نیعتی قاده شریکیه پووجه ده بینین و ده بیستین زۆر له نه فامان هاوار ده که نه شیخ عبدالقادر په حمدتی خوی لی بیئت- وه نار ی (غهوسیان) لیناوه، که له راستیدا تنها (الله) (غوث) هه؛ چونکه غه وئ به واته ی (فریاگوزار) دیت: واته نه وه ی که له کاتی ته نگانه دا به فریایان دیت. وه باره پریان وایه که توانای نه وه ی هه یه هموو داواکاریه کیان چی به چی بکات و وه لامی هه مووشیان بداته وه؛ یه که میان له نه خوئی چاک بکاته وه و دووه میان له به لا پیاریزیت و... سه ده میان مندالی پین بیه خشی و... هه زاره میان له سه یاره وهر نه گهریت (سبحان الله عما یقولون)!

به لآم پیتغه مبهرو ﷺ هاوه لانی (الصحابه) هیچ یه کیکی تریان به غه وس واته فریاگوزار نه ده زانی، وه داوای به فریا که وتن (استغاثه) یان تنها له (الله) ده کرد:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ﴾ (الأنفال-٩).

وه پیتغه مبهرو ﷺ له خوا ده پارایه وه ده یفه رموو:

(يا حيُّ يا قيوم برحمتك أستغيث)^(٢).

(١) پروانه کتابه پووجه له که ی: (الکافی فی الرد علی الوهابی).

(٢) أخرجه الحاكم (المستدرک ١/٥٠٩) بالترمذي: ح (٥٢٤) حسن لغوه.

واته ئه‌ی په‌روه‌ردگاری زیندووی راگر، به‌هۆی ره‌حه‌متی تۆ دارای فریاکه‌رتنت لی ده‌که‌م، که ره‌حه‌متی تۆ به فریام بیت.

به‌لام ئه‌مرۆ نه‌زان و نه‌فامه‌کان به (شیخ عبدالقادی گه‌یلانی - په‌حه‌متی خرای لی بن -) ده‌لین غه‌وس، واته فریاکه‌رتنت، ره‌ نازانن که فریاکه‌رتنت (غوس) ته‌نها (اللّٰهُ) یه‌!

نێبێنی: چهند گروپه‌پیکس گه‌وه‌را هه‌ن که شه‌ریکیان داناهه‌ بۆ خوا له په‌روه‌ردگاریتیدا که نه‌مانه‌ن:

(۱) المجوس: مه‌جوسیه‌کان که په‌روه‌رداوه‌ چاکه‌کان ده‌گێرینه‌وه‌ بۆ په‌وساکی و به‌هه‌ی ئه‌وی ده‌زانن. وه‌ په‌روه‌رداوه‌ خراپه‌کانیش ده‌گێرینه‌وه‌ بۆ تاریکی!

(۲) القدریة: قه‌ده‌ریه‌کان زنده‌په‌ویان کردوه‌ له‌ باوه‌په‌بون به‌ ویست و توانا بۆ مرۆڤ، به‌ شیوه‌یه‌کی وا که ده‌لین مرۆڤ خۆی دروست که‌وه‌ به‌دیته‌نه‌ری کرده‌وه‌کانی خۆیه‌تی، به‌بێ ویست و توانا قه‌ده‌ری خوا! وه‌ له‌به‌ر ئه‌م بۆچونه‌ شیرکویه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ مه‌جوسی ئه‌م ئومه‌ته‌ی حساب کردون! فه‌رمویه‌تی: (القدریة مجوس هذه الأمة)^(۱).

(۳) الصابئة: ئه‌ستیره‌ په‌رستان، که باوه‌ریان وایه‌ ئه‌ستیره‌ به‌رزه‌کانی ئاسمان ده‌وریان هه‌یه‌ له‌ به‌ریوه‌ بردنی جیهان. وه‌ له‌ شیوه‌ی ئه‌وانیش:

(۴) عبّاد الشمس: خۆر په‌رستان.

(۵) عبّاد النار: ناگر په‌رستان.

(۶) المتكبرون المتشبهون بالله: هه‌ر که‌سێک خۆی به‌ گه‌وره‌ و زل و زۆر نواند، وه‌ زه‌لیل بون و مل که‌چ کردنی خه‌لکی بۆ خۆی خوازی. وه‌ چه‌زی کرد به‌ گه‌وره‌ی دابنێن و لیبی بترسن و ئومیدیان به‌و بیت بۆ ده‌ست خه‌ستنی خۆشی و لادانی ناخۆشی، وه‌ له‌ په‌رتگای ئه‌وه‌وه‌ی بزانتن؛ ئه‌وه‌ خۆی چواندوه‌ به‌ په‌روه‌ردگارو خۆی کردوه‌ به‌ شه‌ریکی (اللّٰهُ). وه‌ هه‌ر که‌سێک ئاوه‌ها بیت په‌روه‌ردگار به‌پێچه‌وانه‌ی ئاواتی خۆی سزای ده‌دات و سوک و په‌وسا و بچوکی ده‌کات و، به‌ زه‌لیلیشه‌وه‌ ده‌یخاته‌ دۆزه‌خه‌وه‌^(۲). وه‌ک له‌م به‌لگانه‌دا ده‌رده‌که‌وێت:

(۱) (طلال الجنة بتعریح احادیث سنة ۳۲۸ و ۳۲۹)

(۲) وقال العلامة أحمد بن علي المقرئ المتوفى سنة ۸۴۵ هـ، في كتابه (تجريد التوحيد المفيد) ص ۸:

(۱) ﴿إِنَّ الَّذِينَ سَنَّكَرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَآخِرِينَ﴾ (غافر: من الآیه ۶۰).

واته: نهوانه‌ی که خزیان به زل دنویتن له بهرامبهر به‌ندایه‌تی و مل که‌چی بز خوا، نهوانه ده‌چنه دۆزه‌خوره به زه‌لیلی.

(۲) پیغه‌مبهر ﷺ فەرموی: په‌روه‌ردگار فەرمویه‌تی:

﴿ العظمة إزاری، والكبرياء ردائی؛ فمن نازعني واحداً منهما عذبته ﴾^(۱)

(۳) پیغه‌مبهر ﷺ فەرمویه‌تی: ﴿ لا يدخل الجنة أحدٌ في قلبه مثقال حبة خردلٍ من كبرياء ﴾^(۲).

وه ته‌گەر مرۆڤ وینه‌یه‌ک یا په‌یکه‌رێک دروست بکات، نه‌وه له‌و که‌سانه ده‌بیست که توندترین سزا ده‌درین پۆژی دوا‌ی؛ پیغه‌مبهر ﷺ فەرموی په‌روه‌ردگار فەرمویه‌تی:

﴿ومن أظلم من ذهبٍ يخلق خلقاً كخلقى﴾^(۳).

واته: کئی زالم تره له‌و که‌سه‌ی ده‌چی شتیک دروست ده‌کات وه‌کو دروست کردنی من؟! که‌واته هیچ که‌سه‌ی زالم تر نییه له‌وه‌ی وینه‌ی روح له‌به‌رێک دروست ده‌کات.

وه پیغه‌مبهر ﷺ فەرموی: ﴿ إن من أشدَّ أهل النار يوم القيامة عذاباً المصوَّرون ﴾^(۴)

واته: به‌راستی وینه‌کیشان پۆژی دوا‌ی له‌و که‌سانه‌ن که توندترین سزایان هه‌یه له‌ ناگرا.

له‌به‌رته‌وه توندترین سزا ده‌دریت؛ چونکه خۆی چواندوه به الله له سیفه‌تی دروستکردندا. نه‌ی ده‌بێ سزای نه‌و که‌سه چه‌نده توند بیست که خۆی بچوینی به الله له سیفات‌ه‌کانی گه‌وره‌یی و مه‌زنی و تاییه‌ت مه‌ندی‌تی‌یه‌کانی په‌روه‌ردگاری‌تی و خوا‌یه‌تی؟!.

نه‌و که‌سانه‌ی که ده‌یان‌ه‌و‌یت خه‌لکی به‌ندایه‌تیان بۆ بکه‌ن و کړنوشیان بۆ به‌ن و سه‌ریان بۆ دابنه‌ویتن و سویندیان پێ بخۆن و حه‌لال و حه‌رام و شه‌رع و یاسا له‌وان وه‌ریگرێ.

((ومن خصائص الأثرية السجود، ... إلى غير ذلك. هه‌ما له‌ی جانب‌ التشیبه.

اما له‌ی جانب‌ التشیبه؛ فمن تعاطم وتكبر ودعى الناس الى إطرائه ورجائه وعفايته، فقد تشبه بالله، ونازعه في ربوبيته، وهو حقيق بأن يُهينه الله غاية الهوان، ويجعله كالذر تحت أقدام خلقه)).

(۱) صحیح سلم: ۹۱. وأبو‌دود: ۴۰۹۱.

(۲) صحیح البخاری: ۵۹۵۳. صحیح مسلم: ۲۱۱۱.

(۳) صحیح سلم: ۲۱۰۹.

(۴) صحیح الجامع‌ الصغیر.

دووهم

شیرک له ناو و سیفاته کانیدا

﴿الشرك في الأسماء والصفات﴾

شەریک و هارەل بۆ خوا دانان لەناو جوان و سیفاته بەرزەکانیدا بە دووشیوێ دەبییت:

شَبَّوْهُی یَهْکَهُم: التعطيل.^(۱)

واته: نههیشتن ولادان و نهفی کردنی سیفاتهکانی خوای پهروهردگار وهک جهمی و قهرامیطة کان سیفاته کامل و تهواوهکانی نهفی دهکهن و بهنوقسانی بی سیفته تهواوهکانی دهیهیتنهوه. وه گومانیش لهوهدا نیه که تهواویهتی هه موو زاتیکیک به تهواویهتی و کاملیهتی ناو و سیفاتهکانیهویه. وهبم دارینی سیفته تانه له اللَّهِ، پهروهردگاریان دابهزاندوه بۆ ژیر پلهی بنده دروست کراوهکانی؛ چونکه چهندهها سیفتهی باشیان بۆ نهوان دانوه، له کاتیکیکا که هیچ سیفتهتیکیان بۆ خوای پهروهردگار نههیشتوتهوه!

شَبَّوْهُی دووهم: و یچواندن (التمثيل)

نهمه شیان دور جزه:

(أ). و یچواندنی خوا به بندهکانی. (تشبیه الخالق بالمخلوق)

وهک نهو پیره گومرایهی پێیان دهوتریت (المُشَبَّهة) که پهروهردگار دهچوینن به بندهی دروست کراو له:

۱. سیفاتهکانیدا؛ دهئین خوا دهستی ههیه وهک دهستی ئیمه، وهتوره دهبییت وهکو تورهی ئیمه، وهبهرز دهبیتهوه و دادهبزی وهکو ئیمه.

۲. وههروهها له مامه له له گهژ کردنیشدا پهروهردگار دهچوینن به بنده؛ دهئین بۆ نزیکی بونهوهمان لیتی پتویستیمان به واسیته ههیه وهکو چۆن بۆ لای کاربه دهستان پتویستیمان به واسیتهو تکاکار دهبییت.

(ب). و یچواندنی عهد به خوا (تشبیه المخلوق بالخالق)

(۱) (تعطيل المحدث لاتعطيل التأويل) فتاوی المقیده (ابن العثیمین) ص ۴۶

واته ویچواندنی که سیتک به خوا له شتیک له سیفاته کانیدا، وهک وهصف کردنی که سیتک به سیفه تیک یازیتر له سیفاته تاییه ته کانی خوا:

(اعتقادُ منازع له فی شیءٍ من مقتضیات اسمائه وصفاته)^(۱).

واته: ئیعتقاد بون به وهی که که سیتک هه یه له گهل اللّٰه یا له به رامبدر ته ودا خاوهنی شتیکه له سیفاته کانی اللّٰه؛ وهک زانینی غه یب - بۆ نمونه:

﴿ الشُّرْكَ فِي الْعِلْمِ ﴾: ئیعتقاد بهوون به غهیری خوا که عیلمی غهیب

ده زاننی شیرکه

زۆر له نه فامان باوهریان وایه شتیکه کانیان ناگاداری (علم الغیب) ههن، وه به غایبیش و دواي مردنیشیان هدر زانیارو ناگادارن به حالی خه لکی و موریده کان، وه له وهش زیاتر زیده پوریان کردوه. بۆ نمونه (البوصیری) شاعیر، باوهری وایه که هه موو عیلمی غهیب ته نها به شتیکه له عیلمی پیغه مبهرد ﷺ؛ وهک له وه صفیدا وتوو یه تی:

فإن من جودك الدنيا وضرتها

ومن علومك علم اللوح والقلم

واته: هه موو عیلمی نار له وحی مه حفوزو ته وهی که به قه تم نوسراوه ته نها به شتیکه له عیلمی پیغه مبهرد ﷺ. ۱. که واته بهم پیته پیغه مبهرد ﷺ له خوا عالم تره له عیلمی غهیب زیاتریش ده زانیت! (به گومانی درۆی نه وان).

وه به داخه وه زۆر له نه فامان وه کو تووتی ده یلینه وه له مونسه باتی دینی وهک له ئاههنگی رۆژی له دایک بوونی پیغه مبهرد ﷺ، بن بیر کردنه وه له مانا که ی!

که واته له جۆره کانی شیرک له ناوو سیفاته کانیدا، ویچواندنی عه بده به خوا له زانینی غهیب (الشُّرْكَ فِي الْعِلْمِ)؛ چونکه له راستیدا ته نها په روهردگار ناگاداری نیازو نه یتنیه ته راو شاراهه کانه نهو نه یتنیانه ی که نازانرین نه به هه ستیاره کان، نه به عه قل وه هژش. وهک خوی گه وه فه رموره تی:

﴿ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يُعَلِّمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرُوجِ ﴾ (الأنعام: من الآیه ۵۹).

واته تنها لای خواجه کلیله نهیینه په نهانه کان که کهس نازانیت تنها خوی نه بیت.
 وه نه و پینج نهیینه په نهانه ش له قورنن و چه دیسدا^(۱) پوون کراونه ته وه به کلیله کانی غه یب
 (مفاتیح الغیب) ناویراون.

﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ
 أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ (لقمان: ۳۴) واته:

(۱) به راستی لای خواجه زانیاری پڅی دواپی، واته کهس نازانیت پڅی دواپی که یه خوی
 نه بیت.

(۲) وه هره وها کهس به یه قینی نازانیت باران بارین که یه خوی نه بیت.

(۳) وه کهس نازانیت نار ره حسی نافرته چ دروست کراونکی تیدا دروست ده بیت و چوون ده بیت
 خوی نه بی تاره کو خوی فرمان نه کات به فریشته کانی به نویسی ته منی و کرده وی و پزقه که ی.

(۴) وه کهس نازانیت به یانی چ ده کات.

(۵) وه نازانیت له کوئ ده مریت به یه قینی به لکو تنها خوا زانیاره به م نهیینه.

هره وها زانیاری هموو نهیینه په نهانه کانی ناسمانه کان و زوی تنها لای خواجه:
 ﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾. ((هود: من الآيات ۱۲۳)).

وه هیچ که سیک له ناسمانه کان و زویدا غه یب نازانیت جگه له ﴿الذَّالِمِينَ﴾:
 ﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ﴾ (النمل: من الآيات ۶۵).

پینغه مبه ریش ﷺ غه یب نازانیت!

پینغه مبه ریش ﷺ غه یب نازانیت: له به رته وه خوا فرمانی پی کرده که به رموی من غه یب

زان نیم: ﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ ((الأنعام: من الآيات ۵۰)).

واته: نهی محمد به رموو: من پیتان نایم مولک و خه زینه ی خوا لای منه وه غه بییش نازانم.

﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَاٍ مِنَ الرَّسْلِ وَمَا أُدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنَّا نَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ (الأحقاف: ۹)
 ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَكَوْنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَأَسْكَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا

نَذِيرٌ وَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ (الأعراف: ۱۸۸).

واته نازام چیم بهسدر دیت، وه نه گهر غهیب زان بام نه وه چی قازانجه نه وه ده کاردو وه خزم له زهرو ده پاراست و توشم نه ده بوو.

به لام جاری وا بووه په روره دگار چهند غه بیئکی به پیغه مبه ریک پاگه یاندوه و ناگاداری کرد زته وه لیتی، له بهر حیکمه تیک وه بۆ دهر خستنی پیغه مبه رایه تی پیغه مبه ره کدی وه ک خوی گه وه ده فرمویت:

﴿عَالَمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ﴾

که واته نه وه پیغه مبه رانه نه بیئت که خوا چهند غه بیئکی پی پاگه یاندون هیچ کدی تر غهیری خوا غهیب زان نیه، نه پیوا چاکان (أولياء)، وه نه جنۆکه وشیتانه کان، وه نه فال گره وه شوین هه لگره کان، ... وه هه رکه سیک ئیددیعی زانینی غه بیی ته واو (الغيب المطلق) بکات بۆ خۆی یا بۆ غهیری خۆی نه وه شه ریکی بۆ خوا بریار داوه له سیفاته کانیدا له لایه نی زانینی غهیب.

وه شیخ صدیق خان - ره حمه تی خوی لی بیئت - فرمویه تی :

(فمن اعتقد في نبي، أو ولي أو جن أو ملك، أو إمام أو شيخ أو شهيد أو منجم أو رمال أو جفّار، أو فاتح رمال أو برهمن، أو راهب أو جنية أو خبيث أن له مثل هذا العلم وهو يعلم الغيب، بعلمه ذلك، فهو مشرك بالله، وعقيدته من أبطل الباطلات وأكذب المكذوبات، وهو منكر لهذه الآية القرآنية وجاحد لها).^(۱)

وه به داخوه زۆر که سی نه فام نیعتیقادیان به ئیمام و شیخه کانیان رایه، که غهیب ده زانن و ناگاداری په نهانن، وه له دوروه به زیندوی و، له ژیر گلش به مردووی هه ناگیان له خه لکی هدی و گوئی بیستیان!! بۆیه هاواریان ده کهنی و داوی یارمه تیان لی ده کهن چونکه نه ک تنها گومان، به لکو نیعتیقادی نه وه یان پییان هدی که ناگادار و زانان بهر هاواره دوره نه نیه یان!!.

وه نه م نیعتیقاده شریکه یه شیان له کتیبه کانیاندا تۆمار کردوه بۆ نمونه ده لئین :

* (الأئمة يعلمون من أمر المبدأ والمعاد ما حجه الله عن كافة العباد)^(۲)

(۱) له ته فسمی نایه می (۵۹) ی انعام.

(۲) المجالس المؤبدية ص/ ۴۴۱ هبة الله الشيرازي.

* (إنا نعلم المكتون والمخزون والمكتوم الذي لم يطلع عليه ملك مقرب ولا نبي مرسل غير محمد و ذریته)^(١).

* (جاء عن أولياء الله من الأخبار عما كان ويكون من العباد)^(٢).

* (وينبغي على المرید أن يعتقد في شیخه أنه یری أحواله كلها كما یری الأشياء في الزجاجة)^(٣).

* (والشعراني) له شیخه که یه وه ده گپرتته وه که گوایه ده یزانی چ شتیك له (لوح المحفوظ) دا ده نوسریت سه عات به سه عات!!^(٤).

وه ههروه ها فال گرتنه وه وشوین هه لگری (العراف والکاهن...) له وه موشریکانه ن که ئیدیعیای زانینی غه یب ده که ن. په نا به خوا.

تبیینی /

چهند جوړه زانینیك هه ن که به هوئی پتسه کوی نیشانو ته جروبه وه. ده زانیین تا نه ندازه یهک، نه م جوړه زانیاریه غه یب نیه و شړک نیه.
وهک زانینی جنسی کۆرپه له سکى دایکدا دواى چهند مانگیک یاخود ئیحتیمال دانانى باران بارین به هوئی حالته تی هه ورو کهش و هه وا.

(١) القاضي / (٢٦١/٢٦٠).

(٢) (تأویل الدعائم) ١٤٥/١ القاضي نعمان.

(٣) (التبحانية) ص ١٨٤

(٤) الطبقات الکبری.

سینهم

شهریک بو خوادانان له پهرستراویتییدا

﴿ الشرك في الألوهية ﴾

نهم شیرکهش بریتیه:

﴿أن يجعل لله نداً يسوويه بالله في شيء من خصائص الألوهية يدعوه كما يدعوا الله أو يخشاه كخشية الله أو يحبه كحب الله أو يتوكل عليه أو يذبح له أو ينذر له كما يفعل الله أو يطيعه كطاعته أو يتبعه على غير مرضاة الله أو يصرف له مع الله أو دونه نوعاً آخر من أنواع العبادة﴾^(١).

واته: شيرك له پهرستراویتییدا تهویه كه عهبد هاوهل و شهريكين بۆ خوا دا بنیت و یه كسانی بکات به خوا، له شتيك له تاييه تمه نديتييه كانی پهرستراوتتی، كه جۆره كانی پهرستن: وهك ته وهی كه هاواری بکاتن ههروه كو هاوار ده كاته خوا، ياخود ره جای لی بکات وهك چۆن ره جا له خوا ده كات، ياخود خۆشی بویت ههروه كو خوی خۆش ده ویت، كه به گه وه دانان و مل كه چس بۆ نواندن له گه له وه ياخود لیتی بترسیت چۆن له خوا ده ترسیت، یان پشتی پین به ستیت و ئیعتیما دی بخاته سهر وهك چۆن ئیعتیما ده خاته سهر خوا!

وه ياخود گوێزپایه لی ده كات و شوینی ده كه ویت ههروه كو چۆن خوی گه وه گوێزپایه لی ده كریت، ياخود هه ر جۆرکی تر له جۆره كانی عیبا ده تی بۆ ته نجام درابیت له گه له خوا به شه ریکی یا به ته نها بۆ ته ر، به بێ ته نجام دانیشی بۆ خوا.

نهمه به كورتی و به پوختی پیناسه ی شيرك بو له پهرستراویتییدا. وه ئیستاش نهم كورته پیناسه یه شی ده كه یه وه وه ر، تۆزی به دریزی باسی جۆره كانی ده كه یه ن، به م شیوه یه ی كه دیت:

(١) القول السديد: ص ٢٤ عبدالرحمن بن السعدي.

وقال العلامة أحمد بن علي المقرئ المتوفى سنة ٨٤٥ هـ، في كتابه ((تجريد التوحيد المفيد)) ص: ٨.

((ومن خصائص الألوهية السجود، فمن سجد لغيره فقد شبهه به، ومنها التوكل؛ فمن توكل على غيره فقد شبهه به. ومنها التوبة؛ فمن تاب لغيره فقد شبهه به. ومنها الحلف؛ فمن حلف بغيره فقد شبهه به. ومنها الذبح له؛ فمن ذبح لغيره فقد شبهه به. ومنها خلق الرأس... إلى غير ذلك. هذا في جانب التشبيه)).

شړك له په رستندا شهش جزړی سهره كی هه ده كه نه مانه ن:

۱- شرك الدعوة أي الدعاء

۲- شرك النية والإرادة والقصد.

۳- شرك الطاعة.

۴- شرك المحبة.

۵- شرك الخوف.

۶- شرك التوكل.

جۆری به كه هس شهريك بۆ خوا دانان له په رستندا:

[شهريك بۆ خوا دانان له په رستن و هاوار بۆ كردن و داوا لى كردن]

[شرك الدعاء]

پيش باس كردنى حوكمى نهم جزړى يه كه مه پيويسته بزائين: وشهى (الدعاء) بنچينه و به گه زه كه ي بريتيه له ﴿ دعو ﴾. نهم وشديه له قورنان و حه ديسدا به دور مانا هاتوره :

يه كه م: (دعاء العبادة) واته: دوعاى په رستن بۆ كردن :

(وهو التذلل والخضوع والانكسار بين يدي الله، ويدخل فيه كل القربات الظاهرة والباطنة لأن المتعبّد لله طالب بلسان حاله من ربه قبول تلك العبادة والإثابة عليها^(١))
 (فالذاكر لله والتالي لكتابه والمصلي والحاج والمتصدق والأمر بالمعروف ونحوها طالب من الله في المعنى^(٢))

واته: دوعاى په رستن بۆ كردن و زه ليلى و مل كه چ بون به جۆره كانى به ندايه تى وهك نو يژو پډژو هج و زه كات و تيكراى جۆره كانى ترى عيبادهت كه موسلمان به نيهت و مه به ستى نه وه نه و به ندايه تى به ده كات بۆ نه وهى الله خزشى دونيار قيامه تى پى به خشيت و ناخزشى هه ردولاي له سدر لادات^(٣).

(١) هه مان سه چاره ي پيشو.

(٢) فتح المجيد: ص ١٧١ والقول المفيد: ١/٤٨ ابن عثيمين.

(٣) يعبه رجاء نفع و خوف ضرر.

کهواته له راستیدا هه موو جوژه کانی عیبادهت هه راوا لی کردن، به لام نهک به زمانی دهه، به لکو به به زمانی حال و مه به ست و نییهت. جا له بهرته وه کهواته هه موو جوژه کانی عیبادهت بییان دهوتری: (دُعاء). چونکه:

(دعاء العبادة تستلزم دعاء المسألة)

واته هه موو جوژه کانی په رستق، داوا کردنیش ده خوازن و پیوستی ده کهن و به خزیه وه ده گرن؛ چونکه بۆ نمونه نوێژ که (دعاء العبادة) یه، واته عیبادهتیکه بۆ نه وه دهیکه یت تاوه کو خوا پاداشتت بداته وه له سه ری و خیره خۆشیت پی بیه خشین و ناره حه تی و ناخۆشیت له سه ر لابه ری کهواته له گه ل نه وه دا که عیبادهتیکه له هه مان کاتیشدا داوا کاریه واته (دعاء مسأله) یه وه هه موو جوژه کانی تری عیبادهتیش به هه مان شیوه.

نمونه و حوکمی دوعا به واتای؛ عیبادهت (دعاء العبادة):

وه به لگه ش زۆره له سه ر نه وهی که به هه موو جوژه کانی په رستق دهوتری دُعاء؛ واته دعاء به مانای عیبادهت هاتیت.

وه له هه موو به لگه کاتیشدا حوکمی (دعاء العبادة) روون بۆته وه، که پیوسته هه موو جوژه کانی په رستق ته نها بۆ الله بکرین به خالصی، وه دروست نییه به هیچ شیوه یه ک هیچ کام له جوژه کانی عیبادهت نه بجام بدری، بۆ غهیری خوا، هه رچه نده فریشته ی له خوازیکیش بی، یا خود پیغه مبهریکی نیردراویش بی، یا وهلی و پیاوچاکیش بی؛ چونکه به ندایه تی بۆ کران، ته نها مساف و حه قی الله یه، شایسته ی په روه رد گاره؛ جا له بهرته وه نه بجامدانی هه ر جوژیکی عیبادهت وه رکوع و سجود و سه ر دانه واندنه وه، هه یوان سه ر پرین و، نه زر کردن و... بۆ غهیری الله، به شیری گوره داده نریت. وهک له م به لگانه دا ده رده که ویت:

(۱) - ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾. (غانر: من الآية ۱۴۴)

(أَيُّ فاعبُدوا الله، وأخلصوا عبادته له وحده، لا تعبدوا معه غيره).

واته: خوا په رستق به ته نها و خالصی بی نه وهی شه ریکی بۆ دابنن له عیبادهتدا.

(۲) ﴿إِن يَدْعُوا مِنْ دُونِهَا﴾ (الکهمف: من الآية ۱۴۴) [أَيُّ إِن تعبد]

واته: نيمه غهیری الله هیچ په رستراوکی تر ناپه رستین.

(۳) ﴿تَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ﴾ (الصافات: ۱۲۵). آی اتعبدون بعلًا.

واته: نایا نیه گویزه که یه ده پهرستن، وه واز ده هینن له تهنها په رستنی باشتین خولقیینه را!!

(۴) ﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ (الجن: ۲۰).

واته بفرموو من تهنها په روه ردگارم ده پهرستم، وه هیچ که سیک و شتیک ناکه مه هاوه و

شهریکی.

(۵) ﴿وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾ (المؤمن: ۱۱۷)

واته: هر که سیک له گهل الله په رستراویکی تریش په رستنی که له راستیشدا هیچ به لگه یه کی

به دسته وه نیه له سهر نه و کاره، نه وه حیسابی لای په روه ردگار نه وه یه که کافرو سهر که وتوش

نابن کافران.

(۶) - عن ابن مسعود رضی الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ((من مات وهو يدعو من دون الله نداءً دخل

النار))^(۱).

واته هر که سن مردبن له حاله تیکدا که غه ییری الله ی ده پهرست؛ نه وه ده چیتته ناو ناگر.

که واته تم به لگانه ی پتشیو چند نمونه یه که بوون له سهر نه وه ی که له قورشان و سونه تدا

وشه ی (دُعَاؤ) به مانای (عیبادت) هاتوه، وه له خودی به لگه کانیشدا حوکه که ش ده رکه وت،

که هر که سن غه ییری خوابه رستنی به هر په رستنیکن بیت، نه وه شهریکی بز خوا داناهو

شونیشی دۆزه خه. په نا به خوا.

دووه م: (دعاء المسألة): دوعای داوا لی کردن :

(وهو طلب جلب النفع أو دفع الضر بلسان المقال)^(۲).

واته به زمان و وته، داوا ی هینانی سو دیک یا لادانی زهره ریک بکه یت.

حوکه می داوا کردن له خوا

مرؤة فرمانی پیکراوه له لایهن خوا و پیغه مبه ر ﷺ به وه ی که تم جزوه دوعار داوا کردنه له خوا

بکات وه خوی گه و ره پی خوزه بز هه موو پیوستی یه که داوا له و بکه ین؛ که واته تم جزوه دوعا و

(۱) البخاری ۴۴۹۷.

(۲) المدخل للدراسة العقیة: ص ۱۲۸.

داواکردنه له خوا بز هیتانی خیر و خوشی و لادانی زیان و ناخوشی درنیار قیامت عیبادهته بزوی؛
وهك لهو به لگانه دا درده كه ویت:

(۱) پیغه مبهرد ﷺ فرمویه تی (الدعاء هو العبادة) ^(۱).

واته: داواکردن و لی پارانه وه عیبادهته.

وه دروه ها له ودا درده كه ویت كه داوا كردن عیبادهته چونكه:

(دعاء المسألة تتضمن دعاء العبادة)

واته: دوغای داواکاری عیبادهت ده گریته خزی. چونكه لی پارانه وه به گه ووه به خشنده دانانی
خوایه و زهیلی و بن دهسته لامی و فه قیری و پیوستی نواندنه به رامبهرد ﷺ كه نه مهش بنچینه ی
عیبادهته. ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾ (الأنبياء: من الآية ۹۰).

(۲) خوی په روره د گاریش پیتی خوزه داوا لی بکه ین وهك له هه دیسدا هاتوه: ﴿سلوا الله من
فضله، فإن الله يحب أن يُسأل﴾ ^(۱) واته: له ﷻ داوا یه زل و به خششی بکه ن؛ چونكه خوا هه ز ده كا
داوا لی بکریت. به پیچه وانهی خه لکی كه به داوا لی تکران ناخوشحال و دل تنگ ده بن ا
وه هه ر کردار و گوفتاریکیش خوا پیتی خوش بیته نه وه عیبادهته.

(۳) وه فرمانی پین کردوین كه داوا لی بکه ین به تنها وه هه ر کردار و گوفتاریکیش خوا و
پیغه مبهرد ﷺ فرمانیان کردین به کردنی نه وه عیبادهته. وهك لهم فرمانانه دا درده كه ویت.
(وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ) (غافر: من الآية ۶۰).

واته په روره د گارتان فرمویه تی: داوام لی بکه ن وه لامتان دده مه وه.

﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ (الأعراف: ۵۵).

واته: هاوار بکه نه په روره د گارتان و داوا لهو بکه ن به زهیلی و نه یتنی یه وه.

وه پیغه مبهرد ﷺ فرمانی به وه کرده:

﴿ادع إلى ربك الذي إن مسك ضرر فدعوته كشف عنك، والذي إن أضللت بأرض قفر فدعوته
ردّ عليك، والذي إن أصابك سنة فدعوته أنبت لك﴾ ^(۱).

(۱) البخاری (الأدب المفرد) ۷۲۱ و الترمذی ۳۳۷۲

(۲) الترمذی ۳۵۷۱.

واته هاوار بکه نو په روره د گاروت که نه گهر نارېحه تیت توش هات و داوات لى کرد لیت لاده دا.
 و نه گهر و لاخه که تى بهر لاور ون بوو له بیابانیتکی بى ناوو چو له وانی و ههاوارت کردى به فریات دى
 و بزوت ده گهر پینیتته وه. وه کاتیک و شکانی و گرانى پوی تن کردیت توش داوات لیت کرد بارانى بى
 باراندیتته وه پوه کی بى زیندو کردیتته وه !.

(۴) و هخواى گه وره توره دهبى له وانه ی داواى لى ناکه و خویان به گه وره و بى پتویست دوزانن
 له ناستى پارانده لى وه که فرمویته تى:

﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْكُبُونَ عَنِّي عِبَادِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾ (غافر: ۶۰).

وه وشه ی (عبادى) یه عنى (دعائى) به به لگه ی سهره تى نایته که که فرمویته تى (ادْعُونِي).

وه په روره د گار فرمویته تى:

﴿ اَنْ يَسْتَكْفِرَ الْمَسِيحُ اَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَكْفِرْ عَنِّي عِبَادِي فَسَيُخْشَرُهُمْ اِلَيْهِ
 جَمِيعًا ﴾ (الجمالية: ۲۳).

•• وه له م دوو نایته پیرزه نه وه شمان بى دهر که وت که:

وازهینان له [پهرستن و داواکردن لى]، ههر شیرکه و کوفره؛

چونکه له م حالته دا شوین نه فسى خرابى که وتوه و نه وى کردوه به پرستارو (اله). وه که
 په روره د گار په رده ی لاداره له سهر نه م پرستاروه پوچه له نه پتیتى یه ش که فرمویته تى:

﴿ اَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ اِلَهَهُ هَوَاهُ وَاَضَلَّهُ اللهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مَنْ يَهْدِ
 اللهُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ (الفرقان: ۴۳).

﴿ اَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ اِلَهَهُ هَوَاهُ اَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا ﴾ (طه: ۱۶).

﴿ فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مِنْ لَدُنْهَا يَا اَتْبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدِي ﴾.

﴿ وَاَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تَطِعْ
 مَنْ اغْلَقْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاَتْبَعَ هَوَاهُ وَاَن كَانَ اَمْرُهُ فُرْطًا ﴾ (الكهف: ۲۸).

﴿ وَاُولَئِكَ سَنُرَاقِبُهَا لَمَّا جَاءَتْهَا فَاِذَا فَاغْصُصَ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴾ (الاعراف: ۱۷۶).

حوکمی داواکردن له غهیری خوا

داواکردن له غهیری خوا دوو جوړه:

جوړی یه کهمی داواکردن له غهیری خوا:

داوای شتیګ له غهیری **اللّٰه** بکات که تهنها له دهسه لاتی اللّٰه داییت وه داوای شیفای نه خوښی له یه کینک بکات یا داوای مندان بونی لی بکات، وه یاخود داوا له شه خصیګی غایب و نا ناماده بکات، بۆ نمونه هاوار بکاته شه خصیګی دور له شاری خوږی یا که سیګی مردور .

نهم جوړه داواکاریانه له غهیری خوا شریک و هارول دانانه بۆی له ودا که نیعتیقادی وای به و که سه داوالی کراوه هدی هه که توانای وه لامدانه و هی هدی له وشتانده که تهنها له توانای خوادان، وه نیعتیقادی وایه که له دوریش هه وه به مردویش داواکاریه که هی دهیستیت و توانای وه لام دانه و هشی هدی - پدنا به خوا - نهمه شریکی گه وریه له چهند لایه نیکه وه:

(۱) له لایه نی نیعتیقادا.

(۲) وه هه وریه ها له لایه نی داوا لی کردن و پرستن ریشت پی به ستیشتا.

(۳) وه هه وریه ها له لایه نی ته شبیه کردن و چواندیشی به پوره و رده گار له سیفاته کانی بیستن و وه لامدانه و به هانا هاتن !.

وه به لگهش له سه ر نه و هی که نهم جوړه داواکاریه شریکی گه وریه چنده ها نایه تی قورثانه وه :

(۱) ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَعُّ بِكُفْرِكُمْ قَلِيلًا إِنَّكُمْ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿۸﴾ (الزمر: ۸).

واته: موشریکه کان کاتیک که لییان قه و ما با یا که وتبانه ته نگانه و نارچه تیه که وه نهو به تهنها هاواریان ده کرده **اللّٰه** و ده گه پانه وه بۆ لای نهو چونکه دهیان زانی که تهنها نهو توانای لادانی نهو نارچه تیه هی هدی بۆیه به تهنها داوای به فرییا که وتنیان له وده کرد.

به لام دوی نه وه که پزگاری ده کردن و له نارچه تیه وه دهیبتنانه خوښی و ناسوده یی وه نهو پوره و رده گاریان له بیر ده چوو که له ته نگانده هاواریان ده کردی و به فرییا یان دهات. بۆ یه نهم جار هاواریان ده کرده غهیری خوا وینه و شریکیان بۆ داده نا له داواو هاوار لی کردندا. بۆ نه و هی خه لکیش گومرا بکن هه وریه کچن خوږیان گومرا بوون.

خوای گورهش به هه‌ر شه فەرمووی: بهر جوژه موشریکه سپلانه بفرموی: پابویرین به کوفرو شریک و گومپارییه که تان که مینک، لهو ژیانه کورته‌ی دنیا دا وه بزانی که تیره نه هلی ناگری دۆزه‌خن نه‌وی شوینتانه و پابواردنی دنیاتان له یاد ده‌باته‌وه.

که‌واته لهم ئایه‌ته‌دا په‌روه‌ردگار هاوار کردنه غه‌یری خوئی به شەریک و هاوار دانان دانا که فەرمووی (وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا) وه‌به کوفری دانا که فەرمووی (تتبع بکفرک) وه‌به نه‌هلی ناگری دانان فەرمووی (إنک من أصحاب النار). واته: تو له دۆست و هاوار له به‌رده‌وامه‌کانی ناگری.

۲- ﴿فَإِذَا رَكبُوا فِي الْفُلِكَ دَعَا اللَّهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ﴾ (الأنکبوت: ۲۵)

۳- ﴿وَإِذَا مَسَّ النَّاسُ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا ابْتَدَأَهُمُ اللَّهُ رَحْمَةً مِنْهُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ﴾ (الروم: ۳۳)

۴- ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعْوَاكُمْ وَكُلُّكُمْ عِنْدَ اللَّهِ شُرَكَاءُ لَهُمْ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (فاطر: ۱۳-۱۴)

۵- ﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دَعْوَاهُمْ غَافِلُونَ. وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ (الأحقاف: ۶)

واته: کن گومپارتیه لهو که سه‌ی له غه‌یری خوا هاوار ده‌کاته نه‌وانه‌ی که وه‌لامی هاواره‌که‌ی ناده‌نه‌وه و بی ناگاشن له هاوارو داواکه‌ی. وه کاتیکیش خه‌لکی کۆکرانه‌وه له پۆژی دوابی ده‌بن به دۆزمیان. وه بن باوه‌ر ده‌بن به‌و به‌ندایه‌تییه‌ی بۆیان ده‌کردن و، به‌و هاواره‌ی که ده‌یان کردنی.

که‌واته دوعا به هه‌ردوو ماناکه‌یه‌وه تنه‌ها حه‌قی نه‌و په‌روه‌ردگاریه که دروست کارمانه‌و پزق و پۆزیمان ده‌دات و ژیان و مردن و خوژی و ناخوژی و سود و قازانج و به‌هه‌شت و دۆزه‌خی به‌ده‌سته‌و، بیسه‌ری هه‌موو داواکاریه‌که و به‌توانایه له‌سه‌ر نه‌نجامدان و وه‌لام دانه‌وه‌ی هه‌موو داخواریه‌که و داواکاریه‌که. وه نه‌وه‌ی بیسه‌ویت هه‌ر نه‌وه ده‌بیست و نه‌وه‌ش نه‌یه‌ویت بیست که‌س ناتوانیست بیه‌ینیست. نه‌و زاته به‌توانایه په‌روه‌ردگاره‌ش تنه‌ها (الله) یه که تنه‌هایه‌و شه‌ریکی نییه (الله أحد) و جینگای پازو نیازو ئومیده (الله الصمد)، وه وینه‌و هاوشیوه‌ی نیه (ولم یکن له کفواً أحد).

جوژی دووه‌می داواکردن له غه‌یری خوا

نهم جوژه‌یان داواکردنی شتیکه که له توانای مرۆژدا هه‌یه له که‌سیکی زیندوی ناماده‌و مه‌وجود. بۆ نمونه داوا له‌هاویرییه‌کی ده‌کات باریکی له‌گه‌ل باریکات یا رینگایه‌کت نشان بدات، یا وه‌لامی پرسیمارت بداته‌وه‌و یا یارمه‌تییه‌کت بدا یا... هتد نهم جوژه‌یان دروسته‌و گوناح نیه.

جوړی دووهمی شریک بۆ خوا دانان له په رستندا:

شیرک له نیهت و ویست و مهبه ستدا

(شرك النية والإرادة والقصد)

حقی خوا له سهر بهنده نهوهی، که له هه موو کاریکیدا تنها مهبهستی په زابونی خوا بیست و نیهتی یه کیکی تر یا شتیکی تریش نه بیست له گهڼ خوا.. وهه موو نومه تان فدرمانیان بهوه پس کراوه که خوا په رستین به خالصی و دور له شیرک.

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ (البينة: ۵).

به لأم مرؤډ نه گهر نیهت و مهبهسته که ی له بنه په توه پینچه وانه کردوه له خواوه بۆ غهیری خوا، به شیوهی که ی وا که تنها له کردوه کانیدا مهبهستی دهست که وتنی غهیری په زامه ندی اللہ بیست نهوه شیرکی گه وره یه. بۆ نمونه سهر پرینی حیوان بۆ غهیری خوا له بنه په تدا. وهک سهر برینی بۆ قهبری شیخیکی، یا له بهردهم دهسه لات داریک! جا یه کسانه نه گهر:

(أ) مهبهستی دهست که وتنی دونیاو زعامهت و پلهو پایه و رابواردنی دونیا بیست، وهک کافره کان که تنها مهبهستیان دونیا بوو له ژیاناندا.

وهک په روه ردگار فدرمویه تی :

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا نَفْسَهُمْ نُوفَ إِلَيْهِمْ أَعْمَاهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُخْسِرُونَ. أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (مرد: ۱۵/۱۶)

واته: نهوهی که تنها ژیانی دونیا و جوانیه کانی مهبهسته نهوه نیمه له دونیادا داخوازیه کانی و مهبهسته کانی بۆ دابین ده که بین به نه ندازهی ویستی خویمان که بریارمان له سهر داوه بژیان - نهک به گویزی مهبهست و ناروات و هه لپه ی خویمان- وه له دونیا به رهمی په نجی خویمان وه ده گرن به لأم له دوا رۆژدا هیچ پاداشتیکیان نیه و تنها ناگری دۆزه خیان بۆ هیه و کردهوه کانی دونیاشیان پوچه له و لای خوا قهبول نیه چونکه به مهبهستی نهوه نه یان کردهوه و نیه تیان تنها دونیا بوو.

(ب) یاخود مهبهستی تنها پیش چاری (ریاء) خه لکی بیست بۆ نهوه بیکات له موسلمانان حساب بکریت

له بهر نامانجیکی دونیایی که نه مهش حالی مونا فیه کان بوو :

﴿إِنَّ الْمُتَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾
 (النساء/ ۱۴۲). واته ته گهر ههستانان بۆ نوێژ تهوه به ته مه تهی هه لدهستان و ریابازیان ده کرد و یادی
 خوا یان نه ده کرد که م نه بیئت. و ده فه رمویت :
 ﴿كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ (البقرة: من الآیه ۲۶۴).

واته: وهك تهو مونا فیقانهی كه ماله كه یان ده به خشن به ریایی نهك له بهر خاتری خوا، وه تیمان
 ناهینن به خواو به پۆژی دوا یی.

تیبینی یه كه م: ته گهر له بنه رته دا نیهت و مه به ست خوا بوو له كرده و دا به لام دوا یی نیه تی
 ریایی تیه كه لاو بوو ته وه شیر کی بچو كه نهك گه و ره وهك ته وهی ده ست بكات به نوێژك له بهر خاتری
 خوا دوا یی كه هه ست به یینی كه سانیك ده كات زیاتر بۆ خاتری ته وان ده پرا زینیتته وه و نوێژه كه ی
 جوانتر ده كات ته مه ش شیر کی بچو كه له و كرده و یه دا و به گوێره ی ریایه كه ی گونا مه ی زیاد ده بی و
 نه جری كه م ده بی. له م باره یه شه وه شیخ حافظ الحکمی فه رمویه تی:

[(أ) فَإِنْ كَانَ الْبَاعِثُ عَلَى الْعَمَلِ هُوَ إِرَادَةُ اللَّهِ وَالِدَارُ الْآخِرَةُ وَسَلَمٌ مِنَ الرِّبَاءِ فِي فِعْلِهِ، وَكَانَ
 مُوَافِقًا لِلشَّرْعِ فَذَلِكَ الْعَمَلُ الصَّالِحُ الْمَقْبُولُ.

(ب) وَإِنْ كَانَ الْبَاعِثُ عَلَى الْعَمَلِ هُوَ إِرَادَةُ غَيْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَذَلِكَ النِّفَاقُ الْأَكْبَرُ، سِوَاءَ فِي ذَلِكَ: ۱- مَنْ
 يَرِيدُ بِهِ جَاهًا وَرِثَاةً وَطَلَبَ دُنْيَا، ۲- مَنْ يَرِيدُ حَقْنَ دَمِهِ وَعَصْمَةَ مَالِهِ وَغَيْرَ ذَلِكَ. فَهَذَانِ ضِدَانِ يَنَاقِي أَحَدُهُمَا
 الْآخَرَ لَا مَحَالَةَ.

(ج) وَإِنْ كَانَ الْبَاعِثُ عَلَى الْعَمَلِ هُوَ إِرَادَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالِدَارُ الْآخِرَةُ، وَلَكِنْ دَخَلَ عَلَيْهِ الرِّبَاءُ فِي تَرْبِيئِهِ
 وَتَحْسِينِهِ فَذَلِكَ الَّذِي سَمَّاهُ النَّبِيُّ ﷺ - الشَّرْكَ الْأَصْفَرُ... وَهَذَا لَا يَخْرُجُ مِنَ الْمَلَّةِ، وَلَكِنَّهُ يَنْقُصُ مِنَ الْعَمَلِ بِقَدْرِهِ،
 وَقَدْ يَغْلِبُ عَلَى الْعَمَلِ فَيَحْبِطُهُ كُلَّهُ وَالْعِيَاذُ بِاللَّهِ ﴿﴾^(۱).

تیبینی دووهم :

ته گهر هاتوو له بنه رته دا نیه تی خوا بوو له كرده و یه كدا وه هه روه ها نیه تی ریاش بوو هه ر
 له بنه رته وه ته وه شیان گو مانی تیدانیه كه كرده و یه کی پو چه له و نامه قبوله چونكه له هه دیستی
 قود سیدا په روه ردگار فه رمویه تی:

﴿أَنَا أَعْنِي الشَّرْكَاءَ عَنِ الشَّرْكِ فَمَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي، تَرَكَتَهُ وَشَرَكَهُ﴾^(۱)

واته: من له همدو شريکه کان بې پټويست تر و دوه لږه مند ترم؛ جا له بهر نه وه هدر که سې کارنک (عيباده تينک) بڼ من بکات و يه کينکي تروش بکاته شريکم تيايدا له نيست و مده بستې نه وه من واز ده يټم له و که سه خوښي و شريکه که يشي. واته من هيچ به شينکي کرده و کسي لى قه بول ناکم و به عه بدې خوښي دانانيم له و کرده وانه دا!.

تېبينې سېهه م جوړه کانس پرېايې :

۱- پرېاي گوره مرؤ پټي له دين ده چټه دهره و کافر ده بيت که نه مهش برينيه له ته نها غديري خوا مده بست بوون له بنه رېتي کرده و کانه وه وک پرېاي مونافيقه کان له کاتي نوښو عيباده تدا. ﴿لَإِنَّ الْمُتَافِقِينَ إِخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَىٰ يُرَاؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ (النساء: ۱۴۲).

۲- پرېاي بچوک: که له بنه رېتدا مده بستې خوايه به لام نيته پرېاي تينکه لاو ده بيت. نه مه يان شرکي بچوک و به شريکي ون (الشرك الخفي) ناو براوه.

جوړې سېهه مې شريک يو خوا دانان له په رستندا:

شېرک له گوږپرايه ليدا (الشرك في الطاعة)

هر يه کينک گوږپرايه لى که سينک بکات وه گوږپرايه لى کردنى خوا، واته نيعتقاديشي وايټ که نه و که سه ي گوږپرايه لى بڼ ده کرټ شايسته ي نه و يه فرماندر بيت و ياساو شرع دابنيت و گوږپرايه لى بکرټ؛ نه وه نه و که سه ي کرده و به شريکي خوا له نيعتقادى په روه رديشدا و له گوږپرايه لى و عيباته تيشدا.

وه په روه رديگار له قورناتا روونى کرده تهره که گوږپرايه لى غديري خوا له به حرام دانانى حلالينک، يا به حلال دانانى حرامينک شريکه، وه شريک دانانه بڼ خوا له شريعت داناندا. ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ (الأنعام: من الآية ۱۲۱).

واته نه گهر نيوه گوږپرايه ليتان کردبان له حرام کردنى حلال و حلال کردنى حرامدا، نه وه نه و اتان کردون به شريکي خوا له مافى شريعت داناندا.

﴿وَمَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾ (المائدة: ۴۴).

وه فہرمویہ تی: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾ (الشوری: من الآیة ۲۱).

واتہ نایا نیعتیقادیان بہ چہند شہریک و ہاود لیکہ بڑ خوا شہریان بڑ دانابن کہ نیزن و
روخسہ تی پدروہرد گاری لہ سہر نیہ !؟

وہدہ فہرموی: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ رُءُوبًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ (التوبہ: من الآیة ۳۱).

واتہ: زاناو عابیدہ کانیان کردبون بہ پدروہردگار جگہ لہ خوا. چونکہ زانا خراپہ کان و عابیدہ
نہ فامہ کان حہ لالیان لی حہ رام دہ کردن و حہ رامیشیان بڑ حہ لال دہ کردن. نہ وانیش نیعتیقادیان
پتیبان بو، وہ گوپرایہ لیان دہ کردن لہ سہر نہ و حالہش. کہ واتہ پیویستہ مرؤڈ نیعتیقادی و ایبت کہ
تہنہا پدروہردگاری دروست کاری بونہ و ہر مافی یاساو شہر دنانی ہیدہ و شایستہ تی نہ وہیہ ﴿ألا له
الخلق والأمر﴾، وہ غہیری نہ و کہس شایستہ تی شہر دنانی نیہ ہہ تاوہ کو پیغہ مہریش ﷺ و ہک خوا
پتی دہ فہرموی: ﴿وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ﴾^(۱). واتہ حوکم بکہ لہ نتیوان خہ لکیدا بہ و شہر و
یاسایہ تی کہ خوا نارد وہیہ تیہیہ خواروہ. بڑیہ پیغہ مہریش ﷺ دہ یغہ رموو:

﴿إِنِ اتَّبِعُوا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ﴾ (یونس: من الآیة ۱۰).

واتہ من شوین ہیچ شہر عینک ناکہ و م تہنہا نہ وہ نہ بیبت کہ بہ و ہحی بڑم دادہ بہ زی.

کہ واتہ بڑمان دہر کہوت کہ گوپرایہ تی کردنی پیغہ مہر ﷺ، گوپرایہ تی کردنی فہرمانی
خوایہ، چونکہ نہ و ﷺ فہرمانہ کانی خوامان پی پادہ گہ یہ نیت، وہ ہہ موو فہرمانہ کانی
لہ وہ حیہ وہیہ. ﴿مَنْ يَطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾ (النساء: من الآیة ۸۰).

بہ لآم غہیری پیغہ مہر ﷺ پیویستہ سہیری فہرمان و حوکمہ کہی بکریت نہ گہر موافقی
فہرمانی اللہ، بو نہ وہ گوپرایہ تیہیہ بڑ فہرمانی خوا لہ و حالہ تہدا و ہک پدروہردگار فہرمویہ تی:
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (النساء: من الآیة ۵۹).

واتہ: گوپرایہ تی خوا بکہن و گوپرایہ تی پیغہ مہر ﷺ بکہن و ہہ روہا پیغہ وار فہرمان
بہدہستہ کانیشتان لہ و ہدا کہ فہرمانی خوای لہ سہرہ بہ لآم کہ فہرمانہ کانیان پیغہ وانہی فہرمانہ کانی خوا
بو نہ وہ ﴿لا طاعة في معصية الله﴾^(۲) واتہ: گوپرایہ تی کہس ناکریت لہ سہر پیچی فہرمانی خوادا ...

(۱) (المائدة: من الآیة ۴۹).

(۲) (صحیح مسلم: ۱۸۳۹ و البخاری: ۷۱۴۵).

تیبینی: نه گهر هاتوو مرژۆ به ویستی خۆی گۆتیرایه ئی که سیئک، یان یاسایه کی کرد که پیچه وانه ی شهرع و فرمانی خوا بوو نه وه دوو حاله تی هه یه ^(١).

(أ) حاله تی نیعتیقاد پین بوونیشی له گه ل بوو نه وه شیرکی گه و ره یه .

(ب) حاله تی نیعتیقاد پین نه بوونیشی، شیرکی بچوکه، نه گهر له بهر بهر ژه و نه دی یه ک یا له ترسان گۆتیرایه ئی بکات پین نه وه ی به حقه و دروستی دابنیت، نه وه حاله تی دووم گونا هه و تاوانه، به لام شیرکی گه و ره نیه .

جۆره ی چواره هس شه ربیک بۆ خوا دانان له په رستندا:

شه ربیک بۆ خوا دانان له خۆشه ویستندا

(شرك المصبة):

مه به ست له و خۆشه ویستی یه ی که بۆ غه یری خوا ببیت شیرکی گه و ره یه، نه وه خۆشه ویستی یه یه که نه و په ری به گه و ره دانان و زه لیلی و مل که چی و ژیر باری له گه لدا یه بۆ خۆش ویسترا و وه ک نه وه ی که یه کینکی خۆش ویست، خۆش ویستنه که ی به شتویه کی و ابیت که زه لیلو مل که چ و ژیر باریش کرد بیت و زۆریشی به گه و ره دابنیت. نه مه ش خۆش ویستنی به ندایه تی یه (عجة عبادة) که بنچینه ی کرده و به ندایه تی یه کانی تره و پالنه ری عه به ده بۆ نزیك بونه وه له خۆش ویسترا و به نه غامدانی نه و کارانه ی که لای خۆش ویسترا و خۆشه ویستن. وه نه م جۆره خۆش ویستنه عیبا ده ته و الله فرمانی کرده و که به ته نها بۆ نه و بیت وه نه و خۆش ویستنه بۆ که سه نه غام نه دریت نه له گه ل نه و به ها به شی، وه نه پین نه و به ته نهایی و سه ره خۆبی چونکه نه م جۆره خۆش ویستنه ته نها شایسته ی په ره و ردگاری گه و ره و ته واری خاوه ن نیعمه ت و به هره یه، نه ک مرژۆ پین ده سه لاتی نو قسانی پین به هره .

وه له ناو خه لکیدا نه م جۆره شیرکه هه یه وه ک په ره و ردگار ده فه رمو ییت :

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُخَذُّ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَدَاءً يُحِبُّوهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ (البقرة: ١٦٥).

واته: له ناو خه لکیدا هه یه که وینه و هاوشیته و شه ربکی بۆ خوا داناره له وه دا که خۆشی ده ویت وه ک خۆش ویستنی خوا، واته وه ک نه و خۆش ویستنه ی بۆ خوا هه یه که به گه و ره دانان و زه لیلی

له گه ئدایه. به لآم پرواداران خۆش ویستنه که یان بۆ خوا زیاتره له خۆش ویستنی موشریکان بۆ خۆشه ویسته کانیان و ئیعتیقاد پی بووه کانیان.

وه ههروهها خۆش ویستنی پرواداران بۆ خوا پتهو تره له خۆش ویستنی موشریکه کان بۆی چونکه هی پرواداران خالصه ته نهها بۆ خوا به لآم هی موشریکه کان تیکه له و ته نهها به شتیکی بۆ خوا به.

ثیام ابن القیم - رحمه الله - فرمویه تی :

(الشرك بالله في المحبة والتعظيم بأن يجب مخلوقا كما يجب الله، فهذا من الشرك الذي قال سبحانه فيه: (ومن الناس من يتخذ من دون الله أندادا...) وقال أصحاب هذا الشرك لأهنتهم، وقد جمعهم الجحيم: ﴿تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لِنَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ؛ إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (الشعراء: ۹۸/۹۷).

و معلوم أنهم مأسوؤهم به سبحانه في الخلق والرزق، والإماتة والإحياء، والملك والقدرة، وإنما سوؤهم به في الحب والتأله والخضوع لهم والتذلل...^(۱).

واته: موشریکه کان له ناو ناگری دۆزه خدا گومرایه تی خۆیانیا بۆ دهرده که ویت و پرو ده که نه په رستراوه ناحه که کانیان و ده ئین: سوتنده الله ئیسه له گومرایه یه کی ناشکرادا بوین که ئیوه مان ده کرده یه کسانى الله. وه بیگومان نه یان کرد بونه یه کسانى الله، له وه دا که بلین نه وانیش دروستکارمان و، بزق و پززی دهره، زیندو که رو مرینه رمان!، به لکو له خۆش ویست و ملکه چ بون و زه لیلی بۆ نواندن و په رستن بۆ کردندا کرد بویاننه هاوه ل و یه کسانى الله.

تیبینی :

۱- که واته خۆش ویستنی غهیری خوا پیویسته له بهر خۆشه ویستنی خوا (المحبة في الله) بیست، نه که له گه ل خۆش ویستنی نه و (المحبة مع الله)؛ چونکه یه که میان عیباده ته و ته واو که ری خۆش ویستنی الله یه، به لآم دوه میان شیرکه و که مکه ره وهی خۆش ویستنی الله یه.

۲- وه خۆش ویستنی غهیری خوا نه گهر به گه وه دانان و زه لیلو مل که چیو ژیریاری له گه ئدا نه بوو نه وه شیرک ئیسه. وه که خۆش ویستنی مندا ل و خزم و خیزان، که خۆش ویستنیکی سروشتیه. (المحبة الطبيعية).

جۆری پینجه هس شهریک بۆ خوا دانان له په رستندا:

ترسانیکی نهینی به ئیعتقاد هوه له غهیری خوا
(الْخَوْفُ السَّرِیُّ الْعَتَقَادِی [خَوْفُ عِبَادَةِ وَتَعْظِیْمِ] ^(١) مِنَ الْأَصْنَامِ وَالْأَوْتَانِ
وَالْأَوْلِیَاءِ وَالْأَضْرَحَةِ)

ترسان چندن جۆریکی ههیه:

(١) ترسانیک که له بیروباوهر و ئیعتقادى دلوه دروست بووه له یه کینک که زۆر به گه و ره خاوهن دهسهلات داده نریت و ئیعتقادى نه وهی پین ده بریت که توانای هینانی خیر و لادانى شهری ههیه؛ جا له بهر نه وه مرۆڤ لیتی بترسیت و زهلیل و ملکه چی بیته و خۆ پارێزى بکات له وشتهانى که وادهزانن نه و پینی ناخۆشه، وه ههروهها ترسه ئیعتقادى یه که وای لیبکات لیتی نزیک بیته وه به هه ر شتیه یه که وادهزانن نه و پینی خۆشه، وه ک خیر و نه زۆر بۆ کردن و چه یوان بۆ سه برپین و سویند پین خواردنی، له بهر به گه و ره و پیروز دانانی. وه هۆی ئه م به گه و ره دانان و لى ترسانهش ده گه پیتسه وه بۆ ئیعتقاد بون به دهسهلات بونی به سه ر هینانی خیر و لادانى شه پین نه وهی هۆی ترسانه که به رجه سته و هه ست پین کراو و به رچاریش بیته.

ئه م جۆره ترسه له عیباده ته هه ره گه و ره کانی دله، له بهر نه وه پیتوسته ته نها بۆ خوا بیته. واته ته نها له خوا بترسین ترسانیک که له ئعتقاد هه دروست بوو بیته به وهی که خوا ی په ره و ردگار زۆر به توانا و تۆله یه و سه ر پیتچی کردنی ده بیته هۆی سزای توندی بسن ویتسه. وه نه و ترسه له **اللّٰه** عیباده تینکی زۆر گه و ره یه بۆی؛ چونکه ده بیته هۆی خۆ پارێزى کردن له تو به یی خوا و سه ر پیتچی کردنی فه رمانه کانی و دۆزه خه که ی... وه خوا ی گه و ره فه رمانی پین کردین ته نها له و بترسین:

﴿ وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا لِلْإِنِّسَانِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإِنِّي فَارِهُبُونَ ﴾ (النحل: من الآیه ٥١).

وه مه دحی نه و به ندانه ی ده کا که له و ده ترسن:

﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا إِسْرَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ﴾ (الأنبياء: ٩٠).

﴿ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾ (النحل: ٥٠).

به‌لام که ئەم جزره ترسه نه‌ئینییه ئیعتیقادیه له غهیری خوا هه‌بوو، ئەوه شیرکی گه‌وره‌یه هه‌روه‌ک موشریکه‌کانی کۆن و نه‌فامانی ئەم سه‌رده‌مه‌ش، له ئەولیاو هه‌ندئێ قه‌بر ده‌ترسن، چونکه ئیعتیقادیان وایه که ئەو شیخ و ئەولیایانه توانای نازارو زیان پێ گه‌یاندیان هه‌یه وه‌ک ده‌یستین ده‌لێن هه‌رکه‌سیک ده‌رختی و شکیش بپریت له‌سه‌ر گۆزی فلان پیاوچاکه ئەوه (ده‌یه‌ه‌نگیوتیت)، واته زه‌ره‌ری ئی ده‌دات و توشی به‌لا‌و موسیبه‌تی ده‌کات.

وه‌هه‌روه‌ها به‌ردو دارو په‌رۆی سه‌ر گۆزه‌که‌شی به‌ گه‌وره‌ داده‌نێن و ترسیکی نه‌ئینیان لێیان هه‌یه له‌ قولایی ده‌وه.

وه‌ ده‌وێرن سوێندی نابه‌حه‌قیش بچۆن به‌خوا، به‌لام به‌سه‌ری شیخ یا قه‌بری شیخ ناتوانن سوێند بچۆن، چونکه له‌و زیاتر ده‌ترسن وه‌ک له‌خوا له‌ راستیدا!، ئەم ترسه‌ش شیرکه‌ چونکه خوا فه‌رمانی کردوه به‌بونی ئەو ترسه‌ له‌و به‌ته‌نها (وه‌ هه‌ر شتیکیش ئەو ﷺ فه‌رمانی پیکردیوت و پیتی خو‌ش بیت، ئەوه عیبادته‌وه‌ حه‌قه‌ ته‌نها بۆ ئەو ﷺ بکریت، وه‌ لادانی بۆ غه‌یری ﷻ شیرکه‌) وه‌هه‌روه‌ها ئەو ترسه‌ ده‌بیتته‌ پرنگری عه‌بد له‌ سه‌ره‌پنجی کردنی فه‌رمانه‌کانی ﷻ.

وه‌ په‌روه‌ردگار له‌ قورئاندا باسی کردوه که موشریکه‌کان هه‌رلێیان ده‌دا پیغه‌مبه‌ر ﷺ بترسینن له‌ په‌رستراوه‌ درۆینه‌کانیان که خۆیان لێیان ده‌ترسان.

﴿ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يَضِلَّ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴾ (الزمر: ۳۶)

وه‌ له‌ کۆنیشدا (عاد) قه‌ومی هود ئیعتیقادیان وابو که په‌رستراوه‌کانیان له‌ هود تو‌رپه‌سوون و تێکیان داوه‌ ده‌ستیان ئی وه‌شاندوه‌، له‌سزای ئەوه‌ی هود خه‌لکی له‌و په‌رستراوانه (الالهة) دور ده‌خسته‌وه‌ بانگی ده‌کردن بۆ په‌رستنی ﷻ به‌ته‌نها. وه‌ک په‌روه‌ردگار فه‌رمویه‌تی :

﴿ إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْرَآكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوِّ قَالَ إِبْنِي أَشْهَدُ اللَّهُ وَأَشْهَدُ وَأَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ﴾ (هود: ۵۴).

واته: ئەی هود ئالیه‌ته‌کانی ئیمه‌ تۆ له‌یان ئی سه‌ندیته‌وه‌و شیتیان کردوی!

به‌لام هود فه‌رموی من خوی گه‌وره‌ ده‌که‌مه‌ شاهید وه‌تیوه‌ش ببن به‌شاهید که من به‌ریم له‌و په‌رستراوانه‌ی که کردوتانه‌ شه‌ریکی ﷻ، وه‌له‌هیچیشیان ناترسم؛ له‌به‌ر ئەوه‌ بۆ منه‌ت بن چیتان پێ ده‌کریت بیکه‌ن من پشتیوانم به‌ په‌روه‌ردگارمه‌.

وہ شہیطان ہدوئی تہودہدات تہم جزورہ ترسہ بجاتہ دئی موسلمانانہرہ و ایان لی بکات
لہ غہیری خوا لہ پیساوچاکان و شتی وہمی بترسن و ترسہ کہیان تہنہالہ
خوا نہ بیئت. وہک پەرورہدگار فہرمویہتی:

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (آل عمران: ۱۷۵).

واتہ شہیتان دہتان ترسینتی لہ غہیری خوا لہ دؤستہ کانی، ا، دہی مہ ترسن لہوانہ بہ لکو تہنہا
لہ خوا بترسن، تہ گہر نیوہ پروا دارن. کہ واتہ لہو نایہ تہ پیوزہدا دہرکوت کہ ناییت لہ غہیری
خوا تہم جزورہ ترسہ شاروہ نیعتیقادی بیہ مان ہبیئت تہ گہر تیماندار بین. ولہ نایہ تی تریشدا تہو
ترسہی لی حہرام کردین وہک: ﴿ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي ﴾ (المائدہ: من الآیۃ ۳۶).

(۲) ترسی سروشتی: وہک لہ شیر یا لہ مار یا لہ زالمیکی دہسہ لاتدار بترسیت؛ تہو جزورہ ترسہ
شیرک نییہو سروشتیہ چونکہ ترسیکی نہینی نیعتیقادی نیہ بہ لکو ہوی ترسانہ کہ بہرہستہو
ہست پی کراو بہرچاوہ. وہ گوناہیشی نییہ تہ گہر نہ بیئتہ ہوی ازہینانی واجب یا کردنی حہرام؛
بؤ نمونہ کاتیک پەرورہدگار فہرمانی کرد بہ موسا و ہارونی برای کہ بچن بؤ لای فیرعہونی زالم و
طاغوت، ہمدوکیان ترسان و وتیان: ﴿ قَالا رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرَطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْفِنَا ﴾ (طہ: ۴۵).

واتہ: تیمہ دہ ترسین دہست درژییمان بکاتہ سہر، یاخود یاخی بیئت لہ حہق. بہ لام لہ گہل تہو
مہ ترسیہش فہرمانی پەرورہدگاریان ہر بہ جی گہ یاندو ترسہ کہ نہ بوہ ہوی کہ مہ ترخہمی
گونہ ہباری.

کہ واتہ پیوستہ موسلمانان بہ گشتی و بانگہ وازیکارانی ریگیای راستیش بہ تاییہ تی ترسی
ستہ مکاران نہ بیئتہ ریگری پابہند بونیان بہ دینی اللہ و بانگہ وازی بؤ ریبازہ راستہ کہی. تہ گینا
گونہ ہبار دہبن و پەرورہدگار لییان دہرہ غیبت و پشتیان تن دہکات، کہ واتہ پیوستہ لہ سیفہ تی
ترسنوکی خۆمان بیاریزین وہ دینی اللہ پابگہ یہ نین و لہ خوا نہ بیئت لہ کہس نہ ترسین، بؤ تہوی لہو
کہسانہ بین کہ پەرورہدگار لہم نایہ تانہدا مہدحی کردون:

﴿ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكُنِيَ بِاللَّهِ حَسْبِيًّا ﴾ (الاحزاب: ۳۹).

﴿ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ﴾ (المائدہ: ۵۴) ﴿ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ

يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴾ (التوبہ: ۱۸).

چۆری شه شه منی شهریک بو خوا دانان له په رستندا:

شیرک له ئیعتیما د کردنه سه رو، پشت پی به ستندا

(الشریک فی التوکل - توکل العبادة -)

پیوسته مرۆف بو دابین کردنی خۆشی و لادانی ناخۆشی پشت بیهستیت به و په روهرد گاره هه رده م زیندوهی که نامری:

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ﴾ (الفرقان: ۵۸).

وه به توانایه له سه ر هه مو شتیک

﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ (الانعام: ۱۰۲)

به لام غه یری خوا قابلیه ت و توانای ئه وهی نیه که پشتی پی بیهستیت و ئیعتیما دی بخۆرته سه رو ئه مه لت پی پی بیت که خۆشیت بو دابین بکات و ناخۆشیت له سه ر لابیات. له به ر ئه وه په روهرد گار فه رمانی کرده به پشت به ستن ته نها به خۆی :

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾ (ابراہیم: ۱۲). واته ته نها به خوا پشت بیهستن.

(وه هه ر شتیکیش ئه و ﷺ فه رمانی کردییت به ئه بخامدانی و پی پی خۆش بیت ئه وه عیبا ده ته و حه قه ته نها بو ئه و ﷺ بکریت، وه لادانی بو غه یری ﷻ شیره که).

وه ئیعتیما د خستنه سه ر ﷻ له هه موو کاریکدا، له گه وره ترین جۆره کانی عیبا ده ت کردنی دله بو ﷻ. وه له گه وره تین سیفاته چاکه کانی بروداره راسته قینه کانه، که ﴿وعلى رهم يتوكلون﴾ وه به پی ئیعتیما د خستنه سه ر ﷻ نه ئیمانداریتی هه یه نه ئیسلامه تی.

له به ر ئه وه په روهرد گار پشت به ته نها به خوا به ستنی کردۆته مه رجی ئیمان :

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (المائدة: ۲۳).

واته ته نها به خوا پشت بیهستن ئه گه ر ئیوه برودارن.

که واته ئه گه ر مرۆف پشتی به خوا نه به ست ئه وه ئیمانی نییه. وه ئه گه ر پشت پی به ستنه که ی به ته نها به ﷻ نه بوو به لکو ئیعتیما دی خسته سه ر غه یری ﷻ بو دابین کردنی سو دو لادانی زیانیکی را که له توانای که سدا نییه جگه له ﷻ.

وهك ئیعتیماڊ خستنه سهر ئهولییاو پیار چاکی مردرو یا غایب، بۆ ئهوهی بیپاریزن و بزقی زۆر کهن و شهفاعهتی بۆ بکهن، ئهوه ئیعمانداری راست نییه و شریکی بۆ خوا داناوه شریکی گهوره پهنا به خوا.

بهلام که هاتوو له شتیکی دیاری له توانا دابوی مرۆڤ ئیعتیماڊی خسته سهر که سیکی زیندوی به توانا، ئهوهش ههر شیره، چونکه ئیعتیماڊی دلی خستۆته سهر غهیری اللّه، وه ئومید و په جای به غهیری ئه و ﷻ بووه. بهلام شریکی بچوکه نهک گهوره.

تیبینی: پشت به خوا بهستن به تهنها ئهوه ناگه یه نیت که هیچ وه سیله و سه به بیك نه گرینه دهست. به لکو پیوسته مرۆڤ سوریت له سه ره به کارهینان و گرتنه دهستی ههر سه به بیك که سودی تیدا ده بینریت، بهلام له پاشانیش تهنها پشت به خوا بهستی نهک به سه به به کانی وهك پیغه مبه ر ﷻ فەر مویه تی:

(احرص علی ما یفعلک واستعن بالله) ^(۱).

واته: سوره له وه دهست هینانی ههر شتیك که سودت پێ ده گه نیت و په پشتیش تهنها به خوا بهسته و داوای یارمهتی تهنها له و بکه سودت پێ بگه یه نیت به (سه به به کانت و سه به بی تریش که خۆی ده یزانی).

وه خوای گهوره ده فەر مویت: ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ (هود: ۱۲۳).

واته خوا به رسته و ههر عیبا ده تیک که نزیکت بکاته وه له به ههشت بیکه، بهلام نه که ی پشت به عیبا ده ته که ت به ستیت و وابزانیت له به های عیبا ده ته که ت ده چیت به ههشت و عیبا ده ته که ت بای ئه وه یه.

که واته وازهینان له نه سباب و ههول و تیکۆشان به بیانوی پشت به خوا به ستنه وه، بێ شرعی بێ عه قلییه.

وه له به رامبه ریشدا زیده روی کردن له نه سباب داو ئیعتیماڊ خستنه سه ریان جگه له خوا شیره. په نا به خوا.

جوژی دووهم له شیریک

شیرکی بچوک [الشریک الأصغر]

زانایان به چەند شیوهیهک پیناسیان کردوه بۆ ئەوێ هەموو جوژەکانی بگریتهوه، ئەمەش شیوهکانن:

(۱) ما جاء في النصوص تسميته شركاً ولم يصل إلى حد الاكبر.

هەر مەبەستیك (اراده)، وه كردارتك، وه گوفتارتك، كه به شیریک ناو برابیت له دهقه كانی قورتان و سوننه تدا، وه نه گه یشتبیتته پلهی شیرکی گهروه، ئەوه شیرکی بچوکه.

(۲) هو كل ما نهى عنه الشرع من الإيرادات والأقوال والأفعال التي هي ذريعة إلى الشرك الاكبر، ووسيلة للوقوع فيه، ولم تبلغ رتبة العبادة. وإن لم يطلق الشرع اسم الشرك عليه^(۱).

- كالغلو في المخلوق الذي لم يبلغ رتبة العبادة.

واته: هەموو ئەو نەیت و مەبەست و گوفتار و کردارانەێ که نه گه یشتبنه پلهی عیبادهت و سه ریکیشن بۆ شیرکی گهروه هۆی توش بوونی بن. ئەوه شیرکی بچوکه. نه گەر له شه رعیشدا ناوی شیرکی لێ نه نرابیت.

وهك زنده رهوی کردن له مەدح و بیا هەڵدانی پیاوچاگان، به ئەندازەیهك كه نه گه یه نرابیتته پلهی په رستن.

(۳) وجعل سبب، لم يجعله الله سببا لا شرعا ولا قدرا؛ شرك أصغر^(۲).

واته دانانی شتیك به هۆ (سه بهیتیك) بۆ نامانجیتك؛ كه په روهردگار ئەو شتهی به هۆ (سبب) دانه نابێ و نه یكردبێ به سه بهبی نامانجه كه وه نه له شه رعدا وه نه له قه دهرو كه وندا، ئەوه شیرکی بچوکه وهك له دهست كردنی ئالقه یه کی مس یا هەر ماده یه کی تر یا په رۆو شال بهو بیرو باوه رهی كه هۆ (سبب) شیفا یه و به لآو نه خۆشی لاده بات.

وه بێ گومان ئەم جوژە شتانه سه بهبی شیفانین نه له شه رعدا وه نه له قه دهرو واقع و ته جو ربه دا.

(۱) (القول المفید علی کتاب التوحید) ابن عثیمین ۲۰۶/۱ .

(القول السدید شرح کتاب التوحید) ابن سعدي ص ۴۵ (فتاوی اللحنه السالمه) (۱/۵۱۷).

(۲) (الفوائد المتقاة من شرح کتاب التوحید) ص ۹ .

(۴) **الشرك الأصغر^(۱)**: هو تسوية غير الله بالله في هيئة العمل، أو أقوال اللسان.

« فالشرك في هيئة العمل؛ هو الرياء.

« والشرك في أقوال اللسان: هو الألفاظ التي فيها معنى التسوية بين الله وغيره كقوله (ما شاء الله وشئت) و(عبد الحارث).

واته: شیرکی بچوک بریتیه له یه کسان کردنی غهیری خوا به خوا، له شیتواری کردار یا گوفتاری زمان.

نمونهی شهریک بز خوا دانان له شیتواری کردار، پیش چارییه (الریاء).

وه نمونهی شهریک دانان له گوفتاری زمان؛ نهو وتو گوفتارانن که یه کسان کردنی تیندا بهدی ده کزیت له نیوان په روره گار و دروستکراوه کانیدا. وهک نهو وتیه که ده لین. خوا حدزکات و توش حدزکیت !.

وه شیرکی بچوک لههمریهک له: نیهتی دل و وتیه زمان و کردموهی لاشهدا

روو دمادات. بهم شیوهیهی خوارموه :

(۱) شیریک له نیهت و مه بهسته ون و نادیارو شاراوهکانی دل

(الشرك في الارادات الخفية)

وهک:

۱. ریا و پیش چاوی خهک (الریاء).

واته: له خوا په رستندا مه بهستت ته نها خوا نه بیته به لکو مه بهستت پیش چاری خه لکیش بیته بز نهوی لای نهوان به گرنگ و مه زن دابنریت و ریزت لی بگریته.

۲. به گوی دادانی خهک (التسمیح).

واته: له وه کانداه مه بهستت نهوه بیته خه لکی گوی بیستت بن که تز چهند باش و چاکیت. له هه دیسدا هاتوه :

(إن أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر. قالوا: وما الشرك الأصغر؟ قال: الرياء؛ يقول الله عز وجل لأصحاب ذلك يوم القيامة إذا جازى الناس: اذهبوا إلى الذين كنتم تراؤن في الدنيا؛ فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟^(۱))

واته: پينغه مبهري ﷺ فرموي: به راستي ترسناك تريني نهو مه ترسيانهي كه له سر ٿيوهم هديه شيركي بچو كه^(۱).

دواي نهوه هاروه لان فرمويان: شيركي بچوڪ چويه؟.

فرموي: (الرواء) بريحيه له پريايي و پيش چاوي كردني خه لڪي. واته له نوٽو پهرستندا بؤ خوا زياتر بپازنيتتهوه و به توراوي دهري خهيت كاتيك په كينك سهيرت دهكات بؤ نهوهي له پيش چاوي نهو كه سه به عهديكي باش دهركهويت و ريزي تايبهت لي بگيرت !!

وه پينغه مبهري ﷺ فرموي: خواي گهروه له رڙي دواييدا كاتيك پاداشتي خه لڪي دايهوه به رپاكاران ده فرمويت: ٿيوه بؤ وهرگرتهوهي پاداشتي كروهه كانتان - كه رپايستان ٿيدا كروهه - برڙن بؤ لاي نهو كه سانهي كه پيش چاوي نهوانتان ده كرد له دونياداو مهرايستان ده كردن. بزنان هيج پاداشتيكتان دهست ده كهويت لاي نهوان؟!

وه (سومعه) نهوهش ده گريتهوه كه تز كروهه كدت بشاريتتهوه له خه لڪي له كاتي كردنيدا بؤ نهوهي تنهنا خوا ليني ناگدار بيت به لام دوايي له لاي خه لڪي باسي بكهيت بؤ نهوه عيبادهتي تز بيستن. وه ههردو سيفهتي پريايي و سومعه (واته پيش چاو كردن و بهرگوي خستن). سيفهتي خراپن و له بنه رتدا هي مونافيقه كانن.

(۱) أحمد (۴۲۸/۵) البغوي في (شرح السنه) (۱/۲۰۱/۴). (المصححة) (۹۰۱).

(۲): واته: له زڙشت دهترسم توشتان بيت. به لام له هه موويان زياتر مهترسي شيركي بچوڪه، به تايه تيش نهو شيركه بچوڪهي گهون و شارهويه (الشرك الخفي) چونكه خڙڙگار كردن ليني ٿيغلاصي زڙو ههولڊاني دهويت به يارمه تي خوا. بزيه يه كئي له پيشه واياني سه له ف فرمويه تي:

(ما جاهدت نفسي على شيء مجاهدتها على الإخلاص).

واته: ماندرو برون و هولو و ٽيڪو شام له گه ل نه فسم نه كروهوه بؤ ژرربار كردني بؤ هيج كارنك به له نندازي هولو دان له گه ٿي بؤ مل كه چ بووني بؤ پاك بونهوهي تهوار له نيتهي رپاو پيش چاوي و يهك لابونهوه به خاليسي بؤ خوا. لهو شتانهي كه پينغه مبهري خوا ﷺ لبيان ترساره كه ترشي لومه ته كه ي بن:

« الأئمة الضلون: پيشهوا گومرپاكاره كان .

« الدجال . الدنيا والتنافس فيها : پيش پرڪي كردن له به دهست خستني دونيا .

وه هدرکەسێ ئەم سیفەتانە ی بێت له دنیا نەره له وانە یه له دنیا تا ماوه یەك بەمە بەستی خۆی بگات واتە خەلکی به پیاویکی باش بیبینن و نار بانگی بیستن. بەلام زۆری پێ ناچیت خۆی گەوره پەردە لەسەر نیەتە ناپاکە کە ی هەلەمالییت و له پیتش چاوی خەلکی سوک دەبیت. وه له دواڕۆژیشدا به یه کجاری خۆی گەوره سوک و پيسوای ده کات له پیتش چاوی خەلکی به ناشکرا له رۆژەدا که نهینێو رازو نیازە شاراوەکانی ناو سنگ و دلەکان دەردەخرین و ناشکرا دەبن. وه ک خۆی گەوره دەفەرموی:

[يَوْمُ تَهْلِي السَّرَاتِرِ] (الطارق: ۹). [وَأَفْلَايَلُمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ. وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ] (الماديات: ۱۰)

وه له هەدیساندا هاتوو هە:

(من سمع سمع الله به. ومن يراني يراني الله)^(۱)

وه له چەند ریبوایه تێکی تردا دەفەرمویت:

((من قام مقام رياء و سمعة راعى الله به يوم القيامة وسمع به))^(۲).

((ممن عبد يقوم في الدنيا مقام سمعة و رياء إلا سمع الله به على رؤوس الخلائق يوم القيامة))^(۳)

واتە: هەرکەسێ ریبایی له کردووه کانییدا بکات له دنیا وه باسیان بکات لای خەلکی بۆ نەوهی پلهی بەرز بێتەوه لای خەلکی و پێزی لێ بگرن و به پیاویکی باشی دابنێن. نەره له رۆژی دوا ییدا خۆی گەوره له پیتش چاوی خەلکی و سوک و پيسوای ده کات و خەلکیش هەوائی سوک کرانی دەبیستن بهویستی خوا. پەنا به خوا

پەروەردگار داوا له تۆ دەکەم بمانپارێزیت له سومعه و ریبایی. وه ئیخلامان پێ ببەخشیت. یا حی یا قیوم یاذا الجلال والکرام داوامان قبول کەیت.

۳. مەبەست بونی دنیا به هەندی کردووه (إدراة الدنيا ببعض الأعمال).

(۱) خ (۶۴۹۹) م (۲۹۸۶).

(۲) احمد والدرامي.

(۳) (الطبرانی) بروانه (فتح الباری) (۱۳۷/۱۳).

(ب) شیرک له و تهکانی زماندا (الشرك في اقوال اللسان)

ئهم جزیره شیان نمونه ی زۆرن له ژیان ی رۆژانه ماندا، وهک:

- ۱- سویند خواردن به غهیری خوا به مهرجیک مه بهستی شه وه نه بیئت که شه و که سهی یا نه ورشتهی سویندی پی خوارد گه و ره مه زن و پیوژ بیئت وه کو خوا“ ته گینا ده بیئت به شیرکی گه و ره.
- ۲- وتنی (أحکم الحاكمین) و (قاضي القضاة) (شاهنشاه) به حاکمیک جگه له الله.
- ۳- ناونان به (عبدالنبی) و (عبدالرسول).
- ۴- وتنی خوا بیهوئیت و توژ به وئیت! (ما شاء الله و شئت!) (له په نای خوا و توژا)!. (له سایه ی خوا و سهری توژا)!. (له خوا و ئیوه به زیاد بیئت)!. (خوا و پیغه مبه ر بتپارێژن)!. (به ناری خوا و پیغه مبه ر)!. (به یارمه تی خوا و پیغه مبه ر)!.
وه له چه ند هه دیستیکدا هاتوه که :

(۱) عن قُتَيْبَةَ بنتِ صَفِيٍّ امْرَأَةٍ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَتْ: (إِنْ حِجْرًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّكُمْ تَشْرِكُونَ! تَقُولُونَ: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُ، وَتَقُولُونَ: وَالْكَعْبَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شِئْتُ، وَقُولُوا: رَبُّ الْكَعْبَةِ)^(۱).

واته: نافرته تیککی جو ههینه که ناری قوته یله ی کچی سه یفی یه ره زای خوا ی لی بسی وتسی: زانایه کی جول هه که هاته لای پیغه مبه ر ﷺ وه وتسی: (ئیهو شه ریک و هاوه ل بۆ خوا داده نین“ ده لئین: خوا بیهوئیت و توژ به وئیت (وه یا ده لئین: خوا هه ز کات و توژ هه ز که یئت)).

وه پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: بلئین: ته گه ر خوا هه ز کات و له پاشان توژ هه ز که یئت. وه بلئین سویند به په ره و ره گاری که عه به.

(۲) عن الطفيل بن سحيرة أختي عائشة لأمها: ((أنه رأى فيما يرى النائم، كأنه مرّ برهط من اليهود فقال: من أنتم؟ قالوا نحن اليهود.

قال: إنكم أنتم القوم لولا أنكم ترعمون أن عزيرا ابن الله فقالت اليهود: وأنتم القوم لولا أنكم تقولون: ما شاء وشاء محمد!

ثم مر برهط من النصاري، فقال من أنتم؟ قالوا: نحن النصاري.

فقال: إنكم أنتم القوم، لولا أنكم تقولون: المسيح ابن الله!

قالوا: وإنكم أنتم القوم لولا أنكم تقولون: ما شاء الله و ما شاء محمد.

فلما أصبح أخبر من أخبر، ثم أتى النبي ﷺ فأخبره فقال: هل أخبرت بها أحدا؟

قال: نعم. فلما صلوا خطبهم، فمحمد الله، وأثنى عليه، ثم قال:

(إن طفيلًا رأى رؤيا، فأخبر بها من أخبر منكم، وإنكم كنتم تقولون كلمة كان بمنعني الحياء منكم

أن أمهاكم عنها؟ قال: ((ألا تقولوا: ما شاء الله وما شاء محمد))^(۱)

﴿فقولوا: ما شاء الله ثم شاء محمد﴾^(۲)

واته: يه كى له هاره لاتى پينغه مبه ر ﷺ به ناوى طوفه پيل كه داك برى عايشه يه ره زاي خويان

لى بيت. له خه نيدا واى بينى كه به لاي كۆمه لىك له جوله كه دا رۆيش، وه پىنى وتن: ئىسه كىن؟

وتيان: ئيمه: جوله كه ين. نه ريش پىنى وتن: ئيون قه ومىكى باش نه گهر نهو گومان و بهو باوه ره

شركىيه پوچه له تان نه بو ايه كه ده لىن: پينغه مبه ر عوزير كورپى خوايه :

نه وانيش وتيان: ئيهوش نهى موسلمانان قه ومىكى باش نه گهر نه تان وتبا: خوا هه زكات و محمد

هه زكات .

له پاشان به لاي كۆمه لىك له گاره كاندا رۆيشه وه وتى: ئىسه كىن؟. وتيان: ئيمه گاورين

(نصارى) نه ريش پىنى وتن: ئيون گه لىكى باش نه گهر نهو باوه ره شركىيه پوچه له تان نه بو ايه كه

ده لىن عيسى كورپى خوايه !

نه وانيش وتيان: ئيهوش نهى موسلمانان قه ومى باشن نه گهر نه تان وتبايه: خوا هه زكات و محمد

هه زكات !

وه كه (طفيل) به يانى كرده وه خه ونه كهى لاي هه ندى كس باس كرد. ودواى هاته لاي پينغه مبه ر

ﷺ وه خه ونه كهى بز گىرايه وه.

پينغه مبه ر ﷺ فه رموى:

(۱) أحمد (۲۲/۵)

(۲) أحمد (۳۹۳/۵) وابن ماجه (۲۱۱۸). و(الصحيحه) (۱۳۸، ۱۳۷).

نایا به کهست راگه یاندووه؟ فه رموی: به لئی، نه ویش ﷺ کاتیک نوژیان کرد وتاری بز خه لکه که دا بهم شیویه که سده تا حمدر سوپاس و ستایشی پوره ردگاری کردو دوابی فه رموی: به راستی (طوفه ییل) خه ونیکی بینویه. وه به هندیکتانی راگه یاندوه. وه تیره له رابردودا قسه یه کتان ده کرد و وشه یه کتان به کار دهینا که من رقم لیتی بوو به لام له شهرمی تیره نهمده توانی لیتان قه دهغه بکه م و به پروتاند ا بده م که وشه یه کی خراب ده لیتن. به لام نه وه ئیستا پیتان ده لیم:

مدلین: خوا حدزکات و محمد حدزکات. به لکو بلین: خوا حدزکات له پاشان محمد))

واته ناری من له گه لّ خوا بده که وه کۆمه که نه وه و یه کسان مه که ن، چونکه نه وه شیرکه. به لکو نه گه ناری منتان هینا نه وه له دوا ناری خوا بلین له پاشان محمد.

(۳) عن ابن عباس رضی الله عنه قال: جاء رجل إلى النبي ﷺ فراجعته في بعض الكلام، فقال: ما شاء الله وشئت!

فقال رسول الله ﷺ: (أجعلني مع الله عدلا؟) (وفي لفظ: ندّا؟ لا؛ بل ما شاء الله وحده) ^(۱).

واته: (عبدالله) ی کوری عه باس ﷺ فه رموی: پیاویک هاته لای پیغه مبه ر ﷺ وه هندی دوا له گه لیداو وتی: خوا حدزکات و تو حدزکه یت. پیغه مبه ریش ﷺ فه رموی:

نه وه تو منت کرده هاوه ل و یه کسان و شهریکی!

نه خیر جاریکی تر وا نه لیتیت به لکو بلی: گه ر خوا حدزکات به ته نها).

چونکه هه ر شتیک خوا بیه دیت هه ر نه وه ده یت “ئیمه بمانه دیت یان ناا.

که واته ئیمه شیاری نه وه نین نارمان بخزیتته پال ناری خوا له م شتانه دا یا خود بکرئینه شهریکی

نه و.

(ج) شیرک له شیوازی کرده‌وه‌کانیدا (الشرك في هيئة الأعمال)

وهك:

- (۱) (التشاؤم والتطير): په‌ش بینین به هه‌ندی شت یا به هه‌ندی کات وشوین
- (۲) هاتن بۆ لای فال گه‌وه‌و باوه‌ر پێ کردنی، وه چوون بۆ لای شوین هه‌لگر بۆ دۆزینه‌وهی دز. وه باوه‌ر کردن به ساحبو جادوکه‌رو فنجان و ناوینه گه‌وه‌و به‌خت گه‌وه‌و.
- (۳) نوێژ کردن بۆ خوا لای قه‌بری پیاو چاک و سوچه بۆ خوا بگردن تیایدا و خویندنه‌وهی قورئان به‌و نیه‌ت و بیروباوه‌ره‌وه که له‌لای قه‌بر عیباده‌ت باش تره - به‌گومانی خوێان^(۱)
- (۴) ته‌به‌روک کردن به شوینه‌واری پیاوچاکان و لاشه‌یان له ژیا‌نیاندا یا له دوا مردنیان: واته ئیعتیقاد بون به بونی به‌ره‌که‌ت و پیرۆزی و خیری زۆرو ده‌ستکه‌وتنی نه‌و خیره له شوینه‌وارو لاشه‌ی پیاو چاکاندا. نه‌گه‌رچی باوه‌ریشی وا بی‌ت به‌ره‌که‌ته له خوا‌ه‌یه، هه‌ر شیرکی به‌چوکه. به‌لام گه‌ر باوه‌ری وا بی‌ت به‌ره‌که‌ته که له پیاو چاکه‌که‌وه‌یه نه‌وه شیرکی گه‌ره‌یه.
- (۵) التوسل البدعي: واته هه‌ولێ خۆ نزیک کردنه‌وه له په‌زا بون و خۆش ویستنی خوا به نه‌خامدانی عیباده‌ت بۆ خوا لای گۆڤی پیاوچاکان به‌تایبه‌ت. یاخود بلێی: خوایه بۆ خاتری نه‌وان لی‌مان خۆش ببه‌و داوامان قه‌بوڵ بکه‌!
- (۶) (لبس الحلقة والخيط لاتقاء العين): هه‌لواسینی په‌رۆ میوه شینکه‌و نالی گوی درێژو شتی تری خو‌رافی له‌م بابته بۆ لادان و نه‌هیشتنی چاوه‌زارو سه‌واده‌ت و زه‌ره‌روزیان.
- تی‌بینی:
- شیرکی به‌چوک جزری رای هه‌یه له‌رانه‌یه بگاته شیرکی گه‌ره‌ش. نه‌وه‌ش کاتیک که بیروباوه‌ری دلی له‌گه‌لدا بوو وه‌ک شیرکی گه‌ره‌ه. بۆ نمونه :
- (۱) سویند خو‌اردن به‌غه‌یری خوا شیرکی به‌چوکه. به‌لام نه‌گه‌ر سویند پێ خو‌راو به‌گه‌ره دانسا له‌دله‌وه وه‌کو خوا، نه‌وه ده‌بی‌ت به‌شیرکی گه‌ره‌ه.

(۲) پیتش چاری (الریاء) شیرکی بچوکه. به لآم نه گهر له بونی ئیمان به خوا ریایی هدیئت واته ئیمان هینانه که ی به خوا تنها له بدر خوا نه بیئت به لکو له بدر نه وهش بیئت که خه لکی موسلمان به موسلمانان دا بنینن نه وه شیرکی مونا فیه کانه و گهره یه یا خود ریابازی تیکه لئی هه مو کرده و کانی بیئت، وه هیچ کاریک به تاییه تی بۆ خوا نه کات یا مه بهستی دنیا بیئت به گشتی له کرده و کانیدا وه مه بهستی خوا نه بیئت.

به لآم نه گهر مه بهستی له کرده و ی چاکدا وهك حج بۆ نمونه پهیدا کردنی مال بیئت یا نافرت یان جیهاد بکات بۆ غه نیمهت یا دهرسی شرعی ده خوینیئت تا وه کو وه زیفه و پیشه یه کی دهست که ویت نه وه شیرکی بچوکه.

(۳) له دهست کردنی جزره نالقه ی تاییهت بۆ لادانی چاره زارو هه سادوت!

نه گهر تنها گومانی واییت نه و نالقه یه سه به بی خو پاریزی یه له چاره زار نه وه شیرکی بچوکه وه نه گهر باوه ریشی و ابو خودی نالقه که پاریزره له چاره زار یا له نه خزشی نه وه شیرکی گهره یه.

(۴) الاستسقاء بالأنواء: واته ئیعتیقاد بوون به نه ستیره وهك سه به بیك بۆ باران بارین شیرکی بچوکه. به لآم که ئیعتیقادی واییت باران بارین له نه ستیره وه یه واته نه ستیره باران ده بارینن نه وه شیرکی گهره یه.

هوکمی ئشیرکی بچوک

هه ره که سی له هه ردوو جزره که ی شیرک - گهره و بچوک - پزگاری بوو نه وه به هه شتی مسۆگهره به فده زلی خوا.

وه هه ره که سی شیرکی گهره ی بویئت و له سه ری مردبسی پیش ته وه به کردن" نه وه دززه خی به رده و امی مسۆگهره به عدل و داد په ره ی خوا. وه هه ره که سی له شیرکی گهره پزگاری بیئت و توشی هه ندی له شیرکی بچوک بویئت به لآم کرده و ی چاکه ی زیاتر بیئت له تارانه که ی نه وه ده چیتته به هه شت به یارمه تی خوا.

وه هه ره که سی له شیرکی گهره پزگاری بوو، وه توشی شیرکی بچوک بوو به ززی تا وه کو لای تارانه که ی زیاتر کات له چاکه کانی نه وه ده چیتته ناگهره وه. په نا به خوا.

جیاوازی له نیتوان

شیرکی گه ووره و شیرکی بچوک

۱- ته وحید له بنه پته و نه ناهیلیت و مرۆڢ پیی له دین ده چیتته ده و نه	* له گوناوه گه و ره کانه و ته و اویتتی ته وحید ناهیلیت. به لام مرۆڢ پیی له دین ده ناچیتت
۲- هه موو کرده و کانی مرۆڢ هه لده و شینیتته و نه.	* ته نه نه و کرده و یه هه لده و شینیتته و نه که زان بووه تیایدا، یا له بنه پته و نه هه له سه ره تا که یه و نه تیی که و توه و نه.
۳- خا و نه که ی هه تا هه تایی له دزه خدا ده مینیتته و نه به هه شت له سه ری حه رانه.	* سزای به رده و امی دزه خ بۆ خا و نه که ی دابین ناکات. به لکو هۆی چونه نار دزه خه و نه گه ر خوا بیه ویت ده بخته ناری و نه گه ریش بیه ویت لیتی ده بوریت.
۴- خوا دوا ی مردنی خا و نه ی نه و شیرکه، پینش تۆبه؛ له و شیرکه گه و ره یه خوش نابیتت.	* لیتخۆش بوون له و جۆره له ژیر و یست و مه شینه تی خودایه و مه جالی لی بوورنی هه یه
۵- خا و نه که ی خوین و مالی حه لال ده بیتت به هۆی شیرکی گه و ره. واته: درسته خوینی بریژریت و مالی به غه نیمه ت بگیریت؛ چونکه له موسلمانان ناژمیردریت، بۆیه پاریزراو نابیتت.	* خوین و مالی خا و نه که ی پاریزراو ده بیتت چونکه خا و نه که ی به موسلمان ده ژمیردریت. به لام موسلماننیک ی تا و انبارو که م با و ره.

که واته له هه رده و بابته تی شیرکی گه و ره و بچوک بۆمان ده رکه و ته که

شه ریک بۆ خوا دانان

ته نه نا بریتی نکیه له نویتژ کردن و سوجه و بردن بۆ غهیری خوا

به لکو هاوار کرده غهیری خوا و ئیعتیقاد پی بوونیشی شیرکی گه و ره یه !

به‌لام نه‌وی جینگای داخه، هه‌ندیک که‌س، بانگه‌شهی خه‌لکی ده‌که‌ن بۆ نه‌و شیرک و کوفرو گۆڤر پهرستییه، وه‌ چهندان عوزرو به‌لگه‌ی نار‌ه‌وای بۆ ده‌هیننه‌وه، بۆ قه‌ناعه‌ت پینکردنی خه‌لکی ساده‌و نه‌خوینده‌وار. جا نهم ده‌سته‌یه له دوو کۆمه‌ل تیبهر ناکه‌ن:

۱. یان جاهیل و نه‌فامن و، بێ ناگان له قورپان و هه‌دیس، وه‌ تانیستا بناغه‌ی ئیسلامیان نه‌ناسیوه، که بریتییه له‌ ته‌نها خوا په‌رستن؛ چونکه خه‌ریک نه‌بوون به‌ دیراسه‌ی قورپان و هه‌دیس که سه‌رچاره‌ی ئیسلامه‌تین!!

۲. وه‌ یان زالم وسته‌مکارن، که ده‌شزانن کاره‌که‌یان بێ شه‌رعیه‌وه شیرکه، به‌لام به‌رژه‌وه‌ندی درنیایی مال و زه‌عامه‌تیان له‌وه‌دا ده‌بینن، که خه‌لکی چه‌واشه‌ بکه‌ن بۆ نه‌وی به‌ ناتینگه‌یشتویی بپیننه‌وه.

وه‌ ته‌گه‌ر راستی بۆ خه‌لکه‌که‌ روون بپینه‌وه، به‌رژه‌وه‌ندیه‌ تایبه‌تیه‌کانیان له‌ ده‌ست ده‌چیت، بۆیه هه‌مووکات دژی راستین و دژایه‌تی نه‌و موسلمانانه‌ش ده‌که‌ن، که قورپان و هه‌دیس راست بۆ خه‌لکی روون ده‌که‌نه‌وه!! وه‌ جوړه‌ها بوه‌تانیان بۆ دروست ده‌که‌ن و به‌ به‌کرئ گه‌راو سه‌ر ئی شیواو نیشانی خه‌لکیان ده‌ده‌ن، وه‌ له‌ناو خه‌لکی دا ده‌لێن: نهم گه‌نجانه‌ی که باسی قورپان و هه‌دیس ده‌که‌ن و، ته‌نها هاوار ده‌که‌نه‌ خوا، نه‌وانه‌ دینیکی تازه‌یان هیناوه‌و، دینی باب و باپیا‌ئمان ده‌گۆڤن!!

بهم شیویه بوه‌تان به‌ موسلمانانی دلسۆز ده‌که‌ن، هه‌روه‌کو چۆن له‌ میژوی پابردودا:

« دارو ده‌سته‌ی (فیرعه‌ون)، بوه‌تانیان به‌ (موسی) ده‌کردو، لای فیرعه‌ون ده‌یان وت: موسا هارون - که دوو پیغه‌مبه‌ری خو‌شه‌ویستی خوا بوون - سه‌ر له‌ خه‌لکی ده‌شیوتنن و فه‌سادی بلاوده‌که‌نه‌وه له‌ زه‌ویدا!! وه‌ک قورپان وته‌که‌ یا‌ئمان بۆ ده‌خاته‌ روو:

﴿وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَدْرُمُوسَىٰ وَقَوْمَهُ لِيَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذُرْكُمُ الْأَنْبَاءَ قَالَ سَنَقُولَ أَبْنَاءَهُمْ وَمَسْحِجِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ﴾ (الأعراف: ۱۲۷).

واته: نه‌ی فیرعه‌ون ئایا تو واز ده‌هینی له‌ موسا و قومه‌که‌ی فه‌سادی بلاویکه‌نه‌وه له‌ زه‌ویدا، وه‌ دینه‌که‌ت بگۆڤن به‌ دینیکی تازه‌و وازبه‌یتن له‌ (په‌رستن) و په‌رستاره‌کانی تو، دینه‌که‌ی تو؟!.

که‌واته نه‌ی موسلمانانی ژیر بیربکه‌وه، چۆن به‌کرئ گه‌راو ماستاوچیه‌کانی فیرعه‌ون، ته‌نها خوا په‌رستییان به‌ فه‌سادی بلاوکردنه‌وه داده‌نا له‌ زه‌ویدا.

*** وههروهها فیرعهون دهیوت موسا دینه که تان ده گزرتیت و فسادى بلاو ده کاتهوه له ولاتدا:
 ﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴾ (غافر: ۲۶).
 واته: لیم گه زین با موسا بکوژم. با نهویش بانگی پهروه دگاره که ی بکات دیفای لی بکات؛
 (چونکه من ده ترسم موسا دینه که تان بگزرتیت و فسادى بلاو بکاتهوه له زوی و ولاتدا!!).

(سبحان الله) ناوا بوهتانی فسادى بلاو کردنه وه له زویدا به پیغه مبهرانى خوا (عليهم الصلاة والسلام)
 بکرتیت، ته دی ده بى به ئیمه ی شوین که وته ی پیغه مبهران (عليهم الصلاة والسلام) چی بووترتیت!
 وه نایا فیرعهون دینی تازه ی شریک و کوفری بۆ خه لکی هیتابوو؟، یا خود موسی؛ که نوی
 کهروهو زیندو کهروهی دینی تهنها خوا پرستی نیسلامه تی بو؟!

*** وه موشریکه کان ده بیان وت: محمد دینیکى تازه ی هیتابوو له خۆیهوه دروستی کردوه
 پهروه دگاریش فیرمووی: ﴿قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ﴾ (الأحاف: ۹).

واته: من یه کهم پیغه مبهر نیم بۆ خه لکی، وه دینی من تازه نیه و داهیتراو نیه به لکو درتیره
 پیندهوی دینی پیغه مبهرانى (عليهم الصلاة والسلام) پیتشوه. وه ده بیان وت:

﴿ أَجْعَلُ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ... مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَافٌ ﴾ (ص: ۵-۷).
 واته: تهوه محمد هه موو پرستراوه کانی وه لاناون و تهنها یه ک پرستراو به حه ق ده زانیت. وه لای
 وایه که تهنها (الله) شایسته ی هاوار لیکردن و داوا لیکردنه؟ به راستی نهو بانگه وازییه ی محمد
 شتیکی عه جیب و سهیره !! ئیمه شتی و امان نه بیستوه له پیتشینانی خزمان. تهوه دیاره محمد
 مه بهستی زه عامهت و دویای هیه بهم دینه تازه یه که ده ئیت: تهنها (الله) پرستراوی راسته و
 غهیری نهو هاوارو پرستریان بۆ ناکرتیت !!

برپاوه برای موسلمان: نه مرۆش به هه مان شینوه، به شوین که وتوانی محمد ﷺ ده ئین مه بهستان
 حیزبایه تھیوه^(۱)، به کرئ گیرووی دهروهون و، دینیکى سهیرو تازه تان هیتاوه، که باوک و باپراغان
 له سهر تهو دینه نه بوون!!

(۱) له راستیشدا ته هلی سوننهت، شوین که وتوانی پیغه مبهرو ﷺ موسلمانانی پیتشین، دورن له حیزبایه تی و ئینکاریشی لی ده که نا

به لأم نه گهر قورنان حاکم بیت له نیوانماندا، دهرده که ویت که نایا نیمه ی نه هلی سوننهت، شوین که وتوانی پیغه مبهرو ﷺ موسلمانانی پتشین، دینمان تازه یه و داهیتناره، یان نهوانی که هاوار ده که نه غهیری خوار، شه خس پرستی ده کهن و، شهریک بز خوا بریار ددهن ۱؟.

زیاتر له دهیان نایه تی قورناتی، به ناشکراو روونی باس له وه ده کات که: هاوار کردنه غهیری خوا شیرکه و ناشه رعیه یه. به لأم ته نهان نیو نایه تیش نایت هاوار بکه نه پیغه مبهران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان.

جا هه ندیک لهو نایه تانه ی که هاوار کردنه غهیری خوا به شیرک داده نین باس ده که یه. وه نه گهر گوپ پهرست و نه فامه کانیش راست ده کهن، با ته نهان (نیوا) نایه ت بهیننه وه که به ناشکراو روونی بن لادان و مانا گوپین به لکه بیت له سه ر شه رعیه تی هاوار کردنه پیاوچاکان!!.

وه پیتیان ده نین:

﴿ اَللّٰهُمَّ مَعَ اللّٰهِ ۱؟ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (المل: ۶۴).

﴿ فَاْتُوا بِكُتُبِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (الصافات: ۱۰۷).

چهند به لکه یه کی قورنانی له سه ر

به شیرک دانانی هاوار کردنه غهیری خوا

۱. خوی گه و ره ده فرمویت:

﴿ وَمَنْ يُدْعُ مَعَ اللّٰهِ اٰخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهٗ بِهِ فَاِنَّمَا حِسَابُهٗ عِنْدَ رَبِّهٖ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الْكٰفِرُوْنَ ﴾ (المومنون: ۱۱۷).

واته: هه رکه سیتک له گه ل خوا هاواریکاته په رستراویکی تر؛ که هیچ به لکه یه کی به دهسته وه نیه له سه ر نه م هاوار کردنه ، نهوا نهو که سه ی که له گه ل خوا هاواری کرده که سانی تریش حیسابه که ی لای خوا یه و خزی موحاسه به ی ده کات ، وه حیسابه که یشی نه وه یه که سه رفراز ناییت چونکه کافره. وه که رزگار و سه رفرازیش نه بو نهوا به هیلاک چوو و جینگای دژزه خه به به رده وامی ، په نا به خوا.

نیمامی الشنقیطی (المفسر) له ته فسیری نه م نایه ته دا فرمو یه تی:

((قد بَيَّنَّ أَنْ حَسَابَهُ الَّذِي عِنْدَ رَبِّهِ، لَافْلَاحَ لَهُ فِيهِ بِقَوْلِهِ بَعْدُ (إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ) وَأَعْظَمَ الْكَافِرِينَ كَفْرًا هُوَ مَنْ يَدْعُو مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ... وَنَفَى الْفَلَاحَ عَنْهُ يَدُلُّ عَلَى هَلَاكِهِ وَأَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَقَدْ حَذَرْنَا اللَّهَ مِنْ دَعَاءِ إِلَهٍ مَعَهُ فِي آيَاتٍ كَثِيرَةٍ...))^(۱)

کهواته: له م ئایه ته قورئانییه ده رکهوت که هاوار کردنه غهیری خوا کوفره و گه وره ترینی کافران نه و که سه یه هاوار ده کاته غهیری خوا له گه ل خوا. به لأم به داخه وه زۆر له خه لکی به نه زانی هاوار ده که ن و ده لئین: ((یا محمد، یا غهوس)) هاوار!

۲. په روه ردگار ده فرمویت: ﴿فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ﴾ الشعراء (۲۱۳).

واته: له گه ل (اللَّهُ) هاوار مه که هیچ په رستاویکی تر نه گینا له سزادراوان ده بیت.

۳. په روه ردگار فه رموویه تی:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (بونس: ۱۰۶).

واته: له گه ل (اللَّهُ) هاوار نه که یته هیچ یه کینکی تر چونکه غهیری الله نه سوودت

پینده گه یه نیت نه زیان و هیچیان به ده ست نیه، وه نه گه ر هاوارت کرده غهیری خوا نه وا تو له سته مکاران ده بیت. که زولمیان له خویمان کردوه به شه ریک دانان بو خوا.

۴. په روه ردگار فه رمانی به پیغه مبه ر ﴿﴾ کرد که بفه رمویت:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ (المجن: ۲۰، ۲۱).

واته بفه رموو: من ته نها هاوار ده که مه په روه ردگارم، وه هیچ یه کینکی تر ناکه م به شه ریک بو په روه ردگارم له هاوار لی کردن و داوا لی کردن و په رستن بو کردن. ﴿کهواته هاوار کردن و داوا لی کردن و پارانه وه عیباده ته﴾ جا نه گه ر هاوار بکریته یه کینکی تر جگه له (اللَّهُ)؛ نه وه په رستن و عیباده ت بو نه و که سه کراوه و کراوته شه ریک بو خوا.

وه په روه ردگار پوونی کردۆته وه که نه وه ی هاوار ده کاته غهیری خوا. گومرپا ترین که سه و که س له و گومرپا تر نیه چونکه نه وانه ش که هاواریان ده کریتی عه بدو به نده و دروستکراون وه ک خویمان - له دروست کراویتیدا - وه هیچیان خالق و دروست که ر نین و خاوه نی هیچ مولکیتکیش نین و مردوشن و زیندوو نین، وه ناگاشیان له هاواری خه لکی نیه و هاواره که بیان نایستن و، نه گه ر واش

دابنیتین بیستیان خۆ وه‌لامیان ناده‌وه‌و به فریایان ناکه‌ون؛ چونکه هیسچیان به ده‌ست نیه بۆ خۆشیان جا چۆن ده‌توانن سودو زیانی خه‌لکیان به‌ده‌ست بیت. وه پزۆی قیامه‌ت نه‌و پیاوچا‌کانه‌ی (له دنیا) هاواریان ده‌کرایه‌ ده‌بن به‌ دوژمنی نه‌و که‌سانه‌ی هاواریان ده‌کردن و لیتیان به‌ری ده‌بن و بی باوه‌ر ده‌بن به‌و شیرکه‌ی که‌ نه‌وانه‌ کردوویانه‌و رازی نابن که‌س له‌گه‌ژ خوا هاواریان بکاتن و بیان که‌ن به‌ شه‌ریک بۆ خوا؛ چونکه‌ نه‌وان خۆیان به‌ بنده‌یه‌کی لا‌وازو بی ده‌سه‌لات ده‌زانن له‌ ناستی خوا له‌ خوا ده‌ترسن و خه‌می خۆیانه‌. وه هیچ کاتیک پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌السلام) و پیاوچا‌کان خۆیان به‌ واسیته‌ دانه‌ناوه‌ له‌ نیوان خوا به‌ بنده‌کانی: تییستاش فه‌رموو به‌ وردی بی‌رکه‌روه‌ له‌ مانای نه‌م نایه‌تانه‌ی خوا‌روه‌ تا راستی هه‌رموو باسه‌ کانت بۆ ده‌رکه‌ویت تیا‌یاند:

﴿ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴾
(النحل: ۲۱، ۲۰).

واته: نه‌وانه‌ی هاواریان ده‌که‌ن هیچ شتی‌ک دروست ناکه‌ن به‌لکو خۆیان دروست ده‌کرین. وه مردوون و زیندوو نین وه هه‌ستیش ناکه‌ن که‌ی زیندوو ده‌کرینه‌وه !! که‌واته‌ چۆن ده‌بی هاواریان بکرتتی !! که‌ نه‌وه‌ حالیان بیت ۱؟.

۶. ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَأَدْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (الاعراف: ۱۹۴).

واته: (نه‌وانه‌ی تیه‌وه‌ ده‌یان په‌رستن و هاواریان ده‌که‌ن جگه‌ له‌ (الله)، به‌نده‌ن وه‌کو تیه‌وه‌...).

جا که‌وا‌بوو چۆن ده‌بیت هاوار بکه‌نه‌ به‌نده‌و به‌ندایه‌تی بۆ بکه‌ن ۱؟.

۷. ﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أُرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ اتَّوْنِي بِكِتَابٍ مِّن قَبْلِ هَذَا أَوْ آثَارَةٍ مِّنْ عِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ . وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾ (الاحقاف: ۴-۶)

واته: نه‌ی محمد، به‌ موشریکه‌کان بفه‌رموو: نه‌ری خه‌به‌رم ده‌ن، نه‌وانه‌ی تیه‌وه‌ هاواریان ده‌که‌ن و ده‌یان په‌رستن جگه‌ له‌ (الله) نیشام ده‌ن، چیان دروست کردوو له‌ زه‌بیدا ۱؟ یان شه‌راکه‌تیان هه‌یه‌ له‌گه‌ژ خوا له‌ دروست کردنی تاسمان ۱؟، نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ن کیتابیکی تاسمانیم بۆ به‌ینن که‌ له‌ پینش قورپان هاتبیت یان له‌و عیلمه‌ی لاتانه‌ به‌لگه‌یه‌کم بۆ به‌یننه‌وه‌ له‌سه‌ر نه‌و واسیته‌ دانان و هاوار کردنه‌و، شه‌ریک بۆ دانانی.

بینگومان هیچ وهلامیان پښ نیدو بڼ بدلگه و ده لیلن چونکه پرستراوه کانیان خزیان دروست کراون نه ک دروستکهر بڼ وه هیچ کیتابیتکی ناسمانیش پښگه ی نه داره به هاوار کردنه غهیری خوار پرستنی غهیری نه و. وه نه و واسیته دانان و، غهیری خوا پرستنه دینیتکی داهینراوی موشریکه کانه، نه ک دینی دیرینی پیغهمبه ران (علیهم الصلاه والسلام) و موسلمانانی پیشو بیت. بزیه په روه ردگار خزی حوکی به سر نه و دینه ی موشریکه کان دا، له شیوی پرسیار ناشکرای کرد که هیچ که سیک گومراتر نیه له و که سه ی که هاوار ده کاته غهیری خوا له حاله تینکدا که نه و هاوار لیکراوه هیچ وهلامیتکی ناداته وه تا رژی قیامت. وه نه ک تنها وه لام نه دانه وه بیت، به لکو هر بڼ ناگاشن له و هاوار لیکردنه ی موشریکه کان چونکه یان غایبڼ وه یان مردوون وه یان به ردو دارو بت و سده من. وه که رژی کۆکردنه وه ی خه لکیش هات (یوم الحشر) له رژی قیامت له و رژه دا هاوار لیکراوه کان ده بڼ به دوژمنی هاوار که ره کان و ده لئڼ خواجه به بڼ فدرمانی نیمه، نیمه یان داناوه به شهریک بژ تو، نیمه به رین لییان و دوژمنیانڼ چونکه نه وانه هاوبه ش په یداکهر بوون و نیمه ش تنها توژمان ده پرست، وه هره وه ها بڼ باوه و ناپازین به و عیبادهت و هاوارکردنه ی بژ نیمه یان کردوه له دنیا: ﴿ وکانوا بعبادتم کافرین ﴾ که واته هاوار کردنه غهیری خوا عیبادهت کردنیه تی. وه له و نایه تانه دا ده که وت که پیغهمبه ران (علیهم الصلاه والسلام) و پیواچاگان رژی قیامت ده بڼ به دوژمنی نه وانه ی له دنیا هاواریان ده که نن. وه شفاعه تیان بژ نا که ن!!

۸- ﴿ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ. اِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَا يُسْمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ﴾ (فاطر: ۱۴، ۱۳)

واته: نه و (الله) یه پرستراوو په روه ردگار تانه، که مولک هه مروی به ده ست نه وه. به لام نه وانه ی که نیوه ده یان پرستن و هاواریان ده که نن جگه له (الله) هیچ مولکیان نیه به نه ندازه ی تویکله تنکه سپیه که ی ده وری ناو که خورماش، وه ناش بیستن چونکه یان بڼ گیانن، وه یان گیان له به رتکی غایب و نا مه وجودن، وه یان مردوون و له ناو گۆږڼ و ژبانی دنیایان نه ماوه. وه نه گهر واش دابنڼڼ ده بیستن هر ناتوانن وه لامتان بدنه وه چونکه ده سه لاتیان نیدو بڼ توانان له هینانی سوودو لادانی زیان بژ خوشیان نه ک هر بژ غهیری خزیان!! که واته یه کیتک نه مولکی هه بیت وه نه بیستیت وه نه توانای وه لام دانه وه ی هه بیت چۆن هاواری بکرتیت سهر به خز، یان بکری به واسیته لای خوا! وه هیچ له و پرستراوانه ش که هاواریان ده که نن جگه له خوا وه ک پیغهمبه ران (علیهم الصلاه

والسلام) و پیاوچاکان و فریشته‌کان رازی نین به‌وه که هاواریان بکه‌نی و بیان کهن به شهریک بۆ خوا“
بۆیه رۆژی قیامت به‌راثت ده‌کهن له‌وهی که ئەوانتان دانابوو به شهریک بۆ خوا:

﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَاسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَكُوسِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ﴾ (الاکور: ۱۴)

که‌واته ﴿ هاوار کردنه غه‌یری خوا شیرکه ﴾ وک لهم نایه‌ته‌دا ده‌رکه‌وت.

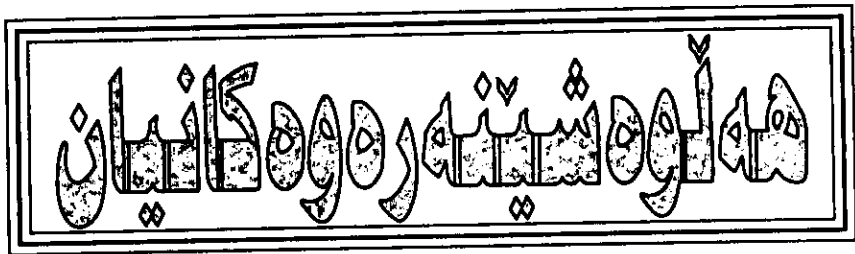
به‌لام به‌داخه‌وه نه‌فامه‌کان هه‌ر به چاکی داده‌نین و باوه‌ر به‌وه خه‌به‌ره‌ی خوا ناکه‌ن و ده‌لین:
پیاوچاک هه‌ر ده‌بیستیت نه‌گه‌ر غاییب یا مردووش بیست. وه له‌وه‌ش زیاتر ده‌شتوانیت یتستا
شه‌فاعة‌تمان بۆ بکات لای خوا و له‌لامیشمان بداته‌وه!!

جا نایا که‌سینک تۆسقالتی عیلم وعه‌قلی هه‌بیست دوا‌ی بیستنی ئەم نایه‌تانه جاریکی تر هاوار
ده‌کاته غه‌یری خوا، یان ده‌لینت دروسته هاواریان بکرتیتن!؟

به‌لام به‌داخه‌وه نه‌فام و بی ناگایان ناگه‌رینه‌وه بۆلای سه‌رچاره‌ی نی‌سلامه‌تی که‌ قورپان و
حه‌دیسه‌و ناچنه خزمه‌تیان بۆ تیگه‌یشتن لییان (تدبیر) و نیش کردن پییان. به‌لکو به‌شیان له
قورپان خویندن ته‌نها بۆ مردووانه له‌سه‌ر ته‌عزیه، نه‌ک بۆ زیندوووه‌کان. وه نه‌گه‌ر بیست و له‌ کتابی
نوسه‌ریکی باوه‌ر پینکراوی خۆیاندا نوسراییت دروسته هاوار بکرتیه پیاوچاکان، نه‌وه باوه‌ر به‌وه
ده‌که‌ن، به‌لام باوه‌ر به‌ که‌لامی خوا ناکه‌ن، وه قورپان و حه‌دیس ده‌خه‌نه پشت گوئی و، مانای
نایه‌ته‌کانی ده‌گوپن و ته‌حریفی ده‌که‌ن به‌ناوی ته‌فسیرو لی‌کدانه‌وه ته‌ئویل و مه‌جاز. وه چه‌ندان
شوبه‌ه ده‌هیننه‌وه، بۆ روت کردنه‌وه‌ی مانای زاھیری ئەم نایه‌ته قورپانیانه.

﴿ والحمد لله رب العالمین ﴾

به نشی سیقه م

شوبه‌ه‌کانی شه‌خس په‌رستان و

پوچهل‌کردنه‌وه‌یان

به‌داخوه نه‌فام و بئی ناگایان ناگه‌پرنه‌وه بۆلای سهرچاره‌ی ئیسلامه‌تی که قورپان و حدیسه‌و ناچنه خزمه‌ت‌یان بۆ تیگه‌یشتن لییان (تدبیر) و تیش کردن پییان. به‌لکو به‌شیان له قورپان خویندن ته‌نهما بۆ مردووانه له‌سهر ته‌عزیه، نه‌ک بۆ زیندووه‌کان. وه نه‌گهر بیته و له کتابی نوسه‌ریکی باوه‌ر پیکراوی خزیاندا نوسرابیته دروسته هاوار بگریته پیاوچاکان، نه‌وه باوه‌ر به‌و ده‌که‌ن، به‌لام باوه‌ر به‌ که‌لامی خوا ناکه‌ن، وه قورپان و حدیس ده‌خه‌نه پشت گوئی و، مانای نایه‌ته‌کانی ده‌گورن و ته‌حریفی ده‌که‌ن به‌ناوی ته‌فسیرو لیکنده‌وه‌و ته‌نویل و مه‌جاز. وه چندان شوبه‌ه ده‌هیتنه‌وه، بۆ په‌ت‌کردنه‌وه‌ی مانای زاهیری تم نایه‌ته قورپانیانه.

زۆر له نه‌فامانی تم سهرده‌مه‌ی ئیمه، شه‌یتان سه‌ری ئی شیواندوون و له‌رینگای راستی ته‌نهما خوا په‌رستی گومرای کردوون و، گه‌راندونیه‌وه بۆ سه‌ر دینی موشریکه‌کانی پیتشو، به‌لام نه‌ک به‌ناوی شیرک و کوفر، به‌لکو به‌ناوی خوا په‌رستی و خۆش ویستنی پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌السلام) و پیاوچاکان و له‌خوا نزیک بوونه‌وه. وه هه‌روه‌ها شه‌یتان به‌ده‌ش وازی ئی نه‌هیتان که له ته‌وحید (ته‌نهما خوا په‌رستی) وه‌لای داون بۆ هاوبه‌شی بۆ خوا دانان (الشیرک)، به‌لکو شه‌ریک بۆ خوا دانانی بۆ پازاندونه‌وه له پۆشاک‌ی حه‌ق و خوا په‌رستیدا نیشانیان ده‌دات و چندان شوبه‌ه‌شیان فیره‌که‌ن بۆ نه‌وه‌ی بیان هیتیه‌وه له‌سه‌ر دینی شیرک و قه‌ناعه‌ت‌یان بۆ دروست بکات و موجه‌اله‌ی نه‌هلی ته‌وحیدیسی پی بکه‌ن. وه شوبه‌ه‌کانی شه‌یتان بۆ ته‌چه‌کی ده‌ستیان بۆ دیفاع کردن له بیروباوه‌ره شریکه‌کیان له‌به‌رامبه‌ر بانگه‌وازی نه‌هلی ته‌وحید بۆیان. وه‌ک په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمویت:

﴿ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَغْمَاهُمْ فَصَدَّوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴾ (النمل: ۲۴).

واته: شه‌یتان کرده‌وه‌کانی بۆ پازاندوونه‌وه له ریگه‌ی راست لای داون.

﴿ وَأَنَّهُمْ لَيَصْدُوهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾ (الزخرف: ۳۷).

واته: شه‌یتانه‌کان له ریگه‌ی راست لایان ده‌ده‌ن به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا وا حیساب ده‌که‌ن که

هیدایه‌ت دراوان و له‌سه‌ر ریگه‌ی راستن !!.

وه ده‌فه‌رمویت: ﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ (الأنعام: من

واته: شهیتانه کان وهی ده نیرن بۆ دۆسته کانیان وه شوبهه یان فیرده کهن بۆ نه وهی موجدده لهی ئیوهی دۆستی خوا (نه هلی ته وحید) ی پێ بکهن .
به لām به پشتیوانی خوا ناتوانن له به رامبهه نه هلی ته وحید بوهستق و شوبهه کانیان خۆی ناگریت له ناستی به لگه کانی نه هلی سورنه (نه هلی ته وحید) چونکه فیئل و شوبهه ی شهیتان لاوازه له راستیدا ﴿فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ (النساء: من الآية ۷۶۰) وه فیئل و شوبهه ی شهیتان ته نها لای موسلمانان ساده ی تینه گه یشترو له قورپان و سوننه ت - ره واجی هدییه .

به لām لای ته نها خوا په رستان (شوینکه وتوانی پیغه مبهه ﷺ و هاوه لانی) ره واجی نیه و لاوازته به لایه نه وه له هیلانه ی جالجالۆکه، که هیلانه ی جالجالۆکه لاوازترین هیلانه یه :
﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بُيُوتًا وَإِنْ أَوْهَنْ بُيُوتُ لَبِيتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ (العنكبوت: ۴۱)

وه هیزو توانای ته نها خوا په رستانی شوینکه وته ی پیغه مبهه ﷺ و هاوه لانی له خویانه وه نیه به لکو له وه وه یه که شوین نه و پۆشنکه ره وه (نور) ه که وتوون که خوا بۆی ناروون، که بریتیه له قورپان و سوننه ت. چونکه هه رکه سیک شوین نه م دوو سه چاره پۆشن که ره وه بکه ویت نه وا هه موو شتیکی لا پووناک و ناشکرا ده بیته و حه ق و ناحه ق لیک جیا ده کاته وه و شهیتان ناتوانیت فیئلی لئ بکات و سه ری لئ بشیوینیت. (سویاس بۆ خوا) .

نیستاش با شوبهه ی نه فامه کان بغه ینه ژیر تیشکی پووناکی قورپان و سوننه ت به گویره ی تیغه یشتنی هاوه لان و پیشه وایانی پینشینه ی ئومه ت:

گوژپه رستانی نه مپۆ ده لئین: ئیمه موشریک نین، چونکه ئیمه له زۆر بیرو باوه پو کردارو گوفتاردا جیاوازین له موشریکه کان که واته نابیت نه و نایه تانه ی موشریکه کانی به کافر داناوه له سه ر نه وان دابه زیوه به سه ر ئیمه ییدا ته تبیق بکهن، چونکه ئیمه له زۆر شتدا جیاوازین له موشریکان به م شتیه ی خواره وه:

شوبه‌هی یه‌که‌م

ده‌لین: ئیمه باوه‌رمان وایه تهنه‌ها خوا خالقه و دروستکاری هه‌موو بوونه‌وه‌ره و تهنه‌ها ته‌ویش پادشاو خاوه‌نه‌و هه‌ر ته‌ویش په‌روه‌ردگاری هه‌موو جیهانه. وه هه‌موو ته‌و پیاوچاک و پیغه‌مبه‌رانه‌ش که ئیمه ئیعتیقادمان پێیان‌ه و هاواریان ده‌که‌ینن ته‌وانیش هه‌ر تهنه‌ها خوا دروستی کردوون و هه‌یچیان ناکه‌ین به‌ شهریکی خوا له دروست کردنی هه‌یج به‌شیک‌کی بوونه‌وه‌ر. که‌واته: چۆن ئیمه به‌ کافر داده‌نرێن له کاتی‌کدا باوه‌رمان به‌ بوونی خوا هه‌یه ؟!. وه چۆن ئیمه به‌ موشریک داده‌نرێن له کاتی‌کدا که ئیعتیقادمان وایه تهنه‌ها خوا خالیقه‌و په‌روه‌ردگاره به‌بێ شریک ؟!.

پوچهل کردنه‌وه‌ی شوبه‌هی یه‌که‌م‌س شه‌خس په‌رستان

له وه‌لامی نهم شوبه‌یه‌دا ده‌لین:

نهم شوبه‌یه‌ مایه‌ی نه‌فامی و بێ ناگاییه‌ له قورئان و سوننه‌ت چونکه‌ نه‌گه‌ر ناو‌ر بدنه‌وه به‌لای قورئاندا بۆیان ده‌رده‌که‌وێت، که له چنده‌ها نایه‌تدا په‌روه‌ردگار باسی کردوه که موشریکه‌کانیش باوه‌ریان به‌ بوونی خوا بووه‌ له‌وه‌ش زیاتر باوه‌ریان به‌ تهنه‌ها په‌روه‌ردگاریه‌تی و خالیقه‌تی خوا بووه‌ و ته‌کانیان به‌ شهریکی خوا دانه‌ده‌نا له دروست کردن و په‌روه‌ردگاریه‌تی‌دا وه‌ خۆیان ئیقراریان ده‌کرد که ته‌کانیان دروست کراونو تهنه‌ها خوا خالیقه‌. وه هه‌روه‌ها (ابلیس) ی مه‌لعونیش باوه‌ری به‌ تهنه‌ها په‌روه‌ردگاریه‌تی خوا هه‌یه‌ و ده‌لینت: ﴿ رب خلقتی من ناس ﴾ واته: نه‌ی په‌روه‌ردگارم تو منت دروست کردوه له ناگر.

که‌واته نه‌گه‌ر تهنه‌ها به‌و بساوه‌ره‌ عه‌بد بپیت به‌ موسلمان نه‌وا دیساره (ابلیس) و موشریکه‌کانیش موسلمان بوون و کافر نه‌بوون، چونکه‌ ته‌وانیش باوه‌ریان وابوو که تهنه‌ها خوا خالیقه‌و په‌روه‌ردگاره وه‌کو گۆزپه‌رسته‌کانی نه‌مژ.

که‌واته نه‌ی شه‌خس په‌رستان به‌ تهنه‌ها به‌م باوه‌ر بوونه‌ له موشریک و کافره‌کان جیا نابنه‌وه‌؛ چونکه‌ ته‌وانیش وه‌کو ئیته‌ نهم باوه‌ریان به‌ خوا هه‌بوو وه‌ک له‌م نایه‌تانه‌دا ده‌رده‌که‌وێت:

۱- ﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴾ (الرعرعرف: ۸۷)

واته: نهی محمد نه گهر بپرسی له موشریکانه کئی دروستی کردوون؟ له وهلامدا دهلئین: (الله) دروستی کردوون به تنها. که و ابوو نه دی بۆچی هه لده گه پرتنه وه له تنها په رستن و هاوار کردنی نهو (الله) یه ی که به تنها دروستی کردوون؟ وه بۆ شتی تری له گه ل ده په رستن که هیچ په یوه ندیان نه بووه به دروست کردنی ئیوه؟!

۲- ﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴾ (العنکبوت: ۶۱)!

واته: نه گهر پرسیار بکهیت له موشریکه کان: کئی ناسمانه کان و زهوی دروست کردووه کئی خۆرو مانگی ژیریبار کردووه به ریکی ده خولینه وه. له وهلامدا دهلئین: تنها (الله). که و ابوو چۆن لاده دن له په رستنی نهو (الله) یه که دروستکاری ناسمانه کان و زهوی یه و ریکه خه ری خۆرو مانگه و چۆن له گه ل نه ودا هاوار ده که نه غهیری نهو، وه شتانیکی تر ده په رستن؟!

۳- ﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴾ (العنکبوت: ۶۳).

واته: نه گهر پرسیار له موشریکه کان بکهیت که: کئی له ناسمان بارانی بارانده و زهوی مردووی روشک بووی پئی زیندرو کردۆته وه؟ له وهلامدا دهلئین: (الله)؛ ده تۆش بلئی سوپاس بۆ نهو خواجه (الحمد لله)، به لام زۆریه ی نهو خه لکه عه قلیان نیه که تنها ده بیته نهو (الله) یه په رستنیته که بارانیان بۆ ده بارینیته و زهویان بۆ زیندرو ده کاته وه! جا چونکه عه قلی نه و بیان نیه. شهریکی بۆ داده نئین له په رستن و پشت پئی به ستن و ئیعتقاد پئی بوون!!

۴. ﴿ قُلْ لِمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ (۸۶) سيقولون لله قل أفلا تذكرون (۸۵) قل من رب السماوات السبع ورب العرش العظيم (۸۶) سيقولون لله قل أفلا تتقون (۸۷) قل من بيده ملكوت كل شيء وهو يجير ولا يجار عليه إن كنتم تعلمون (۸۸) سيقولون لله قل فأنى تسحرون (۸۹) ﴿ المؤمنون (۸۴-۸۹).

واته: نهی محمد به و موشریکانه بفرموو: ته م زهویه و نه وهی که له ناو زهویش دایه - مولکی کئی یه نه گهر ده زانن؟. بیگومان - له وهلامدا دهلئین - تنها مولکی (الله) یه. تۆ نه و کاته بفرموو: نه دی که واته بۆ بیرنا که نه وه که تنها نه ویش شایسته ی په رستنه و زیندوتان ده کاته وه و محاسه به تان ده کات له سه ر شهریک بۆ خوا دانانتان.

وه بفرموو: کئی پهروهردگاری حهوت ناسمانه کان و کئی پهروهردگاری عهرشی گهورهیه که له هدموو دروستکراوینک گهورهتره و بهرزتره؟!.

بیگومان له وه لأمدا ده لئین: تنهها (الله) پهروهردگاره تۆش بفرموو که وابوو بۆ له و تنهها پهروهردگاره؛ ناترسن و شهریکی بۆ داده نئین له پرستندا، له کاتیکدا خۆتان دان ده نئین به وهی که تنهها نه و پهروهردگاره؟.

وه بفرموو: کئی خاوهنی هدموو شتیکه و خهزینهی هدموو شتیکی به دهسته؟.

وه کئی په نای نه وه ده گری که په نای پئ بگری و په ناش له و ناگوریت؟ نه گه دهزانن؟.

له وه لأمدا ده لئین: نه م دهسه لات و مولکه تنهها هی (الله) یه.

تۆش بفرموو: ﴿فَأَنى تَسْحَرُونَ﴾ واته: که وابوو چۆن فیلتان لئ ده کریت و لاده درین له پرستنی نه و خاویه و به راست دانانی هه و الله کانی و شوینکه و تنی فرمانه کانی.

۵. ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأُمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (۳۱) فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنى تُصْرَفُونَ (۳۲)﴾ (یونس).

واته: بفرموو: کئی رزقتان ده دات له ناسمان به باران بارین و له زهویدا به پوه ک پواندن؟. وه کئی بیستن و بینینی ئیوهی به دهسته؟. وه کئی یه مردن و ژییانی به دهسته و زیندوو له مردوو دروست ده کات، وه مردووش له زیندوو دروست ده کات. وه کئی کاروباری بونه وهر به رتیه ده بات؟ له وه لأمدا ده لئین (الله) به تنهها.

تۆش بفرموو: که وابوو بۆ له خوا ناترسن و خۆپاریزی ناکهن له وهی که نه و (الله) یه پیی ناخۆشه. وه که پرستنی غهیری خوا؟!.

وه تنهها نه و خاویه په ر ستراوی حه قه و شایستهی پرستنه که پهروهردگارتانه و هدموو شتیکی به دهسته. وه غهیری نه و پهروهردگاره هیچ یه کیک شایستهی پرستن و هاوار بۆ کردن نیه و تنهها (الله) په ر ستراوی حه قه و غهیری نه و په ر ستراوی نا په و او نا حه قن.

که وابوو بۆ له پرستنی نه م په ر ستراوه شیاوه لاده دن بۆ پرستنی په ر ستراویکی ناحه ق (باطل)؟!.

که‌واته: لهم نایه‌تانهدا بزمان ده‌رکه‌وت که موشریکه‌کان هه‌موویان باوهریان به‌وه هه‌بوو، که‌ته‌ن‌ها خوا په‌روه‌ر‌د‌گاره‌و دروستکاری بونه‌وه‌وه‌و خاوه‌نی هه‌موو شتیکه، وه‌له‌و شتانه‌دا هیچ یه‌کینکیان نه‌ده‌کرد به‌شهریک بز خوا، به‌لام له‌عیباده‌تدا شه‌ریکیان بز خوا داده‌ناو په‌رستنیان بز‌غه‌یری خوا ده‌کرد؛ بزیه‌خوای گه‌وره‌بانگیان ده‌کات بز‌ته‌ن‌ها (الله) په‌رستن، له‌پرتگیای باوه‌ر بوونیان به‌ته‌ن‌ها په‌روه‌ر‌د‌گاریه‌تی خوا؛ چونکه‌که‌سینک باوه‌ری به‌وه هه‌بیت که‌ته‌ن‌ها (الله) په‌روه‌ر‌د‌گاره، ده‌بیت ته‌ن‌ها نه‌ویش په‌رستیت؛ چونکه‌ته‌ن‌ها نه‌و زاته‌شایسته‌ی په‌رستن بز‌کردنه‌که‌په‌روه‌ر‌د‌گارو خالیق و رازق و مالک و قادر ... بیت، به‌لام نه‌وه‌ی که‌هیچ یه‌کینک لهم سیفه‌تانه‌ی نه‌ه، شایسته‌ی نه‌وه‌نیه‌په‌رستیت و عیباده‌تی بز‌بکرتیت و هاواری بکرتیت.

وه‌له‌چهندان نایه‌تی تریشدا ده‌بینین خوای گه‌وره‌نهم باوه‌ر بوونه‌یان به‌ته‌ن‌ها په‌روه‌ر‌د‌گاریه‌تی خوا (الإيمان بتوحيد الربوبية)، ده‌کاته‌به‌لگه‌له‌سه‌ر بانگ کردنیان بز‌ته‌ن‌ها په‌رستنی نه‌و (توحيد الألوهية). وه‌ک لهم نایه‌تانهدا ده‌فرمویت:

﴿أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدائقَ ذَاتِ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنبِتُوا شَجَرَهَا إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ بَلِّ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ﴾ (٦٠)

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِي وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ بَلِّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (٦١)

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمُ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ﴾ (٦٢)

أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلِ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (٦٣)

أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ (٦٤)

سورة النمل .

واتای نایه‌تی (٦٠): نه‌ی محمد پرسیار بکه‌له‌و موشریکانه: نایا کین دروستی کرده‌و ناسانه‌کان و زه‌وی، وه‌باراندویه‌تی له‌ناسانه‌وه‌ناویک، جابه‌ه‌وی نه‌و ناوه‌وه‌باغ و بیستانی

به دیمه و جوانان بۆ سهوز کردن له حالیکدا که ئیوه توانای سهوز کردنی داره که یه شیتان نه بوو ته گهر پهروه دگار بارانی بۆ نه باراندبان !!.

که و ابوو ته نها نهو زاته په رستراوه (له) ه که نه مانه ی بۆ ئیوه کردوو و هه ر په رستراویکی تر که نه مانه ی نه کردیته ناحه قه به په رستراو دابنریت و په رستن و سه رپین و هاواری بۆ بکریت. جا نایا هیچ په رستراویکی دی هه یه له گه ل (الله) نه م شتانه ی پیشووی بۆ ئیوه کردبێ تاوه کو به هۆی نه وه بیهته شیاری په رستن بۆ کردن و به گه وه دانان ؟!

بیتگومان هیچ په رستراویکی تر نه جگه له (الله) نه م کارانه ی کردیته، به لام نه م موشریکانه گه لیکن (قوم) له حق لاده دن و په رستراوه کانیان یه کسان ده کهن به خوا له په رستن بۆ کردندا و کردویان به شه ریکی (الله) !!. له کاتیکدا خۆیان دان ده نین به وه ی که شه ریکی خوا نین له دروست کردنو باران باراندن و پوه ک سهوز کردن و په روه رد گاریتیدا !!.

واتای نایه تی (۶۱): نایا په رستنی دروست کراوه کانی ئیوه خیرتره، یان په رستنی نهو خوایه ی که زه ی بۆ ئیوه جینگه کردوو و بۆی کردون به جینگای قه رار گرتن و، له ناو زویشدا چۆم و پوه باری بۆ دانان و، شاخی پته ویشی له زه ی دا کو تاوه بۆ به هیز کردن و به ستنه وه ی، وه هروه ها له نیتوان دوو به حری شیرین و سویر، مانعیکی داناوه بۆ نه وه ی تیکه لاو نه بن ؟!

نایا هیچ په رستراو (معبود - له) یک هه یه له گه ل (الله) نه مانه ی پیشووی بۆ کردبێ تاوه کو به وه بویهته شیاری په رستن بۆ کردن و کردنه شه ریکی خوا ؟!

نه خیر نه، به لام موشریکه کان هه ر به رده وامن له سه ر شه ریک بۆ خوا دانان له په رستندا، چونکه زۆر به یان قه دری گه وه بی خوا نازانن بۆیه به نه فامی و کویرانه و لاسایی کردنه وه شه ریکی بۆ داده نین و به نده یه کی دروستکراوی لاوازی بێ ده سه لات ده کهن به هاو به شی خوای دروستکاری بوونه وه ر له په رستندا !!.

واتای نایه تی (۶۲): نایا په رستنی مه عبوده کانی ئیوه خیرتره یان ته نها په رستنی نهو خوایه ی که ره لامی لیقه و مارو دامارو غه مبار ده داته وه کاتێ هاواری بکاتن. وه نا په حه تی له سه ر لاده بات. وه هه روه ها ده تانکات به نیشه جێی پیش خۆتان ؟!

نایا هیچ په رستراویک هه یه له گه ل خوا خاوه نی نه م نیعه تانه بیته به سه رتانه وه ؟ بۆیه ئیوه ش به ندایه تی بۆ بکهن له گه ل خواو هاواری بکهن له کاتی ته نگانه دا ؟!

نه خیر هیچ یه کینکی تر نیه که وهلامسی لیتقه رماو بداته وه و نارپه حه تی له سه ر لابه ریت. وه موشریکه کان خویان نه مه یان چاک ده زانی بۆیه له کاتی تهنگانه دا - بۆ نمونه - له نار ده ریادا که (مه ترسی تیدا چوونیان بۆ ده هات) ته نها هاواریان ده کرده خوا، چونکه ده یان زانی ته نها (الله) به فریای لیتقه رماوان دیت و، نارپه حه تی یان له سه ر لاده بات. به لام به داخه ره که م عیبه ت ورده گرن و، که م بیرده که نه وه له گه وره یی و ده سه لاتی خوا؛ بۆیه مه عبوداتیکی (په رستراویتیکی) نا شایسته تان په رستوون و به وه کردوتانن به شه ریک بۆ خرای گه وره و تاکه په رستراوی حه ق.

واتانای نایه تنس (۶۳): وه نایا په رستنی نه وانه خیره که کردوتانن به شه ریکی خوا، یان په رستنی نه و خویایه ی که رینمونیتان ده کات له تاریکایه کانی ده شت و ده ریا، کاتیک که ریتان لی تیک ده چیت و شه وتان به سه ردا دیت ؟ وه نه و خویایه ی که به ر له ناردنی بارانی په حه تی، بای مزگیننی ده نیتری ؟

نایا په رستراویتیکی دی له گه ل (الله) هدییه، نه م شتانه ی بۆ ئیوه کردییت؛ تاوه کو ئیوه ش به شیاری په رستن بۆ کردنی دابنن و هاواری بکه نن ؟

نه خیر هیچ یه کینکی نیه له و په رستراوانه، جگه له (الله)، که زۆر به رزتره له وه ی که ده یکه ن به شه ریکی خوا ﴿ تعالی عما یشرکون ﴾.

﴿ که واته خویای گه وره به موشریکی دانان چونکه په رستن و هاوارکردنیان بۆ غه یری خوا ده کرد، هه رچه نده باوه ریان وابوو که ته نها خوا دروستکارو پازیق و بارانبارینه رو ژینه رو مرینه رو هه لسه روژینه ری بوونه وه ره، وه کو له وه لامه کانیاندا ده رکه وت که له م لایه نه شه ریکیان بۆ خوا دانه نابوو.

واتانای نایه تنس (۶۴): وه نایا کئ له نه بوونه وه بوونه وه ری دروست کرده، دوا ییش تیتکی ده داته وه، خه لکی ده مرینن و، نیه لامسی جیهان ده شه لژینن، وه دیسان دوا ی نه وه ده یان گه رینیتته وه ؟ وه کئ رزقتان ده دات له ناسمان به باراندنی باران و، له زه ویش به پواندنی رووک و دانه ویله ؟

نایا هیچ مه عبودیتیکی (په رستراویتیکی) تر هدییه له گه ل (الله) نه م شتانه بکات؛ تاوه کو ئیوه ش بیپه رستن له گه ل نه ردا !؟.

نه‌خێر چاك ده‌زانن كه هیچ مه‌عبوديك (په‌رستراویك) نیه نه‌مانه‌ی پێ بکریت و شه‌راکه‌تی خوای کردبیت له‌مانه‌دا. که‌وابوو هیچ یه‌کیکی تر شایسته‌ی په‌رستن بۆکردن نیه له‌گه‌ژ خوادا. وه‌ نه‌گه‌ر هه‌ر گومانێ نه‌وه‌ش ده‌به‌ن، که په‌رستراوه‌کانتان شایسته‌ی په‌رستن و هاوار بۆکردن بن، وه به‌ دروستی ده‌زانن بکرین به‌ واسیته‌ بۆ نه‌وه‌ی شه‌فاعه‌تتان بۆ بکه‌ن لای خوا به‌به‌ن نه‌وه‌ی خوا ریگای نه‌وه‌ی به‌ ئیوه‌ش و نه‌وانیش دا‌بیت، نه‌وا ده‌ی به‌لگه‌ به‌ینه‌وه له‌سه‌ر نه‌و گومان و بیرو باوهره‌ شریکه‌تان نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ن : ﴿إِنَّهُ مَعَ اللَّهِ فَلِ هَٰؤُلَاءِ بُرْهَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾.

ئیمه‌ی نه‌هلی سوننه‌تیش هه‌مان نه‌م نایه‌ته‌ ده‌خینه‌ پووی نه‌وانه‌ی پیاوچاکان و پینغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة‌والسلام) ده‌که‌ن به‌ واسیته‌و داوای شه‌فاعه‌ت و هینانی خۆشی و لادانی ناخۆشیان لێ ده‌که‌ن و هاواریان ده‌که‌ن له‌ خۆشی و ناخۆشیدا. وه‌کو په‌روه‌ردگار به‌و نه‌فامانه ده‌لیت: ﴿ هاتوا برهانکم إن کنتم صادقین ﴾ به‌لگه‌ کانتان بینن نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ن و کاره‌که‌تان به‌ راست داده‌نین. وا ئیمه‌ به‌لگه‌کانی خۆمان باس ده‌که‌ین له‌ قورئان و سوننه‌ت، نه‌ی کوا به‌لگه‌کانی ئیوه‌ش له‌ قورئان و سوننه‌ت !؟

که‌واته‌: له‌م نایه‌ته‌ قورئانیه‌ پیرۆزانه‌دا بۆمان ده‌رکه‌وت که موشریکه‌کانیش - وه‌کو شه‌خس په‌رستانی نه‌مڕۆ - باوهریان هه‌بوو به‌: (توحید الربوبیة). واته‌: ته‌نها په‌روه‌ردگاریتی خوا واته‌ ئیعتقادیان وابوو که به‌ته‌نها (الله): خالق و پا‌زق و مالک و زیندووکه‌رو مرینه‌رو به‌پرتوه‌به‌رو باران بارینه‌رو ژینه‌رو په‌روه‌ردگاری نه‌رزو ئاسمان و هه‌موو بوونه‌وه‌ره‌و بێ نه‌وه‌ی هیچ که‌س شه‌ریکی بیت له‌م کارانه، واته‌ ئیعتقادیان وابوو که ته‌نها خوا خاوه‌نی نه‌م کارانه‌یه (افراد الله‌ بأفعاله). وه‌ که‌سی تر بکه‌ری هیچ کاریک له‌م کارانه‌ نیه‌ جگه‌ له‌ (الله).

وه‌ هه‌روه‌ها له‌ ریگای نه‌م باوهر بوونه‌یان به‌ته‌نها په‌روه‌ردگاریتی خوا (توحید الربوبیة)، قورئان بانگی ده‌کردن بۆ ته‌نها په‌رستنی نه‌و خوايه (توحید الألوهیة) واته‌: له‌ ریگای باوهر بوونیان به‌ته‌نها په‌روه‌ردگاریتی خوا، بانگی ده‌کردن بۆ ته‌نها په‌رستنی خوا. واته‌ نه‌م باوهر بوونه‌یان به‌ (توحید الربوبیة)ی ده‌کرد به‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ریان بۆ باوهر هینانیش به‌ته‌نها خوا په‌رستی، چونکه‌ کێ به‌ته‌نها خالق و په‌روه‌ردگار (رب) بیت، ده‌بیت خه‌لکی عیباده‌ت بۆ نه‌و بکه‌ن به‌ته‌نها.

که راته کافر بونی موشریکه گان به هژی ئه وه نه بوو، که باوه پریان به بونی خوا، یان ته نها په روه رد گاریه تی خوا نه بو بییت و، باوه پریان به بته گانیان بو بییت که شریکی خوا بن، له درست کردن و په روه رد گاریه تیدا!!!.

نه خیر کوفره که یان له بهر ئه وه نه بوو، چونکه له مه دا شریکیان بۆ خوا دانه ده نار، باوه پری ته و ایشیان به ته نها په روه رد گاریه تی خوا هه بوو، به لام هژی کافر بونیان و، خه له لیان ئه وه بوو که: به ته نها نه و په روه رد گاریه یان نه ده په رست !!

شوبه‌هی دووهمی شه‌خس په‌رستان

ده‌لین: به‌لن هدرچنده موشریکه کانیش وه‌کو تيمه باره‌ریان به‌ته‌نھا په‌روهرد‌گاریه‌تی خوا هه‌بوو، به‌لام تيمه له‌وه‌دا جیاوازین که تيمه خوا ده‌په‌رستین و، موشریکه‌کان خویان نه‌ده‌په‌رست و کافریون !!.

هه‌لوه‌شان‌دنه‌وهی شوبه‌هی دووهم

له وه‌لامدا ده‌لین:

راسته نیتوه نویژ ده‌که‌ن و پوژو ده‌گرن و حج ده‌که‌ن و زه‌کات ده‌دن و زیکر ده‌که‌ن، که ته‌مانه هه‌موو عیباده‌تن بو خوا، به‌لام له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا په‌رستن ده‌که‌ن بۆ پینغه‌مبه‌ر ﷺ و پیواچا‌کان و قه‌بره‌کانیان و شیخه‌کانتان. و عیباده‌ته‌که‌تان خالص و پاک و ته‌نھا نیه بۆ خوا. بۆیه نیتوه به‌خوا په‌رست (عابد) دانان‌زین ﴿ ولا أنتم عابدون ما أعبُد ﴾ چونکه شریک بۆ خوا داده‌نیتن له په‌رستنداو په‌روهرد‌گار شه‌راکه‌تی که‌س ناکات و نه‌و عیباده‌ته‌ش قه‌بول ناکات که بۆ نه‌وی ده‌که‌ن^(۱)؛ چونکه عباده‌تیکی ده‌ویت به‌خالسی و ته‌نهایی بۆ نه‌و بیت:

﴿ وما أمروا إلا ليعبدوا الله مخلصين له الدين حنفاء ﴾ سورة البينة

وه موشریکه کانیش عیباده‌تی خویان ده‌کرد، وه‌ه‌جیان ده‌کردو نویژی تایبه‌تیان هه‌بوو وه له‌خوا ده‌پارانه‌وه، وه‌تینکاری نه‌وه‌یان نه‌ده‌کرد که خوا شایسته‌ی په‌رستنه‌و ده‌بیت په‌رسترت به‌لکو تینکاری نه‌وه‌یان ده‌کرد که به‌ته‌نھا نه‌و په‌رسترت بۆیه ده‌یان گوت:

(۱) وه‌ک له‌هه‌دیسی قودسیدا هاتوره به‌سه‌حیحی که په‌روهرد‌گار فه‌رمویه‌تی:

﴿ أنا أغنى الشركاء عن الشرك، مَنْ أشرِكْ مَعِيَ شَيْئاً تَرَكْتَهُ وَشَرَكْتَهُ ﴾ وه له‌به‌ر نه‌و شریکه خوا عیباده‌تی موشریکه‌کانی قه‌بول نه‌ده‌کرد وه‌ده‌فه‌رمویت: ﴿ وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا، فَقَالُوا: هَذَا لِلَّهِ بِرِزْقِهِمْ، وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا، فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ، وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ، سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴾ (۱۳۶) الأنعام.

قال الإمام المفسر عبدالرحمن بن ناصر السعدي معنى الآية: (أن ما جَعَلُوهُ وَتَقَرَّبُوا بِهِ لِأَوْلِيَانِهِمْ، فَهُوَ تَقَرُّبٌ خَالِصٌ لِغَيْرِ اللَّهِ، لَيْسَ لِلَّهِ مِنْهُ شَيْءٌ، وَمَا جَعَلُوهُ لِلَّهِ — عَلَى زَعْمِهِمْ — لِأَنَّهُ لَا يَصِلُ إِلَيْهِ لِكُونِهِ شُرَكَاءَ، بَلْ يَكُونُ حِظُّ الشُّرَكَاءِ وَالْأَنْدَادِ، لِأَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْهُ، لَا يَقْبَلُ الْعَمَلَ الَّذِي أَشْرَكَ مَعَهُ أَحَدٌ مِنَ الْخَلْقِ. ۱. هـ. (تيسير الكريم الرحمن في تفسير كلام المنان)).

﴿أَجَسْنَا لَعِبْدِ اللَّهِ وَحَدُّهُ وَنَدْرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا﴾ الأعراف : ۷۰

واته: نایا بز نه وه بزمان هاتوویت که خوا به تهنها بپه رستین و واز بهینین له په رستنی نه وه په رستراوانه ی که باب و باپورانمان ده یان په رستن !؟

وه ههروه ها ده یان وت: ﴿أَجْعَلُ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ سورة ص : (۵) .

واته نه وه محمد ده لیت: واز بهینین له هه موو په رستراوه کانتان و تهنها یه که په رستراو بپه رستن، به راستی نه م ده عوایه شتیکی سهیره .

که واته: پازی بوون که خوا بپه رستریت، به لام نارازی بوون له وه ی که به تهنها بپه رستریت! ههروه کو شه خس په رستانی نه مپژ نارازین پییان بلین تهنها هوارا بکه نه خواو داوا بهس له و بکه ن و سویند تهنها به و بخون و...

که واته له م پوانگه یه شه وه که هه رده وولا خویان ده په رست جیاوازی نیه له نیوان شه خس په رستانی نه م سهرده مه و موشریکه کانی کون، هه رچه نده جیاوازی شه بیت له جوړی خوا په رستیه که شیان و زرو که میه که ی.

مه به ست نه وه یه که موشریکه کانیش باوه پریان به خوا په رستی هه بوو وه به واقعی ده یان په رست، به لام شتی تریشیان له گه ل ده په رست.

وه بزیه شه پییان ده وتریت (موشریک) چونکه شتی تریان کردو ته شریکی خوا له په رستن بز کردندا که واته خواو به کانیان شریک بوون له وه په رستنه ی موشریکه کان بزین ده کردن.

وه نه گه ر خواشیان نه په رستبا له گه ل به کانیان به موشریک دانه ده نران چونکه نه وکاته شه ریکایه تی دروست نه ده بوو !!

که واته له م نایه تانه ی پابردوو بزمان ده رده که ویت که موشریکه کانی سهرده می پیغه مبه ر ﴿ ، وه کو شه خس په رست ونه فامه کانی نه مپژ باوه پریان به وه هه بوو که :
أ - خوا هدیة .

ب - زیاتریش له شه خس په رستانی نه مپژ باوه پریان وابوو که تهنها نه ویش په روه رد گاری جیهانیانه (رب العالمین) هه ، وه باوه پریان وابوو که ﴿ لا خالق ولا رازق ولا مالک ولا محیی ولا

میت ولا مدبّر ولا رب إلا الله ﴿ واته هیچ دروستکارو رزق دهر و خاوهن مولک و زیندو و کارو مرینه رو بهر پویه بهرو په روهردگار نیه تنها (الله) نه بیت.

ج - زیاتریش له وه باوه پریان و ابو که نه و خویه گه وه په رستراوه و شایسته ی په رستنیسه .
د - زیاتر له وهش به کرده وهش عیباده تیان بۆ ده کردو و زیکو مال به خشین و نویزو هه جیان ده کرد - به پیتی عه قلی خوین - وه نه شیان دوت خوا ناپه رسترتیت به لام ده یان وت: چۆن ده بیت نه و به تنها بپه رسترتیت !.

به داخه وه زۆر له خه لکی و ده زانن ته گه ر باوه پری به بوونی خوا هه بوو نه وه موسلمانان و مرۆف به وه ده بیت به موسلمان وه له دوا ی نه وه په رستن بۆ هه ر شتیک بکات به لایه وه زهره له نیسلامه تیه که ی نادات، چونکه باوه پری به بوونی خوا هه یه . نازانن که موشریکه کانیش باوه پریان به بوونی خوا هه بوو هه روه ها شه ی تانیس باوه پری به بوونی خوا هه یه و (فیرعه ون) یش باوه پری به وه هه بوو که واته نه وانه هه موویان موسلمان بوون به گویره ی گومانی نه م نه فامانه !!
وازهینن له و په رستراوانه ی تر که له خوا نزیکمان ده که نه وه: بۆیه ده یان وت:

﴿ قَالُوا أَجِئْنَا لِنُعْبُدَ اللَّهَ وَنَذَرَ مَا كَانَ يُعْبَدُ آبَاؤَنَا فَأَنزَلْنَا بِمَا تَعَدَّأْنَا إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾

(الأعراف: ۷۰)

نایا بۆ نه وه هاتوویت بۆ لامان تاوه کو خوا بپه رستین به تنها ووازهینن له وانه ی که باب و باپیرانمان ده یان په رستن !؟

که واته: پوون بۆ وه جیاوازی نیه له نیوان شه خس په رستانی نه مرۆ له گه ل موشریکه کانی کۆن، له م پوه وه که هه ر دوولا باوه پریان بووه به تنها په روهرد گاریه تی خوا و خالقیه تی خوا به لام هه ر دوو لایان نارازین که تنها نه و خویه په روهرد گارهش په رسترا و (اله) بیت و هیچ یه کینکی تر نه په رسترتیت له گه لکی و داواکردن و سه رپرین و نه زر کردن و به گه وه دانانی بۆ نه کریت !.

شوبه‌هی سیپه‌می (شه‌خس په‌رستان)

ده‌لین:

ئیمه وه‌ک موشریکه‌کان شه‌ریک بۆ خوا دانانیین له‌په‌رستندا ئیمه خوا به‌ته‌ن‌ها ده‌په‌رستین. وه‌هاوارکردنه‌ غه‌یری خوا شه‌ریک نیه، چونکه‌ هاوارکردن عیباده‌ت نیه وه‌ک نوژیو پژیوو. وه‌ئیمه‌ نه‌وه‌ی که عیباده‌ته وه‌ک سو‌جده‌و نوژیو پژیوو ته‌ن‌ها بۆ خوا ده‌یکه‌ین؛ که‌واته ئیمه شه‌ریک بۆ خوا دانانیین له‌ په‌رستندا وه‌ک موشریکه‌کان.

هه‌له‌شاندنه‌وه‌ی شوبه‌ه‌ی سیپه‌م

له‌وه‌لامدا - به‌پشتیوانی خوا - ده‌لیم: وا دیاره شه‌خس په‌رستان نازانن عیباده‌ت چۆیه‌و جۆزه‌کانی چین. وه‌هه‌روه‌ها نازانن شه‌ریک چهند جۆری هه‌یه !!.

واده‌زانن عیباده‌ت ته‌ن‌ها نوژیو پژیوو و زه‌کاته، وه‌ نازانن که عیباده‌تی دل و عیباده‌تی لاشه‌و عیباده‌تی زمان و عیباده‌تی مالیش هه‌یه. هه‌روه‌ک له‌سه‌ره‌تا پوونمان کرده‌وه. وه‌نازانن که:

﴿ هه‌رشتیک خوا پئی خۆش بیت و فه‌رمانی به‌کردن و نه‌جامدانی کردبیت، نه‌وه بۆ نه‌و عیباده‌ته‌و، بۆ غه‌یری ئه‌ویش بکریت شیرکه ﴾

بۆ نمونه‌ په‌ره‌ردگار پئی خۆشه‌ هاواری بکه‌ینی و فه‌رمانی پئی کردوین هاواری بکه‌ینی ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ (غافر: من الآية ۶۰)

که‌واته‌ هاوار کردنه‌ خوا عیباده‌ته‌ چونکه‌ خوا پئی خۆشه‌و لئی رازیه، که‌واته‌ ناییت بۆ غه‌یری خوا بکریت، چونکه‌ عیباده‌ت ناییت بۆ غه‌یری خوا بکریت نه‌گینا شه‌ریکه.

وه‌ هه‌روه‌ها له‌ چهندان نایه‌تدا هاوار کردن و داوا لئ کردن به‌ عیباده‌ت دانراوه‌و سه‌رف کردنی بۆ غه‌یری (الله) به‌ شه‌ریک دانراوه‌. وه‌ک له‌ نایه‌ته‌کانی پیتشووه‌رکه‌وت.

وه‌ هه‌روه‌ها پیتغه‌مبه‌ر ﴿ فەرمویه‌تی: ((الدعاء هو العبادة)) .

واته: هاوار کردن و داوا لئ کردن و پارانه‌وه‌ عیباده‌ته‌.

که‌واته‌ چۆن ده‌بیت نه‌م عیباده‌ته‌ که‌ پارانه‌وه‌یه بۆ غه‌یری خوا بکریت !؟

وه هه‌روه‌ها سه‌رپرین (النحر) عیباده‌ته؛ چونکه خوا فرمانی کردوه سه‌رپرین بکه‌ین بۆ خوا ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴾.

که‌واته هه‌روه‌ک چۆن نوێژ عیباده‌ته‌و کردنی بۆ غه‌یری خوا شیرکه به‌هه‌مان شیوه‌ش سه‌رپرین عیباده‌ته‌و سه‌رپرین بۆ پیاوچاگان شیرکه .

وه‌هه‌روه‌ها گه‌وره‌ترین عیباده‌ت به‌ دل ده‌کریت، که ئیعتیقات ته‌نها به‌ خوا بیست، سوودو قازانج و زه‌هر و زیانی به‌ده‌سته‌و دلت به‌و خۆش بیست و ته‌نها له‌و بت‌سیت و نه‌و به‌ گه‌وره‌ دابنیست و پشت به‌و ببه‌ستیت، به‌لام ئیعتیقاد بوون به‌ غه‌یری خوا داواکردن له‌ غه‌یری خوا به‌ گه‌وره‌دانانی شیرکه‌و دینی موشریکانه، چونکه عیباده‌تی موشریکه‌کان بۆ به‌ت‌کانیان بریتی بوو له‌م ئیعتیقاد پی بوون و داوا لێ کردن و نه‌زر بۆ کردن و په‌نا پینگرته‌ی که نه‌مرۆ بۆ قه‌بری پیاوچاگانی ده‌که‌ن!! .

وه تیمامی الصنعانی فه‌رموویه‌تی سه‌باره‌ت به‌م شو به‌یه:

(هذا جهل .معنى العبادة، فإنها ليست منحصرة فيما ذكرت . يعنى الصلاة والصوم والحج - بل رأسها وأساسها الإعتقاد . وقد حصل في قلوبهم . يعنى عبّاد القبور . ذلك، بل يسمّونه معتقداً و يصنعون له ما سمعته مما تفرع عن الإعتقاد: من دعائهم وندائهم والتوسل بهم والإستغاثة والإستعانة والخلف والنذر وغير ذلك)^(۱).

((فهؤلاء القبوريون والمعتقدون في جهال الأحياء وضلالهم سلكوا مسالك المشركين حذو القذّة بالقذّة فاعتقدوا فيهم ما لا يجوز أن يعتقد إلا في الله، وجعلوا لهم جزءاً من المال، وقصدوا قبورهم من ديارهم البعيدة للزيارة، وطافوا حول قبورهم، وقاموا خاضعين عند قبورهم، وهتفوا بهم عند الشدائد ونحروا تقريباً إليهم))^(۲).

((فإن قلت: هؤلاء القبوريين يقولون: نحن لا نشرك بالله تعالى ولا نجعل له نداءً الى الأولياء ليس شركاً. قلت: نعم (يقولون بأفواههم ما ليس في قلوبهم) لكن هذا جهلٌ منهم .معنى الشرك، فإن تعظيمهم الأولياء ونحرم النحائر لهم شركٌ . والله تعالى يقول:

(۱) تطهير الإعتقاد ص: (۱۱۱) .

(۲) تطهير الإعتقاد (ص: ۱۰۸) .

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنحِرْ﴾ أي له لا غيره، كما يفيدُهُ تقدُّمُ الظرف. ويقول تعالى: ﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ .

فهذا الذي يفعلونه لأوليائهم هو عين ما فعله المشركون وصاروا به مشركين ولا ينفعهم قولهم: نحن لا نشرك بالله، شيئاً، لأن فعلهم أكذب قولهم ((^۳)).

((فإفراد الله تعالى بتوحيد العبادة لا يتم إلا بأن يكون الدعاء كله له والنداء في الشدائد والرخاء لا يكون إلا لله وحده، والاستعانة بالله وحده، واللجأ إلى الله والندى والنحر له تعالى، وجميع أنواع العبادات: من الخضوع والقيام تذلاً لله تعالى، والركوع والسجود والطواف والتجرد من الثياب والحلف والتقصير كله لا يكون إلا لله عز وجل ومن فعل شيئاً من ذلك لمخلوق حيٍّ أوميت أو جمادٍ أو غيره فقد أشرك في العبادة، وصار من تُفَعَّلُ له هذه الأمور إلهاً لعابديه، سواء كان ملكاً أو نبياً أو ولياً أو شجراً أو قبراً أو حنئاً أو حياً أو ميتاً.

وصار العابد بهذه العبادة أو بأي نوع منها عابداً لذلك المخلوق مشركاً بالله. وإن أقرَّ بالله وعبدَهُ، فإن إقرار المشركين بالله وتقربهم إليه لم يخرجهم عن الشرك وعن وجوب سفك دمائهم وسبي ذراريهم وأخذ أموالهم غنيمةً. قال الله تعالى: ﴿أنا أغنى الشركاء عن الشرك﴾

سورة ص: ۱۰۰

كهواته: بزمان دهركوت شخس پەرستان خواي پەروردگاربان به تهنه نه پەرستوو، شەریکیان بۆ داناره، وهكو موشریكه كانی پابردوو، چونكه ههروهكو چۆن موشریكه كانی كۆن شیركه كه یان بریتی بوو له ئیعتیقاد بوون به غهیری خواو هاوار كردنه غهیری خوا... به هه مان شیوهش ته مری شخس پەرستان ئیعتیقادیان به غهیری خوا ههیه كه: سوودیان بۆ بهیئن و زیانیان له سهرا لابهین، وه هاواریان دهكهنتی و به گهوره یان داده نین و لییان دهترسن و نه زرو سهر برینیان بۆ دهكهن، وه بهمه پەرستویانن و کردوویانن به شەریکی خوا لهم پەرستنه دا.

تهجار بابزاین چ شوبهیه کی تریان ههیه بۆ خو جیا کردنه وه له موشریکان:

شوبه‌هی چواره‌می شه‌خس په‌رستان

ده‌ئین: ئیمه وه‌کو موشریکه‌کان ئیعتیقادمان به بت و سه‌نهم نیسه و هاواریان ناکه‌ینئ و هیچ بت ناپه‌رستین. به‌لکو ئیمه ئیعتیقادمان به (اولیاء الله) دۆستان و خۆشه‌ویستانی خوا هدییه وه‌ک پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان. وه‌هاوار ده‌که‌ینسه نه‌وان و دارا له‌وان ده‌که‌ین.

که‌واته چۆن دۆستانی خوا (اولیاء الله) ده‌هیننه ریزی بت و سه‌نهم. وه‌چۆن ئیمه‌ی ریز گرتوو له‌خۆشه‌ویستانی خوا ده‌هیننه ریزی بت په‌رستان؟

هه‌له‌وشاندنه‌وه‌ی شوبه‌ه‌ی چواره‌م

له‌وه‌لامدا - به‌پشتیوانی خوا - ده‌ئین:

نه‌گه‌ر وا گومان به‌رن که موشریکه‌کانی کۆن ته‌نها بت و سه‌نهمی روت و بسئ گیانیان ده‌په‌رستن نه‌وه دیاره زۆر نه‌فام و بن ئاگان له‌قورئان و هه‌دیس و میژوو (تاریخ).

چونکه نه‌گه‌ر سه‌یری نهم سئ سه‌رچاوانه بکه‌ن بۆتمان ده‌رده‌که‌وئیت که موشریکه‌کانیش وه‌کو ئیوه‌ی شه‌خس په‌رست و نه‌فام، پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و فریشته‌کان و جنۆکه‌یان ده‌په‌رست. وه‌نه‌و بتانه‌ش که دایان نابوون بریتی بوون له‌په‌یکه‌ری پیاوچاکان و فریشته‌کان و مه‌به‌ستیان هاوار کردنه پیاوچاکه‌کان بوون نه‌ک بته داتاشاره‌ه بسئ گیانه‌کان وه‌که له‌م به‌لگانه‌ی داهاترودا ده‌رده‌که‌وئیت.

(۱) - به‌لگه‌ی نه‌وه‌ی که موشریکه‌کان جنۆکه شه‌یتانه‌کانیان ده‌په‌رست

له‌خواص که‌وره ده‌فه‌رموئیت:

﴿وَأَنَّ كَانَ رِجَالًا مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾ (الجن: ۶)

واته: له‌به‌ره‌ی مرۆفدا پیاوانی‌ک په‌نایان ده‌گرت به‌پیاوانی‌ک له‌جنۆکه‌و داوای په‌ناگرتنیان له‌نه‌وان ده‌کرد. وه‌داوای په‌نا گرتنیش په‌رستن بۆکردنه‌و دانانی جنۆکه‌یه به‌په‌رستراو واته (اله) و شه‌ریک بۆ خوا دانانه له‌په‌رستن بۆکردندا؛ بۆیه په‌روه‌ردگار ده‌یفه‌رموو:

۲- ﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنِّ وَخَلَقَهُمْ...﴾ (الأنعام: ۱۰۰)

واته: موشریکه کان جنۆکه یان دانابوو به شهریک بز خوا له په رستن و، په نا پی گرتندا. چونکه نیعتیقادیان واپوو که جنۆکه سوودو زهره ده گه یه نن. له کاتیکدا که جنۆکه شایسته ی توره نین نه م جوړه نیعتیقاده یان پی بریت و په نایان پی بگریت له گه ل خوا؛ چونکه جنۆکه دروستکراوی خویبه و تنها خوا خالیقه؛ که واته تنها خالیق شایسته ی نه م نیعتیقاد پی بوونه یه نه ک دروستکراویش !!

۳- وه هروها له م دوو نایه ته ی سوره تی (السبا) دا په روردگار خه بهرمان ده داتس که موشریکه کان فریشته و جنۆکه یان ده په رستن له گه ل خوا، وه ک ده فرمویت:

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهؤلاءِ اَبَاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ. قَالُوا سُبْحَانَكَ اَنْتَ وَاٰتِنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ اَكْرَهُمُ بِهِمُ مُؤْمِنُونَ (سبا: ۴۰-۴۱).

واته: له پژوی قیامت په روردگار موشریکه کان و په رستراوه کانیسیان له مه لایکه کزده کاته وه، واته موشریکه کان و په رستراوه کانیسیان که فریشته کان بوون، له پاشان په روردگار به فریشته کان ده فرمویت: توره نه و موشریکه نه تیره یان ده په رست له گه ل خوا؟! فریشته کانیس ده فرموون: (سبحانک) واته پاکي بز تویه - نه ی په روردگار - له هه موو هاروبه ش و شهریکیک و که س شایسته ی توره نیه بگریته شهریکی تز له په رستندا. وه نیمه فرمانان به و موشریکه نه که کردبوو که غیری تز په رستن و نیمه بکه نه هاروبه شی تز له په رستندا؛ چونکه نیمه به نده ی تویین و تنها توش په رستراوو خزشه ویستی نیمه ی نه ک نه و موشریکه نه ددستمان بن و گوپرایه لمان بن و به فرمانی نیمه شهریکیان بز تز قه رار دابن !!.

به لأم موشریکه کان جنۆکه شه ی تانه کانیاں ده په رست و گوی رایه لئی نه وانیاں ده کرد بز په رستنی غیری خوا شه ی تانه کان هانیاں ده دان هاروو په رستن بز پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و فریشته کان و جنۆکه کان و پیواچا کان بکه ن و نه م شهریک بز خوا دانانه یان بز ده رازاندنوه، و موشریکه نه فامه کانیس گوی رایه لئی جنۆکه شه ی تانه کانیاں ده کردو زوره یان باوریاں پیته کردن و به قسه یان ده کردن وه ک خوا ده فرمویت:

﴿بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرَهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ﴾

وه گویرایه‌تی کردنی فرمانی شه‌یتانه‌کان بریتییسه له عیبادهت بۆ کردنیان چونکه گویرایه‌تی کردن عیباده‌ته. بۆیه په‌روه‌ردگار ده‌یفه‌رموو:

﴿ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ ﴾ (یس: ۶۰).

واته: نه‌ی به‌ره‌ی ئاده‌م فرمانم پین‌نه‌کردن که شه‌یتان نه‌په‌رستن. (وه په‌رستنی شه‌یتان بریتییسه له گوی‌ رایه‌تی کردنی شه‌یتان له‌وه‌دا که هاوار بکه‌ینه پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و فریشته‌کان و پیاوچاکان و جنۆکه‌کان و په‌نا به‌ نه‌وان بگه‌رین و سه‌ر برینیان بۆ بکه‌ین و ئیعتقادی سوودو زه‌ره‌مان پیتان بیت).

وه بۆیه نه‌گه‌ر هاوار بکه‌نه هه‌ر شتیک و په‌رستن بۆ هه‌ر یه‌کتیک بکه‌ن جگه‌ له (اللَّهُ) نه‌وه هاوارتان کردۆته شه‌یتان و نه‌وتان په‌رستوه؛ چونکه به‌ قسه‌ی شه‌یتان هاوارتان کردۆته غه‌یری خواو گوی‌ رایه‌تی شه‌یتانتان کردوه له هاوارکردنه غه‌یری خوا. وه زانیشمان گویرایه‌تی شه‌یتان یه‌عنی په‌رستنی شه‌یتان. وه په‌رستنی شه‌یتان هه‌ر نه‌وه نیه که سوچده‌و رکوعی بۆ ببه‌ن !!

خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمویت:

﴿إِنْ يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَّا وَإِنْ يُدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا﴾ (النساء: ۱۱۷)

واته: هاوار ناکه‌نه هه‌یچ یه‌کمی غه‌یری خوا، ته‌نها هاوار ده‌که‌نه شه‌یتان و نه‌وه په‌رستن و هاواره‌که‌یان به‌وه ده‌گات، نه‌گه‌ر به‌ گومانی خۆیان هاواریشیان کردیته پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و فریشته‌کان، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ و پیاوچاک و فریشته‌کان پازی نین هاوار بکه‌رته نه‌وان نه‌ له‌گه‌ن خوا، وه نه‌ به‌بێ خوا (سه‌ره‌خۆ). وه نه‌وه‌ی که پازیسه به‌ هاوارکردنه غه‌یری خوا ته‌نها جنۆکه شه‌یتانه‌کانن و نه‌وان له‌ پیش چاوی خه‌لکی نه‌م شه‌یره‌که ده‌پازینه‌وه‌وه به‌ناوی له‌ خوا نزیک بوونه‌وه‌وه‌سه‌یله دانان و خۆش ویستنی پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و ریزگرتن لییان خه‌لکی تووشی شه‌یره‌که ده‌که‌ن !!

(ب) - به لگهی نهوهی که موشریکه کان پیغهمبه ران و چاکه کاران و فریشته بیان

ده په رست

له زړه نایه تی قورناند ا بزمان دهرده که ویت که پیغهمبه رانیش (علیهم الصلاة والسلام) ده په رستان و کرابوون به په رستراو (إله) له گه ژ خوادا. وهك: ((عیسا)) وههروه ها چاکه کارو صالحانیش په رستان و کراون به (إله) وهك ((مریم)) هدی دایکی ((عیسا)) - علیهما السلام -

بویه په روره دگار رژی قیامت روو ده کاته (عیسا) و پنی ده فرمویت:

(۱) - [وَاذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ آلِهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالِ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ]
(المائدة: ۱۱۶)

واته نهی (عیسا) ی کوی (مریم) نهوه تۆ به خه لکیت وتوره: من و دایکم بکن به دوو په رستراو ؟

(عیسا) له وه لاما ده فرمویت: (سبحانک) پاکی بز تۆیه - نهی په روره دگار - له هه موو هاره ل و شهریکیک. بز من نه هاتوره شایسته ی من یه شتیک به خه لکی بلیم که مافی من نه بیت به راستی، واته په رستراو ته نها مافی تۆیه نهی خوییه وه بزمن نیه بلیم بم په رستراو له گه لخوا !!!...

که واته: موشریک و کافره کان ته نها به درد و دارو بت و سه نه می بن گیانیان نه ده په رستان به پروتی، به لکو پیغهمبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و چاکه کارانیشیان ده په رستان و ده بیان کردن به (اله) له په رستان بز کردن و هوار لی کردن، نهک له دروست کردن و په روره دگار تیتیدا !!!

* وه به لگهی تریش له قورناند زړه که موشریکه کان پیغهمبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و فریشته بیان ده په رستان وهک نایه تی:

(۲) - [وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَنْتُمْ أَضَلُّمْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ؟ قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا]

واته: پهروهردگار له پژوی قیامتدا کۆده کاته وه موشریکه کان و په رستراوه کانیشیان جگه له (الله) که بریتی بوون له فریشته و پیغه مبهرا (عیسا) و (عوزیر) وه که تابه ته کانی پیشوودا ده رکهوت. وه پهروهردگار به په رستراوه کان ده فرمویت: تایا ئیوه به بنده کانی منتان گومرا کردوو و پیتان وتوون ئیمه به رستن له گه لخوا؟! یان خۆیان له خۆیانوه به بن قسهی ئیوه گومرا بوون و ئیوه یان ده په رست؟

له وه لāmدا پیغه مبهرا (علیهم الصلاة والسلام) و فریشته کان ده فرموین:
(سبحانک) واته پاکى بۆ تزیه له هه موو وینه و هاوشیوه و شه ریکیک. شیایى ئیمه نه بووه که غه یری تۆ دۆستمان هه بیته وه شیایى به ره ی دروست کراوان نیه که غه یری تۆ به رستن و په رستراوی تریان هه بیته ..

(ج) - وه به لگهش له سهرا نه وهی موشریکه کان نه و پیاوانه شیان ده په رستن که به چاکیان داده نان نه مانه ن:

به لگه ی په گهه: قورنن بۆمان باسی قهومی نوح ده کات که پینچ پیاوچاکیان ده په رستن، ناویان: (ود) و (سواع) و (یغوث) و (یعوق) و (نسر) بوو.
وه که پهروهردگار له سوپه تی (نوح: ۲۳، ۲۴) به دریتی بۆی باس کردوین که کیشه ی (نوح عليه السلام) له گه ل قه ومه که ی له سهرا نه وه بوو که نوح بانگی ده کردن بۆ په رستنی خوا به ته نها و ازهیتان له په رستنی نه و پینچ پیاو چاکه ی کردبوویان به په رستراو (اله) و ئیعتیقادیان پیتان بوو و په رستنیان بۆ ده کردن. به لām قه ومه که ی به ردهوام بوون له سهرا په رستنیان و وازیان لی نه ده هیتان و به یه کتریان دهوت:

[وقالوا لا تذرنا للهكم، ولا تذرنا وداً ولا سواعاً ولا يغوثاً ويعوقاً ونسراً، وقد أضلوا كثيراً] نوح

واته: واز مه هیتن له په رستراوه کانتان و واز له م پینچ په رستراوانه مه هیتن.

وعن ابن عباس: صارت الأوثان التي كانت في قوم نوح في العرب بعد، أما ((ودا)) كانت لكلب بدومة الجندل، وأما ((سواع)) كانت لهذيل، وأما ((يغوث)) فكانت لمراء، ثم لبني غطفان بالجوف عند سبأ. وأما ((يعوق)) فكانت لهمدان. وأما ((نسر)) فكانت لحمير، لآل ذي الكلاع، أسماء رجال صالحين من قوم نوح. فلما هلكوا أوحى الشيطان إلى قومهم: أن

انصبوا الى مجالسهم التي كانوا يجلسون انصبأاً و سئوها بأسمائهم ففعلوا. فلم تُعبَد، حتى إذا هلك أولئك و نَسَخَ العلمُ عُبدت^(۱).

واته: پرستراو (آلهة) سه کانی قهومی نوح مانه وه، تا کاتی عه ره به نه فامه کانیش، وه نه وانیش ده یان پرستن تا دواى ناردنی پیغه مبه ریش ﷺ وه هه ریه که له م پیئنج پرستراوانه بوون به پرستراوی ناوچه یه که له ناوچه کانی عه ره به کان به م شیوه یه:

یه که م: (ود) پرستراوی نه وه و عه شیره تی (کلب) بوو له شوینیک به ناوی (دَوْمَةُ الجندل) له جیهه تی شام له نار خاکی سعودیه .

دووه م: (سواع) پرستراویکی هوزه یلیه کان بوو، که له ناوچه ی حیجاز، نزیك (مه که که). سیته م: (یغوث) پرستراوی مورادیه کان بوو، له ناوچه یه کی ولاتی (یه مهن). وه دوا یی نه م بته بوو به پرستراوی نه وه کانی (غَطَيف) له شاری (حوف) لای سبأ.

(چوارم): (یعوق) پرستراوی عه شیره تی هه مدانیه کان بوو (هه مدان) عه شیره تیکی گه وره یه له باکور ی پزوهه لاتی (یه مهن).

(پیئنجده م): (نسر) پرستراوی (آل ذی الکلاع) بوو که (حیمیه رین) و یه مهنین. به م شیوه یه نه م پیئنج پرستراوانه ی قهومی نوح مانه وه له نار عه ره به کاند او هه ریه که یان بوو به پرستراوی ناوچه یه کی عه ره به کان.

وه له بنه ره تدا نه م پیئنج ناره ناوی پیئنج پیاوچاکی قهومی نوح بوون. کاتیک که مردن، خه لکه که زۆر به په رۆش بوون بۆیان و شه ی تانیس نه مه ی به هه ل زانی بۆیه وه سوه سه ی خسته دلئی خه لکه که وه هانیدان په یکه رو وینه ی نه و پیاوچا کانه دروست بکه ن و له دانیشگا و پرستگا کانیاندا دا یان بنین بۆنه وه ی وه کو نه وان خوا په رستی بکه ن. وه خه لکه که ش په یکه ره کانیان دروست کردن و هه ریه که ی به ناوی خۆیه وه. وه نه یان ده په رستن. تا وه کو نه و جیله مردن و جیلی تازه هاتن که نه یان ده زانی باب و با پیرانیان بۆچ مه به ستیک دروستیان کردون. وه شه ی تانیس جار یکی تر هه لی بۆ ره خسار وه سوه سه ی خسته ناو دلئی نه م جیله تازه یه وای تیگه یانندن که پیئشینه کانیان به واسیته ی نه وان داوایان له خوا ده کردو به په رستی نه وان له

خوا نزیك ده بورنه وه؛ چونكه ئەم پینجە پیاوچاك و له خوا نزیك بوون! بەم شیوهیه پله به پله شهیتان رایكیشان بەرهو پەرستنیان و پەرستان.

وه ئەم سوننه ته نه فامیه شیرکیه، درێزه ی کیشا تا سه رده می پیغه مبه ر ﷺ و گه یشته عه ره به کانی ش.

کهواته ئەم نایه ته ی سوپه تی (نوح) و ته فسیره که ی له لایهن (ابن عباس) سه وه چه ند راستیه کمان بۆ ده رکه وت:

۱- سه ره تای ده رکه وتنی شیرک بۆ خوا دانان له پەرستندا له قهومی (نوح) وه دهستی پی پی کرد.

۲- شه ریک بۆ خوا دانانه که یان بریتی بوو له پەرستنی پیاوچاکانی مردوو له گه ل خوا.

۳- ئەو بت و په یکه ره ی که ده یان پەرستن مه به ستیان پی پی خودی ئەو بتانه نه بوو به لکو مه به ستیان ئەو پیاوچاكانه بوو که په یکه ره کانیان بۆ داتاشی بوون.

۴- سه به بی شیرک بۆ خوا دانان زیده ره ی بوو له پیاوچاكان و ئیعتیقاد پی بوونیان.

۵- له سه رده می عه ره به کانی ش بتی ئەو پینج پیاوچاكانه ی قهومی (نوح) یان ده پەرستن.

۶- خوای گه وه پیغه مبه رانی (علیهم الصلاه والسلام) ناردن یه ک له ده وای یه ک له (نوح) وه تا (محمد) سه لامی خوایان له سه ر بی ت بۆ بانگ کردنی خه لکی بۆ خوا په رستی به ته نها و وازه ینان و دوور که وتنه وه له پەرستنی ئەو پیاوچاكانه و غه یری نه وانیش هه ر یه کیکی تر په رستا بی ت له غه یری خوا.

کهواته: ئەوه ی مه به ستمان بوو له نایه ته که ی سوپه تی (نوح) و ته فسیره که ی ابن عباس ئەوه بوو که بزانی ت موشریکه کانی کۆن پیاوچاکانیان ده پەرستن و یه که م شیرک که په یدا بوو بریتی بوو له پەرستنی پیاوچاكان. که وابه ر شو به ی شه خس په رستانی ئەم پراست نیه که ده لێن: موشریکه کان ته نها بت و به ردو داریان ده په رست به لام ئیمه بت په رست نین، به لکو هاوار ده که ی نه پیاوچاكان. چونکه بۆمان ده رکه وت که موشریکه کانی ش شیرکه که یان بریتی بوو له پەرستنی پیاوچاكان و داواکردن له ئەوان.

وه بۆ زیاتر تیگه یشتن له ته فسیره که ی ابن عباس وته ی چه ند زانیه ک ده خه ی نه روو تا زیاتر بۆت ده رکه ویت که قه بر په رستی ئەم سه رده مه، جیاوازی نیه له گه ل بت په رستی سه رده می

موشريکه کان و هدردولايان پياوچاک پهرستن، به لآم پيشينه کان وينه و پديکهريان بز داتاشي بوون و شويتن كه و ته كانيشيان له م سدردهمه وينه و قهبره كانيان ده پهرستن: ^(١)

(1) * ابن حجر الشافعي له شرحى نهم ريوايه ته دا ده فرمويت:

(ذكر السهيلي أن يغوثَ هو ابن شيثَ بن آدمَ فيما قيل، وكذلك سواع وما بعده وكانوا يتبركون بدعائهم، فلما مات منهم أحدٌ مثلوا صورته وتمسحوا بها الى زمن مهلائيل فعبدوها بتدريج الشيطان لهم، ثم صارت سنة في العرب في الجاهلية، ولا أدري من أين سرت لهم تلك الأسماء؟ من قبل الهند... أم الشيطان ألهم العرب ذلك. إنتهى وما ذكره مما نقله تلقاه من تفسير بقي من مخلد... وفيه أن تلك الأسماء وقعت الى الهند فسموا بها أصنامهم ثم أدخلها الى أرض العرب عمرو بن لُحي)) فتح الباري: ٩/ ٦٧٠.

* ابن جرير الطبري الشافعي بزمان ده گيتريته وه له محمد بن قيس:

(أن يغوث ويعوق ونسراً كانوا قوماً صالحين من بني آدم وكان لهم أتباع يقتدون بهم. فلما ماتوا قال اصحابهم: لو صورناهم كان أشوق لنا الى العبادة؛ فصوروهم، فلما ماتوا وجاء آخرون دب إليهم إبليس فقال: إنما كانوا يعبدوهم وهم يسقون المطر. فعبدوهم).

* و الامام القرطبي: فرمويه تي:

(وإنما صورَ أوائلهم الصُّورَ ليتأسوا بهم ويتذكروا أفعالهم الصالحة، فيجتهدوا كاجتهادهم، ويعبدوا الله عند قبورهم. ثم خلفهم قومٌ جهلوا مرادهم فوسوس لهم الشيطان، أن أسلافهم كانوا يعبدون هذه الصُّورَ ويعظمونها).

* والإمام ابن قيم الجوزية فرمويه تي:

(وما زال الشيطان يوحى الى عبَاد القبور ويلقي إليهم:

١- أن البناء والعكوف عليها من محبة أهل القبور من الأنبياء والصالحين، وأن الدعاء عندها مستجاب، ثم ينقلهم من هذه المرتبة الى:

٢- الدعاء بها، والإقسام على الله بها، فإن شأنَ الله أعظم من أن يُقسَمَ عليه أو يسألَ بأحدٍ من خلقه؛ فإذا تفرَّرَ ذلك عندهم نقلهم منه الى:

٣- دعائه وعبادته؛ وسؤاله الشفاعة من دون الله، وانخاذ قبره وثناً تُعلَّقُ عليه القناديلُ والسستور، ويطاف به ويُستلم ويُقبَّلُ؛ ويحجُّ إليه ويدبحُ عنده.

بهنگه‌ی دووهه: وه یه کیتک له په‌رستراوه (إله) کانی موشریکه کانی عه‌ره‌ب بریتی بوو له (لات) وه ک قورنن باسی کردووه ده‌فرمویت:

﴿ أَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ. وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ ﴾ (النجم: ۱۹، ۲۰).

وه نه‌و به‌ته‌ی که ناوی (لات) بوو له بنه‌ره‌تدا پیاویک بوو خزمه‌تی حاجیه‌کانی ده‌کرد. وه کاتیک که مرد له‌سه‌ر قه‌بره‌که‌ی ده‌مانه‌وه وورده وورده نیعتیقادیان پین زیاد ده‌بوو تا گه‌یشته نه‌وه‌ی په‌رستنیان بۆ ده‌کردو په‌یکه‌ریان بۆ داناو بوو به‌بت و په‌رستراو (إله‌ی موشریکه‌کان. به‌نگه‌ش له‌سه‌ر نه‌وه:

۱- نیمامی بوخاری ریویا‌یه‌تی کردووه له (عن ابن عباس - رضی الله عنهما - فی قوله (اللات والعزى) که فه‌رموویه‌تی: (كان اللات رجلاً یلتُ سویتُ الحاج)^(۱)

۲- وه ابن جریر الطبری المفسر: ریویا‌یه‌تی کردووه له قتاده و ابن عباس و مجاهد و ابن زید: (أن اللات بتشدید التاء. رجلٌ كان یلتُ السویق للحاج فمات فعکفوا علی قبره فعبدوه)^(۲)

فإذا تقرّر ذلك عندهم نقلهم منه إلى:

۴- دعاء الناس الى عبادته، واتخاذهِ عيداً ومنسكاً، ورأوا أنّ ذلك أنفع لهم في دنياهم وأخراهم. وكل هذا مما قد علّم بالاضطرارٍ من دين الإسلام أنّه مضادٌ لما بعث الله به رسوله ﷺ من تجريد التوحيد، وأن لا يعبد إلا الله.

فإذا تقرّر ذلك عندهم نقلهم منه إلى:

۵- أنّ من نهى عن ذلك فقد تنقص أهل هذه الرتب العلية وحطهم عن منزلتهم، وزعم أنه لا حرمة لهم ولا قدر، فغضب المشركون واشتمّزت قلوبهم، كما قال تعالى: ﴿ وإذا ذكر الله وحده أشتّمت قلوب الذين لا يؤمنون بالآخرة، وإذا ذكر الذين من دونه إذا هم يستبشرون ﴾

وسرى ذلك في نفوس كثيرٍ من الجهال والطغام؛ وكثيرٍ ممن ينتسب الى العلم والدين، حتى عادوا أهل التوحيد ورمّوهم بالعظائم ونفروا الناس عنهم، ووالوا أهل الشرك وعظّموهم، وزعموا أنهم أولياء الله وأنصار دينه ورسوله، ويأبى الله ذلك [وما كانوا أولياءه، إن أولياؤه إلا المتقون] ﴿ بيروانه فتح المجد

(۲۲۴ - ۲۲۸) .

(۱) صحيح البخاري (ك ۶۵ / ب ۲) .

(۲) تفسير الطبري (۲۷ / ۵۸ - ۵۰) .

کهواته بتهکانی موشریکهکان تهها دارو بهرد نهبوون بهلکو قهبری نهو پیاوانهش بوو که به خوا پرست و چاکیان دادهنان و بتیان بۆ دانابوون و دهیان پرستن.

بهلکھی سټهم: ههروهها له دوو نایهتی تریشدا بۆمان دهردهکهویت که پساو چاگان پرستاون له گهه خوای پهروهردگارداو، هاواریان کراوتی له لایهن موشریکهکانهوه، وهک پهروهردگار دهفرموویت:

﴿ قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا. أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴾ الاسراء: ۵۷-۵۸.

واته: نهی محمد: بهفرموو به موشریکهکان: نهوانهی که ئیوه هاواریان دهکنی له غهیری خوا بۆ نهوی نارچهتیتان لهسهر لابهرن و سوودتان پهن بگهیهنن و له خوا نزیکتان بگههوهو شه فاعهتتان بۆ بگهن، - بهفرموو - نهوانهی که هاواریان دهکنی و ئیعتیقادتان پینانه جگه له خوا هیچیان به دهست نیهو له دهسهلاتیاندا نیه نارچهتیتان لهسهر لابهرن، یان بیگۆرن به ناسان تر. چونکه نهوانهی ئیوه هاواریان دهکنی و داوایان لێ دهکن خۆیان دهیانوهیت له خوا نزیك ببنهوه به کردهوهی چاکه و گوی پایهتی خواو پزیشتن لهسهر ریبازه پاستهکهی، وه مونافهسهو پیش برکیتیان له نزیك بوونهوه له خوا به کردهوهی چاکه. وه خۆیان پهجای پهحمهتی خوا دهکن بۆ خۆیان و به ئومیدی میهرهبانی پهروهردگارن و دهشترسن له سزای خوای گهوهه؛ چونکه سزای پهروهردگارت پیوسته مرۆ لیتی بترسیت و خۆپاریزی لێ بکات !!

کهواته نهوانهی که ئیوه - نهی موشریکهکان - هاواریان دهکنی و ئیعتیقادی خیرو شهپتان پینانه، خۆیان بۆ نهفسی خۆشیان خیرو شهرو سوودو زهههریان بهدهست نیهو خۆیان له خوا دهترسن سزایان بدات، وه کردهوهی چاکه دهکن بۆ نهوهی له خوا نزیك ببنهوهو پهحمهتی خویان بهرکهویت و له سزاکه ی رزگاریان بیت.

جایه کینک خۆی نهوه حالی بیت چۆن دهبیت هاواری بکریتتی و داوای هینسانی خۆشی و لادانی ناخۆشی لێ بکریت !؟

وه له لایه کی ترهوه لهم لایه ته پیژژدها دهرده که ویت که نه وانهی موشریکه کان هاواریان ده که نن ته نها بن گیان و بن عه قتل و بهردو دارو خزرو مانگ و نه ستیره نه بوون. به لکو پیارچاکان و پیغه مبه رانیس بوون ههروه که لیتره دا ده که وت.

چونکه بن گیان و بت و سه نهم، کرده وهی چاکه ناکات و هه ولئی له خوا نزیک بوونه وه نادات و به جای به جمه تی خوا ناکات و له سزای خوا ناترسیت؛ چونکه نهم سیفات و کارانه سیفاتی گیان له بهریتیکی عاقلی چاکن. نه که سیفاتی بن گیانی بن عه قتل بن^(١).

وه شیخ ابن عثیمین له (القول المفید شرح کتاب التوحید) (١/١٨٤) دا فرموویه تی:

(١) له کتابی (قرة عیون الموحیدین) دا هاتوره له ته فسیری نهم لایه ته دا: (وفیه الردّ علی من ادعی أن شرك المشركین إنما هو بعبادة الاصنام وتبیین هذه الآیة أن الله تعالی أنكر علی من دعی معه غیره من الأنبياء والصالحین والملائكة ومن دونهم، وأن دعاء الأموات والغائبین لجلب نفع و دفع ضرر من الشرك الأكبر الذي لا یغفره الله، وأن ذلك ینافی ما دلّت علیه کلمة الإخلاص).

فتدبر هذه الآیة العظيمة یتبیین لك التوحید، وما ینافیهِ من الشرك والتندی؛ فإنها نزلت فیمن یعبُد الملائكة والمسیح وأمه والعزیر، فهُم المعنیون بقوله تعالی: ﴿ قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا یملكون كشف الضر عنكم ولا تحویلاً ﴾ ثم بین تعالی أن هولاء المشركین قد خالفوا ما كانوا یدعونه فی دینه فقال: ﴿ أولئك الذين یدعون یتغفون الی رهم الوسیلة أیهم أقرب ﴾ وقدّم المعمول لأنه یفید الحصر یعنی یتغفون الی رهم الوسیلة لا الی غیره. وأعظم الوسائل الی الله تعالی التوحید الذي بعث به الله أنبیاءه ورسله. وخلق الخلق لأجله.

ومن التوسل الیه: التوسل بأسماءه وصفاته... وغیر ذلك من الأعمال الصالحة الخالصة الی لم یَشْبِها شركًا. فالتوسل الی الله هو بما یحبه ویرضاه، لا بما یكرهه ویأباه من الشرك الذي نزّه نفسه عنه... ثم قال:

وأما ما ورد فی معنى الآیة عن ابن مسعود قال: ((كان ناسٌ من الإنس یعبدون ناساً من الجن، فأسلم الجنٌ وتمسك هولاء بدينهم))، فإنه لا یخالف ما تقدم؛ لأن هذه الآیة حجة علی كل من دعا مع الله ولیاً من الأولین والأخرین... فإن الآیة تعم من كان معبوده عابداً لله سواء كان من الملائكة أو من الجن أو من البشر (٤٣ - ٤٤ - ٤٥) باختصار.

(وهذا ينطبق على كل من دُعِيَ، وهو داعٍ؛ كعيسى ابن مريم، والملائكة، والأولياء،
والصالحين.

وأما الشجر والحجر؛ فلا يدخل في الآية).

واته: ئەو حالتە و سیفاتانە له هەموو یه کینکدا دیتەجێ که هاواری بکریتیی و ئەویش
خۆی هاوار بکاته خواو خۆی داوا له خوا بکات، وەك عیسانی کۆپی مەریم و فریشتەکان و
پیارچاگان.

بەلام دارو بەرد ناچنە ناو ئایەتە که‌وه؛ چونکه ئەو سیفاتانەیان نین.
له کۆتایدا بۆمان دەرکوت که ئەم ئایەتەش ناشکرترین بەلگەیه بۆ هەلۆه‌شاندنه‌وهی
شوبه‌دی هاوبەش پەیدا کەران، که دە‌ئین موشریکه‌کان بە‌وه به کافر دانران که هاواریان دە‌کرده
بەردو دارو بت و سەنەم، بەلام ئیتمه بت و سەنەم ناپەرستین و هاوارو داواکاریمان له پیارچاگان
و پیغه‌مبەرانە (علیهم‌الصلاة‌والسلام) !! .

وہ بۆمان دەرکوت که هاوار کردنه پیارچاگان لە‌لایەن خەلکی ئە‌م‌ڕۆ داواکردن له قەبرو
مردوو یان له زیندروی غائیب. وە ئەم کارە خەلکی لە‌سەر قەبر دە‌یکەن وەك: هاوار کردنه
مردووان و داواکردن لییان و سەرپەڕین لە‌سەر گۆزپیان و ترسان لییان، هیچ فە‌ر‌قی نیه لە‌گە‌ڵ
حالی موشریکه‌کانی سە‌رده‌می پیغه‌مبەر ﷺ لە‌م پوانگە‌یه‌وه.

وہ ئە‌گەر ب‌ئین: چۆن ئە‌و ئایە‌تانە‌ی باسی موشریکه‌ ب‌ت پەرستە‌کان دە‌کات بە‌سەر
ئیمە‌ی موسلمانانی هاوار کردووہ شیخ و پیارچاگاندا تە‌تبیق دە‌کەن !؟

له‌وه‌لامدا دە‌ئین:

۱- عیبه‌ت به‌عمومی لە‌فزه‌کانی قورئانە، نەك بە‌هۆی دا‌به‌زینی ئایە‌تە‌که به‌ تاییه‌تی، وەك
زانراوه‌ لای زانایانی (أَصُولُ الْفِقْهِ) که دە‌ئین: (العبرةُ بِعُمومِ اللفظِ لا بِخُصوصِ السَّبَبِ).

وہ لە‌فزی ئایە‌تە‌کان گشتین و گشت ئە‌وانە دە‌گرنە‌وه که هاواریان دە‌کریتیی له‌ غە‌یری خوا؛
جا زیندروی غائیب بن یان مردوو؛ له‌ پیارچاگان و پیغه‌مبەران (علیهم‌الصلاة‌والسلام) و جنۆ‌که‌کان و
دارو بە‌ردو خۆرو مانگ و ئە‌ستیره‌و بت و سە‌نەم و گیاندارو بی‌گیان و عاقل و ناعاقل. گشت
ئە‌وانە دە‌گرتیته‌وه. هەر‌وه‌ك له‌ تە‌فسیری (المیسر) دا تە‌فسیری - ئایە‌تی (٥٦، ٥٧) ی‌الإسراء به‌م
شی‌وه‌یه‌ کراوه‌:

(وهذه الآية عامة في كل ما يُدعى من دون الله، ميتاً كان أو غائباً، من الأنبياء والصالحين وغيرهم، بلفظ الاستغاثة أو الدعاء أو غيرها، فلا معبود بحقٍ إلا الله).

۲- وهه‌روه‌ها جگه له‌و گشتیتتی (عمومی) یه‌ی مانای تابه‌ته‌کانیش، چه‌ندان تابه‌تی ترمان باس کرد به‌لگه له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که موشریکه‌کانی رابردرو بۆیه به‌کافرو موشریک داده‌نران؛ چونکه هاواریان ده‌کرده پیاوچا‌کان و پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و فریشته‌و جنۆکه، نه‌ک هه‌ر له‌به‌ر نه‌وه به‌ موشریک حیساب کرابن چونکه هاواریان ده‌کرده بت و سه‌نهم و نه‌وانیان ده‌په‌رست !! چونکه بۆمان ده‌رکه‌وت که بت و سه‌نهمه‌که‌ش بۆ فریشته‌و پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاوچا‌کان دانرا‌بوون و به‌ناوی نه‌وان ده‌په‌رستان و هاواریان ده‌کرایه .

وه‌هیچ جیا‌وازی نییه له‌نیوان بت په‌رستی و قه‌بر په‌رستی و شه‌خس په‌رستی. چونکه هه‌ر یه‌ کیتک به‌په‌رستیت غه‌یری خوا نه‌وا هه‌ر شیرکه، جیا فریشته‌یه‌کی له‌خوا نزیک بیت، یان پیغه‌مبه‌ریکی نیردراوی خوا بیت، یان پیاوچا‌کیتک بیت، یان شه‌یتانی له‌عنه‌ت لێ‌کراو بیت !! چونکه هیچ یه‌ کیتک جگه له‌ خوا شایسته‌ی په‌رستن نیه^(۱).

(۱) تیمامی الصنعانی فه‌رموویه‌تی:

(والنذر بالمال على الميت ونحوه، والنحرُ على القبر والتوكُّلُ به وطلب الحاجات منه هو بعينه التي كانت تفعله الجاهلية، وإنما كانوا يفعلونه لما يُسمونه وثناً وصنماً وفعله القبوريون لما يسمونه ولياً وقبراً ومشهداً، والأسماء لا أثر لها ولا تغير المعاني، ضرورة لغوية و عقلية و شرعية، فإن مَنْ شَرِبَ الخمرَ وسمَّها ماءً، ما شَرِبَ إلا حمراً و عقابه عقاب شارب الخمر. ولعله يزيدُ عقابه للتدليس والكذب في التسمية.

وكذلك تسمية القبر مشهداً، ومن يعتقدون فيه ولياً: لا يخرجهُ عن اسم الصنم والوثن، إذ هم معاملون لها معاملة المشركين للأصنام. ويطوفون طواف الحجاج ببيت الله الحرام، ويستلمونهم استلامهم لأركان البيت، ويخاطبون الميت بكلمات كفرية من قولهم: على الله وعليك، ويهتفون بأسمائهم عند الشدائد ونحوها. وكل قوم لهم رجلٌ ينادونه... وهذا هو بعينه فعل المشركين في الأصنام)) (تطهير الاعتقاد).

شوبه‌ی پینجهم و شه‌شهم و چه‌وتم و هه‌شتهم

ده‌لین:

- ۵- * موشریکه‌کان بته‌کانیان کردبوون به (آله) و به په‌رستراویان داده‌نان.
- ۶- * موشریکه‌کان ئیعتیقادیان وابوو که‌بته‌کانیان شایسته‌ی عیبادهت بو کردن.
- ۷- * موشریکه‌کان به واقعی‌ش عیباده‌تیان ده‌کرد بو ئه‌و بتانه‌یان.
- ۸- * موشریکه‌کان به هژی په‌رستنی بته‌کانیان ده‌یان ویست له خوا نزیک بینه‌وه و خیرو خوشیان تووش بیته.

به‌لام ئیمه جیاوازین له موشریکه‌کان له هه‌موو ئه‌م خالانه‌ی پیشوو: چونکه:

* پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة‌والسلام) و پیاوچاکان به (آله) دانانن و هیچ که‌سێک له ئیمه نالیت: شیخ عبدالقادر - بو نمونه - (إله) له یان پیغه‌مبه‌ر ﷺ (إله) له

* وه ئیمه ئیعتیقادمان رانیه که ئه‌وان شایسته‌ی په‌رستن بن.

* وه ئیمه ئه‌وان ناپه‌رستین تاوه‌کو له خوا نزیکمان بکه‌نه‌وه، به‌لکو به پیوزیان ده‌زانن و داوای به‌ره‌کته و شه‌فاعه‌تیان لیده‌که‌ین (ا

هه‌لوه‌شان‌دنه‌وی شوبه‌ه‌کانیان

له وه‌لامدا - به پشتیوانی خوا - ده‌لین:

له وه‌لامی شوبه‌ه‌کانی پابردوو وه‌لامی ئه‌م شوبه‌ه‌ه‌شمان دایه‌وه، به‌لام بو زیاتر روون کردنه‌وه و بن بر کردنی شوبه‌ه‌کانیان، زیاتر درێژه ده‌دین به روون کردنه‌وی حه‌ق و پوچه‌ل کردنه‌وی باطل - إن شاء الله - بو‌یه ده‌لین:

دیاره ئه‌و گۆرپه‌رست و شه‌خس په‌رستانه زۆر نه‌فامن، بو‌یه شه‌یتان جوژه‌ها شوبه‌ی سه‌یرو پوچیان بو ده‌نیرت و گالته به عه‌قل و هه‌ستیان ده‌کات و ده‌یان خه‌له‌تینیت و وایان لی ده‌کات و هه‌ست بکه‌ن که هیدایه‌ت دراوون و له‌سه‌ر حه‌قن و عیلمیان پییه‌و خاوه‌ن به‌لگه‌ن. به‌لام له راستیدا هه‌وله‌کانیان پوچه‌له‌و به‌لگه‌کانیان شوبه‌ه‌نه‌و ئاره‌که‌یان سه‌رابه. دیاره ئه‌م جاهیلانه نازانن: (إله) یه‌عنی چی!

وه عیبادهت چییه‌و جوژه‌کانی چین!

زانا يانی زمانه وانى (اللغويون) : واتاى (إله) يان بهم شتيويه ليك داو ته وه : بۆ نمونه له
(القاموس المحيط) دا هاتوه :

((إله، إلهة، و أُلوهة: عَبَدَ عِبَادَةً، ومنه لفظُ الجلالة (الله) ... وأصله: إله بمعنى: مألوه، وكلُّ ما اتَّخَذَ مَعْبُوداً إلهٌ عند مُتَّخِذِهِ. والتأله: التَّنَسَّكُ والتَّعَبُّدُ)) .

واته : (إله) يدعنى په رستى . (إله) يدعنى په رستاو . وه هه ر شتيك په رستنى بۆ كرابييت
ته وه به (إله) دانراوه لاي ته وهى په رستنى بۆ كردوه . وه (تأله) بريتيه له به ندايه تى كردن و
عيبادت كردن .

وه شيخ سليمان بن سحمان فرموويه تى :

((الإله معناه: الذي تألهُ القلوب بالحبَّةِ، والخضوع والخوف والرجاء وتوابع ذلك، من الرغبة
والرهبة، والتوكل والاستغاثة، والدعاء والذبح، والنذر والسجود، وجميع أنواع العبادة الباطنة
والظاهرة، فهو إله بمعنى مألوه: أي معبود .

واجمع اهل اللغة على أن هذا معنى الإله... وجميع العلماء من المفسرين، و
شراح الحديث والفقه وغيرهم، يُفسِّرون (الإله) بأنه المعبود .

فإذا كان هذا هو معنى (الإله) في اللغة والشرع، فهو المستحقُّ بالعبادة — المتقدم ذكرها
— ويقصد لأجل هذه الأمور :

فمن صرف من هذه العبادة المتقدم ذكرها - شيئاً لغير الله فقد اتخذهُ إلهاً، لأنه صرف خالص
حقَّ الله لغيره، وأشركه معه في عبادته، ومن أشرك بالله أحداً في عبادته كان مشركاً، سواء كان
المدعو المستغاث به ملكاً أو نبياً، أو ولياً، أو صنماً .

وإن اعتقد أن من يدعوه، ويستغيث به، ويرجوه، ويدبح له، ويلجأ إليه، ويُعَلِّقُ آمالهُ به، لا
يضرُّ ولا ينفع، وأنه ليس إلهاً، ولا يستحقُّ العبادة !!

ولا ينفعه اعتقاده أن الله إلهٌ واحدٌ، وهو يعبد معه غيره، ولا تنفعه معرفته أن الانبياء أنبياء،
والأولياء أولياء وهو يُشركهم في عبادة الله !!!

فإذا صرف المشركون لمن يعتقدون منه، شيئاً من هذه العبادة كانوا بذلك مشركين، فكذلك من يزعم أنه
مسلم، ويتلفظ بالشهادتين، ويقرُّ بسائر الأركان إذا صرف من هذه العبادة شيئاً لغير الله كان مشركاً .

وه فدرموويه تي:

((فإن العبادة التي لا يستحقها إلا الله مع الاقرار بتوحيد الربوبية هي أفعال العبد الصادرة منه، كاللجوء، والحب، والخوف، والرجاء، والخضوع، والخشوع، والإنابة، والتوكل، والمحبة والتعظيم، والإستغاثة، والإستعاذة والذبح، والنذر، وغير ذلك من أنواع العبادة التي اختص الله بها دون مَنْ سواه، وهو المستحق لها دون مَنْ عداه، فمن صرّف منها شيئاً لغير الله كان مشركاً، سواء اعتقد التأثير فيمن يدعوه، ويستغيث به، أو أنه مستحق، أو لم يعتقد ذلك، وإن قرّر من تسمية فعله ذلك شركاً، وتألّفها، وعبادة، فإنّه من المعلوم عند كل عاقل أنّ حقائق الاشياء لا تتغير بتغير أسمائها، فلا تزول هذه المفاصد بتغير أسمائها، كتسمية عبادة غير الله توسلاً، وتشفعاً، أو تبركاً، وتعظيماً للصالحين وتوقراً، فإن الاعتبار بحقائق الأمور لا بالأسماء والاصطلاحات، والحكم يدور مع الحقيقة وجوداً وعدمًا لا مع الاسماء)).

((فمن تألّف غير الله فقد اعتقد أنه مستحق للعبادة بتألّفه إياه بأنواع هذه العبادة، شاء أم أبى، ولا ينفعه إقراره أن المستحق للعبادة هو الله وحده، وهو يُشرك به غيره))

((إن المشركين عبدوا تلك الآلهة بالفعل الصادر منهم، كاللجوء، والحب، والخوف، والتعظيم، والرجاء، والاستغاثة، والإستعاذة، والذبح لهم، والنذر، والالتجاء إليهم، فصرّفوا لهم هذه العبادة، ليشفعوا لهم عند الله، وليقربوهم الى الله زلفى،

[إنما كانوا يعتقدون حصول البركة منها بتعظيمها، ودعائها، والاعتماد عليها في حصول ما يرجونه منها، و يُؤملونه ببركتها و شفاعتها، وغير ذلك].

وهكذا حال مشركي هذه الأزمان، إنما عبدوهم بالفعل والاعتقاد فيهم، وتوسّلوا بهم، وقصدوهم لأجل التبرك بهم، والاستشفاع بجاههم، لا لأجل أنهم مستحقون للعبادة، ولا أنهم مستقلون بالخلق والإيجاد، والنفع والضرر.

وأيضاً فإن مجرد ارتكاب فعلٍ أو قول، أو اعتقاد لغير الله، مما يُعدّ من العبادة، من الدعاء، والذبح، وما تقدّم ذكره - موقّع في الإشراك، سواء وجد معه اعتقاد ألوهية غير الله، أم لا))^(١).

(١) ((الضياء الشارقي في رد شبهات الماذق المارق)) الشيخ سليمان بن سحمان.

واته: (إله) بریتییه له وهی که دله کان دهییه رستق به خوښ رستنې و مل که چ بوون بژی و لئ ترسانی و په جای خیر بوون پیتی... وه پشت پئ بهستنې و داوای فریا که وتن لیتی و هاوار کردنی و سرپرین بژ کردنی و نزر کردن و سوجه بردن بژی. وه ههروه ها په رستنې به هه موو جۆره کانی عیبادتهی ناوه کی و دهره کی. (دل و زمان و لاشه).

وه گشت زانایانی زمانه وانی و مانا لیک دهره وانی قورشان (المفسرون) و شرح کارانی هه دیس و زانایانی فیهو غهیری نه وانیس بهم شیوهیه مانای (إله) یان لیک داووته وه.

جا که مانای (إله) له زمانی عه ره بیداو له شهر عیشدا بریتی بیت له وهی په رستنې بژ ده کریت و له بهر نه م شتانهی پیشوو (خوشیستن و به گه وره دانان و داوا لئ کردن ...) پوی تن بکریت. که و ابو هه که سینک یه جۆر له جۆره کانی عیبادت بکات بژ غهیری خوا، نه وه کردوویه تی به (إله). چونکه حه قی (الله) ی به خشیوه بهو غهیری خویه و کردوویه تی به شهریکی (الله) له په رستندا. وه هه که سیکیش یه کیکی تر بکاته شهریکی خوا له په رستندا نه وه موشریکه جا، نه و که سهی هاواری ده کاتن و په رستنې بژ ده کات فریشته بیت، یان پیغه مبه ر ﷺ یان وه لی، یان بت، یان دار، یان بهرد، یان قه بر، یان جنۆکه، فه رقی نیه. نه گه ر ئیعتیقادیسی و ابیت که نه وهی هاواری ده کاتن و داوای فریا که وتن لئ ده کات و په جای خیری لئ ده کات و سرپرینی بژ ده کات و په نای پیده گریت و ئاواته کانی به وه وه ده به سیتته وه - زه ره رو سوود ناگه یه نیت و (إله) یش نیه و شایسته ی عیباده تیش نیه!

وه نه گه ر ئیعتیقادیسی و ابو ته نها (الله) (إله) ه، وه هیچ په رستارو ئیلاهی تریش نیه، نه م ئیعتیقاده سوودی نیه له کاتیکدا که نه و که سه عیبادت بکات بژ غهیری (الله). وه هه رچهنده واش بزانیت که پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) ته نها پیغه مبه رن و پیاوچاگان ته نها (اولیاء) ن، سوودی نیه، له کاتیکدا که نه و بیانکات به شهریکی خوا له په رستنداو، له گه ل خوا هاواریان بکاتن و بیان په رستیت؛ چونکه چۆن موشریکه کان به هۆی عیبادت کردنی په رستراوه کانیا ن بوون به موشریک، به هه مان شیوهش هه رکه سینک له وانسه که موسلمانن و شایه دی دهینن و دان ده نینن به روکنه کانی ئیسلام؛ نه گه ر بیت و ته وانیس جۆر لیک له جۆره کانی عیبادت بکه ن بژ غهیری خوا نه وه پیتی ده بن به موشریک لای خوا.

وه فرموی: نهو عیباده تهی که کهس شایسته یی نهه ته نهها (الله) نه بیته له گه ل دان نان به ته نهها په روه رد گاریه تی (الله). بریتیه:

له و کرده و گوفتارانده ی که له عه بده و دهرده چن وه ک هاوار کردن و خوش ویستن و لی ترسان و په جا کردن و مل کهچ بوون و زلیل بوون و پشت پی به ستن و به گوره دانان و داوای فریاکه و تن و په ناگرتن، و سهر برین و نه زرو غهیری نهوانه ش له جوړه کانی تری عیباده تی دل و زمان و لاشه و مال، که ته نهها خوا شایسته یانه و پیوسته بز نهو بکرین به ته نهها نه ک بز کسی تریش. جا هدر که سینک هدر جوړیک له م جوړانه ی عیباده ت بکات بز غهیری خوا نهوه موشریکه له هه موو حاله تیکدا: باوه پی وایته که نهوی هاواری کردو تی و عیباده تی بز کرده کاریگری و ته نسیری هه یه یان نا، شایسته ی عیباده ته یان شایسته نیه، هه روه کو یه که. (هه رچه نده رابکات له ناوانانی کاره که ی به شیک و، رابکات له ناوانانی په رستق بز کراوه که ی به (اله) و، په رستنه که ی به عیباده ت !!) نه م راکردنه دادی نادات؛ چونکه له ناوه رزکدا کاره که ی عیباده ته و بز غهیری خوای کرده و کردوویه تی به په رستراو (اله) و شه ریکی خوا هه رچه نده نه م ناوانه شیمان لی نه نیت، چونکه زانراوه لای هه موو عاقلیک که (ناوه رزکی شته کان ناگوریت به گورینی ناوه کانیان). وه ک گورینی ناوی (عیباده ت کردنی غهیری خوا) به ناوی (توسل) و (تشفع) و (تبرک) و به گوره دانانی پیواچاکان و ریز لی نانیان.

چونکه عیبه ت به ناوه رزکی شته کانه نه ک به ناوه کانیان، وه حوکم له گه ل ناوه رزک و حد قیله تدا ده سو ریت به بوون و نه بوون نه ک له گه ل ناوه.

جا هدر که سینک عیباده ت بکات بز غهیری خوا نهوه له راستیدا تبعیتقادی و ابووه که شایسته ی عیباده ته به هو ی په رستن بز کردنی به م جوړه په رستنه وه. وه سوودی پیناگه یه نیت که به ده م ده لیت ته نهها خوا شایسته ی عیباده ته؛ چونکه له راستیدا شه ریکی بز خوا داناره.

وه قورپان و سوننه ت به لگن له سر نهوی که هدر که سینک تبعیتقادی به یه کینک بیت و خوشی بویت و به گوره ی دابنیت و په جای خیری لی بکات یان هاواری بکات و داوای فریاکه و تنی لی بکات یان نه زری بز بکات و سهر برینی بز بکات، نهوه کردوویه تی به (اله) په رستراو و به شایسته ی په رستنی داناره، له واقعدا په رستنی بز کرده، نه گه ر خویشی هه ست به مه نه کات و ناوی (اله) و په رستن بز کردنی لی نه نیت و، به شه رکیشی نه زانیت: وه نیتساش فرموو له گه ل نه م به لگه یه:

* عن أبي واقد الليثي قال: ((خرجنا مع رسول الله ﷺ إلى حنين ونحن حُدْنَاءُ عَهْدٍ بِكُفْرٍ، وللمشركين سِدْرَةٌ يعكفون عندها، وينوطون بها أسلحتهم، يقال لها ذات أنواط، فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ، فقلنا يا رسول الله، اجعل لنا ذات أنواطٍ كما لهم ذات أنواط، فقال رسول الله ﷺ: [الله أكبر إلهنا السنن، قلمم والذي نفسي بيده كما قالت بنو اسرائيل لموسى: ﴿ اجعل لنا إلهاً كما لهم آلهة ﴾ قال إنكم قومٌ تجهلون ﴾^(۱) لتركبن سنن من كان قبلكم^(۲)]

مانایه که ی: أبو واقد په زای خوای لى بیټ فەرمووی: له گەڵ پیتغه مبهەر ﷺ دەرچووین به رهو (حنین). وه ئیمهش تازه وازمان هینابوو له کوفر، زۆر ده مینک نه بوو ئیمانمان هینابوو (واته تهوار پيشالی جاهیلیهت له بیرو بۆچووئماندا دهرنه هاتبوو).

وه موشریکه کان درهختیکیان هه بوو چه که کانیان پى هه لده واسى، وه له ژیری و دهوری داده نیشتن و ئیعتیقادیان وابوو که درهختیکی پیۆزهو به ره که تهو سه ره که وتنیان لى وه ده ست ده که ویت، وه به درهخته که یان دهوترا (ذات أنواط) واته: درهخته خاوهن لقه چه ک پى هه لئوسراوه که. أبو واقد فەرمووی: وه ئیمهش به لای درهختیکی تر دا پزیشتی و تمان: نه ی پیتغه مبهری خوا: تۆش درهختیکی پیۆز بۆ ئیمه دیاری بکه تاره کو چه که کانیان پى هه لئوسین و پیۆزی و به ره که ت برۆیت به سه زماندا به هۆی درهخته که وه، هه ره که چۆن موشریکه کان درهختیکیان بۆخۆیان دیاری کردوه و ئیعتیقادیان پینه تی که پیۆزهو به ره که تهی پتوه یه !!.

وه پیتغه مبهەر ﷺ له وه لامى داواکاریه که یاندا - به تهو پوهی و سه ر سوپمانه وه فەرمووی: الله أكبر، نه وه ی ئتوه ده یلین پتیا زو پتچکه ی کافرو موشریکه کانه. وه سویند به وه ی نه فسی منى به دهسته قسه یه کتان کرد وه ک قسه ی جوله که کان. که دواى نه وه ی له به حره که پزگاریان بسو و په رینه وه، به لای قهومیکندا هاتن که بتیان بسۆ خۆیان دانابوو و پابه ندی بته کانیان بوون، به موسا پیتغه مبهریان - علیه السلام - وت: ﴿ اجعل لنا إلهاً كما لهم آلهة ﴾ وه تۆش نه ی موسا په رستراویک (إله) یتک بۆ ئیمه دا بنى هه ره که چۆن نه و قهومه بت په رسته په رستراو (نالیه) یان هه یه !! موساش پتى فەرموون ئتوه قهومیکنى نه فام و جاهیلن نه گینا چۆن داواى نه وه م لى ده که ن په رستنى غه ییری خواتان نیشان بسده م، له کاتیکندا ته نها (الله) په رستراوی حدق و په ره ردگاری هه موو بوونه وه ره و نه ویش ئتوه ی پزگار کرد له فیرعه ون، وه

(1) الأعراف (۱۳۸)

(2) رواه احمد والترمذي وقال (حسن صحيح) .

تیوهی پهراندوهه له بهرحه که و نهوانیشی خنکاند !! که و ابوو چون داوا ده که ن غهیری (الله)
 پیدرستن که خاوهنی نو هدموو نیعمه ته گه وریه یه له سهر تیوه به تاییده تی؟!
 نینجا پیغه مبهرد ﷺ دواي نهوی که ته شبیهی داراکاری هاوه لاتی خۆی کرد به داوای
 هاوه لاتی موسا، فدرموی:

تیوه - نهی نومه تی من - شوین ریبازی کافرو موشریکه کانی پیشوو ده که ون!

که واته لهم چه دیسه سه حجه دا چند دهرسیک وهرده گرین:

۱- ههر که سیک ئیعیقادی به غهیری خوا ببیت؛ به درهختیک یان بهردیک یان قه بریک یان
 پیاوچا کینکی زیندوو یان مردوو، وه پئی و ابوو به شتیک له مانه بهرکه کت و پیوژی ئی وه ده دست
 ده که ویت، یا خود لای درهخته که یان لای قه بره که بمینیتته وه (عکوف) به و نیازهی که دوعا لای
 نه و قبوله و شوینتیک به بهرکه ته و ئیعیقادی بکاته سهرو هاواری بکاتی و ره جای خیرو
 بهرکه کت ده سته که و تنی ئیوه بکات نه و:

(أ) - نه و درهخته، وه نه و قه بره ی کردوه به (إله).

(ب) - به شایسته ی پدرستنی داناره له ئیعیقادی خۆیدا.

(ج) - پدرستنی بۆ کردوه.

(د) - کردوو به تی به شهریک و رینه (نَدّ) ی خوا له پدرستن بۆ کردن و ئیعیقاد پم
 بووندا. نه گهر خۆیشی ههست به ره نه کات و به شریکی دانه نیت و نه شرانیت که ئیعیقادو
 کاره که ی نه مه ده گه یه نیت؛ چونکه نه و هاوه لانه ی پیغه مبهرد ﷺ که تازه وازیان له کوفر
 هینابوو و ته و او شاره زا نه بوون له ئیسلام وایان نه ده زانی که نه م داواکاریه وه ک داواکاری
 هاوه لاتی موسایه و داوای (إله) دانانه له گه لّ خوا!!!. وه له گه لّ نه وه شدا که خۆیان وایان
 حیساب نه ده کرد، به لام داواکه یان نه وه ی ده گه یاندا. پیغه مبهرد ﷺ
 داوایه که ی نه وانی چواند به داوای (بنو إسرائيل) وه داوای به نو ئیسرا ئیل بریتی بوو له دانانی
 بتیک به (إله) بۆ پدرستنی له گه لّ خوا. هه رچه نده که نه و انیش نه فام و جاهیل بسوون بزیه
 موسا فدرموی: ﴿إنکم قومٌ تجهلون﴾.

که واته مرؤف ئیعیقادی به ههر شتیک بیت وه ک پیاوچا کان و گۆزه کانیان و دارو بهردو شال
 په رزی سهر قه بران ... وه به گه وریه یان دابنیت و ره جای خیری پئی بین و داوایان ئی بکات نه وه
 به (إله) ی داناره و کردوو به تی به وینه (نَدّ) و شهریک بۆ خوا و پدرستنی بۆ کردوه و به

شایسته‌ی پرستن بۆ کردنی داناره، نه‌گه‌ر خۆیشی وانه‌ئیت و را حیساب نه‌کات و واش نه‌زانیت!

که‌واته نه‌و شته‌ی مرۆف ئیعتیقاد‌ی پێیه‌تی جگه‌ له‌ خوا، وه‌ ئیعتیمادی کردۆته‌ سه‌رو ه‌ارای ده‌کاتن، نه‌وه‌ کردوویه‌تی به‌ (إله)، نه‌گه‌ر ناوی ئیلاهیشی لێ نه‌ئیت و به‌ناوی (ذات أنواط) ناوی بنیت، یان به‌ قه‌بر یان به‌ شیخ یان به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ... چونکه‌ جزری ئیعتیقاد و ئیعتیماده‌ که‌ حیسابه‌ نه‌ک نار. وه‌ چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ سویندی خوارد له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ داوای ه‌اره‌لاتی ه‌اروشیوی داوای ه‌اره‌لاتی موسایه‌ له‌ناوه‌رۆکدا ه‌ه‌رچه‌نده‌ له‌ناویشدا جیاواز بوون!! .

وه‌ ه‌ه‌رچه‌نده‌ ه‌اره‌لان داوای نه‌وه‌یان نه‌کرد دره‌خته‌ که‌ به‌پرستن، به‌لکو داوایه‌ که‌ یان بۆ نه‌وه‌ بوو به‌ره‌ که‌ تیان ده‌ست که‌ ویت لیتی. به‌لام دیاره‌ نه‌وه‌ش ه‌ه‌ر نادرسته‌و سه‌ر ده‌ کیشی بۆ شریک. وه‌ شیخ عبدالرحمن بن حسن له‌ شهرحی ئەم ه‌ه‌دیسه‌دا فرموویه‌تی:

(أخبر - أي النبي ﷺ - أن التبرك بالأشجار يجعلها آلهة، وإن لم يُسموها آلهة. ولذلك شبه قولهم هذا بقول بني إسرائيل لموسى: ﴿اجعل لنا إلهاً كما لهم آلهة...﴾ فظهر بهذا الحديث أن التعليق على الأشجار والأحجار وغيرها لطلب البركة بها شرك في العبادة كشرك عبادة الأصنام)^(۱).

واته‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ لهم فرمووده‌یه‌دا خه‌به‌ری داوه‌ که‌ ته‌به‌رۆک کردن (واته‌ ئیعتیقاد‌ی به‌ره‌ که‌ت بوون) به‌ دره‌خت و به‌رد، کردنیانه‌ به‌ پرستار (تالیهه‌) نه‌گه‌ر ناریش نه‌نرین تالیهه‌. بۆیه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ قسه‌ی ه‌اره‌له‌کانی خۆی چواند به‌ قسه‌ی ه‌اره‌لاتی موسا که‌ داوای (إله) دانانیان لیتی کرد.

که‌واته‌ به‌م ه‌ه‌دیسه‌ ده‌ره‌کوت که‌ دۆ به‌ستنه‌وه‌ به‌ دره‌خت و به‌رد و غه‌یری ته‌وانه‌ش بۆ به‌ره‌ که‌ت ده‌ست که‌وتن لیتیان، شه‌ریک دانانه‌ له‌ عیباده‌تدا وه‌ک شه‌ریک دانان به‌ بت پرستی!.

تییبینی: ئەم ه‌اره‌لانه‌ داوای ئەم شته‌ ه‌ه‌له‌یان کرد له‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ که‌ تازه‌ دوا‌ی فده‌عی مه‌که‌که‌ موسلمان ببوون و ته‌واو له‌ ئیسلام شاره‌زا نه‌بوون. وه‌ به‌م داوایه‌ش نه‌بوون به‌ موشریک چونکه‌ به‌ کرده‌وه‌ نه‌یان کرد، به‌لکو ته‌نها داواکردن بوو، وه‌ له‌ نه‌زانیشه‌وه‌ بوو، وه‌ دوا‌ییش په‌شیمان بوونه‌وه‌ لهم داوایه‌و بیروباوه‌ره‌ .

شوبه‌هی نوڤه‌م

ده‌لین:

باشه بۆمان ده‌رکوت که موشریکه کانیس هاوارو په‌رستیان بۆ پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان بوو وه‌کو وه‌کو ټیمه، به‌لام نه‌وان داوایان له خودی پیاوچاکه‌کان و پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) ده‌کرد سهربه‌خۆ، واته داوایان له نه‌وان ده‌کرد فریایان بکه‌ون و په‌رستیان بۆ نه‌وان ده‌کرد سهربه‌خۆ، به‌لام ټیمه مه‌به‌ستمان خودی پیاوچاکان و پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) نیه کاتیک هاواریان ده‌که‌ینن و داوایان لیده‌که‌ین، واته نالین با نه‌وان خۆیان وه‌لامان بده‌نه‌وه به‌لکو ده‌لین با بۆمان له خوا بپارینه‌وه‌وه له‌و نزیکه‌مان بکه‌نه‌وه‌وه شه‌فاعه‌ت و تکامان بۆ بکه‌ن لای نه‌و. که‌واته ټیمه پیغه‌مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان وه‌ک (وه‌سیله) به‌کار ده‌هینن بۆ نه‌وه‌ی بینه (واسیته) مان لای خوا و (شه‌فاعه‌تمان) بۆ بکه‌ن لای خوا و له‌و نزیکه‌مان بکه‌نه‌وه. به‌لام موشریکه‌کان مه‌به‌ستیان له‌و هاوارکردنی پیاوچاکان په‌رستی خودی پیاوچاکه‌کان بوو نه‌ک وه‌ک: (واسیته) و (شه‌فاعه‌تکار) و (وه‌سیله) داوایان لای کردبن. که‌واته: موشریکه‌کان بۆیه کافر بوون و به‌ موشریک دانران چونکه سهربه‌خۆ داوایان له پیاوچاکان ده‌کردو نه‌وانیان ده‌په‌رست. به‌لام ټیمه نه‌وان ناپه‌رستین و داوای واسیته و شه‌فاعه‌تیان لیده‌که‌ین و وه‌سیله‌مان بۆ نزیک بوونه‌وه‌مان له‌ خوا !!

وه‌لام‌س شوبه‌هی نوڤه‌م

له‌وه‌لام‌دا ده‌لین:

به‌راستی ټیوه قسه‌یه‌کتان کرد وه‌ک هه‌مان قسه‌ی موشریکه‌کانی پيشو، وه‌ک په‌روه‌ردگار ده‌فرمویت: ﴿ بِلْ قَوْلِ امْرِئٍ مِّمَّا قَالَ الْاَوَّلُونَ ﴾ ۸۱ : المومنون.

چونکه موشریکه‌کانی پيشوش هه‌مان قسه‌ی ټیوه‌یان ده‌کرد، وه‌ هه‌مان شوبه‌یان ده‌هینایه‌وه که ده‌یان وت ته‌نها (الله) خالیقه‌وه‌ خویه، به‌لام په‌رستراوه‌کاتمان واسیته‌مان و شه‌فاعه‌تمان بۆ ده‌که‌ن !!، وه‌ دلای موشریکه‌کانی کۆن و نه‌فامانی تازه هاوشیوه‌ی یه‌کن و هه‌مان شوبه‌یان لټوه هه‌ل ده‌قولیت. وه‌ک په‌روه‌ردگار ده‌فرمویت:

﴿ كذلك قال الذين من قبلهم مثل قولهم تشابهت قلوبهم قد بينا الآيات لقوم يوقنون ﴾ ۱۱۸ - البقرة.

وه بۆ نهوهی زیاتر دئلیا بیت - خویندەری هۆشیار - که موشریکی کۆن و گۆرپەرسته نهفامه کانی تازه له یهک دهچن له بیروپراو ئیعتیقادا، به به لگهی قورئان چهند راستیه کت دهخمه بهرچاو بۆ نهوهی بهراستی موشریکه کانی کۆن بناسیت تا بتوانیت نهفامه کانی ئهم سهردهمه بهراورد بکهیت له گه ئیان و بۆت دهرکهویت که هیچ جیاوازیان نیه له شه ریک بۆ خوا داناندا.

خوای گه وره له قورئاندا بۆی روون کردوینهوه که موشریکه کانیش له هاوار کردنه غهیری خواو پهرستنی بت و په یکه ری پیاوچاک و فریشته و پیغه مبه ران (علیهم السلام) مه بهستیان نزیک بوونهوه بسو له خوا به هۆی شه فاعه تی ئهم واسیتانه وه. وه ک له م دوو ئایه ته دا دهرده که ویت:

۱. [والذین اتخذوا من دونه اولیاء ما نعدهم الا لیتقربوا الی الله زلفی ان الله یحکم بینهم فیما هم فیه یختلفون ان الله لایهدی من هو کاذب کفار] ۳. الزمر

واته: نهوانه ی که غهیری خوا چهند دۆست و خۆشه ویست و نهولیا یان دانا بوون بۆ خۆیان، دهیان وت: ئیمه نایان پهرستین ته نها بۆ نهوه نه بیت که له خوا نزیکمان بکه نه وه. چونکه نهوان له خوا نزیکتن! بیگومان خوا داوه ری ده کات له نیتوانیاندا، له و شتانه دا که کیشه یان له سه ری هدیو، رایان دهریاره ی جۆراو جۆره. بهراستی خوا نهو بیروباوه ره چه وته یان - که واسیته دانانه - لیتوه رنا گریت و هیدا یه ت و پرتنمو نی نهو که سانه ناکات که درۆزن و بن باورن!^(۱)

۲. [ويعبدون من دون الله ما لا یضرهم ولا ینفعهم و یقولون هؤلا شفعاؤنا عند الله قل ان تبئنون الله بما لا یعلم فی السماوات و لافی الارض سبحانه و تعالی عما یشرکون] (یونس: ۱۸)

واته: جگه له خوا شتانیك ده پهرستن که نه زیانیان پیده گه یه نن و نه سوودیش. وه ده ئین: نهوانه شه فاعه تکارمانن لای خواو شه فاعه تمان بۆ ده که ن بۆیه ده یان پهرستین تا وه کو شه فاعه تمان بۆ بکه ن !! .

۱. بۆ تیگه یشتنی مانای ئهم ئایه ته زۆر به ته راوی بهوانه: ((تیسر الکرم الرحمن فی تفسیر کلام المان)) العلامه عبدالرحمن بن ناصر السعدی.

که واته بهم دوو نایه ته توپرتانیه پیژژه ده رکورت که نهم دوو شوبه دیه (واسیته و شه فاعدت له بنه په تدا شوبه دی موشریکه کافر کانن بۆ نه فامه گۆر په رسته کان مارنه تهره؛ چونکه نه رانیش ره کو نه مانه هه مان عوزریان بۆ خۆیان ده هینایه ره، که واته لهم بواره شه ره هیچ جیاوازیه ک نیه له گه ل موشریکه کانی کۆن و شه خس په رسته نه فامه کانی نه مپژ. ره کاری هه دروو کیشیان به شریک داده نرین چونکه:

هاوار کردنه غهیری خواو، په رستنی غهیری خوا شیرکه؛ جا سه ره بخۆ بیئت یان به واسیته، واته به ههر شیوه یه ک هاوار بکه یته غهیری خوا ههر شیرکه؛ جا باوه رت وایبیت که خودی پیاوچا که وه لامت ده داته وه سه ره بخۆ، یان باوه رت وایبیت بۆت له خوا ده پارێته وه واسیته بۆ ده کات لای خوا، بۆ که وهی خوا وه لامت بداته وه. هه مووی ههر شیرکه و کوفره، ره که له کۆتایی دوو نایه ته که ی پیتشو بۆ مان دهره که ویت:

۱- له کۆتایی نایه ته که ی واسیته په روه دگار فهرمووی:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ سورة الزمر: (۳).

واته: په روه دگار هیدایه تی نه و که سه نادات که درۆ بکات به ناروی خوا وه له خۆیه ره به ناروی خوا دینیک بۆ خۆی دابنیت و بشلیت: خوا له ره پازییه. وه هه روه ها خوا هیدایه تی کافران نادات، که واته به دوو وه سف خوی گه و ره وه سفی نه و که سانه ی کرد که واسیته له نیتوان خۆیان و خوا دا داده نیتن (کاذب کفار) درۆزن و کافر.

که واته هه رکه سیتک پیتغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان بکاته واسیته له نیتوان خۆی و خوا دا، وه هاواریان بکاتن و داوا یان لئ بکات به و نیازهی که له خوا نزیک ی بجه نه وه نه وه درۆی به ناروی خوا وه کردوه و کافریشه (کاذب کفار) وه خواش هیدایه تی نادات.

۲- وه له کۆتایی نایه ته که ی شه فاعدت: په روه دگار فهرمووی:

﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ یونس: ۱۸

واته: په روه دگار پاک و به رزه له و شه ریکه ی بۆی داده نیتن به ناروی شه فاعدت کار وه.

که واته ههر که سیتک هاوار بکاته پیتغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کان و داوا ی شه فاعدت یان لئ بکات له دوونیا داوا مردنیان نه وه شه ریکه ی بۆ خوا دا ناوه و پیتغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کانی کردون به شه ریکه ی خوا. په نا به خوا.

کهواته نه گهر شهخس پەرستانی نه مەرز بەره دلی خۆیان خۆش بکەن و بلێن ئیمه شەریکمان بۆ خوا دانه ناوه، چونکه وهک واک واسیته پیاوچاگان حیساب ده کهین و داوای شه فاعه تیان لی ده کهین لای خوا؛ نهوه با بزنانن بهمه توشی کوفر ده بن، چونکه ده رکوت به به لگه ی توپستانی که نه مه شیرکه و کوفره و، موشریکه کانی کۆنیش له سه ره هه مان بیروپروا بوون، بۆیه خوا به کافرو موشریکی دانان. وه گۆزپه رستانی نه مەرز زۆرجار داواکاریان له خودی شیخ و پیاوچاکه مردوه کانه سه ربه خۆ، واته: ئیعتیقادیان وایه که شیخ وه لامدانه وهی داواکاریه کانی له توانادایه دوا ی مردنیش سه ربه خۆ !!

وه زانای المفسر عبدالرحمن بن ناصر السعدي فەرموویته ی:

(دعاء أهل القبور والاستغاثه بهم وطلب الحوائج الدنویة والأخریة منهم،... شرك أكبر، وهو عين ما يفعله عباد الأصنام مع أصنامهم.

ولا فرق في هذا بين:

۱. أن يعتقد الفاعل لذلك أنهم مستقلون في تحصيل مطالبه، ۲. أو متوسطون الى الله؛ فإن المشركين يقولون: ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾. فمن زعم أنه لا يكفر من دعا أهل القبور حتى يعتقد أنهم مستقلون بالنفع ودفح الضرر، وأن من اعتقد أن الله هو الفاعل وأنهم وسائط بين الله وبين من دعاهم واستغاث بهم لم يكفر — من زعم ذلك فقد كذب ما جاء به الكتاب والسنة، وأجمعت عليه الأمة من أن من دعا غير الله فهو مشرك كافر في الحالين المذكورين سواء اعتقدهم مستقلين أو متوسطين.

وهذا معلوم بالضرورة من دين الإسلام. فعليك بهذا التفصيل الذي يحصل به الفرقان في هذا الباب المهم الذي حصل به من الإضطراب والفتنة ما حصل، ولم ينبغ من فتنته إلا من عرف الحق وأتبعه^(۱)..

وه زانای پایه بهرز شیخ سلیمان بن سحمان - په حمدتی خوای لی بیته - سه بارهت به وانهی که هاوار ده که نه پیغه مبه وان (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگان و ده یان کهن به وه سیله و واسیته و داوای شه فاعه تیان لی ده کهن فەرموویته ی:

((لا يخلوا معتقد هذه الأفعال عن أحدٍ ثلاثة أمورٍ

١- إما أن يعتقد أنهم مُستحقون للعبادة من دون الله، أو مع الله.

٢- وإما أن لا يعتقد ذلك، لكن ليقربوهم إلى الله زلفى.

٣- وإما أن لا تكون هذه الأفعال عبادة)).

(٣) فإن كان أراد أن هذا الافعال ليست بعبادة؛ فقد كابر العقل والشرع وباهت في

الضروريات؛

[فإنَّ العبادة التي لا يستحقها إلا الله مع الإقرار بتوحيد الربوبية هي أفعال العبد الصادرة منه، كالدعاء، والحب، والخوف، والرجاء، والخضوع، والخشوع، والانابة، والتوكل، والتعظيم، والاستغاثة، والدعاء، والالتحاء، والاستعانة، والاستعاذة، والذبح، والنذر، وغير ذلك من أنواع العبادة التي اختصَّ الله بها دون من سواه، هو المستحق لها دون من عداه، فمن صرف منها شيئاً لغير الله كان مشركاً، سواء اعتقد التأثير فيمن يدعو، ويستغيث به، أو أنه مستحق لذلك، أو غير مستحق، أو لم يعتقد ذلك، وإن قرَّ من تسمية فعله ذلك شركاً، وتألهاً، وعبادةً،] فإنه من المعلوم عند كل عاقل أنَّ حقائق الأشياء لا تتغيَّر بتغيَّر أسمائها، فلا تزول هذه المفاصد بتغيَّر أسمائها، كتسمية عبادة غير الله توسلاً، وتشفعاً، أو كبراً، وتعظيماً للصالحين، وتوقيراً، فإنَّ الاعتبار بحقائق الامور لا بالأسماء والاصطلاحات، والحكم يدور مع الحقيقة وجوداً وعدمًا، لا مع الاسماء.]

(١) وإن كان أراد بها ليقربهم الى الله زلفى، مع اعتقادهم أن الله هو النافع، الضار، المدبر لجميع الأمور، وأنه لا خالق إلا الله، فهذا هو شرك الجاهلية.

(٢) وإن أراد أنهم مستحقون للعبادة من دون الله، أو مع الله، كان هذا أعظم من شرك الجاهلية، فإن هذا شرك في الربوبية والألوهية معاً^(١).

وه دواى تهوه كه بزمان دهر كهوت: موشريكه كانى كزنيش هدر له بهر تهوه پتغهمبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پياوچاكانيان دهره رست تاوه كو له خوا نزيكيان بكه نه وه شه فاعه تيان بز بكه ن وهك

شەخس پەرستانی ئەمڕۆ - پێویستە زیاتر لەم شۆبهەیدی شەخس پەرستان بگەین بە ڕوونی کە دەلێن:

مەبەستمان لە هاوارکردنە پیاوچاکان و پێغەمبەران (علیهم الصلاە والسلام) ئەوێهە وەك (وەسیلە) بە کاریان بەتێن بۆ ئەوێ بێنە (واسیته) مان و لای خوا (شەفاعەت) بۆ بکەن، بۆیە پێویستە لەم شۆبهە سێ سوچە بگەین کە بریتییه لە:

((توسل))، ((واسیته))، ((شەفاعەت)).

جا بۆ زیاتر تێگەیشتن لەم شۆبهە سێ سووچە، دانە دانە باسیان لێتووە دەکەین و ڕوونیان دەکەینەووە شۆبهە موشریک و شەخس پەرستانیان تێدا پوچەڵ دەکەینەووە. بە پشتیوانی خوا. وە بۆ ئەوێ بە تەواوی شۆبهەیان نەهێلین و بۆ ئەوانیش و خەلکیشی بەسەلێن کە شەخس پەرستان و نەفامانی ئەمڕۆ لەسەر دینی پێغەمبەران (علیهم الصلاە والسلام) و پیاوچاکان نین کە دینی ئیسلامە، بە لێکو لەسەر دینی موشریکەکانی کۆزن!!

وێ تەواوە کو ڕوون بێتەووە کە ئەوانە بە تەنھا خوا دەپەرستن و هاوار دەکەنە ئەو، تەنھا ئەوان لەسەر دینی دێرینی ئیسلام ماونەتەووە ڕێبازی پێغەمبەران (علیهم الصلاە والسلام) و پیاوچاکانیان گوم نەکردووە. بەلام شەخس پەرستان کە هاوار دەکەنە غەیری خوا دینیکی تازەیان هێناوەتە ناو خەلکەووە کە نوێکەرەوێ دینی موشریکانە.

﴿ شوبههسی دهیهه ﴾

﴿ هۆکارو ریکاکانی نزیک بوونهوه له خوا بۆ کیرا وونی دوعا ﴾

﴿ الوسيلة ﴾

خوای گهوره فرموویهتی:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَأَبْغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ ﴾ (المائدة : ۳۵)

واته: ئەي بڕواداران ته قوای خوا بکن و، وه سیلهی نزیک که رهوه بگرته دهست بۆ لای خوا. به لām شه خس په رستان لایان وایه وه سیله بریتیه له هه زهتی شیخ و پیاوچاگان، وه وا دهزانن که نه وان له خوا نزیکیان ده که نه وه، له بهر نه وه کردوویانن به واسیته بۆ لای خوا داوای له خوا نزیک کردنه و بیان لێ ده که ن!

﴿ وه لآسی شوبههسی دهیهه ﴾ الوسيلة ﴾

بینگومان بۆ چونه که یان هه له یه و پاشاوهی دینی موشریکه گانه که واسیتهی عیبادهت و هوار کردن و شفاعت بۆ کردنیان دادنا له نیتوان خۆیان و خوای گهوره. وه زانیانی مانا لیک ده رهوهی قورئان (المفسرون) فرموویانه وه سیله بریتیه له (نزیک بوونهوه له خوا به: کردنی فرمانه کانی و دوور که وتنه وه له نه هیه کانی به خالیسی له بهر خواو بهم شیهه یهش که عهد ﷺ پیتی راگه یاندووین له په ره و رد گاره وه). وه ک په ره و رد گار خۆی له هه دیستیکی قود سیدا ده فرمویت:

﴿ وما تقرب إلي عبدي بشيء أحب إلي مما افترضته عليه، ولا يزال عبدي يتقرب إلي بالنوافل حتى أحبه ﴾^(۱)

واته: بهندهی من لیم نزیک نابیتته وه به هیچ شتی که خۆشه ویست تر لām، له به جن گه یاندنی نه و کارانهی فره زم کردن له سه ری. وه به ره وه وام بهندهی من لیم نزیک ده بیتته وه به سوننه ته کانیس تا خۆشم ده ویت.

که واته: وه سیلهی نزیک بوونه وه له خوا نه بجامدانی فره زه کان و سوننه ته گانه.

وه زانای (المفسر) [الإمام الشنقيطي] له ته فسيهي ثم تايه ته پيژزدها فدهرمويه تي:
 (اعلم أن جمهور العلماء على أن المراد بالوسيلة هنا هو القرية الى الله تعالى: بامتثال أوامرهم،
 واجتناب نواهيهم؛ على وفق ما جاء به محمد ﷺ باخلاص في ذلك لله تعالى، لأن هذا وحده هو
 الطريق الموصلة إلى رضا الله تعالى، ونيل ما عنده من خير الدنيا والآخرة.

وأصل الوسيلة: الطريق التي تُقَرَّب إلى الشيء، وتوصل إليه وهي العمل الصالح بإجماع العلماء،
 لأنه لا وسيلة الى الله تعالى إلا باتباع رسوله ﷺ، وعلى هذا فالآيات المبينة للمراد من الوسيلة كثيرة
 جداً كقوله تعالى: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾ ...

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾^(١).

وبهذا التحقيق تعلم أن ما يزعمه كثير من ملاحدة أتباع الجهال المدعين للتصوف من أن المراد
 بالوسيلة في الآية الشيخ الذي يكون له واسطة بينه وبين رتبة، أنه تخبط في الجهل والعمى و ضلال
 مُبين و تلاعب بكتاب الله تعالى، واتخاذ الوسائط من دون الله من أصول كُفر الكفار، كما صرح
 به تعالى في قوله عنهم: ﴿مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ وقوله: ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا
 عِنْدَ اللَّهِ﴾ ... سبحانه وتعالى عما يُشركون ، فيجب على كل مكلف أن يعلم أن الطريق الموصلة إلى
 رضى الله و جنته و رحمته هي اتباع رسوله ﷺ، ومن حاد عن ذلك فقد ضلّ سواء السبيل^(٢).

قال تعالى: ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَعِمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا جَوْلًا أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى
 رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾ الإسراء: ٥٦.

معنى الآية إنكم تدعون مخلوقين من أنبياء وملائكة و جن وإنس وغيرهم فهؤلاء لا يستطيعون أن
 يكشفوا عنكم أي ضر ولا يحولوه عنكم... وهم أنفسهم أي الأنبياء وغيرهم يدعون ويتفنون إلى ربهم
 الوسيلة بطلبهم قربه و رحمته سبحانه و يخافون عذابه... فإذا كان هذا حالهم فكيف تجعلونهم أتم وسيلة
 إلى ربكم . يقول العلامة الألويسي في روح المعاني ١٢٤/٦ وكذلك في تفسير القاسمي ١٩٦٨/٦ ان
 الوسيلة في الآية هنا تطلق على الأعمال الصالحة.

(1) يقول ابن عباس والسدي وقادة في تفسير هذه الآية ((أي تقربوا اليه بطاعته والعمل بما يرضيه)) قال ابن كثير ((وهذا الذي قاله هؤلاء
 الائمة الأربع لا خلاف فيه بين المفسرين)) تفسير ابن كثير ٥٢/٢ - ٥٣ .
 (2) (أضواء البيان في إيضاح القرآن بالقرآن) .

تیبینی: تهوه سسول دوو جوړه:

یه که م: تهوه سولی شهرعی و جوړه کانی

التوسل الشرعی وأنواعه

۱. التوسل ب: أسماء الله الحسنی وصفاته العلی.

واته پارانه وه له خواو داوای لی نزیك بوونه وهی به خاتری ذات و سیفاتی خوا، سوننه ته.

داوا له خوا بکهیت به ناره جوان و سیفاته بهرزه کانی. بز نمونه بلیتیت :

نهی په روهرد گاری به رحم رحوم پهن بکه.

نهی په روهرد گاری دهوله مهند مالتیکی حه لال و به خیرم پهن بیه خشه.

نهی په روهرد گاری لیبورده لیم ببوره. وه بهم شتویه. وهک له تابه ته کانی قورنادا دهیبینین:

﴿ رب اغفر وارحم وأنت خیر الراحمین ﴾ ﴿ ... وأنت خیر الغافرین ﴾.

۲. التوسل ب: إيمانك بالله وبما جاء عن الله سبحانه، وبأعمالك الصالحة.

واته پارانه وه له خواو داوای لی نزیك بوونه وهی به خاتری تیمانه کدت به خواو بهو شتانهش

که له وه وه هاتون، سوننه ته. وه ههروه ها به خاتری کرده وه چاکه کانی خوت.

واته بلیتیت خویه بو خاتری نهو تیمانه م که هه مه به توو به نیراوه کدت و... بهو شتانهش

که له تووه هاتون، وه بز خاتری نهو کرده وه چاکانهی که بز تووم کردون، وه بو خاتری نهو

خوشه ویستیه م که بز نیراوه کدم ههیه، رحوم پهن بکهو وه لامم بدهوه، داواکاریم به جن بینه.

وه نه م جوړه ته وه سسوله سوننه تهو به لگهی زوری له سهره، بز نمونه:

﴿ فامنا ربنا فاغفر لنا وارحمنا ﴾.

﴿ حدیسی سن که سه کهی که بهردیکی گوره دهرگای ته شکوته که یانی گرت.

۳. التوسل بدعاء الأنبياء والصالحين :

پارانه وه له خواو داوای لی نزیك بوونه وهی به خاتری دوعاو پارانه وهی غهیری خوت بسوت،

سوننه ته. وهک:

(أ) دوعای پیغه‌مبەر ﷺ و پیاوچاگان له ژبانی دنیایاندا، بچیته لایان وه داوای دوعایان لی بکه‌یت:

(ب) وه له رۆژی دروایشدا موسلمانان ده‌چنه لایان و داوای شه‌فاعه‌تیان لی ده‌کن. ئه‌و ته‌وه‌سوله نزیک بوونه‌وه‌یه‌کی شه‌رعیه‌یه له خوا، وه به‌لگه‌ی قورئان و سوننه‌تی له‌سه‌ره. به‌لام له خوا پارانه‌وه به خاتری زاتی دروستکراوان بیدعه‌یه.

دووه‌م: ته‌وه‌سولی نا‌شه‌رعی (التوسل الشرکی و البدعی)

به‌لام له دنیا داواکردنی دوعاو شه‌فاعه‌ت له پیغه‌مبەر ﷺ و پیاوچاگان، داوای مردنیان، ئه‌وه هیچ به‌لگه‌یه‌کی راست و ناشکرا له‌سه‌ر شه‌رعیه‌تی نیه، به‌لکو به‌لگه‌ی زۆر هه‌یه له‌سه‌ر ناشه‌رعیه‌تی و شیرکیه‌تی؛ چونکه داواکردن له مردووان شیرکه‌و کوفره، هه‌روه‌کو ده‌یده‌ها به‌لگه‌مان باس کرد له‌سه‌ر ئه‌وه له پابردوو، وه‌هه‌روه‌ها نه‌گه‌ر دروست بوایه، ئه‌وا هاوه‌لاتی پیغه‌مبەر ﷺ ده‌یانکردو ده‌چونه‌سه‌ر گۆزه‌که‌ی و، داوای دوعایان لی ده‌کرد، به‌لام هیچ کام له‌م شتانه نه‌بووه؛ چونکه ده‌یان زانی شیرکه، وه هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه:

« له‌و ساله‌ی که باران نه‌باری (عمر) - ره‌زای خوای لی بیت -، چوو بۆ لای (عه‌باسی) مامی پیغه‌مبەر ﷺ و داوای درعاکردنی له‌و کرد، بۆئه‌وه‌ی دوعایان بۆ بکات باران به‌باریت، وه نه‌چوون بۆ سه‌ر گۆزی پیغه‌مبەر ﷺ داوای دوعا له‌و بکن که گۆزه‌که‌ی له‌ ناو خۆیاندا بو له‌به‌ر ده‌ستیان! »

وه‌تیمامی بوخاری ئه‌م به‌سه‌ره‌هاته‌مان بۆ ده‌گێڕێته‌وه له‌ سه‌حیحه‌که‌یدا ده‌فه‌رموی:

تیمامی (عومەر) - ره‌زای خوای لی بیت - موسلمانانی کۆکرده‌وه‌و له (مصلی) (گۆزه‌پانی شوین نوێژ)، وه نوێژه بارانه (صلاة الإستسقاء) و، داوای باران بارینیان کردو، (عمر) - ره‌زای خوای لی بیت - وتی:

(اللهم إنا كنا نتوسلُ إليك بنبيِّنا ففسقنا، وإنا نتوسلُ إليك بعَمِّ نبيِّنا فاسقنا، فمَّ يا عباس فادعُ لنا).

ئهی په‌روه‌ردگار تێمه له‌سه‌رده‌می پیغه‌مبەر ﷺ، نه‌گه‌ر باران نه‌باریبایه داوامان لی ده‌کردیت به پیغه‌مبه‌ره‌که‌مان، واته داوامان له‌و ده‌کرد لیت بپارێته‌وه‌و داوای باران بارینت لی

بکات، تۆش بارانت بۆده باراندین، بهلام نه مری که پیتغه مبه رﷺ نه ماوه، داوات لی ده که دین به هزی دعای مامی پیتغه مبه رﷺ، ده نهی په روگردگارمان دعای (عباس) قه بوون بکه و بارانمان بۆ بیاریته. نه مجار (عمر) فرمانی کرد به (عباس) - په زای خوی لی بیت - دعایان بۆ بکات و فرموی: (قُم یا عباس فادعُ الله لنا). واته: فرموی نهی عباس ههسته دعایان بۆ بکه. وه نه م رووداوهش به ناماده بوونی زۆر له هاوه لاتی پیتغه مبه رﷺ بوو، چونکه کۆ به بوونه وه بۆ نویره بارانه. وه هه موشیان پازی بوون له سه ر نه و کارهی که عمر کردی - په زای خوی لی بیت - .
* وه ههروه ها موعاویه رﷺ داوای دوعا کردنی له یه زیدی کوپی نه سوهدی جوهرشی کرد بۆ باران بارین، ههروه ک له و نه سه ره دا ده رده که ویت:

قال الحافظ العَلَمُ يعقوب بن سفيان في كتابه ((المعرفة والتاريخ)) (٢/٣٨٠-٣٨١): حدثنا أبو اليمان، قال حدثنا صفوان عن سُلَيْم بن عامر الخبائري: أن السماء تحطت، فخرج معاوية بن أبي سفيان وأهل دمشق يستسقون، فلما قعد معاوية على المنبر قال: أين يزيد بن الأسود الجرشي؟ فناداه الناس. فأقبل يتخطى الناس، فأمره معاوية فصعد المنبر فقعد عند رجليه، فقال معاوية: اللهم إنا نستشفع إليك اليوم بخيرنا وأفضلنا، اللهم إنا نستشفع إليك بيزيد بن الأسود الجرشي. يا يزيد ارفع يديك إلى الله، فرفع يزيد يديه، ورفع الناس أيديهم. فما كان أوشك أن فارقت سحابة في الغرب كأنها ترس، وهبت لها ريح، فسقينا حتى كاد الناس أن لا يلبغوا منازلهم.^(١)
که واته:

١. نه کهر داواکردن له مردوان شیرک نه بوایه و دروست بوایه، نه وا عومه رو هاوه لانی رﷺ وازبان نه ده هیتنا له پیتغه مبه رﷺ بۆ عباس رﷺ.
٢. وه ههروه ها نه کهر له خوا داواکردنه که می عومه بۆ خاتری زات و شه خسی عباس (التوسل بشخصه) بوایه، خو خاتری پیتغه مبه رﷺ به زتره هه موو کاتییک، که وا بوو ده بوایه بلین بۆ خاتری زات و شه خسی پیتغه مبه رﷺ. که واته ده که ویت که داوان له

(١) وأخرجه ابن سعد في الطبقات ((٧/٤٤٤)) وأبو زرعة في ((تاريخ دمشق)) (١/٦٠٢) وإسناده مسلسل بالنقات الكبار، فهو في غاية الصحة.

خوا نه کرد بۆ خاتری شهخسی عباس، به لکو داواى له خوا کرد بۆ خاتری دوعاو پارانوهی عباس!! (توسّل بدعائه، و لم يتوسّل بشخصه).

كهواته لهم حهديسه راستهدا بۆمان دهركهوت كه:

۱. (التوسل بدعاء الصالحين في حياتهم الدنيا سنة): له خوا نزیک بوونهوه بههوی دوعای پیاوچاکان کاریکی شرعی و پیرۆزه. واته داوا له چاکه کاریک بکهیت دوعای خیر بکات بۆموسلمانان تا له ژياندا ماییت و داواى تۆی پین بگات.

۲. (التوسل بذوات الصالحين بدعة): له خوا نزیک بوونهوه داوا لئیکردنی بۆ خاتری زات و شهخسی پیغه مبهران - عليهم الصلاة والسلام - و پیاوچاکان، بۆ شرعییه، واته دروست نیه بلیت: خوایه بۆ خاتری پیغه مبهر ﷺ، یان بۆ خاتری پیاوچاکان لیم خۆش بیت و روحم پین بکهیت؛ چونکه ئەم شیوه دوعایه نه هاتوه، نه له پیغه مبهروه ﷺ، وه نه له هاوه لایشیهوه. وه هدر شتیکیش نهوان نه یان کردبیت، بۆ ئیمه ناشیت بیکهین و له خۆمانهوه دایبهینین چونکه (وکل محدثة بدعة) واته هه موو داهینراویک له عیبادت و دیندا بیدعو گو مراییهو (من عمل عملاً ليس عليه امرنا فهو ردّ) واته: هدر که سیک کردهوه یهک بکات فرمان و پوخسته تی ئیمه له سهر نه بیت نهوا رەت کراوه یه و قه بوول نیه.

۳. التوسّل بطلب الدعاء من الصالحين بعد موتهم، أو في غيابهم شرك:

وه داواى مردنسی پیغه مبهران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان، دروست نیه داواى دوعاو پارانوه یان لئ بکهیت جا له دووره بیت، یان له سهر گۆره که یانهوه؛ چونکه ئەمه شه ریک بۆ خوا دانانه، له بهر نهوه هاوه لانی پیغه مبهر ﷺ نه یان کردوه، هدرچنده قه بری پیغه مبهر ﷺ له هه موو که سیک لیتیا نهوه نزیکتر بوو. بۆیه داوا یان له زیندوی صالح ده کرد، هدر وه کو داوا یان له عباس کرد دوعایان بۆ بکات. نهک له مردوی لهم صالح تر.

كهواته هدر که سیک داوا له مردوان بکات دوعاو شه فاعه تی بۆ بکهن، نهوه له جیاتی نهوهی به خته وەر بیت به دوعاو شه فاعه تیان، بۆ بهش ده بیت له شه فاعه تیان^(۱)؛ چونکه

(1) نیامی رازی له ته فسه، کهیدا (۲۰۵/۲۰۴-۲۰۵) ده لیت: ((لطلبکم الشفاعة نفوتون علی انفسکم الشفاعة)).

شیرکی کردوه و پیغه مبهرد ﷺ و پیاوچا کانیس ناتوان شه فاعدت بز هاوبهش په یدا که ران بکن و، ریگای نه وریان پئی نادریت داوای لی خوش بوونیان بز بکن.

ههروه ک وچون نوح ﷺ ریگای پئی نه درا شه فاعدت بز کوره که ی خوی بکات و، لیتی قه بول نه کرا. وه ههروه کو چون نبیراهیم ﷺ نه یتوانی شه فاعدت بز باوکی بکات به بده وامی، وه ههروه کو چون پیغه مبهرد ﷺ ریگای پئی نه درا شه فاعدت بکات بز مونافیقان. وه نه یتوانی شه فاعدت له ناگر رزگار بوون بز (ابو طالب) ی مامی بکات، که زور چاک بوو بز پیغه مبهرد ﷺ و بانگه وازیه که ی !!.

وه ههروه ها پیغه مبهرد ﷺ ریگای پئی نه درا شه فاعدت و داوای لی خوش بوون بکات بز دایکی خوی ههروه له (صحیح مسلم) دا هاتوه که پیغه مبهرد ﷺ فهرمووی:

(استأذنتُ رَبِّي أَن أَسْتَغْفِرَ لِمَنِي فَلَمْ يَأْذَن لِي، وَاسْتَأْذَنَهُ أَنْ أُرْوَرَ قَبْرَهَا فَأَذِنَ لِي).

واته: داوام کرد له په روهردگار پوخسه تم بدات داوای لی خوش بوون بکم بز دایکم، که چی پوخسه تی نه دام. به لآم داوای پوخسه تی زیاره تی قه بره که یم کرد پوخسه تی دام. دوا یی فهرمووی: (فزوروا القبور فإنها تُذَكَّر الموت) واته زیاره تی گزپستان بکن چونکه مردنتان ده خاتوه یاد !!.

که واته: خو شه ویست ترین که س لای خوا که (محمد) ﷺ ریگای پئی نه درا شه فاعدت بکات بز نزدیکترین که س لیتی که دایکی بوو !!. که واته کیتی تر غه یری پیغه مبهرد ﷺ ده توانیست شه فاعدت بکات بز هاوبه شی په یدا که ران !!؟.

فوائد منتقاه من كتاب :

(عقيدة الوسيلة والتوسل):

التوسل بالنبي ﷺ :

التوسل: التوسل بالمخلوقات لا يجوز قطعاً ... وأما التوسل بالنبي ﷺ ففيه معنيان صحيحان ومعنى ثالث غير صحيح.

أما المعنيان الصحيحان فهما:

١. التوسل بالإيمان به صلى الله عليه وسلم وهذا أصل الإيمان. أي كقولك (أتوسل إليك يا ربي بإيماني بمحمد ﷺ). وهذا التوسل يكون حال حياته ﷺ وبعد وفاته.

٢. التوسل بدعائه وشفاعته ﷺ : كمن يأتي للرسول ﷺ حال حياته ويطلب منه أن يدعو الله له بالغفران أو يستشفع الله له بأن يكشف ضره وكرهه ... وهذا التوسل يكون حال حياته ﷺ فقط... لذلك عدل عمر بن الخطاب عن الإستسقاء برسول الله ﷺ بعد وفاته الى الإستسقاء بالعباس. وكذلك استسقى معاوية حين أحذب الناس في الشام يزيد بن الأسود الجرشمي وعدل عن الاستسقاء برسول الله ﷺ ، وكلاهما فعل ذلك بحضرة جمهرة من الصحابة والتابعين وأهل البيت الكرام.

وأما المعنى الثالث غير الصحيح فهو:

٣- التوسل بذاته ﷺ وأن نسأل الله بذاته ﷺ أو نُقسِمَ على الله بذاته ﷺ.. فهذا لم يقل به أحد من الصحابة والتابعين ولا العلماء الأعلام ولا أصحاب المذاهب الأربعة كما سيأتي إن شاء الله.

*- قال إمام أهل الاسلام البخاري رحمه الله تعالى في كتاب التوحيد من صحيحه قال: (باب السؤال باسماء الله تعالى والاستعاذه بها)، ومقصوده بذلك أنها غير مخلوقة فإنه لا يُستعاذ بمخلوق ولا يُسأل به .

*- يقول الشعراي ((ولو أن احداً من الخلق كان يكفي ان نستعيذ به لأمرنا الله ان نستعيذ بمحمد ﷺ وجريريل أو غيرهما من الأكابر، ولكن علم الله عجز الخلق عن رد كيده الآ مع استعاذتهم بالله عز وجل)).
لطائف المنن ٥٨٣ .

* قال الشيخ ابو الطيب شمس الحق العظيم آبادي في (التعليق المغني على سنن الدارقطني) ص ٥٢٠ -

:٥٢١

((ومن أقبح المنكرات وأكبر البدعات وأعظم المحدثات ما اعتاده اهل البدع من ذكر الشيخ عبد القادر الجيلاني رحمه الله تعالى بقولهم: يا شيخ عبد القادر الجيلاني شيئاً لله. والصلوات المنكوسة الى بغداد، وغير ذلك مما لا يُعدُّ، هؤلاء عبدة غير الله ما قدروا الله حق قدره ولم يعلم هؤلاء السفهاء أن الشيخ رحمه الله لا يقدر على جلب نفع لأحد ولا دفع ضرر عنه مقدار ذرة ، فلم يستغيثون به ولم يطلبون الخوائج منه؟ أليس الله بكاف عبده؟ اللهم إنا نعوذ بك من أن نشرك بك أو نعظم احداً من خلقك كعظيمك).

قياس التوسل على التبرك لايحوز

* قالوا إذا جاز التبرك بآثار النبي ﷺ فإنه يجوز التوسل بها الى الله ومن ثمَّ يجوز التوسل بذاته ﷺ .
الرد عليهم: التبرك بآثار النبي ﷺ امرٌ مشروع حدث في زمانه ﷺ من الصحابة ولم ينكره عليهم وحدث بعد وفاته ﷺ بآثاره وثيابه وشعره وفضله وضوئه ... ولكن هو مشروع بشرطين :
 الأول : أن يكون المتبرك مؤمناً بالله ورسوله .

الثاني : أن يكون الأثر حقيقة هو للنبي ﷺ ... فمن جاء بشعرة وقال هذه للنبي ﷺ نطالبه بأن يثبت لنا انها له ﷺ فإذا حصل الشك لا يجوز التبرك بها . إذا قلنا ذلك ... هل معنى ذلك أنه يجوز أن يقول الانسان ويتوسل الى الله ويقول ((أسألك اللهم ببصاق النبي ﷺ أن ترحمنا)) أو غير ذلك ... فهذا لم يقله أحدٌ من الأئمة المتقدمين والمتأخرين فضلاً أنه لم يأت دليل صحيح على ذلك . فبطل قولهم .

* حديث الاعمى: عن عثمان بن حنيف رضى الله عنه (أن رجلاً ضرير البصر أتى النبي ﷺ فقال: ادعُ الله ان يعافيني قال: ان شئت دعوتُ لك وان شئت أخرتُ ذاك فهو خير (وفي رواية: وإن شئت صيرت فهو خير لك) فقال: ادعه. فأمره ان يتوضأ فيحسن وضوءه فيصلي ركعتين ويدعو بهذا الدعاء: اللهم إني أسألك وأتوجه إليك بنبيك محمد نبي الرحمة، يا محمد إني توجهت بك إلى ربي في حاجتي هذه فتقضى لي ، اللهم فشفعه فيّ وشفعي فيه، قال : ففعل الرجل فبرأ)^(١).

(1) أخرجه احمد في المسند (١٣٨/٤) واللفظ له ورواه الترمذي (٢٨١/٤-٢٨٢ بشرح التحفة) (وابن ماجه ٤١٨/١) والطبراني في الكبير (٢/٢/٣) والحاكم ٣١٣/١ وقال الترمذي (حسن صحيح غريب) وصححه الحاكم ووافقه الذهبي ((قلت : ولكن هذا مرفوع بأن الصواب أنه الخطمي نفسه)).

عن أبي امامة بن سهل بن حنيف عن عمه عثمان بن حنيف (ان رجلاً كان يختلف الى عثمان بن عفان رضي الله عنه في حاجة له، فكان عثمان لا يلتفت اليه ولا ينظر في حاجته فلقني عثمان بن حنيف فشكا ذلك اليه ، فقال له عثمان : ائت الميضاة، فتوضأ ثم أتت المسجد فصل فيه ركعتين ثم قل : اللهم اني اسألك واتوجه اليك بنبينا محمد ﷺ نبي الرحمة يا محمد اني اتوجه بك الى ربك عز وجل فتقضي حاجتي وتذكر حاجتك ورحم اليّ حتى أروح معك ، فانطلق الرجل فصنع ما قال ثم أتى باب عثمان رضي الله عنه فجاء البواب حتى أخذ بيده فأدخله عليه فاجلسه معه على الطنفسة وقال حاجتك ؟ فذكر فقضاها له)

....

الرد عليه: هذا الحديث مختلف فيه بين مصحّح له وبين مُضعّف. والمصححون اكثر وقد اعل الحديث وضعفه صاحب (صيانة الانسان) وصاحب (تطهير الجنان) ص ٣٧ وغيرهما لأن في اسناده أبا جعفر الرازي قال الترمذي: لا نعرفه إلا من هذا الوجه من حديث أبي جعفر وليس الخظمي^(١)، فقالوا هو اذن الرازي وهو صدوق سيء الحفظ. وقد صححه غيرهم من العلماء. والحديث لا حجة فيه للمتوسلين بالذوات، بل هو دليل آخر على التوسل بدعاء الاحياء من باب التوسل المشروع بدعائه ﷺ والادلة على ذلك من الحديث نفسه :-

١- أن الأعمى جاء إلى رسول الله ﷺ ليدعو له وذلك بقوله (ادع الله أن يعافيني). ولو كان قصد الأعمى التوسل بذات رسول الله ﷺ أو جاهه لكان له ان يجلس في بيته او في أي مكان ويسأل الله بذاته وجاهه ﷺ ولكنه لم يفعل ذلك لانه عربي يفهم معنى التوسل في لغة العرب حق الفهم ويعرف انه ليس كلمة يقولها صاحب الحاجة يذكر فيها اسم المتوسّل به؛ بل لا بد أن يشتمل على المحيى الى من يعتقد انه الأصلح ويطلب الدعاء منه. هذا هو معنى التوسل الصحيح وهو طلب الدعاء من الصالح الحي أن يدعو له.

٢- أن النبي ﷺ وعده بالدعاء مع تبيان الافضل له وهو قوله: (إن شئت دعوتُ وإن شئت صبرت فهو خير لك).

٣- اصرار الأعمى على ان يدعو له رسول الله ﷺ بقوله (فادع) فهذا يقتضي ان الرسول ﷺ دعا له . ثم ان الرسول ﷺ وَجَّهَهُ الى النوع الثاني من التوسل وهو التوسل بالعمل الصالح فأمره ان يتوضأ ويصلي ركعتين ثم يدعو لنفسه وهذا هو من ابتغاء الوسيلة الى الله بالعمل الصالح .

(١) يقول الاباني في كتاب التوسل ص ٧٦ الحاشية .

٤- ورد بنص الحديث قوله ((اللهم فَشَفِّعْهُ)) . وهذا من المستحيل حمل هذه اللفظة على التوسل بذاته ﷺ او جاهه او حقه اذ المعنى : اللهم اقبل شفاعته ... أي اقبل دعائه في ان تردّ علي بصري، فالشفاعة: لغة الدعاء.

قال في لسان العرب: (الشفاعة كلام الشفيح للملك في حاجة يسألها غيره، والشافع الطالب لغيره يُشَفِّعُ به الى المطلوب، يقال تشفعت بفلان الى فلان فشفعتني فيه). وهكذا يثبت ان توسل الاعمى كان بدعائه ﷺ لا بذاته.

٥- فهنا من الحديث شفاعته ﷺ للاعمى ... ولكن نسأل المتوسلين بالذوات ما معنى ما جاء في الحديث (فشفعتني فيه) وكيف ستكون شفاعته الاعمى في الرسول ﷺ ؟. معناها هنا أي اقبل شفاعتي أي دعائي في ان تقبل دعاء رسول الله ﷺ في ان ترد الي بصري .

٦- ان هذا الحديث ذكره العلماء في معجزاته ﷺ ودعائه المستجاب . فانه بدعائه ﷺ لهذا الاعمى اعاد الله بصره ولذلك رواه المصنفون في (دلائل النبوة) كاليهقي وغيره ... والسرّ هنا في شفاء الاعمى دعاؤه ﷺ ... ولو كان السرّ بشفاء الاعمى التوسل بالجاه او بالذات كما فهمه بعض المتأخرين لكان من المفروض ان يحصل الشفاء لكل اعمى يتوسل بالذات او الجاه بعد وفاة الرسول ﷺ وإلى يوم القيامة.

٧- إذاً يتبين مما سبق أن توسل الاعمى انما كان بدعائه ﷺ ففي قوله ((اللهم اني اسألك واتوسل اليك بنبيك محمد ﷺ ...)) . أي بدعاء نبيك ... وهو على حذف المضاف وهذا أمرٌ عُرف في اللغة العربية كما في قوله تعالى { واسأل القرية التي كنا فيها والعير التي اقبلنا فيها } أي اسأل أهل القرية واسأل اصحاب العير. فنحن وهم متفقون انّ التقدير هنا على حذف المضاف. ولكن ما هو المضاف؟ .

فندهم (نبيك) أي (بذات نبيك) أو (جاه نبيك) . وعندنا (بنبيك) أي (بدعاء نبيك) . ولا بد من ترجيح احد التقديرين .. فهنا لا بد من سوق الادلة على ترجيح احد التقديرين ... ونحن نطالبهم بدليل واحد على انّ الباء في (بنبيك) تقديرها (بذات نبيك او جاه نبيك) نطالبهم بدليل واحد من القرآن والسنة الصحيحة وفعل الصحابة وجمهور السلف الصالح وجمهور العلماء الاعلام اصحاب المذاهب .

٨- أما تقديرنا (بدعاء نبيك) فقد دلت عليه كل الادلة السابقة التي قدمناها في اول البحث من القرآن الكريم والسنة وفعل الصحابة كعمر بن الخطاب ومعاوية بن ابي سفيان وأقرار الصحابة في زمانهم والتابعين .

٩- ولو كان الحديث يدل على التوسل بالذات ... فما معنى وجود ((اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه)) . وهذا لا يجوز ابداً والا سيكون الحديث يعارض بعضه بعضاً ... ففهم اذن ان التوسل في الحديث هنا التوسل بدعائه ﷺ لا بذاته .

١٠- قصة الرجل مع عثمان بن عفان التي ذكرت بعد حديث الأعمى . هذه القصة فيها عدة علل .
أ- رواها ابن وهب عن شبيب بن سعيد الحبطي ابو سعيد البصري التميمي ومثل هذه الرواية يقول عنها ابن عدي في كتابه المسمى ((بالكامل في اسماء الرجال)) والذي لم يصنف في فنه مثله يقول : ابن وهب حدث عن شبيب بالناكير . فإذا هذه الرواية منكورة . ويقول الطبراني هذه الزيادة تفرد بها شبيب بن سعيد . وشبيب هذا مُتَكَلِّمٌ فيه وخاصة في رواية ابن وهب عنه ... والزيادة هنا كذلك برواية ابن وهب عنه .

ب- اهل السنن كالطبراني والنسائي وابن ماجة وابو داود اعرضوا عن هذه الزيادة.

ج- اضطراب لفظها.

وبمثل هذه العلل تسقط الرواية . ثم هل يعقل ان يرفض عثمان ابن عفان وهو من هو ... يرفض ان ينظر في حاجة مسلم ولا يلتفت اليه ... فكيف يتفق هذا مع ما عرف بالنص الصحيح ان عثمان من شدة حياته تستحي منه الملاحكة ومع ما عرف عنه من رفقته بالناس وبرّه بهم ولينه معهم وهذا كله مما يستبعد صحة هذه الزيادة .

د- ومن تخبط المتوسلين بالذوات ... انّ هذه الزيادة التي يسوقونها دليل على التوسل بالذات انما تُساق كدليل ضدّهم بأنّ حديث الاعمى انما كان توسله بالدعاء لا بالذات . بدليل انّ عثمان بن حنيف حين علّم الرجل الذي لا يلتفت اليه عثمان بن عفان الدعاء ... لم يقل له وهو يعلمه الدعاء قل (اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه) لانه فهم بسليقته العربية انّ هذا القول يستلزم وجوده ﷺ حياً اذا من المعلوم لغةً وعقلاً ... انك اذا قلت بعد وفاته ﷺ : (اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه) يصبح كلاماً غير مستقيم في سياق هذا الدعاء لذلك ثبت ان الاعمى انما توسل بدعائه ﷺ لا بذاته ... اذ لو كان بذاته لكان الاعمى في زمن عثمان ذكر نفس النص الاول . وقال ((اللهم فشفعه فيّ وشفعني فيه)) ولكنه لم يقلها .

لأن صاحب الشفاعة ﷺ قد مات .

**- ونريد ان نردّ هاهنا على فرية : نحن أهل السنة والجماعة حينما نقول بمنع التوسل بالذات والجاه ... ليس معناه أننا ننكر فضله ﷺ أو فضل الانبياء والصالحين او نقول بأنهم ليسوا وجهاء عند الله ، حاشا لله ذلك ولكننا كمسلمين يجب ان ننضبط بالدليل فما قام به الدليل الصحيح أخذنا به .

وأما ما قام به دليل ضعيف وفيه من ذخن العقول والاهواء او تفسير للدليل ليس بالقوي فنحن لسنا مجبورين على الاخذ به . قال تعالى { قل ان كنتم تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم } آل عمران : ٣١ . فعلامة الحب الصادق لرسول الله ﷺ هو اتباعه بما يأمر من اعتقاد وقول وعمل انظر إلى هذا الحديث الصحيح عن عبد الرحمن بن ابي قراد رضي الله عنه ان النبي ﷺ تزوا يوماً فجعل اصحابه يتمسحون بوضوئه ، فقال لهم النبي ﷺ ((ما يحملكم على هذا)) قالوا حب الله ورسوله . فقال النبي ﷺ : ((من سرّه أن يحب الله ورسوله ، أو يحبه الله ورسوله فليصدق حديثه اذا حدث وليؤد أمانته اذا أؤتمن وليحسن جوار من جاوره)) .

وهو حديث ثابت له طرق وشواهد في معجمي الطبراني وغيرهما وقد اشار المنذري في الترغيب و٢٦/٣ الى تحسينه وفي (الصحيحة) رقم (٢٩٩٨) .

***- يقول المتوسلون بالذات ... لو كان معنى الباء في قولنا ((اسألك بنبيك)) بدعاء نبيك ... لماذا لا نقول بدلها (اسألك بدعاء نبيك) .**

نجيبهم بقولنا أن النبي ﷺ هو الذي علمنا عنه هذه الاضافة حين قال: ((انما ينصر الله هذه الامة بضعفها : بدعوتهم وصلاتهم واخلاصهم)) رواه البخاري (٢٨٩٦) والنسائي (٤٨/٦) . ففهم بانّ الباء من قوله (بضعفها) معناها الدعاء والصلاة والاخلاص لله تعالى ... وليس معناها انصر هذه الامة بنوات ضعفاء الامة فهل لهم من حجة بعد ذلك يحتجون بها . وعلى فرض صحة الزيادة في حديث الاعمى زمن عثمان بن عفان نقول لو صح ان الصحابي عثمان بن حنيف علم الرجل الذي لا يلتفت اليه عثمان بن عفان ذلك الدعاء وتلك الصيغة .. فهنا يعتبر من فعل آحاد الصحابة الذي اذا خالفه جمهور الصحابة والادلة .. فيعتبر من باب الاجتهاد الخاطيء للصحابي ... وقد ثبت ان جمهور الصحابة لم يفعلوا ذلك ولم يرد عنهم أي قول في ذلك . وكل الأدلة تشير لخلاف فعله ... فهنا لو صحت هذه الزيادة (وهي غير صحيحة) .. فهو من فعل آحاد الصحابة ...

وللأمانة العلمية لا بد أن نذكر نص ما قاله الشيخ الالباني في كتاب التوسل وأنواعه بحوث جمعها محمد عيد عباس المكتب الاسلامي الطبعة الرابعة ص ٨٣ :

((على أني اقول : لو صحَّ انَّ الاعمى انما توسل بذاته ﷺ فيكون حكماً خاصاً به صلى الله عليه وسلم ، لا يُشاركه فيه غيره من الانبياء والصالحين والحاquem به مما لا يقبله النظر الصحيح، لانه صلى الله عليه وسلم سيدهم وأفضلهم جميعاً، أن يكون مما خصّه الله به عليهم لكثير مما صح به الخير وباب الخصوصيات لا تدخل فيه القياسات، فمن رأى ان توسل الاعمى كان بذاته (ﷺ) لله ، فعليه ان يقف عنده، ولا يزيد عليه كما نُقل عن الامام احمد والشيخ العز بن عبد السلام رحمهما الله تعالى، هذا هو الذي ينقضه البحث العلمي مع الانصاف والله الموفق للصواب)) .

ولا بد من تسجيل ما قاله شيخ الاسلام ابن تيمية بعدم تكفير المتوسل بذات النبي صلى الله عليه وسلم اذ يقول: ((ومن لم يقل احدٌ : إن من قال بالقول الاول فقد كفر ولا وجه لتكفيره ، فإن هذه مسألة خفية ليست أدلتها جلية ظاهرة ، والكفر انما يكون بانكار ما علم من الدين بالضرورة ، او بانكار الاحكام المتواترة والمجمع عليها ذلك . بل المكفر بمثل هذه الامور يستحق من غليظ العقوبة والتعزير ما يستحقه امثاله من المفترين على الدين لا سيما مع قول النبي ﷺ ((أيما رجل قال لآخيه : يا كافر فقد باء احدهما)) ذكر ذلك في مجموع فتاوى ابن تيمية ١٠٦/١

نقول: وإن كان الامام احمد والعز بن عبد السلام يتوسلون بذاته صلى الله عليه وسلم لا بذات غيره من الانبياء والصالحين ... فإننا ندور مع الدليل حيث دار وحجتنا هي الدليل ونحن نشهد للامامين الجليلين بالفضل والكرامة لكننا نقول ان آحاد الصحابة اذا قال رايًا يخالفه جمهورهم وكان الدليل أقوى من قوله ... فنأخذ برأي الجمهور الذي يدعمه الدليل . وهذه القاعدة تنطبق من باب الأولى على سائر العلماء ... ومنها مسألة التوسل بذات النبي صلى الله عليه وسلم... وهذه قاعدة أصولية عظيمة يقرأها العلماء .

وأخيراً ... ننهي موضوع نشرتنا هذا بهذا الحديث النبوي : عن جبير بن مطعم، قال: جاء اعرابي الى النبي ﷺ فقال يا رسول الله نُهكت الانفس وجاع العيال وهلكت الاموال فاستسق لنا ربك ، فإننا نستشفع بالله عليك وبك على الله . فقال النبي ﷺ (سبحان الله ، سبحان الله) فما زال يُسبِّحُ حتى عُرِفَ ذلك في وجوه الصحابة. ثم قال ((ويحك، أتدري ماالله؟ إن شأن الله أعظيم من ذلك انه لا يُستشفع بالله على أحد))^(١) .

شوبه‌هی یانزه‌هم

﴿ واسیته دانان ﴾ ﴿ الواسطة ﴾

ده‌لین هه‌روهك له دونیادا خه‌لكی پتیوستی به واسیته هه‌یه له نیوان خۆیان و ده‌سه‌لات دارو کاربه‌ده‌ستان، به‌همان شیوه‌ش بۆلای خوا پتیوستمان به واسیته هه‌یه و تیمه داوا له‌م واسیته ده‌که‌ین که پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیارچاکانن ﴿ دواى مردنیان ﴾ و نه‌وانیش داوا له خوا ده‌که‌ن هیدایه‌تمان بدات و رزق و به‌خته‌وه‌ریمان پی‌بیه‌خشیت و ناره‌حه‌تی و زه‌ره‌رو ناخۆشیمان له‌سه‌ر لابات و سه‌رمان خات؛ چونکه‌ نه‌م واسیته‌نه له خوا نزیکن و وا جوانتره تیمه راسته‌وخۆ داوا له خوا نه‌که‌ین و داوا‌یه‌که‌مان له ریگای واسیته‌کانه‌وه بیت؛ چونکه‌ داواى نه‌وان بۆ تیمه‌ باشتره له داواى راسته‌وخۆى خۆمان.

هه‌له‌وشانده‌ومی نه‌م شوبه‌هیه

له وه‌لامی نه‌م بۆچونه هه‌له‌یه‌دا ده‌لین: نه‌م جۆره بیروباوره‌رو بۆچونه سه‌رچاره‌که‌ی زۆر تاوانیکی گه‌وره‌یه چونکه‌ له‌وه‌ره سه‌ری هه‌له‌داوه که ته‌شبییه‌ی خواى په‌روه‌ردگار کراوه به ده‌سه‌لات داریکی دروست کراو. واته خواى په‌روه‌ردگار چۆن‌نراوه (شُبّه) به بنده‌ی دروستکراو. وه نه‌م ویچواندن و ته‌شبییه‌کردنه‌ش:

له‌لایه‌که‌وه شيرك بریاردانه بۆ خواو، هارشیوه‌وه هاره‌ل دانانه بۆ په‌روه‌ردگار؛ که وهك کاربه‌ده‌ستیک برومان پی‌بیت، واته چۆن پتیوستیمان به واسیته هه‌یه بۆلای کاربه‌ده‌ستیکی (زالم) یان (بی‌ئاگا) یان (بی‌ده‌سه‌لات)، به‌همان شیوه‌ش وایزانیتم پتیوست به واسیته ده‌کات بۆلای خواى (عادلی) (به‌ئاگای) (به‌ده‌سه‌لات).

وه له‌لایه‌کی تریشه‌وه دابه‌زاندنی ریزو قه‌درو گه‌وره‌یی خوايه که (ته‌شبییه) بکریت به کاربه‌ده‌ستیک له‌وه‌دا که پتیوست به واسیته بکریت بۆلای و به‌پن واسیته وه‌لامان نه‌داته‌وه‌و یارمه‌تیمان نه‌دات، وه به هۆی واسیته بتوانیتم کاریگه‌ری له‌سه‌ر بکریت و واسیته که ته‌نسیری لی بکات !! سبحان الله په‌روه‌ردگار زۆر پاک و به‌رزتره له‌م جۆره باوه‌رو بۆچونه‌ی نه‌فامان.

وه نه گهر ورد بینه وه بز نه وهی بزاین بزچی له دنیا دا خه لکی پیوستی به واسیته دهکات بزلاهی کاربه دهستان، نه کاته بزمان دهره که ویت که په روره دگار وه کاربه دهستان نیه، به هیچ شیوه یکه دروست نیه واسیته بز دابنریت. چونکه سیفاتی په روره دگار زور بهرتره له سیفاتی بهندهی کاربه دهست.

هوی یه که می پیوست به واسیته کردن بزلاهی کار به دهستان

بز نمونه خه لکی پیوستیان به واسیته هدی به بزلاهی کاربه دهستیکی زالم، چونکه به هوی واسیته نه بیته نه م کاربه دهسته زالمه کاری خه لکه که ناکات و به زهی پیاندا نایه ته وه به عدالت حوکم ناکات. جا له بهرته وه خه لکی ناچاره بن و پیوستیان ده بیته که واسیته یه کی نزیک له حاکمی زالم پیدا بکن، بز نه وهی ته نسیر له حاکم بکات و حقی خزیانی پی داوا بکن.

که واته له بهر زولمی حاکم و ناعده الیتی و نه بونی به زهی و په هم، خه لکی پیوستیان به واسیته کرد. به لام نه گهر بیته و حاکمه که عادل و به به زهی و حق ویست بیته و لوت بهرز نه بیته نهوا هموو هه ژاریک و بن دهسه لاتی که ده توانیته به ناسانی بگاته لای حاکم و داوای مافی خوی لی بکات. هه روه کو چون خه لکی بز خزیان به بن واسیته ده چونه لای پیغه مبهری خوا ﷺ و داوای خزیانیاں لا باس ده کرد بن واسیته و بن جیوازی له نیوان موسلمانان و ناموسلمانان !! هه مویان به ناسان ده گیشته لای پیغه مبهری ﷺ راسته و خو ده وان له گه لیدا. وه هه روه ها له داوی نه ویش هه چوار خه لیفه کان - په زای خویان لی بیته - وه خه لیفه عومه ری کوری عه بدو له عزیزیش - په حمتهی خوی لی بیته - خه لکی راسته و خو بن واسیته داخوای خزیانیاں لا باس ده کردن بن جیوازی له نیوان دورو نزیک و خزم و بیگانه و هه ژارو ده و له مندر موسلمانو کافرا!! چونکه نه وایش له سه سوننه تی نه و پیغه وایه ﷺ داد په روره به به زهی یه (متواضع) له ده پریشتن ،

که واته نه گهر کاربه دهست عادل و به ویردان بوو خه لکی پیوستی به واسیته ناکات، نه دی چون پیوستیان به واسیته دهکات بزلاهی په روره دگار که له هه موو کهس به به زهی ترو داد په روره ترو حق ویست ترو (أرحم الراحمین) و (أعدل العادلین) له !!. وه تو سقالتیکیش زولم

ناکات و ستم له کهس ناکات ﴿ ولا یظلم ربك أحدا ﴾ وه ههروه ها هه ره که سیتک تۆسقائیک مافی هه بیته په ره وردگار پاداشتی ده داته وه ﴿ فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ﴾ .

وه ههروه ها حق له نازه لی شاخ دار (قۆچ دار - قرناء) ده ستینیتته وه بۆ بئ شاخ. وه مافی کهس پیتشیل ناکات و وه لأمی هه موو کهس و هه موو ستم لی کراوو هه ژاریک ده داته وه؛ کافر بیته یان موسلمان. وه که ده فه رمویت:

﴿ أَمْ نَجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ خَلْفَاءَ الْأَرْضِ إِلَهًا مَعَ اللَّهِ ؟ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴾

النمل ۶۲.

واته: کئ وه لأمی لی قه ومار ده داته وه نه گهر هاواری بگاتئ، وه ناره حه تی له سه ره لاده بات ۱؟ نایا له گه ل خوادا هه یچ په رستاری تر هه یه هاواری بکریته و وه لأمی لی قه وماران بداته وه ۱؟ بیگومان ته نها (الله) به فریامان دیت.

وه په ره وردگار وه کو حاکمه زالمه کان نیه، هه ز نه کات داوای حه قی لی بکریته، به لکو به پیچه وانوه زۆر هه ز ده کات داوای لی بکریته و راسته وخۆ بئ واسیته هاواری بکریته له خۆشی و ناخۆشیدا. وه توپه ده بیته له وانهی داوای لی ناکه ن و هانای بۆ نابه ن. وه که له م نایه ت و هه دیسانه دا ده ره که ویت:

[وقال ربکم ادعونی أستجب لکم ان الذین یسکرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین] الغافر ۶۰.

واته: په ره وردگارتان فه رموویه تی داوام لی بکه ن راسته وخۆ بئ واسیته و هاوارم بکه نئ وه لامتان ده ده مه وه. وه نه وانهی خۆیان به زل ده زانن له ناستی پارانه وه و داواکردن له من، و خۆیان بئ پیویست ده زانن نه وانه ده چنه نار دۆزه خ به حالته تی تیدا ماوه یی.

* وه پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی: ((أَنَّهُ مَنْ لَمْ یَسْأَلِ اللَّهَ یَقْضَبْ عَلَیْهِ))^(۱).

واته نه وه ی داوا له په ره وردگار نه کات لیته توپه ده بیته.

* وه به ریزترین شت لای په ره وردگار لی پارانه وه یه تی: وه که پیغه مبه ر ﷺ فه رموویه تی:

((لیس شیء اکرّم علی الله من الدعاء))^(۲).

* وه له هه دیسیکدا ده فه رمویت:

(۱) صحیح سنن الترمذی .

(۲) صحیح الترمذی وابن ماجه .

((إِنَّ اللَّهَ حَبِيْبٌ كَرِيْمٌ، يَسْتَحْيِي مَنْ عَبْدَهُ أَنْ يَسْطُرَ إِلَيْهِ يَدِيَهُ ثُمَّ يَرْدُّهُمَا خَائِبَتَيْنِ))^(۳).

واته: په‌روه‌ردگار نه‌وه‌نده به‌پرزو خاوه‌ن حه‌يايه، شه‌رم ده‌کات له به‌نده‌ی خو‌ی که ده‌ستی پارانه‌وه‌ی بۆلا رابکيئشيت و نه‌ویش په‌تی بکاته‌وه به بن نومیدی و دل شکاوی.

* وه هه‌ر که‌سێک داوا‌ی شتێک له په‌روه‌ردگار بکات په‌روه‌ردگار به‌شيوه‌یه‌ک له‌م سن شيوه‌یه پاداشتی ده‌داته‌وه:

۱ - یان داواکاریه‌که‌ی بۆ به‌جن ده‌گه‌یه‌نیت.

۲ - یان بۆ‌ی ده‌کا به‌ خێرو پاداشت بۆ رۆژی دوا‌ی.

۳ - وه یان به‌ نه‌ندازه‌ی نه‌و داواکاریه‌ی شه‌رو خراپه‌و زیانی له‌سه‌ر لاده‌بات ته‌گه‌ر داواکاریه‌که‌یشی بۆ جن به‌جن نه‌کات له‌به‌ر حکمه‌ت و مه‌صله‌حه‌تێک. وه‌ک له‌م هه‌دیسه‌دا هاتوه‌:

((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُو اللَّهَ بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيهَا إِثْمٌ وَلَا قَطِيعَةٌ رَحِمَ إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ بِهَا ثَلَاثَ خِصَالٍ: إِمَّا أَنْ يُعَجَّلَ لَهُ دَعْوَتُهُ، وَإِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ، وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا، قَالُوا: إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: اللَّهُ أَكْثَرُ))^(۴).

که‌واته په‌روه‌ردگاری به‌به‌زه‌ی ناییت بشو به‌یتریت به به‌نده‌ی بن ره‌حمی زالم، وه پتو‌یستی بوون به‌ واسیته بۆ‌لای ده‌سه‌لاتداری زالم ناییت وامان ئی بکات گومان‌ی خراپ به‌رین به په‌روه‌ردگار، که نه‌ویش بن واسیته وه‌لامان ناداته‌وه؛ چونکه نه‌م گومان بردنه به په‌روه‌ردگار زۆر گونا‌هیتکی گه‌وره‌یه؛ وه که‌م کردنه‌وه‌ی قه‌دو گه‌وره‌ی و عه‌داله‌ت و به‌زه‌ی خوا‌یه، وه دابه‌زاندنیه‌تی بۆ پرزی کاربه‌ده‌سته سته‌مه‌کاره‌کان که‌بن واسیته وه‌لامی که‌س ناده‌نه‌وه.

وه هه‌روه‌ها ناییت وا گومان به‌رین که هه‌روه‌کو چۆن واسیته‌ی دونیایی ته‌نسیه له کابه‌ده‌ستان ده‌کات له‌و شته‌شدا که کاربه‌ده‌ستان هه‌زی پێ نه‌که‌ن، به‌هه‌مان شيوه‌ش واسیته ته‌نسیه له خوا ده‌کات له‌وه‌دا که خو‌ی نه‌یه‌و‌یت. بۆ نمونه ته‌گه‌ر کاربه‌ده‌ستێک هه‌ز نه‌کات کاری فلان که‌س جن به‌جن بیت له‌به‌ر چه‌ند هۆیه‌ک، نه‌وا نه‌و فلانه که‌سه ته‌گه‌ر واسیته‌ی زۆر نزیک له کاربه‌ده‌سته‌که په‌یدا بکات ده‌توانییت کاری خو‌ی پێ جن به‌جن بکات و

(۳) صحیح سنن الترمذی (۳ / ۱۷۹).

(۴) رواه الحاکم وصححه (۱ / ۶۷۰) والبخاری فی (الأدب المفرد).

کاربه‌دهسته‌گه‌ش ناچار بریاری له‌سه‌ر بدات به‌نابه‌دلی بی‌ته‌وه‌ی هه‌زیشی له‌و بریاره‌ بیته، جا یان له‌شهرمی واسیته‌که بریاری بۆ‌دا، وه‌یان له‌ترسان، وه‌یان له‌به‌ر مه‌صله‌ه‌تیکی داها‌تووی خۆ‌ی. چونکه‌ نه‌گه‌ر قسه‌ی واسیته‌کان بشکی‌نیت ته‌وا لینی هه‌لده‌گه‌رینه‌وه‌و زه‌ره‌ری لێ‌ده‌ده‌ن، یان جارێکی‌تر پشتیوانی و هاوکاری و لایه‌نگری ناکه‌ن. که‌واته‌ واسیته‌ی دونیا ته‌سیر له‌کاربه‌ده‌ستان ده‌کات.

به‌لام نه‌گه‌ر په‌روه‌ردگار هه‌ز نه‌کات شتی‌ک بیته‌ ته‌وا که‌س ناتوانیت پهی بکات و ته‌سیری تی بکات.

بۆ‌نموونه‌ په‌روه‌ردگار نه‌یویست له‌ موشریک و مونا‌فیقان خۆش بیته، بۆ‌یه‌ به‌ پیغه‌مبه‌ری ﷺ راگه‌یاند که‌ تکای لێ‌ نه‌کات و داوای لێ‌ خۆش بوونیان بۆ‌ نه‌کات چونکه‌ داوا بکات یان نه‌یکات، خوا لیتیان خۆش نابیت نه‌گه‌ر هه‌فتا جارێش داوای لێ‌ خۆش بوونیان بۆ‌ بکات. وه‌ک فه‌رموی:

﴿اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ التوبة: ۸۰ .
 ﴿سِوَاءَ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ المنافقون: ۶ .

وه‌ په‌روه‌ردگار چ شتیکی هه‌ز لێ‌ بیته‌ هه‌ر ته‌وه‌ ده‌بیته‌ و چی نه‌ویت به‌ هه‌موو بوونه‌وه‌ریش ناتوانیت پهی بکرت: (ماشاء الله کان و مالـ ی‌شأ لم یکن) .

وه‌ که‌س ناتوانیت ره‌خه‌ه‌ بگرت له‌ بریاره‌کانی و پاشکۆی هوکه‌کانی بکات و پیتیاندایه‌ بچیتته‌وه‌: ﴿والله یحکم لا‌ مُعَبِّ لِحُکْمِهِ﴾ الرعد: ۴۱ .

وه‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمویت: ﴿فَإِنَّهُ لَا مُكْرَهَ لَهُ﴾ (۱). واته‌ په‌روه‌ردگار زۆر لێ‌که‌ری نیه‌. وه‌ هیچ که‌سێک ناتوانیت بی‌په‌خسه‌تی ته‌و داوای تکا کردنی‌ش بکات:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ البقرة: ۲۵۶ .

واته‌ کێ‌یه‌ ته‌وه‌ی شه‌فاعه‌ت بکات له‌لای خوا، مه‌گه‌ر به‌ وێ پیدانی ته‌و نه‌بیته‌؟
 که‌واته‌ له‌ دونیادا واسیته‌ په‌یدا کردن بۆ شه‌فاعه‌ت کردن لای ده‌سه‌لاتداران سوودی هه‌یه‌و ته‌سیری خۆی هه‌یه‌و ده‌سه‌لاتداران ناتوانن تکای تکا‌کاران بشکی‌نن هه‌موو کاتی‌ک چونکه‌

پیتویستیان بهم تکاکاران ههیه و پالپشت و یارمه تی دهریانن یان شهریک و هاوبه شیانن یان جینگای مه ترسیه رته کردنه وهی شه فاعه تیان نه گهر شه فاعه تکارو واسیته که ژن و مندالی خۆشیان بن ۱۱ واته نه وانیش ته نسیریان ههیه له سهر کاربه دهستان.

به لآم پهروه ردگار نه خیزانی ههیه نه مندال، نه وه زیرو، نه هاوکار، نه شهریک و، نه پشتیوانکار، نه بهرام بهرو، نه پیشنیارکار، وه کو خۆی ده فهرمویت:

﴿ قُلْ ادعوا الذین زعمتم ^(۱) من دون الله: ۱ لا یملکون مقال ذرة فی السماوات ولا فی الارض.

۲ وما لهم فیها من شرك ۳ وما لهم منهم من ظهر ۴ ولا تنفع الشفاعة عنده الا لمن اذن له ۵ البآ ۲۲، ۲۳.

واته نهی محمد ﷺ بهر موشریکانه بفرموو: ئادهی هاوار بکه نه نه وانیهی که وا گومان ده بن شه فاعه تکارتان بن و ئیعتیقادی سوودو زیان و خۆشی و ناخۆشیتان پیتانه غهیری خوا، بزائن ئایا:

۱ ههچیان به دهسته بز خۆشیان و بز ئیوهوش ۱؟ له کاتی کدا که نه وان نه اندازهی زه پوهیه کیان له ئاسمانه کان و زهوی به دهست نیه و خاوهنی نین، وه له وهش که م تر:

۲ به شهرا که تیش له گه ل خوا هارهشی نین له ئاسمانه کان و زهویدا، وه له وهش که متر:

۳ ته ناندت یارمه تیدهرو یاریده ده ریش نین بز خوا، تا یارمه تیان ئی وه ریکریت و پیتویستی

پیتان بیت.

که واته: نه خاوهنی ههچ شتیکن به ته نهها له م زهوی و ئاسمانه دا. وه نه به شهرا که تیش شه ریکی خوان له ههچ به شتیکی ئاسمانه کان و زهویدا. وه نه جینگرو وه زیرو یاریده ده ری پهروه ردگاریشن له م بوونه وه ره دا. که واته به ههچ شتیه که ههچ شتیکیان به دهست نیه له گه ل خوا یان به بێ خوا، ته نهها شه فاعهت کردن نه بیت لای خوا.

۴ وه شه فاعهت کردنه که ش نابیت ته نهها دوا ئیزنی خوا، نه ویش بز که سیکه که خوا

پوخسه تی بز بدات و رینگه ی پین بدات نه گینا سوودی نابیت و ناکریت ۱۱

به لآم له دونیادا واسیته کان شه فاعهت ده که ن لای کاربه دهستان به بێ پوخسه تی

کاربه دهستانیش وه بز که سانیکیش که کار به دهستان حزیان پین نه که ن. ^(۱)

(۱) زعتم اهم الهة أو اهم شفعا .

(۲) وه زانای پایه بهرز ابن قیم الجوزیه - په همتی خوی ئی بیت - له ته فسیری نه م نایه ته دا فهرمویه تی:

به لّام په رووردگار زۆر زۆر له وه گه وره تره که کهس بێ نیزی تهو شه فاعدت بکات لای، وه یان شه فاعدتی لا بکن بۆ که سیک که خۆی لینی رازی نه بیته:

إِعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفَعُونَ ﴿۲۸﴾ (الانبیاء: ۲۸).

واته شه فاعدت کاران شه فاعدت ناکه ن تهنها بۆ تهو کهسه نه بیته که خوا لینی رازی به تکای بۆ بکریته.

کهواته: ده رکهوت خه لکی له دونیادا پیوستیان به واسیته ههیه بۆ لای حاکمه دهسه لاتداره کان له م لایه نه وه که (عه دالهت) و (به زهیی) و (خۆ به کم گرتیان) نیه.

به لّام په رووردگار به هیچ شیوهیه که قبولی نیه واسیته ی بۆ دابنریته؛ چونکه خۆی راسته وخۆ وه لّامان ده داته وه بێ جیاوازی، وه زۆر داد په روورو به به زه ییبه له گه لماندا، وه سرۆ هه رچه نده تاوانباریش بیته نه گهر له خوا بپاریته وه په رووردگار عه فوی ده کات و له گوناھی ده بووریته، وه که فهرموویه تهی:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ الزمر: ۵۳.

واته بفرموو: نهی تهو به ندانهی په رووردگار که زیده په ویتان کردوه له تاوان و گوناھ کردندا بێ ئومید مه بن له په حه تهی خوا چونکه په رووردگار ده بووریته له هه موو تاوانه کان؛ چونکه به راستی خۆی لیبوردهو به په حه.

وقد قطع الله الأسباب التي يتعلق بها المشركون جميعاً، فالمشرك إنما يتخذُ معبوده لما يحصلُ له من النفع، والنفع لا يكون إلا من فيه حصلة من هذه الإربع:

إمّا مالكٌ لما يريد عابده منه، فإن لم يكن مالکاً كان شريكاً للمالك، فإن لم يكن شريكاً له كان معيناً له و ظهيراً، فإن لم يكن معيناً ولا ظهيراً كان شفيعاً عنده.

فنفى الله سبحانه المراتب الأربع نفيّاً مرتباً؛ منتقلاً من الأعلى إلى الأدنى؛ فنفى الملک و الشرك و المظاهرة و الشفاعة التي يطلبها المشرك، و أثبت شفاعَةَ لِانصبِيبَ فيها للمشرك، وهي الشفاعة بإذنه.

فكفى هذه الآية نوراً وبرهاناً و تجریداً للتوحيد و قطعاً لأصول الشرك و موادّه لِمن عقلها. و القرآن مملوءٌ من أمثالها و نظائرها، ولكن أكثر الناس لا يشعرون بدخولِ الواقع تحتها و تضمّنه له، و يظنونها في نوعٍ و قومٍ قد خلّوا من قبلٍ و لم يُعقبوا و اوتلّوا، فهذا الذي يحولُ بين القلب و بين فهم القرآن. و أعمارُ الله، إن كان أولئك قد خلّوا، فقد ورثهم من هو مثلهم أو شرٌّ منهم أو دولهم، و تناولُ القرآن لهم كتناولِهِ لأولئك.

که واپوو ره‌حم و به‌زه‌یی خوا بۆ تاوانبارانشه، که واته با شه‌یتان وه‌سوه‌سه‌مان بۆ دروست نه‌کات و فیلمان ئی نه‌کات به‌وه‌ی که بلیین: نیتمه تاوانبارین و پیاوچاکان لای خوا خۆشه‌ویستن، وه خوا له نیتمه خۆش نابیتت به‌بێن واسیته‌ی نه‌وان !!

بزانه نه‌وه داوی شه‌یتانه‌و به‌و شیتویه تووشی شه‌ریک بۆ خوا دانانت ده‌کات!! وریابه برای موسلمان.

هۆی دووه‌می پتویست به واسیته کردن بۆ لای کار به‌ده‌ستان

ب - وه له‌بهر هۆیه‌کی تریش خه‌لکی له دنیادا پتویستیان به واسیته هه‌یه بۆ لای کاربه‌ده‌ستانیان ته‌م هۆیه‌ش بریتیه‌یه له: (بێ ناگای کاربه‌ده‌ست له حالی ژێرده‌سته‌کانی). واته له‌بهر نه‌وه‌ی که حاکی کاربه‌ده‌ست ناگای له حالی تاک تاکی ژێرده‌سته‌کانی خۆی نیه؛ بۆیه خه‌لکه‌که پتویستیان به واسیته هه‌یه بۆ نه‌وه‌ی حالی خۆیان بگه‌یه‌نن به حاکم. وه حاکیش به‌هۆی چهند واسیته‌یه‌ک نه‌بیتت ناتوانیتت ناگادار بیتت به‌سه‌ر حالی خه‌لکه‌که.

به‌لام په‌روه‌ردگار:

* ناگاداری نه‌یتی و په‌نه‌نایه (یعلّم السرّ وأخفی).

* وه‌هیچ شاراره‌یه‌ک له‌خوا شاراره‌ نیه (لا تخفی علیه خافیه).

* وه ناگای له دزه‌ی چاو (سیله‌ی چاو) و شاراره‌ی ناو ده‌له‌کانیشه (یعلّم خائنة الأعین وما

تخفی الصدور).

* وه ناگای له وه‌سوه‌سه‌ی ده‌روونی ناده‌میزاد هه‌یه‌و له نیتمه نزیکتره له ره‌گی گه‌ردنمان:

[وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَعَلَّمْنَا مَا تَوَسَّوْنَ بِهِ نَفْسَهُ وَسَخَّرْنَا لِقَابٍ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ] (ق: ۱۶).

* وه کلله‌کانی زانیاری غه‌یب لای خوايه‌و هه‌یچ یه‌کێک بێجگه له‌وه به‌وه نازانیتت وه

په‌روه‌ردگار ناگای له‌وه هه‌یه که له وشکانی و ده‌ریادا هه‌یه‌و، هه‌یچ گه‌لا دارێک ناوه‌ریتت ئیلا

خوا پێی ناگایه وه هه‌یچ ده‌نکه تۆزێک له تاریکی زه‌ویدا نیه‌وه، هه‌یچ ته‌پو وشکێک نیه، ئیلا

په‌روه‌ردگار ناگای لێیه‌تی و له کیتابدا تۆمار کراوه:

[وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابَسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ] (الأنعام: ۵۹)

* وه په روږدگار بیسه رو بینایه (وهو السميع العليم).

* وه په روږدگار ناگای لیمانه و له گه لمانه به عیلم و ناگاداری خوی له هدر شوینیک بین،

وه ده مان بینیت:

[يَعْلَمُ مَا تَلَجُّ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَخْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ] (الحديد: ۴).

* وه له هیچ حال و نه ندیشه یه کدا نین و هیچ به شیک له قوربان ناخوینینه وه و هیچ کرده و یه کد ناکه بین نیللا په روږدگار چار دپرو ناماده یه به سه رمانه وه هارکات له و ده مه دا که ده چینه نار کاره که. وه هیچ شیک له زهوی و ناسماندا له په روږدگار وون نابیت، به نه ندازه ی تو سقالتیک، وه نه بچوکترو نه گه ورت له وهش، وه هه مو و نه و شتانهش له کیتابدا نوسراون و په روږدگار ناگایی ته واری هه یه پیمان.

[وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كَأَنَّكُمْ شُهِدُوا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْفَرَمِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ] (نوس: ۶۱)

* وه په روږدگار بیسه ری هه مو و ده گه کانه به جوړه ها زمان بز جوړاو جوړی داواکاریان. وه ده نگی داوای هیچ که سیک مه شفولتی ناکات وه بن ناگای ناکات له بیستنی ده نگی داواکارانی تر وه داواکاری که سی له یاد ناچیت و به یزاریش نابیت به زور داوا لی کردن.

وه ک زانایان فه رموویانه له وه سفی خوادا:

(يَسْمَعُ ضَجِيجِ الْأَصْوَاتِ بِاخْتِلَافِ اللُّغَاتِ عَلَى تَفَنُّنِ الْحَاجَاتِ، لَا يُشْفِلُهُ سَمْعٌ عَنْ سَمْعٍ وَلَا تَغْلُطُهُ الْمَسَائِلُ وَلَا يَتَّبِعُ بِالْحَاحِ الْمَلْحِينِ).

که واته په روږدگار تیک که به م شپوه یه عیلم و ناگاداری هدییت به سه ر هه مو بوونه و هردا، وه بیسه رو بینا بیت به م شپوه یه؛ نایا پیویست ده کات به هوئی واسیته ی پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچا کانه وه خه به ری داواکاریه کانی خزمانی بدهینئ و نه و واسیتانه په روږدگار ناگادار

بکه نه وه، ههروه کو چۆن له م دونهیا هدا خه لکی به هۆی واسیته وه حالی خۆیان ده گه یه دن به کار به ده دهستان، چونکه کار به ده دهستان ناگایان له حالی هه موو خه لکی نه ؟!

((سبحان الله)) بۆ بیرناکه نه وه نه و که سانه ی واسیته بۆلای خوا داده نیتن ! نایا نازانن په روه رد گاری به ناگای زانای بیسه ری بینا (ته شبیه) نا کریت به کار به ده دهستی بۆ ناگا ؟!

نه وه بۆ قه درو نه ندازه ی په روه ردگار داده به زینن و خوای گه روه و بالاده ست وه کو خۆی نانا سن به گویره ی ناوو سیفاته به رزو جوانه کانی؟ بۆچی په روه ردگار داده به زیننه ناستی ده سه لاتداره بۆ ناگایه کان به لām به پیتچه وانه شه وه واسیته کانیان که - پیاوچاکه کانی - به رز ده که نه وه زیاتر له ناستی خۆیان بۆ ناستی په روه ردگارو بهریان ده شوبه یتن ؟!

- وه نه گه ر بلین ئیمه پیاوچاکان و پیغه مبه ران (علیهم الصلاه والسلام) به خوا ناشوبه یتن ﴿لانشبه المخلوق بالخالق﴾ له وه لāmدا ده ئین:

نه گه ر به زمانی ده میشتان وانه ئین به زمانی حالتان و اتان وتوو چونکه - بۆ نمونه - هه زاران هه زار موسلمانن نه فامی جاهیل له هه زاران شوینه وه به هه زاران زمانه وه بۆ هه زاران نیش له یه ک کاتدا هاوار ده که نه شیخ عبدالقادر گه یلانی. وه هه موو یه کیکیش له و که سانه ی که هاواریان کردۆته شیخ عبدالقادر باوه ری وایه که شیخ ده نگه ی نه وه ده بیستیت؛ وه ک چۆن ده نگه ی نه وانی تریش ده بیستیت له هه مان کاتدا!!!، وه باوه ریان وایه که به مردوویی، له ولایتیکی دووریشه وه شیخ عبدالقادر گوئی بیستی هه موو هاوارو ده نگه کانه، وه له هه موو زمانه کانیش ده گات چ عه ره بی چ کوردی چ نینگلیزی و چ... وه ده نگه کانیش هه موو لیک جیا ده کاته وه، نه مه یان هی کتیه! نه وه ی تریان هی کتیه وه داوای هه مووشیان تن ده گات و هیچ ده نگ و داوایه ک بۆ ناگار مه شفولئی ناکات له بیستن و تینگه یشتنی ده نگ و داوای نه وانی تر، وه داوای بیستن و تینگه یشتنی هه موو داواکار به کانیش ده توانیت وه لāmی هه موویان بداته وه وه هه رکه سه داواکاری خۆی بۆ جۆن به جۆن بکات و فلان له نه خۆشی چاک بکاته وه و فلان ژنی بۆ بیست و فلانه پیاویکی ده ست که ویت، فلانه منالی کوپی بیست و فلان به سه ر دووژمندا سه رکه ویت و فلان ده و له مه ند بیست و... هتد.

سبحان الله، نایا نه م بیرو بۆچوون و نیعتیقاده ته نها لایه ق و شایسته ی خوایه یان لایه قی به نده یه کیشه وه ک شیخ عبدالقادر گه یلانی و پیاوچاکانی تر !!؟ بینگومان هه رکه سیک

زه‌ر په یهك عه‌قل و تیگه‌یشتنی هه‌بیته‌نم ئه‌م ئه‌عتیقادیه‌ی به‌غه‌یری خوا نایه‌ته، چونكه یه‌كیته‌ی توانای بیستنی نه‌ر هه‌موو دهنگه‌ی ززه‌ی لیکه‌ی جیا‌یه‌ی هه‌یه‌و توانای تیگه‌یشتن و وه‌لام دانسه‌وه‌ی داوا‌کاریه‌کانی هه‌یه‌ی كه‌ی چهن‌دان سیفه‌ته‌ی هه‌بن وه‌ك (الْحَيِّ) زیندوویه‌ته‌ی و (السَّمِيعِ) بیسه‌ریته‌ی و (البصير) بینایته‌ی و (القادر) به‌توانا (الْقَيُّومِ) را‌گری‌غه‌یری خۆ‌ی (الْمَغْنِي) ده‌وله‌مه‌ندکارو (المعطي) به‌خشه‌رو (ملك الملك) خاوه‌نی مولک و...

وه‌نهم سیفاتانه‌ش ته‌نها تابه‌ته‌ن به‌په‌روه‌رد‌گاری ئاسمانه‌کان و زوی.

كه‌واته‌ی كوفره‌ی كه‌ی ئه‌مه‌نهم سیفاتانه‌ی خوا به‌دینه‌ی به‌نده‌ی بێ‌ده‌سه‌لات كه‌ی نه‌مردن و ژبان نه‌ی قازانج و زه‌ره‌ری به‌ده‌سته، وه‌ی كه‌ی مرد می‌شوه‌له‌یه‌کی بێ‌له‌خۆ‌ده‌رنا‌کری و، داده‌به‌ریته‌ی له‌ژبانی سه‌ر زوی و ده‌چه‌ته‌ی جیهانی ناو‌گۆر !!

هۆ‌ی سه‌ئه‌مه‌ی پێ‌وه‌سته‌ی بوون به‌واسه‌ته‌

بۆ‌لای کاربه‌ده‌ستان

وه‌ هۆ‌یه‌کی تر بۆ‌ دانانی واسه‌ته‌ له‌نیوان خه‌لك و کاربه‌ده‌ستان نه‌وه‌یه‌ی كه‌ی کاربه‌ده‌سته‌ی له‌به‌ر بێ‌توانایی خۆ‌ی ناتوانه‌ته‌ به‌ته‌نها کاری ته‌م خه‌لكه‌ی ژێ‌ده‌سته‌ی جێ‌به‌جێ‌ بکات و داوا‌کاریه‌کانیان وه‌لام بداته‌وه‌ هه‌رچه‌نده‌ نا‌گاداری داوا‌کاریه‌کانیشیان بیه‌ته‌ی و هه‌زیش بکات له‌ وه‌لام دانسه‌وه‌یان، بۆ‌یه‌ پێ‌وه‌سته‌ی به‌چهن‌دان واسه‌ته‌ هه‌یه‌ی كه‌ی ببنه‌ یاریده‌ده‌ری و هاو‌کاری بکه‌ن و پالپه‌شتی بکه‌ن.

به‌لام په‌روه‌رد‌گار خۆ‌ی به‌ته‌نها ده‌سه‌لاتدارو به‌توانایه‌ له‌سه‌ر هه‌موو شته‌یك و هه‌ر شته‌یكی بو‌یه‌ته‌ی نه‌جمی ده‌دات به‌ئاسانی و بێ‌نه‌وه‌ی پێ‌وه‌ستی به‌یاره‌ته‌ی و كۆمه‌کی كه‌س بکات و په‌روه‌رد‌گار هه‌یج پالپه‌شت و وه‌زیره‌کی نه‌یه‌و پێ‌وه‌ستی به‌كه‌س نه‌یه‌.

﴿ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلِّ وَكِبْرُهُ تَكْبِيرًا ﴾ الإسراء (۱۱۱)

واته‌ سوپاس بۆ‌ نه‌ر په‌رسته‌وه‌ی كه‌ی هه‌یج مه‌ندالی نه‌یه‌و هه‌یج شه‌ریکی نه‌یه‌ له‌و مولكه‌داو هه‌یج دۆسته‌یكی نه‌گرتوه‌، له‌به‌ر لا‌وازیته‌ی و پێ‌وه‌سته‌ی بوونی بێ‌ی تا به‌ هۆ‌ی نه‌وه‌وه‌ به‌هه‌یزه‌ی بیه‌ته‌ !!

وه‌ هه‌روه‌ها ﴿ وما له‌م‌نهم من ظهیر ﴾ په‌روه‌رد‌گار هه‌یج په‌شتیوانه‌کی نه‌یه‌ له‌ دروست‌كراوان.

وه پورهردگار نهونده به توانایه لهسه ر جن به جن کردنی داواکاری بنده کانی به شیوه یه کی وا که هه موو نینسان و جنۆکه کان له یه که میانه وه تا کۆتاییان له یه ک کاتدا کۆببنه وه لهسه ر بهرزاییه ک وه به یه که وه هاوار بکه نه خوا، هه ر یه که ی به زمانی خۆی و بۆ ئیشی تاییه تی خۆی!!، پورهردگار وه لاسی هه ر هه موویان دهاته وه داواکاری هه ر هه موویان جن به جن ده کات خۆی به تنه نا بۆ نه وه ی هیچ له مولکی پورهردگار که م بیته وه. وه ک خۆی له هه دیستیکی قودسیدا فهرموویه تی:

((یا ابن آدم لو أن أولکم و آخرکم وإنسکم و جنکم قاموا فی صعيد واحد فسألونی، فأعطیت کل واحد مسألته، ما نقص ذلك مما عندي إلا كما یُنقصُ المحيطُ إذا أُدخلَ البحرُ))^(۱).

وه پورهردگار نهونده به توانایه نه گه ر ویستی شتی ک بیته تنه نا ده فه رمویت (کُن) واته: ببه، وه یه که سه ر ده بیته !!

که واته خۆای پورهردگار ئاوا به تواناو ده سه لاته چۆن ده شو به یئیریت به کار به دهستی بۆن ده سه لاتی موحتاج به واسیته و یارمه تیده ر!؟

پورهردگار خۆی به تنه نا به توانایه لهسه ر نه نجام دانی هه موو پینداویستی بنده کانی و هیچ پیویستی به واسیته و یاریده ده ر ناکات که واته بۆچی واسیته دابنیتین!؟

***++*++*++*++*++*++*

که واته دوا ی ده رکه وتنی هۆکاره کانی پیویست کردنی بوونی واسیته له نیوان خه لکی و کاربه ده ستاندا زانیمان هۆکاری بنه رپه تی (بۆ عه داله تی) و (بۆ به زه بیته تی) و (بۆ ناگایه تی) و (بۆ توانایه تی) کاربه ده ستانه، بۆیه خه لکی پیویستیان به واسیته هه یه تا دارا کاربه کانیان بگه نه لای کاربه ده ستان و وه لام بدرینه وه به لام پورهردگار به پینچه وانه ی کاربه ده ستان و دروستکراوان پاکه و دووره له هه موو سیفاتییکی که م و ناته واو وه خاوه نی هه موو سیفاتییکی به رزو ته واوه ناگای له هه موو بنده کانیه تی و لئیانه وه نزیکه به عیلم و بیست و بینین و ده سه لات. وه ده نگی هه موویان ده بیستیته و پیشی خۆشه داوا ی پینداویستیه کاتمانی لی بکه یین و به تواناشه لهسه ر وه لامدانه وه مان بۆ پیویست بوون به واسیته و یاریده ده رو له که سیش ناترسیته

و ئیشیش به کەس نیو، کەشیش ناتوانیت فرمانی پی بگۆریت، وە خۆی داناو کار لەجێ و بەخشندهو میهره‌بانە (أرحم الراحمین)، وە (أعدل العادلین)، وە (أحکم الحاکمین)، وە خۆشی فرمانی پی کردوین کە داوای ئی بکەین و بەئینی داوینی کە وەلامان بداتەو توێش دەبیت کە داوای ئی نەکەین روو بکەینە یە کینکی. وە پی راگەیاندرۆین کە غەیری نەو هاواریشی بکەین تەنھا زەرەرمان بۆ دەمیتتەو هیج سوودی ئی وەرناگرین؛ چونکە هیج یە کینکی تر جگە لە خۆی هیچی بە دەست نیو توانای شەفاعەت و تکاردنیشیان نیو بە ئیزنی نەو نەبیت بۆ نەو کەسەش نەبیت کە پەرورەدگار خۆی پازیه شەفاعەتی بۆ بگۆریت !!

کەواتە دواي ئەم هەموو روون کردنەوانەو ناسینی گەرەبی و قەدری خوا بۆمان دەرکەوت کە (تەشبیە) کردنی خوا بە کاربەدەستان و واسیتە دانان بۆلای خوا وەك چۆن واسیتە دادەنێن بۆلای کاربەدەستان ئەم کارە کارێکی زۆر ناشەرعی و ناعەقڵانە یە و گوناهێکی گەرەبیە وەسوسە ی شەیتانە کە جارێکی تر بلێن:

چۆن لە دنیا دا پتوستان بەواسیتە هەیه بە بۆلای کاربەدەستان، بەهەمان شیوەش بۆلای خوا !!

یان بلێن: ئیمە تاوانبارین و پیاوچاکان لەخوا نزیکن و خوا لە ئیمە خۆش ناییت بی تکای پیاوچاکان !! .

یان بلێن: وا جوانترە خۆمان راستەوخۆ داوا لەخوا نەکەین چونکە وا بە ئەدەب ترە کە لەرینگای پیاوچاکان و پیغەمبەرەنەو (علیهم الصلاة والسلام)، داواکاریه کاتمان بگن بە خوا !! . کەواتە ئەم وەسوسەنە هەمووی فیتلی شەیتانە و دەیهوێت بەم شیوازه (بەناوی لەخوا ترسانەرە) شەریک و هاوێ بۆ خوا دا بنێن !! پەنا بەخوا.

وە ئایا ئەدەب و عەقڵ و لەخوا ترسان ئەو یە کە بی فرمانی خوا بکەین ؟
 خوا دەفرمویت: ﴿ وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾ (غافر: من الآية ۶۰).
 واتە پەرورەدگارتان **فرمانی پی کردوون**: فرمویەتی هاوارم بکەن و داوام ئی بکەن، وەلامان دەدەسەرە. وە فرمویەتی: ﴿ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴾ (الجن: من الآية ۱۸).
 واتە: **نەهی لیکردوون**: لەگەڵ خوا هاوار مەکەنە هیج یە کینکی تر.

جا نایا وازهینانت لهو فرمانه‌ی خوا له‌سه‌ری واجب کردوی که - تنها دوا له‌وکردنه - وه کردنی نهو کاره‌ی که‌لیی قه‌ده‌غه کردویت و نه‌هی ئی کردویت، - که بریتییبه له‌هاوار کردنه یه‌کینکی تر، وه‌ک پیاوچاکان و پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) -، نایا نه‌مه نه‌ده‌ب و عه‌قل و ته‌قوایه ۱؟.

وه هدر نایه‌تییکی قورن‌ان ده‌خوینیتته‌وه سه‌باره‌ت به‌م باسه‌وه، ده‌بینین فرمان ده‌کات که تنها هاوار بکه‌نه (الله) و داوا له‌و بکه‌ن. وه‌ک:

* ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً...﴾ الأعراف: ۵۵.

* ﴿وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا﴾ الأعراف: ۵۶.

* ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ الأعراف: ۱۸۰.

* ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ غافر: ۶۰.

* ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ غافر: ۱۴.

وه به پیغه‌مبه‌ری ﷺ فرمانه‌وو:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ البقرة (۱۸۶).

واته‌ی نه‌ی محمد نه‌گه‌ر به‌نده‌کانی من پرسیا‌ری منیان ئی کردیت، نه‌وه من خۆم لییان نزیکم و وه‌لامی داوای داواکاران ده‌ده‌مه‌وه. وه نه‌یفه‌رموو با داوا له‌تق بکه‌ن و تۆش داوا له‌من بکه‌و ببه‌ واسیتته‌ی نیوانمان بز گه‌یاندنی پارانه‌وه‌و داوای به‌نده‌کام به‌من و، ئی خۆش بوونیان و، وه‌لام دانه‌وه‌ی منیش به‌نه‌وان.

به‌لام بز راگه‌یاندنی شه‌ری خوا په‌روه‌ردگار فرمانی به پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ کردوه که هدر پرسیا‌ریکی شه‌ری خویان ئی کرد خۆی له‌جیاتی خوا وه‌لامیسان بداته‌وه‌و بییتته‌ واسیتته‌ی راگه‌یاندن (واسطه‌ البلاغ).

هه‌روه‌ک ده‌بینین که پرسیا‌ری کاری شه‌ری ده‌کرا په‌روه‌ردگار ده‌یفه‌رموو خۆت وه‌لامیسان بده‌وه به‌م شتیه‌یه‌ی فیتری ده‌کرد . بز نمونه:

﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا﴾ البقرة

﴿ و يسألونك عن المحيض قل هو أذى... ﴾ البقرة

﴿ و يسألونك عن الأهلة قل هي مواقيت للناس ﴾ البقرة

﴿ و يسألونك ماذا ينفقون قل العفو... ﴾ البقرة

بەم شتوویە پەرورەدگار [پێغه مبهەری ﷺ] وەک و اسیتە ی ڕاگە یان دنی شەرە کە ی بۆ دانارین، بەلام لێنی حەرەم کردوین وەک و اسیتە ی نزیک کەرەو بەزۆلای خۆی دابنێین؛ چونکە ئەم و اسیتە یە پاشماوی دینی موشریک و کافرە کانه و پەرورەدگار پێویستی بە هیچ کەس ناکات خە لکی بیکەن بە و اسیتە ی بۆ ئەو ی لە پەرورەدگاریان نزیک بکاتە وەر داواکاریە کانیان بکە یە نیت بە خوا. وەبۆیە تکار داوامان تەنھا دەبیت راستەوخۆ لە پەرورەدگار بیت وەک خۆی فەرمانی بەوە کردو لە نایە تە کانی پێشوو. وە قەدەغە ی کردو لە بەندە کانی هاوار بکەنە غەیری ئەو، یان و داوا لە غەیری خۆی بکەن.

و پێغه مبهەری پێشە و اش ﷺ لە سەر ئەو تەنھا خوا پەرستیه هاو لەانی پەرورەدە دە کرد وەک دەبینین بە عبداللە ی کور ی عباسی فەرموو :

((وإذا سألت فاسأل الله، وإذا استعنت فاستعن بالله))^(۱).

واتە ئەگەر داواکاریت هەبوو یە کسەر داوا لە خوا بکەو ئەگەر داوا ی یارمە تیش ت کرد تەنھا داوا ی یارمە تی لە خوا بکە !.

و پێتی نە فەرموو: هاوار بکە من یان داوا ی یارمە تی لە من بکە ؟! کە دووریش یم لیت، یان مردووش یم !!

و هەر وەها پێغه مبهەری ﷺ بە فاطیمە ی کچی فەرموو:

((يا فاطمة سليني من مالي ما شئت فإني لا أغني عنك من الله شيئاً)).

واتە لە مانی دۆنیام چی حەز دە کە ی ت داوام لێ بکە بەلام لای خوا من هیچ سوود بە تۆ ناگە ی ئەم و هیچم بە دەست نیە بۆ ت لای خوا، وە خاوەنی هیچ نیە !!.

کەواتە ئەو دینه دێرینە ی ئیسلام کە لە کۆنەو بە خوا بە هەموو پێغه مبهەران ی علیهم السلام: والسلام) دا ناردوو و پێغه مبهەری ئیمەش محمد ﷺ پێی هاوو وە زانیان لە سەری ڕۆیش توون

تا ئەم سەردەمەمی ئێمە بناغەو بنەرەتەکەمی بریتییه له بەتەنیا پەرستنی خواو بەتەنیا هاوار کردنه (الله) و تەنیا لەو داوای پارمەتی‌کردن ﴿إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ وە تەنیا داوای بەفەریاکەوتن لەو بکەین و لەگەڵ ئەو خوایە پەرورەدگارە گەرەبەدا هاوار نەکەینە هیچ یەکیکی تر، بەلام هەر لەکۆنەوه تا ئەمڕۆش نەقام و هاوبەش پەیدا کەران رازی نەبوون بەم دینی ئیسلامەمی که لەسەر تەنیا خوا پەرستی و تەنیا هاوار کردنه ئەو دامەزراوه بەلکو لەگەڵ پەرورەدگار چەندان پەرستراوی تریان داناون و هاواریان کردوون بەنیازی لەخوا نزیک کردنه‌وه و شەفاعەت بوکردن لای خوا. وەک بۆمان دەرکەوت لەسەرەتای ئەم کتابەدا بە بەلگەمی قورئان و حەدیس. وەک لەم ئایەتەشدا رۆون دەبێتەوه:

﴿ ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَرِهْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴾ (غافر: ۱۲).

واتە: ئەگەر بە تەنیا هاوار بکەیتە خواو تەنیا لەو پیاڕێنەوه، ئێوی نەقام باوەر ناهێنن و بێ باوەر دەبن بەم مەنەجە که تەنیا هاوار بکەیتە (الله).

بەلام ئەگەر شەریک بۆ خوا دابنریت لە هاوار بۆ کردن و پەرستندا ئەوا ئەو کاتە ئێوه - ئەمی موشریکان - باوەر دەهینن، واتە باوەر بە دینی‌ک دەهینن که شەریکەو لەگەڵ خوا هاوار بکەیتە غەیری خوا !!

و هەرەها پەرورەدگار زیاتر پەردە لەسەر شیریکی ئەم جۆرە خەڵکە نەقامە گومراییە لادەدات و دەفەرمویت: ﴿وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ. وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ (الزمر: ۴۵) واتە: ئەگەر بەتەنیا باسی (الله) بکەیت و یادی ئەو بکەیت دەروونی ئەوانەمی که باوەریان بە ناخەت نیە دەگیرێ و تەنگ دەبیت، بەلام کاتێک که مەعبودەکانیتر یاد دەکەیت ئەو کاتە دلایان شاد دەبیت !!

بەداخەوه ئەمەیه حالی نەقام و نەزانەکانی ئەمڕۆش ئەگەر بەتەنیا بلێیت: ﴿يا الله هاوار﴾ دەلێن ئەو بۆ نالێیت یا حەزەرتی غەوس هاوار ۱؟، وە بۆ نالێیت یا رسول الله هاوار ۱؟، وە یان ئەگەر بە تەنیا باسی خوا بکەیت و بەس ناوی ئەو بهیئیت رازی نابن و، دەلێن دەبیت لەگەڵ (الله) بلێیت: ﴿يا محمد، يا غوس﴾ یان دەبیت بلێیت بە ناوی خوا و پیغەمبەران (عليهم الصلاة

کهواته برای موسلمان رشیاریه و بزانه که: دینی دیرینی نیسلام تهنها خوا په رستییه و تهنها هاوارکردنه خواجه، وه هه رکه سیکي موسلمانان بینی دهیوت تهنها هاوار بکه نه خوار هاوار مه که نه که سی تر: بزانه نه و که سه له سه ر پسته شه قامی نیسلامه دیرینه که یه له م باره دا، وه به درۆ بوهتانی خه لک پروا نه که یه که ده لئین: نه مه دینیکی تازه یه!!

نه خیر دینی تازه نه م شیک و بیدعه کاری و گۆرپه رستی و زه رگ له خۆدان و هاوار کردنه شه خس و واسیته دانانه یه، که نه قام و بئ عه قلان له سه ری ده رۆن. وه به ناوی خۆشویستی پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگان و پیزگرتن لییان، به رزیان کردونه ته وه بۆ ناستی په روه ردگارو کردویانن به شه ریکی خوار، له ناستی به نده یتتی به رزیان کردونه ته وه بۆ ناستی په رستراویتی و، ده یان په رستن و هاواریان ده که نن و سه ربړینیان بۆ ده که ن و، سویندیان پی ده خۆن و په نایان پی ده گرن و، نه زریان بۆ ده که ن و، داوای به فریا که وتنیان لی ده که ن!!

وه دینی (أبو جهل و أبو لهب) یان زیندر کردۆته وه به ناوی له خوا نزیک بوونه وه و خۆش ویستی پیاوچاگان.

موسلمانی ژیر نیستا تیگه یشیتیت که خۆشویستن و پیزگرتن له پیغه مبه ر ﷺ و پیاوچاگان، به شوینکه وتنیان ده بیته له شه ریعه تدا، نه که به په رستنیان و به رز کردنه وه یان بۆ ناستی په رستراوو، عیبادهت بۆ کراو، که (الله) یه.

وه تیگه یشیتیت که نه وانهی به ناوی واسیته و له خوا نزیک بوونه وه هاوار ده که نه پیغه مبه ر ﷺ و پیاوچاگان، هیچ به لگه یه کیان نیه و، کاره که یان بی شه رعیه و شوکه و کوفره و، بی نه ده بی و بی عه قلی و نه قامیه.

((وَمَنْ أَثَبَّتِ الْأَنْبِيَاءَ وَسَوَاءَهُمْ مِنْ مَشَائِخِ الْعِلْمِ وَالذِّينِ وَسَائِطَ بَيْنِ اللَّهِ وَبَيْنَ خَلْقِهِ كَالْحِجَابِ الَّذِينَ بَيْنَ الْمَلِكِ وَرِعِيَّتِهِ ، بِمِثِّهِ يَكُونُونَ هُمْ يَرْفَعُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى حَوَائِجَ خَلْقِهِ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِنَّمَا يَهْدِي عِبَادَهُ وَيَرْزُقُهُمْ وَيَنْصُرُهُمْ بِتَوْسِطِهِمْ، بِمَعْنَى أَنَّ الْخَلْقَ يَسْأَلُونَهُمْ، وَهُمْ يَسْأَلُونَ اللَّهَ كَمَا أَنَّ الْوَسَائِطَ عِنْدَ الْمُلُوكِ يَسْأَلُونَ الْمَلِكَ حَوَائِجَ النَّاسِ لِقَرَبِهِمْ مِنْهُمْ، وَالنَّاسُ يَسْأَلُونَهُمْ أَدْبَاباً مِنْهُمْ أَنْ يَبْشُرُوا سَوَالَ الْمَلِكِ، وَلِأَنَّ طَلِبَهُمْ مِنَ الْوَسَائِطِ أَنْفَعَ لَهُمْ مِنْ طَلِبِهِمْ مِنَ الْمَلِكِ، لِكُونِهِمْ أَقْرَبُ إِلَى الْمَلِكِ، فَمَنْ أَثَبَّتَهُمْ وَسَائِطَ عَلَى هَذَا الْوَجْهِ فَهُوَ كَافِرٌ مُشْرِكٌ يَجِبُ أَنْ يَسْتَأْذِنَ فَان تَابَ وَالْآ قَتْلَ وَهُوَ لَاءَ مُشْبِهُونَ لِلَّهِ، شَبِهُوا الْخَالِقَ بِالْمَخْلُوقِ وَجَعَلُوا اللَّهَ أُنْدَاداً))

وهذا القول مخالف لقوله تعالى :

﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ .

وقوله تعالى : ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ .

فلم يجعل الله بينه وبين خلقه واسطة في الدعاء. وهم بعقولهم الخرفة جعلوها .

شوبه‌ی دوانزه‌ههم

﴿ شفاعت ﴾^(۱)

ده‌لین: ههموو موسلمانیک باره‌ری وایه که پیغه‌مبهر ﷺ و پیارچاکان شفاعت ده‌کن بۆ موسلمانان له پزۆی قیامتدا. که‌وابوو تیمه هدر له دونیادا به‌زویی داوای نهو شفاعته‌تیه‌یان لێ ده‌که‌ین که خوا پیتی به‌خشیون. وه ده‌لین نه‌ی پیغه‌مبهری خوا ﷺ شفاعه‌تمان بۆ بکه لای خوا. وه نه‌ی شیخ عبدالقادی گه‌یلانی شفاعه‌تمان بۆ بکه لای خوا. چونکه هه‌روه‌کو له قیامتدا داوای شفاعت و به‌فریاکه‌وتنیان لێ ده‌که‌ین، به‌هه‌مان شتیه‌ش دروسته له داوای مردنیشیان هدر داوایان لێ بکه‌ین !.

وه‌لامس نه‌م شوبه‌یه‌ش:

له وه‌لامدا ده‌لین: به‌لێ راسته پیغه‌مبهری خوا ﷺ شفاعت ده‌کات، وه هه‌روه‌ها پیارچاکانیش و، فریشته‌کانیش و، شه‌هیدانیش شفاعت ده‌کن، داوای نه‌وی خوا پرتگیان پین ده‌دات، له‌و سنوره‌دا که بۆیان داده‌نیت، بۆ نه‌و که‌سه شفاعت بکه‌ن که ته‌نها خوا په‌رست (مُوحِد) بووه‌و، هاوبه‌شی بۆ خوا په‌یدا نه‌کردوه‌و، هاواری نه‌کردۆته‌ غه‌یری خوا.

جا بێ نه‌وی تیمه‌ش داوایان لێ بکه‌ین شفاعه‌تمان بۆ بکه‌ن، خوا پرتگی شفاعت کردنی پین داوین. به‌لام له‌گه‌ژ نه‌وه‌شدا هه‌رامیشی کردوه که تیمه له دنیا داوای شفاعت کردنیان لێ بکه‌ین و هاواریان بکه‌ین داوای مردنیان.

* چونکه هاوارکردنه غه‌یری خوا شیرکه، وه داوای شفاعت له مردوو ناکریت، وه شفاعت هه‌موی مولکی خاویه‌و، داوا له خاوه‌ن مولک ده‌کریت که په‌روه‌ردگاره، وه تاوه‌کو خۆی پرتگا نه‌دات، که‌س ناتوانیت شفاعت بکات و، بۆ که‌سیش ناکریت. وه داواکردنی تیمه له شفاعت کاران هیچ سویدیکی نیه، به‌لکو زانیشی هه‌یه. چونکه به‌فهرمانی خواو ویست و ئه‌راهی خوا شفاعت کاران شفاعت ده‌کن، نه‌ک به‌داوار هاواری تیمه، وه له خۆمانه‌وه بۆمان نیه پیغه‌مبهر ﷺ و چه‌ند پیاو چاکیک دابنیتین به شفاعت کاری خۆمان و

(1) الشفاعة: لغة الدعاء. قال في لسان العرب: (الشفاعة كلام الشفيع للملك في حاجة يسألها لغره، والشافع الطالب لغره يُشفع به الى المطلوب، يقال تشفعت بفلان الى فلان فشفعتني فيه).

له گهژ خوا هاواریان بکه یینی و داوای شه فاعه تیان لی بکه یین، چونکه نه وان خاوه نی شه فاعه ت نین و، نیتمه ش له خۆمانه وه نازانین نایا پرتگیان پین ده دریت شه فاعه ت بۆ نیتمه بکه ن یان نا. وه هدر که سیک له خۆیه وه شه فاعه تکار دابنیت بۆ خۆیی و داوای شه فاعه تیان لی بکات، نه وه وه ک موشریکه کانی کردوه و شه ریکی بۆ خوا داناه و سزاکه یشی نه وه یه بپه ش ده کریت له شه فاعه تی شه فاعه ت کاران و که س ناییت شه فاعه تی بۆ بکات.

* وه راسته له پۆژی کۆبونه وهی خه لک له مه حشر، خه لکی ده چن بۆلای پیتغه مبه ران - عليهم الصلاة والسلام - به گشتی پیتغه مبه ری خۆشمان ﷺ به تاییه تی، وه داوایان لی ده که ن شه فاعه ت بکه ن لای خوا بۆ نه هلی مه حشر، به لām نه و تاییه ته به پۆژی قیامت کاتیک که پیتغه مبه ران - عليهم الصلاة والسلام - زیندو و حازرو ناماده ن لای خۆیان. وه گشت نه و هه دیسانه ی که باسی نه و دای شه فاعه ته مان بۆ ده که ن، هه موویان تاییه تیان کردوه به پۆژی داوییه وه، وه له هه یچ هه دیسیکی زه عیفیشدا نه هاتوه که بلیت نه وه له داوی مردنی ده ییت کاتیک که له نار گۆزه ا. * وه هه روه ها له کتیبه کانی عه قیده ی نیسلامی به دریشی باس له هه موو جۆره کانی شه فاعه تی پیتغه مبه ر ﷺ کراوه، وه له هه یچ کامیکیاندا باسی نه وه نه کراوه که جۆریک له شه فاعه ته کانی ﷺ داوی داوی مردنی بیت له نار گۆزه ا.

* که واته داوای شه فاعه ت کردن له مردوانی نار گۆزه - جا پیتغه مبه ر ﷺ بیت، یان پیارچاکان - نه وه هه یچ به لگه یه کی له سه ر نییه و داهینراوو بیدعه یه کی شه رکیه .

* وه له به ر نه وه نایین هه یچ کام له هاوه لانی ﷺ داوی مردنی پۆشیتبه سه ر گۆزه که ی و داوای شه فاعه ت کردنیان لیکرد بیت. به لکو ده چون داوایان له زیندوه کانیان ده کرد، وه ک له سالی وشکانی و بی ناویه که داوایان له عباس ﷺ کرد دوایان بۆ بکات.

وه بۆ زیاتر تینگه یشتن له شه فاعه ت، نه وه به به لگه ی قورنان و سونه ت باسی لیه وه ده که یین بۆ نه وه ی نه فام و تینه گه یشتران گومانی خراپ به نه هلی سونه ت نه به ن و، پپویاگه نده نه که ن که گوایه باوه ریان به شه فاعه ت نه !!؛ چونکه له هه موو که س زیاتر باوه رمان به شه فاعه ت هه یه ر دلشمان خۆشه که به ر شه فاعه ت ده که وین ان شاء الله؛ چونکه ته نها داوا له خوا ده که یین که هدر نه و خاوه نی شه فاعه ته و، هه مووی مولکی خۆیه تی:

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهٗ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ الزمر : ۴۴ .

جوړه گانې شفاعت

نه گهر وردیینه وه له نایه ته پیوژه کانی قورنان دهیینین دوو جوړه شفاعت باسکراوه له قورناندا.

﴿ جوړی به کمه ﴾ الشفاعة الشریکة

نمو شفاعتهی که داواگردنی شریکه: نم جوړه یان نهویه که داوا بکریت له غهیری خواو هاوار بکریته پیاوچاگان و فریشتهو جنوکه و قهر، بۆ نهوی شفاعت بکن لای خوا بۆ هاوارکر واته: به بی تیزن و فرمانی خوا، واسیتو و شفاعتکار دابنریت بۆ نهوی شفاعت بکن لای خواو شفاعت دانهریش سه رپرین و مال به خشین و هاوارکردن و به گوره دانان بکات بۆ نم واسیتو و شفاعتکارانه، وه دلی بیستیتوه به نهوان و نیعتیقای پیان بیت که سوودی بۆ دابین بکن و زهری له سهر لابدهن به هوی شفاعت کردیانه وه لای خوا، وه شفیعه کانی خوښ بویت له گهل لای ترسان و به گوره دانانیان و پشت پی به ستیان !!. نم جوړهش خوی گوره به شریکی داناوه و کوفرو دینی موشریکه کانی کونه و له جیاتی سوود گه یاندن زهره ده گه یه نییت و، له جیاتی نزیک کردنه وه له خوا، دوورت ده خاتوه لیتی.

وه پدروردگار له چندان نایه تدا نم شفاعته شریکه یی باس کردوه بۆ نمونه:

به لگه یه کمه: ﴿وَعِبُدُونِ مَنْ دُونَ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَنْتَبِّئُوا اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (یونس: ۱۸).

واته: هاوبه شی پیداکه ران جگه له خوا شتی تر ده پرستق و لیتی ده ترسن و دلیان پیان خوښه و نه ملی خیریان پییه تی و داوای سوودو قازاچی لای ده کهن که له راستیدا هر شتی که ده پرستق جگه له خوا نه ده توانیت زهره ریان لای بدات - تاوه کو لیتی بترسن - وه نه سوودیان پی ده گه یه نییت - تاوه کو نیعتیقایان پی بیت و په جار داوای لای بکن - وه هاوبه شی پیداکه ران ده لیتن: نیمه نم هاوار بۆ کراوانه ناپه رستین سه ربه خو واته باوه رمان نیه که دروستکه رو پزق ده ری نیمه بن یان بتوانن خویمان سوودمان بۆ بهیتن و زیانمان له سهر لابدهن؛ به لام نیمه له بهر نهوه نیعتیقادمان پیانه و هاواریان ده که ینی بۆ نهوی شفاعت تمان بۆ بکن لای خوا، چونکه نه مانه شفاعتکارمان لای پدروردگاری تاك و ته نها !!.

په روه ردگاریش قه بولئی نیه به و شتویه و له م پرتگایه وه خه لکی داوای شه فاعدت له خوا بکه ن و پئی نهمه ی پین نه داو، بزیه نینکاری کرد له و کاره یان و به شیرکی دانار و به پیغه مبهری فهرموو: پینان بلن: نه وه پرتگایه کیان داناره بز له خوا نزیك بوونه وه که خوا ناگای لی نیه ۱؟ واته نیه پرتگا بز خوا داده نین و شتیکی فیر ده که ن که خزی نه یزانتت ۱؟. چزن ده بیت سه و پرتگایه ی نیه راست بیت و خواش پئی نه وتون ۱؟ نه خیر نه م کاره یان که شه فاعه تکار دانانه لای خوا شیرکه و په روه ردگاریش پاک و په رزه له م شیرکه (۱).

به لکه ه دووهم: ﴿أَمْ تَأْخُذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلُوبِهِمْ أَمْ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ (الزمر: ۴۳ - ۴۴).

واته: نایا نه و موشریکانه، په رستراوه کانی خو یان داناره به شه فاعه تکاریان و، واده زانن که هاواریان کردن و پشتیان پین به ستق و نبعیتقادیان پینان بو و داوایان لی کردن، واده زانن به وه شه فاعه تیان بز ده که ن. وه نایا وا گومان ده بن که شه فاعه ت مولکی مه عبوده کانیانه؟ وه نه گه ر داوایان لی کردن نه وانیش شه فاعه تیان بز ده که ن ۱؟.

نه ی محمد ﷺ به و موشریکانه - بفهرموو: نایا نیه هه ر به شه فاعه تکاری خو تانیان داده نین، هه رچه نده هیچیشیان به ده ست نه بیت و، خاوه نی شه فاعه تیش نه بن و ناگاشیان له هاوارو داراکاری نیه هس نه بیت ۱؟.

نه ی محمد بفهرموو: شه فاعه ت هه مووی مولکی خوایه و نه وانیه ی نیه داوای شه فاعه تیان لی ده که ن خاوه نی شه فاعه ت نین، که واته ده بیت داوای شه فاعه ت ته نها له وخوایه بکریت که خاوه نیه تی، نه ک له وانیه هیچیان به ده ست نیه ر، خاوه نی هیچ سوودو زیان و مولکتیک نین. به لام

(۱) رازی سه بارت به م جوړه شه فاعه ته فهرموویه تی:

((اختلفوا في أنهم كيف قالوا في الأصنام إنهم شعاؤنا عند الله !...)) فذكر صورا، منها قوله:

((ورابعها: أنهم وضعوا هذه الأصنام والأوثان على صور أنبيائهم وأكابرهم، وزعموا أنهم متى اشتغلوا

بعبادة هذه التماثيل فإن أولئك الأكابر تكون شفعا لهم عند الله تعالى.

ونظيره في هذا الزمان: اشتغال كثير من الخلق بتعظيم قبور الأكابر، على اعتقادهم أنهم إذا عظموا

قبورهم فإنهم يكونون لهم شفعا عند الله)) . (تفسير الفخر الرازي): (۱۷/۵۹-۶۰).

په روږدگار خاوهنی شفاعه ته و خاوهنی مولکی هه موو ناسمانه کان و زه ویشه، وه له پاشانیش تنه هه بۆلای ته و ده گه پښه وه^(۱).

به لکه هس سییه م: وه له ناپه تینکی تر دا په روږدگار ده فرمویت:

﴿ و یوم تقوم الساعة یبلسُ الجرّمونَ، ولم یکن لهم من شرکائهم شفعاؤ وکانوا بشرکائهم کافرن ﴾ (الروم: ۱۲، ۱۳).

واته: له و پښه دا که کاتی زیندوو بونه وه یه تا و انباره کان بی تومید ده بن له پښگار بوونیان له سزا وه سه رسام ده مینن و هیچ په نار ده وازه یه کیان ده ست ناکه ویت و به لگه یان نامیتیت. وه له و پښه دا ته و مه عبودانه ی که له دنیا ده یان په رستن و هاواریان ده گردنئ و تومیدی شفاعت کردنیان پتیا بو - بویه جوړه ها په رستنیا بۆ ده کردن و کردبوویان به شهربک بۆ خوا له په رستن و پشت پی به ستندا - له و پښه دا شفاعه تیا بۆ ناکه ن و نابن به شفاعه تکاریان به لکو به پیچه وانه وه ده بن به دوژمنیا و به پراته تی خوږیاں ده رده سپن له و هاربه شی په یدا که رانه ی که له دنیا دا هاواریان ده گردنئ و کردبوویان به شفاعه تکار و شهربکی خوا؛ چونکه شفاعت مولکی خویه و ناییت بگریته مولکی غهیری ته و.

وه که هاربه شی په یدا که ران بی تومید بوون له مه عبوده کانیا و بینیا ن به پراته تیا ن لی ده که ن ته و کاته ته و انیش به پراته ت له مه عبوده کانیا ن ده که ن و ده لئین: تیمه له دنیا نیوه مان

(۱) وقال الفخر الرازی فی ((تفسیره)): (۲۶/۲۸۵): ((إعلم أن الکفار أوردوا علی هذا الکلام سؤالا فقلوا: نحن لانعبد هذه الأصنام لاعتقاد أنها آلهة تضر وتنفع. وإنما نعبدها لأجل أن یصیر أولئك الأكابر شفعاؤ لنا عند الله.

فأجاب الله تعالی بأن قال: [أم اتخذوا من دون الله شفعاؤ قل أو لو کانوا لا یملکون شیئا ولا یعقلون]. و تقریر الجواب: أن هؤلاء الکفار إما أن یطمعوا بتلك الشفاعة من هذه الأصنام، أو من أولئك العلماء والزهاد الذین جعلت هذه الأصنام ممثیل لها. والأول باطل؛ لأن هذه الجمادات وهی الأصنام لا تملک شیئا ولا تعقل شیئا، فکیف یعقل صدور الشفاعة عنها؟!.

والثانی باطل؛ لأن فی یوم القیامة لا یملک أحد شیئا، ولا یقدر أحد علی الشفاعة إلا بإذن الله. فیکون الشفیع فی الحقیقة هو الله، الذی یأذن فی تلك الشفاعة. فكان الاشتغال بعبادته أولى من الاشتغال بعبادة غیره)).

ده‌پرست و پشتمان پښ دهبستن بښ نه‌مړې، بښ نه‌وی شه‌فاعه‌تمان بښ بکه‌ن، نه‌ک به‌پراته‌تمان لښ بکه‌ن ا.

که‌واته به‌م نایه‌ته‌قورنایانه‌ پروون بزوه که شه‌فاعه‌ت ته‌نھا مولکی په‌روه‌رد‌گاره‌و، ته‌نھا ده‌بیټ له‌و داوا بکریت، وه هدر که‌سینک نیعتیقادی وایټت یه‌کیکی تر‌غیری خوا شه‌فاعه‌تی به‌ده‌سته‌و داوای شه‌فاعه‌ت له‌و بکات بښ نه‌وی شه‌فاعه‌تی بښ بکات لای خوا بښ نیزنی خوا نه‌وا شریکی بښ خوا داناره له‌چند لایه‌نیکه‌وه:

۱- له‌و پروانگه‌وه که شه‌فاعه‌ت ته‌نھا مولکی خویبه‌و به‌ه‌قی یه‌کیکی تری ده‌زانیت جگه له‌ خوا. واته را ده‌زانیت که شه‌فاعه‌ت‌کاره‌کانی شه‌فاعه‌ت کردنیان به‌ ده‌سته‌و بښ پروخسه‌تی خواش شه‌فاعه‌تی خویان هدر ده‌کن لای خوا.

۲- له‌ پروانگه‌ی داوا کردنی شه‌فاعه‌ت له‌ غیری خوا؛ چونکه داوا‌کردن و هاوار کردنه پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة‌والسلام) و پیاوچا‌کانی غایب، یان مردور شیرکه‌و نایټت هاوار بکریتته غیری خواو داوا له‌ غیری نه‌و بکریت.

۳- له‌ پروانگه‌ی ته‌شبییه‌ کردنی په‌روه‌رد‌گار به‌ پادشاو کار به‌ده‌ستانی دروست کراو واته چوڼ شه‌فاعه‌ت‌کاران شه‌فاعه‌تی خویان ده‌کن لای کاربه‌ده‌ستان بښ نه‌وی کار به‌ده‌سته‌که پیشی خوښ بیټ، وه بښ پڅخسه‌تی نه‌وانیش شه‌فاعه‌تی خویان هدر ده‌کن و کار به‌ده‌ستانیش ناچارن وه‌لامیان بده‌نه‌وه‌و تکایان بگرته‌وه، جا له‌ خوښی بیټ یان له‌ ناخوښی ا چونکه زږبه‌ی کات رایه که شه‌فاعه‌ت‌کاران مافیتکیان هدی به‌سه‌ر کاربه‌ده‌سته‌وه چونکه شه‌فاعه‌ت‌کاران:

أ - یان نه‌وانیش کار به‌ده‌ستن و خاوه‌ن مولکن له‌لایه‌کی تره‌وه.

ب - وه‌یان له‌گڼ خودی نه‌م کاربه‌ده‌سته‌ شریکن له‌ مولکایه‌تی.

ج - وه‌یان شریکی نین له‌ مولکدا به‌لام جینگرو یاریده‌درینی.

بزیه کاربه‌ده‌ست ناتوانیت شه‌فاعه‌تیان نه‌گریته‌وه، چونکه جاری وا هدی ه‌زی تیشی به‌و شه‌فاعه‌ت‌کارانه‌ ده‌بیټ و نه‌گه‌ر تیشیان نه‌کات نه‌وانیش لینی ه‌لده‌گه‌رینه‌وه‌و له‌وانه‌یسه‌ زه‌ره‌ری پښ بگه‌یه‌نن، وه جاری وا هدی مه‌ترسی هدی لټیان، بزیه ناچاره‌ په‌تیان نه‌کاته‌وه، وه جاری واش هدی چاکه‌و منه‌تی شه‌فاعه‌ت‌کاری زږر له‌سه‌ره‌ بزیه به‌ پیویستی ده‌زانیت پادا‌شتی بداته‌وه‌و تکایه‌کی گیرا بکات.

وه له بنه پرتدا شه فاعهت بویه ده کریت که کار به ده ست و حاکم واز له حوکمه داد پوره ریه که بهینیت و، حوکمه که به سهر شه فاعهت بۆ کراو ته تبیق نه کات له بهر خاتری شه فاعهتکار.

که واته شه فاعهتکار ده توانیت پراو حوکمی حاکم بگۆریت، چونکه مافی به سهر حاکمه وه ههیه.

به لآم په روره دگار زۆر له وه بهرزتره که ته شبیه بکریت به حاکمیکى دروست کراو (مخلوق). وه خوای گه وره کهس ناتوانیت حوکمی پهن بگۆریت و کاریگه ری تهن بکات، وه له که سیش ناترسیت و منه تی که سیشی به سهر وه نیهو ئیشیشی به کهس نیه وه هیچ که سیکیش نیه خاوه نی هیچ بیت له بوونه و درادو کیشی میرو له یه کی بچوک مولکی هه بیت سهریه خز، یان شهریکی خوا بیت له مولکایه تیدا یان یاریده ده ری بیت. وه له وهش زیاتر کهس ناتوانیت شه فاعهتیشی لایه کات بهن نیزنی خوا.

به لکهس چوارهم:

[وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كُنَّا خَلْقُنَاكُمْ أَوْلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَ كُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ نَقَطَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنتُمْ تَزْعُمُونَ] (الانعام: ۹۴).

واته: له پزۆی قیامه تدا په روره دگار به هاره بهشی پهیدا که ران ده فهرمویت: سویند به خوا، بیگومان ئیه به تاك تاك گه رانه وه لای ئیمه، ههروه کو یه که بچار دروستمان کردن، وه هه رچی پیمان به خشیبون و له بهرده ستان دابوو به جیتان هیشته دواى خوتان، وه ناشینین له گه لتان شه فاعهتکاره کانتان؛ نهو فریشته و جنۆکه و پیغه مبهرو پیاوچا کانه ی ئیعتیقادتان پیمان بوو، وه وا گومانتان ده برد تکاتان بۆ بکهن و فریاتان بکهون کاتى له گه ل خوا هوارتان ده کردنى و کردبو تان به شهریکی خوا له ئیعتیقاد خستنه سهرو هانا بۆ بردن و داواله کردن. سویند به خوا هه رچی په یوه نده یه که هه بوو له نیوانتاندان پچرا، وه هه رچی ئومیدیکتان پیمان بوو ون بوو و پیچه وانهش بۆوه.

دواى باس کردنى به لگه کانی قورنان، له وانه یه که سانیکى بهن بهش له قورنان بلین: ئیمه له قورنان ناگهین، له بهر نه وه ئیشی پهن ناگهین!، به لکو ته نها له سهر قسه ی زانایان ده رۆین!

له بهر توره با بزانتن كه زانايانى نيسلام نهم جزره شه فاعه ته شريكه يان بز پروون كردووينه وه به گويره ي قورقان بهم شيويه ي خواروه:

(١) وقال ابن جرير الطبري المفسر الشافعي - رحمه تي خوي لي بيت -:

قد تبين مما تقدم من الآيات أن الشفاعة التي نفاها القرآن هي التي تُطلب من غير الله (تفسير الطبري. سورة البقرة: ٢٥٥).

(٢) زاناي هه موو زانسته نيسلاميه كان (شيخ الإسلام) أحمد بن تيمية - رحمه تي خوي لي بيت - له كتابي (مجموع الفتاوى) كه (٣٧) بهرگه فه رمويه تي:

(الشفاعة التي نفاها الله تعالى كالتى أثبتها المشركون، ومن ضاهاهم من جهال هذه الأمة، وضلاهم؛ وهي شرك).

[والمشركون: يتخذون شفعاء من جنس ما يعهدونه من الشفاعة]

[فالمشركون: كانوا يتخذون من دون الله شفعاء من الملائكة والأنبياء والصالحين، ويصورن تماثيلهم فيستشفعون بها ويقولون: هولاء خواص الله، فنحن نتوسل إلى الله بدعائهم وعبادهم ليشفعوا لنا، كما يتوسل إلى الملوك بخواصهم لكونهم أقرب إلى الملوك من غيرهم، فيشفعون عند الملوك بغير إذن الملوك، وقد يشفع أحدهم عند الملك فيما لا يختاره فيحتاج إلى إجابة شفاعته رغبة ورهبة. فأنكر الله هذه الشفاعة:

١- فقال تعالى: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ .

٢- وقال: ﴿وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى﴾ .

٣- وقال عن الملائكة: ﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ، لَا يُسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ، يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفَعُونَ﴾ (سورة الأنبياء).

٤- وقال: ﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرْكٍ وَمَا لَكُمْ لَهُمْ مِنْ ظَهْرِ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ﴾ (سورة سبأ: ٢٢ - ٢٣).

٥- وقال تعالى: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْضُرُهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ يَقُولُونَ هَذَا شَفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَشِينُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (سورة يونس: (١٨)).

٦- وقال تعالى: ﴿وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُخْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَاكِي وَلَا شَفِيعٌ لَهُمْ يَتَّقُونَ﴾ (سورة الأنعام: (٥١)).

٧- وقال تعالى: ﴿ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴾.

٨- وقال تعالى: ﴿ لَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾.

٩- وقال تعالى: ﴿ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَىٰ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكُمَا خَوْلَانَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ، وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ شُفَعَاءَ كَمَا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءَ، لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴾.

١٠- وقال تعالى: ﴿ أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلُوبًا أُولَئِكَ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ لَهَا قُوَّةٌ لَئِنْ أَرَادَ اللَّهُ بِالنَّاسِ الْفِتْنَةَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ شُفَعَاءُهُمْ وَلَئِنَّ اللَّهَ لَذِي فَتْنَةٍ عَنِ النَّاسِ وَسَعِيدٌ ﴾.

جميعاً له ملك السماوات والأرض ثم إليه ترجعون... ﴾.

١١- وقال تعالى: ﴿ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا، يَوْمَذِ لَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴾.

١٢- وقال صاحب يس: ﴿ وما لي لأعبدُ الذي فطرني وإليه ترجعون؟ أأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَأُتَّقِنَ عَنِّي شَفَاعَتَهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْفَعُونَ؟ إني إذن لفي ضلالٍ مبين، إني آمنتُ بربِّكم فاسمعون ﴾.

فهذه الشفاعة التي أثبتها المشركون للملائكة والأنبياء والصالحين حتى صوروا تماثيلهم

وقالوا: استشفاعنا بتماثيلهم استشفاعٌ بهم، وكذلك قصدوا قبورهم وقالوا: نحن نستشفعُ بهم

بعد مماتهم ليشفعوا لنا إلى الله، وصوروا تماثيلهم فعبدوهم كذلك، وهذه الشفاعة أبطأها الله

ورسوله، وذمَّ المشركين عليها وكفرهم بها^(١)

((الشفاعة المنقبة هي الشفاعة المعروفة عند الناس عند الإطلاق. وهي: أن يشفع الشفيعُ إلى غيره

ابتداءً فيقبل شفاعته))^(٢)

وه روى كردتته وه كه مدهست له م نايه تانهى كه نه فى شه فاعهت ده كه ن چويه:

فه رموى:

((أته يراذ بذلك نفى الشفاعة التي يثبتها أهل الشرك، ومن شاهدهم من أهل البدع: من أهل

الكتاب والمسلمين الذين يظنون أن للخلق عند الله من القدر أن يشفعوا عنده بغير إذنه، كما يشفعُ

(١) مجموع الفتاوى / ١ / ١٥٠ - ١٥١.

(٢) مجموع الفتاوى / ١ / ١١٨.

الناسُ بعضهم عند بعض فيقبل المشفوعُ إليه شافعٍ لِحاجتِهِ إليه رغبةً ورهبةً، وكما يُعاملُ المخلوقُ المخلوقَ بالمعاوضةِ»^(١).

((والشفعاءُ الذين يشفعون عنده لا يشفعون إلاّ بإذنه كما قال: ﴿ قُلِ ادعوا الذين زعمتم من دون الله لا يملكون مثقالَ ذرةٍ في السماواتِ ولا في الأرضِ وما له فيهما من شركٍ وماله منهم من ظهير. ولا تنفعُ الشفاعةُ عندهُ إلاّ لمن أذن له ﴾.

فبيّن أنّ كل مَنْ دُعي من دونه: ليس له ملك ولا شرك في الملك ولا هو ظهير. وأنّ شفاعتهم لا تنفعُ إلاّ لمن أذن له.

وهذه بخلاف الملوك: فإنّ الشافع عندهم قد يكون له ملك، وقد يكون شريكاً لهم في الملك، وقد يكون مظاهراً لهم معاوناً على ملكهم، وهؤلاء يشفعون عند الملوك بغير إذن الملوك هم وغيرهم.

والملكُ يقبلُ شفاعتهم: تارةً بحاجتِهِ إليهم، وتارةً لخوفه منهم، وتارةً لِحِزاءِ إحسانهم إليه ومُكافئتهم ولإنعامهم عليه؛ حتى أنّه يقبلُ شفاعةَ ولدهِ و زوجته، لذلك فإنّه محتاجٌ إلى الزوجةِ وإلى الولدِ؛ حتى لو أعرضَ عنه ولدهُ وزوجتهُ لتضرر بذلك، ويقبلُ شفاعةَ مملوكه؛ فإذا لم يقبلُ شفاعتهم؛ يخافُ أن لا يطيعه، أو أن يسعى في ضرره، وشفاعةُ العبادِ بعضهم عند بعضٍ: كلّها من هذا الجنس. فلا يقبلُ أحدُ شفاعةِ أحدٍ إلاّ لرغبةٍ أو رهبة. والله تعالى: لا يرجو أحداً، ولا يخافه، ولا يحتاج إلى أحدٍ بل هو الغني).

(٣) وه زانای به نوابانگ محمد رشید رضا المفسر - رهمتی خوی لی بیت - له ته فسیحیه که یدا (تفسیر

المنار) فه رموویه تی:

((الشفاعةُ المعروفة عند الناس هي أن يحمل الشافعُ المشفوعَ عنده على فعلٍ أو تركٍ كان أراد غيره - حكمَ به أم لا - فلا تتحقق الشفاعة إلاّ بترك الإرادة و فسخها لِأجل الشفيع. فأما الحاكم العادل فإنّه لا يقبلُ الشفاعة إلاّ إذا تغيّر علمه. بما كان أرادهُ أو حكمَ به، كان كان أخطأ ثم عرف الصواب ورأى أنّ المصلحة أو العدالة في خلاف ما كان يريدُهُ أو حكمَ به. وأما الحاكم المستبد الظالم فإنّه يقبلُ شفاعةَ المقربين عنده في الشيء، وهو عالمٌ بأنّه ظالمٌ وأنّ العدلَ في خلافه، ولكنّه

یفضلُ مصلحة ارتباطه بالشافع المقرب منه على العدالة. وكلُّ من النوعین محالٌ على الله تعالى، لأنَّ إرادتهُ تعالى على حسب علمه وعلمه أزلُّ لا يتغیر)).

((كان اليهود المخاطبون ببيان هذه الحقيقة كغيرهم من أمم الجاهلية وأهل الملل الوثنية كقدماء المصريين واليونان يقيسون أمور الآخرة على أمور الدنيا فيتوهمون أنه يمكنُ تخلص المجرمين من العقاب بداءٍ يدفع بدلاً وجزاء عنه — كما يستبدل بعض حکامهم منفعة مالية بعقوبة بدنية — أو بشفاعة من بعض المقربين إلى الحاکم يُغیر بها رأيه ويفسحُ إزادته. ولقد اكتسح الإسلام هذه العقائد وأثارها العملية بالتوحيد الخالص، وأتى بُنيانها من القواعد، ولكن المسلمين لم یسلموا منها فقد دخل في الإسلام أقوامٌ يحملون أوزاراً مما كانوا عليه من الوثنية، ولم یلقنوا الدين من القرآن ولا كما أرشد القرآن، ولكنهم تقلدوه ممن لا يعرفه حقَّ المعرفة، ولقنوه كما ترشد إليه كتب التقليد من مصطلحات مبتدعة، فكانوا على بقيةٍ مما كان عندهم وعلى جهل بالاسلام، وجاء قومٌ آخرون تعمدوا الإفساد فجعلوا بالتأويل الباطل حقاً والكذب صدقاً^(١))).

(٤) زانای به ناوبانگ ابن کثیر المفسر الشافعي - رحمه تى خواى لى بیت - ده فهرمویت:

﴿وَكَمْ مِنْ مَلِكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تَغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُرْضَى﴾...

فاذا كان هذا في حقَّ الملائكة المقربين، فكيف ترجون أيها الجاهلون شفاعته هذه الأنداد عند الله؛ وهو لم يشرع عبادتها ولا أذن فيها، بل قد نهى عنها على السنة جميع رُسُلِهِ؛ وأنزل بالنهي عن ذلك جميع كتبه).

(٥) وه زانای پایه بهرز ابن قیم الجوزية - رحمه تى خواى لى بیت - فهرمويته تى:

وَمِنْ أَنْوَاعِهِ — أَيْ الشَّرِكِ — طَلَبُ الْخَوَائِجِ مِنَ الْمَوْتَى وَالِاسْتِغَاثَةُ بِهِمْ، وَهَذَا أَصْلُ شَرِكِ الْعَالَمِ. فَإِنَّ الْمَيْتَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ وَهُوَ لَا يَمْلِكُ لِنَفْسِهِ نَفْعاً وَلَا ضَرراً، فَضْلاً عَمَّنْ اسْتِغَاثَ بِهِ وَسَأَلَهُ أَنْ يَشْفَعَ لَهُ إِلَى اللَّهِ. وَهَذَا مِنْ جَهْلِهِ بِالشَّافِعِ وَالْمَشْفُوعِ عِنْدَهُ. فَإِنَّهُ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَشْفَعَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ لَمْ يَجْعَلْ اسْتِغَاثَتَهُ وَسؤالَهُ سَبباً لِإِذْنِهِ؛ وَإِلْمَا السَّبَبِ كَمَالِ التَّوْحِيدِ، فَجَاءَ هَذَا الْمَشْرِكُ بِسَبَبِ يَمْنَعُ الْإِذْنَ، وَهُوَ بِمَنْزِلَةِ مَنْ اسْتَعَانَ فِي حَاجَتِهِ بِمَا يَمْنَعُ حَاصِلَهَا. وَهَذِهِ حَالَةُ كُلِّ مُشْرِكٍ، فَجَمَعُوا بَيْنَ الشَّرِكِ بِالْمَعْبُودِ وَتَغْيِيرِ دِينِهِ، وَمَعَادَاةِ أَهْلِ التَّوْحِيدِ، وَنَسْبَةِ أَهْلِهِ إِلَى التَّنْقِصِ بِالْأَمْوَاتِ، وَهُمْ قَدْ

تنقصوا الخالق بالشرك، وأولياءه الموحدين بدمهم وعيهم ومعادتهم، وتنقصوا مَنْ أشركوا به غاية التنقص؛ إذ ظنوا أنهم راضون منهم بهذا، وأنهم أمرهم به، وأنهم يوالونهم عليه، وهؤلاء هم أعداء الرُّسل في كُلِّ زمانٍ ومكان، وما أكثر المستحيين لهم؛ وما نجى من شَرِك هذا الشرك الأكبر إلا مَنْ جَرَّد توحيدَهُ لله وعادى المشركين في الله، وتقرَّبَ بمقتهم إلى الله، وأتخذَ الله وحده وَلِيَّه وإلهه ومعبوده، فجرَّدَ حُبَّه لله وخوفه لله، ورجاه لله، وذَلَّه لله، وتوكَّله على الله، واستعانته بالله، والتجاءه إلى الله، واستغاثته بالله، وقصدته لله، مَتَّبِعاً لأمره متطلباً لمرضاته إذا سأل سأل الله، وإذا استعان استعان بالله، وإذا عمل عمل لله، فهو لله وبالله ومع الله ^(۱).

جۆری دووه می شه فاعه تی: شه فاعه تی شه رعی

شه فاعه تی شه رعی نهو جۆره شه فاعه ته یه که قورنات و حدیس ناماژهیان کردوه به بوونی له پزژی قیامه تدا وه مانای نه م شه فاعه ته ش نه مه یه که:

(أَنَّ اللَّهَ سَبَّحَانَهُ هُوَ الَّذِي يَفْضَلُ عَلَى أَهْلِ الْإِخْلَاصِ فَيَغْفِرُ لَهُمْ بِوَسْطَةِ دَعَاءِ مَنْ أُذِنَ لَهُ أَنْ يَشْفَعَ لِكُرْمَتِهِ وَيُنَالِ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ) ^(۲).

واته: په روره گار خۆی پزیزو چاکه وه فزله ده نوینس له سه ره نه هلی ئیخلاص و ته نه ا خوا په رستدا، به وهی که لییان ده بوریت به هۆی دوعاو تکای نهو تکاکاره ی که خۆی پوخسه تی داوه تکا بکات بو نه وهی پزیز بنییت له تکاکارو بیگه یه نییت به په ی سوپاس کراو به هۆی تکاکردنه که ی.

(أَنَّ الشَّفَاعَةَ الْمَثْبُتَةَ الَّتِي تَقَعُ بِإِذْنِهِ إِنَّمَا هِيَ الشَّفَاعَةُ لِأَهْلِ الْإِخْلَاصِ خَاصَّةً وَأَنَّهَا كُلُّهَا مِنْهُ، (رَحْمَةً مِنْهُ وَكِرَامَةً لِلشَّافِعِ)، (وَرَحْمَةً مِنْهُ وَعَفْوَاً عَنِ الْمَشْفُوعِ لَهُ)، وَأَنَّهُ هُوَ الْمَحْمُودُ عَلَيْهَا فِي الْحَقِيقَةِ، وَهُوَ الَّذِي أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ ﷺ فِيهَا وَأَنَالَهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ) ^(۳).

واته: نهو شه فاعه ته ی که هه یه نه وه یه که به پوخسه تی خوا ده بییت وه بریتییه لهو شه فاعه ته ی که ته نه ا بو نه هلی ئیخلاص (ته نه ا خوا په رستان) ده کریت به تاییه تی. وه نهو شه فاعه تی کردنه ش هه مووی هه ره له خوا وه یه مه به ستیش لهو پوخسه تی دانس تکاکردنه:

(1) انتهى كلام ابن القيم من فتح المجد ۲۱۲ - ۲۱۳.

(2) وهی شیخ الاسلام ابن تیمیه، بهوانه (بمجموع الفتاوى).

(3) وهی زانای المفسر (عبدالرحمن بن ناصر السعدی) القول السديد ص ۶۳.

پزلینتان و په‌حم کردنه به تکاکار ﴿ نه‌ک ترسان له تکاکار یاخود نیش پس بوونی یاخود ناچاری بێت ﴾.

وه‌ه‌روه‌ها ئەم پوخسەت دانێ شەفاعەت کردنه‌ش په‌حمی خویه‌ بو‌شە‌فاعەت بو‌کراو و عەفو کردیه‌تی. که‌واته‌ په‌روره‌دگار هەر ته‌نها خۆی سوپاس کراوه‌ له‌سه‌ر ئەم پوخسەت دانێ تکاکردنه‌، وه‌هەر خۆیشی ئیزنی پینغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌دات شەفاعەت بکات بو‌ئەوه‌ی بگات به‌ پله‌ی به‌رزی سوپاس کراو. (۱). (۲).

(1) وه‌ (شیخ الاسلام) فه‌رمویه‌تی: (فأما إذا أدن له في أن يشفع فشفع؛ لم يكن مستقلاً بالشفاعة، بل يكون مطيعاً له أي تابعاً له في الشفاعة، وتكون شفاعته مقبولة ويكون الأمر كله لأمر المسؤل...
فإن الشفاعة إذا كانت بإذنه لم تكن من دونه، كما أن الولاية التي بإذنه ليست من دونه كما قال تعالى: ﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا... ﴾.

وایضاً فقد قال: ﴿ أم اتخذوا من دون الله شفعاء أولو كانوا لا يملكون شيئاً ولا يعقلون، قل لله الشفاعة جميعاً له ملك السموات والأرض ﴾. فذم الذين اتخذوا من دونه شفعاء وأخبر أن لله الشفاعة جميعاً، فَعَلِمَ أَنَّ الشَّفَاعَةَ مَنَّيَّةٌ عَنْ غَيْرِهِ، إِذ لَا يَشْفَعُ أَحَدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَتِلْكَ فِيهِ لَهَا (بمصرع الفتوى) ۱ / ۱۱۸ - ۱۱۹.
(وكلُّ داعٍ شافعٍ دعا الله - سبحانه وتعالى - وشفع: فلا يكون دعاءه وشفاعته إلا بقضاء الله وقدره ومشیتته، وهو الذي يجيب الدعاء ويقبل الشفاعة، فهو الذي خلق السبب والمسبب، والدعاء من جملة الأسباب التي قدرها الله - سبحانه وتعالى -.

وإذا كان كذلك: فالالتماس إلى الأسباب شركٌ في التوحيد، ومحو الأسباب أن تكون أسباباً تقصّر في العقل، والاعراض عن الأسباب بالكليّة قدحٌ في الشرع، بل العبد يجب أن يكون توكلاً ودعاءه وسؤاله ورغبته إلى الله - سبحانه وتعالى - والله يقدر له من الأسباب - من دعاء الخلق وغيرهم - ماشاء (بمصرع فتوى) ۱ / ۱۳۱.
(2) وه‌ شیعخ محمد رشید رضا له تفسیر المنار (۳۰۸ / ۱) فه‌رمویه‌تی:

(وليس في الشفاعة بهذا المعنى - أي على أنها دعاءٌ يستجيبه الله تعالى - أن الله سبحانه يرجع عن إرادة كان أرادها لأجل الشافع وإنما هي إظهار كرامة للشافع بتنفيذ الإرادة الأزليّة عقيب دعائه، وليس فيها أيضاً ما يقوي غرور المغرورين الذين يتهاونون بأوامر الدين ونواهييه اعتماداً على شفاعة الشافعين، بل فيه أن الأمر كله لله، وأنه لا ينفع أحداً في الآخرة إلا طاعته ورضاه [فما تنفعهم شفاعة الشافعين، فما هم عن التذكرة معرضين؟] [ولا يشفعون إلا لمن ارتضى]. (۱).

که واته له پرژی قیامه تدا جوړیک له شه فاعهت هه یه که دوو مه رجی تیدا بیت:

۱- په روهردگار شه فاعهت کار نین بادت بو شه فاعهت کردن؛ چونکه هیچ که سیک ناتوانیت به بنی نیزی نه و له خزیه شه فاعهت بکات وک لای سهر کرده و کار به دهستان ده کریت ! و خوی په روهردگار ده فرمویت: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ ۲۵۵ البقرة.

واته کتیه نه وهی شه فاعهت ده کات لای په روهردگار نیلا به نیزی خوی نه بیت؟!.

۲- مه رجی دووه می شه فاعهتی شرعی نه وهی: که نه و که سهی شه فاعهت کار شه فاعهتی بو ده کات دوی نیزی خوا، که سیک بیت خوا بیهویت شه فاعهتی بو بکریت و پازیش بیت له قسه و کرده وی.

وهک په روهردگار ده فرمویت:

﴿ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ، لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ، يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ﴾ الأنبياء ۲۶-۲۸.

واته: فریشته کانی خوا هدرچنده له خوا نزیکن، به لام پوله و شریکی خوا نین و خاوهنی هیچ نین له گه ل په روهردگارا، به لکو بهنده ی ریز ل گراون. چونکه پینش په روهردگاریان ناکه ون به هیچ قسه یه ک، وه به فرمانی نه و کارده کن و له خزیانه وه شت دانا هیتن و چاوه پتی فرمانی نه ون. وه په روهردگار پابردوو و داهاتویان ده زانیت و، ناتوان شه فاعهت بکن ته نها بو نه و که سه نه بیت که په روهردگار خوی لیتی پازییه. وه فریشته کانیش له ترسی خوا له ترس و له رز دان.

که واته هدرچنده شه فاعهت ده کن به لام ناتوان به بنی نیزی نه و بیکه ن؛ چونکه ﴿ لایسبقونه بالقول ﴾ پیش خوا ناکه ون، وه شه فاعهت کرده که شیان هدر به فرمانی خاویه؛ چونکه ﴿ وهم بأمره يعملون ﴾ واته به فرمانی خوا کارده کن.

وه شه فاعهتیش ته نها بو که سیک ده کن که خوا بیهویت بو بکن و لیتی پازی بیت. وه له گه ل نه وه شدا له خوا ده ترسن و خزیان به خاوهنی هیچ دانانین له به رامبر خوا.

وه زانای المفسر (ابن کثیر) له په فسیر هم نایه ته ده فرمویت:

﴿فإذا كان هذا في حقّ الملائكة المقربين، فكيف ترجون أيها الجاهلون شفاعة هذه الأنساد عندالله؟ وهولم يشرع عبادتها ولا أذنَ فيها، بل قد نهي عنها على ألسنة جميع رُسله؛ وأنزل بالنهي عن ذلك جميع كتبه؟.﴾

واته: جا كه ئهوه خالی ئهوه فریشتانه بیئت كه له خوا نزیكین و بندهی خالیسی پهروهردگارن، وه له عیبادت و به پاك پاگرتنی خوا هیچی تر ناكه، ئهدهی كه وابوو چوون ئیوهی نهقام دلی خوتان خوش ده كه ن به شفاعهتی كهسائیک، كه وه كو فریشته نه پاریزراون له هه له و تاوان، وه سه ره ای ئه وهش پهروهردگار مۆله تی ئیوهی نه داوه به داوا كردنی شفاعهت له و مردوو و پیارچاكانه و هاراكردنه ئه وان و په رستیان. به لكو به پیچه وان وه نه هی كردوه له م جوړه شفاعهت دانانه له هه موو كتیبه كانی و له سه ر زمانی هه موو پیغه مبه ره كانی.

وه له نایه تیكی تردا (النجم: ۲۶) هه ردوو مه ره كه هی كۆكردۆته وه ده فه رمویت:

﴿وَكُمْ مِنْ مَلَكَ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تَغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى﴾

قال الشوكاني (فتح القدير: ۱۴۵/۵): والمعنى التوبيخ لهم بما يتمنون ويطمعون فيه من شفاعة الأصنام، مع كون الملائكة مع كثرة عبادتها وكرامتها على الله لا تشفع الا لمن أذن أن يشفع له، فكيف بهذه الجمادات الفاقدة للعقل والفهم، وهو معنى قوله ﴿إلا من بعد أن يأذن الله﴾ لهم بالشفاعة ﴿لمن يشاء﴾ أن يشفع له (ويرضى) بالشفاعة له، لكونه من أهل التوحيد، وليس للمشركين في ذلك حظ، ولا يأذن الله بالشفاعة لهم ولا يرضاهم، لكونهم ليسوا من المستحقين لها.

واته: چه ندين فریشته له ناسمانه كان شفاعه تیان هیچ سو دی ناییت، ته نها دواى ئه وه نه بیئت كه: (۱) پهروهردگار ئیزنیان بدات شفاعهت بکه ن (۲) بۆ ئه وه كه سه ی پهروهردگار خوی بیه ویت بۆی بکریت و (۳) رازیش بیئت شفاعهتی بۆ بکریت.

وه له نایه تیكی تردا ده فه رمویت:

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا﴾ (طه: ۱۰۹)

واته: له و پۆژی قیامه ته دا شفاعهت سو دی ناییت ته نها بۆ ئه وه كه سه نه بیئت پهروهردگار شفاعهت كاری ئیزن دا بیئت بۆ شفاعهت كردن بۆی وه له وه كه شی - واته له شفاعهت كه هی - رازی بیئت. وه نه وان ههش كه خوا لییان رازی به پیغه مبه ره ان و پیارچاكان.

وه له دواى ئه وهى كه زانيمان كهس شه فاعه تى بۆ ناكريت ته نها ئه وه نه بيت كه په روهردگار بيه ويت بۆى بكریت و لینی پازی بیت، نایا په روهردگار بۆ كئ پازیه^(۱)؟
له وه لامدا: په روهردگار لهو كهسه پازیه كه دوو مه رجی به یه كه وه به ستراوى تیدا بیت:
۱- ته نها خوا په رست و (مخلص) بیت، واته نیه تى پاك و تاك بیت بۆ خوا.
۲- وه هیچ یه كئك و هیچ كه سینك نه كاته شه ريك بۆ خوا له هیچ جوړك له جوړه كانی په رستندا.

به لكه ی به كهس نه دوو مه رجش:

په روهردگار فه رمویه تى: ﴿وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ (الزخرف: ۸۶).

ته فسیره كانی نه م نایه ته:

ته فسیره ی به كهس: (ولا يملك عيسى وعزيرُ والملائكةُ الشفاعةُ في أحدٍ (أو لأحد) إلا فيمن (أو لمن) شهد بالحق (أي بالتوحيد) وآمن على علمٍ وبصيرةٍ بما شهد به).
واته عيسار عوزه يرو فریشته كان، شه فاعه تیان پئ ناكريت بۆ كهس، ته نها بۆ ئه وانه نه بيت كه شاهیدیان داوه به ته وحیدو، تیمانیان هیناوه له سهر عیلم و زانیاری و تیگه یشتنه وه.
كه واته شه فاعه ت ناكه ن بۆ دوو كۆمه ل:

- ۱- نه وانه ی شاهیدی ناده ن به (حق) واته به (لا إله إلا الله) كه كافرو موشریكن.
- ۲- نه وانه ی شاهیدی دده ن به ده میان به (لا إله إلا الله)، به لام نازانن مانا كه ی بریتیه وهی كه: (هیچ په رستراویكى حه ق نیه و، ته نها (الله) په رستراوى حه قو، پتویسته په رستن و خوښ ویستن و ترسان و ئیعتیقاد پئ بوون و هاواركردن و داوا لئ كردن و پشت پئ به ستن و سهریرین و مال به خشین، بۆ ئه و (الله) یه بكه ن به ته نها، پئ ته وهی بۆ كه سی تری بكه ن).

(۱) زانای المفسر (عبدالرحمن بن ناصر السعدي) فه رموی: ((لأبَدٌ من اجتماع الشرطين: إذنه تعالى في الشفاعة، ورضاه عن المشفوع له. ومن المعلوم المتقرر، أنه لا يقبل من العمل إلا ما كان: (أ) خالصاً لوجه الله، (ب) موافقاً فيها صاحبه الشرعية، فالمشركون إذاً لا نصيب لهم من شفاعته الشافعين، وقد سألوا على أنفسهم رحمة أرحم الراحمين)). نيسم الكرم الرحمن (الحجم: ۲۶).

نهم کۆمه ئی دوومه، نه گهر نوژییش بکهن و پزۆرش بگرن و هه جیش بکهن، وه شاهیدیش بدن بهدم به (لا إله إلا الله) سود له شاهیدی و عیباده ته کانیان نابینن، و شه فاعه تیشیان بۆ ناکریت، چونکه شاهیدی دانه که بیان ته نها به دهمه، مانای شاهیدی که نازان و، له دلدا ئیعتقادیان به ماناکه ی دانه مه زاره^(۱)؛ چونکه ئیعتقادیان به غهیری خواش هیهو، به ئیعتقادو کرده و بیان شاهیدی دانه که بیان هه لوه شان دۆته وه^(۲)، هاوار ده که نه غهیری خوا، سه برپین بۆ غهیری خوا ده کهن و، داوای به فریا که وتن له غهیری خوا ده کهن و، داوا له مردوو ده کهن شه فاعه تیان بۆ بکهن، وه ک چۆن موشریکه کانی کۆن داوایان ئی ده کردن !!

تهفسیر **eggom**: (لا يملك هؤلاء الذين اعتقدوا أن الملائكة أو الأصنام أو الجن أو الشياطين تشفع لهم - لا يملك هؤلاء العابدون من دون الله أن يشفع لهم أحد إلا من شهد بالحق أي لكن من شهد بالحق - يعني الموحدين - يملكون شفاعة الملائكة والأنبياء إذا أذن لهم الله عز وجل. فإن من شهد بالحق يُشَفَعُ لَهُ ولا يُشَفَعُ لمشرك).

واته: نه وانه ی که ئیعتقادیان هه یه به فریشته و پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و بت و جنۆکه که شه فاعه تیان بۆ بکهن، وه هاوار ده که نه نه وان و داوای شه فاعه ت له وان ده کهن، نه وانه چونکه غهیری خوا ده په رستن شه فاعه تیان بۆ ناکریت، چونکه ته نها نه وانه شه فاعه تیان بۆ ده کریت که شاهیدیان داوه به ته نها په رستراویتی خوا به دل و گیان و ده شانن ته نها خوا شایسته ی په رستن و داوا ئی کردنه. بۆیه ته نها نه و پروادارانه - داوای ئی زنی خوا - به ر

(1) نیمان القرطبی المفسر فیه رمویه تی:

((أن الشهادة بالحق، غير نافلة إلا مع العلم، وأن التقليد لا يعني مع عدم العلم بصحة المقالة)).

(2) چونکه: (أ) شریک عیباده ته هه لده وه شینیته وه: [وَلَقَدْ أوحى إِلَيْكَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنَ قَبْلِكَ لَنْ أَشْرِكَنَّ بِحَبِطَنَ

عَمَلِكُمْ وَلَنْ كُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ] (الزمر: ۶۵). [وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ] (الأنعام: ۸۸۶)

(ب) وه له گه ئی نه بونی عه قیده ی (خوا به ته نها په رستی) عیباده ت سوودی ناییت:

[وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ فَوْقَاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ] (النور: ۳۹). [وَقَدْ مَتَأ إِلَى مَا عَلِمُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا] (الفرقان: ۲۳).

[وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَبْغُلُونَ تَقْرِيرًا] (النساء: ۱۲۴).

شەفاعەتی پێغه مبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و فریشتەکان دەکەون، کەواتە موشریک بەر شەفاعەت ناکەوێت هەرچەندە دلتی خۆی خۆش بکات لەدوونیا بەو پێغه مبه‌رو پیاوچاگانەیی کە داوای شەفاعەتیان لێ دەکات لەگۆڕه‌کانیاندا!!!.

تەفسیری سبیه‌م: (لا یملك من یدعونه من دون الله من الأصنام والأنبياء والملائكة والأولياء والجن الشفاعة كما یزعمون أنهم یشفعون لهم، إلا من شهد بالحق (بالتوحید) علی علم وبصيرة. بما شهدوا به؛ وهم المسیح وعزیر والملائكة، لأنهم شهدوا بالحق والوحدانية لله علی بصيرة، فإنهم یملكون الشفاعة لمن یشحقها).

واتە: هەموو ئەو پەرستراوانەیی کە موشریکەکان دایان ناون بە شەفاعەتکار بۆ خۆیان و ئیعتیقادیان وایە شەفاعەتیان بۆ دەکەن - هیچ کام لەم پەرستراوانەیان شەفاعەتیان پێ ناکرێت و، پێگایان پێ نادریت شەفاعەتیان بۆ بکەن، تەنھا ئەوانەیان نەبن کە شاھیدیان داوە بە (لا إله إلا الله) بە تینگەیشتنەوه. کە ئەمانەش (عیساو عوزەیرو فریشتەکانن) تەنھا ئەمانەو وینەیی ئەو خوا بە تەنھا پەرستانە پێگایان پێ دەدریت شەفاعەت بکەن، بۆ ئەو کەسانەیی شایستەن کە بروادارانێ تەنھا خوا پەرستن (الموحدون).

کەواتە بە بەلگەیی ئەم نایەتە پیرۆزە بە هەرسێ جۆرە تەفسیرەکانیەوه بۆمان دەرکەوت کە:

(أ) زۆری ئەوانەیی خەلکی ئیعتیقادیان پێیانە شەفاعەتیان بۆ بکەن، ناتوانن شەفاعەت بکەن؛ چونکە تەنھا ئەو کەسە دەتوانیت شەفاعەت بکات کە (شەد بالحق وهم یعلمون) واتە تەنھا خوا پەرست بێت و، لەسەر رۆشناییش بپەرستیت. بەلام ئەوانەیی خوا بە تەنھا نەپەرستن و بیروباوەرو ئیعتیقادیان بەغەیری خوا هەبیت، وەک زۆر لە جادوگەرەکانی ئەمەریکە کە ئیددیعیای زانیی غەیب دەکەن و، خۆیان بەپیرۆز دەزانن و پێگا بەخەلکی دەدەن هاواریان بکەن و، قاچیان ماچ بکەن و، کێنوشیان بۆ ببەن و، پاشەو پاش بگەڕێنەوه دواوە لە خزمەتیاندا، سەرپێنیان بۆ بکەن. ئەوانە هەرچەندە ئەفامەکانیان و زۆر لە خەلکی ناتینگەیشتی تریش بە شەفاعەتکاریان دەزانن و داوای شەفاعەتیان لێ دەکەن؛ بەلام لە راستیدا نەک هەر ناتوانن شەفاعەت بۆ کەس بکەن، بەلکو خۆشیان شەفاعەتیان بۆ ناکریت؛ چونکە شاھیدیان بە حق بە (لا إله إلا الله) نەداوە بە تینگەیشتنەوه. وە هەرخوا بە شریک و کوفر شاھیدیەکیان

هه‌ئوه‌شان دۆتۆره. وه که سینکیش شیرکی هه‌بیت شه‌فاعه‌تی قه‌بول نیه، چونکه مه‌رجی شه‌فاعه‌تکار نه‌ویه ته‌نها خوا په‌رست (موحد) بیت و شه‌ریک بۆ خوا دانه‌نیت له په‌رستندا. وه‌ک نایه‌ته‌کی پیتشوو به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌مه به‌ گوێره‌ی لی‌ک دانه‌وه‌ی سی‌هه‌م. وه هه‌روه‌ها وه‌ک له‌م هه‌دیسه‌ی به‌لگه‌ی دووه‌مه‌شدا ده‌رده‌که‌ویت:

به‌لگه‌ی دووه‌مه‌ی دوو مه‌رجه‌که:

(ما من مسلم يموت، فيقوم على جنازته أربعون رجلاً، لا يُشركون بالله شيئاً؛ إلا شَفَعَهُمُ اللهُ فيه)^(۱).

واته: هه‌چ موسلمانیک نیه به‌ریت و چل پیاوی خوا به‌ته‌نها په‌رست که هه‌چ شه‌ریک بۆ خوا دانه‌نین نوێژی (صلاة الجنائز) له‌سه‌ر بکه‌ن ئی‌للا په‌روه‌ردگار دوعاو نوێژو تکایان قبول ده‌کات بۆ نه‌و موسلمانه‌ مردوو.

که‌واته نه‌وه‌ی نوێژی جه‌نازه‌ ده‌کات و له‌ نوێژه‌که‌یدا شه‌فاعه‌ت و تکا ده‌کات لای خوا بۆ مردوو نه‌گه‌ر شیرکی هه‌بیت نه‌وه تکای ناگه‌ریته‌وه.

* وه هه‌روه‌ها هه‌ر که‌سی‌ک پازی بیت خه‌لکی هاواری بکه‌ن و داوی مردنیشی داوی شه‌فاعه‌تی لێ بکه‌ن، نه‌وه نه‌ک هه‌ر شه‌فاعه‌ت ناکات، به‌لکو طاغوتو ده‌خریته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه به‌ به‌رده‌وامی له‌گه‌ژ نه‌و که‌سانه‌دا که ده‌یان په‌رستق و هاواریان ده‌کردن.

* وه هه‌روه‌ها هه‌موو نه‌و جنۆکه شه‌یتانانه‌ش، که په‌رستق غه‌یری خوا ده‌پازینه‌وه بۆ خه‌لکی، له‌ژێر په‌رده‌ی شه‌فاعه‌تکاری و دۆستایه‌تی کردن و خۆش ویستنی پیتغه‌مه‌به‌ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگان، وه نه‌م جنۆکه شه‌یتانانه‌ش به‌قسه‌یان ده‌کریت و گوێپایه‌لیان ده‌کریت و هاواریان ده‌کریت، نه‌وانیش ناتوانن شه‌فاعه‌ت بکه‌ن و، بۆ ناو دۆزه‌خیش ده‌پۆن.

* وه هه‌روه‌ها هه‌موو نه‌و بت و سه‌نهم و دار و به‌ردانه‌ی که خه‌لکی به‌ په‌رزیان ده‌زانن و ئیعتیقادیان پینانه‌و ئومیدی شه‌فاعه‌ت کردنیان پینان هه‌یه؛ هه‌ر هه‌موویان له‌گه‌ژ شوین که‌وته‌کانیان ده‌چنه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه - په‌نا به‌ خوا- وه‌ک په‌روه‌ردگار ده‌فرمویت:

[إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ (۹۸) لَوْ كَانَ هَؤُلَاءِ آلَهِ مَا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ (۹۹) لَهُمْ فِيهَا زُفَيْرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ (۱۰۰) إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ (۱۰۱) لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنفُسُهُمْ خَالِدُونَ (۱۰۲) لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرَجُ الْأَكْبَرُ وَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ] (۱۰۳) الأنبياء.

واته: ئەي موشریکه‌کان، ئێوه‌ش و ئەوانه‌ش که ده‌تان په‌رستق و هاوارتان ده‌کردنق و داواي شه‌فاعه‌تتان ئی ده‌کردن جگه‌ له‌ خوا، وه‌ ئەوانیش رازی بوون یان بئ ده‌نگ بوون له‌ سه‌ر ئەم په‌رسته‌ی ئیوه‌ بۆ ئەوان؟! هه‌ردوولاتان سوته‌مه‌نی دۆزه‌خن و ده‌چنه‌ ناویه‌وه. وه‌ ئەگه‌ر ئەو په‌رستراوه‌ی ئیوه‌ شایسته‌ی په‌رستق و هاوار ئی کردن بان، ئیستا نه‌ده‌چوونه‌ ناو دۆزه‌خه‌ره‌ به‌لام ئیستا هه‌ردوولاتان به‌ به‌رده‌وامی تیییدا ده‌مینه‌وه.

که‌واته - بئ عه‌قلی و نه‌فامی و زه‌ره‌مه‌ندی‌یه - موسلمان ئیعتیقادى به‌ په‌رۆ، یان به‌ردیك، یان داریکی سه‌ر قه‌بری پیاوچاکیك بیټ و، به‌ په‌رۆی بزانیټ و وابزانیټ له‌زه‌ره‌ ده‌بیاریټیټ، وه‌ سوودی پئ ده‌به‌خشیت. وه‌ یان باوه‌ری به‌ که‌سیکی خۆپه‌رست بیټ شه‌فاعه‌تی بۆ بکات، به‌داخه‌وه‌ تیا نازانن ته‌مانه‌ هه‌موویان بۆ ناو دۆزه‌خن و شه‌فاعه‌تیان پئ ناگریټ بۆخۆشیان !!

موسلمانان بیربکه‌نه‌وه‌و هۆشیار بنه‌وه‌...

به‌سیه‌تی لاسایی کردنه‌وه‌ی کویرانه‌و، به‌ندایه‌تی کردن بۆ به‌نده‌.

(ب) - وه‌ له‌ نایه‌ته‌که‌ی سوپه‌تی (الزخرف) بۆمان ده‌رکه‌وت: که‌ ته‌نها ئەو که‌سانه‌ شه‌فاعه‌تیان بۆ ده‌گریټ، که‌ شاهیدیان داوه‌ به‌حق واته‌ به‌ (لا إله إلا الله محمد رسول الله) به‌ تیگه‌یشتنه‌وه‌، نه‌ک به‌لاسانی کردنه‌وه‌ی کویرانه‌. وه‌ بۆمان ده‌رکه‌وت که‌ ئەوانه‌ی په‌روه‌ردگار لییان رازیوه‌ ده‌یه‌ویټ شه‌فاعه‌تیان بۆ بگریټ ئەوانه‌ن که‌ (شهد بالحق وهم يعلمون) خوا به‌ ته‌نها ده‌په‌رستق له‌ سه‌ر پۆشنای‌یه‌وه‌. وه‌ک شیخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي ده‌فه‌رمویټ:

(ولا يقبل منها [أي النفس]، شفاعةً لأحدٍ بدون إذن الله ورضاهُ عن المشفوع له ولا يرضى منه العمل إلا: (۱) ما أريد به وجهه و (۲) كان على السبيل والسنة^(۱)).

واته: شفاعت له هیچ شفاعه تکاریک و هزناگیریت له پزژی قیامه تدا به بی نیزی خواو پازی بوونی له شفاعت بۆ کراو. وه له کردهوی شفاعت بۆ کراویش پازی ناییت تنها نهوه نه بییت که تنها له پیتناری خوا کراییت و له سهر پیتازو سوننه تی پیغه مبهه ﷺ بییت.

که واته تنها نهوانه شفاعه تیان بۆ ده کریت که تنها (الله) په رستراو خۆشه و یستیان بوو. وه تنها عیباده تی خویان کردوه به خالیسی، وه شه ریکیان بۆ داننه ناوه، له غهیری نهوه هاواریان نه کردۆته کهس بۆ شفاعت کردن. وه که له به لگی سیته مدها درده که ویت:

به لگه سیته هس دوو مه رجه که:

أبو هريره ده گپرتیه وه ده فه رمویت: وتم نهی پیغه مبهه ری خوا: ((مَنْ أَسْعَدَ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ؟)) . واته: کئ به خته و هرتیرین کهس ده بییت به شفاعه تی تو؟ قال: مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ، وَاتَه فَرَمَوِي: نَهْ كَه سَهِي كَه بَلَى: — لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ — وَاتَه هِيْجْ پَه رستراویکی حق نیه تنها الله نه بییت وه به خالیسی له دلته نه م شاهیدی دانه ده ریچیت.

که واته نه گه رتنی (لا إله إلا الله) له دلکی به نیخلاص و تنها روو له خواو نیعتیقادی به خوا بوو ده رنه چیت، سوودی نیه، به خته وه ناییت به شفاعه تی پیغه مبهه ﷺ. وه هه ر که سینک شه ریک بۆ خوا دابنیت و هاوار بکاته غهیری خواو نیعتیقادی به غهیری خوا بییت، نهوه به هیچ شیهه یه ک بهر شفاعه تی پیغه مبهه ﷺ ناکه ویت. وه که له به لگی چواره مدها له م ده دیسه دا درده که ویت:

به لگه سی چواره هس دوو مه رجه که:

قال رسول الله ﷺ: لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ فَتَعَجَّلْ كُلُّ نَبِيٍّ دَعْوَتَهُ؛ وَإِنِّي اخْتَبَأْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِمَنْ فِيَّ نَائِلَةٌ. إِنْ شَاءَ اللَّهُ. مِنْ مَاتَ لَا يَشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا^(۱).

واتسه: بۆ هه موو پیغه مبهه ریک دوعایه کی گپیا (وه لأم دراهه) هه بووه. وه هه موو پیغه مبهه رانیس (عليهم الصلاة والسلام) دوعای خویان کردو وه لامیان وه رگرتوه. به لأم من دوعا گپیا بووه که ی خۆم هه ل گرتوه (شاردوو مه ته وه) بۆ تکا کردنی پزژی قیامه ت بۆ گه له که م وه

تکاکهم (شفاعته ته کهم) ده گات - إن شاء الله - به هه موو یه کیتک که مردبیت و هیچ شه ریکی بز خوا پهیدا نه کردبیت واته به شیرکه وه نه مردبیت.

الشیخ ابن القیم له شهرحی ئەم حەدیسەدا فەرموویەتی:

(تأمل هذا الحديث كيف جعل أعظم الأسباب التي تُنالُ بها شفاعتُهُ تجريدَ التوحيد، عكس ما عند المشركين أنّ الشفاعة تُنالُ باتخاذهم شفعاء وعبادتهم وموالاتهم، فقلّيب النبي ﷺ ما في زعمهم الكاذب، وأخبر أنّ سبب الشفاعة تجريد التوحيد، فحينئذ يَأذنُ اللهُ للشافع أن يشفع. ومن جهل المشرك اعتقاده أنّ مَنْ اتخذهُ وليّاً أو شفيعاً أنّه يشفع له وينفعهُ عندالله، كما يكون خواص الولاية والملوك تنفع مَنْ والاهم ولم يعلم أنّه لا يشفع عنده احدٌ إلاّ بإذنه في الشفاعة، ولا يَأذنُ في الشفاعة إلاّ لمن رضيَ قولهُ وعملهُ، كما قال في الفصل الأول ﴿ ٢٠٥ : ٢ ﴾ من ذا الذي يشفع عنده إلاّ بإذنه ﴿ وفي الفصل الثاني ﴿ ٢٨ : ٢١ ﴾ ولا يشفعون إلاّ لمن ارتضى ﴾ وبقي فصل ثالث، وهو أنّه لا يرضى من القول والعمل إلاّ توحيده واتباع رسوله ﷺ فهذه ثلاثة فصولٍ تقطعُ شجرةَ الشرك من قلبٍ مَنْ عَقَلَهَا ووعاها.

*+ - | - | - + * + - | - | - + * + - | - | - + * + - | - | - + *

پرسیار: نایا موسلمانان بیدعه چی (المبتدع)^(۱) بهر شهفاعته پیغه مبهه ر ﷺ ده که ویت ۱؟

(۱) (المبتدع): مرۆڤی بیدعه چی، نهو موسلمانانیه که به ته نهها مبههستی خوا په رسته یه، به لام خوا په رسته نه که ی بهو شتیه یه نیه که خوا دایناوه له سهه زمانی پیغه مبهه ره که ی ﷺ واته بز زیاتر له خوا نزیک بوونه وه چندان شتی داهیناوه له خوا په رستنیدا، که ئیزنی پیغه مبهه ری ﷺ له سهه نیه . وه هه ر شتیکیش بز خوا بکریت، به لام خوا دای نه ناییت له ریگای پیغه مبهه ره که یه وه ﷺ ؛ نه وه بیدعه یه وه داهینراوه (مُحَدَّثٌ)، وه هه موو داهینراویکیش گومراییه وه رهت کراوه یه وه قه بول ناییت . چونکه پیغه مبهه ر ﷺ فەرموویه تی: (مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ) صحیح مسلم: واته هه ر که سیتک عیباده تیک بکات نه مری ئیمه ی له سهه نه بییت نه وه رهت کراوه یه . وه فەرموویه تی ﷺ : (إِيسَاكُم و محدثات الامور فإن كل محدثة بدعة). واته: خوتان بیاریزن له وه عیباده ته داهینراوانه چونکه هه موو عیباده تیک داهینراو (بیدعه یه) و (کل بدعة ضلالة، وکل ضلالة في النار) وه هه موو بیدعه یه کیش گومراییه وه هه موو گومراییه کیش بز ناو ناگه .

له وهلامی ئەم پرسیاره دا - به یارمه تی خوا - ده لێم:

بیدعه چی له گومرایی دایه و، تاوانی بیدعه که ی زۆر گهوره یه، هه چنده خۆیشی ههستی پێ نه کات، به لام نه گه ریه تی خالص بیته بۆ خوا، ته نه ا خوا په رست بیته واته (مُوحَد) بیته؛ نه وه - إن شاء الله - به ر شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ ده که ویت، نه گه رچی شایسته ی چوونه ناو ناگه ریش بیته و بشچیتته ناویه وه. دوا یی په روه ردا گه ر هه ر ده یه یه یه ته وه ده ر بۆ ناو به هه شت به هۆی ته وحیده که ی و شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ و فره شته و به رواداران. چونکه هه ر که سینک شه ریکی بۆ خوا په یدا نه که ر دبیته، واته ته نه ا خوا په رست بو بیته نه وه - إن شاء الله - به ر شه فاعه ت ده که ویت، وه نه گه ر بشخریتته ناو دۆزه خ هه ر دیتته ده روه و شه فاعه تی بۆ ده که ریت. به به لگه ی چهنده ها هه دیسی راستی (صه حیحی) پیغه مبه ر ﷺ. به لام بیدعه چی له شو ئه یه کدا ره یگا نا دریت شه فاعه تی بۆ به کریت، نه ویش کاتی ره یه شته ی موسلمانانه بۆ سه ر هه زوی (الکوثر). له و شو ئه دا بیدعه چه کان ره یگه یان لێ ده که ریت و ده گه یه ر دینه وه دوا وه قه ده غه ده که رین له چوونه سه ر ئەم هه زوی پیغه مبه ر ﷺ، وه نا هیلریت شاد بن به خوار دهنه وه ی نا وه که ی، وه که پیغه مبه ر ﷺ ده بیته ده که ر دینه وه، نا زانیت نه مانه بیدعه چی بوون؛ بۆ یه ده یه ویت شه فاعه تی بۆ به کات بۆ هاته سه ر هه زه که ی، به لام ره یگای په ی نا دریت ته کایان بۆ به کات و په یی ده و تریت: تۆ نا زانیت نه مانه دوا ی تۆ چه یان دا هینه وه له م دینه دا به ناوی دینه وه، نه و کاته پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمویت: دو ور که و تنه وه بۆ نه و که سانه بیته که دوا ی من دینه که یان گۆ په وه و شتیان لێ زیاد که ر دو وه دا هینه وه، با دو ور خه رتنه وه هه ر دو ورین !!

پیغه مبه ر ﷺ له هه دیسه کدا فه رموی: (هل تدرون ما الکواکب؟ هو غرّ أعطانیه ربی فی الجنّة، علیه خیر کثیر، تَرُدُّ علیه أمّی یوم القیامة، آیته عدد الکواکب، یُختلجُ العبدُ فأقول: یارب إنّه من أمّی. فیقال إنک لا تدری^(۱) ما أحدثوا بعدک) (فأقول سَحَقًا). فأقول کما قال العبد الصالح:

(۱) ئەمەش بە لگه یه کی ته ره له سه ر به درۆ هینه وه ی نه و نه فامانه ی که عاشقی شه ریک و بیدعه ن و دژی ته وحید و سونه تن: که ده لێن: ((نه ی لاوی موسلمان: نه وه ش بزانه، پیغه مبه ر خۆ شه و یه ستمان ﷺ ژیا نیکی به رزه خی ته واوتری هه یه، به جۆرکی وه ها: به رده وام ناگاداری که ردارو، گو فتاری نه مته تی خۆ یه تی !!)) به روانه ((چه ند گو ئه یه که له گو ئه زاری نه یه سلام)) (ل: ۷۴).

﴿ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَادَمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تُوَفِّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ. إِنْ تَعْلَمُهُمْ فَلَا تُهْمُ عِبَادَكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾، فيقال لي لم يزالوا مرتدين على أعقابهم مذ فارقتهم))^(۱).

كهواته: موسلمانى ژير، ووردبه وهو بزانه كه هه كه سيك له دنيا له خوا په رسيستيدا شوين سوننه تى پيغه مبهري پيشهوا ﷺ نه كه ویت نهوا له قیامت له زه ور ترين كاتدا كه پيويستی به ناو هه يه تينويستی پي بشكيتنن، به تاييه ته به ناوى (كوثر) كه شيرين تره له هه نگوين و سپى تره له شير، - له و كاته دا مه چروم ده بيت له خواردنه وهى ناوى نه و پوباره ي پيغه مبهري پيشهوا ﷺ.

وه پيغه مبهريش له جياتى شه فاعه ت بۆ كردن، دعواى لى ده كات و ده فهرمويت: (سُحْقًا) واته: هه ر بادور كه ویتته وه. چونكه له دنيا دور بوو له سوننه تى من!!.

(۱) (صحيح مسلم و صحيح الجامع الصغير وزيادته). (ارتد كثير ممن أسلم ورأى النبي ﷺ لمرة واحدة من اهل عام الوفود .. والنبي ﷺ يعرفهم بهذا الوصف . ثم حصلت الردة ومات كثير منهم مرتدا . فيحيون على الحوض وتردهم الملائكة الى النار .. وهذا ردُّ على الذين يسبون أبا بكر وعمر وخيار الصحابة ويقولون بأن كثيرا منهم سيدخل النار، بيد أنهم لا يعترفون الا ببضعة من الصحابة فقط والباقي يعتبرونهم منافقين مرتدين. والحاصل أن قول رسول الله ﷺ في الحديث (أصحابي) إشارة إلى المرتدين الذين حارهم أبو بكر الصديق رضي الله عنه ، وكانوا حديثي عهد بالاسلام على التفصيل الذي ذكرناه آنفا، وليس معناه الصحابة الأجلء امثال أبي بكر وعمر وعثمان وعلي وحزرة وخالد والقعقاع وغيرهم). وفي هذا الحديث تصريح بأن النبي ﷺ لا يعلم ما صار إليه حال أصحابه الذين أسلموا على يديه بنص الحديث ((إنك لاتدري ما أحدثوا بعدك)). فحين رآهم عرفهم بأنهم اصحابه عام الوفود فحين اخذتم الملائكة أحد ينادي (يا ربي أصحابي)، بالله عليكم لو كان يعلم وهو ميت حال أصحابه ألم يعلم أن هؤلاء ارتدوا بعده...؟ ثم انظر إلى استشهاده ﷺ بالآية ومعنى ذلك انه ﷺ يُعْرِفُ أن شأنه في ذلك كشأن أخيه عيسى عليه السلام؛ كان شهيدا عليهم مدة حياته ولكن بعد وفاته انقطعت مشاهدته وعلمه هم وأن الله تعالى وحده كان هو الرقيب عليهم . فهلا آب عباد القبور الى رشدهم !!!.

زیاده زانیاریچک له باره‌ی شه فاعه ته‌وه

بۆ ئه‌وه‌ی زیاتر بابه‌تی شه فاعه‌ت تن بگه‌ین و هیچ نه فامینک و گومرا که‌ریک بوه‌تان به‌ناوی ئیمه نه‌کات و نه‌لیت: نوسه‌ری ئەم کتاه‌وه ه‌او بیروپراکانی له نه‌هلی سونه‌ت باوه‌ریان به‌دوعاو شه فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نیه. بۆ ئه‌وه‌ی به‌هه‌له موسلمانان حاالی نه‌کرین له‌وه بیروپرایه‌ی که هه‌مانه، به‌گۆیره‌ی قورئان و سونه‌ت و تیگه‌یشتنی زانایان - له‌به‌ر ئه‌وه ده‌لیم: نیمه‌ی نه‌هلی سونه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ، و ه‌اوه‌لانی - په‌زای خویان لی بی‌ت - باوه‌ری راست و دروست و ته‌واومان هه‌یه به‌دوعاو شه فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ، وه هه‌روه‌ها دوعاو شه فاعه‌تی فریشته‌وه پروادارانیش، به‌و شیوه‌یه‌ی که له‌هه‌دیسی (صحیح) دا هاتوه‌وه:

پیغه‌مبه‌ر ﷺ باسی پرۆژی قیامه‌ت‌مان بۆ ده‌کات، که شه فاعه‌تکاران شه فاعه‌ت ده‌که‌ن بۆ ئه‌و موسلمانانه‌ی ده‌چنه‌ نار دژزه‌خه‌وه، بۆ هه‌تانه‌ ده‌روه‌یه‌یان. وه په‌روه‌ردگاریش شه فاعه‌تیان قه‌بول ده‌کات. وه دوا‌یی به‌فەزڵ و په‌رحمه‌تی خزی ئه‌وانه‌ ده‌رده‌هینیست که به‌ر شه فاعه‌ت نه‌که‌وتوون له نه‌هلی ته‌وحید. وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمو‌یت:

﴿ فيقول الله تعالى: شفعت الملائكة وشفع النبيون، وشفع المؤمنون، ولم يبق إلا أرحم الراحمين، فيقبض قبضةً من النار فيخرج منها قوماً لم يعملوا خيراً قطاً ﴾^(۱).

وه هه‌روه‌کو چۆن باوه‌رمان به‌وه هه‌یه که له پرۆژی دوا‌ییدا خه‌لکی ده‌چن داوا له پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) ده‌که‌ن شه فاعه‌تیان بۆ بکه‌ن و، شه فاعه‌ت هه‌یه له‌وه پرۆژدا. به‌هه‌مان شیوه‌ش باوه‌ری ته‌واویشمان هه‌یه به‌شه‌رعیه‌تی داواکردنی دوعای خه‌ر له پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان تا له ژیا‌نی دوا‌ییدا ما‌بین و نه‌مرد‌بین، بۆ تیک‌پرای موسلمانان. وه چه‌ندان به‌لگه هه‌یه^(۲) له‌سه‌ر شه‌رعیه‌تی ئەم داوا‌ی دوعا کردنه - له‌چاکه‌کارانی زیندوو، که به‌چیته‌ لایان و داوا‌یان لی بکه‌یت دوعا بۆ موسلمانان بکه‌ن. نه‌ک داوا له پیاوچاکان بکه‌یت له‌دوو‌رو بی‌ ناگایانه‌وه.

(1) صحیح البخاری.

(2) پروانه به‌شی التوسل که له‌ری ئه‌شری عومه‌ری کوپی خه‌ت‌تاب و مو‌عاویه‌مان ﷺ باس کردوه‌وه.

دوو وهسیله ی شه رعی بو به خته وهر بوون به شه فاعهت

دوای نه وهی که تیگه یشتین: داوای شه فاعهت بز کردن له پیغه مبه ر ﷺ و پیارچاکان دوای مردنیان، ده بیته ریگری شه فاعهت بز کردن.

وه زانیمان ته نها موسلمانی ته نها خوا په رست (الموحد) شه فاعهتی بز ده کریت. بابزانین تایا هیچ وهسیله یه کی زیاتر هه یه که بیگرینه دست و بیته مایه ی به خته وهر بوون به شه فاعهتی پیغه مبه ر ﷺ!؟

له وه لامدا ده لیم: به لئ، نه گهر پرواداری ته نها خوا په رست نهم دوو وهسیله یه ی داهاتوو بگریته دست نه وه - إن شاء الله - به دنیاتر به خته وهر ده بیته به شه فاعهتی پیغه مبه ر ﷺ :

۱. پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی:

(من قال حين يسمع النداء: اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آت محمداً الوسيلة والفضيلة، وأبعثه مقاماً محموداً الذي وعدته حلت له شفاعتي يوم القيامة)^(۱).

واته: هه رکه سینک دوای بانگ بیستن^(۲) بلیت: (اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آت محمداً الوسيلة والفضيلة وأبعثه مقاماً محموداً الذي وعدته) نه وه بهر شه فاعهتی من ده که ویت و، خوا ده مکاته شه فاعهتکاری.

۲. پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی:

(۱) صحیح البخاری - ۱۶۴.

(۲) تیبینی (۱): نهم دوعا یه دوای بانگه، وه که له هه دیسه که دا ده فرمویت (من قال حين يسمع النداء) وه دروست نیه قیاسی قامهت بگریته سه ر بانگ و دوای قامهتیش بگوتیته!

تیبینی (۲): لهم دوعا یه دا سن برگه زیاد کراون که به راستی له هه دیسه که دا نه هاتوون:

۱- برگه ی: (والدرجة الرفیعة العالیة) دوای (الوسيلة والفضيلة) .

۲- برگه ی: (وارزقنا شفاعته وزیارتته) له دوای (وعدته) .

۳- برگه ی: (إنك لا تخلف الميعاد) له کوتاییدا .

نهم سن برگه یه له هه دیسه که دا نیه به (صحیحی) . وه پابه ند بوون به خودی هه دیسه که پیویسته و باشته، له زیاد کردن له سه ری . چونکه دوعا یه ؛ دو عاش عیباده ته ؛ عیباده تیش به گوتیره ی به لگه یه، نه که هه وای نه نفس و عه قل و ته قلیدی کویرانه .

(من صَلَّى عَلَيَّ حِينَ يُصْبِحُ عَشْرًا، وَحِينَ يُمَسِّي عَشْرًا، أَدْرَكْتُهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ)^(۱).
 راته: هەر که سینک که به یانی کردوه (۱۰) جار، سه لارهت بدات له سه ر من، وه که
 ئیواره شی کردوه (۱۰) جار، نه وه شه فاعه تی منی که یشتوتن پزوی قیامت^(۲).

که واته: موسلمانن ته نها خواپه رست، سه ره پای ته رحیده که ت، که بناغه ی ئیسلامه تیه ت،
 نهم دوو سه به به ش بگره دست، بۆ نه وه ی بهر شه فاعه تی پیغه مبه ر ﷺ بکه ویت. به لام وریابه،
 نه که یت پینگه یه کی داهینراو بگریته بهر، به نیازی به خته وه ر بوون به شه فاعه تی پیغه مبه ر
 ﷺ.

*** **

ئیتسا ده لیتن :

کی دینیکی تازه ی داهیناوه و، دینی دیرینی ئیسلامی وه لاناوه ؟!

موسلمانن شوین که وته ی قورتمان و سوننه ت، دوا ی نه وه ی جیاوازی نیوان (شه فاعه تی
شیرکی و شه فاعه تی شه رعی) ت بۆ پوون بۆوه. وه زانیت کنیه داوا ی شه فاعه تی شیرکی
 ده کات، وه کیشه داوا ی شه فاعه تی شه رعی ده کات. وه بۆت ده رکوت کنی بئ به ش ده بیست له
 شه فاعه ت له پزوی دوا ی و، کیش به خته وه ر ده بیست به شه فاعه ت و، شه فاعه تی بۆ ده کریت.
 وه زانیت جیاوازی چیه له نیوان (التوسل الشرعی) وه (التوسل البدعی) وه (التوسل
 الشرکی). وه زانیت کامه یه پینگای له خوا نزیک بونه وه.

که واته ئیتسا زۆر ئاسانه لات نه هلی باتل و، نه هلی حدق لیک جیا بکه یته وه له
 ده ور به رت وه بزانیست کنیه به راستی شوین که وته ی پیغه مبه ر ﷺ و، ده ستی گرتوه به حدق و،

(1) صحیح الجامع الصغیر وزیاده ت.

(2) لهم حدیسه دا ده رده که ویت که سوننه ت وه هیه، هه رکه سه ی خزی به ته نها سه لاره ت ئی بدات به یانیان و ئیواران،
 نەک به کۆرس و کۆمه ل، به دهنگی بهرز له مزگه رته کاندای!

له سهر دینه دیرینه که ی نیسلام ماوه، له ریگهی نهو باب و باپیرانهی لای نه داوه که نه هلی عیلم بوون و دستگرتوو بوون به سونه تی پیغه مبهرد ﷺ .

وه ده شزانیت کنی لای داوه له ریگهی راستی باب و باپیران و زاناو پینشه وایان و چوار نیمامه کان و، پیغه مبهرد ﷺ و هاوه لانی ﷺ !! . وه نه وکاته ده زانی کنی دینی تازهی داهیناوه، سهری له خه لک شیواندوهو، گوهرای کردون و، پارچه پارچهی کردون !! :

نایا نهو کۆمه له گهنج و لاوه بروادارن، که وهک پهروهردگار ده فهرمویت:

﴿ إِنَّم قْتِيۡۤ اَسْمَاۤوٓآ بَرَبِّهٖمۡ وَّرَزَدَانَهٗمۡ هَدٰیؕ وَّرِیَطْنَا عَلٰی قُلُوْبِهِمۡ اِذۡ قَامُوۡا فَقَالُوۡا: رَبَّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَّالْاَرْضِ لَنْ نَدْعُوۡا مِنْ دُوْنِهٖۤ اِلٰهًاۙ لَقَدْ قُلْنَا اِذَا شَطَطًاۙ﴾ الکهف: ۱۲ .

واته: نه وانه کۆمه له لایکن، باوه پیران هیناوه به خوا که تنها نهو شایستهی په رستن و، دل پی بهستن و، نومید پی بوون و، ئیعتیقاد پی بوون و، پشت پی بهستن و، لی ترسان و، هاوار بۆکردن و، به گه وره دانان و، خۆش ویستن و، زه لیلی بۆ نواندن و، داوای یارمه تی لی کردن و، له پیناردا تی کۆشان و، سهر برین بۆ کردن و، ماژ له پیناو به خشینه، کۆمه له لایکن ناوا به ته وحیدی باوه پیران هینا بوو به پهروهردگاریان. وه ئیمهش - واته پهروهردگار - هیدایهت و پی نمونیمان بۆ زیاد کردن. وه دلگه کانیانمان پته وکرد له سهر حق و ته وحیدو نازایه تی. وه نه ترسانمان پی به خشین به شیویه کی وا که راست بوونه وه روو به پوری سهر کرده موشریکه که بیان و، عه قیدهی ته وحیدی خۆیان به شانازیه وه خسته روو و وتیان: پهروهردگاری ئیمه پهروهردگاری هه موو ناسمانه کان و زویه. که واته تنها نهو په رستراو (اله)ی حقه و شایستهی په رستن بۆ کردن و هاوار بۆ کردنه؛ بۆیه ئیمه ی نه هلی ته وحید ﴿ لَنْ کَدْعُوۡا مِنْ دُوْنِهٖۤ اِلٰهًاۙ﴾ . واته: غه پیری نهو پهروهردگاره هاوار ناکهینه هیچ په رستراویکی ترو، په رستنی بۆ ناکهین؛ چونکه نه گهر هاوار بکهینه غه پیری نهو پهروهردگاره، نه وه: ﴿ لَقَدْ قُلْنَا اِذَا شَطَطًاۙ﴾ واته: قسه یه کی زولم و پیچه وانهی راست و له حق ده رچوومان کردوه.

نا به م شیویه پهروهردگار بیروباوهی نهو گه نجانیهی باس کردوهو، خۆشی له وه لییان رازی بووه. جا نایا نهو کۆمه له گه نجهی که نه مه عه قیده که بیان بوو، وه پهروهردگار په سندی کردبون، نایا نه مانه له سهر حق و دینی نیسلامن، یان نهو خه لکه نه فامانهی که شه ریک بۆ خوا داده نین له په رستنداو، هاوار ده که نه غه پیری خوا؛ وهک پهروهردگار وه سفی نه وانیشمان بۆ

ده کات: ﴿هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ لَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا؟﴾ [الكهف: ۱۰].

واته: نهو قهومی نئمه له غهیری خوا چهند پرستارو (تالیهه) یکی تریان بۆ خۆیان داناوه، هاواریان ده کهنه، و داوای یارمه تی و په نادان و پاراستن و به فریاکه وتنیان لئ ده کهن و، مال و سامانیان له پیناودا ده بخشن و، ئه عتیقادیان پینانهو، لییان ده ترسین و، به گه وره یان داده نئین و، زه لیلیان بۆ ده نوینن ۱۱.

به لآم بۆچی به لگه یه کی پوون و راست ناهیننه وه له سهر شرعیه تی دانانی ئه م پرستارانوه داوای به فریاکه وتنیان لییان؟! ^(۱)

وه بیگومان هاربه شی په یدا که رانی کۆن و تازه ش هیچ به لگه یه کیان پئ نیه له شوبهه زیاتر. که واته نهو دینه داهینراوه تازه یه که نهوانی له سهرن و، به ناوی ئیسلامه ته یه وه ده یکه ن و، ده ئین: واسیته دانان و، شه فاعه ت دانان له نئوان خۆمان و خوادا به ئه مری خواجه — به بئ به لگه ش وا ده ئین . که واته ئه مانه درۆ به ناوی خواوه ده کهن و، بوه تانی بۆ ده کهن و، دینیکی تازه یان داهینراوه. وه که سیش له وه زالم تر نیه که درۆ به ناوی خواوه ده کات و، شتییک به دینی خوا داده نئیت که خوا به دینی دانه ناوه و فرمائی پئ نه کردوه.

جا ئه مه یه عه قیده و دینی ئه م خه لکه نه فامانه ی که درۆیه تی خوا به ته نها پرسته کان ده کهن. خۆیان شه ریکیان بۆ خوا داناوه به بئ به لگه و، درۆیان به ناوی خواوه کردوه و، دینیکی

(۱) تئینی: به لگه ئه وه یه که درو سیفه تی تندا بیت:

یه کم: راست بیت واته یان نایه تیکی قورنن بیت که هه مروی راسته. وه یان هه دیسیکی (صحیح) بیت؛ به لآم هه دیسی هه لبه ستار به ناوی پیغه مبه ره ﷺ یان هه دیسی لاواز (ضعیف) به لگه نیه قه بول نیه.

دووم: پئویسته نهو قه وله راسته که نایه تیکی قورنن یان هه دیسیکی (صحیح) ه، پوون و ناشکراو (صریح) یش بیت له سهر نهو بابه ته ی به لگه کی بۆ هینراوه ته وه. چونکه با قه وله که راستیش بیت، به لآم که به پوون و ناشکرا باسی ئه م بابه ته نه کات؛ نهو به شوبهه داده نئیت نه که به به لگه .

وه که سه یری قسه کانی گۆر په رست رنه فامه کان به کین، ده بیین هیچ به لگه یه کیان پئ نیه. چونکه قسه کایان یان راست (صحیح) نین، به لکو هه دیسی (ضعیف و موضوع) ن، وه یان راستن به لآم ناشکراو پوون (صریح) نین؛ و، راسته وخۆ په یوه ندیان نیه به م بابه ته ی که بۆ هینراوه ته وه، به لگه نیه له سهری به پوونی، به لکو: (کلمه حق آرید بها الباطل): واته قسه یه کی هه قه و بۆ مه به ستیکی ناحه ق به کار هینراوه. که واته خاوه نی شوبه ن، نه که به لگه !.

تازه یان هیئاوه، کەس له ئەوان زالم تر نیه، وهك پهروهردگار فەرمووی: ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افترى على الله كذباً﴾. واتە: کێ زالم تره لهو کەسەى درۆ بەناوی خواوه دهکات و، شتیک بەناوی خواوه دهلیت که خۆی نه یفه رموه؟!.

وه سه ره پرای ئەم هه موو روون کردنه وه یه ش گۆر په رستان هه ر وازناهیئن له دینه دا هیئراوه تازه کەى خۆیان، وه له پیناوی دینه که شیاندا چه ندان شو به دی تر بلاو ده که نه وه، بۆ ئەوه ی خه لکی ساده و ناتینگه یشتوی پین راو بکه ن، به لام به پشتیوانی خوا به به لگه ی حق له قورئان و سوننه ت، یه ک له دواى یه ک هه موو شو به دو درۆکانیان هه لده وه شیتینه وه = ان شاء الله = .

ئیتستاش به ره و شو به یه کی تریان:

شوبه‌هی سیانزه‌هه‌م تا شانزه‌هه‌م

۱۳- قیاسی مردوو بو سه‌ر زیندو!

شه‌خس په‌رستان ده‌لین به‌ به‌لگه‌ی قورنان شه‌هید دوا‌ی شه‌هید بو‌نیشی هه‌ر به‌زیندوو داده‌نریت، وه‌ پیغه‌مبه‌رانیش له‌ شه‌هیده‌کان په‌لیان به‌رزتره‌ که‌وابوو ته‌وانیش زیندوون، وه‌ که‌ زیندووش بن‌ نه‌و هیچ مانعێک نیه‌ له‌ داوا لیتکردنیان و کردنیان به‌ واسیته‌ بو‌ لای خوا!

وه‌لای نه‌م شوبه‌هه‌یه‌ش:

ته‌نها تیمه‌ی نه‌هلی سورنه‌ت و جه‌ماعه‌ت به‌ راستی شوین که‌وته‌ی به‌لگه‌ین: چونکه‌ هه‌رشتیک بو‌نی هه‌بیته‌ به‌ گوێره‌ی به‌لگه‌؛ نه‌وه‌ تیمه‌ش ئیعتیقادمان به‌ بو‌نی هه‌یه‌. وه‌ هه‌رشتیکیش به‌ به‌لگه‌ی شه‌رعی دروست نه‌بیته‌؛ نه‌وه‌ تیمه‌ش به‌ دروستی نازانین:

که‌واته‌ نه‌گه‌ر سه‌یری نه‌م شوبه‌هه‌یه‌ی شه‌خس په‌رستان بکه‌ین به‌ گوێره‌ی به‌لگه‌ی شه‌رعی؛ نه‌وه‌ ده‌یین به‌شی یه‌که‌می سه‌که‌یان که‌ کردیانه‌ به‌ پینشه‌کی بو‌ نه‌تیجه‌که‌ی به‌شی دووه‌می سه‌که‌یان - ته‌نها نه‌و پینشه‌کی به‌ راسته‌و به‌لگه‌ی له‌سه‌ره‌، که‌ پیغه‌مبه‌ران و شه‌هیدان زیندوون له‌ ناو گوێره‌کانیادا، به‌لام زیندووی ناو گوێر (الحیة البرزخیة) نه‌ک زیندووی دنیا وه‌ک پینشه‌ی مردنیان.

چونکه‌ گومان نیه‌ له‌وه‌ی که‌ ته‌وان مردوون له‌ سه‌ر دنیا، وه‌ مردوو و زیندوو لیک جیاوازن: جا نه‌گه‌ر زیندووتییان وه‌کو دنیا بو‌ایه‌و به‌ مردووی دنیا حیساب نه‌کرا‌بان؛ نه‌وه‌ خوا‌ی گه‌وره‌ هه‌لالی نه‌ده‌کرد نافه‌تانی شه‌هیدان شوو بکه‌نه‌وه‌. وه‌ نه‌ده‌بوو مه‌راتیان دابه‌ش بکری، وه‌ نه‌ ده‌بوو بنیژدین، وه‌ نه‌ده‌بوو له‌ جو‌معه‌و جه‌ماعه‌ت دابهرین وه‌... وه‌... هه‌تد.

به‌لام که‌ سه‌یری قورنان بکه‌ین، نه‌وه‌ به‌ناشکرا ده‌یین جیاوازی کردوو له‌ نیوان زیندوو و مردودا:

[وما یستوی الأحياء ولا الأموات. إِنْ لِّلَّهِ سَمْعٌ مِّنْ شَاءَ وَمَا أَنْتَ بِسَمْعٍ مِّنْ فِي الْقُبُورِ] الفاطر: ۲۲.

وه‌ قورنان پیغه‌مبه‌روﷺ شه‌هیدان وگه‌شت مردوانی به‌ مردوو دانان:

[إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ] الزمر: ۳۰.

که‌واته‌ هه‌ر که‌سێ گومانی له‌وه‌ هه‌بیته‌، نه‌وه‌ توشی کو‌فر بو‌وه‌.

وه هدرکەسێ و ابزانیت ژبانی ناو گۆز بریتییه له هه‌مان ژبانی دونیا، ئەوه نه‌فامه‌و پشت هه‌لکردوه له قورئان و سونهت.

جا که زانیمان جیاوازی هه‌یه له نێوان مردوان و زیندوانی دونیا؛ ئەو کاته دهرده‌که‌وت که ناییت قیاسی مردوو بکریته سهر زیندوو، وه ناییت ئەو حوکمانه‌ی زیندوو هه‌یه‌تی، بۆ مردوس دابترین. که‌واته له دونه‌یا تاوه‌کو پیغه‌مبەر ﷺ له ژباندا بوو، دروست بوو موسلمانان چو‌بانه لای، وه داوای دوعاو شه‌فاعه‌تیاں لێ کردبا، به‌لام دوا‌ی مردنی ئەوه دروست نیه‌و به شێک داده‌نریت، وه له‌به‌ر ئەوه هاوه‌له به‌ریزه‌کانی کاری وایان نه‌ده‌کرد.

به‌لام شه‌خس په‌رستان که به‌لگه‌ی شه‌رعیاں به ده‌سته‌وه نه‌بوو، ئەوه په‌نا ده‌به‌نه به‌ر شو‌به‌هو شتی لاوازو هه‌لبه‌ستراو. وه بۆ به شه‌رعی دانانی داوا‌کردن له مردوان قسه‌یه‌کی هه‌لبه‌ستراو درۆیاں به‌ده‌سته‌وه‌یه که لای خه‌لی نەزان به‌حه‌دیسی داده‌نین، که گوايه پیغه‌مبەر ﷺ فه‌رمویه‌تی: ((إِذَا أَعَيْتَكُمْ الْأُمُورَ فَعَلَيْكُمْ بِأَصْحَابِ الْقُبُورِ)).

واته: که شتتان لێ قورس بوو، ئەوه په‌نا به‌رنه به‌ر مردوانی ناو گۆرستان! ئەمه‌ش هه‌لبه‌ستراوه هیچ زانایه‌ک گومانی له‌وه‌دا نیه‌ که دانراوی زندیقه کافر‌کانه. به‌لام به‌داخه‌وه ده‌بینین خه‌لکی نه‌فام واز ده‌هینن له به‌لگه‌ی شه‌رعی و ده‌که‌ونه شو‌ین شو‌به‌هو درۆ ده‌له‌سه؛ له‌به‌ر ئەوه ئیعتیقادیاں وایه که مردوه‌کان گوی بیستی پارانه‌وه‌و داوا‌کاریه‌کانیاں ده‌بن، وه ناگایان له حالێ خه‌لکی دونه‌یا، وه ده‌شتوانن وه‌لامیاں به‌ده‌نه‌وه؛ جا سه‌هره‌خۆو راسته‌خۆو خۆزیاں داوا‌کاریه‌کانیاں بۆ جێ به‌جێ بکه‌ن، یاں وه‌کو واسیته‌یه‌ک ده‌ور بیسن و ئەو کاره‌یاں لای خوا بۆ بکه‌ن!!

وه ئەم ئیعتیقادەش کورفو گومراییه‌ چونکه:

۱. قورئان پوونی کردۆته‌وه که مردۆ دوا‌ی مردنی گوی بیستی داوای خه‌لکی دونه‌یا ناییت:

[إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتِي وَلَا تَسْمَعُ الصَّوْمَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ] (النمل: ۸۰).

[وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ]

(فاطر: ۲۲).

۲. وه هه‌روه‌ها پیغه‌مبهران و بیاوچا‌کان له ژبانی دونه‌یاشیان گوی بیستی داوا‌کاری که‌سانی

غایب و دوور نه‌ده‌بوون چجای دوا‌ی مردنیاں. بۆ نمونه که یه‌کێک داوای دوعای له پیغه‌مبەر ﷺ

کردبایه نه وه دههاته لای خۆی نه و کاته داوای دوعا بۆ کردنی ئی ده کرد، نهک له دوروه. که واته نهی چۆن دواى مردنیان خه لکی هه ریه که له شوین و ولاتی خۆیه وه داوایان ئی ده کهن هه ر که سه به زمانى خۆى ؟! . خۆ نه وان غه یب زان نین.

وه الإمام الآلوسی المفسر له ته فسیه که یدا ((روح البیان)) (۱۱۵/۶) فه رموویه تی:

((ولا أرى أحداً ممن يقول ذلك إلا وهو يعتقد أن المدعو الحى الغائب، أو الميت الغيب: (۱) يعلم الغيب، (۲) ويسمع النداء، (۳) ويقدر بالذات أو بالغیر على جلب الخير أو دفع الأذى، وإلا لَمَا دعاه، و لما فتح فاه. وفي ذلكم بلاء من ربكم عظيم)) .

قیبیلی: داواکردن له غه یری خوا له پیغه مبه ران و پیار چا کانی مردوو یان غایب، له بهر دوو روانگه دروست نییه چونکه:

۳. داوای یارمه تی و هاوار ئی کردن په رسته وه په رستنیش ته نها بۆ خوا ده کریت، نه گینا تووشی شیرک ده بیت.

۴. وه ههروه ها غایب و مردوش هاوارو داوای خه لکی نایستن و ناگایان ئی نییه. وه نه گه ر واشی دابنیتین - گریمان - که ده یستن خۆ توانای وه لām دانه وه یان نییه!

وه نه گه ر به هۆی به هه له حالی بوون له هه ندی به لگه ی هه دیس که سانیک و بزنان که مردوو ه کان ده یستن، نه وه هه ر نایسته به لگه له سه ر نه وه ی که هاوار به کینه مردوان، چونکه وهک له خالی یه که مه ی پیتشه وه باس مان کرد نه و کاره شیر که و دروست نییه. ^(۱)

(۱) وه بۆ زیاتر دنیایا بوون له خالی دووم زۆر سوومه ند ده بیت که به روانسته کتابی:

((الآیات البينات في عدم سماع الأموات)) العلامة نعمان ابن المفسر الشهير عمود الآلوسی. وه له پیتشه کی نه و کتابه دا شیخ ته لبانی فه رموویه تی: [و خلاصه البحث والتحقيق: أن الأدلة من الكتاب والسنة وأقوال أئمة الحنفية وغيرهم — كما سترها في الكتاب مبسوطاً — على أن الموتى لا يسمعون، وأن هذا هو الأصل، فإذا ثبت أنهم يسمعون في بعض الأحوال كما في حديث خفق النعال، أو أن بعضهم سمع في وقت ما كما في حديث القلب، فلا ينبغي أن يجعل ذلك أصلاً، فيقال إن الموتى يسمعون كما فعل بعضهم، كلا، فإنها قضايا جزئية، لا تشكل قاعدة كلية يُعارض بها الأصل المذكور، بل الحق أنه يجب أن تستثنى منه، على قاعدة الاستثناء الأقل من الأكثر، أو الخاص من العام، كما هو المقرر في علم أصول الفقه، ولذلك قال العلامة الآلوسی في ((روح المعاني)) بعد بحث مستفيض في هذه المسألة (۴۵۵/۶): ((والحق أن الموتى يسمعون في الجملة، فيقتصر على القول بسماع ما ورد السمع بسماعه)).] .

وه شيخ الاسلام ابن تيميه ده فده مويت:

((وكذلك الأنبياء والصالحون. وإن كانوا أحياء في قبورهم، وإن قُدِّرَ أنهم يدعون للأحياء، فليس لأحد أن يطلب منهم ذلك، ولم يفعل ذلك أحد من السلف، لأن ذلك ذريعة إلى الشرك بهم وعبادتهم من دون الله تعالى)) مجموع الفتاوى: ١/ ٣٣٠.

وقال ابن حجر آل بوطامي الشافعي:

- قولهم ((لا فرق بين الأحياء والأموات في جواز التوسل والاستغاثة وما يثبت لأحدهما يثبت للآخر وقد ثبتت حياة الأنبياء في قبورهم لأنهم أعلى مقاما من الشهداء ، والشهداء بنص القرآن أحياء عند ربهم يرزقون فجاز التوسل بهم وبالشهداء والأولياء)) .

الرد عليهم : هذا القول مصادم لنص القرآن الكريم ((وما يستوي الأحياء ولا الأموات ان الله يسمع من يشاء وما أنت بمسمع من في القبور)) فاطر ٢٢ .

ويقول الله تعالى ((فأنك لاتسمع الموتى ولا تسمع الصم الدعاء اذا ولوا مدبرين)) لروم ٥٢.

فما أحججه من استدلال للمتوسلين بالأموات ... فإذا كانوا هم أحياء فلماذا تعدت نساؤهم ولماذا توزع موارثهم ولماذا لا نصلي خلف قبر النبي ﷺ اقتداء به اذا كان حيا الحياة التي يفهمها المتوسلون بالنوات.

وإذا جاز لنا ان نستغيث بهم بعد موتهم لأنهم أحياء لماذا لانستغيث اذاً بالملائكة والخور العين

والولدان ومالك خازن النار ورضوان خازن الجنة وغيرهم من الملائكة الاعلى أليسوا هم أحياء أيضا؟.

وهل حياة الشهداء هي مثل حياتنا على الارض والتي نحكم بما بان الذي على الارض حي وهل الذي يقول بان الشهيد ميت يعتبر مخالفا لنص القرآن ويكفر، لان القرآن يقول انهم احياء عند ربهم يرزقون. وهل الذي يقول ان النبي ﷺ ميت يعتبر مخالفا للصواب ، لأن الأنبياء أحياء في قبورهم ، ولماذا اذا قال تعالى ((انك ميت وانهم ميتون))

ولماذا قال رسول الله ﷺ ما من أحد يُسَلَّم علي الا رد الله عليّ روعي حتى أرد عليه السلام)

رواه ابو داوود باسناد صحيح ،... أليس رد الروح يكون بعد الموت ؟

والصواب ، أن جميع الأموات أحياء حياة برزخية ولكن الله خص بعض الأموات كالشهداء بالذكر بصفة الحياة تميزا وفضلا لهم في حياتهم البرزخية عن غيرهم من الأموات، وليس معناه انهم احياء يعلمون مثل ما يعلم الذي على ظهر الارض من امور الدنيا واحوالها وحياتهم البرزخية هذه لا تقلهم من صفة

الأموات الى صفة الأحياء. !. ه.

۱- شوبه‌یه‌کی تزیان له سهر بۆچونه شیرکیه‌که یان بریتیه له:

غەلەت حالی بونیان له نایه‌تی:

((ولوانهم اذ ظلموا انفسهم جاؤك فاستغروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توابا رحیما)) آیه ۶۴

له وه‌لامی نهو شو به‌یه‌دا ده‌ئین: نایه‌ته‌که لێخۆشبوونی خوایی به‌ستۆته‌وه به سێ مهرجه‌وه:

۱- هاتنیان بۆ لای پیغه‌مبەر ﷺ تا زیندوو بوو له دونیادا (بجیهم الیه ﷺ)

۲- داواکردنی خۆیان له خوا بۆ لێخۆشبوونی گوناھیان (استغفارهم الله تعالی).

۳- داواکردنی پیغه‌مبەر ﷺ له خوا بۆ لێخۆشبوونی گوناھیان (استغفار الرسول لهم).

وه مهرچی یه‌که‌م و سێهه‌میش مه‌وجود نه‌یه له‌وانه‌دا که ده‌چنه لای گۆزی پیغه‌مبەر ﷺ به نیازی نه‌وه‌ی نایه‌ته‌که شمولیان بکات و په‌حمه‌تی خوایی بیانگریته‌وه، چونکه نه‌وه‌ی که ده‌چیتته سهر گۆزه‌که‌ی پینی ناگوتریت چۆته لای شه‌خسی پیغه‌مبەر ﷺ. وه هه‌روه‌ها هه‌یج به‌لگه‌یه‌کیش نه‌یه که بلیت: هه‌رچی بجیتته سهر گۆزی پیغه‌مبەر ﷺ نه‌وه پیغه‌مبەر ﷺ داوای لێخۆشبوونی بۆ ده‌کات له خوا. وه هه‌یج کام له سه‌حابه‌کان وه‌ک گۆز په‌رستان به هه‌له له نایه‌ته‌که حالی نه‌ بوون که گوايه چوونه لای گۆز یه‌عنی چونه لای پیغه‌مبەر ﷺ، یا به‌هۆی نه‌وه‌وه پیغه‌مبەر ﷺ داوای لێخۆشبوون بۆ نه‌وه شه‌خسه بکات!

وه هه‌یج کام له‌وان نه‌چۆته سهر گۆزه‌که‌ی و داوای دوعا بۆکردنی لێ بکات. به لکو داوای دوعا بۆکردنیان له زیندوووه‌کانیان ده‌کرد وه‌ک له هه‌دیسی استسقاءدا ده‌رکه‌وت.

((إذا هناك ثلاثة شروط في الآية لتحقيق الاستغفار؛

أولها الجيء وهذا يكون للحي فقط فمن قال جئت الميت مستغفرا فهذا عين الجهل فمن جاء القبر

لا يقال إنه جاء إلى صاحب القبر حقيقة كما لو جاءه حيا لذلك بطل الشرط الأول.

ثم ان الشرط الثاني في الآية (استغفروا الله) يتم باتفاق الأمة في أي زمان وأي مكان دونما تحديد

وخصوصية .

ثم الشرط الثالث (واستغفر لهم الرسول)، فنحن نطالبهم:

أ- بأن يأتوا بدليل واحد صحيح على أن رسول الله ﷺ يستغفر لمن يأتي قبره ويطلب منه أن

يستغفر له.

ب- و كذلك نطالبهم بدليل واحد صحيح من أن الصحابة فهموا هذا المعنى وهم أدرى بمراد الأحاديث والآيات منا.

ت- أو أن أحدا منهم وقف على القبر وقال يا رسول الله استغفر لي
وبذلك يظل احتجاجهم بالآية على جواز التوسل بالنوات ((.

وه يه كينك له موхамيه كانی شهخس په رستان بۆ سه رختنی ئەم شو بهديه له كتابه كهيدا ده ئیت: (ههروهها پینغه مبهه ﷺ ده فه رموی: ((حیاتی خیر لکم ... وماتی خیر لکم : تعرض علي أعمالکم فما رأیت من خیر حمدت الله وما رأیت من شر استغفرت الله لکم)).

واته: ژبانی من بۆ ئیوه باشه، چونکه ئیوه گفتو گۆ له گه ل مندا ده کهن و گفتو گۆشتان له گه لدا ده کړی، مردنیشم بۆ ئیوه باشه چونکه کردهوه کانی ئیوه ده هینریتته بهر چاوم: ههه کردهوه به بینم له باشه کانه من سوپاسی خوا ده کهم و ههه کردهوه کیشتان بینم له خراپه کانه، له خوا ده پارێتته وه لیستان خۆش ببی.

کهواته: ئەم هه دیسه پاسته به لگه یه که پینغه مبهه ﷺ کردهوه مان ده زانی و بزمان له خوا ده پارێتته وه تا له خراپه کائمان خۆش ببی. که وابهو: (توسل) پارانه وه له خوا به خاتری پینغه مبهه ﷺ دروسته و، ناگاداریشه و له خوی گهروهش ده پارێتته وه: کاره کائمان بۆ بکا.

کهواته ئەم هه دیسه به لگه یه که ناوه رۆکی ئەم نایه ته پیروژه تاییه ت نییه به کاتی ژبانی پینغه مبهه ﷺ به لکو درای وه فاتیشی ده گرتته وه^(۱) ۱۱.

له وه لامي ئەم شو به به یه شدا ده ئین:

۱. ئەم هه دیسه له چه ند سه حابه یه که وه گیتێ دراوه ته وه به م شتویه یه:

أ- حدیث بکر بن عبدالله المزني. (حدیث مرسل). [والمسل من أقسام الحدیث الضعیف عند المحدثین]

ب- حدیث ابن مسعود (حدیث شاذ). ت- حدیث انس موضوع.

کهواته هه دیسه که لاوازه سه حیح نییه به هیچ شتویه یه. بروهانه: سلسله الأحادیث الضعیفة (رقم: ۹۷۵).

(۱) (چهند گوئیك له گوئزاری ئیسلام) (۷۴). وه بۆ زانین و شاهیدی ده یلیم که ئەم کتابه پره له بو هتان و درۆ شو به وه یرواتی لاوازه زمان درۆی بۆ سه ر زانایانی ئیسلام - وه خوا خیری نوسه رانی کتابی (لادانی چل په رده ی شه یانی له سه ر ...) بداته وه که یه رده یان لاداره له سه و درۆ بو هتان و شو به کانی. هه رچه نده زۆر ده شه ل و درك و چقلى تریش ساوه له گوئزاره که دا که به په رده ی ته لبیس دا پۆشراون و پتو رستیان به لادان هه یه.

۲. وه نه گهر هه دیسه کهش راست بوایه نه وه ههر به لنگه نه ده بو له سهر نه م تیگه یشتنه هه له یه ی گۆر پهرستان، چونکه له هه دیسه کهدا نه هاتوره بلیت خه لکی داوا له پیغه مبه ر ﷺ ده کهن، نه و کاته نه ویش داوای لیخۆش بوونیان بۆ ده کات، به لکو ههر به وستی خوای گه وره بئ داوای خه لکی، داوای لیخۆش بوونیان بۆ ده کات.

وه نه له هه دیسه کهداو نه له نایه ته کهشدا نه هاتوره نه و حوکمه ی که مو حامی شه خس پهرستان باسی کردوه که بریتیه له : (ناگاداریشه له خوای گه وره شه ده پارتته وه : کاره کاغان بۆ بکا).

۱۰ - شوبه هیه کی تریان له سهر بۆچونه شیرکیه که یان بریتیه له :

قیاس کردنی داواکردن له مردوی ناو گۆر له سهر داواکردن له زیندوی حازر

- يستلون على الاستغاثة بالذوات بقوله تعالى :

((فاستغاه الذي من شيعته على الذي من عدوه)) القصص ۱۵.

الرد عليه : ما اسمح هذا من استدلال. لانها استغاثة حي بحى فيما يقدر عليه وليس في جواره خلاف كالغريق الذي ينادي من على الشاطيء اغثنى من الفرق وساعدني .

۱۶ - شوبه هیه کی تریان له سهر بۆچونه شیرکیه که یان بریتیه له :

چهند هه دیسیک

شه خس پهرستان ده لێن: نيمه له سهر هاوارکردمان بۆ پیاوچاکان، چهند هه دیسیکمان وه ک به لنگه به دهسته که نه مانه ن:

۱. ((إذا انفلتت دابة أحدكم بأرض فلاة فليناد: يا عبادالله احبُّوا علي، يا عباد الله احبُّوا علي، فإن لله في الأرض حاضرًا سيحبه عليكم)).

واته : نه گهر و لاخی یه کیتکتان له دهشتیکی بیابانی چۆ له وانیدا به ره لا بو. نه وه با بانگ کات، بلیت: نه ی بهنده کانی خوا بۆم بگرنه وه نه هیلن له دهستم ده رجیت، نه ی بهنده کانی خوا بۆم بگرنه وه نه هیلن له دهستم ده رجیت؛ با بانگ بکاته نه وان ؛ چونکه خوای گه وره بهنده گه لیکى ناماده ی هه نه که و لاخه که تان بۆ ده گرنه وه.

۲. ((إذا أضل أحدكم شيئاً، أو أَرَادَ أَحَدُكُمْ غَوْتاً، وَهُوَ بَارِضٌ لَيْسَ بِهَا أُنَيْسٌ، فَلْيَقُلْ: يَا عِبَادَ اللَّهِ اغْيُوثِي، يَا عِبَادَ اللَّهِ اغْيُوثِي؛ فَإِنَّ اللَّهَ عِبَاداً لَا نَرَاهُمْ)).

واته: نه گهر یه کیکتان شتیکی ون کرد [یا خوی ریگای ویل کرد: إذا ضل أحدکم]، یان پیوتی به فریاگوزارو یاریده درتک کرد، کاتیک که له زهویه کی چۆل و بی خه مره ویندا بوو؛ نه وه با بلیت: نه ی بهنده کانی خوا به فریام بکه ون، نه ی بهنده کانی خوا به فریام بکه ون؛ چونکه پهروه ردگار بهنده گه لیکی هه یه که تیمه نایانینین!

۳. ((إنَّ اللَّهَ خَلَقَهُمْ لِحَوَائِجِ النَّاسِ يَفْزَعُ النَّاسَ إِلَيْهِمْ فِي حَوَائِجِهِمْ، وَأُولَئِكَ الْأَمْنُونَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ)).

واته: پهروه ردگار دروستکراوانیکی هه نه، دروستی کردون بۆ پیداویستی خه لکی، وه خه لکی بۆ پیداویستی کانیان روویان تیده کهن. نه انن نه مین له سزای خوا.

وه لایمی نه م شوبه هه یه ش

به یارمه تی خوا له وه لامدا ده لیتین:

شه خس په رستان وا ده زانن که هه دیسه لاوازو هه لبه ستراوانه ی که بۆ خه لکی ساده و نه فام و نه خوینده وار ده یاخویننه وه نه وانی پی ده خه له تینن، وه وا گومان ده بن که نه هلی سوننه تیش، میرات گرانی هه دیسه پیروزه کانی پیغه مبه ریش ﷺ به شوبه کانیان ده خه له تینن! دیاره بی ناگان له وه ی که نه هلی سوننه ت به راستی ناگادارو شاره زان به هه دیس وه نه وه هه دیسانه ی که شه خس په رستان ته نها له فزه که یان لی بیستوه، لای نه هلی سوننه ت سه نه ده که شی زانراوه و حالی گشت راویه کانیسی ناشکرایه لایان و ده شزانن نایا هه دیسه چ پله و ده ره جه یه کی هه یه؛ وه نایا راسته (صحیح)، یان لاوازه (ضعیف)، وه ده ره جه ی لاوازه که شی تاج رادده یه که! وه نایا نه سلتیکی هه یه، یان هه لبه ستراوه. وه نایا چهند سه نه دیشی هه یه له چهند سه رچاوه شدا گیتردراوته وه!

وه هه ر هه دیسینک سه حیج بیت نه وان پیش هه موو که سیک شوینی ده کهن، وه هه رچی یه کیش هه لبه ستراوه لاوازییت، نه وان عیباده تی له سه ر دانامه زرینن و خه لکیسی لی ناگادار ده که نه وه. به لایم شه خس په رستان، چاک ده زانن که هه دیسی سه حیج نایته پالپشتی شه خس په رستی، بۆیه ناچار په نا ده به نه بهر شتی لاوازو هه لبه ستراوه شوبه.

وه لیره‌شدا له شوبهه زیاتریان پښ نییه چونکه نه‌وهی که دلّیان پینی خۆش بسو هه‌دیستی
 راست (صحیح) نییه، که‌واته به به‌لگه دانانریت. وه هه‌روه‌ها سه‌ره‌ای نا راستیتی
 هه‌دیه‌سه‌کیان، تیگه‌یشتنه‌که‌شیان لیتی هه‌ر ناراسته‌ به‌لگه نییه له سه‌ر بیروباوه‌په‌که‌یان وه‌ک
 به‌م شتویه‌ی خواره‌وه‌ روونی ده‌که‌ینه‌وه:

• **پوونکرده‌وهس په‌که‌م په‌پوه‌ندی به‌ حالێ هه‌دیه‌سه‌که‌وه‌ هه‌یه:**

هه‌دیسی په‌که‌م: رواه الطبرانی (۱/۸۱/۳) و أبو یعلی فی مسنده (۱/۲۵۴). کلاهما من طریق
معروف بن حسان السمرقندی عن سعید بن أبي عروبة عن قتادة عن عبدالله بن بريدة عن عبد
 الله بن مسعود رضی‌الله‌تعالیه‌ عنده مرفوعاً.

نه‌ر هه‌دیه‌سه‌ لاوازه‌ زه‌عیفه؛ چونکه دوو نه‌خۆشی و خه‌له‌لی تێدایه:

۱. معروف که‌ په‌کیتکه‌ له‌ پارویه‌کانی هه‌دیه‌سه‌که‌ به‌ چاک نه‌ناسراوه، به‌لکو زانایان به‌

لاوازیان داناوه‌ به‌م شتویه‌:

قال ابن أبي حاتم عن أبيه إنه (مجهول). وقال ابن عدي: (منكر الحديث). وقال الهيثمي:
(ضعيف).

۲. (الانقطاع): پچران له‌ سه‌نه‌ده‌که‌یدا هه‌یه له‌ نیتوان ابن بریده و ابن مسعود. وه‌ ئیمام

ابن حجر ناماژهی بۆ ئەم خه‌له‌ له‌ کردووه.

که‌واته هه‌دیه‌سه‌که‌ زه‌عیفه‌وه، به‌ به‌لگه‌ ناشیت و کاری پښ ناگریت ۱. به‌لام به‌داخه‌وه‌ هه‌ندیک
 که‌سه‌ ده‌ئین ئیمه‌ ته‌جروبه‌مان هه‌یه له‌ سه‌ر راستیتی مانای ئەم هه‌دیه‌سه‌!!

نایا نازانن که‌ دین له‌ قورئان و هه‌دیسی راست و هه‌رده‌گیریت نه‌ک له‌ عاده‌ت و ته‌جروبه‌!!

وه‌ نایا نازانن که‌ پښگای حوکم دان به‌سه‌ر هه‌دیسیکدا، بریتییه‌ له‌ سه‌یر کردنی بوون و نه‌بوونی
 مه‌رجه‌کانی گه‌ربوونی هه‌دیس، نه‌ک سه‌یر کردنی ته‌جروبه‌ی خه‌لکی له‌ سه‌ری!

نه‌گه‌ر مه‌رجه‌کانی به‌ راست ده‌رچونی هه‌دیس مه‌وجود نه‌بوون، نه‌وه‌ نه‌گه‌ر زۆریه‌ی خه‌لکیش به‌
 ته‌جروبه‌ به‌ راستی تښگه‌یشتن هه‌ر به‌ راست دانانریت!

وه‌ زانای پښه‌واو هه‌دیس ناس محمد ناصرالدین الألبانی - رحمه‌الله - سه‌باره‌ت به‌م هه‌دیه‌سه‌
 فه‌رمویه‌تی: ((وقال الحافظ السخاري في [الابتهاج بأذكار المسافر والحاج] (ص ۳۹): وسنده ضعيف.

لكن قال النووي: إنه جربه هو وأكابر شیوخه!!

قلت: العبادات لا تؤخذ من التجارب، سيما ما كان منها في أمر غيبي كهذا الحديث، فلا يجوز الميل إلى تصحيحه بالتجربة! كيف وقد تمسك به بعضهم في جواز الاستغاثة بالموتى عند الشدائد، وهو شرك خالص. والله المستعان.

وما أحسن ما روى الهروي في (ذم الكلام) ص: ١/٦٨/٤: "أن عبدالله بن المبارك ضلّ في بعض أسفاره في طريق، وكان قد بلغه، أن من ضلّ في مفازة فنادى: عباد الله أعينوني، أعين. قال ف جعلت أطلب الجزء أنظر إسناده. قال الهروي: فلم يستجز أن يدعو بدعاء لا يرى إسناده!"
قلت: فهكذا فليكن الاتباع

ومثله في الحُسن ما قاله العلامة الشوكاني في (تحفة الذاكرين) ص ٤٠ بمثل هذه المناسبة:
"وأقول السنة لا تثبت بمجرد التجربة، ولا يخرج الفاعل للشيء معتقداً أنه سنة عن كونه مبتدعاً. وقبول الدعاء لا يدلُّ على أن سبب القبول ثابت عن رسول الله ﷺ، فقد يُجيب الله الدعاء من غير توصل بسنة وهو أرحم الراحمين، وقد تكون الاستجابة استدراجاً!"^(١)

حديسي دوهوم: رواه الطبراني في ((المعجم الكبير)) (١/٥٥/٦) حدثنا الحسين بن إسحاق: ثنا أحمد بن يحيى الصوفي: ثنا عبدالرحمن بن شريك قال: حدثني أبي عن عبدالله بن عيسى، عن ابن علي عن عتبة بن غزوان، عن نبي الله ﷺ قال: فذكره. وزاد في آخره: ((وقد جرب ذلك)).

ثم حديسه لاوازو زهيفه؛ چونکه زیاتر له دور نه خویشی و خه له لی تیدایه:

١. عبدالرحمن بن شريك، كه يه كينكه له راويه كانى حديسه كه زهيفه، بهم شيوه يه:

قال الحافظ ابن حجر: صدوق يُخطئ.. وقال صاحباً (تحرير تقريب التهذيب): (بل ضعيف)، قال أبو حاتم: واهي الحديث).

٢. وه هدره ها باوكيشى كه ناوى (شريك بن عبدالله القاضي) يه، له خوى زهيف تره، وهك ابن حجر فرمويه تى: صدوق يُخطئ كثيراً. تغير حفظه منذ ولي القضاء بالكوفة. وكان عادلاً فاضلاً عابداً شديداً على أهل البدع.

٣. الانقطاع: پچران له سنده كه يدا هديه له نيتوان عتبة وابن علي. وه تيمام ابن حجر ناما زه ي بؤ تم خه له له كردوه.

که واته دهر کهوت که حدیسه که لاوازه به به لگه قه بولّ نییه، وه قسه کدی طه برانی له دواى حدیسه که که ده لیتت : ((وقد جرّب ذلك)). واته : نه وه ته جروبه کراوه! نه وه یه کهم شت له حدیسه که دا نییه، وه دووم شتیش، ته جروبه نایتته به لگه ی به راست دانانی حدیس لای زانایانی حدیس. وه له حدیسی یه کهم باسمان کرد.

حدیسی سینه م: رواه الطبرانی فی ((المعجم الکبیر)) رقم: (۱۳۳۳۴) من طریق أحمد بن طارق الراوی. وابن عدي فی ((الکامل فی ضعفاء الرجال)) (۱۵۷/۴) من طریق عبدالله بن إبراهيم بن أبي عمرو. وكلاهما عن عبد الرحمن بن زيد بن أسلم عن أبيه، عن ابن عمر عن النبي ﷺ قال: فذكره.

نه وه حدیسه زۆر له دوو حدیسه که ی پیتشو لاوازو زه عیف تره؛ چونکه :

۱. عبدالله بن إبراهيم بن أبي عمرو الغفاري:

قال ابن عدي ((الکامل فی ضعفاء الرجال)) (۳۱۹/۵): (عامّة ما يرويه لا يتابعه الثقات عليه). وقال البيهقي (شعب الإيمان: ۷/۴۳۲): (يأتي بما لا يتابع عليه). وقال الهيثمي (جمع الزوائد: ۱/۶۵): (منكر الحديث).

وقال ابن الجوزي (الموضوعات: ۱/۳۱۸): (الغفاري يضع).

قال الحافظ ابن حجر (تقريب التهذيب: ت/۳۱۹۹): (متروك)، ونسبه ابن حبان إلى (الوضع).

۲. عبد الرحمن بن زيد بن أسلم:

قال الحافظ ابن حجر (تقريب التهذيب: ت/۳۸۶۵): (ضعيف).

که واته گومانى تیدانیه که حدیسه که زۆر زه عیفه له هه لبه ستراى نزیکه، به که لک نه وه نایهت که شخس په رستان دلى خوځیانی پښ خوځش بکه ن.

• وروونکر د نه و هس دوو همیشه په یوه ندس به ماناو د هه له تن هه دیسه که وه هه یه :

هه چه نده که هه ردوو حدیسه که ش زه عیفن ، وه به لگه نین، به لام نه گه له حاله تیکدا راستیش بونایه، نه وه هه به به لگه نه ده شیان له سه هه وار کردنه پتغه مبه ران و پیاوچا کانی مردوو ییا زیندووی غایب؛ چونکه مه به ست له وه به ندانه ی خوا که داواى یارمه تیان لیده کری، نه وه به ندانه ن که به رده وام زیندوو و ناماده ن تا مرژد بینیت، که نه وانیش بریتین له مه لانیکه. وه به لگه ش له سه ر نه م دیاری کردنه دوو شته :

یه که میان: هدر کام له دوو چه دیسه که ی پیشوو له فزێکیان تیتدایه که به لگه یه له سه ر نه و دیاری کردن و تاییه ت کردنه. دوو له فزه که ش بریتین له:

في الحديث الأول: ((فإن لله في الأرض حاضراً سيحبسه عليهم)).

وقوله في هذا الحديث: ((فإن لله عباداً لا نراهم))

وه زانای پیشه و او چه دیس ناس محمد ناصرالدين الألباني - رحمه الله - سه باره ت به م وه سفه ی که له م دوو له فزه دا هاتوو هه ره موه ته ی: ((وهذا الوصف إنما ينطبق على الملائكة أو الجن ، لأنهم الذين لا نراهم عادة ، وقد جاء في حديث آخر تعيين أنهم طائفة من الملائكة . أخرجه البراز عن ابن عباس بلفظ:

((إن لله تعالى ملائكة في الأرض سوى الحفظة يكتبون ما يسقط من ورق الشجر، فإذا أصابت أحدكم عرجا بأرض فلاة، فليناد : يا عباد الله أعينوني)).

قال الحافظ كما في ((شرح ابن علان)) (١٥١/٥):

((هذا حديث حسن الإسناد غريب جداً، أخرجه البراز وقال : لا نعلم يروى عن النبي ﷺ بهذا اللفظ إلا من هذا الوجه بهذا الإسناد)) .

وحسنه السخاوي أيضاً في ((الابتهاج)). وقال الهيثمي: ((رجالته ثقاة)).

فهذا الحديث - إذا صح - يُعَيِّنُ أن المراد بقوله في الحديث الأول ((يا عباد الله)) إنما هم الملائكة، فلا يجوز أن يلحق بهم المسلمون من الجن أو الإنس ممن يسمونهم برجال الغيب من الأولياء والصالحين، سواء كانوا أحياءً أو أمواتاً؛ فإن الاستغاثة بهم وطلب العون منهم شرك بين لأنهم لا يسمعون الدعاء، ولو سمعوا لما استطاعوا الاستجابة وتحقيق الرغبة ، وهذا صريح في آيات كثيرة، منها قوله تبارك وتعالى:

((والذين تدعون من دونه ما يملكونه من قطير، إن تدعوهم لا يسمعون دعاءكم . ولو سمعوا ما استجابوا لكم، ويوم القيامة يكفرون بشرككم، ولا ينبئك مثل خبير)). (فاطر-١٣-١٤).

وبعد كتابة ما سبق وقفت على إسناد البزار في ((زوائد)) ص ٣٠٣: حدثنا موسى بن إسحاق: ثنا منجاب بن الحارث: ثنا حاتم بن اسماعيل عن أسامة بن زيد {عن أبان} ابن صالح عن مجاهد عن ابن عباس أن النبي ﷺ قال: فذكره .

قلت : وهذا إسناد حسن كما قالوا، فإن رجاله كلهم بقات.

ولكن الحديث عندي معلول بالمخالفة [رواه البيهقي في ((الشعب)) (۲/۴۵۵) موقوفاً]، والأرجح أنه موقوف، وليس هو من الأحاديث التي يمكن القطع بأنها في حكم المرفوع، لاحتمال أن يكون ابن عباس تلقاها من مسلمة أهل الكتاب . والله أعلم. ^(۱)

وه حدیسی سڀھه میس به شیوہیہ کی تر ریوایدت ڪراوه هر له ابن عمر ؓ به له فزی:
 ((إن لله أقواماً اختصهم بالنعم لمنافع العباد، يُقرُّهم فيها ما بذلواها، فإن منعوا نزعها منهم فحوَّلها
 إلى غيرهم)).

أخرجه ابن أبي الدنيا في (قضاء حوائج الناس) (۵)، وأبو نعيم في (الحلية) (۶/۱۱۵، ۱۰/۲۱۵).

واته په روه ردگار ڪو ڏمڻ گه ليکي هه به تايبه تي ڪردون به نيعمه ته ڪاني خوي زياتر له خه لکي،
 وه هر ده يانهي ٿي ته وه له سهر هم نيعمه تانه تاوه ڪو نه وانيس له پتي خوا بيبه خشن به پيدا ويستان.
 وه نه گهر نه يان به خشي، نه و ڪاته په روه ردگار له چنگيان دهرده هيٺيٺ و ده يداته دست ڪه سانگي
 تر.

ڪه واته حديسه ڪه باس له وه ده ڪات ڪه ده و له مهندو خواهن دهرامه ته ڪان - جا له هر
 روانگه يه ڪه وه ده و له مهند بن - پيويسته هاو ڪاري خه لکي بڪن ڪاتي ڪه موحتاجيان بن، جا به
 داوا ڪردن بيت لتيان، يان بن داوا ڪردن. وه باس له وه ناڪات ڪه خه لکي هاوار بڪنه پيارچا ڪاني
 غايب يان مردوو، وه داواي يارمه تي له وان بڪن!.

شوبه‌ی حه‌قده‌هه‌م

ده‌لین: نیمه ده‌لین: (لا اله الا الله، محمد رسول الله)، وه ده‌لین ته‌ن‌ها خوا په‌رستراو (تیلا‌هه). وه پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاو‌چاکان و فریشه‌ته‌کان هی‌چیان په‌رستراو (تیلا‌هه) نین، وه هه‌موویان به‌نده‌ی خوان. به‌لام موشریکه‌کان رازی نه‌بوون ب‌لین: (لا اله الا الله، محمد رسول الله) وه باوه‌ریان و ابو له‌گه‌ل خوا په‌رستراو تیلا‌ه‌سی تریش هه‌ن و، ده‌یان په‌رستن. وه عیساو عوزه‌یرو پیاو‌چاکان و فریشه‌کانیان به‌ په‌رستراو (آله) داده‌نان.

که‌واته چۆن ده‌بیت نیمه وه‌کو نه‌وان به‌موشریک حیساب ب‌کرتین، ته‌ن‌ها له‌به‌رته‌وه‌ی هاوار ده‌که‌ینه پیغه‌مبه‌ران (علیهم‌الصلاة والسلام) و پیاو‌چاکان و به‌وه‌سیله‌یان داده‌نیتین که بینه واسیته‌مان و لای خوا شه‌فاعه‌ت‌مان بۆ ب‌که‌ن !؟

وه‌لام‌س نه‌م شوبه‌ه‌یه‌ش

به‌پشتیوانی خوا ده‌لیم:

نیعتیقاد و کرده‌وه حیسابه، نه‌ک ده‌عوو قسه‌ی رووتی ب‌ن به‌لگه. وه په‌روه‌ردگار سه‌یری نیعتیقادی نار دل و، عه‌مه‌ل ده‌کات، نه‌ک ده‌عوای ب‌ن به‌لگه‌ر شاهید.

بۆ نمونه مونا‌فیکه‌کان به‌ده‌م ده‌یان وت: أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمداً رسول الله، به‌لام له‌ دل‌دا نیعتیقدیان به‌وه‌ نه‌بو که ته‌ن‌ها (الله) بپه‌رسترتیت و عه‌مدیش ﷺ نیرراوی خوا بیت؛ بۆیه په‌روه‌ردگار حیسابی نیعتیقادی نار دلی بۆ کردن، نه‌ک ده‌عوای زمان جا له‌به‌ر ته‌وه په‌روه‌ردگار فه‌رموی مونا‌فیکه‌کان درۆ ده‌که‌ن له‌ شاهیدی دانه‌کیان، واته هه‌رچه‌نده قسه‌کیان راسته که ده‌لین (محمد رسول الله)، به‌لام له‌ دل‌دا درۆ ده‌که‌ن و باوه‌ریان به‌م قسه‌یه نیه‌و ناو دل‌یش حیسابه بۆیه فه‌رموی:

﴿ إذا جاءك المنافقون قالوا: نشهد أنك لرسول الله، والله يعلم أنك لرسوله، والله يشهد إن المنافقين لكاذبون ﴾
المنافقون (۱).

واته نه‌گه‌ر مونا‌فیکه‌کان هاتنه لات و وتیان شاهیدی ده‌ده‌ین که محمد په‌سولی خوایه، - وه خوا ده‌زانیت که تو په‌سولی ته‌ویت - به‌لام خواش شاهیدی ده‌دات که مونا‌فیکه‌کان درۆ ده‌که‌ن !!
که‌واته په‌روه‌ردگار حیسابی نیعتیقادی درۆی ناو دل‌ه‌کانی کرد، نه‌ک قسه‌ راسته‌که‌ی ده‌میان.

بۆیه به پرواداری دانه نان هه چهنده شاهیدیه کهشیان نیشانهی موسلمان بوونه !!
وه خوای گهوره ده فهرمویت:

﴿ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى، تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ. قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ، بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ (النز: ۱۱۱، ۱۱۲).

واته جوله کهو گاروره کان ده یان وت کهس ناچیتته به هه شته ره تنها نهو کهسه نه بیته که
جوله که بیته یان گاورا!!

به لām نهو ره تنها گومان و ناواتی خو یان بوو بن به لگه بۆیه په روره دگار فهرمانی کرد به
پینغه مبه ر ﷺ : به فهرموو: به لگه تان به یینن له سه ر نه م ده عوایه تان نه گهر راست ده کهن چونکه
ده عوای بن به لگه و، قسه ی بن ئیعتیقادر عه مدل وه رنا گهریت !!
تنجا په روره دگار پرونی کرده ره که کن ده چیتته به هه شت، به بن ترس و خه فه ت: ﴿ من أسلم
وجهه لله وهو محسن ﴾ واته نهو کهسه ی که دوو مه رجی تیدا بیته:

یه که م: ته وار خو ی ته سلیمی خوا کرده وه به دل و زمان و لاشه به ئیعتیقادر قسه ر کرده ره
ته نها خوا ده په رستیت و، به س ته سلیمی نهو بووه، ئیعتیقادی به کهسی تر نیه له دلدوار،
هواریش ناکاته غه یری خوا به زمان و، زه لیلیش بۆ کهس ناوینیت به لاشه.

دووه م: وه هه روه ها ﴿ وهو محسن ﴾ واته: له گه ل نه م ته سلیم بوونه ته واروی بۆ خوا،
عیباده ته کانیسی به چاکی ده کات وه ک چۆن پینغه مبه ر ﷺ ریی بۆ داناوه نیشانی داوه.

که واته نهو کهسه ده چیتته به هه شت بن غه م و بن ترس که:
(۱) ته نها خوا به رستیت و ته سلیمی نهو بیته.

(۲) وه ته نها شوین که وته ی پینغه مبه ریش ﷺ بیته له خوا په رستیدار، به چاکی
عیباده ته که ی بکات .

وه هه رکه سینک ده عوای چوونه به هه شت بکات و، به م شتویه نه بیته که خوا ده یه ویت (واته
دوو مه رجه که ی تیدا نه بیته) نهو ده عوایه که ی بن که لکه و قه بول نیه.

وه ئیمه ش روو ده که ی نه نه فام و گۆر په رستان و ده ئین: راسته به ده م ده ئین: لا إله الا الله محمد
رسول الله) به لām نه م دوو نایه ته تان به سه ردا ته تبیق ده بیته:

۱. ﴿ هُمْ لِلْكَافِرِينَ مِنْكُمْ الْقُرْبَىٰ لِأَيِّمَانٍ . قَوْلُونَ يَا قَوْمِ هَيْبَةٌ لِّسَانِ فِي قُلُوبِهِمْ . وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَيْفُونَ ﴾ (آل عمران: من الآیه ۱۶۷)

واته قسه یه که به دهم ده لئین که له دله کانیاندا ئیعتقادیان پیی نیه !!

وه ته تبیق بوونی ثایه ته که له سهرتان له وه دا درده که ویت که: واتای لا إله إلا الله که بریتیه له: هیج په رسترا ویتکی حق نیه نهها الله نه بیته. راتاکی نوره ده گه یه نیت که نابیت مرؤف هیج جوړه په رستنیکس دل و زمان و لاشه و مال، بوغه پیری خوا بکات.

به لأم ئیوه پر به زمانتان هاواریان ده که نن و، به لاشه زه لیلیان بو دنوینن و سهریان بو شوژده که ن و، به مالیش سهر پیرین و قوریانی و نه زریان بو ده که ن.

وه له دله کانیشتاندا ئیعتقادتان رایه که - جه ناب و حه زره تی^(۱) شیخ له دوروشه وه بیته، یان له ژیر گلش - ناگاداره و، ده سلات و توانای هدیو، سودو زیانی به دهسته و، لیتی ده ترسن و، له سنوری خوی زیاتر به گه وری داده نین و، دلان پیوه به ستوه و، په جای خیرو سودو شه فاعدت کردن و، واسیته بو کردنی لی ده که ن و، پشتی پن ده به ست و، خوشتان ده ویت وه خو شو یستی خوا.

وه هدر که سینک غدیری خوا هم ئیعتقادهت پیی بیته و، دلت ناوا پیوه ی پیوه ست بیته، نوره به ئیلاعت داناره له هه قیقت و واقیعتا. نه گه به زمانیش نه لئیت ئیلا ه؛ چونکه ئیلا ه نوره یه که: دله کان پیوه ی به ندن و خو شیان ده ویت و به گه وریس داده نین و لیتی ده ترسن و په جا و هیوایان پییه تنس و پشتی پن ده به ستن.

نهمه یه مانای ئیلا ه له زمانی عه رییدا، جا که هم مانایه هه بو له هدر شتیکدا، نوره به ئیلا ه دانراوه؛ نار بنریت ئیلا ه یان نا؛ چونکه نار ناوهرۆک ناگوریت و، حیسانیش بو ناوهرۆک که یه نه که بو نار. بو نمونه که سینک عه رقی بخواته ورو ناوی بنیت خواردنه ووی رچی، پیی ده لئین: تو عه رقی حه رامت خواردنه و؛ با ناوهرۆکی عه رقی نه بیته !!

به هه مان شیوه ش هدر یه کینک که خه لکی ئیعتقادیان پیی بیته، وه دلان پیوه ی به ند بیته به ترس و خو ش ویست و به گه وریه دانان و، پشت پن به ست و، په جا لی کردن؛ نوره به ئیلا هیان

(1) زاراهوی (حه زرت)، زاراهوی که هه لیه و، بو هیج که سینکی سردو یا (غالب) به کار ناهینریت؛ چونکه غدیری (الله) هیج یه کینک به ردوام حازر نییه له گه لمان، به لکو هه ردم خوا حازر زیندووه.

داناوه، کراوه به (مه عبود) و پرستراوه، کراوته شهریکی خوا، با ناوی نیلاهیشی لی نه نین. یا هدر ناویکی تریشی لی بنین، وه با پیغه مبه ریش بیت و پیشی بلین: (عَبْدُ اللَّهِ وَ رَسُولُهُ) واته: عه بدی خواو نیراوی خوا؛ چونکه نیعتیقادو بیروباوه پری ناو دلّیان حه قی نیلاهیه تی داوه تی، نه گهر خژیسی وا نه زانیت و، به ده میش به نیلاه ناوی نه نیت.

که واته ده رکوت که شه خس پرسته کانی نه مرپا پیاوچاکان و مردروی مه رقه ده کانیان کردوه به (آله)، واته چند پرستراویک له گهل خوا. نه گهر واش بزانتن ته نها الله نیلاهرو پرستراوه ناویشیان نه نین نیلاه؛ چونکه بیروباوه پری ناو دلّیان جیاوازه له قسه ی سرده میان.

ده بین حه قی نیلایان داوته شیخه کان و پیاوچاکه کان:

* خوشیان ده وین به زه لیلیه وه، وه به گه وه ده سه لاتیان داده نین و پشتیان پی ده به ستن. وه لیان ده ترسن و ناویرن دره ختی وشک بوی شکاری سر قه بری شیخ دستکاری بکن له ترسی شیخ، ده لّین توشی زهره ده بین !!.

* وه نیعتیقادیان نه ک هدر به خودی شیخ بیت به ته نها، به لکو به به ردو دارو په رزی سر قه بره کشی هه یه، به پیوژی ده زانن و، به گه روه ده زانن و، بروایان وایه له نه خوشی چاکیان ده کاتوه، له به لا ده بیان پارژیت و، خیرو به ره که تیان تروش ده کات !!.

* وه سویند به خوا ده خون به در، به بن ترس و شهرم، به لام ناویرن ناوا سویند به سه ری شیخ بخون !!. شهرم له شیخ زیاتر ده کهن وه که له خوا.

* فرمانی شیخ له پیشتره لایان له فرمانی خوا !!.

که واته له راستیدا بیروباوه پری دلّتان به پرستراو نیلایان ده زانن، نه گهر خوشتان وا نه زانن و به ده میش وانه لّین. وه زانیشمان که بیروباوه حیسابه.

وه نایه تی دووهم که به سه رتاندآ ته تبیق ده بیت:

۲ — ﴿ لَمْ تَقُولُوا مَالًا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَالًا تَفْعَلُونَ ﴾ (الصف: من الآیة ۳).

واته: بۆچی قسه یه که ده کهن که به کرده وه نایکه ن و، عه مه لی پنئ ناکهن.

نیتمه ش به شه خس پرستان ده لّین: بۆچی به دم ده لّین (لا إله الا الله، محمد رسول الله) وه ده لّین ته نها خوا پرستراو نیلاهرو، هیچ پرستراوی تر نیه، وه ده لّین نیتمه به س خوا ده پرستین. به لام کرده وه به قسه که تان ناکهن، به لکو به پیچه وانه شه وه پرستق بۆ غه بری خوا

ده‌که‌ن، وه به ئیعتیقادی دَل و، کرده‌وهی لاشه‌و مال و زمانیشتان جزیره‌ها په‌رستن ده‌که‌ن بۆ پینه‌مبه‌ران (علهم‌الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و قه‌بره‌کانیان و بۆ شیخه‌کانتان، بۆ نمونه:

* هاوریان ده‌که‌ن: وه هارارکردن و دروا لیکردن عیباده‌ته، وه‌ک له‌ه‌دیسی (صحیح) دا ده‌فرمویت: ((الدعاء هو العبادة)).

* سه‌ربرینیان بۆ ده‌که‌ن، که سه‌ر برین عیباده‌ته‌و تنه‌ها ده‌بییت بۆ خوا بکریت. وه په‌روه‌دگار ده‌فرمویت: ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ﴾.

* نه‌زریان بۆ ده‌که‌ن، که نه‌زریشی عیباده‌ته.

* داوای یارمه‌تیاں لى ده‌که‌ن، که تنه‌ها ده‌بییت له‌خوا بکریت: ﴿ يَاكَ نُعْبِدُ وَيَاكَ نَسْتَعِينُ ﴾.

* ته‌راف به ده‌وری قه‌بره‌کانیاندا ده‌که‌ن، که ته‌راف وه‌ک نوژنه‌و تنه‌ها ده‌بییت بۆ خوا بکریت له ده‌وری (که‌سه‌ه) ﴿ وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴾.

* کرونشیاں بۆ ده‌به‌ن. وه ده‌ست له‌سه‌ر ده‌ست به‌ پیوه له سه‌ر سه‌ریان پاده‌وه‌ستن و، پاشه‌وپاش ده‌گه‌رینه‌وه دواوه‌و، زه‌لیلیان بۆ ده‌نوینن. که ته‌مانه‌ش هه‌موویان په‌رستن و تنه‌ها ده‌به‌ن بۆ خوا بکرین.

که‌واته: به‌ کرده‌وه غه‌یری خوا ده‌په‌رستن و، کردوتانن به‌ شه‌ریکی خوا، هه‌رچه‌نده به‌ده‌م ده‌لین تنه‌ها خوا ده‌په‌رستین و شه‌ریکی بۆ دانانیین. وه له وه‌یه واش نه‌زانن که ته‌مه شه‌ریک دانانه بۆ خوا، چونکه زۆر نه‌فام و بئى تاگان له قورئان و هه‌دیس و زمانى عه‌ره‌بى!!، بۆیه ته‌وه‌ی به‌ده‌م ده‌یلین و ده‌عوای ده‌که‌ن، به‌ کرده‌وه هه‌لى ده‌وه‌شینه‌وه!!.

که‌واته چ جیاوازیه‌کتان هه‌یه له‌گه‌ژ موشریکه‌کان له‌م روانگه‌یه‌ره که هه‌ردوولاتان غه‌یری خوا ده‌په‌رستن و شه‌ریک بۆ خوا داده‌نین؟!.

که بلین تیمه ده‌لین (لا إله الا الله) و ته‌وان ده‌لین ﴿ أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا ﴾.

تیمه‌ش ده‌لین: وه‌لامان دانوه‌ه که ناوگۆرین ناوه‌رۆک ناگۆریت و، ئیعتیقاد و کرده‌وه هیسابه نه‌ک ده‌عوای بئى به‌لگه‌و شاهید.

به لئی جیاوازی هدی له نیتوانتان له قسه و ده عوا، به لّام یه کسان و هاوشیون له کرده و هر بیروباوهر. وه ک خوی گه و ره ده فرمویت: ﴿كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ (البقرة: من الآیه ۱۱۸)

وه هوی جیاوازی ده عوا قسه تان له وه دایه که موشریکه کان عهره بی ته سل بوون، ده یان زانی نیلاه یه عنی چی؛ بۆیه به ده میان قسه یه کیان نه ده کرد که پیچه وانه ی ئیعتیقاد و بیروباوهر کرده و ده یان بیته. به لّام ئیوه ی نه زانی نه فامی نه شاره زا به زمانی عهره بی به دم ده لّین: (لا إله الا الله)، به لّام نازان ماناکه ی چی یه و، نه م قسه یه چی ده گریته و ه و، نه م قسه یه چ جزه ئیعتیقاد و بیروباوهر کرده و یه کی پیویسته، بۆیه زۆر به ساده یی و به ئاسانی به کس کرده و ه بیروباوهر قسه که تان هه لده و ه شیته و ه و، خزان به در ده هیننه و !!

که واته: موشریکه کان ده یان زانی که بلّین (لا إله الا الله)، نه و ده بی ئیعتیقادیان ته نها به خوا بیته و، پشت به و به ستریت و، ره جا له و بکریت و، ته نها هاوار بکریت ته و، داوی یارمه تی و فریا که وتن و په ناگرتن ته نها له و بکریت و، قوریانی و نه ز ته نها بو نه و بیته و، سویند ته نها به و بوخریت و، ته نها نه و به گه و ره دانریت. وه غه یری نه و ناییت نه مانه ی بو بکریت و، ناییت نه م باوه رته پنی بیته؛ جا تا به م شیویه تن گه یشتبوون له مده سستی پیغه مبه ر به (لا إله الا الله)، بۆیه رازی نه ده بوون دانی پیتا بنین و، دور بکه ونه له هه مرو نه و شتانه ی تر، که ئیعتیقادیان پیمان بو.

به لّام ئیوه ی نه فام، نازان که وشه ی (لا إله الا الله) نه مانه ی پیتشو ده گریته و ه، بۆیه به دم ده یلّین و به کرده وش هه لی ده و ه شیته و ه و، له دلّیشتاندا بیروباوهر تان پنی نه له راستیدا؛ به لّام نه فامن، وه ناشزانن که نازان، وه ناشتانه ری بزنان !!

که واته دوا ی وه لّام دانه و ه ی نه و شو به یه ش تیگه یشتین چ کاتیک مرؤه به ته وای ده بیته موسلمانیکی راست .

وه زانیمان که نه گه ر به ته وای وازی نه هیتابیت له شیرک و به راستیش باوه ری به مانای (لا إله الا الله) نه بیته، نه وه ته نها به وتنی (لا إله الا الله) ناییت به موسلمان به راستی، وه به مه وازی لی ناهیتریت .

شوبه‌ی هه‌ژدهه‌م

به چ شتیك مرۆف له دین دهرده‌چیت ؟!

ده‌لین: نایا مرۆف به وتنی ﴿ لا إله إلا الله محمد رسول الله ﴾ نایه‌ته ناو نیسلام ۱؟. وه به‌م شاهیدیه‌ش خوین و مائی پارێزراو نابیت ۱؟ وه که ئەم وشه‌یه کۆتا وشه‌ی بیت له ژیانیدا ناچیتته به‌هه‌شت ۱؟.

که‌وابوو چۆن ئیوه‌ی ته‌هلی سونه‌ت، توه‌مه‌ی شیرک و گۆزبه‌رستی ونه‌فامی ده‌ده‌نه پال نه‌و که‌سانه‌ی که ئیعتیقادیان به شه‌خس و به‌قه‌بری پیاوچاکان هه‌یه‌و، هاواریان ده‌که‌نتی، له‌کاتی‌کدا که نه‌وان شایه‌تیش ده‌هینن به (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه هه‌روه‌ها نوێژیش ده‌که‌ن و زیکریش ده‌که‌ن ۱؟.

له وه‌لام ئەم شوبه‌یه‌شدا ده‌لین:

کاتیك وتنی (لا إله إلا الله) مرۆفی پێ ده‌بیت به موسلمان له حه‌قیقه‌تداو خوین و مائی پێ ده‌پارێزیت و به‌هه‌شتی پێ دا‌بین ده‌کریت، که خاوه‌نه‌که‌ی - واته ئه‌وه‌ی که ده‌لینت: (لا إله إلا الله) - چەند مه‌رجێکی تێدا بیت؛ له‌و مه‌رجانه‌ش:

مه‌رجی یه‌که‌م: العلم بمعناها: واته مه‌رجه که زانیاری ببیت به واتای (لا إله إلا الله).

مه‌رجی دووه‌م: العمل بمقتضاها: واته کرده‌وه کردن به‌گۆره‌ی پێداویستیه‌کانی ئەم وشه‌ پێرژه. یه‌عنی ئەم وشه‌یه چ جزوه ئیعتیقادو قسه‌و عه‌مه‌لێک پێویست ده‌کات، بیکه‌یت و جێ به‌جیتی بکه‌یت.

وه بۆ به‌جێ‌گه‌یاندنی ئەم دوو مه‌رجه‌ش، پێش هه‌موو شتیك پێویسته بزانی که وشه‌ی (لا إله إلا الله)، له‌ دوو به‌ش پێک ده‌یت، وه هه‌ر به‌شه‌ش ماناو داخواری تایبه‌تی خۆی هه‌یه به‌م شێوه‌یه:

به‌شی یه‌که‌م: **(لا إله):**

واتا که‌س: یه‌عنی: واته هه‌یچ مه‌عبودێک حه‌ق نه‌یه؛ چونکه ته‌قدیره‌که‌ی به‌م شێوه‌یه‌یه: (لا معبود حق). هه‌یچ په‌رستراویکی حه‌ق نه‌یه؛ به‌په‌رسترت و هاواری بکرتت و په‌نای پێ بگرتت و، داوای به‌ فریاکه‌وتن و یارمه‌تی لێ بکرتت و، به‌ گه‌وره‌ دا‌بنرتت و زه‌لیلی بۆ بنوێرتت و، پشته‌ی پێ به‌سترتت و، مائی بۆ به‌خشرتت.

داخوازیه‌که‌ی: که‌واته ئەم بە‌شه‌ وا پتیوست دە‌کات پەرستن بۆ هیج شتیک و هیج که‌سیک نە‌کریت؛ چونکه (لا إله حق) هیج مە‌عبودی حە‌ق نە‌یە. که‌واته ناییت ئیعتقادات بە‌ هیج یە‌کێک بێت، وە ناییت پشت بە‌هیج یە‌کێک بە‌ستیت، وە ناییت خۆ‌شە‌ویستی و بە‌ گەرە دانانت بۆ هیج یە‌کێک بێت، وە ناییت زە‌لیلی بۆ هیج یە‌کێک بنوینیت، وە ناییت ڕە‌جای چاکە‌ و خێر دە‌ستکه‌وتن لە‌ هیج یە‌کێک بکە‌یت. وە ناییت دلت بە‌سترتتە‌وه‌و هە‌لواسرتت بە‌هیج مە‌عبودیک. وە ناییت هاوار بکە‌یتە‌ هیج یە‌کێک، وە ناییت داوای یارمە‌تی و فریاکە‌وتن و پە‌ناگرتن بکە‌یت لە‌هیج یە‌کێک. وە ناییت کرنووش و پشت چە‌مانە‌وه‌و سەر نە‌وی‌کردن بکە‌یت بۆ هیج یە‌کێک، وە ناییت دە‌ست لە‌سەر دە‌ست دابنیتت و قز بتاشیت بۆ هیج یە‌کێک، وە ناییت ماڵ بە‌خشیت و سەرپڕین و نە‌زر بکە‌یت بۆ هیج یە‌کێک وە ناییت هیج یە‌کێک بە‌ سەرچاوه‌ی بە‌رنامە‌و یاسا دانان و فەرمان لێ‌ وەرگرتن و شایستە‌ی گوێ‌ڕایە‌تی کردنی سەر‌بە‌خۆ‌ بزانییت.

۲. (إِلَّا اللهُ):

واتاکە‌ی: تە‌نها (الله) مە‌عبود و پەرستاری حە‌قە‌و، شایستە‌ی ئە‌وه‌یە‌ ئیعتیقادیان پێ‌ی بێت و، پستی پێ‌ بە‌ستین و، هاواری بکە‌ین و، بە‌ گەرە‌ی دابنیتین و، سەرپڕین و نە‌زری بۆ بکە‌ین، وە گوێ‌ڕایە‌تی سەر‌بە‌خۆ‌ی بکە‌ین (نُطِيعُهُ لِذَاتِهِ).

داخوازیه‌که‌ی: که‌وابوو ئەم بە‌شه‌ وا پتیوست دە‌کات، پەرستن تە‌نها بۆ (الله) بکە‌یت؛ بە‌ دل و زمان و لاشە‌ و ماڵ. وە لە‌هیج جۆرە پەرستنی‌کدا هیج یە‌کێک نە‌کە‌یتە‌ شە‌ریکی (الله). نە‌ فریشتە‌ لە‌خوا نزیکە‌کان، وە‌نه‌ پی‌غه‌مبەرە‌ نێ‌رراوه‌کان، وە‌نه‌ پیاوچاکە‌کان، وە‌نه‌ دارو بە‌رده‌کان، وە‌نه‌ قە‌برو مە‌زرگاکان، وە‌نه‌ شیخ و مامۆستاکان.

و‌ه هەر‌که‌سیک ئەم دوو مە‌رجە‌ی پێ‌شوری تێ‌دا نە‌بێت واتە :

(۱) زانیاری بە‌مانای (لا إله إلا الله) و

(۲) کردە‌وه‌ بە‌ پێ‌داویستی ماناکە‌ی. ئە‌وه‌ سود نایینیت لە‌ تە‌نها و تە‌نه‌کە‌ی.

که‌واته هەر‌که‌سیک مانای (لا إله إلا الله) نە‌زانییت و ئیعتیقادی بە‌و مانا راستە‌ی ئەم وشە‌ پێ‌چۆزە نە‌بیت، ئە‌وه‌ تە‌نها بە‌ وتنی ناییت بە‌ موسلمان و، خوێن و مائی ناپار‌زرتت و ناشچیتت بە‌هە‌شت. چونکه پەر‌و‌ه‌ر‌د‌گار فەر‌مو‌ویە‌تی:

﴿ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ الزخرف (۸۶).

واته: تهنه کە سینک شەفاعەتی بۆ دەکرێت کە بە دەمی شاھیدی بەدات بە حەق، واتە بە (لا إله إلا الله). وە دلیشی بزانییت مانای شاھیدیە کە یەو ئیعتیقادیشی پێی بییت.

ئیمامی القرطبی المفسر فرموویەتی لە تەفسیری ئەم نایەتەدا:

(أَنَّ الشَّاهِدَةَ بِالْحَقِّ غَيْرُ نَافِعَةٍ إِلَّا مَعَ الْعِلْمِ، وَأَنَّ التَّقْلِيدَ لَا يُغْنِي مَعَ عَدَمِ الْعِلْمِ بِصِحَّةِ الْمَقَالَةِ).

واتە شاھیدی دان بە حەق بێ سوو، تهنه له گەڵ عیلم نەبییت بە ماناکە ی. وە تەقلیدو لاسایی کردنەو له شاھیدیداندا سوو ناگە یەنییت، کە زانیاری بوون بە راستی قسە کە ی له گەڵ نەبییت.

وہ پیغەمبەر ﷺ فرموویەتی: (مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ)^(۱).

واته: هەر کە سینک مرد، بەو حالەتە مردبییت کە زانییستی هیچ مەعبودیکی حەق نیە تهنه (الله) نەبییت، وە باوهری پێ بووییت، ئەو دەچیتە بە هەشتەرە.

کەواتە زانیی مانای (لا إله إلا الله) هەر جە بۆ چوونە بە هەشت بەم وشە پێژەرە.

وہ هەر کە سیکیش ماناکە ی بزانییت، بەلام ئیعتیقاد ی پێ نەبییت و عەمەلی پێ نەکات، ئەوہ حال ی وە کۆ ئەو کافرو موشریکانە کۆنە، کە چاک ماناکە یان دەزانی، بەلام باوهریان پێ نەدە کردو بە درزیان دادەنار ئینکایان دە کرد، وە ک لەم نایەتەدا دەبییریت:

﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾.

کەواتە هەر کە سێ مانای راستە قینە ی نەزانییت، ئەوہ بیگومان داخوازیه کە یشی جێ بە جێ نە کردو وەو کار کردنیشی راست و پەسەند و پاک و خائس ناییت بۆ خوا، ئەو کاتە ئیسلامە تیه کە ی بە راستی دانامە زرت؛ چونکە یە کەم روکنی ئیسلام بریتیه له: (لا إله إلا الله) کە مانا و پێداویستیە کە ی بریتیه له (دوو رکە و تهنەرە له پەرستی غەیری خوا بە هومو شیو یە ک و، پەرستی خوا بە تهنه بە پێ شەریک بۆ دانان). هەر وە ک لەم حەدیسه صحیحانەدا بۆمان دەر دەر کە ویت:

ئیمامی (مسلم) له (صحیح مسلم) دا فرموویەتی:

۱. (عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ :

(الإسلامُ: أن تشهدَ أن لا إله إلا الله وأنَّ محمداً رسولُ الله، وتُقيمَ الصلاةَ، وتؤتيَ الزكاةَ، وتصومَ

رمضان، وتُحجَّ البيتَ إن استطعتَ إليه سبيلاً)^۲.

(1) صحیح مسلم .

(2) صحیح مسلم : (ح / ۸ / ۱) .

٢. عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: (الإسلام: أن تعبد الله، ولا تُشركَ به شيئاً وتقيم الصلاة المكتوبة، وتؤدي الزكاة المفروضة، وتصوم رمضان)^(١).

٣. عن أبي أيوب رضي الله عنه قال: جاء رجلٌ إلى النبي ﷺ فقال: دُلني على عملٍ أعملُهُ يُدينني من الجنة، ويُيعِدني من النار.

قال: (تعبدُ الله لا تُشركَ به شيئاً، وتقيمُ الصلاة، وتؤتي الزكاة، وتصلُّ ذا رَحِمِكَ) فلَمَّا أدبَرَ، قال رسولُ الله ﷺ: (إن تَمَسَّكَ بما أَمَرَ بهِ دَخَلَ الجنةَ)^(٢).

٤. عن أبي هريرة رضي الله عنه أن أعرابياً جاء إلى رسول الله ﷺ فقال:

يا رسول الله ﷺ، دُلني على عملٍ إذا عَمَلْتُهُ دَخَلْتُ الجنةَ.

قال: (تعبدُ الله لا تُشركَ به شيئاً، وتقيمُ الصلاة المكتوبة، وتؤدي الزكاة المفروضة، وتصومُ رمضان).

قال: والذي نفسي بيده لا أزيدُ على هذا شيئاً أبداً، ولا أنقصُ منه). فلَمَّا ولى، قال النبي ﷺ:

(مَنْ سرَّهُ أن ينظُرَ إلى رجلٍ من أهلِ الجنةِ، فَلْيَنْظُرْ إلى هذا)^(٣).

٥. عن ابن عباس رضي الله عنه قال: إن وفدَ عبد القيسِ أتوا رسولَ الله ﷺ قالوا: يا رسول الله، مُرنا

بأمرٍ نُحِبُّ بهِ مَنْ وراءنا ندخلُ به الجنةَ، قال: فأمرهم بأربعٍ، ونهاهم عن أربعٍ،

قال: أمرهم بالإيمان بالله وحده. وقال: (هل تدرُونَ ما الإيمان بالله؟)

قالوا: الله ورسوله أعلم، قال: (شهادة أن لا إله إلا الله، وأن محمداً رسولُ الله، وإقامُ الصلاة،

وإيتاءُ الزكاة، وصومُ رمضان، وأن تؤدُّوا خُمساً من المعنم) وفي رواية:

(اعبدوا الله ولا تُشركوا به شيئاً، وأقيموا الصلاة، وآتوا الزكاة، وصوموا رمضان وأعطوا

الخُمسَ من الغنائم)^(٤).

٦. عن ابن عباسٍ عن معاذ بن جبل رضي الله عنه قال: بعثني رسولُ الله ﷺ إلى اليمنِ. قال: (إِنَّكَ تَأْتِي

قوماً من أهلِ الكتابِ، فادعُهُم إلى شهادة أن لا إله إلا الله وإني رسولُ الله،) (وفي رواية - إلى عبادة

(1) صحيح مسلم: ح (٩). والبخاري (٥٠).

(2) صحيح مسلم: ح / ١٣. والبخاري (١٣٩٦).

(3) صحيح مسلم: ح / (١٤) والبخاري (١٣٩٧).

(4) صحيح مسلم: ح / (١٧) والبخاري (١٣٩٨).

الله - وفي رواية - : إلى أن يُوحّدوا الله - [فإذا عرفوا ذلك] فإن هم أطاعوا لذلك، فأعلمهم أن الله افترض عليهم خمس صلوات في كل يوم وليلة، فإن هم أطاعوا لذلك، فأعلمهم أن الله افترض عليهم صدقةٌ تؤخذ من أغنيائهم فترُدُّ في فقرائهم، فإن هم أطاعوا لذلك، فإياك وكرائم أموالهم، واتق دعوة المظلوم، فإنه ليس بينها وبين الله حجابٌ ^(۱).

۷. عن أبي مالك (سعد بن طارق) عن أبيه، قال: سمعتُ رسول الله ﷺ يقول:

(من قال: لا إله إلا الله - وفي رواية: من وَحَدَّ الله - وكفَرَ بما يُعبدُ من دون الله حَرَّمَ مالهَ ودمه، وحسابه على الله) ^(۲).

كهواته: لهم هديسه سه حجانهدا نهم راستيانه مان بو دهرده كهويت:

۱. پوكنى يه كه مى نيسلام كه برىتيه له:

(أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله) مانا كهى و پيداويستىيه كهى به وه ديتسه جى كه: (أن تعبد الله ولا تشرك به شيئاً).

واته به تنها (الله) بپدرستيت و هيچ شتيك نه كهيت به شهريك بوى و هيچ جزره پهرستينكى دل و زمان و لاشه و مال بو هيچ يه كيتك نه كهيت تنها بو (الله) نه بيت.

وه پوكنى يه كه م به وه نه بيت نايه ته جى، چونكه ته فسيري پوكنى يه كه م به و شيوه يه كراوه له هديسدا واته له شموتنى: (أن تشهد أن لا إله إلا الله محمد رسول الله) رستهى (تعبدالله، ولا تشرك به شيئاً) دانراوه له هديسى دووه مه وه تاوه كو حوتهم.

كهواته: پوكنى يه كه مى نيسلام نايه ته دى كه تنها به زمان بليتيت: (أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله) تاوه كو به تنهايى خوا نه پهرستيت و واز نه هيتيت له شريك. واته نه و كه سهى كه به دم شايد دى ده دات به لام به تنها خوا ناپهرستيت و له گهل خوا هاروو پهرستن بو پينغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و پيارچاكان يان شتى دى ده كات نه وه شايد تمانه كهى دانه مزراوه و سودى نيه. (وه نه گهر له سه ره تا دا داشمه زرا بوو نه وه هه لره شاهه ته وه).

(1) صحيح مسلم: ح / (۱۹) والبخاري (۷۳۷۲).

(2) صحيح مسلم: ح / (۲۳).

۲. وه بۆمان دهرکوت له هه دیسی (۳، ۴، ۵) که کاتیك ده بیته شایستهی چرونه به هه شته وه که پیش هه موو شتیک (تعبد الله لا تشرك به شیئا) واته (الله) به ته نهها به پرستی و هیچ شتیک نه که هیت به شهریک بۆی.

۳. وه له هه دیسی هه وته م دهرده که ویت که کاتیك مرۆف خوین و مائی پارێزراو ده بیته که: بَلَىٰ (لا إله إلا الله) وه (وَحْدًا لِلَّهِ) واته به ته نهها خوا به پرستی و ههروه ها (وَكُفْرًا بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ). واته بن باوه ریش بیته به هه ر شتیک که ده پرسترت جگه له خوا. واته: بن یعیقاده بیته به پرستراویتی ته و پیغه مبه رو پیارچا کانه ی خه لکی پرستیان بۆ ده که ن و هاواریان ده که ن. که واته ته نهها به وه خوین و مائی نا پارێزرت که بلیته: (لا إله إلا الله) تاوه کو ته م دوو مه رجه ی تیدا نه بیته:

هه رجه ی به که م: (وَحْدًا لِلَّهِ) خوا به ته نهها به پرستی و شهریکی بۆ دانه نیت له په رستندا.
هه رجه ی دووهم: (وَكُفْرًا بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ) واته بن باوه ریش بیته و کافر بیته سه هه موو ته وانه ی خه لکی پرستیان بۆ ده که ن و هاواریان ده که ن و داوای فریا که رتیان لی ده که ن.
۴. وه له هه دیسی (۶) دا دهرکوت که یه که م شت بانگه وازی کار خه لکی بۆلا بانگ بکات بریتی به له ته نهها پرستی خوا (فلیکن أول ما تدعوهم إليه شهادة أن لا إله إلا الله وفي رواية - إلى عبادة الله - وفي رواية [إلى أن يُوحّدوا الله]).

وه که خه لکی ته مه یان زانی و تیگه یشتن و جی به جییان کرد (فإن هم عرفوا ذلك - وفي رواية - فإن هم أطاعوا لذلك). ته وکاته بانگیان ده که هیت بۆ ته نجامدانی پینج نوێزه فه رزه کان. که واته: هه رکه سینک له روکنی یه که می نیسلام، که به ته نهها خوا پرستنه - له وه نه گات و ته سلیمی نه بیته، سو د له نوێژ کردن وهرنا گریت؛ چونکه روکنی یه که م که ته وحیده بناغه ی روکنه کانی تره، وه هه رکه کاتیك ته م بناغه یه نه بوو - واته خوا به ته نهها نه په رسترا - ته را روکنه کانی تر قه بول نابن؛ چونکه بناغه که یان زبله و شوکه !! په نا به خوا.

که واته بۆمان دهرکوت که ته نهها وتنی (لا إله إلا الله) کافی نیه نه له دنیا بۆ پاراستنی خوین و مال هه تاسه ر، وه نه له قیامهت بۆ رزگار بوون له دۆزه خ و به خته ره ر بوون به به هه شت.

به لکو له گهژ نهم وتنهدا پئویسته بزانتت مانایه که ی چپیوه به دلّ ئیعتیقادی پئ بیت و به کرده و هس بیسه لئینتت به شیوه یه کی وا که تنها خوا بپه رستیت و هاربه شی بز پیدان نکات و بن باوریش بیت به هدموو نه رانه ی ده پهرسترتن غه یری خوا واته:

۱. (العلم، معناها): نفاً وإبتاتاً.

۲. (العمل، مقتضاها): من عبادة الله وحده ظاهراً وباطناً وعدم الإشرک به فی شیء.

۳. (الکفر، بما یُعبَد من دون الله): ﴿ فمن یکفر بالطاغوت ویومن بالله فقد استمسک بالعروة الرئیة ﴾ أي بلا إله إلا الله.

وه که مرؤف ماناکه ی نه زانیت- نه گهر به کورتیش بیت- نه وه هدر نه بووه به موسلمان، وه که ماناکه یشی زانی به لام ئیعتیقادی به ماناکه ی نه بووه، نه وه به هه مان شیوه نه بووه به موسلمان. وه ههروه ها به زمانیش بلتت و به دلّیش ماناکه ی بزانتت به لام عیبادهت بز غه یری خوا بکات، نه وه موشریکه، ههروه کو پیغه مبه ر ﷺ فه رموو یه تی: (من مات وهو یذعو من دون الله ندأ دحل النار)^(۱).

واته: هدر که سیک له سه ر نه و حالته به یریت که په رستن و هاواری بز غه یری خوا کرد بیت نه وه ده چیتته ناو ناگروه.

* که واته بز مان ده رکه وت که تنها وتنی (لا إله إلا الله) کافی نیه؛ چونکه مورنافیقه کانیش ده یان وت (لا إله إلا الله) له گهژ نه وه شدا له پله ی ژیره وه ی دوزه خدا ده بن ﴿ إن المنافقین فی الدرك الأسفل من النار ﴾.

* وه ههروه ها جول که کانیش ده یان وت (لا إله إلا الله) وه له گهژ نه وه شدا به کافر حیساب کراون و نه هلی دوزه خن، وه پیغه مبه ر ﷺ کوشتاریشی کردن.

* وه ههروه ها هاره لانی پیغه مبه ر ﷺ جه نگان دژی هه لگه پاره کان؛ نه وانده ی که له سه رده می پیغه مبه ر ﷺ موسلمان ببون به لام دوا ی مردنی وتیان (مُسئَلَمَة) ش پیغه مبه ره.

هاره لانی پیغه مبه ر ﷺ به کافر و هه لگه پاره یان دانان، له گهژ نه وه شدا که ده یان وت (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه بانگیشیان ده داو نوژی شیان ده کرد ا

كه واته ته گهر په كينك به لای هاره لانه وه به كافر و هه لگه پاره دابنریت كه (موسه يله مه) بهینیتته ریزو پلهی پیغه مبهه ﷺ ، نه دی چون نه و كه سانه به كافر دانانرین كه پيارچاكان و شیخه كان ده به نه ریزو پلهی دروستكاری نه رزو ناسمان و په روه ردگاری جیهانیان ۱۱. وه له گه ل نه ودا هاوریان ده كهنی و سویندیان پی ده وخن و لییان ده ترسن و داوای به فریاكه و تنیان لی ده كهن و به گه وریان داده نین و كړنوشیان بۆ ده بهن ۱۲

* وه هه روه ها گومانی تیدا نیه كه هه كه سینك نویژ نه كات نه وه داوای تزیه كردن و نویژ كردنی لی ده كریت. وه كه به رده و ام بوو له سه ر نویژ نه كردن - دواى نه وه - خوینی جه لال ده بیت و ده كوژریت و به هه لگه پاره و ه له كه لم ده دریت (مرتد). وه له قه بره ستانی موسلمانان نانیژریت به لكو فری ده دریتته چالیکه وه و داده پزشریت.

كه واته ته گهر نه وه حالی كه سینك بیت كه وازی هینابیت له پوكنی دووه می نیسلام. نه دی ده بیت حالی نه و كه سه چون بیت كه وازی هیناوه له پوكنی په كه م و بناغهی نیسلام، كه ته و حیدو ته نها خوا په رستی به و دوو كه و تنه و په له شريك ۱۳.

بینگومان هه كه سینك پوكنی په كه می ته واره نه بیت واته خوا به ته نها نه په رستیت و شه ریکى بۆ دابنیت له عیباده تدا، نه و نه و كه سه موشريكه و كافر و زیاتر شایسته ی نه وه په دواى ناگادار كرده وه - له ناو بېریت.

چونكه شريك بۆ خوا دانان گه و ره ترین تاوانه وه كه پیغه مبهه ﷺ كه پرسپاری لی كرا كامه گه و ره ترین تاوانه (أی الذنب أعظم ۱۴) فەر مووی:

(أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدَاءً وَهُوَ خَلْقُكَ) (۱)

واته: هاوبه ش دابنیت بۆ خوا كه ته نها نه ویش تزی دروست كرده وه ۱.

* وه هه روه ها دواى نه وه ی كه پیغه مبهه ﷺ كوچی دواى كرده و زور له عه ره به كان هه لگه پاره وه له دین. وه كو مه لیکیشیان مه نعی زه كات دانیان كرده نه یان ده به خشیه (بیت المال). به لام نویژیان ده كرده و ده یان وت (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه شه ریکیان بۆ خوا دانه دناو كه سی تریشیان به پیغه مبهه دانه دنا. به لام (أبو بكر الصديق) - په زای خواى لی بیت

– دهستی کرد به جنگ کردن بهرامبهریان، وه عومر – رهزای خوی لئی بیئت – وتی: چون تز کوشتاری که سیک ده که دیت که شایه دی ده هینیت و نویژ ده کات له کاتیکدا پیغه مبه ر ﷺ فهرموویه تی:

فهرمام پئی کراوه کوشتاری خه لکی بکه م تاوه کو ده لئین: (لا إله إلا الله) وه نه گهر وتیان لا إله إلا الله نه وه خوین و مالیان پاریزراوه ته نها به حقی نیسلام نه بیئت ا؟.

وه أبو بکر – رهزای خوی لئی بیئت – راست تر له م فهرمووده یه پیغه مبه ر ﷺ گه یشتبوو بویه وتی زه کات حقی نیسلامه وهر که سیک نویژ بکات و زه کات نه دات نه وه کوشتاری ده که م.

له دواییدا عمر – رهزای خوی لئی بیئت – تی گه یشت که أبو بکر له سهر حقه و قه ناعه تی کرد به قسه که ی.

که واته: که سیک زه کات نه دات خوین و مالی ناپاریزریت به وتنی لا إله إلا الله و نویژ کردنیش، نه دی ده بیئت حالی چون بیئت که کرده ویه ک بکات هه لوه شینه ره وهی (لا إله إلا الله) بیئت و شهریک بؤ خوا بریار بدات له په رستندا ا؟.

* وه ره ره ها به لگه ی ناشکرا تریش هه یه له سهر راستیتی رای أبو بکر به لگه که ش بریتییه له و حه دیسه ی که (ابن عمر و أبو هريرة و أنس) ریوایه تیان کردوه .

۱. عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال: [أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله، ويُقيموا الصلاة، ويؤتوا الزكاة، فإذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحق الإسلام، وحسابهم على الله تعالى] ^(۱).

۲. وفي رواية عنه – عن رسول الله ﷺ قال: [أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله، ويؤمنوا بي وبما جئتُ به، فإذا فعلوا ذلك عصموا مني دماءهم وأموالهم إلا بحقها، وحسابهم على الله تعالى] ^(۲).

۳. عن عبدالله بن عمر رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ :

(۱) صحیح مسلم (۱ / ۵۲۵).

(۲) صحیح مسلم (ح / ۲۱).

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله، ويقيموا الصلاة، ويوتوا الزكاة)^(۱).

۴. عن أنس رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ :

((أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً عبده ورسوله، وأن يستقبلوا قبلتنا، وأن يأكلوا ذبيحتنا، وأن يصلوا صلاتنا، فإذا فعلوا ذلك حرمت علينا دماؤهم وأموالهم إلا بحقها، لهم ما للمسلمين وعليهم ما على المسلمين))^(۲).

* كهواته لهم حه ديسانهدا ده ركورت كه وتنسى (لا إله إلا الله) پاریزه ریکی سهر تایی و كاهییه بز خوین و مالتی نهو كه سدی كه موشريك بووو به وتنسى (لا إله إلا الله) دیتته نار نیسلام، وه بهو ووشه یه دهست له كوشتاری هه لده گبریت، به لأم دواى نه وه سدر ده كبریت نه گهر تهوبه ی كرد له شريك و خواى به تهنها په رست و نوژیی كردو زه كاتی دا، نهوكاته به تهواوی و به یه كجاری خوین و مالتی ده پاریزریت و ده بیته برامان. وهك خواى گه ووه له قورنندا نه سئ مه رجه ی داناره بز خوین پاراستن:

﴿ فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فخلوا سبيلهم ﴾ التوبة (۵).

واته: كوشتاری موشریكه كان بكه ن... به لأم نه گهر تهوبه یان كرد له شريك و هاتنه سهر (تهنها خوا په رستی) وه نوژیان كردو زه كاتیان دا، نهوكاته ریگه یان به رده ن و دهست له كوشتاریان هه لگرن. وه له تابه تیكى تردا ده فرمویت:

﴿ فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فإخوانكم في الدين ﴾ التوبة (۱۱).

واته: نه گهر دهستیان هه لگرت له شريك و تهوبه یان لی كردو خوا یان به تهنها په رست و نوژیان كردو زه كاتیان دا، نهوكاته برای دینیانن.

* كهواته تاوه كو نه سئ پوكنه ﴿ ۱- ته وحید ۲- نوژی ۳- زهكات ﴾ مه وجود نه بن له كه سیكدا نابیت به برای دینی و دهست هه لئا گبریت له كوشتنی.

(1) مثل حديث أبي هريرة: صحيح مسلم (ح / ۲۲).

(2) سنن الترمذي وقال: حديث حسن صحيح.

* وه هدره ها هه كه سیتك تیمانی نه بیته به پیغه مبهه ﷺ ، وه به هه موو نهه شه ریعه ته شه كه پنی هاتوو ﴿ویؤمنوا بی و عا جنت به﴾ نه وه ده ست هه لئاگیریت له كوشتنی. وه كه له هه دیسی دووه می أبو هریره دا ده ركه وت.

كه واته بیگومان كه كه سیتك تیمانی به روكنی یه كه می نیسلام نه بیته؛ به دل، یان به زمان، یان به كرده وه، بۆ نمونه: نیعتیقادی به غهیری خوا هه بیته، یان هاوار بكاته غهیری خوا، یان زه لیلی بۆ غهیری خوا بنوینیته و كړنوشی بۆ به ریت و سهه برینی بۆ بكات و به گه ووهی دابنیت و سویندی پنی بخواست، نه وه بیگومان حالی خراب تره له حالی نویژ نه كه رو زه كات نه دهه ر.

* وه كه مرؤف به كافر دابنریت نه گه ر هاتوو تیمانی به به شیتك له دینی پیغه مبهه ﷺ - نه بیته ته دی چۆن كافر نایته كه تیمانی به بنچینه و بناغهی دینی نیسلام نه بیته كه عمدی ﷺ بۆ نیزراوه، كه بریتییه له: خوا به ته نها په رست و دوور كه وتنه وه له عیباده تی (طاغوت).

وه له شه رحی نهه هه دیسانه ی پیشوودا زانا یان فه رموویانه:

((وقد قال علماءنا - رحمهم الله - : إذا قال الكافر لا إله إلا الله، فقد شرع في العاصم لدمه فيجب الكف عنه؛ فإن تَمَّ ذلك، تحققت العصمة، وإلا بطلت، ويكون النبي ﷺ قد قال كلَّ حديثٍ في وقت. فقال: [أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا: لا إله إلا الله] ليعلم المسلمون أن الكافر المحارب إذا قالها كُفَّ عنه وصار دمه وماله مُعَصَّماً. ثم بين ﷺ في الحديث الآخر أن القتال ممدودٌ إلى الشهادتين والعبادتين فقال: [أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله. ويقيموا الصلاة. ويوتوا الزكاة]. فبين أن تمام العصمة وكمالها إنما يحصل بذلك. ولئلا تقع الشبهة بأن مجرد الإقرار بعصم على الدوام، كما وقعت لبعض الصحابة حتى جلاها أبو بكر الصديق ثم وافقوه ﷺ).

((أما مَنْ قال لا إله إلا الله محمد رسول الله وهو مقيمٌ على شركه؛ يدعو الموتى ويسألهم قضاء الحاجات وتفريج الكربات، فهذا كافرٌ مشركٌ حلال المال والدم، وإن قال: لا إله إلا الله محمد رسول الله وصلَّى وصام وزعم أنه مسلم))^(۱).

(۱) [الفواكه العذاب في الرد على من لم يُحْكَمْ السنة والكتاب] للشيخ محمد بن الناصر آل معمر .

تيمامى (المطابى الشافعى) له شهرى حدىسى (أبو هريرة) دا فرموويه تى:
 ((معلوم أن المراد بهذا أهل الأوثان دون أهل الكتاب، لأنهم يقولون: لا إله إلا الله ثم يُقاتلون ولا يُرفعُ عنهم السيفُ))^(١).

وه تيمامى (النوى) فرمووى:

((وذكر القاضي عياض معنى هذا وزاد عليه وأوضحه، فقال: (اختصاص عصمة المال والسنف من قال: (لا إله إلا الله) تعبير عن الإجابة إلى الإيمان، وأن المراد بهذا مشركوا العرب وأهل الأوثان ومن لا يؤحد، وهم كانوا أول من دُعى إلى الإسلام وقتل عليه، فأما غيرهم ممن يُقر بالتوحيد، فلا يكتفى في عصمته بقوله: لا إله إلا الله، إذ كان يقولها في كفره، وهي من اعتقاده، فلذلك جاء في الحديث الآخر: [وأتى رسول الله، ويقموا الصلاة، ويوتوا الزكاة] هذا كلام القاضي.

قلتُ - القائل هو النوى -: ولا بُد مع هذا من الإيمان بجميع ما جاء به رسول الله ﷺ كما جاء في الرواية الأخرى لأبي هريرة، وهي مذكورة في الكتاب:

((حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله و يؤمنوا بي وبما جئت به) والله أعلم.

وفيه - أي في هذا الحديث دليل على - أن الإيمان شرطه الإقرار بالشهادتين مع اعتقادهما، واعتقاد جميع ما أتى به رسول الله ﷺ،... وفيه وجوب قتال مانعي الزكاة أو الصلاة أو غيرها من واجبات الإسلام قليلاً كان أو كثيراً؛ لقوله ﷺ - لو منعوني عقاباً أو عناقاً^(٢).

وه تيمامى الصنعانى فرموويه تى:

((قد قال ﷺ [إلا بحقها] وحقها أفراد الإلهية والعبودية لله تعالى.

والقبوريون لم يفردوا الإلهية والعبادة فلم تنفعهم كلمة الشهادة فإنها لا تنفع إلا مع التزام معناها. كما لم ينفع اليهود قولها لإنكارهم بعض الأنبياء وقد وقع إجماع الأمة على من أنكر البعث كفر وقتل ولو قال لا إله إلا الله، فكيف بمن يجعل لله نداً؟.

وقال: فثبت أن مجرد كلمة التوحيد غير مانع من ثبوت شرك من قالها لارتكابه ما يخالفها من عبادة غير الله.)) إ. ه باختصار^(٣).

(١) معالم السنن (٢ / ١١).

(٢) شرح صحيح مسلم للنوى (١ / ٥٣٦ - ٥٤٢).

(٣) تطهير الاعتقاد ص (١٠٩ - ١١١).

وه زانا محمد بن ناصر آل معمر - رحمه الله - فہر صویہ تی:

قولکم: إن من قال لا إله إلا الله فقد عصم ماله ودمه وإن ترك الفرائض وارتكب المحرمات، مَنْ تأمل سيرة النبي ﷺ وسيرة الخلفاء الراشدين المهتدين من بعده، عرف أن قولكم هذا مضاداً لما فعله النبي ﷺ وما فعله الخلفاء الراشدون ومن بعدهم. فيا سبحان الله:

أما علمتم أن رسول الله ﷺ قاتل اليهود وهم يقولون: لا إله إلا الله، وسبى نساءهم واستحلّ دمائهم.

أما علمتم أن رسول الله ﷺ أراد أن يغزو بني المصطلق لما قيل له إنهم منعوا الزكاة، وكان الذي قاله كاذباً، والقصة مشهورة في كتب الحديث والتفسير، ذكرها المفسرون عند قوله تعالى: ﴿ يا أيها الذين آمنوا إن جاءكم فاسقٌ بنياً فتبينوا ﴾ المحرات (٦).

أما علمتم أن عليّ بن ابي طالب ﷺ حرق الغالية مع أنهم يقولون لا إله إلا الله؟.

أما علمتم أن الصحابة - رضي الله عنهم - قاتلوا الخوارج بأمر نبيهم ﷺ مع أنه ﷺ أخير أن الصحابة يحقرون صلاتهم مع صلاحهم وصيامهم مع صيامهم، وقراءتهم مع قراءتهم وقال: [أينما لقيتموهم فاقتلوهم].

أما علمتم أن الصحابة قاتلوا بني حنيفة وهم يشهدون أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله و يصلّون ويؤدّون؟.

أما علمتم أن الصحابة قاتلوا بني يربوع لما منعوا الزكاة، مع أنهم مقرّون بوجوبها وكانوا قد جمعوا صدقاتهم وأرادوا أن يبعثوا بها إلى أبي بكر فمنعهم مالك بن نويرة. وفي أمر هولاء عرضت الشبهة لعمر - رضي الله عنه - حتى جلاها الصديق ﷺ وقال:

[والله لو منعوني عقلاً - وفي رواية عناقاً - كانوا يودونها إلى رسول الله ﷺ لقاتلتهم على منعها فقال عمر: فوالله ما هو إلا أن رأيتُ الله قد شرح صدر أبي بكر للقتال فعرفت أنه الحق.

أما علمتم أن رسول الله ﷺ بعث صاحب الراية إلى رجلٍ تزوج امرأة أبيه، كما رواه الترمذي... عن البراء قال: مرّ بي خالي أبو بردة ومعه لواء فقلتُ أين تريد؟ فقال: بعثني رسول الله ﷺ إلى رجلٍ تزوج امرأة أبيه أن أتية برأسه [١].

ولو تتبعنا الآيات والأحاديث والآثار وكلام العلماء في قتال مَنْ قال: لا إله إلا الله إذا ترك بعض حقوقها لطلال الكلام جدًّا، فكيف بمن ترك الإسلام كلّهُ، وكذب به، واستهزأ به على عمدٍ إلا أنهم يقولون: لا إله إلا الله كهؤلاء البراديين^(۱).

کهواته بزمان ده رکهوت نه گهر هاتوو کافرینکی موشریک بلیت: (أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله) نهوه بهم شایه تیه دیته ناو دینی نیسلام - به زاهیری -، به لأم دواى نهوه سهیر ده کریت، نه گهر هاتوو نوژیژی کردوو زه کاتیشی داو نیمانی هیتنا به هه موو نهوه شه ریعه تهی که عمد ﷺ پیسی نیتراره، نهوا به دیه کجاری له دونیا خوین و مالى پاریزراو ده بیت. (إلا بحقها) واته تنها کاتیک خوین و مالى حلال ده بیت که حقیکی نیسلامی بکه رتته سهر، بۆ نمونه به نویتز نه کردن و زکات نه دان خوینی حلال ده بیت. وه هه روهها به کوشتنی مسلمانیک به ناحقی و دهست درژی (عمداً عدواناً)، هه خوینی حلال ده بیت، نه گهر چی شایه دیش بینیت و نوژییش بکات.

وه هه روهها خوینی حلال ده بیت نه گهر هه لوه شینه روه یه ک له هه لوه شینه روه وه کانی نیسلام (نواقض الإسلام) بکات وه ک:

۱. شهریک دانسان بۆ خوا له په رستندا، که له گه ل خوا دا هوار کردنه پیاوچاگان و پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) و، کردنیان به واسیته له نیوان خوین و خوا دا.
 ۲. یان گالته به نیسلام بکات یان جنیتو به نیسلام بدات.
 ۳. یان دژستایه تی کافرو موشریکان بکات و یارمه تیان بدات بۆ سه رختنی کوفره که یان به سهر نیسلام دا.

۴. یان به دروستی بزانیته حوکم به غهیری نیسلام بکات.

۵. یان بلیت نیسلام بۆ نه م سهرده مه ناگو نجیت ۱.

۶. یان رقی له مسلمانان بیتته وه له بهر دینه که یان...

کهواته هه کسه یکه یه کیک له م کوفرانه بکات نهوه به شایه تمایه که ی، خوین و مالى ناپاریزریت، به لکو خوینی حلال ده بیت و به کافریش داده نریت، به لأم دواى ناگادار کردنه وهو تیگه یان دن (بعد إقامة الحجّة عليه).

هه لوه شانده وهی شوبه وهی نۆزده ههم

له وهلامدا - به پشتیوانی خوا - ده لیم: لیکدانه وهی ئەم واقعەر تینگه یشتنی، پتیستی به تینگه یشتنی چەند راستیهک (حەقیقه تینک) ههیه، که وهک پیتشه که کن بۆ نه تیجه یهک که وهلامی پرسیاره که یه:

چەند پیتشه کهک و نه نجامیک ههیه:

راستنی به کهم: له رابوردودا به به لگه کانی شهرع تهوار دلتیا بویت - إن شاء الله - که پیغه مبهراڤ (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان و فریشتهکان، ناتوانن وهلامی کهس بدهنه وه داواکاری کهس به جی بگه یه نن.

راستنی دووهم: زانیت که هاوارکردنه غهیری خوا شیرکه، وه له دونیادا واسیته کردن به پیغه مبهراڤ (عليهم الصلاة والسلام) و پیاوچاکان بۆ نزیک کردنه وه شه فاعدت بۆ کردن لای خوا، دواي مردنیان کوفره، خوا له کاره پازی نیه و فرمانی له سه ر نیه.

راستنی سه تههم: شه یتانه جنۆکه کان هانی خه لکی ددهن، هاوار بکه نه غهیری خوا، وه خه لکیش به قسه یان کردوون و، توشی شیرک بوون و، که وتونه ته داوی شه یتان، وه شه یتانه کان دپه رستن، چونکه که هاواری هه ر یه کینک بکه ن جگه له خوا، نه ره هاواره که به قسه ی شه یتانه نه تیجه شی هه ر بۆ شه یتانه. وهک خوا ده فرمانی:

﴿ إن يدعون من دونه إلا إنا أنأ وان يدعون إلا شیطانا مردأ ﴾ النساء (۱۱۷)

واته هاواریان بۆ غهیری خوا بۆ کهس نیه، ته نها بۆ شه یتانیکی یاخی بوو نه بیته.

وه شه یتانه جنۆکه کانیش، بۆ نه وهی زیاتر خه لکه گزیره رسته کان دلپان خو ش بیته به هاوارکردنه غهیری خوا شه ریک بۆ خوا دانان و، به رده وام بوونیان له سه ر شیرک و، گو مپا کردنی خه لکانی تریش، که ساده بئ ناگان له قورنان و حه دیس. جا کاتئ که خه لکی هاوار ده که نه هه ر یه کئ جگه له خوا، یه که سه ر شه یتانه جنۆکه کان له م پیناره دا هه رلی جی به جی کردنی داوا کاریه که ی ددهن، نه گه ر له توانایاندا هه بیته.

وه به رده وام شه یتانه جنۆکه کان ناماده ن لای ئەم قه برانه ی که خه لکی زیاره تیان ده که ن و، به نیعتی قاده وه هاواریان ده که نن. وه جاری وا هه یه پرونا که یه ک نیشانی خه لکه که ددهنن، بیان

دهنگیتک دهکهن و قسه یهک دهکهن، یان خۆیان دهخه نه سهر شیتوهی مردوه هاوارلی کراوه کهو، خۆیان نیشانی نهو کهسه ددهن که هاوار دهکاته مردوه که، وه هه ندیک شتیان پسی دهلتین بۆ نهوی زیاتر گومرپایان بکهن و، وابزانن که روحیانه تی مردوه که یه قسه یان له گهژ دهکات، یان پیارچاکه که زیندوه به بهره وامی و ناگای له خه لکه که یه و، وه لامیشیان ددهاته وه.

وه خه لکه نه قامه که نازانن نه مه شهیتانه و ده یه ویت گومرپایان بکات. ههروه کو پهروه ردگار له قورناندا نه م راستیانه ی بۆ ده رختووین و ده فهرمویت:

﴿ و یوم یحشرهم جمیعاً یا معشر الجن قد استکترتم من الإنس، وقال أولیاءهم من الإنس ربنا استمتع بعضنا ببعض وبلغنا أجلنا الذي أجلت لنا قال النار مثواکم خالدین فیها إلا ما شاء الله إن ربک حکیم علیم وکذلك نولی بعض الظالمین بعضاً بما كانوا یکسبون﴾ الأنعام (۱۲۸)

واته: یادی نهو پرۆزه بکه - نهی محمد - که پهروه ردگار، کافره کان و په رستراوه کانیشیان (له شهیتانه جنۆکه کان)، کۆده کاته وه و پینان ده فهرمویت:

نهی کۆمه لی جنۆکه، خه لکیکی زۆر له م مرۆفانه تان گومرپا کرد. وه مرۆفه کافره موشریکه کانیش دیفاع دهکهن و دهلتین: نهی پهروه ردگار نیتمه ههردوولا سودمان له یه کتری وهرده گرت؛ که به گه وره مان داده نان و په نامان پسی ده گرتن و هاوارمان ده کردنی. وه نیتمه ش قازانجی نه وه مان لی ده کردن که جار جار وه لامیان ده داینه وه وه ندیک داواکاریان بۆ جی به جی ده کردین^(۱).

(۱) وقال الإمام المفسر الحافظ ابن كثير - رحمه الله - يقول تعالى: واذكر يا محمد فيما تقصه عليهم وتذرههم به ﴿ويوم يحشرهم جميعاً﴾ يعني الجن وأولياؤهم من الإنس الذين كانوا يعبدونهم في الدنيا، ويعوذون بهم ويطيعونهم ويوحى بعضهم إلى بعض زخرف القول غرورا ﴿يا معشر الجن قد استكترتم من الإنس﴾ أي ثم يقول يا معشر الجن، وسياق الكلام يدل على المخذوف. ومعنى قوله ﴿قد استكترتم من الإنس﴾ أي من إغوائهم وإضلالهم، كقوله تعالى ﴿ألم أعهد إليكم يا بني آدم ألا تعبدوا الشيطان؛ إنه لكم عدو مبين. وأن اعبدوني هذا صراط مستقيم. ولقد أضل منكم جبلاً كثيراً أفلم تذكروا تعقلون﴾.

﴿وقال أولياؤهم من الإنس ربنا استمتع بعضنا ببعض﴾ يعني أن أولياء الجن من الإنس قالوا بمبیین لله تعالى عن ذلك بهذا... قال الحسن: وما كان استمتاع بعضهم ببعض إلا أن الجن أمرت، وعملت الإنس. وقال ابن جريج: كان الرجل في الجاهلية ينزل الأرض، فيقول أعوذ بكبير هذا الوادي. فذلك استمتاعهم، فاعتذروا به يوم القيامة.

وه خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿ اِنَّ الَّذِیْنَ اتَّقَوْا اِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّیْطَانِ تَذَكَّرُوْا فَاِذَا هُمْ مُبْصِرُوْنَ وَاِخْوَانُهُمْ یَمْدُوْنَهُمْ فِی الْغَیِّ ثُمَّ لَا یَقْصِرُوْنَ ﴾ الاعراف (۲۰۱ - ۲۰۲).

واته: نهو که سانه‌ی که به ته قران و خویان له بن شهرعی و، تورپه‌یی خوا ده پاریزن، نه گهر و سه و سه و پیلانی شه‌یتانیان بز بیت، برده‌کنه‌وه که نه مه له شه‌یتانه‌وه‌یه و، شه‌یتانیس دوژمنیانه و ده‌ویت گومرایان بکات؛ بزیه یه کسه ر سه‌پیتچی له فرمانی شه‌یتان ده‌کن و، خویان ده‌پاریزن له فیله‌کانی و دور ده‌کنه‌وه له داو و سه‌سه‌کانی.

به لآم براکانی شه‌یتانه جنۆکه‌کان، که نهو که سانه‌ن هاوار ده‌کنه غه‌یری خواو به‌قسه‌ی شه‌یتان ده‌کن و بن فرمانی خوا ده‌کن - نه م برایانه‌ی شه‌یتانه‌کان، یارمه‌تیان ده‌دن و، مه‌ده‌دیان بزده‌هینن و، له دویان ده‌دن بز گومراکردن و لاری بوون: ﴿ یَمْدُوْنَهُمْ فِی الْغَیِّ ﴾ وه زور کاریان بز ته‌نجم ده‌دن.

وه هه‌روه‌ها هیچ لایه‌کیان که متهرخه‌می ناکن له یارمه‌تی دانی یه‌کتی: مرۆقه گزپه‌رسته سه‌ر لی شیواوه‌کان، که متهرخه‌می ناکن له به‌قسه‌کردنی وه‌سی و فرمانه‌کانی شه‌یتانه‌کان.

وه جنۆکه شه‌یتانه‌کانیش که متهرخه‌می ناکن له یارمه‌تی دانی دۆسته‌کانیان له گومرایه‌تی !! .

وه هه‌روه‌ها په‌روه‌ر دگار پیسی پاگه‌یان‌دون که هه‌رکه‌سیک واز له قورنان به‌ییت و به‌قسه‌ی قورنان نه‌کات و، ته‌نها هاوار نه‌کاته خوا؛ نه‌وا په‌روه‌ر دگار شه‌یتانیکی بز ته‌رخان ده‌کات و ده‌یکات به‌هاوه‌لی. وه نه‌م شه‌یتانه‌ش نه‌و مرۆقه گومرا ده‌کات که له قورنان پشتی هه‌لکرده‌وه، وه له رینگای راست لای ده‌دات.

وأما استمتاع الجن بالإنس، فإنه كان فيما ذكر ما ينال الجن من الإنس؛ من تعظيمهم إياهم في استعانتهم بهم، فيقولون قد سدنا الإنس والجن). إ.ه المراد منه ((تفسير القرآن العظيم)) (۲/۱۶۷، ۱۶۸).

وقال الشيخ المفسر عبدالرحمن بن ناصر السعدي - رحمه الله - في تفسيره لهذه الآية: [ربنا استمتع بعضنا ببعض]: أي تمتع كل من الجنّي والإنسي بصاحبه، وانتفع به. فالجنّي يستمتع بطاعة الإنسي له، وعبادته وتعظيمه، واستعداده به. والإنسي يستمتع بنيل أغراضه، وبلوغه بسبب خدمة الجنّي له بعض شهواته، فإن الإنسي يعبد الجنّي، فيخدمه الجنّي، ويحصل له منه بعض الحوائج الدنيوية.

﴿ وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ تَقِيضُ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ، وَأَنْهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾
الزحرف (۳۶ - ۳۷).

که واته له سزای واز هینانیان له قورئان، که فرمانی پښ کردبون تهنها هاوار بکهنه خوا، وه له گهژ نه ودا هاوار نه کهنه هیچ یه کیتی تر. وه تهنها نهو بپه رستن و هیچ شه ریکی بز دانه نین له سزای نهو که فرمانی خویان شکاند بز فرمانی شهیتان. خوی گه ووه شهیتانیکی بز هه ر یه کینکیان داناره که بیته هاوئی و برده وام لیتی جیا نه بیته وه. جا نه وکاته نهو هاوئه شهیتانان هی، زیاتر نهو که سانه گومرا ده کن و به شیوه یه کی واش گومرا یه تیه که یان بز دپازیننه وه که وا حساب بکن هیدایه ت دراون و، له سه ر حه قن.

بز نمونه: شریک و گورپه رستی و هاوئ دانان بز خوا، دپازینیتته وه له پیش چاریان، و وای دهرده خات که کاریکی چاکه و، به و ریگیه له خوا نزیک ده بنه وه و نه وه ریز گرتنه له پیارچاکان!!

وه نهو شهیتانه جنوکانه؛ به ویستی خوی گه ووه توانای زوریان هه یه بز نمونه ده توان به زووترین کات و که متر له بزۆیک مرۆف بفرینن له عیاقه وه بز (مه ککه) و بیگه ریننه وه هه روه ک چون یه کیک له جنوکه کانی ژیر دهستی پیغه مبه ر (سلیمان) ﷺ وتی: من ده توانم عه رشی پاشا نافره ته که ی (سه به ت) له یه مه نه وه بز به ینم بز شام (بیت المقدس) پیش نه وه ی تو - نه ی سلیمان - له جیگای خۆت هه لسیت.

﴿ قَالَ عَفَرْتُ مِنَ الْجِنِّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ ﴾ (النمل: ۳۹).

وه ده توانن خۆیان به یننه سه ر شکلی مرۆف و، له شیوه ی پیارچاکانی غایب، یان مردو و خۆیان نیشان بدهن.

وه هه روه ها ده توانن بچنه ناو لاشه ی مرۆف و ده توانن به خیرایی له بوشایی ناسمان بین و بچن. وه به توانان له سه ر زور کاری تر که به هیچ شیوه یه که له توانای مرۆفدا نین و جیگای سه رسورمانی مرۆفن.

وه له پال نه ودا که په روه ردگار نه م توانا زۆره ی داوه به جنوکه، مۆله تیشی داون له دونیادا له سه ر ریگی راست دا بنیشن و هه وئی گومرا کردنی مرۆفه کان بدهن و له پئی لایان بدهن. شهیتان وتی: ﴿ لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴾.

به لّام ناتوانن نهو به ندانهی خوا گومرا بکهن که تنها بهندهی پهروهردگارن و هاوار له نهو دهکهن و پشت بهو ده بهستن. به لکو دهسه لاتیان تنها به سهر نهواندها هه یه که دژستایه تیان دهکهنه و به تنها هاوار ناکهنه خواو، پشت به غهیری نهو ده بهستن و، فرمان له غهیری نهو وهرده گرن. وهک له م نایه تانه دا دهرده که ویت:

﴿ فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم، إنه ليس له سلطان على الذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون، إنما سلطانُهُ على الذين يتولونهُ والذين هم به مشركون ﴾ النمل (۹۸ - ۱۰۰).

واته: په نا تنها به خوا بگره له شهیتانی دهر کر او له په رحمتی خوا؛ چونکه به پراستی شهیتان دهسه لاتی نیه به سهر نهوانه ی باوهریان هیناوه که تنها خوا په رستارو (معبودی) حقه و، به کرده و هس تنها ههر پشت به نهو ده بهستن و یعتیما ده خنه سهر نهو.

به لّام دهسه لاتی نهو تنها به سهر نهوانه دایه، که گوئی رایه لئی دهکهن و به وه سه سه ی نهو نیعتیقادیان بز دروست بووه به غهیری خواو هاوار دهکهنه غهیری خواو پشت به غهیری خواش ده بهستن. وه بهو گوئی رایه لئی کردنه ی شهیتان بوونه بهنده ی شهیتان و شهیتانیان کردوه به شه ریک بز خوا له گوئی رایه لئی کردنی.

که واته؛ جنز که شهیتانه کان به هه موو شتیه یه که هه وئی گومرا کردنی مرژف ددهن. وه پهروهردگاریش جوړیک له توانای پښ به خشیون که بینه هوی گومرا کردنی نهو مرژفانه ی شوین قورنان ناکه ون و تنها پشت به خوا نابهستن و هاوار دهکهنه غهیری خوا.

به لّام نایا بو پهروهردکار مؤله تاس دا ون زیاتر خه لکی گومرا بکهن؟! بوچس پهروهردکار وای کردوه که مرژن تنها هاوار بکاته خوا - ناتوانیت بجپته ناو ناکر له عاده تدا - وه ناتوانیت شوشه بخوات و شمشیر له خوئ بدات بښ نه وهس زهره ی لښ بدات، وه زور که سس تنها له خوا داواکاریش هه یه به لّام وه لّام که س نایبیت له واقیعا ؟.

به لّام که هاواری کرده پیغه مهران (طیبه الملاء والسلام) و پیواچاکان ده بینین هه ندیک له داواکاریه کانس دپته جن، وه دهشتوانیت بجپته ناو ناکر و، شمشیریش له خوئ بدات بښ نه وهس زیانی بهر که ویت ؟!

له وهلامدا:

زانیمان که شهیتانه جنۆکه کان یارمه تی ئه و که سانه دهه دن که هاوار ده که نه غهیری خوار شهریکی بۆ پهیدا ده که ن له پشت پێ بهستن و ئیعتیقاد پێ بوون.

وه پهروهردگار بۆیه مۆله تی شهیتانه جنۆکه کانى داوه ئه م یارمه تی یه تی ئه و جوژه گۆر په رستانه بدن؛ بۆ ئه وهی خواى گه و ره به نده کانى به یه کترى تا قى بکاته وه و ته نها بۆ تا قى کردنه وه ش دروستى کردوون.

جنۆکه کان به مرۆفه کان تا قى ده کاته وه؛ ئایا خۆیان لى ده گۆریت به وه که هه ندیک له مرۆفه کان هاواریان ده که نى و به قسه یان ده که ن، ئایا به وه پازى ده بن بکړین به شهریکی خوا ؟! وه ههروه ها مرۆفه کانیش به جنۆکه کان تا قى ده کړینه وه ئایا نه گه ر بینیان ئه و که سانه ی هاوار ده که نه غهیری خوا هه ندیک جار وه لامیان ده درتته وه و داوا کاریان جئ به جئ ده بیت و ده توان هه ندیک شتى ناعاده تی بکه ن به هزی یارمه تی جنۆکه و شهیتانه کان؛ ئایا مرۆفه کان که ئه وه یان بینى باوه رپیان پێ ده که ن و له ته نها هاوار کردنه خوا لاده دن بۆ هاوار کردنه غهیری خوار ئیعتیقاد بوون به غهیری خوار پشت بهستن به غهیری خوا ؟!

ئا به م شیوه یه پهروهردگار به نده کانى تا قى ده کاته وه، جا ئه وهی خوا په رست بیت و شوین که و ته ی قورئان بیت، کاتیک ئه م دیار دانه ده بینیت یه کسه ر ده زانیت ئه مه تا قى کردنه وه یه نه ک به خشیش (فِتْنَةٌ وَمِحْنَةٌ لَا مِغْنَةَ)

* وه ده زانى ئه مه گو مراییه نه ک ریز لێنان (ضلالة لا کرامة)؛ چونکه که رامه ت و به خشى خیرى خوا یی بۆ ئه و که سانه یه که:

۱. ئیمانیان به ته نها په رسترا ویتى خوا هه یه و، هه یج یه کینکى تر به شیایى په رستن نازانن و نایه رستن و هاواری ناکه نى.

۲. له خواش ده ترسین و گووى رایه لى فه رمانه کانى ده که ن و خۆ پاریزی ده که ن له نه هیه کانى. وه پهروهردگار ئه م دوو مه رجه ی داناه بۆ پیاوچاکیتى و خۆشه و یستیتى له لایه ن خوا ره (الولاية).

﴿ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴾

واته: خۆشهویستانی خوا (أولیاء الله) نه ترسیان له سه ره وه نه غه مباریش ده بن. نه وانهی که ئیماندارن و به ته قوان.

که واته که سینک که:

۱. ته نها ئیمان و ئیعتیقادی به خوا نه بیته به لگو له گه ل خوا ئیمان و ئیعتیقادی به غهیری خواش هه بیته که سودو قازنجو زهره رو زیانی به ده ست بیته.

۲. ته قوای خوا نه کات و فرمانه کانی چی به چی نه کات که گه ره ترین فرمانی ته نها په رستنیتهی و به ته نها هاوار کردنه نه وه. وه که سینک خۆی له نه هیه کانی خوا نه پارێزیت که گه ره ترین نه هی له شیرک و هاوار کردنه غهیری خوایه. نه وه که سه ی نه م سیفه ته ی تیدا نه بیته نه وه له خۆشهویستانی خوا (أولیاء الله) نیه به لگو له خۆشهویستانی شه ی تانه (أولیاء الشیطان) چونکه به فرمانی شه ی تان هاوار ده کاته غهیری په حمان.

وه هه ره کو خوای گه ره یارمه تی خۆشهویستانی خۆی ده دات، هه ره ها شه ی تانیشتا پادده یه که یارمه تی دۆستانی خۆی ده دات؛ به چی به چی کردنی داواکاریه کانیان و خه بهر پیتانی هه ندیک شتی نادیارو، بۆ ئاسان کردنی هه ندیک کاری له عاده ت به ده ره بۆ نه وه ی زیاتر گومرپایان بکات و دلایان خۆش بکات به پرێبازه که یان و وابزانن که له سه ره پنی راستن و هیدایه ت دراوین ۱۱. وه بۆ نه وه ی خه لگی وابزانن که به هۆی هاوار کردنه پیاوچاکه که نه م ئیشه یان بۆ ئاسان بووه، جه نابی شیخ وه لامی داونه ته وه ی یارمه تی داوین.

وه زانیان په ره ره دگار مۆله تی داوته شه ی تان که ده ره ببینیته بۆ نه وه ی به نده کانی تا قی بکاته وه، وه زۆر جار په ره ره دگار به زۆرشت به نده کانی تا قی ده کاته وه بۆ نه وه ی ده رکه ویت کس له سه ره حه ق ده میتیتته وه و کیش هه لده خه له تی. بۆ نمونه ش چند تابه تیک ده هیتینه وه:

نمونه ی په گه:

۱. [واسألهم عن القرية التي كانت حاضرة البحر إذ يعدون في السبت إذ تأتيمهم حیثانهم يوم سبتهم شرعاً و يوم لا یسبون لآتایمهم کذلک نبلوهم بما كانوا یفستون] ﴿ ۱۶۳ الامران.﴾

واته: نه ی - محمد - په رسیار بکه له جوله که کان له خه بهری نه و گونده ی که له نزیک ده ریای سوور بوو، چۆن بن فرمانی خوا یان کرد له پزۆانی شه مه دا که خوا قه ده غه ی کرد سوو پاری

تیندا بکن، کاتیک که خوی گه وره تاقیکردنوه بهوی که ماسیه کان له و پړژدها زږر ده بون و دهاتنه قهراغی ده ریا. به لآم که شه مه ده پړیشت و، راویان بز حلال دهبوو؛ هیچ ماسی نه دهات، بهم شیویه په وروردگار تاقی کردنوه بز نهوی ده رک ویت؛ نایا سنوری خوا ده به زینن و، له و پړژده قهده غه کراوه دا راوی ماسی ده کهن، یان پابه ند دهن به سنوری خوا، له تاقی کردنوه که سرکه وتوو دهن. به لآم سرکه وتوو نه بون، به هوی ده چوونیان له فرمانی خوا، که فیلیان ده کرد له پړژی شه مه دا وه راسته و خړ راویان نه ده کرد، به لکو ده چون چالیان لئده دا له جومعه دا به شیویه کی وا که ماسیه کان به شه پوله کان بکه ونه ناو چاله کانه وه نه توانن بگه رینه وه ناو ده ریاوه. وه پړژی یه که شه مهش دهاتن ده یان گرتن و، دهشیان وت تینه پړژی شه مه راومان نه کردوه !!

که واته بزمان ده رکوت که په وروردگار به وه خه لکی گونده که ی تاقی کرده وه که نه و شته ی لئی قهده غه کرد بون بزوشی ناسان ده کردن و ده یخسته به رده ستیان له شه ماندا، بز نهوی ده رک ویت نایا گوپرایه لئی خوا ده کهن، یان به واقعیه که ده خه لته تین؟!

به هه مان شیوه شه په وروردگار حرامی کردوه هاوار بکریتته غه ییری خوی، به لآم به بنده کانیسی به وه تاقی ده کاته وه، که هه ندیک له وانسه ی هاواریان کردو ته پیاوچا کان له ناو گۆره کانیادا داواکاریه که یان جی به جی بووه !!

جا دل نه خۆشه نه فامه کان به مه خه لته تارن و باوه پریان به مه کردوه، هه رچه بنده خواش حرامی کردوه، به لآم شه تیان بزوی رازاندونوه به ناوی واسیتته و شه فاعدت بز کردن لای خوا ! هه ووه کو خه لکی گونده که (أصحاب السبت) له جومعه خه بنده قیان لئده داو، له یه که شه مه دا هه تیان ده گرتوه، وه بهم فیله وایان ده زانی که بن فرمانی خویان نه کردوه و خویان به تاوانبار دانه نا !

آ- نمونه په کی تر له سهر تاقی کردنهومی خوایی:

(په وروردگار مالیکي زږی به خشيوه به کافران، وه له زږر نارپه حه تیش رزگاریان ده کات نه که له به رنه وی خۆشی ده وین، به لکو بز نهوی نه وانیش و پروادارانیسی پښ تاقی بکاته وه. چونکه نه فامی وا هدی و گومان ده بات که خوا خۆشی ده وین و لئیان رازی به بزیه نه وانی له ش ساغ و دولته مه ند کردوه.

هروهك پهروهردگار به پیغه مبهره که ده فهرمویت: ﴿ ولاتمدنَّ عینکَ إلی ما معنا به أزواجاً منهم زهرة الحياة الدنيا لفتنهم فیہ، ورزقُ ربک خیرٌ وأبقى ﴾ طه (۱۳۱).

واته سهیری نه و نازو خوځشییه مه که، که به موشریکه کانم به خشویه؛ چونکه نهم رابواردندیان ته نه جوانی دویایه پیمان به خشویون، بژته وی تاقیان بکهینه وه.

که واته به هه مان شیوهش که گزوپه رستان داواکار به کانیان له شیخی مردوو دینه جن، وا ده زانن نه وه نیشانه ی شرعیته و دروستیتی نیشه که یانه. وه وا گومان ده بدن که شیخ وه لاسی داونه ته وه، که راهمه ته، به لآم له راستیدا که راهمه ت نییه، به لکو تاقی کردنه وه ی خوایییه و، زیاتر پیتی گوپرا ده بن. وهك پهروهردگار ده فهرمویت:

﴿ أیحسبون أنما نمدُّهم به من مال وبنین، نساغ لهم من الخیرات؟ بل لایشعرون ﴾: (۵۵، ۵۶).

واته: نایا موشریکه کان وا حیساب ده که ن، که نهم مال و مندالهی پتیان ده ده یین، وه نه و خپرو خوځشییه توشیان ده که یین، به خشین و چاکه یان له گه ل ده که یین؟.

نه خپر نیعمه ت نییه و نیقمه ته، په حمت نیه و غه زبه. وه که راهمه ت نییه و گوپراییه، به لآم ههستی پین ناکه ن.

۳- نهونه یه که تر له سهر تاهه کردنه وه ی خوایی:

خوای پهروهردگار حهرامی کردوه له کاتی حهج و عومره، که موسلمان له نیحرام داینت و دوو پارچه قوماشه سپیه که ی له بهر دایه و خه ریکی به جن گه یانندی کاره کانی حهج و عومره یه - حهرامی کردوه له و حاله ته دا راو بکات. به لآم پهروهردگار ویستی هاوه لاتی پیغه مبهره ﷺ تاقی بکاته وه به و شته ی که لیتی حهرام کردوون. حهرام کراوه که ش نه وه بوو که له کاتی نیحرام به ستندا نیچیری وشکانی و ناسمانی ده هاته بهر ده ستیان و نزیک تیره کانیان، به شیوه یه کی وا که به ده ست ده یان توانی نیچیری وشکانی بگرن و، به ناسانیش به تیره کانیان نیچیری بالنده یان ده پینکا؛ به لآم هاوه لاتی ﷺ دانیان ده گرت به نه فسی خو یانداو نزیک نه ده بوونه وه له و حهرام کراوه، چونکه ده یانزانی که نه مه تاقی کردنه وه یه نه که به خشین: (فتنةٌ ومحنةٌ لا منحةٌ).

وهك پهروهردگار نهم تاقیکردنه وه یه مان بز باس ده کات:

﴿ یاایها الذین آمنوا لیبلونکم الله بشیء من الصید تناله أیدکم ورماحکم لیعلم الله من ینحافه بالغیب، فمن اعتدی

بعد ذلك فله عذاب أليم ﴿ المائدة ۹۴ .

واته: نهی برودان په روهردگار تاقیتان ده کاته وه بهشتیک له نیچیر که دهست و تیره کانتان دهیگاتن، بز نه وهش را لینی نزیک کردونه وه و ناسانی کردوه تا در که ویت کن له خوا ترسه و بسن فرمانی ناکات. وه هدر که سیک دهست دریزی بکات و به فرمانی خوا نه کات نه را سزایه کی به نازاری بز هدیبه.

که واته نهی موسلمانی تیگه یشتوو:

چاک لات روون بزوه، که خوی گه وره حه رامی کردوه هاوار کردنه مردووان و پیوارچاکان و غهیری خوی، به لام نهو شتهش که لینی حه رام کردوویت، هه ر به وهش تاقیت ده کاته وه، که هه ندیک که س نهو حه رامه یان کردوه و هاواریان کردووته قه بریک و داواکاریه که شیان جن به جن بووه، بز نه وهی در که ویت که نایا پابه ند دهیبت به فرمانی خوا و خوت ده پاریزی له حه رامه کان، یان گوئی نادهیته فرمانی خوا به و دیارده سهیره ده خه لتیت ۱۱.

۲. نهونه یه کی تر له هه جوړه تاقی کر دنه وانه:

﴿ وما أرسلنا من قبلك من رسول ولا نبی إلا إذا تمنى ألقى الشيطان في أمنيته فينسخ الله ما يلقي الشيطان ثم يحكم الله آياته والله عليم حكيم، ليجعل ما يلقي الشيطان فتنة للذين في قلوبهم مرضٌ والقاسية قلوبهم وإن الظالمين لفي شقاق بعيد، وليعلم الذين أتوا العلم أنه الحق من ربك فيؤمنوا به فتخبت له قلوبهم. وإن الله لهاد الذين آمنوا إلى صراطٍ مستقيم ﴾ الحج (۵۲-۵۴)

واته: په روهردگار باسی حکمته و کار له جیبی خزیان بز ده کات که چوون به هزی تماقی کردنه وه یه کی که م، که مژله تی به شهیتان دا دوری گومرآ کردن ببینیت و خه لکی به م تماقی کردنه وه یه در که وتن و راست و ناراست لیک جیابونه وه.

په روهردگار خه به رمان ده داتن که هیچ پیغه مبه ریکی نه نار دووه پیش محمد ﷺ، نیلا کاتیک که دهستی کردوه به خویندنه وهی په یامی خوی بی بز خه لکی، له کاتی بانگ کردنیان و ناموژگاری کردنیان، شهیتانیش له وکاته دا: (ألقى الشيطان في أمنيته)، گوزرانکاری و قسه ی خوی ده خسته ناو خویندنه وه که ی پیغه مبه ره که، که پیچه وانه ی و ته و بانگه وازی پیغه مبه رانه (عليهم الصلاة والسلام). به لام نه م تیکه ل کردن و لی تیکدانه به رده وام نه ده مایه وه؛ چونکه په روهردگار پیغه مبه رانی (عليهم الصلاة والسلام) پاراستوه له وه دا که له خوا وه دهیگه یه نن به خه لکی. که واته لی تیکدانه که کاتی بوو، بز تاقی کردنه وه، بزیه په روهردگار یه کسه ر وه سوه سه و شوبه وه قسه کانی

شهیتانی پەش دەکردهو، هەڵی دەوشاندهو، دەری دەخست که ئەو له گەژ ئەو نایەتانهی خوا نیە که پیتغه مبهره که خویندویەتییه. وە نایەتەکانی خۆی بە پاکێ و تەنهایی و تەواری و ناشکرایی دەهێشتهو، دوور لەو حەقی شەیتان. وە پەروردار گار بە توانایە لەسەر ئەم لێک جیاگردنه و هوی، هێشتنه و هوی حەق و، پوچاندنه و هوی ناحەق. وە حەکیم و کارلەجێه، وە لەبەر حیکمەتێک مۆلەتی شەیتانی دا که بتوانیت وەسوسەو شوبهەیی خۆی تینکەژ بە خویندراوەکی پیتغه مبهره که بکات. ئەو حیکمەتەش بریتی بوو لە تاقی کردنه و هوی خەلگە که، بەشیوەکی وا که دەرکەوت شوبهە و وەسوسەکانی شەیتان بوون بە گومراکەری دڵ نەخۆشان، ئەوانەیی که نیمانیکی دامەزرایان نیە و بچوکتزین شوبهە کاریان تێ دەکات و گومرایان دەکات. وە هەرەها شوبهەکانی شەیتان بوون بە تەواو گومراکەری دڵ پەقەکانیش، ئەوانەیی که هیچ پەندو نامۆژگاری و هەرەشەیکە کاریان تێ ناکات و سود لە حەق وەرناگرن، جا دڵ نەخۆشەکان زیاتر تووشی وەسوسە بوون بەم کارە شەیتان، وە دڵ پەقەکانیش شوبهەیی شەیتانیان کرد بە بەلگە بۆ ناپەرەوایەتی خۆیان، وە بەو موجدە لەو مەل ملانییان لە گەژ حەق دەکرد. وە زالمەن لە عینادی و سەرکەشیەکی دوور لە راستی دان.

جا بە هۆی ئەم تاقی کردنه و هوی، شارووی ناز دلی دڵ نەخۆش و دڵ پەقان دەرکەوت. بەلام زانیان؛ ئەوانەیی که عیلمی شەریعەتیان وەرگرتبوو، بەم تاقی کردنه و هوی تینک نەدەچوون، بەلکو بە هۆی عیلمە که بیان حەق و ناحەقیان لەیدە جیا دەکردهو و زانیان که حەق جیگەر بەردەوامە و ناحەقیش کاتی و بپاروویە.

کەواتە ئەم تاقی کردنه و هوی بۆ ئەوەش بوو که زانیان حەق و ناحەق لێک بکەنەو و بەشزانن که ئەم قورئانە حەقە و لەلایەن پەروردار گارەو هوی، وە زیاتر نیمانی پەن بەهێسن که شەیتان دەسلاتی بەسەردا نیە. وە زیاتر مەل کەچ و تەسلیم بن بۆ حەق.

--+--+*--+*--+*--+*--+*--+*

کەواتە لەم نمونانە دەرکەوت که

پەروردار گار زۆر حەکیم و داناو زاناو کارلەجێه، وە بەندەکانی بە جۆرەها شیوە تاقی دەکاتەو، بۆ ئەو هوی بەندەیی راستەقینەیی باوهر دامەزراو، جیا پیتتەو لە بەندەیی باوهر لاوازو دڵ نەخۆش و بێ ناگا و نەفام.

کهواته وهلام دانه وهی دوعای گۆپه رستانیش له م بابته یه و له م جۆره یه و هیچ کهرامه تیکی تیدا نیه و جیکای سه رسورمانیش نیه به لای زاناو تیگه بیشتوان له قورئان و سوننهت. وه تاوه کو زیاتر گۆپه رستان وهلامیان بدریته وهو، زیاتر خۆبخه نه ناو ناگرو زیاتر شمشیر به خۆیاندا بکه ن؛ زیاتر لای نه هلی سوننهت ده رده که و پیت که نه مه گوهرابوه وه له دین ده رچوه نه.

به لام دل نه خووش و بن ناکیان له قورئان و سوننهت، زۆر به زووی ته سلیمی ئەم دیاردانه ده بن و باوه ریان پیده کهن و به کهرامه تی داده نین، به داخه وه!!
وه ههروه ها بزمان ده رکهوت که زۆر جار په روه رداگار به هزی وه سیله یه کی هه رامه وه نه تیجه یه کت نشان ده دات، بز نه وهی تاقیت بکاته وه؛ جا نه هلی عیلم به قورئان و سوننهت ده زانن که وه سیله ی هه رام نا ییت بگریته ده ست، نه گه ر واش ده رکهوت بتگه یه نیت به نامانج؛ چونکه هه رشتیک به ریگایه کی هه رام وه ده ست بکه ویت هه رامه وه، نه وهش که له سه ر بناغه یه کی ناریک دروست بکریت، هه ر ناریک ده بیته (وما بُنِيَ عَلَى الْفَاسِدِ فَاسِدٌ)، وه ده زانن که ئەم نامانجه راست نیه و هه رده وهام و جینگه و ناخه خیر نا ییت. وه جگه له وهش به لکو زه ره رو زیانی زۆر زیاتر ده بیته له سوود قازاچی.

بۆ نمونه: نه و موسلمانان ساویلکه یه کی شه یتان فیتلی ئی ده کات و ده بیات به ره و قه بری پیاوچاکیک و، هاواری پی ده کاته خاوه ن گۆر، وه دوایش شه یتان بز خزی به ناری خاوه ن گۆر شیوه وه لامیکی ده داته وه. لیره دا نه و موسلمانان نه فامه قازاچی نه کرد، با داواکاریه که یه تا راده یه که ده ست که و تبه یت؛ چونکه زۆریه کات داواکاریه که یه شتیکی دونه یاییه که به ن که لکه له به رامه بر به هه شتی خوا. به لام زه ره ریکی زۆر زۆر گه وره ده کات، که نیمانه که ی له ده ست ده داو، به ر هاوار کرده ی بز غه بری خوا تووشی شیک ده بیته. وه نه گه ر تزه نه کات، نه وه بز ناو دۆزه خی نه به راوه یه به به رده رامی - مه گه ر خوا به ره حمی خزی به زه یی به نه زانیته نه و که سه دا بیته ره که به ته واری حه قیقه تی بز روون نه کراوته وه.

کهواته: له م روون کرده وه ی رابردوو چه ند راستیه کمان بۆ ده رکهوت:

۱. بزمان ده رکهوت که په روه رداگار دونه ی بز تاقیکردنه وه دروست کردوهر، به جۆره ها شیوهش به نه ده کان تاقی ده کاته وه.

۲. وه مؤلته و توانایه کی دیاری کراوی داره به شهیتانه کان، بۆ نه وهی موسلمانانیاں پنی

تاتی بکاته وه.

۳. وه زانیمان که شهیتانه کان لهو سنورهی پهروهردگار پینی بهخشیون له توانار دهسلات ههول ددهن بنده کان گومرا بکهن؛ به وهی که ناحه قیاں بۆ پرازینه وهو له بهرگی هه قدا نیشانیان بدن و، یارمه تیاں بدن بۆ دهست کهوتنی چهند داواکاریه کی کهم و بین نرخ، یاں بۆ نه وهی زیاتر باهریاں پنی بکهن و، ریگیای گومراییاں لا خوشه ویست بکهن.

* پرسیار: ئابا شهیتانه کان وهلامی داواکاری ئهو گوپه رستانه ددهنه وه که هاوار ده که نه پیغه مبه ران (علیهم الصلاه والسلام) و پیاوچاگان ؟.

وهلام: بیگومان هیچ که سیک ناتوانیت هیچ خدیرو چاکه یه که بۆ کهس بهینیت و هیچ شهرو زهره ریکی له سهر لابادات ته نها خوا نه بیت. وه که پهروهردگار ده فرمویت:

﴿وَانِ يَسْئَلُكَ اللَّهُ بِضُرِّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلا هُوَ، وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَ لِفَضْلِهِ﴾ یونس (۱۰۷).

واته نه گهر خوا ناره هتی و زیان و ناخوشیه که توش بکات ئهوا لابه ری نیه ته نها (الله) نه بیت! وه نه گهر خیریکی بۆت بویت ئهوا رهت که ره وهی نیه.

که واته هینانی خیرو لادانی شه ته نها لای خوا ی گه وره یه وه، غهیری ئه وه هیچ سورودو زیانیکی به دهست نیه. وه که پهروهردگار ده فرمویت:

﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ یونس (۱۰۶).

واته: له غهیری خوا هاوار مه که هیچ یه کیکی تر که نه سودت پیده گه یه نیت و نه زیان. که واته: مرۆف هه ر داواکاریه کی بۆ جی به جی بیت؛ له دهست کهوتنی خوشی و لاچوونی ناخوشی، ته نها له خوا وه، چونکه به بین ویستی خوا نه خوشیت توش ده بیت، وه نه ناخوشیت له سهر لاده پیته. وه هیچ که سیک ناتوانیت وهلامی داواکاریت بداته وه به بین ئیزن و ویستی خوا.

* بهلام مه رج نیه پهروهردگار راسته وخۆ خۆی وهلامت بداته وهو داواکاریه که ت بۆ بهینیتته دی.

* ههروه ها مه رجیش نیه که وهلامی داواکاری دایته وه، پینی پازی بیت و، له خوش ویستن و پازی بوونه وه وهلامی دایته وهو، داواکاریه که ی جی به جی کرد بیت. وه نهم دوو مه رج نه بوونه ش پیوستیاں به روون کردنه وه هیه بهم شیویه - إن شاء الله :-

وتمان: مه رج نیه پهروهردگار خۆی راسته وخۆ وهلامت بداته وه، چونکه:

داخواری و داواکاریهکان دوو جۆرن:

جۆس یه کهم:

**نهو داخواری و داواکاریانهی که هیچ که سینک راسته و خو له توانایدا نیه
جی به جییان بکات، ته نها پهروهردگار نه بیت**

وهك داواى ژيان و منداڵ بوون و دهوله مهنه بوون و شيفاي نهخۆش ناردن و صالح بوون و باران بارين و... وينهى نهمانهش كه ته نها پهروهردگار خۆى ده توانيت جی به جییان بکات. وه هیچ پيغه مبهريك و پيارچاكيك و فريشته يهك تواناي جی به جی كردنى نه م داوا كاريانهى نيه، وه ههروهها هیچ جنزكهو شهيتانيكيش ناتوانيت هیچ كام له مانهى پيشوو بکات. بهلام - له رانه يه بگوتريت: كه و ابوو بوچس نهخۆش و شيته براونه ته لاس كوچس فلان پياوچا كه و هاوار كراو ته پياوچا كه كه بو شيفا ناردن يان بو پارانه وه له خوا. دواى نه وه به كسه نهخۆشه كه چاك بوته وه و شيته كه هاتوته وه هۆش خوڤس. وه فلانه ژنه مندالى نه ده بوو مندالى بوو دواى كه پانه وه س له سهه كوچس فلان وه لس (پياوچاك) ؟.

له وهلامدا ده ليين: زۆر بهى نهو قسانه ته نها پر و پاگه ندهو ئيدديعاى درۆيهو، دوره له واقع. وه كه سانتيك نه م پر و پاگه ندانه ده كه ن كه:
۱. تى نه گه يشتون و به هه موو سه را بيك ده ليين ئاو. وه هه موو تاقى كردنه وه و فيتنه يهك به بهخش و ريزلينيان و كه رامهت داده نين!

۲. ياخود نهو كه سانهن كه بهرژه و نهديان له وه دايه خهلكى روو لهو قه برانه بكه ن بو شهوى داها تيكيان ده ست كه وريت؛ وهك نهو حه رام خۆرانهى ده و رهى نهو قه برانهى خهلكى روويان تى ده كه ن، كه شهرو رۆژ نهو گۆرپه رستهانه ده و رى قه بره كه به رناده ن و بوون به ده رگه وان و خزمه تكارى قه بره كه. وه خهلكى فيسر ده كه ن چمۆن ها رار كه نه شيخ له گۆرپه كه يداو، چۆن به ده و ريدا بسورپينه وه و ته و اف بكه ن و، چۆن پاشه و پاش بگه رپينه وه دوا وه بو ده رگاي ده و ره !!.

جا نه م تاغو تانه بهرژه و نهديان له وه دايه خهلكى روو بكه نه سه ر نهو قه بره و، په روه نه زرو قوربانى بو بكه ن، بو شهوى دوايى خۆيان بيخۆن، يان به هۆى خاوه گۆرپه كه وه پار هيه كيش بدر يت به مان؛ چونكه خزمه تكار و ده رگه وان و قوربان خو ين و فير كه رى سه ر گۆرپه پياوچا كه كه ن !!.

نهم تاغوتانه درۆی گه‌وره گه‌وره بۆ خاوه‌ن قه‌بره‌که‌یان ده‌که‌ن بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لکی زیاتر پ‌وه‌ی تێ بکه‌ن. وه به خه‌لکه سه‌ر ئی شیواوه‌کان ده‌لێن: نهم شیخه‌ی که له‌م قه‌بره‌دایه‌و ئیسه هاتوونه‌ته زیاره‌تی، که‌رامه‌تی زۆری هه‌یه، وه چه‌ندان شیته و نه‌خۆشی چاک کردۆته‌وه، وه چه‌ندان ئافه‌ت مندالیان نه‌ده‌بوو د‌وای زیاره‌ت مندالیان بووه، وه چه‌ندان درۆی تریش ده‌که‌ن بۆ په‌واج دان به په‌رستگا‌که‌یان که له کۆمپانیا داها‌تی زیاتره بۆ نه‌وان!!.

جا خوشک و برای به‌رێژ: زۆریه‌ی نهم ده‌نگ و باسه درۆیانه، نهم درۆزنه حه‌رام خۆرانه دروستی ده‌که‌ن و خه‌لکی ساده‌و نا تێگه‌یشتوش بلاوی ده‌که‌نه‌وه.

۳. وه هه‌روه‌ها ده‌سته‌ی سێهه‌میش هه‌یه که ده‌وری زۆریان هه‌یه له بلاوکردنه‌وه‌ی نهم درۆیانه، که بریتین له دوژمنانی دین؛ له جوله‌که‌و گا‌ورو مونا‌فیکان؛ که هه‌رچه‌نده خۆیان باوه‌ریان به‌م شته خوراپیه‌تانه نیه به‌لام بۆ ئه‌وه‌ی موسلمانان بکه‌ن به موشریک و له تهنه‌ها خوا په‌رستی لایان بدن، ئه‌وه نهم ئی‌ده‌دیعیایانه بلاوده‌که‌نه‌وه‌و ده‌لێن:

شیخ فلان تاییه‌ته بۆ عیلاجی نه‌خۆشی باداری.

وه قه‌بری شیخ فلان تاییه‌ته به نه‌خۆشی پشت ئیشان،

وه شیخ فلان شیته چاک ده‌کاته‌وه،

به‌م شیویه قه‌بری نهم شیخانه‌یان کردوون به (عیاداتی تَخْصُصِي) واته هه‌ر قه‌بره‌ی بۆردو دکتۆرای له جو‌ره نه‌خۆشیه‌ک هیناوه‌ته‌وه.

وه هه‌ندیکیشیان دکتۆری گشتین (طیب عام) واته بۆ هه‌موو جو‌ره نه‌خۆشیه‌ک خه‌لکی روویان تیده‌که‌ن!!.

به‌م شیویه دوژمنانی دین، موسلمانانی نا تێگه‌یشتوو، بێ عه‌قل ده‌که‌ن و، به‌م خوراپه‌ت و دوا‌که‌وتوو‌یییه به‌نجیان ده‌که‌ن، له دوا‌ییشدا گا‌لته‌یان پێ ده‌که‌ن^(۱).

(1) ويقصد شياطين الجن شياطين الإنس من سدة القبور وغيرهم فيقولون: إن الولي فعل وفعل، يرغبوهم فيه، ويجذروهم منه، وترى العامة ملوك الأقطار و ولاية الأمصار معززين لذلك، ويولون العمال لقبض النذور، وقد يتولها من يحسنون فيه الظن من عالم أو قاضي أو مفتي أو شيخ فيتم التديس للإبليس وتقر عينه بهذا التديس!).
(تطهير الاعتقاد عن أدران الإلهام).

سبحان الله، شیخ پیش مردنی که نهخۆش ده بوو نهیده ترانی شیفا بۆ خۆی بهیئیت له بچوکتین نهخۆشی، کهچی دواى مردنی ماجستیر و دکتۆرای وهرگرتووه له نار قه بردا له چاره سهرکردنی نهخۆشی خه لک !.

موسلمانى تیگه یشتوو - وتمان زۆربهی نهم دهنگ و باسانه درۆن و هه لبه ستراون له لایهن چهندان لایه نه وه، وه بۆ چهندان سه به ست. به لآم له گه ل نه وه شدا نینکارى نه وه ناکه بین که جارى وا بووه نهخۆش لای قه بره که چاک بۆته وه، شیت هاتۆته وه سه ر خۆی و، ژن مندالی بووه. به لآم !!

نایا شیخ نه مانه ی کرد؟ !. نایا به هۆس هاوار کردنى مردووه که نه مانه هاتنه دى؟! . نهخیر، وتمان نهم کارانه ته نها خواى که وهه جن به جیبیان ده کات" وه کهس نه مانه ی له توانادا نیه، به لآم به قه زاو قه ده رى خوا له و شوینه شیفاى بۆ هاتوو، واته وا پێک که وتوو - **إِنْفَاقًا** - به ویستی خوا، که له م شوینه فلان نهخۆشه چاک ببیته وه، له بهر هیکمه تیکی خوا یی، بۆ تا قى کردنه وه ی خه لکى" نایا خه لکى دواى نهم دیارده یه گوهره دهن و ئیعتیقادیان ده چیته سه ر قه بره که ؟ یان تر ده گه ن و به تا قى کردنه و موی خوا یی ده زانن ؟!

أ. جا نه وانەى که تینگه یشتوون و شوین که رته ی قورئان و سوننه تن، زیاتر ئیمانیا ن به خوا په یدا ده بیت و، ده زانن که نه مه تا قى کردنه وه یه کی خوا یی یه. نه و شیفا یه ش که لای قه بره که (عند القبر) بۆ نهخۆشه که هاتوو؛ نه وه هه ر له لایهن خوا وه یه، نه ک له لایهن شیخه وه. وه ده لێن نه وه به ئیاده ی خوا، شیفا ی هاتبوو لای قه بره که (عند الشیخ)، نه ک شیفا ی هاتبیت به هۆی شیخ (بالشیخ) !.

ب. به لآم نه وانەى که ناتینگه یشتوون و، به پرالته ده خه له تین، ده لێن نه وه شیخ وه لآمى داره ته وه و شیفا ی بۆ ناردره، یان بۆى له خوا پارا وه ته وه و شیفا ی بۆ وهرگرتوه له خوا. وه زیاتر به م دیارده یه گوهره تر دهن و ئیعتیقادیان به خوا لاواز ده بیت و به شیخ پته و ده بیت. واته وایان لى دیت که هاوار کردنه خوا، لایان به سوده و ئیعتیقادی نه و یان بۆ دروست ده بیت که هاوار کردنه خوا و شیفا لى کردنی له مالى خویانه ره، هه یچ دورى نیه و شیفا نایه ت. به لآم هاوار کردنه شیخ و، هاتنه سه ر گۆزه که ی و پارانه ره لیتی، نه وه یان به سوده ا. وه له ره ش زیاتر

هدر له دوری چەندان قاره‌هه هاوار بکەنه شیخ عبدالقادرالگیلانی و بلین: یا حەزرتی غەوس هاوارا. ئەوەیان بەلاره چاکتەر، وەلامدانەوی شیخ بەلایانەوه نزیکتەر فەوری تەر ئەکید تەر له خوایەک که له شارەگی ملمان نزیکتەر، بەبێستنی و ناگالی بوون.

سبحان الله، بەم تاقی کردنه‌وه‌یه زۆر کەسی نەقام و دور له قورئان و سوننەت گومرا دەبن! بەهۆی گۆی نەگرتنیان له قورئان و سوننەت و نەگەراندەویان بۆلای زانیانی ئەهلی سوننەت !!

بەلام ئایا ئەم نەخۆشانە‌یه که خوا شیفای بۆ ناردوون لای قەبر زۆرن یان دەگمەنن ۱؟
بێگومان زۆر بە دەگمەن پەروردگار وای کردووه، ئەمەش رەحمی خوایە؛ چونکه ئەگەر هەموو، یان زۆرە‌یه نەخۆشەکان له لای قەبرەکان شیفايان بۆ هاتبان؛ ئەوا زۆرە‌یه خەلکی خۆیندەواریش گومرا دەبوون و باوەریان پێ دەکردن، وە تەنها ئەهلی تەوحیدو سوننەت دەمانەوه، جا سوپاس بۆ خوا حالەتی وەها کەمەو زۆر نیه ^(۱).

کەواتە پوختە‌یه ئەم جۆرە داواکاریانە ئەوه بوو که پەروردگار خۆی بە تەنها له توانایدا هەیه ئەم جۆرە داواکاریانە جێ بەجێ بکات، وە هەر ئەو خۆشی دەهێنیت و ناخۆشیش هەر خۆی لای دەبات، جا بە تەنها داوای له خوا کردییت یان بە شەراکەت:

چونکه: (أ) جاری وا هەیه زۆر زۆر بە دژ شکاوی و دژ گەرمی و نیکلاسه‌وه لای گۆزە‌که داوا له خوا دەکەن بە تەنها. بۆیه پەروردگار وەلامیان دداتەوه ئەگەر له بنەرەتدا موشریک و کافریش بن، هەر‌وهک چۆن پەروردگار وەلامی موشریکهکانیشی ددایەوه :

(۱) وه شیخ الإسلام ابن تیمیة - رحمه الله - دەرەرمۆیت:

(ومن رحمة الله تعالى: أنّ الدعاء المتضمن شركاً، كدعاء غيره أن يفعل، أو دعاءه أن يدعو الله، ونحو ذلك: لا يحصل به غرضٌ صاحبه. ولا يورثُ حصول الغرض شبهةً إلا في الأمور المحققة. فأما الأمور العظيمة: كالإنزال الغيث عند القحوط، وكشف العذاب النازل فلا ينفع فيه هذا الشرك كما قال تعالى:

[قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلاً] الإسراء: ٥٦.

[أم من يجيب المضطر إذا دعاه ويشكف سوء ويجعلكم خلفاء الأرض أئمة مع الله؟] النمل: ٦٢.

فكون هذه المطالب العظيمة لا يستجيب فيها إلا هو سبحانه؛ دلّ على توحیده و قطع شبهة من أشرك به. وعلّم بذلك أنّ ما دون هذا أيضاً من الإجابات إنّما حصوله منه وحده لا شريك له، وإن كانت تجرى بأسباب محرمة أو مباحة... فخالق السبب التام خالق للمسبب لا معالة (اقتضاء الصراط المستقيم، ص ٣٥٦).

﴿ وَاِذَا سَنَّكَ الضَّرْفُ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ اِلَّا اِيَّاهُ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُوْرًا ﴾ - ۶۷ -
 واته: نه گهر ناره‌هتی و ته‌نگانه‌تان توش بووبایه له‌ناو ده‌ریادا، شهوا لهو ته‌نگانه‌یده‌ا
 هاوارتان نه‌ده‌کرده په‌رستراوه (الهة) کانتان، به‌لکو ته‌نها هاوارتان ده‌کرده خوا. وه که
 په‌رورد گاریش وه‌لامی ده‌دانه‌وهو، نه‌هاتنه‌وه وشکانی، پشتان هه‌لده‌کرده‌وه له‌خوا، وه ده‌گه‌رانه‌وه
 سهر هاوارکرده غه‌یری خوا !!.

وه له نایه‌تینکی ترده ده‌فه‌رمویت:

[وَاِذَا غَشِيَهُمْ مَوَاجٌ كَاطِلٌ دَعَوْا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ اِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا اِلَّا كُفْرًا كَثُوْرًا] (لقمان: ۳۲)

واته: نه گهر موشریکه‌کان سواری که‌شتی و به‌له‌م بونایه له‌ده‌ریادا، وه شه‌پولی وه‌ک کیتو
 گه‌روهو، وه‌ک هه‌ور به‌رز ده‌وری دابان؛ شه‌وه هاواریان ده‌کرده خوا زږر به‌نیخلاسی، وه هاواریان
 نه‌ده‌کرده که‌سی تر. وه کاتیکیش خوی گه‌وره نه‌جاتی ده‌دان بو وشکانی شه‌و کاته که‌مته‌رخه‌م
 ده‌بون له سوپاس کردنی خوا و، شه‌م چاکه‌یه‌یان به‌هی په‌رورد گار نه‌ده‌زانی و نینکاریان
 ده‌کرد. وه که‌سیش نینکاری ده‌سه‌لات و تواناو فریاگوزاری و نیشانه‌کانی خوا ناکات نه‌گهر
 غه‌ددرتینکی سپله‌ نه‌بیته.

وه له نایه‌تینکی ترده ده‌فه‌رمویت:

﴿ اَمْنُ يَجِيْبُ الْمَضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوْءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ اِنَّهٗ مَعَ اللّٰهِ ﴾ النمل

واته: کتی‌یه شه‌وه‌ی وه‌لامی لی‌قه‌وماو ده‌داته‌وهو ناره‌هتی و ناخوشی و زهره‌ری له‌سهر
 لاده‌دات؟! نایا هیچ په‌رستراویکی تر هه‌یه له‌گه‌ل خوا وه‌لامی لی‌قه‌وماو بداته‌وهو ناره‌هتی
 له‌سهر لابه‌ریت؟!.

موشریکه‌کانیش باوه‌رپیان و ابو که‌س نیه له‌گه‌ل خوا وه‌لامی لی‌قه‌وماو بداته‌وهو
 و ناره‌هتی له‌سهر لابه‌ریت.

واته: هه‌ر که‌سیک - مسلمان بیته‌یان کافر، خوا به‌ته‌نها په‌رست (موحد) بیته، یان
 موشریک - نه‌گهر توشی لی‌قه‌ومان و ته‌نگانه‌بوو، وه هاواری کرده‌خوا، شه‌وه خوا وه‌لامی
 ده‌داته‌وه؛ چونکه خوی کافرو مسلمان‌وهو په‌رورد گاری هه‌موو جیهانه‌وه که‌س بی‌به‌ش ناییت
 له‌و میه‌ره‌بانه.

که واته: نو که سهی دهچیتته سدر گۆزیک و لای شیختیک و پیاوچاکتیک و لهوی دهپاریتته وهو داوای پزگار بوون دهکات له نارهحتی، وه وهلامی دهدریتته وهو، نارهحتیه کهی لهسدر لادهچیتت. نه وه نهگه هاواری کردییتته خوا به ئیخلاسی، خوا وهلامی دهداته وه، هدرچهنده که پهروهردگار رازیش نیه لهلای قهبری هیچ کهسینک داوای لی بکهیت، - بهو نیهتهی که لای نو قهبره دوعا قهبول تره، یان بهو بیروباوهری که بههزی نهوه خوا وهلام دهداته وه - واته هدر چهنده خوا لهکاری گۆرپه رسته که رازی نیه، بهلام چونکه لی قهومارو دامارهو هاواری کرده خوا، پهروهردگار وهلامی دایه وه؛ چونکه پهروهردگاری کافرو موشریکه کانیشه، نهک تهنه هی موسلمانان، نهگه رچی به تهنه پهرستراوی خویشانی دانه نیتن.^(۱)

وتمان جاری وا هدی وهلام دانه وه که یان بههزی نو هاوارکردنه ئیخلاسیان بووه بۆ خوا.
 (ب) بهلام جاری واش هدی که به ئیخلاسی هاوار ناکه نه خوا، به لکو له گهل خوا هاوار ده که نه پیاوچاکه مردروه کهی ناو قهبره کهش و، داوای یارمهتی له ویش ده کهن. وه وه لامیشیان دهدریتته وه لهو داواکاریاندها که وهلام دانه وه یان تهنه له دهسه لاتی خوا دایه.
 وتمان نو جوهریان زۆر به دهگهمن روو ده دات - سوپاس بۆ خوا - وه که روو ده دات هدر له خوا وهی وه، به نیرادهو قهزاو قهدهری خوا داواکاریه کهی دیتته جئ. لهو کاته دا، نهک بههزی دوعایه شیرکیه که یه وه جئ به جئ بویتت، وه نهک له بهر نه وه بیت که شیخ وهلامی دابیتته وه، یاخود واسیتتهی بۆ کردییتت لای خوا، وه نهک له بهر نه وه بیت که خوا نه م شیوه هاوار کردنه یانی پی باش بیت !!

نه خیر له بهر هیچ کام لهو هویانه نیه، به لکو تا قی کردنه وهی خوا ییبه که بۆ حکمهتی خزی لهو کاته دا داواکاری کابرای گۆرپه رسته جئ به جئ بوو لهو شوینه دا، بۆ لینک

[1] (شیخ الإسلام ابن تیمیة) ده فهرمویت: (ثم سبب قضاء حاجة بعض هؤلاء الداعين الأدعية المحرمة: أن الرجل منهم قد يكون مضطراً اضطراراً، لو دعا الله بما مشرك عند وثن لاستحجبه له. لصدق توجهه إلى الله، وإن كان محرماً الدعاء عند الوثن شركاً؛ ولو استحجبه له على يد المتوسل به صاحب القبر أو غيره لاستغاثته، فأنه يعاقب على ذلك ويهوى في النار إذا لم يعف الله عنه) إفتاء الصراط المستقيم (ص. ۳۴۸)

جیا کردنه‌وه‌ی تنه‌ها خوا په‌رستان (الموحدون) له گۆزپه‌رست وشه‌خس په‌رستان. وه‌ك له‌پیشتر باسمان كرد. ^(۱)

***--*--*--*--*--*--*--*--*--*--*

پرسیاری: ئایا ئەگەر یه‌كێك بلیت باشه باوه‌رمان هیئا كه تنه‌ها خوای گه‌وره داواكاریه‌كه‌ی جی به‌جی كردوو، ناره‌حه‌تیه‌كه‌ی لادا، به‌لام ناكړی بلیین چوونه لای قه‌بری شیخه‌كه‌و داوا كردن لێی بوو به‌هۆی ئه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار وه‌لامان بداته‌وه‌ ؟!

وه‌لام: راسته‌ دوعار پارانه‌وه‌ له‌ خوا سه‌به‌بی ده‌ست كه‌وتنی خێرو لا‌بردنی شه‌ره. چونكه‌ په‌روه‌ردگار به‌ سه‌به‌بی وه‌لام دانه‌وه‌ی داناوه‌ كه‌ فه‌رموویه‌تی ﴿ وقال ربكم ادعوني استجب لكم ﴾ واته‌ داوام لێ بكن وه‌لامتان دده‌مه‌وه‌.

كه‌واته‌ په‌روه‌ردگار خۆی، دوعای به‌نده‌كانی كردۆته‌ هۆی وه‌لام دانه‌وه‌ی خۆی، به‌ ویست و ئی‌زاده‌ی خۆی.

به‌لام له‌ هیچ ئایه‌ت و هه‌دیسیکی (صحیح) دا نه‌هاتوه‌، كه‌ په‌روه‌ردگار:

(۱) وه‌ زانی به‌ناو بانگ شیخ محمد بن صالح العثیمین - په‌حه‌تی خوای لێ بیت - ده‌فه‌رمویت له‌ (فتاوی‌ العقیسه‌ ص: ۲۳-۲۵) دا: (ولعلم أن الله عز وجل قد يفتن الإنسان بشيءٍ من مثل هذه الأمور. فقد يتعلق الإنسان بالقبور فيدعو صاحبه أو يأخذ من ترابه يتبرك به فيحصل مطلبه ويكون ذلك فتنة من الله عز وجل لهذا الرجل، لأننا نعلم أن هذا القبر لا يجيب الدعاء وأن هذا التراب لا يكون سبباً لزوال ضررٍ أو جلبِ نفع... والآيات في هذا المعنى كثيرةٌ تدلُّ على أن كلَّ من دُعِيَ من دون الله فلن يستجيب الدعاء، ولن ينفع الداعي، ولكن قد يحصل المطلوب المدعو به عند دعاء غير الله فتنةً وامتحاناً.

ونقول: إنه حصل هذا الشيءُ عند الدعاء — أي عند دعاء هذا الذي دُعِيَ من دون الله — لا بدعائه. ولفرق بين حصول الشيء بالشيء، وبين حصول الشيء عند الشيء .

فإننا نعلم علم اليقين أن دعاء غير الله ليس سبباً لجلبِ النفع أو دفعِ الضرر بالآيات الكثيرة التي ذكرها الله عز وجل في كتابه، ولكن قد يحصل الشيءُ عند هذا الدعاء فتنةً وامتحاناً، والله تعالى قد يتلى الإنسان بأسبابِ المعصية؛ ليعلم سبحانه وتعالى مَنْ كان عبداً لله، وَمَنْ كان عبداً لهواه... وهكذا يجب على المرء إذا هيئت له أسبابُ الفعلِ المحرم، أن يتقَى الله عز وجل، وأن لا يُقدِّم على فعلِ هذا المحرم، وأن يعلم أن تيسيرَ أسبابه من باب الإبتلاء والامتحان، فليسبحم وليصبر فإن العاقبة للمتقين .

- هاوار کردنه غهیری خۆی کردییت به سهبهبی وهلام دانوه.
- یان چوونه سهر قهبری پیارچاکان و پارانهوه لای نهوان له خوا راستهوخۆ.
- یان واسیتهی نهوانی کردییتته هژی وهلام دانوهی دوعاو، جئ بهجئ کردنی داواکاری.

وه هدر شتیکیش قورئان و هددیس نهیان کردییت به سهبهبی ئامانجیک، ئیمه به ههوار تارهزوو، و عدقل و تهجروهی خزمان ناتوانین بیکهین به سهبهب، ههچهند جاری واش رووی دابیت - به قهدهری خوا - یان ههچهنده جاری واش رووی دابیت به کردنی نهو بهناو سهبهبه، نهتیجه دست کهوتبییت !!

چونکه پهروهردگار بهردهوام له بهرپهوهبردنی پیداوستی خه لکیدایه و، کاتیکیش که کاریکی بۆ ئاسان دهکات، هدر خۆی دهزانیت به هژی چیهوه بۆی ئاسان کردوهو چی بووه به سهبهب، لهوانیه شتیکی بیت که ئیمه هدر به خه یالیئشماندا نههاتییت!

وه که جارێک له جاران نهتیجهیه کت دهستکهوویت، دواي کردنی کاریک؛ نهوه ناتوانیت ئهم کاره بکهیت به سهبهبی دهست کهوتنی نهتیجه کت؛ چونکه دهیهها جاری تر ههمان کار کراوه ئهم نهتیجهشی نهبووه!

وه ههروهها چۆن دهبییت گۆزپههستان باوهریان وابییت که هاوارکردنه غهیری خوا، بووه به سهبهبی دهست کهوتنی داواکاریه کانیاں؟!، له کاتیکیدا که قورئان بهیه قینی پیمان دهنهرموویت غهیری خوا ناتوانیت هیچ بۆ خه لکی دابین بکات، وه سودو زهرهرو خۆشی و ناخۆشی، تهنه لای خوای گهورهیه، وه مردووی گۆزپهستان هیچیان به دهست نییه بۆخۆشیان چجای بۆ خه لکی تر؟! کهواته گومانی تیدا نییه که کاری بئ شرعی وهک:

• چونه سهر گۆزی پیاو چاکیک بۆ پارانهوه لهو،

• یان له خوا به هژی نهروهو،

• یان له خوا راستهوخۆ لای قهبری پیاو چاکه که -

گومانی تیدا نییه که ئهم کاره ناشهرعییه سهبهبی وهلامدانوهی داواکاریه که نییهو، به هژی ئهم کاره ناشهرعییهوه داواکاریه که یان جئ بهجئ نهبووه.

به لّام نه فام و گومرپایان هدر به گومانی خۆیان، کاری ناشهرعی ده که ن به سه به بی گه یشتن به ئاراته کانیان. ههروه کو چۆن لای زۆربهی خه لکی وایه که نه زرکردن (له خۆگرتن) سه به بی لاچوونی به لّاو نارپه ده تییه، بۆیه نه گهر ناخۆشیه کیان تروش هات ده چن بۆ سه ر گۆپری شیخ، وه برێک له ماله که دیان ده که نه نه زرو ده لّین: نهی هه زره تی شیخ نه گهر له وه به لّایه رزگارم بیست نه وه نه دم خیر بیست؟ جا که جارێک له جارن به قه زاو قه ده ری خوا به لّایه کی له سه ر لاچوو، ده لّیت: نه وه نه زره که ی سه ر گۆپری شیخ بۆی کردم!

ئاوا زیاتر گومرا ده بیست، وه نازانیت که نه زرکردن هیچ خیریکهی پێ دابین ناییت، وه هیچ به لّایه کی پێ لاناچیت، نه گهرچی نه زره که بۆ خوای گه ورهش بکریت به ته نها؛ چونکه پیغه مبه ر - ﷺ - ده فهرمویت:

﴿ إِنْ النَّذْرُ لَا يَقْرُبُ مِنْ ابْنِ آدَمَ شَيْئًا لَمْ يَكُنْ اللَّهُ قَدْرَهُ لَهُ. وَلَكِنْ النَّذْرُ يُوَافِقُ الْقَدْرَ، فَيُخْرِجُ بِذَلِكَ مِنَ الْبَحِيلِ مَا لَمْ يَكُنْ الْبَحِيلُ يَرِيدُ أَنْ يَخْرُجَهُ ﴾^(۱)

واته: نه زر هیچ ئاواتیکهی مرۆف نزیك ناکاته وه که خوا بۆی ته قدیر نه کرد بیست (واته پیشتتر له قه ده ردا برپاری بۆ نه درا بیست)، (ولکن النذرُ یوافقُ القدر) واته: به لّام جاری وا هه یه که نه رکردنه که ی له گه ل قه زاو قه ده ری خوا دیته جێ، جا نه و مرۆقه نه فامه بێ ناگیه له قه ده ری خوا، وا گومان ده بات که نه زره که ی داواکاریه که ی بۆ دابین کرد، یا به هۆی نه زره که یه وه بووه!^(۲) که له راستیشدا ده ستکه وتنی داواکاریه که ی ته نها به قه زاو قه ده ری خوا بووه و هیچ

(1) صحیح البخاری: (۶۶۹۴). و صحیح مسلم: (۱۶۴۰).

(2) قال الحافظ ابن حجر العسقلانی فی شرح هذا الحديث: (وجزم القرطبي في ((المفهم)) بحمل ما ورد في الأحاديث من النهي — على نذر المجازاة، فقال: هذا النهي عملة: أن يقول — مثلاً: — إن شفى الله مريضى، فعلى صدقة. ووجه الكراهة: أنه لما وقف فعل القرية المذكورة على حصول الفرض المذكور، ظهر أنه لم يتمحض له نية التقرب إلى الله بما صدر منه، بل سلك فيها مسلك المعوضة، ويؤوضه: أنه لو لم يشف مريضه، لم يتصدق بما علقه على شفائه، وهذه حالة البخيل، فإنه لا يخرج من ماله شيئاً إلا بعوضٍ عاجلٍ يزيد على ما أخرج غالباً. وهذا المعنى هو المشار إليه بقوله: ((إنما يُستخرج بذلك من البخيل)) قال: وقد ينضم إلى هذا اعتقاد جاهل يظن: ۱. أن النذر يُوجب حصول ذلك الفرض، أو، ۲. أن الله تعالى يفعل معه ذلك الفرض لأجل ذلك النذر،... والحالة الأولى تُقارب الكفر، والثانية خطأ صريح. قلت — أي الحافظ —: بل تقرب من الكفر. ثم نقل القرطبي عن

العلماء: حمل النهي الوارد على الكراهة، وقال: والذي يظهر لي: أنه على التحريم في حق من يُخاف عليه ذلك الاعتقاد الفاسد، فيكون إقدامه على ذلك محرماً، والكراهة في حق من لم يعتقد ذلك. قال الحافظ: وهو تفصيل حسن. ((فتح الباري ١٣/٤٣٧)).
قال الطيبي: أن النذر المنهي عنه هو: النذر المقيد، الذي يُعتقد أنه يُغني عن القدر بنفسه — كما زعموا —، وكم نرى في عهدنا جماعة يتقنون ذلك، لما شاهدوا من غالب الأحوال حصول المطالب بالنذر. ((تحفة الأحردي ١٢٦/٥)).

وقال عبدالله بن عبدالرحمن الهمامي: النذر لا يرذ من قضاء الله شيئاً، ولكن ربما لو صادف أن النذر وافق حصول مطلوب أو دفع مكروه، ظن الناظر أن هذا بسبب نذره الذي علّق القيام به على حصول مطلوبه أو دفع مكروهه.
وقال: النذر المكروه هو إذا كان لطاعة الله، فأما النذر للموتى وللقبور والطواغيت والشياطين وغيرهم، فهذا هو الشرك نعوذ بالله تعالى من غضبه وأسباب غضبه. وقال شيخ الإسلام النذر للقبور أو لأهل القبور أو للشيخ فلان، نذر معصية لا يجوز الوفاء به. ((توضيح الأحكام من بلوغ المرام ١٠١/٦-١٠٣)).

وقال الرافعي في شرح المنهاج: ((وأما النذر للمشاهد التي على قبر ولي أو شيخ أو على أسم من حلها من الأولياء أو تردد في تلك البقعة من الأولياء والصالحين فإن قصد الناظر بذلك — وهو الغالب — أو الواقع قصود العامة — تعظيم البقعة أو المشهد أو الزاوية أو تعظيم من دفن بها أو نسب إليه أو بنيت على اسمه، فهذا النذر باطل غير منقذ فإن معتقدهم أن لهذا الأماكن خصوصيات ويرون أنها مما يدفع بها البلاء، ويستجلب بها النعماء، ويستشفى بالنذر لها من الأدواء حتى إنهم ينثرون لبعض الأحجار لما قيل لهم إنه استند إليها عبد صالح، وينثرون لبعض القبور السرج والزيت، ويقولون: القبر الفلاني أو المكان الفلاني يقبل النذر، بمنون بذلك أنه يحصل به الفرض المأمول من شفاء مريض، أو قنوم غائب، أو سلامة مال، وغير ذلك من أنواع نذر المجازات، فهذا النذر على هذا الوجه باطل لا شك فيه، بل نذر الزيت والشمس ونحوها للقبور باطل مطلقاً، ومن ذلك نذر الشموع الكثيرة العظيمة وغيرها لقبر الخليل، عليه السلام، ولقبر غيره من الأنبياء والأولياء، فإن الناظر لا يقصد على القبر إلا تبركاً وتعظيماً طائفاً أن ذلك قرينة، فهذا مما لا ريب في بطلانه، والإيقاد المذكور محرّم سواء انتفع به هناك متفجع أم لا)) فتح المجدد ص (٢١٣).

وقال النووي: ((إذا نذر المشي إلى مسجد غير المساجد الثلاثة، وهي: المسجد الحرام، والمدينة، والأقصى لم يلزمه ولا ينعقد نذره عندنا)) المجموع (٤٧١/٨).

وقال أحمد بن حجر آل بوطامي الشافعي: ((أي لا ينذروا لغير الله، ولا يطوفوا بغير البيت العتيق، فلا يجوز النذر للأولياء ولا للصالحين ولا للطواف بقبورهم كما يفعله الجاهلون بقبر الجيلاني، والحسين، والبدوي، والدسوقي، وغيرهم فإن هذا شرك لا مرأه فيه، وكثير من المعتدين الجاهلين ينذر للصالحين، وبعضهم يرسل أموالاً ١٠٠٠ للسنة ولتعظيم القباب كما يفعل ذلك الكثير من الهنود والباكستانيين بنذرهم لبعيد القادر الجيلاني، وإرسالهم إلى ضريحه أموالاً وافرة، هذا ممن زعم أنه من أهل السنة وأما شيعة الهنود والباكستانيين والإيرانيين فإنهم ينثرون أموالاً بقبورهم أهل البيت في النجف وكربلاء وخراسان وقم، ويشدون الرحال من مختلف الأقطار إلى تلك القبور للطواف بها، والاستغاثة بساكنها وطلب قضاء الحاجات وتفريج الكربات مما لا يقدر عليه إلا خالق الأرض والسموات، وكذلك لا يجوز النذر لقبور الأولياء والصالحين، فكذا لا يجوز الوقف من بيوت وعقار على قبورهم، فمن نذر لغير الله فلا يجب عليه الوفاء، بل يستغفر الله،

په یوه نندی بیه کی به نزره که یه وه نییه، به لآم دوری نزر کردنه که ی تهنها ته وه یه که به هوی نزره وه مرزق مالیک ده به خشیت که بن نزر نه یه ده به خشی، واته له دهستی نه و پیسکه یه نه ده هاته دهر نه و خیره بکات، نه گهر له سهر حوی نزر نه کرد بایه!

که واته پیغه مبهری خوا- ﷺ - پتی راگه یان دین که هیچ کاریک به هوی نزره وه جن به جن نابیت، نه گهر نزره که یشی بۆ خوا بیت. وه نه گهر هدر شتیکیش بو بیت ته وه به قه زاو قه دوری خوا بووه، نه که به هی نزر کردنه که.

به لآم نه فام و گۆر په درستان گومرپه تیان له هیچ سنوریک نه وه ستاوه؛ بۆیه نزر به لایانه وه سه به بیکی دابینکهری تا واته کانیا نه، نه گهر نزره که شیان بۆ غه یری خوا بیت که شیر که!

که واته زانیمان پیغه مبهری خوا ﷺ حوی فدرموویه تی نزر سه به ب نییه، به لآم له گه ل نه وه شدا نه فامان ههر به سه به بی داده نیتن.

وه به هه مان شیوهش چوونه سهر گۆر، پارانه وه لایان و لیتیان سه به ب نین، به لآم ههر به سه به بی داده نیتن و به رده و امن له سه ری. وه شه یتانیش زیاتر بۆیان ده رازینیته وه، به هوی ته وه ی که په روه ردگار جار جار داوا کاریه کانیا نه جن به جن ده کات بۆ تساقی کردنه وه یان. خوا هوشیارمان بکاته وه و بمان پاریزیت له گومرپایی.

وتوب إليه، وبأني بالشهادتين لأنه مرتد إن علم أن النذر لغير الله شرك، ومن وقف عقاراً أو حيواناً على قبور الأولياء فوقف باطل، أو وصى لها فوصيته فوصيته باطلة، وذلك العقار أو الحيوان لا زال على ملك صاحبه، نسأل الله لنا ولهم التوفيق.

وقول بعضهم: إن النذر لله والثواب للولي كلام باطل وضلال عاقل؛ فأی شيء أدخل الولي هنا؟! إن كان قصده الصدقة فليصدق على الفقراء عن نفسه وعن أبويه وأقاربه، وما يدريه بأن صاحب هذا القبر ولي! والأمور بخواتمها فقد يكون ظاهره صديقاً، وباطنه زنديقاً، ويظهر كذبهم وضلالهم أنهم يأخذون الأغنام ويذبحونها عند القبر، فإذا أنكرت عليهم قالوا الذبح لله والثواب للولي، وليس القصد من هذا إلا التلبيس وقلب الحقائق، وهم لم يقصدوا إلا الولي. على أن العلماء قد صرحوا أن لا يذبح لله. يمكن يذبح فيه لغير الله للحديث عن ثابت بن الضحاك قال: ((نذر رجل أن ينحسر إبلاً بيوتاً فسأل النبي ﷺ فقال هل كان فيه وثن من أوثان الجاهلية يُعبد؟)) قالوا: لا، فقال رسول الله ﷺ: أوف بنذرك فإنه لا وفاء للنذر في معصية الله ولا فيما لا يملك ابن آدم)) أخرجه أبو داود كتاب الإيمان والنذور باب ما يؤم به من الوفاء بالنذر (٦٠٧/٣) ح (٣٣١٣) ولبعض في السنن (٨٢/١٠) والطهران في لكير ح (١٢٤١) من حديث ثابت بن الضحاك وصححه الحفاظ ابن حجر في تلخيص المحير (٣١-٣٢)) تطهير الحنبل ص (٣١-٣٢).

وه شيخ الاسلام. فمرمويه تي:

فأما غالب هذه الأدعية التي ليست مشروعة: فلا تكون هي السبب في حصول المطلوب، ولا جزءاً منه. ولا يعلم ذلك، بل لا يتوهم إلا وهما كاذباً كالنذر سواء، فإن في الصحيح عن ابن عمر عن النبي ﷺ [أنه نهى عن النذر. قال: أنه لا يأتي بخير. وإنما يُستخرجُ به من البخيل].

فقد أخرج النبي ﷺ أن النذر لا يأتي بخير، وأنه ليس من الأسباب الجالبة للخير، أو الدافعة لشرِّ أصلاً، وإنما يوافق القدر موافقةً كما توافقه سائر الاسباب فيخرج من البخيل حينئذٍ ما لم يكن يخرج منه قبل ذلك.

ومع هذا: فأنت ترى الذين يحكون أنهم وقعوا في شدائد فنذروا نذراً لكشف شدائدهم أكثر أو قريباً من الذين يزعمون أنهم دعوا عند القبور أو غيرها فقضيت حوائجهم بل من كثرة اغترار الضالين المضلين بذلك صارت النذور المحرمة في الشرع، فأكل الكثير من السدنة والمجاورين العاكفين على القبور أو غيرها، يأخذون من الأموال شيئاً كثيراً.

وأولئك الناذرون... قد قام بنفوسهم: أن هذه النذور هي السبب في حصول مطلوبهم ودفْع مرهوبهم، وقد أخرج الصادق المصدوق أن نذر طاعة الله — فضلاً عن معصيته — ليس سبباً لحصول الخير، وإنما الخير الذي يحصل للناذر يوافقه موافقةً، كما يوافق سائر الاسباب، فما هذه الأدعية غير المشروعة في حصول المطلوب بأكثر من هذه النذور في حصول المطلوب...

بل إذا كان المبتلون يُضيفون قضاء حوائجهم إلى خصوص نذر المعصية، مع أن جنس النذر لا أثر له في ذلك لم يبعد منهم إذا أضافوا حصول غرضهم إلى خصوص الدعاء. يمكن لا خصوص له في الشرع. لأن جنس الدعاء هنا موثر. فالإضافة إليه ممكنة، بخلاف جنس النذر؛ فإنه لا يؤثر.

والفرض بأن يُعرف أن الشيطان إذا زين لهم نسبة الأثر إلى مالا يُؤثر نوعاً ولا وصفاً، فنسبته إلى وصف قد ثبت تأثير نوعه أولى أن يُزينه لهم. ثم كما لم يكن ذلك الاعتقاد منهم صحيحاً فكذلك هذا، إذ كلاهما مخالف للشرع.

ومما يوضح ذلك: أن اعتقاد المعتقد أن هذا الدعاء، أو هذا النذر هو سبب أو بعض السبب في حصول المطلوب لا بد له من دلالة. ولا دليل على ذلك في الغالب إلا الاقتران أحياناً. أعني وجودهما جميعاً، إن تراخى أحدهما عن الآخر مكاناً أو زماناً. مع الانتقاص أضعاف أضعاف الاقتران.

وبمجرد اقتران الشيء بالشيء بعض الاوقات، مع انتقاضه، ليس دليلاً على العلة باتفاق العقلاء إذا كان هنالك سبب آخر صالح، تختلف الاثر يدل على عدم العلية.

فإن قيل: إن التخلف لفوات شرطه، أو لوجود مانع.

قيل: بل الاقتران لوجود سبب آخر. وهذا هو الراجح؛ فإننا نرى الله في كل وقت يقضي الحاجات، ويُفرج الكربات بأنواع من الاسباب لا يقضيها إلا هو. وما رأيناه يحدث المطلوب مع وجود هذا الدعاء المبتدع إلا نادراً. فإذا رأيناه قد أحدث شيئاً - وكان الدعاء المبتدع قد وجد - كان إحالة حدوث الحادث على ما علم من الاسباب التي لا يحصيها إلا الله أولى من إحالته على ما لم يثبت كونه سبباً.

((ثم الاقتران إن كان دليلاً على العلة فالانتقاض دليل على عدمها)).

((ويكفيك أن جل ما يُظن أنه سبب لحصول المطالب مما حرّمته الشريعة من دعاء أو غيره، لا بد فيه

من أحد أمرين:

- إما أن لا يكون سبباً صحيحاً، كدعاء مالا يسمع ولا يُبصر ولا يُغني عنك شيئاً، وإما أن يكون ضرره أكثر من نفعه.

- فأما ما كان سبباً صحيحاً، منفعته أكثر من مضرته: فلا ينهى عنه الشرع بحال. وكل ما لم يشرع

من العبارات مع قيام المقتضي لفعله من غير مانع فإنه من باب النهي عنه))^(١)

جۆری دووهم له داواکاریه کان:

نه و داواکاریانهی که دابین کردنیان له توانای مروّف، و جنۆکه دا ههیه، به نئیزن و نیرادهی خوا:

نهم جۆره داواکاریانه که له پیغمه مبهری خوا ﷺ بکرین دواى مردنى، یان له پیاوچاکتیک بکرین له سهر قهبره کەى، یان له دووره وه. وه وهلامى داواکاریه کان بیته جی؛ نه وه جنۆکه شهیتانه کان پینی هه لدهستن و داواکاری گۆرپه رستان دینه جی، بۆ نه وهی زیاتر گومرایان بکهن و له رینگای راستی ته نهها خواپه رستی لایان بدن. وه وهلام دانه وهی شهیتانه کانیش بۆ گۆرپه رستان هه ر به ویستی قهدهری (الارادة القدیة)ی خوایه، له و سنوره دایه که پهروه رداگار دایناوه بۆ شهیتانه کان. چونکه نه گه ر پهروه رداگار ویستی له سهر نه وه نه بیته شهیتانه کان وه لامیان بده نه وه، ناتوانن وه لامیان بده نه وه. که واته نهم جۆره وه لام دانه وه یه ش هه ر به نیراده و ویستی خوایه به لام نه ک نیراده و ویستی دینی و شرعی (الارادة الشرعیة) و، لى رازی بوون و، پى خوش بوون و، په سندر کردن؛ به لکو نیراده و ویستی قهدهری یه، که په یوه ندی نیه به لى رازی بوونی.

چونکه هه ر شتیک له م بوونه وه ردا روو بدات؛ له چاکه و خراپه و، تیمان و کوفر، هه موی هه ر به ویستی قهدهری خوایه. واته خوا له قهدهردا ویستویه تی بیته، به لام مه رج نیه هه رچی له قهدهردا ویستیه تی بیته، لای په سندر خوشه ویست بیته و فه رمانیشی پى کردیه تی و، ویستی شرعی و دینیشی له سهر بیته.

به لکو نه وهی (چاکه یه و تیمانه و پاکه) نه وه خوا له قهدهردا ویستویه تی بیته واته نیرادهی قهدهری (الارادة القدیة)ی له سهره. وه هه روه ها له شه رعیشدا فه رمانی پى کردوو و له دینیشدا ویستویه تی بیته و، پینی خوشه بکریت، واته نیرادهی شرعی و دینیشی له سهره (الارادة الشرعیة و الدینیة).

به لام نه وهی (کوفر و خراپه یه و پیسه) پهروه رداگار ویستی قهدهری (الارادة القدیة)ی له سهر بووه. واته له قهدهردا ویستویه تی بیته، نه گینا هه ر له بنه ردا نده بوو؛ چونکه هه ر شتیک که خوا نه یه ویت بیته، نایته و، نه وه ش که بیه ریت بیته - به ویستینکی قهدهری - نه وه هه ر

دهبیت. جا په‌روه‌ردگار ویستی قه‌ده‌ری بوره له‌سه‌ر بوونی نه‌و شته خراپانه، بزیه بوون. به‌لام ویستی شه‌رعی و دینی له‌سه‌ر نین، وه‌ رازی نیه که بکرین و، نه‌هی کردووه له‌ کردنیان. بژ نمونه:

ئیمانی پروادار خوا ویستویه‌تی بییت به ه‌ردوو ویستنه‌ک‌ه‌ی؛ ویستنی قه‌ده‌ری و ویستنی شه‌رعی و دینی.

واته ئیمانی کابرای پروادار به ویست و ئی‌پاده‌ی قه‌ده‌ری خوا هاتۆته بوون. وه ه‌روه‌ک هاتۆته بوون، خوا پیتی خۆشه‌ بیته بوون و، فه‌رمانیشی کردووه به‌بوونی و ئی‌پاده‌و ویستی له‌سه‌ر بونیته‌ی له شه‌رعدا.

واته له شه‌رع و دیندا خوا نه‌مری کردووه به خه‌لکی ئیمانی هه‌بیته.

به‌لام کوفری کافر هه‌رچه‌نده ویستی قه‌ده‌ری خ‌وای له‌سه‌ره‌ ته‌گینا نه‌ده‌بوو به‌لام ویستی شه‌رعی نه‌ری له‌سه‌ر نیه، واته له شه‌رعدا خوا له کوفر رازی نیه‌و، فه‌رمانی پ‌س نه‌کردووه، به‌لکو ویست و ئی‌پاده‌ی له‌سه‌ر نه‌بوونیته‌ی، به‌لام کافره‌که به ویستی شه‌رعی خوا ناکات به‌لکو ب‌ن فه‌رمانی ده‌کات و کوفر هه‌لده‌بژیریت به ئارزوو ئی‌پاده‌ی خ‌وی.

که‌واته د‌وای پ‌وون کردنه‌وه‌ی دوو ج‌ۆر ئی‌پاده‌ک‌ه‌ی په‌روه‌ردگار (الإرادة القدیة. والإرادة الشرعیة)، ب‌ۆمان ده‌رکه‌وت که ه‌یچ شتی‌ک؛ چاک یان خراب له بوونه‌وه‌ردا پ‌وو نادات به‌ب‌ن ئی‌پاده‌ی قه‌ده‌ری خ‌وای گه‌وره؛ چونکه مه‌مله‌که‌تی خ‌ویه‌تی و، هه‌ر شتی‌ک که نه‌و له قه‌ده‌ردا نه‌یویستبیت بیته‌ی ناییت به‌ه‌یچ شیوه‌یه‌ک.

به‌لام ویست و ئی‌پاده‌ی قه‌ده‌ری نیشانه‌ی ویستی شه‌رعی و ر‌ه‌زا بوونی خوا نیه. واته مه‌رج نیه هه‌ر شتی‌ک له بوونه‌وه‌ردا پ‌وو بدات به ئی‌پاده‌ی خوا نه‌وه خ‌وا لیتی رازی بیته و په‌سندی کردبیت له شه‌رعدا.

بژ نمونه: خوا ویستویه‌تی شه‌یتان بیته‌ی ب‌ژ تاقی کردنه‌وه‌ی خه‌لکی، وه ویستویه‌تی له قه‌ده‌ردا کافرو موشریک ب‌ن ب‌ژ د‌ۆایه‌تی کردنی موسلمانان تا موسلمانان، به ناخ‌ۆشی تاقی بکاته‌وه، وه ویستویه‌تی له قه‌ده‌ردا که مارو دو‌پ‌شک و گورگ و شی‌رو پ‌لنگ و ج‌ۆره‌ها د‌رپه‌نده‌ی تر ب‌ن، به‌لام په‌روه‌ردگار ه‌یچ کام له‌م شتانه‌ی خ‌ۆش ناویته و پ‌یتی رازی نیه له شه‌رعدا، به‌لکو ب‌ژ تاقی کردنه‌وه‌ی ب‌نده‌کانیه‌تی و چه‌ندان حیکمه‌تی تریشی هه‌یه له بونیان.

وه خوای گهوره له قه‌ده‌ردا وای کردووه که به‌هۆی دزی کردنیشه‌وه مال کۆ بکریته‌وه، به‌لام لهم هۆیه (که دزی کردنه) پازی نیه، وه ویستی شهرعی له‌سه‌ر نیه وه وای کردووه که به زیناکردنیش ناره‌زوی ژن و پیاو دا‌جبرکیتته‌وه، به‌لام زینا کردنی حه‌رام کردووه، وه ویستی شهرعی له‌سه‌ر نیه وه هۆیه‌کی بێ شهرعییه.

که‌واته به‌هه‌مان شیتوه‌ش په‌روه‌ردگار له قه‌ده‌ردا ویستی وابوو که جنۆکه شه‌یتانه‌کان وه‌لامی داواکاری گۆرپه‌رستان ونه‌فامان و بت په‌رستان و گا‌ور په‌رستان بده‌نه‌وه بۆ ته‌وه‌ی زیاتر گومرا بن؛ چونکه شوین پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ نه‌ده‌که‌وتن و باوه‌ریان به قورئان و حه‌دیس نه‌ده‌هینا که وه‌حی (الله) به‌لام باوه‌ریان هه‌بوو به‌وه‌ی که وه‌حی شه‌یتانه !!

که‌واته - له‌به‌ر حیکمه‌تیکی گه‌وره‌ی په‌روه‌ردگار - مۆلّه‌ت دراوه به شه‌یتانه‌کان وه‌لامی دزسته‌کانیان بده‌نه‌وه، به‌لام ئەم مۆلّه‌ت دانیه‌ی په‌روه‌ردگار به شه‌یتانه‌کان نیشانه‌ی ته‌وه نیه که په‌روه‌ردگار له‌و کاره‌ پازیوه نیشه‌که‌ی ئیشیکێ شهرعییه‌و داواکردن له پیاوچا‌کان هۆیه‌کی شهرعییه.

نه‌خیر کاره‌که‌یان شیرکه‌و، په‌روه‌ردگار لینی پازی نییه‌و، هۆیه‌که‌ش بێ شهرعییه !!
وه هه‌ر داواکاریه‌کیش که به هۆیه‌کی (سه‌به‌بینکی) بێ شهرعی و حه‌رامه‌وه ده‌ست بکه‌ویت، ته‌وه زه‌ره‌ری زیاتره له قازانجی و، قازانجه‌که‌یشی به‌رده‌وام نابیت و تا سه‌ر نیه.

له‌وانه‌یه داواکاریه‌کی بێ نرخێ بێ سودی ده‌ست که‌ویت له‌و پزگایه‌ ناشه‌رعیه‌و به‌و سه‌به‌به‌ حه‌رام کراوه که هاوار کردنه شیخ و پیاوچا‌کانه. به‌لام زه‌ره‌رێک ده‌کات که به‌رده‌وامه‌ر به‌وه دۆزه‌خی ده‌بات نه‌گه‌ر تۆبه‌ی ئی نه‌کات وه زه‌ره‌که‌ش بریتیه‌یه له کافر بوون به شه‌ریک بۆ خوا دانان و، ئیعتیقاد به قه‌بر بوون، که سودی پێ گه‌یاندوه زه‌ره‌ری ئی لاداوه!

جا نایا هه‌ر که‌سه‌ن تۆزێک عه‌ق‌لی هه‌بیت بۆ نه‌و قازانجه‌ که‌م و بپاوه‌یه، ئەم زه‌ره‌ره‌ گه‌وره نه‌پاوه‌یه توشی خۆی ده‌کات؟!^(۱).

(1) شیخ الاسلام ده‌فه‌رمویت:

وإذا قيل: إن الله يفعلُ بذلك السبب. فإذا كان السبب محرماً لم يُجز... وقد يكون الدعاء المحرم في نفسه دعاء لغیر الله، وأن يدعو الله مستشفعاً بغيره إليه... وقد يكون دعاء لله، لكنه توسل إليه بما لا يُحب أن يتوسل به إليه. كما يفعل المشركون الذين يتوسلون إلى الله بأوثانهم.

نایا نه گهر یه کیتک بلیت: وه لآم درانه وه بیان به ئیزنی خوا،

نیشانهی لئ رازی بوونی خواهه! چۆنه؟.

وه لآم:

رووغان کردهوه که ئیزنی قهدهری خوا نه به ستراوه تهوه به ئیزنی شرعی و دینی و په زابوونی خوا. چونکه زۆر شت ههیه که به ئیزن و ئیرادهی قهدهری خواهه به لآم لئیشی رازی نیه و پئیشی خۆش نیه.

بۆ نمونه: په روهر دگار له قهدهردا دایناوه (واته ئیرادهی بووه) که مرۆف به زینا کردنیش شه هوهتی دامرکیتتهوه، به لآم ئیرادهی شرعی له سهر نهو وه سیله بئ شرعییه نیه و پئینی رازی نیه؛ بۆیه ویستی شرعی له سهر نهوهیه گهنج ژن به ئینیت به ڕینگایه کی شرعی و پاک. وه نه گهر نهشی توانی ژن به ئینیت، نهوه با پۆژوو بگریته؛ (فَإِنَّ لَهُ وَجَاءَ) واته پۆژوو شکینهری شه هوهته و دامرکیتتهوه وهیه تی.

که واته: نه گهر ئیراده و ویستی قهدهری خوا، له سهر نهوه بیت که گۆرپه رستان وه لآمی داوا شیرکیه کانیاں بد ریتتهوه جار جار له ڕینگای جنۆکه شه یتانه کانهوه، نهوه نیشانهی پئ خۆش بوون و لئ رازی بوونی خوا نیه؛ چونکه ئیرادهی شرعی خوا له سهر هاوار کردنه غهیری خوا نیه؛ به لآکو ئیرادهی شرعی له سهر نهوهیه که تهنها هاوار بگریته (الله) و هاوار نه کړیتته که سی تر.

فهذه الأدعية ونحوها... وإن كان قد يحصل لصاحبها أحياناً غرضه... لكنها محرمة، لما فيها من الفساد الذي يربو على منفعتها... ولهذا كانت هذه فتنة في حق من لم يهده الله، ويُتور قلبه فيفرق بين أمر التكوين وأمر التشريع، ويفرق بين أمر القدر وأمر الشرع، ويعلم أن الأقسام ثلاثة:

أمور قدرها الله، وهو لا يُحبِّها ولا يرضاهَا. فإن الأسباب المُحصَّلة لهذه تكون محرمة موجبة لعقابه.

وأمور شرعها فهو من العبادة ويرضاها ولكن لم يُعنه على حصولها. فهذه محمودة عنده مرضية وإن لم توجد.

والقسم الثالث: أن يعين الله العبد على ما يُحبه منه.

فالأول: إعانة الله. والثاني: عبادة الله. والثالث: جمع له بين العبادة والإعانة، كما قال تعالى: ﴿إياك نعبد وإياك

نستعين﴾

فما كان من الدعاء غير المباح ذا أثر: فهو من باب الإعانة لا العبادة. كدعاء سائر الكفار والمنافقين والفَسَاق).

اقتضاء الصراط المستقيم - ص (۳۵۵).

وه نه گهر نه وه نیشانهی په زامه نندی خوا بیټ تهوا ده بیټ گزړه رستان باوه پریان وا بیټ که خوا له هیندوسه گا پرسته کان و، جوله کهو گا وره کان و موشریکه بت پرسته کانیش پازییه؛ چونکه نهوانیش جاری وا هدی که لای بت و پرستراوه کانیان هاوار ده کهن، داواکاریه کانیان دینه جی.

وه هدر که سیکیش وه لوم درانه وه به نیشانهی پازی بونی خوا دابنیت؛ ده بیټ بلیت خوا له هدمو کافرو موشریکه کان پازییه، وه هدر که سیکیش نه مه بلیت کافر ده بیټ په نا به خوی گوره.

وه که بلین هم وه لوم دانه وه یه له که رامه تی شیخه، ده لیین: که و ابو دیاړه بت و سندهم و گای هیندوسه کانیش که رامه تیان هدی !!^(۱).

وه بز زیاتر حالتی بون له و دیارده سه یرو ناعاده تیان هی به که رامه تیان داده نین، پروانه وه لومی شوبه هی بیست. بز نه وهی که رامه ت و گومراییه ت لیک جیا که یته وه. وه بشزایت کین دستان خا ﴿اولیاء الرحمن﴾، که خاوه نی که رامه تن. وه کیش دستان شهیتان ﴿اولیاء الشیطان﴾، که خاوه نی گومراییه تن !.

(۱) وه ورو نکردنه وهی زانایانیش له م باره یه وه زوره:

۱. شیخ الاسلام ده فرموت: (فان اليهود والنصارى عندهم من الحكایات والقیاسات من هذا النمط کثیر، بل المشركون الذین بعث الیهم رسول الله - ﷺ - كانوا یدعون عند أولائهم فیستجاب لهم أحياناً، كما قد یستجاب لهؤلاء أحياناً وفي وقتنا هذا عند النصارى من هذا طائفة.

فان كان هنا وحده دليلاً على أن الله يرضى ذلك ويحبّه فليطرد الدليل. وذلك كفر متناقض اقتضاء ص: ۳۴۴.

۲. وه تیماسی (الصنعانی) ده فرموت: (فان قلت: ان الناظر قد يدرك النفع ودفع الضرر بسبب إخراجها للنذر وبذله. قلت: كذلك الأصنام قد يدرك ما هو أبلغ من هذا، وهو الخطاب من جوفها والإخبار ببعض ما ينمّه الإنسان. فإن كان هنا دليلاً على حقية القبور وصحة الاعتقاد فيها، فليكن دليلاً على حقية الأصنام. وهذا هدم للإسلام وتشية لأركان الأصنام. والتحقيق أن لإبليس وجنوده من الجن والإنس أعظم العناية في إضلال العباد. وقد مكّن الله إبليس من الدخول في الأبدان والوسوسة في الصدور وإتقان القلب بخزطومه، فكذلك يدخل أحواف الأصنام ويلقي الكلام في أسماع الأقرام، ومثله يصنعه في عقائد القبورين، فإن الله تعالى قد أذن له أن يجلب بجنله ورجله على بني آدم، وأن يشاركهم في الأموال والأولاد.

وثبت في الأحاديث (أن الشيطان يسترق السمع بالأمر الذي يحدّثه الله فيلقيه إلى الكهان وهم الذین يخبرون بالمغيبات ويؤيدون فيما يلقي الشيطان من عند أنفسهم مائة كذبة). (تطهير الاعتقاد عن أدران الإلحاد).

شوبه‌ی بیست

نایا دیارده ناعاده‌تیه‌کانیان ﴿خوارق العادة﴾

به کهرامهت دانانرین؟

وه نیشانه‌ی ئه‌وه نین که خاوه‌نه‌کانیان وه‌لی و خۆشه‌ویستی

په‌روه‌ردگار بن؟

ده‌ئین: به‌ئین بۆمان پوون بۆوه له رابردودا به به‌لگه‌ی نه‌قلی و^(۱)عه‌قلی، که ئیعتیقادبوون به غه‌یری خوا، که هیچ له زه‌ره‌رو زیان و سودو قازانجی به‌ده‌ست بی‌ت شیرکه. وه هه‌روه‌ها ناییت هاوار بکریته غه‌یری خوا. وه نه‌وانه‌ش که هاوار ده‌که‌نه غه‌یری خوا وه به‌هۆی هاواره‌که‌یان جار جار وه‌لامیان ده‌ست ده‌که‌ویت، نه‌وه تاقیکردنه‌وه‌یه له‌لایه‌ن خواوه‌و، گومراکردنه له‌لایه‌ن شه‌یتانه‌که‌نه‌وه.

به‌لام نایا نه‌و دیارده سه‌یره‌ی که له‌و که‌سانه‌دا ده‌بیستین: وه‌ک شمشیر له‌خۆدان و ئاگر قوت دان و چوونه ناو ئاگرو، گرتنی مارو دوپشک و خه‌به‌ری غه‌یب زانین و، شوین هه‌لگرتن و دز که‌شف کردن؛ نایا نه‌م دیارده‌به کهرامهت دانانرین و، نیشانه‌ی ئه‌وه نین که نه‌مانه وه‌لی و خۆشه‌ویستی و دۆستی په‌روه‌ردگار بن؟!

هه‌رچه‌نده زۆریش پابه‌ند نین به نوێژو جه‌ماعهت و مزگه‌رت؟!.

وه زیکرو عیباده‌ته‌کانیشیان موافیقی قورئان و سوننهت نین؟!.

وه هه‌رچه‌نده خوینده‌وارو تیگه‌یشتوش نین له قورئان و سوننهت و شه‌ریعه‌تی ئیسلام؟!.

وه‌لام

له وه‌لامدا ده‌ئیم، ئه‌ی موسلمانانی حق ویست و، شوین که‌وته‌ی به‌لگه:

(۱) به‌لگه‌ی نه‌قلی: بریتییه له‌و به‌لگه‌یه‌ی که ده‌گێن‌دروێته‌وه‌و نه‌قل ده‌کریته له‌که‌لامی خواو که‌لامی پی‌نگه‌مه‌بر ﷺ واته له (قورئان و سوننهت).

نهم دیارده‌یهی پرسیماری بۆ کراوه گه‌وره‌ترین شوبه‌دی نه‌فامه‌کانه‌و، به‌وه چاری خه‌لکی ده‌به‌ستن و، قه‌ناعه‌تیاپن پئ ده‌کهن. وه بگره نه‌ک ته‌نها قه‌ناعه‌تیاپن به‌ خه‌لکی ساده‌و نه‌خوینده‌وار کردبیت، به‌لکو زۆر له‌ خوینده‌واری دینیش باوهری پئ هیتناون که کاتیک نهم دیارده‌ سه‌یره‌ی بینیه‌و، نه‌یتوانیه‌ هیچ ته‌فسیریکی راستی بۆ بکات، ناچار ته‌سلیمی واقعیه‌ که بووه‌و، دیارده‌که‌ی کردۆته که‌رامه‌ت و نیشانه‌ی وه‌لییتی خاونه‌که‌ی. هه‌رچه‌نده‌ زۆر جاریش بینیه‌ویانه‌ که‌ کابرای شمشیر له‌خۆده‌ر، نویش ناکات و، هه‌رامیش ده‌خوات و، مرۆفینکی فاسقیشه‌، به‌لام دیسان شه‌یتان فینلی لئ کردوون و چار به‌سته‌کیتی پئ کردوون له‌وه‌ش، که‌ گوايه‌ هه‌رچه‌نده‌ شمشیر له‌خۆده‌ر فاسقه‌ به‌لام - که‌رامه‌ته‌که‌ هی هه‌زه‌رتی سه‌روی خۆیه‌تی!!

وه جاری وا هه‌یه سه‌روی خۆشی هه‌رام خۆرو نه‌فام و که‌م دینه‌، به‌لام شه‌یتان دیسان به‌ فریایان ده‌که‌ویت و ده‌لیت: کیشه‌ نیه‌، چونکه‌ که‌رامه‌ته‌که‌ هی شیخی گه‌وره‌یه‌، وه به‌م شیویه‌ تا ده‌یانگه‌یه‌نیت به‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ .

واته به‌هه‌موو شیویه‌ک شه‌یتان هه‌ول ده‌دات جیگیر بوون (استقامه‌) یان بداتی له‌سه‌ر باوه‌رکردن به‌و دیارده‌یه‌و، به‌که‌رامه‌ت دانانی و، کردنی به‌ نیشانه‌ی نه‌وه‌ی که‌ نه‌و شه‌خسه‌ی که‌ توانی شمشیر له‌ خۆی بدات و دیارده‌ی سه‌یر بنوینیت دوا‌ی هاوارکردنی بۆ غه‌یری خوا، نه‌وه‌ وه‌لی خوايه‌؛ بۆیه‌ خوا نهم که‌رامه‌ته‌ی پئ به‌خشیوه‌ا.

به‌لام برای ژیره‌و تن گه‌یشتوو - نه‌گه‌ر سه‌یری قورفانی پیرۆز بکه‌ین، که‌ راست ترین که‌لامه‌ چونکه‌ که‌لامی خوايه‌، ده‌بینین په‌روه‌ردگار باسی درو جوژر(وه‌لی)مان بۆ ده‌کات.

جوژری یه‌که‌م: (وه‌لی خوا) واته‌ دۆست و خۆشه‌ویستی خوا.

جوژری دروه‌که‌م: (وه‌لی شه‌یتان) واته‌ دۆست و خۆشه‌ویستی شه‌یتان.

وه‌لی خوا کتیه‌ ؟ وه‌ سیفه‌ته‌کانی چین ؟

به‌و که‌سانه‌ی که‌ دۆست و خۆشه‌ویستی خوا بن ده‌وتریت (اولیاء الرحمن) واته‌ دۆستان و خۆشه‌ویستانی ره‌حمان که‌ خوا‌ی به‌ ره‌حم و به‌زه‌یییه‌.

به لآم با بزانی دۆستانی خوا (أولیاء الله) کین و سیفه ته کانیان چین، به گویره ی قورشان و

سوننه ت:

خوای گوره ده فرمویت: ﴿ الْإِنِّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ، الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴾

واته: بزانی که دۆستان و خۆشه ویستانی خوا (أولیاء الله) نه ترسیان له سه ره، ره نه غه مبارو دل ته نگ ده بن. نه رانه ی که ئیمانیان هیناره ته قوای خواش ده کن.

که واته: (أولیاء الله) نه رانه ن که نه دو سیفه ته بیان هه یه:

۱. الذین آمنوا: نه رانه ی ئیمانیان هیناره.

۲. وَكَانُوا يَتَّقُونَ: ره ته قوای خواش ده کن، به کردنی فرمانه کانی و دور که رتنه ره له

قه ده غه کانی.

که واته: هه ره که سیک نه دو سیفه ته ی پیکرا تیدا نه بیته، به (أولیاء الله) دانانریت لای خوا.

به لآم با که سیک نه دو سیفه ته پوون بکه ی نه ره.

سیفه ته یه که م: که (ئیمانیه): بریتییه له ئیمان بوون به خوای په ره ردگارو، به هه مور

شتیکیش که له لایه ن نه ره هاتوره، فرمانی کردوه که باره رمان پیتی بیته، وه ک ئیمان به فریشته کان و په راره ناسمانیه کان و پیغه مبه ران (علیهم الصلاه والسلام) و پوژی دوایی وه زاو قه ده ره.

به لآم پیویسته جیاوازی بکریت له نیوان ئیمان بوون به خوا، له گه ئ ئیمان بوون به

پیغه مبه ره که ی ﷺ؛ چوتکه:

ئیمان بوون به خوا به سن شت ده کریت:

۱- ئیمانته هه بیته به په ره ردگاریه تی خوا به ته نها؛ واته ته نها نه وه په ره ردگار

دابنیته؛ که نه ره ش پیتی ده تریت (الإیمان بتوحید الربوبیه).

واته ئیعتیقات و ابیته ته نها (الله) په ره ردگارو خالیقه و رازقه و زیندوکارو مرینه رو

مالیکه، شه ریعت دانه ره، هیچ شه ریکی نه له م کردارانه دا.

۲- ئیمانته هه بیته که هه ره له مو به تموای و به ردموامی خاوه نی هه موو سیفاتیکی به رز و

جوانه، وه هیچ که سیک وینه و هاوشیوهی خوا نه، له هیچ کام له سیفاته کانی وه ک بیستن و بیسن و

ژیان و ده لئه مهندی و ده سلآت و تواناو، وه لآم دانه ره، باقی سیفاته کانی تریش.

وه تنها نه و سودو قازانج و زهره و زیانی به دهسته، واته (النافع والضرار).

وه هدرکه سیک باوه پری و ابیت که غه پری خوا سودو قازانج و زهره و زیانی به دهسته، نه وه شه ریکی بز خوا داناره، یان باوه پری و ابیت پیاوچاگان و پیغه مبه ران (علیهم السلام) هه رده م زیندوون و نامرن. یان بلیت له دوریشه وه، وه له ژیر گۆریشه وه هه ر ده بیست و ده بیسن وه ک دنیا، وه توانای ره لأم دانه وه یان هدیة؛ نه وه تیمانی ته نها به خوا نیه، به لکو تیمانی به غه پری خواش هدیة و شه ریکی بز خوا داناره؛ چونکه ته نها خوا خارنی نه م سیفاته به رزانه ی پیشوه .

وه هه ر سیفه تیک له قورنان و سوننه تدا هاتبیت، پیوسته باوه رمان پیتی بیت وه کو خۆی بین گۆرین و ده ستکاری کردن و لابردن و بن چواندیشی به سیفاتی دروست کراوان، وه هه رکه سیک باوه پری به م شیوه یه نه بیته نه وه تیمانی ته واو نیه .

نه م جۆره تیمانه ش پیتی ده وتریت: (الإيمان بتوحيد الأسماء والصفات).

۳- وه هه روه ما تیمانت بیته به موی که ته نها (الله) به رستراوو مهبود (له) ی حقه، وه غه پری نه وه نه گه ر به رستنیشیان بز بکریت، وه ک دعوا پارانه وه داوا لی کردن و نه زر بز کردن و مال له پیناو به خشین و، سویند پین خواردن و، نیعتیقاد پین بوون؛ نه وه به ناحقی و ناره وایی به رستنی بز کراوه، چونکه غه پری خوا هه ر به رستراویکی تر که خه لکی داینابیت هه ر ناحقه (باطل) ه؛ چونکه (لا إله الا الله) واته هیچ مه عبودو به رستراویک حقه نیه ته نها (الله) نه بیته. ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ. وَأَنْ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾

وه نه م جۆره ش پیتی ده وتریت (الإيمان بتوحيد الألوهية) (ته نها به رستراویتی خوا).

جا هه ر که سیک به م سن شیوه یه ی پیشوه باوه پری به خوا هه بیته ته وا به رواداره و تیمانه که ی راست و دروسته به لأم که خه ل له شیوه یه ک له م سن شیوه یه دا هه بوو، نه وه خه ل له ده که ویته تیمانه که ی و تیمانیکی راستی نابیت.

به لأم تیمان بوون به پیغه مبه ر ﷺ به م شیوه یه ده بیته:

۱. به نیردراوی خوی دابنیت.
۲. به راستی دانیت له هه موو باس و هه وایتیکی.
۳. گویرایه لی به کیت له فرمانه گانی.

۴. دورر بکه‌ویتته‌وه له نه‌هیه‌کانی .
۵. خوا په‌رستی بکه‌یت به‌گویره‌ی سوننه‌ته‌کانی .
۶. بیکه‌یتته‌ه‌که‌م له‌هه‌موو کیتشه‌یه‌ک .
۷. خۆشت بویت .
۸. به‌عبدو به‌نده‌و خۆشه‌ویستی خۆای بزانیته، نه‌ک به‌شهریک و هاوهری خوا له‌سیفده‌ت و تاییه‌ته‌ندیه‌کانی!

که‌واته: دروست نیه‌چۆن نیمانت به‌خوا هه‌یه، تا‌واش به‌هه‌مان شیوه‌نیمانت به‌پینغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﷺ هه‌بیته!!

چونکه‌وا باوهرمان به‌خوا هه‌یه‌که‌خالقه‌و په‌روه‌رد‌گاره‌و، سودو قازانج و زه‌ره‌رو زیانی به‌ده‌ستو، ته‌نها په‌رستاری هه‌قه‌و، په‌رستن ته‌نها بۆ نه‌و ده‌که‌ین.

به‌لام به‌هیچ شیوه‌یه‌که‌نهم جۆره‌باوهرمان نیه‌به‌پینغه‌مبه‌ری خوا ﷺ؛ چونکه‌نه‌و به‌نده‌ی خوایه‌و عه‌بده، نه‌ک مه‌عبود؛ بۆیه‌په‌رستنی بۆ نا‌که‌ین و هاوای نا‌که‌ینی و سویندی پی‌ناخۆین و ناشلین: به‌ناوی خواو پینغه‌مبه‌ر ﷺ، یان به‌پشتیوانی خواو پینغه‌مبه‌ر!!؛ چونکه‌نه‌و به‌رزکردنه‌وه‌ی پینغه‌مبه‌ره‌ ﷺ بۆ سه‌روی ناستی خۆی، بۆ ناستی خوایه‌تی و شه‌ریکایه‌تی له‌گه‌ژ خوا، په‌نا به‌خوا.

که‌واته: نیمان بوون به‌په‌روه‌رد‌گاریه‌تی و په‌رستراویته‌ی خوا ده‌بیته‌به‌ته‌نهایی (توحید) بیته؛ بۆیه (ابراهیم) - علیه‌السلام - کیتشه‌ی له‌گه‌ژ قه‌مه‌که‌ی نه‌وه‌بوو که‌نیمان هینانیان (ته‌نها) به‌خوا نه‌بوو. نه‌ویش ده‌یفه‌رموو: من په‌ریم لیتان و دوژمنتانم:

﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ، إِذْ قَالُوا لَقَوْمُهُمْ: إِنَّا بَرَاءُ مِنْكُمْ، وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ، كَفَرْنَا بِكُمْ، وَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا، حَتَّىٰ تَوَدُّوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ ﴾ (الممتحنة: ۴)

واته‌تاره‌کو نیمان دینن به‌خوا به‌ته‌نهایی !! .

که‌واته: نه‌گه‌ر نیمانیشت به‌خوا بیته، به‌لام که‌به‌ته‌نها (بالله‌و‌خذه) نه‌بوو، بی‌که‌لکه‌و سودی نیه؛ چونکه‌زۆر له‌خه‌لکی نیمانیان به‌خوا هه‌یه، به‌لام به‌هه‌مان شیوه‌ش نیمانیان به‌غه‌یری خوا هه‌یه له‌په‌رستن بۆ کردن و هاوار بۆ کردن، وه‌ک خۆای گه‌وره‌ده‌فرمویت:

﴿ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴾ (یوسف: ۱۰۶).

واته: زۆریه خه لکی ئیمان هینانیان ته نها به خوا نیه به لکو له گه ل نه ودا که ئیمانیان به خوا هدی به که خالق و مالک و په رو رد گاره، به لام باوه پریان به غیری نه ویش هدی به که له گه ل خوا شایسته یه هاواری بکه ینی و داوای لی بکه ین و پشتی پی به ستین و لئی بترسین و به گه وری دابنن و سویندی پی بخزین و نه زری بز بکه ین!!

به داخوه زۆریه نه وانه ی ئیمانیان به خوا هدی به موشریکن وه که خوا فه رموی؛ چونکه ئیمانه که یان ته نها به خوا نیه، واته (بالله وحده) نیه، به لکو به خوا یه و به غیری خوا شه، وه که پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیوا چاکان...

هه ره به و ههش ته وای ناییت که بلتیت باوه پرم به خوا هدی به، به لکو ده بیت باوه پرم بوونه که ت پیسی به ته نهایی (وَ حَذُّهُ) بیت.

«وه سیفه تی دووه می (أولیاء الله) نه ویه که به ته قوا بن و ته قوای خوا بکه ن:

ته قوای خواش نه ویه له مزگه وت، یان له ته کیه، یان له بازار ته سبیه یکی دریش به ده ستوه بگریت و به سه ر بادان و چا و نو قانده وه بلتیت: الله، الله، الله، یا خود بلتیت: یا هو، یا هو، یان یا حی، یا حی!!

به لکو ته قوای خوا، به م شتویه ده بیت که پیشه وای تابیی: (طلق بن حبیب) - په حمه تی خوای لی بیت - فه رموویه تی: که لئیان پرسی: ما التقوی؟ واته ته قوا چییه؟ وتی:

۱. ان تعمل بطاعة الله، علی نور من الله، ترجو ثواب الله،

۲. و ان تترك معصية الله، علی نور من الله، تخاف عقاب الله (۱)

واته: ته قوا بریتیه له دوو پرگه:

﴿ پرگه ی یه که می پیناسه ی ته قوا: ﴾

تعمل بطاعة الله: واته گوپرایه لی فرمانه کانی خوا بکه تی، به لام چون فرمانه کان جی

به جی بکه تی و عیباده ته که ت بکه تی؟

علی نور من الله: واته به پیتی پروناکیهک که له خواوه هاتوهه، که وهی قورئان و سوننه ته، واته به پیتی قورئان و سوننه ت فرمانه کانی جن به جن بکهیت، نهک به گویرهی ههواى نهفس و عاده تی خه لک و سیاسه تی پۆژگارو لاسایی کردنه وهی کویرانه!

وه که له ژیر پۆشنایی قورئان و سوننه ت فرمانه کانی خوات به جن گه یاند، نایا به چ نیه تیئیکش تۆ ئاوا به جیئانده گه یه نیت و گوپرایه لئی فرمانه کانی ده کهیت؟! نایا به نیه تی ریایی و پیتش چاری و شوهرت و دنیا؟، یان ته نها به نیه تی پازی کردنی خواو به نه مه لی پاداشتی خواپی؟ بۆیه وتی:

ترجو ثواب الله: واته نه م گوپرایه لویه بۆ نه وه بکهیت پاداشتی خوات ده ست که ویت و، ره جای پاداشته که ی بیت. واته ته نها بۆ خاتری خوا بیکهیت و هیچ نیه تیئکی ترت نه بیت له عیبادت و په رستن و نوپۆژ کردن و... هتد. تا ئیره برکه ی یه که می ته قوا بو.

اره برکه ی دووه می ته قوا ماوه که بریتیه له:

وأن تترك معصية الله: واته وازیش بهینیت له تاران و گوناهو کاری حه رام و سه ریئچی کردن (معصیه). وهک شيرک و بیدعه و زیناو دزی و، کوشتنی نا حق و درۆ بۆه تان و جاسوسی و دنیا خواردن به ناری دین و فیل کردن و چه ته یی... به لام چۆن واز بهینیت له م تاواناو، چۆن خۆتیان لی به دوور بگریت!؟

علی نور من الله: واته به پیتی نه م پۆشنایی قورئان و سوننه ته وه که له خواوه هاتوهه، واز بهینن له حه رام. واته دوور که ورتنه وه که شت له حه رام، با هه ر به پیتی قورئان و سوننه ت بیت و، له ژیر پۆشنایی وهی خواپی بیت. نهک به پیتی ههواى نهفس و عاده تی خه لک و سیاسه تی ولات و بریاری عه قل.

چونکه قورئان و سوننه ت بۆت دیاری ده که ن که چ شتیک تاوانه ر حه رامه، وه تا چ نه ندازه یهک و حه جی تاران که ش چه نده یه. وه چۆنیش خۆمانی لی به دوور بگرین، به لام غه یری قورئان و سوننه ت به راستی و ته واوی نه م شتانه ت بۆ پوون ناکاته وه.

بۆ نمونه: په ره رده گار زینای به حه رام داناره، وه چۆنیه تی خۆ لی پاراستنیشی بۆ پوون کردو رته وه؛ که به وه ده بیت خۆت بپارێزیت له سه به به کانی وهک: سه یرکردنی ئافره تی بینگانه و،

تیکه لاری ژن و پیاو (الاختلاط)، وه هدروها تهنها بوون له گهډ نافرته تیک (الخلوة). په روهردگار فرمانی کردوه خوت له مانه پباریزیت بژ نهوهی دور بکه ویتسه له زینا. وه هدروها فرمانیشت پښ کراوه ژن بهینیت - نه گهر توانیت - بژ نهوهی له بنه پرتدا بیری زینا کردنت کپ بیتسه، وه که نهشت توانی پښگایه کی توت بژ دانراوه که بریتیه له پڙوو گرتن؛ چونکه پڙوو شهوت لاواز ده کات و دورت ده خاتوه له زینا کردن.

بهم شپوه حکیمانه یه قورنان و سوننهت پښگای واز هینان له زینا کردنیان بژ دانراویت. بهلام که له ژیر پښنایی قورنان و سوننهت واز نه هینیت لهو حرامه کی که زینایه بژ نمونه: نهوه په نا ده بیته بهر پښگایه کی حرام بژ خڅ پاراستن له حرامی کی تر که زینایه. وه نهوه شپوه حرامه ش که زور له گهډی نیمان لاواز گرتویه تیه بهر بژ خڅ پاراستن له زینا بریتیه له (الاستمناء) واته: نار هینانهوه، مړوځ زینا له گهډ دهستی خوی بکات - په نا به خوا - بژ نهوهی شهوته کهی دابجرتیه وه توشی زینا نه بیت.

بهلام به داخوه شپوهی له حرام دور که وتنهوه کهی حرامه؛ چونکه به پښی قورنان و سوننهت دور نه که وتنهوه له حرامه که به لکو به گویرهی هورای نهفس و، عادهتی گهډی فاسق ویستی خوی پباریزیت له زینا.

که واته: هدروک چوڼ پیویسته واز بهینیت له حرام، به همدان شپوهش پیویسته واز هینانه کهت واز هینان یکی شرعی بیت و، به گویرهی قورنان و حدیسی (صحیح) بیت. نه گینا قهرزدار ده بیتسه له سهری.

وه که وازیشان هینا له حرام به شپوهی کی شرعی نایا بچی وازمان هینا، به چ نیه تیک دور که وتینهوه له حرام؟

نایا له بهر نهوه بوو دهستمان نه کهوت! و ههډنه سوړا - وهک زور کهس که زینا ناکهن بیان دزی ناکهن له بهر نهوه نایکهن چونکه دهستیان ناکه ویت -!

نه خیر پیویسته واز هینانه کهمان له حرام له ترسی عیقاب و سزای خوا بیت، بژ نهوهی توشی غه زه و عیقابی خوا نه بین، بویه وازمان هینا له حرام.

بویه فرموی: (خَافُ عِقَابَ اللَّهِ). واته: چونکه له عیقابی خوا ده ترسیت بویه دور که وتیهوه لهو شتهی که خوا حرامی کردوه.

كه واته: به پوختی و به كورتی (تدقوا) بريتيه له: گوپړايه ئی كړدنی خوا به كړدنی
فهرمانه كانی و، واز هینان له نه هیه كانی، بهم شتویه یی كه خوی پړی بؤ دانارین له سره
زمانی پیغه مبر ﷺ و گوپړايه ئیه كه شمان ته نها له بهر خاتری خوا بیټ .

كه واته: ① پیویسته كړده وه (عمل) ت ه بیټ. ② وه به نیه ت و مده سستیكي پاك
(اخلاص) یش بیټ بؤ خوا. ③ وه موافیقی سونه تی پیغه مبریش ﷺ بیټ (الاتباع).
كه واته: هر كه سیټك:

① فرمانه كانی خوا چی به چی نه كات

② وه دووریش نه كه ورتته وه له شته حه رامه كان

③ یا خود به خالیسی نیه تی خوا نه بیټ

④ یا خود موافیقی قورټان و سوننه ت نه بیټ.

نه وه ته قوای خوای ته واو نیه و خه له لی تیډایه بهم شتویه یی خواره وه:

* نه گهر خه له ل له نیه ته كه یدا هه بوو نه وه تووشی ریاو شريك ده بیټ په نا به خوا.

* نه گهر خه له ل له موافقه ی قورټان و سوننه ت دابوو، واته گوپړايه ئیه كه ی موافیق

نه بوو له گه ښ قورټان و سوننه ت؛ نه وه توشی (ابتداع) بیدعه ده بیټ و گومرا ده بیټ.

* نه گهر واجباته كان هه مووی نه كات، یان حه رامه كان هه مووی واز لی نه هی نیټ نه وه

به ره و فاسق بوون ده چیټ و، توشی تاوان و گونا ه (معصیه) ده بیټ په نا به خوا.

كه واته: دواى هم پوون كړدنه و هیه زانیمان كه دژستانی خوا (أولیاء الله) دوو سیفه تیان

تیډایه:

① نیمانی ته نها به خوا (الإیمان بالله وحده).

② ته قوای خوا بهم شتویه یی باسما ن كړد.

كه واته: هر موښلمانیتك هم دوو سیفه ته ی تیډا بیټ نه وه یه كینكه له (أولیاء الله) نه گهر

كړیكار یكیش بیټ، یان كه ننا سیټكیش بیټ.

چونكه ته نها بهم دوو مده رجه موښلمان ده بیټه وه لی، نه ك به چوونه ناو نه شكه وت بؤ ماوه ی

چل پښو دور له مزگه وت و جه ماعت و جومعه !! وه خواردنی دهنكه خورمایه ك پښوانه !.

نه‌خێر له هیچ نایه‌ت و هه‌دیستیکدا نه‌هاتوه که بدم مه‌رجه خه‌لك بیته به وه‌لی خوا. یان به شمشیر له خۆدان و هاوار کردنه غه‌یری خوا.

به‌لام پێنویسته بزانی که دۆستان و خۆشه‌ویستانی خوا، هه‌موویان له یه‌ک پله‌دا نین، به‌لکو به‌رزوی و نزمی هه‌یه له نێوانیاندا. وه تاوه‌کو مرۆڤ دوو مه‌رجی وه‌لیته‌ی (الایمان و التقری) ی به ته‌واوی تێدا بیته، نه‌وه زیاتر له‌خوا نزیک ده‌بیته‌وه‌و، پله‌ی به‌رزتر ده‌بیته.

« پرسیار: ئایا هه‌ر موسلمانیک واجب‌ه‌کان بکات و دوور بکه‌وێته‌وه له هه‌رامه‌کان وه‌لی خوایه ؟

وه‌لام: به‌لێ به‌لام به مه‌رجی (نیخلاص) و (اتباع): واته به خالیسی بو خوا واجب‌ه‌کانی کردبن و دوورکه‌وتبیته‌وه له هه‌رامه‌کان. وه هه‌روه‌ها شوین که‌وته‌ی پێغه‌مبه‌ریش ﷺ بوو بیته له‌و واجب‌ه‌ به‌جێ گه‌یاندن و دوور که‌وتنه‌وه‌یه‌ی له هه‌رام. واته چۆن پێغه‌مبه‌ر ﷺ واجب‌ه‌که‌ی کردوه ته‌ویش ناوا، واته به‌گۆڕه‌ی قورئان و سوننه‌ت.

پرسیار: ئایا به‌ج شتیکی تر مرۆڤ زیاتر له‌خوا نزیک ده‌بیته‌وه‌و، چاکتر ده‌بیته وه‌لی خوا ؟!

وه‌لام: به کردنی سوننه‌ته‌کان، نوێژی سوننه‌ت، پێژووی سوننه‌ت، خێری سوننه‌ت، هه‌جی سوننه‌ت... به‌لام به مه‌رجیک (نیخلاص و اتباع) ی له‌گه‌ڵ بیته.

پێغه‌مبه‌ر - ﷺ - له هه‌دیستیکدا فەرمووی خۆی گه‌وره‌ فەرموویه‌تی:

﴿ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَنِي بِالْحَرْبِ - أَوْ فَقَدِ آذَنَتُهُ بِالْحَرْبِ - وَمَا يَقْرَبُ إِلَيَّ بِمِثْلِ أَدَاءِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَلَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّىٰ أَحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، فَبِمَا يَسْمَعُ وَبِمَا يُبْصِرُ وَبِمَا يَبْطِشُ وَبِمَا يَمْشِي. وَلَئِن سَأَلْتَنِي لِأَعْظِيَّتِهِ، وَلَئِن اسْتَعَاذَ بِي لِأَعْيِدْتَهُ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدَّدِي عَنْ قَبْضِ نَفْسِ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ وَلَا بَدَّ لَهُ مِنْهُ ﴾^(۱)

واته په ورو درگار فرموویه تی: هدر که سیتک دوژمنایه تی خوښه ویست و دژستیکې من بکات، نه وه نیعلانی جەنگی له دژ ده کم و، خۆم دژایه تی ده کم، وه بنده ی من به هیچ وه سیله یه ک له من نزیك نایته وه، وه ک به کردنی فەرزه کان لیم نزیك ده بیته وه!

وه به درده وام بنده ی من لیم نزیك ده بیته وه به کردنی سونه ته کانیش، سه ره پای فەرزه کان، تا خوښم ده ویت.

وه که خوښیم ویست ده یاریزم له هه موو خراپه یه ک، وه سه رکه وتوی ده کم بۆ هه موو چاکه یه ک به شپوه یه کی وا؛ بیستن و بینین و گرتن و هه نگانوانی به گویره ی په زامه ندی من ده بیته؛ چونکه به گویره ی ویستی من ده بیستیت و ده بینیت و ده گریت و هه نگار ده نیته. واته چیم پس خوښ بیت واده کات و چیم پس ناخوښ بیت نایکات. واته خوښه ویستی و ناخوښه ویستی، وه هه روها دژستایه تی و دوژمنایه تی، وه هه روها به خشین و گرتنه وه ی له په زامه ندی مندا ده بیته. نه و کاته نه گه ر داوام لې بکات پیی ده به خشم و، په نام پس بگریته په نای ده گرم...

تایبینی:

له م هه دیسه تودسیه پیژده دا ده رکه وت که کئ دژست و خوښه ویستی (وه لی) خوایه. وه به چ وه سیله یه ک له خوا نزیك ده بیته وه، ده بیته به خوښه ویستی خوا، وه لایم ده درته وه. وه که ی خوا پیزی لې ده نیته و که رامه تی پس ده به خشیت.

به لآم نه م مه رجانه ی (أولياء الرحمن) نه وه ناگه یه نیته که به روا مان وایته هه له ناکه ن و، پاریزراون (معصوم) له هه له و، هیچ کاتیک تاوان ناکه ن.

نه خیر نه گه ر هه له و تاوانیشی کردیته، به لآم ته وه ی کردیته لیتی، نه و هدر به وه لی خوا داده نریته.

که واته نه و که سانه ی که وا گومان ده بن ده بیته (وه لی) مه عصوم بیت. گومانه که یان هه له یه؛ چونکه به گویره ی نه و گومانه هیچ موسلمانیکیان نه هیشتوته وه به خوښه ویست و وه لی خوا.

وه به پیچه وانه ی نه وانیش که سانیکی نه فام هه ن، که به روا یان وایه شه وه ی وه لی بیت قهت هه له ناکات و، قسه کانی هه موو حه قن و، کرده وه کانی هه موو چاکن !!. نه م بۆچوونه ش دیسان

هه‌له‌یه؛ چونکه هیچ که سینک ته‌رازوی حه‌ق ناسی نیه، ته‌نهما پینغه‌مبه‌ری خوا نه‌بیئت. نه‌ویش له‌به‌ر نه‌وهی ﴿وما یطق عن الهوی إن هو إلاّ وحیّ یوحی﴾ واته له‌خۆی‌هه قسه‌ی نه‌ده‌کرد به‌لکو له‌وه‌حیه‌هه بوو. وه هه‌روه‌ها ﴿کان خُلِقَ الْقُرْآن﴾ واته په‌هشتی قورنانی بوو^(۱).

که‌واته: به به‌لگه‌ی قورنان و هه‌دیس، بۆمان ده‌رکه‌وت که نه‌مانه‌ی خوا‌ه‌هه وه‌لی خوا نین: جوله‌که‌و گا‌وو نا‌گر په‌رست (مه‌جوسی) و گا په‌رسته‌کان (هیندۆس)، بت په‌رست و شه‌خس په‌رست و گۆ‌په‌رسته‌کان؛ چونکه نه‌مانه هه‌موویان شیرکیان هه‌یه‌و به ته‌نهما ئیمانیا‌ن به‌خوا نیه (به ته‌وحیدی).

وه‌ه‌روه‌ها ته‌قوای خوایان نه‌کردوه؛ چونکه خوای گه‌وره گه‌وره‌ترین فه‌رمانی (واعبدوا الله‌) یه، واته به ته‌نهما خوا په‌رستن به ته‌وحیدی. وه گه‌وره‌ترین نه‌هی (ولا تشرك به شیئا)، واته هیچ شه‌ریکی بۆ دامه‌نین.

به‌لام گۆ‌په‌رست وه‌فامان فه‌رمانه‌که‌یان به‌جۆ نه‌گه‌یان‌دوه‌و، له نه‌هیه‌که‌ش خۆیان نه‌پاراستوه، به‌لکو به پینچه‌وانه‌هه جولا‌نه‌هه، که به ته‌نهما خوایان نه‌په‌رستوه‌و شه‌ریکی‌شیان بۆ داناره له په‌رستن و هاوار کردن و ما‌ل به‌خشین و نه‌زکردن و سه‌رپه‌رین و پشت پێ به‌ستن و په‌جا لی کردن و ئیعتیقاد پێ بوون...

وه هه‌روه‌ها هیچ عیبا‌ده‌تیکیان له ژیر پۆشنایی قورنان و سونه‌ت و شوین که‌وته‌نی پینغه‌مبه‌ر - ﷺ - نیه، له‌کاتی‌کدا که په‌روه‌رد‌گار فه‌رموویه‌تی:

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (آل عمران: ۳۱)

واته نه‌ی محمد به‌و خه‌لکه به‌لن ته‌گه‌ر ئی‌هه خواتان خۆش ده‌وێت و دۆستی نه‌ون، نه‌وه شوینی من بکه‌ون، نه‌وکاته خواش خۆشی ده‌وین و له تاوانتان ده‌بووریت. که‌واته هه‌ر که‌سینک شوین پینغه‌مبه‌ر ﷺ و سونه‌ته‌کانی نه‌که‌وێت، نه‌وه خوا خۆشی ناوێت و خۆشه‌ویست و دۆستی خوا نیه واته (وه‌لی) خوا نیه .

(1) تیبینی پینغه‌مبه‌ر ﷺ بیروباوه‌و په‌هشت و هه‌لسوکه‌وتی قورنانی بوو، نه‌ک خۆی قورناتیک بوو‌یست و به‌سه‌ر زه‌ویدا پۆشیتیبیت. وه‌ک هه‌ندێ چیرۆک گێسه‌ره‌وه‌ی نه‌فام به‌عه‌قیده‌ی ئیسلام له‌رتاره‌کانیا‌ندا را هه‌دیه‌سه‌که لیک ده‌ده‌نه‌وه! . (النبي ﷺ مخلوق والقرآن غیر مخلوق).

* که‌وابوو ئه‌م شه‌خس په‌رست و گۆپه‌رسته پشت هه‌لکردووانه‌ له سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر – ﷺ – وه‌لی کین ۱۹.

بینگومان وه‌لی شه‌یتان (أولياء الشيطان)؛ چونکه به‌فه‌رمانی شه‌یتان شه‌ریکیان بۆ خوا داناوه، وازیان له سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هیناوه. وه په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمویت:

﴿إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ﴾ (الأعراف: ۰۳).

واته: نه‌وان شه‌یتانیان گرتوه به‌ دۆستی خۆیان له حه‌قیقه‌تدا، به‌لام خۆیان – نه‌وه‌نده نه‌فامن – وا ده‌زانن که هیدایه‌ت دراوین و له‌سه‌ر ریبازی راستن و له (أولياء الرحمن) ن!!.

تا نه‌وه‌ندازه‌یه شه‌یتان گومرای کردوون، که نه‌وه‌په‌رستن و هه‌ستیش به‌وه‌ ناکه‌ن، به‌لکو واده‌زانن که خوا ده‌په‌رستن و دۆست و وه‌لی نه‌ون.

وه له چه‌ندان نایه‌تی تریشدا په‌روه‌ردگار باسی (أولياء الشيطان) ی کردووه وه‌ک:

﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ (الأنعام: من الآيات ۱۲۱).

﴿وَأَبَتِ ابْنِي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا﴾ (مریم: ۴۵).

﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَآءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِن كُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (آل عمران: ۱۷۵).

﴿فَقَاتِلُوا أَوْلِيَآءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ (النساء: من الآيات ۷۶).

حیاوازی له نیوان

أولياء الشيطان	أولياء الرحمن
<p>۱. الذين أشركوا بالله غيره:</p> <p>تهوانن كه ئيمانان تهنها به خوا نيه بهلكو له گهژن خوا ئيمانيشيان به كهسان و شتى تروش هديه كه هاواری بكریتسین و ئیعتیقاتد پیتی بیست و داوای لی بکن و لیتی بترسین و به گه وروی دابنیتن:</p> <p>(وما یومن آکرهم بالله إلا وهم مشرکون)</p>	<p>۱. الذين آمنوا بالله وحده:</p> <p>تهوانن كه باوهریان به خوا هدی به تهنها تهو پهرورد گارو په رستاری حق و راسته و، هدر تهو سودو زیانی به دهسته. له بهرته وه هدر هاوار ده گنه تهوو ئیعتیقادیان تهنها به وه.</p>
<p>۲. آمنوا بأن عمداً يُعبدُ مع الله ولا يتبع في شريعته.</p> <p>واته به گویرهی کرده وه کانیان باوهریان وایه كه حمد ﷻ ده په رستاریت و هاواری ده کریتسین. به لام شوینیشی ناکه ون له شه ریه ته که ی. واته وه کو تهو خوا په رستی ناکه ن به گویرهی قورنان و سونهت، به لکو به گویرهی هه واو نارزه وو.</p>	<p>۲. آمنوا بأن عمداً عبد الله ورسوله: عبد (لا يُعبدُ)، ورسول (لا يُغصی).</p> <p>واته باوهریان وایه (حمد) به نده و نیرروای خویه. بزیه نه یان بردو ته ریزی مه عبود (په رستار) و هاواری ناکه نن و په رستنی بز ناکه ن، چونکه خوی عبده نه که مه عبود. به لام شوینیشی ده که ون له شه ریه ته که ی، چونکه نیرروای خویه (رسوله). بزیه وه کو تهو خوا په رستی ده که ن. واته پیغه مبه ر به واسیته ی راگه یان دن داده نیتن نه که به واسیته ی له خوا نزیک کرده وه.</p>
<p>۳. يفعلون المحذور، ویتروكون المأمور:</p> <p>گه و رهترین خرابه که خوا نه هی لی کرده وه، که شیرکه ده یکه ن. وه گه و رهترین فرمانی خوا ئیهمال ده که ن که توحید (خوا به تهنها په رستنه).</p>	<p>۳. [وكانوا يتقون]</p> <p>خزپاریزی ده که ن له سه ریتسچی کردنی فرمانه کانی خوا، وه له نزیک بوونه وه له نه هیه کانی.</p>
<p>۴. فرزه کانش وه کو خوی نه نجام ناده ن. وه دورن له جه ماعهت و مزگه وت.</p>	<p>۴. سهره رای فرهزه کان سونه ته کانش ده که ن به گویره ی توانا. وه ته هلی جه ماعه تن.</p>

<p>۵. بیدعه پیشه یانهو، سوننه تیش غه ریه له نایاندا.</p>	<p>۵. زۆر پابه ندن به سوننه ته کانی پیغه مبه ر ﷺ .</p>
<p>۶. دژی نه هلی سوننه ت و ته وحیدن، وه رقیان له باسکردنی سوننه ته. وه دۆستی نهو که سانه ن که پارو دهسه لاتیان دده نسی ته گهر کافریش بن و دۆزمنی دینه که ی خواش بن! ﴿^(۱)</p>	<p>۶. دۆستی دۆستانی خوان له نه هلی ته وحید و سوننه ت. وه ههر شتیک که خواو پیغه مبه ر پینان خۆش بیتت نهوانیش نهوه یان پین خۆشه. وه دۆزمنی دۆزمنانی خوان.</p>
<p>۷. پیوژترین په رستگایان نه زوگاو مه زارو سهر قه بری پیاوچا گانه. ﴿^(۲)</p>	<p>۷. پیوژترین په رستگایان مزگه وته کانن.</p>
<p>۸. ریز گرتن له پیغه مبه ران به وه تینگه یشتوون که له پله ی عبودیتی به رزیان بکه نه وه بۆ ناستی مه عبودیتی. وه زنده په ویش له مه نزیله تی پیاوچا گاندا ده که ن.</p>	<p>۸. ریز له پیغه مبه ران و پیاوچا گان ده گرن به گویره ی شهرع، بن زیاد و که م، وه له سنوری عبودیتی به رزیان ناکه نه وه بۆ مه عبودیتی. وه گویره ی له فرمانه کانیان ده که ن و خۆشیان ده وین.</p>
<p>۹. هۆی دیسارده ناعاده تیه به ناو که راهه ته کانیان، یا شهریک بۆ خوا دانسان و هاوار کرده غه بری خوابه، وه یا بیدعه یه. ﴿^(۳)</p>	<p>۹. هۆی که راهه ته کانیان، ته قوا کردن و گویره ی له کردنیانه بۆ خوا..</p>

(۱) ((وهولاء أهل الأحوال الشيطانية في التلبیس بمحقون البركات، ويقوون المخافات، وياكلون أموال الناس بالباطل، لا يأمرن بالمعروف، ولا ينهون عن المنكر، ولا يجاهدون في سبيل الله، بل هم مع من أعطاهم وأطعمهم وعظّمهم، وإن كان تريباً؛ بل يرجحون التمر على المسلمين، ويكفون من أعرابهم و نصراتهم الملاعين)) { ۱ / ۸۴ .

(۲) ((ولهذا لما كانت عبادة المسلمين المشروعة في المساجد التي هي بيوت الله كان عمار المساجد أبعد عن الأحوال الشيطانية، وكان أهل الشرك والبدع يُعظّمون القبور ومشاهد الموتى فيدعون الميت أو يدعون به أو يعتقدون أن الدعاء عنده مستجاب أقرب إلى الأحوال الشيطانية، فإنه ثبت في الصحيحين عن النبي ﷺ — أنه قال: [لعن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد]) المجموع (۱۱ / ۲۹۰)

(۱) ((وأيضاً كرامات الأولياء لا بُدّ أن يكون سببها الإيمان والتقوى؛ فما كان سببه الكفر والفسوق والعصيان فهو من خوارق أعداء الله لا من كرامات أولياء الله، فمن كانت خوارقه لا تحصل بالصلاة والقراءة والذكر وقيام

١٠. دیارده ناعاده تیه کانیان له شهیتانه کانه وهیه.	١٠. که پامه ته کانیان و ریز لیتانیان له لایهن خواوهیه.
١١. دیارده ناعاده تیه کانیان دزیوو ناشیرین و پیس و زه وه مه نندن له دین و دونیا. وهک خواردنی مارو قوتدانی ناگرو له خۆدانی شمشیرو... ^(٣)	١١. که پامه ته کانیان سوودی دونیاو دینی تیندایه. وهک زیاد بوونی خۆرا و نار له کاتی پتویستیدا، وه ههروهها باران بارین و، سهه که رتن به سهه درۆ مندایا.
١٢. گۆزانی و موسیقار په قس و هه لپه رکن تویشوی به نار که پامه ته کانیا نه. به لأم ههز له قورئان ناکه ن؛ چونکه سیحه ره کانیان هه لده وه شینیتته وه، به تاییه تیش آیه الكرسي .	١٢. قورئان خویندن خۆشترین شته به لایانه وه.

اللیل والدعاء، وأما تحصل عند الشرك، مثل دعاء الميت والغائب، أو بالفسق والعصيان وأكل المحرمات: كالحياة والزنايب والخناسف والدم وغيره من النجاسات، ومثل الغناء والرقص؛ لا سيما مع النسوة الاجانب والمردان، وحالة خوارقه تنقص عند سماع القرآن وتقوى عند سماع مزامير الشيطان فيرقص ليلاً طويلاً، فإذا جاءت الصلاة صلى قاعداً أو ينفر عنه ويتكلمه، ليس له فيه محبة ولا ذوق ولا لذة عند وحده، ويحب سماع المكاء والتصدية ويجد عنده مواجيد. فهذه أحوال شيطانية وهو ممن يتناوله قوله تعالى:

[وَمَنْ يَعشُ عن ذكر الرحمن نُقيض له شيطاناً فهو له قرين] المجمع (١١ / ٣٠٢).

[لكن لا تقترن بهم الشياطين إلا مع نوع من البدعة، إما كفر، وإما فسق، وإما جهل بالشريع، فإن الشيطان قصده اغواء قدرته، فإن قدر على أن يجعلهم كفاراً جعلهم كفاراً، وإن لم يقدر إلا على جعلهم فساقاً، أو عصابة، وإن لم يقدر إلا على نقص عملهم ودينهم، ببدعة يرتكبوها يخالفون بها الشريعة التي بعث الله بها رسوله ﷺ فينتفع منهم بذلك] ولا يأتيهم الحال إلا عند مؤذن الشيطان وقرآنه، فمؤذنه الزمار، وقرآنه الغناء. ولا يأتيهم الحال عند الصلاة والذكر والدعاء والقراءة. (مصرع الفتاوى)

(٢) قال شيخ الإسلام: ((فلا لهذه الأحوال فائدة في الدين ولا في الدنيا، ولو كانت أحوالهم من جنس عباد الله الصالحين وأولياء الله المتقين. لكانت تحصل عند ما أمر الله به من العبادات الدينية، وكان فيها فائدة في الدين والدنيا لتكثير الطعام والشراب عند الفاقات، واستنزال المطر عند الحاجات، والنصر على الأعداء عند المخافات)). [فالأحوال الرحمانية كرامات أوليائه المتقين يكون سببها الإيمان فإن هذه حال أوليائه... وتكون نعمة الله على عبده المؤمن في دينه ودنياه، فتكون حجة في الدين والحاجة في الدنيا للمؤمنين] (١ / ٨٤).

شهیتهان کان چۆن یارمهتی دۆستهکانیان ددهن ؟

* هه ندیکیان چ خواردنیک داوا بکات بۆ دههینن.

* دهیهه بۆ شارنکی دور به ناسماندا دهیفرینن. وه له سه ر ئاو دهیپوینن.

* دهیهه نه ئاو ناگر بێ نه وهی ناگری بهر بکهویت یان بسوتیت.

* شوشه ی پێ دهخۆن بێ نه وهی بریندار بیت.

* ماری پێ دهگرن و پیتی دهخۆن بێ نه وهی زه ره ریان لێ بدات.

* خه بهری هه ندیک شتی نادیار ی پێ ده لێن.

* شمشیتری پێ له خۆ ددهن بێ نه وهی زیانی لێ بدات و چهنده ها دیارده ی شهیتانی تریشن،

که بێ سو دن و له گومرا کردنی خه لکی زیاتر هه یچ سو دیکیان نیه .

وه هه رکه سیک نه م دیاردانه به که رامهت بزانیته و بیانکات به نیشانه ی وه لییتی خوا (أولیاء

الرحمن) نه وه گومرا و نه فام و گێله .

چونکه کافرو موشریک و گاپه رست و بت په رسته کانیش نه م دیارده نا عاده تیا نه یان هه یه و،

شهیتان زیاتریش یارمه تی نه وان ددهات. کهواته ده بیت نه وانیش که رامه تیان هه بیت و وه لی

خوا بن^(۱)! په نا به خوا له م گومرا یییه .

نیشانه ی (أولیاء الرحمن) ته نها خوا په رستی و ته قوا و شوین که وتنی پیغه مبه ره ﷺ نه ک بێ

بال فرین و مار خواردن و چورنه ئاو ناگر!!.

شیخ الإسلام ابن تیمیة - په حمه تی خوا ی لێ بیت - زۆر به جوانی و ناشکرایی دینی (أولیاء

الشیطان) ی بۆ باس کردوین له چه ندان کتا ییدا بزیه شوینی پتو یستی لێ باس ده که یین:

ده فه رمو یته:

(وهولاء المشركون قد تتمثل لهم الشياطين؛ قد تخاطبهم بكلام، وقد تحمل أحدهم في الهواء،

وقد تخبره ببعض الأمور الغائبة، وقد تأتيه بنفقة أو طعام، أو كسوة، أو غير ذلك، كما جرى مثل

ذلك لعباد الأصنام من العرب وغير العرب، وهذا كثير موجود في هذا الزمان، وغير هذا الزمان، للظالمين المبتدعين المخالفين للكتاب والسنة، إمّا عبادة غير الله، وإمّا عبادة لم يشرعها الله^(١).

(ولا يجوز لأحد أن يستغيث بأحد من المشايخ الغائبين ولا الميتين... بل كل هذا من الشرك الذي حرم الله ورسوله، وتحريمه مما يُعلم بالإضطرار من دين الاسلام، وهؤلاء المستغيثون بالغائبين والميتين عند قبورهم وغير قبورهم - لما كانوا من جنس عباد الأوثان - صار الشيطان يُضللهم، ويغويهم كما يُضللُّ عباد الأوثان ويغويهم، فتتصور الشياطين في صورة ذلك المستغاث به وتخطبهم بأشياء علسى سبيل المكاشفة، كما تخطب الشياطين الكهّان، وبعض ذلك صدق، لكن لا بد أن يكون في ذلك ما هو كذبٌ بل الكذب أغلب عليه من الصدق).

وقد تقضي الشيطان بعض حاجاتهم، وتدفع عنهم بعض ما يكرهونه، فيظنّ أحدهم أن الشيخ هو الذي جاء من الغيب حتى فعل ذلك، أو يظن أن الله تعالى صور ملكا - على صورته - فعل ذلك، ويقول أحدهم: هذا سرّ الشيخ وحاله وإنما هو الشيطان تمثل على صورته ليُضللّ المشرك المستغيث به)^(٢).

((وهؤلاء الذين يستغيثون بالأموات من الأنبياء، والصالحين، والشيوخ، وأهل بيت النبي ﷺ فأية أحدهم أن يجري له بعض هذه الأمور، أو يحكي لهم بعض هذه الأمور، فيظن أن ذلك كرامة، وخرق عادة بسبب هذا العمل. ومن هؤلاء من يأتي إلى قبر الشيخ الذي يشرك به ويستغيث به فينزل عليه من الهواء طعام، أو نفقة، أو سلاح، أو غير ذلك مما يطلبه فيظن ذلك كرامة لشيخه، وإنما ذلك كله من الشياطين. وهذا من أعظم الاسباب التي عبدت بها الأوثان))^(٣).

((والأسود العنسي الذي ادعى النبوة كان له من الشياطين من يُخبره ببعض الأمور المغيبة، فلما قاتله المسلمون كانوا يخافون من الشياطين أن يخبره بما يقولون فيه: حتى أعانتهم عليه امرأته لما تبين لها كفره فقتلوه.

وكذلك مسيلمة الكذاب كان معه من الشياطين من يُخبره بالمغيبات ويُعينه على بعض الأمور، وأمثال هؤلاء كثيرون مثل: [الحارث الدمشقي] الذي خرج بالشام زمن عبدالملك بن مروان

(١) مجمع الفتاوى (٨٣ / ١).

(٢) مجمع (٣٥٩).

(٣) مجمع (٣٦٠ - ٣٦١).

و ادعى النبوة وكانت الشياطين يخرجون رجليه من القيد، وتمنع السلاح أن ينفذ فيه، وتُسبِح الرخامة إذا مسحها بيده، وكان يرى الناس رجالاً وركباناً على خيلٍ من الهواء ويقول: هي الملائكة، وإنما كانوا جنات، ولما أمسكته المسلمون ليقتلوه طعنه الطاعن بالرمح فلم ينفذ فيه، فقال له عبد الملك: إنك لم تُسم الله فسَمي الله فطعنه فقتله.

وهكذا أهل الأحوال الشيطانية تنصرف عنهم شياطينهم إذا ذكر عندهم ما يطردها مثل آية الكرسي^(١).

((ولهذا لما كانت عبادة المسلمين المشروعة في المساجد التي هي بيوت الله كان عمار المساجد أبعد عن الأحوال الشيطانية، وكان أهل الشرك والبدع يُعظّمون القبور ومشاهد الموتى فيدعون الميت أو يدعون به أو يعتقدون أن الدعاء عنده مستجاب أقرب إلى الأحوال الشيطانية، فإنه ثبت في الصحيحين عن النبي ﷺ أنه قال: [لمن الله اليهود والنصارى اتخذوا قبور أنبيائهم مساجد]^(٢). ((ويروون حديثاً هو كذبٌ باتفاق أهل المعرفة وهو: (إذا أعيتكم الأمور فعليكم بأصحاب القبور) وإنما هذا وضع من فتح باب الشرك.

ويوجد لأهل البدع وأهل الشرك المتشبهين بهم من عباد الاصنام والنصارى والضلال من المسلمين أحوال عند المشاهد يظنونها كرامات وهي من الشياطين مثل أن يوضع عنده مصروع فيرون شيطانه قد فارقه، يفعل الشيطان هذا ليضلهم^(٣).

((فالعبادات والزهادت والمقاتلات والتورعات الخارجة عن سبيل الله — وهو الصراط المستقيم: الذي أمرنا الله أن نسأله هدايته، وهو ما دلّ عليه السنة — هي سبيل الشيطان، ولو كان لأحدهم من الخوارق ما كان، فليس أحدهم بأعظم من مقدمهم الدجال الذي يقول للسماء: أمطري فتمطر وللأرض أنبتي فتنبت، وللخربة أظهرى كنوزك فتخرج معه كنوز الذهب والفضة. وهو مع هذا عدو الله، كافر بالله. وأولياء الله هم المذكورون في قوله: ﴿ألا إن أولياء الله لاخوف عليهم ولا هم يجزنون. الذين آمنوا وكانوا يتقون [فهم المؤمنون المتقون، والتقوى فعل ما أمر الله به، وترك ما نهى الله عنه، فمن ترك ما أمر الله، واتخذ عبادةً هي الله عنها، كيف يكون من هؤلاء !؟] (المروع ١١ / ٦١٨، ٦١٩)..

(١) المروع (١١ / ٢٨٥)

(٢) المروع (١١ / ٢٩٠)

(٣) المروع (١١ / ٢٩٣)

((ولمنا قال أهل العلم والدين - كأبي يزيد البسطامي ونحوه - لو رأيتم الرجل يطير في الهواء، أو يمشي على الماء فلا تتعروا به حتى تنظروا وقوفه عند الأمر والنهي.

وقال الشافعي: لو رأيتم صاحب بدعة يطير في الهواء، فلا تتعروا به، فأولياء الله المتقون هم المتبعون لكتاب الله، وستة رسول الله ﷺ .

وأما أهل الشرك والبدع والفسحور فأحوالهم من جنس أحوال مسيلمة الكذاب والأسود العنسي الذين ادعى النبوة في آخر أيام النبي ﷺ وكان لكل منهما شياطين تخبره وتُعينه))^(١).

((ومن الشرك أن يدعوا العبد غير الله، كمن يستغيث في المخاوف والأمراض والفاقات بالأموات، والغائبين.

وهؤلاء المشركون قد يتمثل لأحدهم صورة الشيخ الذي استغاث به. فيظن أنه الشيخ، أو ملكٌ جاء على صورته، وإنما هو شيطان تمثل له ليُضِلَّهُ ويغويه لما دعا غير الله؛ كما كان نصيب المشركين الذين يعبدون الاصنام تخاطبهم الشياطين. وتترأى لهم، وتخبرهم به من الكذب ما يبين أنهم شياطين. قال تعالى: ﴿ هل أتبعكم على من تنزل الشياطين ؟ تنزل على كل أفك أنيس ﴾ وهؤلاء كثيرون في المشركين: من الهند والترك، والحبشة، وفي المتشبهين بهم من الضلال المنتسبين إلى الاسلام... منهم من يدخل النار، ويأكل الحيات، ومنهم من يصرخ في بعض الناس فيمرض، أو يموت.

وهذه الأحوال تعرض لهم عند فعل ما يأمر به الشيطان، مثل السماع البدعي، سماع المكاء والتصدية، وغير ذلك؛ فإن الذين يتخذون ذلك قرينة وديناً تتحرك به قلوبهم. ويحصل لهم عنده من الوجع والصباح ما تنزل معه الشياطين. كما يدخل الشيطان في بدن المصروع؛ ولهذا يزيد أحدهم كازباداً المصروع، ويصبح كصباحه. وذلك صباح الشياطين على ألسنتهم؛ ولهذا لا يدري أحد ما جرى منه حتى يفيق، ويتكلم الشيطان على لسان أحدهم بكلام لا يعرفه الانسان، ويدخل أحدهم النار، وقد لبسه الشيطان ويحصل ذلك لقوم من النصرارى بالمغرب، وغيرهم. تلبسهم الشياطين، فيحصل لهم مثل ذلك.

فهؤلاء المبتدعون المخالفون للكتاب والسنة أحوالهم ليست من كرامات الصالحين؛ فإن كرامات الصالحين إنما تكون لأولياء الله المتقين))^(٢)

(١) المجموع (١١ / ٦٦٦)

(٢) المجموع (١١ / ٦٦٤-٦٦٥).

* دواى نهوى بۆمان دەرکوت نهوانهى هاوار دهکهنه شىخىكى زىندورى غايب يان مردورى نار گۆز نهوانه (أولياء الرحمن) نين، به لکو (أولياء الشيطان)ن.
وه نهو ديارده سهيره ناعاده تيانهش که لييان ده بى نريت که رامهت نهو، نيشانهى وه لييتى نه، به لکو گومراييه وه هۆيه کهى شىرك و بىدعه وه سه رى پى چى يه .

* با بزانيں نایا ديارده سهيره کانيان چوند جورن و چۆن دهیکهن؟

وه لآم: نه م ديارده سهيره ناعاده تيانه (خارق العاده). له دوو جور تيپه ر ناکهن:

۱. حال شیطاني، ۲. و محال بھتاني . ياخود به عيباره تيكي تر:

۱. حال ابليسى ، ۲. و محال تلبيسى .

جۆرى يه که م: (حال شیطاني) او (حال ابليسى):

واته: ديارده که حاله تيكي شه يتانه وه جنۆکه شه يتانه کان يارمه تيان ددهن و نهو حاله تيان پى ده که ن.

واته جنۆکه ده چيته بهر نهو مرۆقه و نار له شيه وه، جابه هۆى نهروه ده چيته نار ناگر، به لآم ناگر لاشهى مرۆقه که ناسوتيتيت؛ چونکه بهرى ناکه ويته و جنۆکه که دا بى ژشيوه. وه ههروه ها مارو دوو پشك ده خون، به لآم جنۆکه کهى ناوى خواردوويه تى نهك مرۆقه که .

وه شيشهى سوروه کراوى تى ژ به زمانى داده هينيت و ناسوتيت چونکه بهر جنۆکه که ده که ويته. نهك زمانى مرۆقه که وه چندان حاله تى سه يرتريش که شه يتانه کان بۆيان ده که ن و، خه لکى وا ده زانيت مرۆقه که کردوويه تى، ههروهك چۆن که سيكى نه خوڤ که جنۆکه چروبيته نار له شى و توشى (مس) بوويت، ده بى نين چاره سه ر که له مرۆقه که ده دات بۆ ده رکردنى جنۆکه که، به لآم لي دانه که بهر جنۆکه که ده که ويته، بۆيه دواى ده رچوونى جنۆکه که، مرۆقه که ههست به لي دانه ناکات وه لتي له و يش نه دراره .^(۱)

جۆری دووهەم: (مجال بُهتانی، او تلبیسی):

واته ئەم دیارده سهیرانه له نهنجامی فیتلی دروست کراوی سەر ئی شیتینەر دروست دەبن.
واته به چەند فیتلیکی تایبەت ئەم دیارده سهیرانه نهنجام دەدەن.
بۆ نمونە:

* هەندیکیان جۆره شتیک دەخواتهوه که کاریگەری ژههری مار ناهیتیت، بۆیه گائته له گەژ مار دەکات ودهیگریت بئ ترس؛ چونکه نهگەر پیتی وه دات زههری پئ ناکهویت.
* یان راهیتان دهکەن له سەر گرتنی مار به شتویهکی فیتل بازانه، که نههیتن ماره که بهوه رابگات، پیتان وه دات.

* وه له (۷۰٪) ی مار ژههری نیه، له (۳۰٪) ژههریان ههیه. وه ئەوان دهیان ناسن و لیکیان جیا دهکەنهوه، بۆیه هەندئ جار که ماری ژههراری دهیسن، دهتین تهوه ماری بئ ئیجازیه! یان بهو مارانه دهتین که دژستایهتی شهیتانانەیان له گەلیاندا نیه.
* یان ماری تازی دهگرن.

* وه یان پیستی مار دادهدرن و پپی دهکەن له خواردن، وه له پیش چاری خه لک دهخۆن و خه لک وا دهزانیت ماری راستی دهخوات!!
* وه ههیانه جۆره دهرمانیک دروست دهکات که کاتن له خۆی وه دات، ناگر نایگریت و نایسوتینیت. بۆیه به سەر ناگره که دا دهروات.

* وه ههیانه گولۆ له دهستی دیت، یان ههنگوین دروست دهکات ...
* وه چەندهها فیتلی تریشیان ههیه که فیتل و سیحر له چاری خه لکی دهکەن. وه له نهفلامی سترکی جیهانی دیاردهی زۆر له مانهش سهیرتر دهیبنرین که له لایه ن کهسانیکه وه دهکرتین که هەر له بنه رتهوه کافرن و هیچ ئیمانیشیان به خوا نیه، که هه موری دهگه رتته وه بۆ فیتلی ون و وردو شاراو، یان جادوو و سیحریازی. به لām به دوروی نازام که نهفامه کان نهو کافرانهش به تهولیا ی خوا دابنن و دیارده کانیشیان به کهرامەت!.

وه که زانیت ئەم دیارده سهیرانه چۆن دهکەن، دلتیا دهیتت که تهمانه به راستی (أولياء الشيطان)ن.

وه زانایانی ئیسلام پەردەیان لاداوه لەسەر ئەم حالەتە شەیتانیەو، فێلە سیحریانە. وه بز خەتکیان ئاشکرا کردووہ که ئەم دیاردانە کەرەمەت نین و نیشانە (أولياء الرحمن) نین. وه بنا بگەرێنەوه بزۆلای شیخ الاسلام - پەمەتی خۆلی ییت - بزاین چۆن وهسفی ئەم دیارده ناعادەتیانە ی بز کردوین:

((كرامات الأولياء لا تكون بما نهي الله عنه ورسوله ... كما لا تكون بترك الواجبات، وإنما هذه المخارق التي يفعلها هؤلاء المبتدعون: من الدخول في النار، وأخذ الحيات، وإخراج اللاذن، والسكر، والدم، وماء الورد. هي نوعان:

((أحدهما)) أن يفعلوا ذلك بحيل طبيعية: مثل أدهان معروفة، يذهبون ويمشون في النار، ومثل ما يشربه أحدهم مما يمنع سُم الحية ومثل أن يُمسكها بعنقصتها حتى لا تضُرَّه، ومثل أن يُمسك الحية المائية، ومثل أن يسلخ جلد الحية ويحشوها طعاماً، وكم قتلت الحيات من أتباع هؤلاء. [وما يصنعونه من السكر واللاذن، وماء الورد وماء الزعفران والدم، فكل ذلك حيل وشعوذة يعرفها الخبير بهذه الأمور] ^(١).

[وإن عامة ذلك عن حيل معروفة وأسباب مصنوعة] ^(٢).

((النوع الثاني)) وهم أعظم: عندهم أحوال شيطانية تعتر بهم عند السماع الشيطاني، فتسزل الشياطين عليهم، كما تدخل في بدن المصروع ويزيد أحدهم كما يزيد المصروع، وحينئذ يباشر النار، والحيات، والعقارب، ويكون الشيطان هو الذي يفعل ذلك، كما يفعل ذلك من تقترن بهم الشياطين من إخوانهم، الذين هم شر الخلق عند الناس، من الطائفة التي تطلبهم الناس لعلاج المصروع، وهم من شر الخلق عند الناس، فإذا طلبوا تحلوا بحلية المقاتلة، ويدخل فيهم الجن، فيحارب مثل الجن الداخل في المصروع، ويسمع الناس أصواتاً، ويرون حجارة يُرمى بها، ولا يرون من يفعل ذلك، ويرى الإنس واقفاً على رأس الرُمح الطويل. وإنما الواقف الشيطان، ويرى الناس نارا تحمي. ويضع فيها الفوسس والمساحي، ثم إن الإنس يلحسها بلسانه، وإنما يفعل ذلك الشيطان الذي دخل فيه، ويرى الناس هؤلاء يباشرون الحيات والأفاعي وغير ذلك...

(١) (١١ / ٤٩٦)

(٢) (١١ / ٤٤٧)

والجهال لأجل هذه الأحوال الشيطانية، والطبيعية، يظنونهم أولياء الله؛ وإنما هذه الأحوال من جنس أحوال أعداء الله الكافرين، والفاسقين^(١)))
 ((وهؤلاء إذا أظهر أحدهم شيئاً خارقاً للعادة لم يخرج عن أن يكون حالاً شيطانياً أو محالاً بهتانياً))^(٢)

* وه هدرهها نيامى الصنعانى بهم شيوهيه وهسفى كدرون دهرمويت:

((قلت: هذه أحوال شيطانية، وإِنَّكَ لَمَلْبَسٌ عَلَيْكَ إِنَّ ظَنَنْتَهَا كَرَامَاتٍ لِلْأَمْوَاتِ أَوْ حَسَنَاتٍ لِلْأَحْيَاءِ؛ لِمَا هَتَفَ هَذَا الضَّالُّ بِأَسْمَائِهِمْ جَعَلَهُمْ أُنْدَاداً وَشُرَكَاءَ لِلَّهِ تَعَالَى فِي الْخَلْقِ وَالْأَمْرِ. فَهَوْلَاءِ الْمَوْتَى أَنْتَ تَفْرَضُ أُنْهَمُ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ تَعَالَى، فَهَلْ يَرْضَى وَلِيَّ اللَّهِ أَنْ يَجْعَلَهُ الْمَجْذُوبُ أَوْ السَّالِكُ شَرِيكاً لَهُ تَعَالَى وَنَدّاً!؟

① إن زعمت ذلك فقد جئت شيئاً إداً. وصيرت هؤلاء الأموات مشركين، وأخرجتهم — وحاشاهم عن ذلك — عن دائرة الإسلام والدين، حيث جعلتهم أنداداً لله راضين فرحين.

② و إن زعمت أن هذه كرامات هؤلاء المجاذيب الضلال المشركين التابعين لكل باطل، المنغمسين في بحار الرذائل، لا يذكرون الله وحده، فإن زعمت هذا فقد أثبت الكرامات للمشركين الكافرين وللمجانين، وهدمت بذلك ضوابط الإسلام وقواعد الدين المبين، والشرع المتين.

وإذا عرفت بطلان هذين الأمرين علمت: أن هذه أحوال والفعال طاغوتية وأعمال إبليسية يفعلها الشياطين لإخوانهم من هؤلاء الضالين معاونة من الفريقين. وقد ثبت في الأحاديث أن الشياطين والجآن يتشكلون بأشكال الحية والثعبان. وهذا أمر مقطوعٌ بوقوعه. فهم الثعابين التي يشاهدها الإنسان في أيدي المجاذيب.

وقد يكون ذلك من باب السحر، وهو أنواع وتعلمه ليس بالعسير، بل بابه الأعظم هو الكفر بالله، وإهانة ما عظمه الله من جعله في كنيف ونحوه.

فلا يغتر من يشاهد ما يعظم في عينيه من أحوال المجاذيب من الأمور التي يراها خسوارق فإن للسحر تأثيراً عظيماً في الأفعال.

(1) (١١/٦١٠ - ٦١١).

(2) {المصرع ٨٢/١}.

وهكذا الذين يقلبون الأعيان بالاسحار وغيرها. وقد ملأ سحره فرعون الوادي بالثعابين والحيات حتى أوجس في نفسه خيفة موسى - عليه السلام - وقد وصفه الله بأنه سحر عظيم. وأخرج البيهقي في السنن الكبرى. فذكر بسنده إلى الأسود: أن الوليد بن عقبة كان بالعراق يلعب بين يديه ساحرًا، فكان يضرب رأس الرجل ثم يصيحُ به فيقول صارحاً فيرد إليه رأسه. فقال الناس: سبحان الله! يُحْيِي الموتى!!

ورآه رجلٌ من صالحى المهاجرين، فلما كان من الغد اشتمل على سيفه. فيذهب يلعب لعبه ذلك. فاخترط الرجل سيفه فضرب عنقه وقال: إن كان صادقاً فليُحْيِ نفسه!! انتهى

فالأحوال الشيطانية لا تنحصر. وكفى بما يأتي به الدجال^(١). والمعيارُ اتباع الكتاب والسنة ومخالفتهما. انتهى

وه ليتردها ههروهك چۆن ئيمامى (الصنعانى) بهوه كۆتايى هيتنا به كتابه كهى ئيمهش ههه بهوه كۆتايى دههيتين بهم نوسراوهى بهردهستت، كه داواكارم له پهروهردگار ليم قهبول بكات و، بۆم به نهجر بنوسيتت و، تهنها له بهر خاترى تهوم بووييتت و، موافيقى حهق بووبم له نوسينه كه مدا. وه خواى گهوره بيكات به جيا كه رهوى نيوان دينى تهنها خوا پهريستان و دينى هارهشى پهيدا كهران. وه سود بگه يه نيئت به هه موو موسلمانتيكى كورد زوبان به هۆى تهه نوسراوه، ته وانيش دوعاى به خيترم بز بكن له به رامبهرى.

وسبحان ربك رب العزة عما يصفون. وسلام على المرسلين
والحمد لله رب العالمين

ليلة الخميس

١٦ / ربيع الثاني / ١٤٢٣ هـ

٢٧ / ٦ / ٢٠٠٢ م

أبو عبد الحق عبداللطيف أحمد مصطفى - وفقه الله -

(١) بردانه ناميلكهى (چيژاكي مهسيحى ده ججال). نوسينى نوسهري تهه كتيبه.

سەرچاوه گرنه كان ﴿المصادر والمراجع﴾

١. القرآن الكريم. مع التفاسير .
٢. كتب الحديث الشريف. مع الشروح.
٣. كشف الشبهات .
٤. فتح المجيد شرح كتاب التوحيد.
٥. قرّة عيون الموحدين.
٦. القول المفيد على كتاب التوحيد ابن عثيمين.
٧. القول السديد شرح كتاب التوحيد عبدالرحمن بن ناصر السعدي.
٨. مجموع الفتاوى . ابن تيمية
٩. معارج القبول الحافظ الحكمي.
١٠. أعلام السنة المنشورة الحافظ الحكمي.
١١. إغاثة اللفهان ابن قيم الجوزية.
١٢. الجواب الكافي ابن قيم الجوزية.
١٣. الضياء الشارق في رد شبهات الماذق المارق سليمان بن سحمان.
١٤. المدخل لدراسة العقيدة الاسلامية. إبراهيم البريكان.
١٥. تجريد التوحيد المفيد. أحمد بن علي المقريري.
١٦. فتاوى اللجنة الدائمة.
١٧. تطهير الاعتقاد الصنعاني.
١٨. تطهير الجنان والأركان عن درن الشرك والكفران. أحمد بن حجر آل بوطامي.
١٩. الآيات البيّنات في عدم سماع الأموات نعمان ابن المفسر الألوسي.
٢٠. هذه مفاهيمنا صالح بن عبدالعزيز آل الشيخ.
٢١. التوسل أنواعه وأحكامه الألباني.
٢٢. السلسلتان: الصحيحة والضعيفة. الألباني.

پوخته و ناوه روکی کتابه که

پیشه کی:

- ۳
- به شی یه که م: خوا په رستی، به تهنایی و بئ شدریکی..... ۹
- گرنگترین و له پیشتترین زانست ئه وه یه ئاده میزاد بزانیّت بۆچی دروست کراوه ۱۰
- گرنگی خوا به تهنایی په رستن و دوری له شریک له وه دا دهرده که ویت که کیشهی نیوان پیغه مهران و موشریکه کانی که له کانیان تهنه له سه ر- تهنه خوا په رستن- بووه: ۱۲
- حقی خوا له سه ر به نده کانی ئه وه یه به تهنه بیپه رستن و شدریکی بۆ دانه نین..... ۱۳
- په رستن و به ندایه تی بۆ کردن، تهنه مافی په روه ردگاروه، نابیّت بۆ غهیری خوا بکریت؛ چونکه شیرکه و، مرؤف پیی له دین ده چیته دهر..... ۱۴
- پیناسهی عیبادت..... ۱۵
- مه رجه کانی عیبادت..... ۱۷
- بۆچی خوا بیپه رستین به تهنه ؟..... ۱۸
- پرسیار: عیباده ته کان چین و، بۆ کئ ده کرین؟..... ۳۱
- به شی دووهم: شه خس په رستی و شدریک بۆ خوا دانان..... ۳۳
- زیان و مه ترسی شدریک بۆ خوا دانان له سه ر ئاده میزاد..... ۳۴
- شریک دور جوری مه یه ۳۵
- شیرکی گه وره [الشرك الاکبر]..... ۳۶
۱. یه که م: شدریک بۆ خوا دانان له په روه ردگاریتیدا (الشرك في الربوبية)..... ۳۷
- که واته مه ر که سئ ئیعتیقادئ و ابیّت که غهیری خوا بۆی مه یه سه رچاوه ی فه رمان و نه می و شه ریعت و به رنامه دانان بیّت، یان شتیک که خوا حلالئ کردبیّت، ئه و به حرامئ دابنیّت، یان به پیچه وانه وه؛ ئه وه شدریکی بۆ خوا داناوه له په روه ردگاریتیدا (الشرك في التشريع)..... ۳۸
- توانای هیئانی خوژی و لادانی ناخوژی دانه پال غهیری خوا شدریک بۆ خوا دانان له په روه ردگاریه تیدا ﴿الشرك في إثبات قدرة التصرف لغير الله﴾..... ۴۱

- چند گروپیکی گومرا هه ن که شه ریکیان داناوه بۆ خوا له پهروه ردگار تیتیدا..... ٤٧
- ٢. دووهم شیرک له ناو و سیفات ه کانیدا ﴿الشرك في الأسماء والصفات﴾..... ٤٩
- ١) شیوهی په که م: التعطيل..... ٤٩
- ٢) شیوهی دووهم: ویچواندن (التمثيل)..... ٤٩
- (الشرك في العلم): ئیعتیقاد بوون به غهیری خوا که عیلمی غهیب ده زانی..... ٥٠
- ٣. سیته م شه ریک بۆ خوا دانان له په رستراو تیتیدا ﴿الشرك في الألوهية﴾..... ٥٤
- شیرک له په رستندا شه ش جۆری سه ره کی هه یه:..... ٥٥
- ١. ﴿شريك بۆ خوا دانان له په رستن و هاوار بۆ کردن و داوا لئ کردن﴾..... ٥٥
- وازه ئیان له (په رستنی خوا و داوا لئ کردن) هه ر شه رکه و کوفره..... ٥٩
- ٢. شیرک له نیه ت و ویست و مه به ستندا (شرك النية والإرادة والقصد)..... ٦٢
- ٣. شیرک له گو تریا ه ئیدا (الشرك في الطاعة)..... ٦٤
- ٤. شه ریک بۆ خوا دانان له خۆ شو یستندا (شرك المحبة):..... ٦٦
- ٥. شه ریک بۆ خوا دانان له ترسان ئیکی نه ئینی به ئیعتیقاده وه له غهیری خوا..... ٦٨
- ٦. شیرک له ئیعتیقاد کردنه سه رو پشت پئ به ستندا (الشرك في التوكل - توكل العبادة)..... ٧١
- ❖ شیرکی بچوک [الشرك الأصغر]..... ٧٣
- شیرکی بچوک له هه ریه ک له: نیه تی دل و وته ی زمان و کرده وه ی لاشه دا په و ده دات. به م شیوه یه ی خواره وه:..... ٧٤
- ١) شیرک له نیه ت و مه به سته ون و نادیارو شارلوه کانی دل (الشرك في الارادات الخفية)..... ٧٤
- ٢) شیرک له وته کانی زماندا (الشرك في أقوال اللسان)..... ٧٧
- ٣) شیرک له شیوازی کرده وه کانیدا (الشرك في هيئة الأعمال)..... ٨٠
- حوکمی شیرکی بچوک..... ٨١
- جیاوازی له نئوان شیرکی گه وره و شیرکی بچوک..... ٨٢
- که واته شه ریک بۆ خوا دلان ته نها بریتی نیه یه له نو ئیز کردن و سوجه بریدن بۆ غهیری خوا به لکه هاوار کرده غهیری خولو ئیعتیقاد پئ بوونیشی شیرکی گه وره یه!..... ٨٢
- چه ند به لگه په کی قورئانی له سه ر به شیرک دانانی هاوار کرده غهیری خوا..... ٨٥

بهشی سیتهه م: شوبهه کانی شهخس په رستان. وه هه لوه شینه ره وه کانیان له لایه ن خوا

به تنها په رستان..... ۹۱.....

شوبهه ی یه که م: چۆن ئیمه به کافر داده نرین له کاتیکدا باوه رمان به بوونی خوا هه یه ۱؟. وه چۆن

ئیمه به موشریک داده نرین له کاتیکدا که ئیعتقادمان رایه تنها خوا خالیقه و په روره گاره به بئ

شدریک؟!..... ۹۰.....

﴿ هه لوه شانده وهی شوبهه که یان. له وه لاسی ئه م شوبهه یه دا به به لگه روون کرایه وه که: کافر بوونی

موشریکه کان به هزی ئه وه نه بو، که باوه ریان به بوونی خوا، یان تنها په روره گاریه تی خوا نه بوو بیت و، باوه ریان به

بته کانیان بو بیت که شهریکی خوا بن، له دروست کردن و په روره گاریه تیدا!. نه خیر کوفره که یان له بهر ئه وه نه بو،

چونکه له مه دا شهریکیان بۆ خوا دانه دناو، باوه ری تمواریشیان به تنها په روره گاریه تی خوا هه بو، به لām هزی

کافر بوونیان و، خه له لیان ئه وه بو که: به تنها نه وه په روره دکله میان نه ده په یست!!..... ۹۰-۱۰۲.....

شوبهه ی دووه م: به ئی هه رچه نده موشریکه کانیش وه کو ئیمه باوه ریان به تنها په روره گاریه تی خوا

هه بو، به لām ئیمه له وه دا جیساو زین که ئیمه خوا ده په رستین و، موشریکه کان خویان نه ده په رست و

کافر بوون!!..... ۱۰۳.....

﴿ هه لوه شانده وهی شوبهه که یان. له وه لاسی ئه م شوبهه یه دا به به لگه روون کرایه وه که: جیساوی نیه

له نیتوان شهخس په رستانی نه مری له گه ل موشریکه کانی کۆن، له م رووه که هه ر دوولا باوه ریان بووه به

تنها په روره گاریه تی خواو خالیقه تی خوا به لām هه ر دوو لایان نارازین که تنها نه وه خویا په روره گاره ش

په رستاو (اله) بیت و هیچ یه کیتی تر نه په رستیت له گه ئی و داوا کردن و سه رپین و نه زر کردن و به گه وه

دانانی بۆ نه کریت!..... ۱۰۳-۱۰۶.....

شوبهه ی سه یه م: ده ئین: ئیمه وه ک موشریکه کان شهریک بۆ خوا دانانیتین له په رستنداو ئیمه خوا

به تنها ده په رستین. وه هاوار کردنه غهیری خوا شهریک نیه، چونکه هاوار کردن عیبادهت نیه وه ک نوژیو پژیو.

وه ئیمه ئه وهی که عیبادهت وه ک سوچه و نوژیو پژیو تنها بۆ خوا ده یکه بن؛ که واته ئیمه شهریک بۆ خوا

دانانیتین له په رستندا وه ک موشریکه کان..... ۱۰۷.....

﴿ هه لوه شانده وهی شوبهه که یان. به به لگه سه له مینرا که:

﴿ هه رشتیک خوا پهی خۆش بیت و نه رمانی به کردن و نه غامدانی کرد بیت، ئه وه بۆ ئه و عیبادهت، بۆ

غهیری ئه ویش بکریت شهریک؟!﴾

وه بۆمان ده رکوت شهخس په رستان خویا په روره گاریان به تنها نه په رستوه، شه ریکیان بۆ دناوه،

وه کو موشریکه کانی پابردو، چونکه هه ره کو چۆن موشریکه کانی کۆن شهریکه که یان بریتی بو له ئیعتقاد

بوون به غهیری خواو هاوار کردنه غهیری خوا... به هه مان شیوهش نه مرۆ شهخس په رستان ئیعتیقادیان به غهیری خوا هه یه که: سوودیان بۆ بهینن و زیانیان له سه ر لابه ن، وه هاواریان ده که نن و به گه وره یان داده نین و لییان ده ترسن و نه زرو سه ر پرینیان بۆ ده که ن، وه به مه په رستویانن و کردوویانن به شه ریکی خوا له م په رسته نا..... ۱۱۰-۱۰۷

شوبه ی چواره م: ده لئین: ئیمه وه کو موشریکه کان ئیعتیقادمان به بت و سه نه م نیسه و هاواریان ناکه یینن و هیچ بت ناپه رستین. به لکو ئیمه ئیعتیقادمان به (اولیاء الله) دۆستان و خۆشه ویستانی خوا هه یه وه ک پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگان. وه هاوار ده که یه نه وان و داوا له وان ده که یین.

که واته چۆن دۆستانی خوا (اولیاء الله) ده هیئنه ریزی بت و سه نه م. وه چۆن ئیمه ی ریز گرتوو له خۆشه ویستانی خوا ده هیئنه ریزی بت په رستان ؟ ۱۱۱

❏ وه لامی شوبه که به پونکردنه وه ی ئه وه ی که موشریکه کان ته نها بت و سه نه میان

نه ده په رست ، وه پوونکردنه وه ی: ۱۱۱

(أ) - به لگه ی ئه وه ی که موشریکه کان جنۆکه شه یتانه کانیان ده په رست..... ۱۱۱

(ب) - به لگه ی ئه وه ی که موشریکه کان پیغه مبه ران و چاکه کاران و فریشته یان ده په رست..... ۱۱۴-۱۱۵

شوبه ی پینجه م: ده لئین: موشریکه کان بته کانیان کردبوون به (آله) و به په رستراویان داده نان. به لام ئیمه پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگان به (آله) دانانینن و هیچ که سیک له ئیمه نالیت: شیخ عبدالقادر - بۆ نمونه - (إله) - یان پیغه مبه ر ﷻ (إله) - ۱۲۵

❏ هه لۆه شانده نه وه ی شوبه که یان.

شوبه ی شه شه م: موشریکه کان ئیعتیقادیان وابوو که بته کانیان شایسته ی عیباده ت بۆ کردنن. به لام ئیمه ئیعتیقادمان وانیه که نه وان شایسته ی په رستن بن..... ۱۲۵

❏ هه لۆه شانده نه وه ی شوبه که یان.

شوبه ی هه وه تم: موشریکه کان به واقعیش عیباده تیان ده کرد بۆ نه و بتانه یان. به لام ئیمه نه وان ناپه رستین. ۱۲۵

❏ هه لۆه شانده نه وه ی شوبه که یان.

شوبه ی هه شه تم: موشریکه کان به هزی په رستنی بته کانیان ده یان ویست له خوا نزیک بینه وه و خێرو خۆشیان تووش بیت.

بهلام نيمه جياوازين له موشريکه کان چونکه: نيمه توان ناپه‌رستين تاره‌کو له خوا نزيکمان بکهنه‌وه، به‌لکو به پيوزيان ده‌زانين و داوای به‌ره‌کەت و شفاعه‌تياي نينه‌که‌ين). ۱۲۵.....

ه‌لوه‌شاندنه‌وهی شوبه‌که‌يان.

شوبه‌هی نو‌یهم: موشريکه‌کان بزيه کافر بوون و به موشريك دانران؛ چونکه سه‌ربه‌خۆ داوايان له پياوچاگان ده‌کردو ئه‌وانيان ده‌به‌رست. به‌لام نيمه توان ناپه‌رستين و داوای واسيته و شفاعه‌تياي نينه‌که‌ين و وه‌سيله‌مانن بۆ نزيك بوونه‌وه‌مان له خوا !! ۱۳۳.....

ه‌لوه‌شاندنه‌وهی شوبه‌که‌يان: هاوارکردنه غه‌يري خوا، په‌رستنی غه‌يري خوا شيرکه؛ جا سه‌ربه‌خۆ ببيت يان به واسيته، واته به‌هر شتوه‌يه‌ک هاوار بکهنه‌يه غه‌يري خوا هر شيرکه؛ جا باوه‌پرت و ابیت که خودی پياوچاکه‌که وه‌لامت ده‌داته‌وه سه‌ربه‌خۆ، يان باوه‌پرت و ابیت بۆت له خوا ده‌پارێتته‌وه و واسيتهت بۆ ده‌کات لای خوا، بۆ ئه‌وه‌ی خوا وه‌لامت بداته‌وه. هه‌مووی هر شيرکه و کوفره..... ۱۳۳-۱۳۸.....

شوبه‌هی ده‌یهم (التوسل): شەخس په‌رستان لایان وایه که نه‌ر وه‌سيله‌یه‌ی خوا فرمانی کردوه به‌ گرتنه‌ ده‌ست له‌ر نایه‌ته‌دا: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ ﴾ المائدة (۳۵) بریتیه له‌ جه‌زه‌تی شیخ و پياوچاگان، وه‌ر وا ده‌زانن که ئه‌وان له‌خوا نزيکيان ده‌که‌نه‌وه، له‌به‌رته‌وه کردويانن به‌ واسيته بۆلای خوا داوای له‌ خوا نزيك کردنه‌وه‌يان لێ ده‌که‌ن!..... ۱۳۹.....

ه‌لوه‌شاندنه‌وهی شوبه‌که‌يان:

• زانایانی مانا لیک ده‌ره‌وه‌ی قورئان (المفسرون) فه‌رمويانه وه‌سيله بریتیه له (نزيك بوونه‌وه له خوا به: کردنی فرمانه‌کانی و دورکه‌وتنه‌وه له نه‌هيه‌کانی به خالیسی له‌به‌ر خوا به‌م شتوه‌یه‌ش که محمد ﷺ پیتی راگه‌ياندووين له په‌روه‌ردگاره‌وه).

۱۳۹.....

- تيبينی: ته‌وه‌سول دوو جۆره: ۱۴۱.....
- ۱. يه‌که‌م: ته‌وه‌سولی شه‌رعی. ۱۴۱.....
- ۲. دووهم: ته‌وه‌سولی نا شه‌رعی (التوسل الشركي أو البدعي). ۱۴۲.....
- فوائد متقاة من كتاب: (عقيدة الوسيلة والتوسل): التوسل بالنبي ﷺ. ۱۴۶.....
- قياس التوسل على التبرك لا يجوز. ۱۴۷.....
- حديث الأعمى. ۱۴۷.....

- نحن أهل السنة والجماعة حينما نقول بفتح التوسل بالذات والجاه ... ليس معناه أننا ننكر فضله ﷺ أو فضل الانبياء والصالحين أو نقول بأنهم ليسوا وجهاء عند الله ، حاشا لله ذلك ولكننا كمسلمين يجب أن ننضبط بالدليل فما قام به الدليل الصحيح أخذنا به . وأما ما قام به دليل ضعيف وفيه من دخن العقول والأهواء أو تفسير للدليل ليس بالقوي فنحن لسنا مجبورين على الأخذ به ۱۵۱

شوبهه‌ی یانزهههم (الواسطة): ده‌لین هه‌روه‌ک له درنیادا خه‌لکی پیتیستی به واسیته هه‌یه له نیوان خۆیان و ده‌سه‌لات دارو کاریه‌ده‌ستان، به‌هه‌مان شتوه‌ش بۆلای خوا پیتیستان به واسیته هه‌یه‌و ئیمه‌ داوا له‌م واسیته‌نه‌ ده‌که‌ین که پینغه‌مه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) و پیاوچاگانن ﴿ دوا‌ی مردنیان ﴾ و نه‌وانیش داوا له‌ خوا ده‌که‌ن هیدایه‌تمان بدات و بزۆق و به‌خته‌وه‌ریمان پین به‌خشیت و نارچه‌تی و زه‌ره‌و ناخۆشیمان له‌سه‌ر لا‌بات و سه‌رمان خات؛ چونکه‌ نه‌م واسیته‌نه‌ له‌ خوا نزیکن و وا جواته‌ ئیمه‌ راسته‌وخۆ داوا له‌ خوا نه‌که‌ین و داوا‌یه‌که‌مان له‌ ریگی‌ی واسیته‌گانه‌وه‌ بیت؛ چونکه‌ داوا‌ی نه‌وان بزۆ ئیمه‌ باشته‌ له‌ داوا‌ی راسته‌وخۆی خۆمان. ۱۵۳

﴿ هه‌لوه‌شانده‌نه‌وه‌ی شوبه‌ه‌که‌یان: ۱۵۳

له‌ وه‌لامی نه‌م بزۆچونه‌ هه‌له‌یه‌دا ده‌لین: نه‌م جۆره‌ بیه‌باوهری بزۆچونه‌ سه‌رچاوه‌که‌ی زۆر تاوانیکی گه‌وره‌یه‌ چونکه‌ له‌وه‌ سه‌ری هه‌لداوه‌ که‌ ته‌شبهی‌ خوا‌ی په‌روه‌ردگار گراوه‌ به‌ ده‌سه‌لات داریکی دروست کراو. واته‌ خوا‌ی په‌روه‌ردگار چو‌یتراوه‌ (شَبَّهَ) به‌ به‌نده‌ی دروستکراو. وه‌ نه‌م ویچواندن و ته‌شبه‌کردنه‌ش:

أ- له‌لایه‌که‌وه‌ شیک بریاردانه‌ بزۆ خوا، هاوشیوه‌ هاوه‌ل دانانه‌ بزۆ په‌روه‌ردگار ؛ که‌ وه‌ک کاریه‌ده‌ستیک بروامان پیتی بیت، واته‌ چۆن پیتیستیمان به‌ واسیته‌ هه‌یه‌ بۆلای کاریه‌ده‌ستیکی (زالم) یان (بئ‌ناگا) یان (بئ‌ده‌سه‌لات)، به‌هه‌مان شتوه‌ش و ابزانیته‌ پیتیستی به‌ واسیته‌ ده‌کات بۆلای خوا‌ی (عادلی) (به‌ ناگای) (به‌ ده‌سه‌لات).

ب- وه‌ له‌لایه‌کی تریشه‌وه‌ دابه‌زاندنی ریزو‌قه‌درو گه‌وره‌یی خوا‌یه‌ که‌ (ته‌شبهه‌) بکریته‌ به‌ کاریه‌ده‌ستیک له‌وه‌دا که‌ پیتیستی به‌ واسیته‌ بکریته‌ بۆلای و به‌بئ‌ن واسیته‌ وه‌لامان نه‌داته‌وه‌و یارمه‌تیمان نه‌دات ، وه‌ به‌ هزی واسیته‌ بتوانیته‌ کاریگه‌ری له‌سه‌ر بکریته‌ و واسیته‌که‌ ته‌سه‌ری ئی بکات !! . سبحان الله په‌روه‌ردگار زۆر پاک و به‌رزتره‌ له‌م جۆره‌ باوهری بزۆچونه‌ی نه‌فامان.

شوبه‌ه‌ی دوانزه‌ههم (الشفاعة): ده‌لین: هه‌موو موسلمانیک باوهری وایه‌ که‌ پینغه‌مه‌ر ﷺ و پیاوچاگان شفاعته‌ ده‌که‌ن بزۆ موسلمانان له‌ بزۆی قیامته‌دا. که‌وا‌بو ئیمه‌ هه‌ر له‌ درنیادا به‌زویی داوا‌ی نه‌و شفاعته‌ته‌یان ئی ده‌که‌ین که‌ خوا پیتی به‌خشیون. وه‌ ده‌لین له‌ی پینغه‌مه‌ری خوا ﷺ شفاعته‌مان بزۆ بکه‌ لای خوا. وه‌ نه‌ی شیخ عبدالقادری گه‌یلانی شفاعته‌مان بزۆ بکه‌ لای خوا. چونکه‌ هه‌روه‌کو له‌ قیامته‌دا داوا‌ی

شەفاعەت و بەفریاکەوتنیان لێ دەکەین، بە هەمان شێوەش دروستە ئە دواى مردنیشیان هەر داوایان لێ بکەین! ۱۷۱

﴿ هەلۆه‌شانده‌وهی شووبه‌که‌یان: له وه‌لامدا ده‌لێن: به‌لێن پاسته‌ شەفاعەت دەکەن، دواى ئەوهی خوا پرێگایان پێ دەدات، لەو سنۆردا که بزێیان داده‌نێت، بز ئەو کەسه‌ شەفاعەت بکەن که تەنها خوا پەرست (مۆحد) بوو، هاربه‌شی بز خوا پەیدا نەکردوو، هاروی نەکردۆته‌ غەیری خوا. جا بێ ئەوهی ئیمه‌ش داوایان لێ بکەین شەفاعەتمان بز بکەن، خوا پرێگای شەفاعەت کردنی پێ داوێ. به‌لام له‌گه‌ژ ئەوه‌شدا هەرامیشی کردوو که ئیمه‌ له‌ دنیا داوای شەفاعەت کردنیان لێ بکەین و هارویان بکەین دواى مردنیان. چونکه‌ هاراکردنه‌ غەیری خوا شیرکه‌، وه‌ داوای شەفاعەت له‌ مردوو ناکرێت، وه‌ شەفاعەت هەمووی مولکی خوایه‌و، داوا له‌ خاوه‌ن مولک ده‌کرێت که پەرۆدگار، وه‌ تاوه‌کو خۆی پرێگا نه‌دات، کەس ناترانیته‌ شەفاعەت بکات، بز کەشیش ناکرێت. ۱۷۱

شووبه‌ی سیانزه‌هه‌م: قیاسی مردوو بۆ سه‌ر زیندو! شەخس پەرستان ده‌لێن به‌ بەلگه‌ی قورئان شه‌هید دواى شه‌هید بوونیشی هەر بەزیندوو داده‌نرێت، وه‌ پێغه‌مبه‌رانیش له‌ شه‌هیده‌کان پله‌یان به‌رزتره‌ که‌وابوو ئەوانیش زیندوون، وه‌ که‌ زیندووش بن ئەو هیچ مانعێک نییه‌ له‌ داوا لێکردنیان و کردنیان به‌ واسیته‌ بز لای خوا! ۲۰۱

﴿ هەلۆه‌شانده‌وهی شووبه‌که‌یان. قورئان پێغه‌مبه‌ر ﷺ و شه‌هیدان و گشت مردوانی به‌ مردوو داناون. وه‌ هەرکەسێ وابزانێت ژبانی ناوگۆر بریتیه‌ له‌ هەمان ژبانی دنیا، ئەوه‌ نه‌فاوه‌ و پشت هەلکردوو له‌ قورئان و سوننه‌ت. جا که‌ زانیمان جیاوازی هه‌یه‌ له‌ نێوان مردوان و زیندوانی دنیا؛ ئەو کاته‌ ده‌رده‌که‌وێت که‌ نابێت قیاسی مردوو بکرێته‌ سه‌ر زیندوو، وه‌ نابێت ئەو حوکمانه‌ی زیندوو هه‌یه‌تی، بۆ مردوس دا بنرێن. که‌واته‌ له‌ دنیا تاوه‌کو پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ ژبانه‌دا بوو، دروست بوو مسلمانان چوینانه‌ لای، وه‌ داوای دوعا و شەفاعەتیان لێ کردبیا، به‌لام دواى مردنی ئەوه‌ دروست نیه‌و به‌ شیرک داده‌نرێت، وه‌ له‌به‌ر ئەوه‌ هاوه‌له‌ به‌ پێژه‌کانی کاری وایان نه‌ده‌کرد.

شووبه‌ی چوارده‌هه‌م: شووبه‌یه‌کی تریان له‌ سه‌ر بۆچونه‌ شیرکه‌که‌یان بریتیه‌ له‌ نایه‌تی:

«ولواهم اذ ظلموا أنفسهم جاؤك فاستغروا الله واستغفر لهم الرسول لوحيدوا الله وبارحيا» ۲۰۵

﴿ له‌ وه‌لامی ئەو شووبه‌یه‌دا ده‌لێن: نایه‌ته‌ که‌ لیتخۆشبوونی خوایی به‌ستۆته‌وه‌ به‌ سێ مه‌رجه‌وه‌:

۱- هاتنیان بز لای پێغه‌مبه‌ر ﷺ تا زیندوو بوو له‌ دنیا(دا) بچینه‌م الیه‌ ﷺ

۲- داواکردنی خۆیان له‌ خوا بز لیتخۆشبوونی گوناھیان (استغفارهم الله تعالی).

۳- داراگردنی پیغه‌مبەر ﷺ له خوا بۆ لیخۆشبوونی گوناھیان (استغفار الرسول لهم) .
 وه مهرجی یه‌که‌م و سینه‌میش مه‌وجود نویه له‌وانده‌دا که ده‌چنه لای گۆڤی پیغه‌مبەر ﷺ به نیازی نه‌وی
 نایه‌ته که شمویان بکات و په‌حه‌تی خوایی بیانگره‌ته‌وه.

شوبه‌ی پانزه‌هه‌م: شوبه‌یه‌کی تریان له‌سه‌ر بۆ‌چونه شریکه‌که‌یان بریتیه‌یه له نایه‌تی: ((استغائه

الذي من شيمته على الذي من عدوه)) قسم ١٥..... ٢١٧
 الرد عليهم: ألما استغائه حي يحيي فيما يقدر عليه وليس في جوازه خلاف كالغريق الذي ينادي من على الشاطئ
 أغثني من الفرق وساعدني.

شوبه‌ی شانزه‌هه‌م: شوبه‌یه‌کی تریان له‌سه‌ر بۆ‌چونه شریکه‌که‌یان بریتیه‌یه له: چه‌ند

حه‌دیسێک..... ٢١٧

هه‌له‌وه‌شانده‌وه‌ی شوبه‌که‌یان: نه‌وی که دلیان پێی خۆش بوو هه‌دیسێکی راست (صحیح)
 نیه‌یه، که‌واته به به‌لگه‌ دانانرێت. وه هه‌روه‌ها سه‌ره‌پای نا پاستیتێی هه‌دیسه‌که‌شیان،
 تیگه‌یشتنه‌که‌شیان لێی هه‌ر نا‌راسته‌و به‌لگه‌ نیه‌یه له سه‌ر بیروباوه‌ره‌که‌یان.

شوبه‌ی هه‌ڤده‌هه‌م: ده‌لێن: ئیمه ده‌لێن: (لا اله الا الله، محمد رسول الله)، وه ده‌لێن ته‌نها خوا
 په‌رستارو (ئیلاهه). وه پیغه‌مبهران (علیهم‌السلام) و پیاوچاکان و فریشه‌ته‌کان هه‌یچیان په‌رستارو (ئیلاهه) نین،
 وه هه‌موویان به‌نده‌ی خوان. به‌لام موشریکه‌کان رازی نه‌بوون ب‌لێن: (لا اله الا الله، محمد رسول الله) وه باوه‌ریان
 وابوو له‌گه‌ل خوا په‌رستارو ئیلاهه‌ی تریش هه‌ن و، ده‌یسان په‌رستن. وه عیساو عوزه‌یرو پیاوچاکان و
 فریشه‌کانیان به په‌رستارو (آله) داده‌نان.

که‌واته چۆن ده‌بیت ئیمه وه‌کو نه‌وان به‌موشریک هه‌سباب بکړین، ته‌نها له‌به‌ر نه‌وه‌ی هه‌وار ده‌که‌ینه
 پیغه‌مبهران (علیهم‌السلام) و پیاوچاکان و به‌وه‌سیله‌یان داده‌نێن که بینه واسیته‌مان و لای خوا شه‌فاعه‌ت‌مان بۆ
 بکه‌ن ١٩..... ٢١٥

هه‌له‌وه‌شانده‌وه‌ی شوبه‌که‌یان. وه پوونکردنه‌وه‌ی نه‌وه‌ی که چ کاتیک مرۆڤه‌ به‌ تهاوی ده‌بیته موسلمانیکێ راست.
 وه نایا ته‌گه‌ر به‌ته‌وازی وازی نه‌هیناییت له شریک و به‌راستیش باوه‌ری به‌ مانای (لا اله الا الله) نه‌بیت، نه‌وه ته‌نها به‌ وتنی
 به‌ راستی ده‌بیت به‌ موسلمان، وه به‌مه‌ وازی لێ ده‌هینریت؟.

شوبه‌ی هه‌ژده‌هه‌م: ده‌لێن: نایا مرۆڤه‌ به‌ وتنی ﴿ لا اله الا الله محمد رسول الله ﴾ نایه‌ته ناو ئیسلام؟.

وه به‌م شاهیدی‌ه‌ش خوین و مالی پارێزراو ناییت؟ وه که نه‌م وشه‌یه کۆتا ووشه‌ی بیت له ژباړیدا ناچیته
 به‌هه‌شت؟.

که و ابوو چۆن ئیوهی نه هلی سوننهت، توهمی شیرک و گۆرپه رستی و نه فامی دده نه پال نه و که سانهی که ئیعتیقادیان به شه خس ر به قه بری پیوارچاکان هدیو، هاواریان ده که نن، له کاتی کدا که نه وان شایه تیش ده هینن به (لا إله إلا الله، محمد رسول الله) وه ههروه ها نوژی ش ده که ن و زی کریش ده که ن ؟! ۲۲۱

﴿ هه لوه شانده نه وهی شوبهه که یان وه پوونکرده وهی نه وهی که به چ شتی ک مرۆ له دین دهرده چیت ؟! شوبهه ی نوژده ههم: نه گهر هاوارکردنه غه بری خوا شیرکه، نه دی بز وه لامیان دهرتیه وه، جار جار داواکاریه کانیان دینه جن ؟! ۲۳۵

﴿ هه لوه شانده نه وهی شوبهه که یان. شه ی تانه جنۆکه کان یارمه تی نه و که سانه دده ن که هاوار ده که نه غه بری خواو شه ریکی بز په یدا ده که ن له پشت پین به ست و ئیعتیقاد پین بوون. وه په روه ردگار بزیه مرۆ ته تی شه ی تانه جنۆکه کانی داوه نه م یارمه تی به ی نه و جزره گۆرپه رستانه بدن؛ بز نه وهی خوا ی گه وه به نده کانی به یه کتری تاتی بکاته وه ته نها بز تاتی کردنه وه ش دروستی کردوون. جنۆکه کان به مرۆ شه کان تاتی ده کاته وه؛ نایا خویان لئ ده گۆریت به وه که هه ندیک له مرۆ شه کان هاواریان ده که نن و به قسه یان ده که ن، نایا به وه پازی ده بن بکری ن به شه ریکی خوا ؟! . وه ههروه ها مرۆ شه کانیش به جنۆکه کان تاتی ده کرینه وه نایا نه گهر بینیان نه و که سانه ی هاوار ده که نه غه بری خوا هه ندیک جار وه لامیان دهرتیه وه داواکاریان جن به جن ده بیت و ده توان هه ندیک شتی ناعاده تی بکه ن به هزی یارمه تی جنۆکه و شه ی تانه کان؛ نایا مرۆ شه کان که نه وه یان بین ی باوه ریان پین ده که ن و له ته نها هاوار کردنه خوا لاده ن بز هاوار کردنه غه بری خواو ئیعتیقاد بوون به غه بری خواو پشت به ست به غه بری خوا ؟! ۲۳۶

•..... پرسیار: نایا شه ی تانه کان وه لامی داواکاری نه و گۆرپه رستانه دده نه وه که هاوار ده که نه

پتیه مبه ران (علیهم الصلاه والسلام) و پیوارچاکان ؟ ۲۴۸

○ داخوازی و داواکاریه کان دوو چۆن: ۲۴۹

(۱) چۆری به که م: نه و داخوازی و داواکاریانه ی که هه یچ که سیک راسته وخۆ له توانیدا نیه جن به چتیان بکات، ته نها په روه ردگار نه بیت. ۲۴۹

•..... به لام - له وانه یه بگوتریت: که و ابوو بزچی نه خۆش و شیت برانه ته لای گۆرپی فلان پیوارچاکه و

هاوار کراوه ته پیوارچاکه که بز شیفا ناردن یان بز پارانه وه له خوا. دوا ی نه وه یه کسه ر

نه خۆشه که چاک بز ته وه و شیته که هاتۆ ته وه هۆش خۆی. وه فلانه ژنه مندالی نه ده بوو مندالی

بوو دوا ی گه پانه وه ی له سه ر گۆرپی فلان وه لی (پیوارچاک) ؟ ۲۴۹

•..... پرسیار: نایا نه گهر یه کیک بلیت باشه باوه رمان هینا که ته نها خوا ی گه وه داواکاریه که ی جن

به جن کردو، ناره حه تیه که ی لادا، به لام نا کرئ بلین چونه لای قه بری شتیه که و داوا کردن لئ

بوو به هزی نه وه ی په روه ردگار وه لامان بداته وه ؟! ۲۵۰

- ٢) جۆری دووم له داواکاریه کان: ئه داواکاریانهی که دابین کردنیان له توانای مرقۆ، و جنۆکه دا مهیه، به ئیزن و نیرادهی خوا: ٢٦٢
- "..... ئایا ئه که ره یه کتیک بلیت: وه لام درانه وه یان به ئیزنی خوا، نیشانهی لێ رازی بوونی خواجه! چۆنه؟. ٢٦٥
- شوبهیهی بیستهم: ئایا دیارده ناعاده تیه کانیاں ﴿خوارق العاده﴾ به که رامهت دانانین؟! وه نیشانهی ئه ره نین که خاوه نه کانیاں وهی و خۆشه ویستی په روه ردگار بن؟! ٢٦٧
- ﴿ هه لوه شانده وهی شوبهیه که یان وه پرون کردنه وهی ئه وهی که دوو جۆر وهی ههیه: ٢٦٧
- جۆری یه که م: (وهلس خوا) واته دۆست و خۆشه ویستی خوا.
- جۆری دوو که م: (وهلس شه ییتان) واته دۆست و خۆشه ویستی شه ییتان.
- (أولياء الله) ئه وانان که ئه م دوو سیفه ته یان ههیه: ٢٦٩
١. الذین آمنوا: ئه وانان شه ییمانیاں ههتا وه.
٢. وكانوا یقنن: وه ته قوای خواش ده که ن، به کردنی فرمانه کانی و دوور که وتنه وه له قه ده غه کانی.
- ئیمان بوون به خوا به سه شت ده کریت: ٢٦٩
- به لام ئیمان بوون به پیتغه مبه ر ﷺ به هه شت شت ده بیته: ٢٧٠
- ته قوا بریتیه له درو برکه: ٢٧٢
١. أن تعمل بطاعة الله، علی نور من الله، ترجو ثواب الله،
٢. وأن تترك معصية الله، علی نور من الله، تخاف عقاب الله
- ئایا هه ر موسلمانیک واجب هه کان بکات و دوور بکه ویتته وه له حه رامه کان وهی خواجه؟! ٢٧٦
- ئایا به چ شتیکی تر مرقۆ زیاتر له خوا نزیك ده بیته وه، چاکتر ده بیته وهی خوا؟! ٢٧٦
- جیاوازی له نیوان أولیاء الشیطان وأولیاء الرحمن. ٢٨٠
- شه ییتانه کان چۆن یارمه تی دۆسته کانیاں ده ده ن؟ ٢٨٣
- دیارده سهیره کانیاں چه ند جۆرن و چۆن ده یکه ن؟: ٢٨٧
- ﴿ سه رچاوه گرنگه کان (المصادر المهمة). ٢٩٢
- ﴿ بوخته و ناوه پۆکی کتیبه که ٢٩٣